

Møteinnkalling

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Møtested: Teams
Dato: 10.02.2021
Tidspunkt: 10:00 – 15:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til
Tlf: 915 38 046
E-post: fmopebe@fylkesmannen.no

eller

Mobiltf: 911 61 458
Tlf. 61 26 62 06
E-post: trste@fylkesmannen.no.

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

A.

I tillegg til saklisten vil følgende **sak bli ettersendt**:

- Klage - Motorferdsel 2021-forberedende klagebehandling - Røde Kors hjelpekorps

B.

I tillegg til saklisten - **orienteringer, kl. 10:00 – 11:30**

Kl.	Tema	Innleder
10:00 – 10:30	«Villreinfjellet somverdiskaper»	Innlandet fylkeskommune
10:30 – 11:00	Oppfølging av mulighetsstudie for Mysusæter/Spranget	Ole Aasaaren, prosjektleder
11:00 – 11:30	Landskapsplan for Spranget og Mysusæter	Eirin Berge, nasjonalparkforvalter

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 1/2021	Godkjenning av innkalling - valg av medlem til å signere protokollen		
ST 2/2021	Klage.	X	
ST 3/2021	Hemmeldalen NR - utbedring av stier - Åmot Vestfjell - Åmot frivilligsentral		2020/12629
ST 4/2021	Grimsdalen LVO - Oppfølging av byggetiltak gbnr 86/1 fnr 45 Tverrlisetre		2019/16655
ST 5/2021	Rondane np - Oppfølging av tiltak fokusområde Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter i besøksstrategien		2019/10492
ST 6/2021	Grimsdalen LVO - Besøksforvaltning i fokusområdet Grimdalen		2020/4948
ST 7/2021	Dovre NP - besøksstrategi - faglig godkjenning Miljødirektoratet		2020/567
ST 8/2021	Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat - Prosjektplan		2020/12316
ST 9/2021	Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden - oppstart		2021/810
ST 10/2021	Rondane og Dovre nasjonalparker med tilleggende landskapsvernområder og naturreservat - årsrapport 2020		2021/316
ST 11/2021	Delegerte vedtak		
DS 1/2021	Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon for bruk av snøscooter til utkjøring av åte og tilsyn med jervbås – Kvamsnysetrin		2020/13593
DS 2/2021	Delegert vedtak. Hemmeldalen naturreservat - dispensasjon - motorferdsel 2021 - 2023 - snødekt mark -Skramstadsætra til Stensjøen		2020/12835
DS 3/2021	Delegert sak - Grimsdalen LVO - tillatelse - motorferdsel - 2021 - 2023 - snødekt mark - ettersyn av Haverdalseter turisthytte		2021/1085
DS 4/2021	Delegert sak -Rondane NP, Grimsdalen og Dørålen LVO - dispensasjon og avslag - motorferdsel 2021 - kjentmannskjøring		2020/12695
DS 5/2021	Delegert sak - Rondane NP - tillatelse - motorferdsel - 2020 - 2021 - snødekt mark - Korstadbua ved fremre Vulutjønn - Anders Anne		2020/13232
DS 6/2021	Delegert sak. Hemmeldalen NR - tillatelse - motorferdsel - 2021 - 2023 - snødekt mark - transport til Helgetjernsbua - Kiær Mykleby		2021/1107

DS 7/2021	Delegert sak - Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel - 2020 - snødekt mark - Einbuggdalen - Storhøa - Breijordet	2020/13188
DS 8/2021	Delegert sak-Rondane nasjonalpark - Dispensasjon-Bruk av drone ved telling av rein - Rondane nord villreinutvalg	2021/587
DS 9/2021	Delegert sak. Hemmeldalen NR - tillatelse - kjentmannstur - Norsk Folkehjelp Rena	2020/718
ST 12/2021	Referatsaker	
RS	Henvendelse om toalett ved Spranget - Rondane NP	2020/7052
RS	Høring - kartlegging og verdsetting av friluftsområder	2021/1122
RS	Tildelte midler drift og planarbeid 2021 - kap 1420 post 21	2020/11067
RS	Tillatelse til bruk av jervbås - Grimsdalen LVO - 2020 - 2021- Hege Paulsen og Kjetil Streitlien	2020/13800
RS	Administrativ uttale - Rondane NP - Frydalen LVO - Høring - kartlegging og verdsetting av friluftsområder	2021/1122
RS	Opprettholder vedtak - ny frist - Frydalen LVO - riving av tilbygg til seterhus på Byrsetra gbnr 290/1 - Hanne Hvattum	2019/3866
RS	Varsel fra Miljødirektoratet - "Faglig vurdering av mulige nye nasjonalparkområder" - ønskes orientert på førstkommende styremøte	2021/1582
RS	Uttale til høring. Besøksstrategi for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og øvrige verneområder i Dovrefjell	2020/13340
RS	Tildelte midler til tiltak 2021 - kap 1420 post 31	2020/11067
RS	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Endelig møtereferat rådgivende utvalg +presentasjoner	2020/3971
RS	Informasjon om ny nasjonalparkstyre.no	2020/13799
RS	Rondane NP - Myldingi NR - hogst og motorferdsel - saken avsluttet	2021/301
RS	Rondane NP - Grimsdalen LVO - svar - dieselrie turisthytter	2021/949
RS	Hemmeldalen NR - administrativ uttale - reguleringsplan - Birkenåsen - Åmot kommune	2020/13962
RS	Uttalelse øvelse Norsk Folkehjelp Rena i Hemmeldalen naturreservat	2020/718
RS	Hemmeldalen NR. Til anmodning om rekvisisjon av øvingslende for Patruljekurs Vinter	2020/13826
RS	Delegering av myndighet etter naturmangfoldloven til statsforvalterne og nasjonalpark- og verneområdestyrer	2021/721

RS	Tilbakemelding på kjørerapporter fra 2020 - transport til og fra Peer Gynt hytta	2020/3833
RS	Avgjørelse i klagesak - Rondane NP - transport til og fra Peer Gynt hytta - Knut Olstad	2020/3833
RS	Vedr. ultraløpet Rondane100 august 2021	2020/1440
RS	Underretning til klager - anmeldt forhold	2019/6533
ST 13/2021	Eventuelt	

ST 1/2021 Godkjenning av innkalling - valg av medlem til å signere protokollen

Arkivsaksnummer: 2020/12629-3

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 27.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	2/2021	10.02.2021

Hemmaldalen NR - utbedring av stier - Åmot Vestfjell - Åmot frivilligsentral

Innstilling fra forvalter

A.

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 48 får Åmot frivilligsentral (på vegne av *DNT Åmot og Stor-Elvdal*) dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 3 for utlegging av tråkkesteiner og treklopper slik det er søkt om i brev datert 13.11.20, e-post datert 14.01.21, og vist i figur 1 – 4 i saksframlegget.

Vilkår:

1. Til tråkkesteiner skal det brukes naturstein, typisk for området, men hentet utenfor naturreservatet..
2. Trekloppene skal lages av ubehandlet trevirke.
3. Trekloppene og tråkkesteinene skal legges ut og utformes slik at det ikke legges til rette for bruk av sykkel.
4. DNT Åmot og Stor-Elvdal skal føre årlig tilsyn med og vedlikehold av de utførte tiltakene. Ved manglende vedlikehold kan DNT Åmot og Stor-Elvdal pålegges å fjerne de utlagte kloppene på stien.
5. Søker må selv sørge for grunneiers tillatelse, og eventuelle tillatelser etter annet lovverk.
6. Forvaltningen skal ha tisenndt en kort rapport med bilder av tiltakene når de er ferdigstilt. Rapporten sendes til sfinpost@statsforvalteren.no , og merkes «arkivsaks 20/12629»

B.

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 48 får Åmot frivilligsentral dispensasjon fra verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat § 3, pkt. 4 for transport av materialer til bruk for gjennomføring av tiltakene i pkt. A.

Vilkår:

1. Til transporten skal det brukes leiekjører som er godkjent av Åmot kommune.
2. Dispensasjonen gjelder for inntil 40 turer vintersesongen 2021
3. Transporten skal følge korteste farbare skutertrase til de aktuelle punktene på stien.
4. Transporten kan skje fram til og med 15. april.
5. Tillatelsen må bringes med under transporten for eventuell kontroll.

6. Kjøring i verneområdene skal begrenses til det mest nødvendige, og all kjøring skal skje på en slik måte at man unngår skader på vegetasjon og unødvendig forstyrrelse av dyrelivet. Påtreffes villrein under transporten, skal transporten avbrytes til villreinen har trekt ut av området.
7. Statens naturoppsyn v/ Runa Skyrud skal varsles i forkant av hver transport (tlf. 950 77 606).
8. Vedlagt kjørebok må medbringes under transporten og fylles ut i henhold til veiledningen. Kjørebok skal sendes inn til forvaltningsmyndigheten senest 1. mai hvert år for gjennomsyn. Kjørebok sendes til fmoppst@statsforvalteren.no.
9. Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen bare gjelder i forhold til verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat, og ikke i forhold til motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Kommunen har ansvar for behandling etter motorferdselloven. Tiltakshaver har selv ansvar for innhenting av samtykke fra berørte grunneiere

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Søknad fra Åmot frivilligsentral, datert 13.11.20.

Tillegssinformasjon, Åmot frivilligsentral, 14.01.21.

Saksopplysninger

Åmot frivilligsentral har i brev datert 13.11.20 sendt **slik søknad**:

«Åmot Frivilligsentral har ei gruppe med frivillige som vedlikeholder turistforeningsstier i Åmot Vestfjell. Dette er en dugnadsjobb frivillige gjør for DNT Åmot og Stor-Elvdal.

Turistforeningens stier er gamle ferdselsstier som ble merket og registrert som T-stier i 1996. Et par steder innenfor Hemmeldalen Naturreservat er det ønskelig å legge klopper og stener for at fremkommeligheten skal bli litt bedre. Vi søker derfor om tillatelse til å utføre dette, med håp om å kunne starte til våren. Se vedlagte søknad.»

Søknad:

«Bakgrunn

Stier som i dag er merket i Åmot Vestfjell går innen- og utenfor Hemmeldalen Naturreservat. Bruken av og standarden på stiene, varierer en god del. En av stiene som er relativt mye brukt er stien som går over Dølfjellet til Dambua. Denne går delvis i svært våt myr, noe som medfører at de som bruker stien går utenfor stitråkket. Dette gjør at stien utvides og at avtrykket i naturen øker i området. For å unngå unødig slitasje i naturen kan det gjøres noen enkle tiltak som vil kunne avhjelpe dette.

Drøfting

Det er 2 steder hvor det er ønskelig å gjøre noen enkle tiltak. Tiltakene skal sikre at stiene i større grad benyttes av fotturister, og dermed redusere skader på naturen utenfor stien. En forbedring av stien med en "klopp" slik vi kjenner det fra andre steder vil avhjelpe problemet, men kan medføre at syklistene tar i bruk stien i større grad.

På den østligste myren er det mulig å legge ut steiner slik at det er mulig å gå/hoppe, men ikke sykle. Strekningen det her snakkes om er i ca. 20 – 30 m. Stein for å gjøre dette finnes ikke i området.

På den vestligste myren er dette ikke mulig. Der er det for vått! Her vil det kunne være mulig å legge 2 trestokker ved siden av hverandre, feste de sammen med planker som har en avstand som ikke gjør det mulig å sykle over. Lengden på dette området er ca. 100 m. Se bilde som ligger med som vedlegg. Trær som kan benyttes finnes ikke i området.

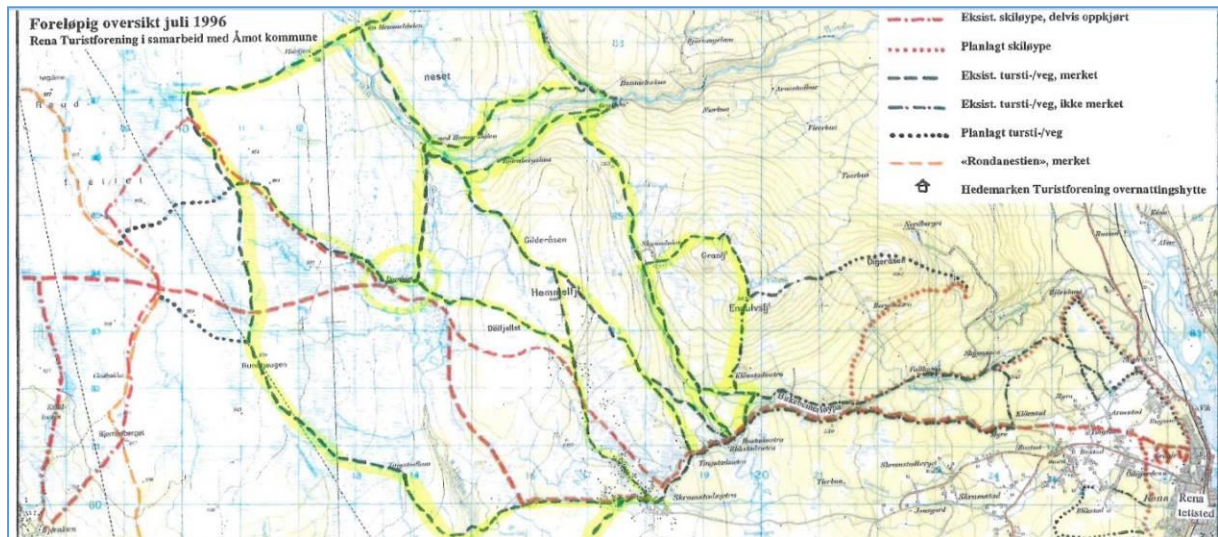

Arbeidet vil kreve at det fraktes inn stein og trestokker ved bruk av snøskuter, noe som må gjøres i vinterhalvåret.

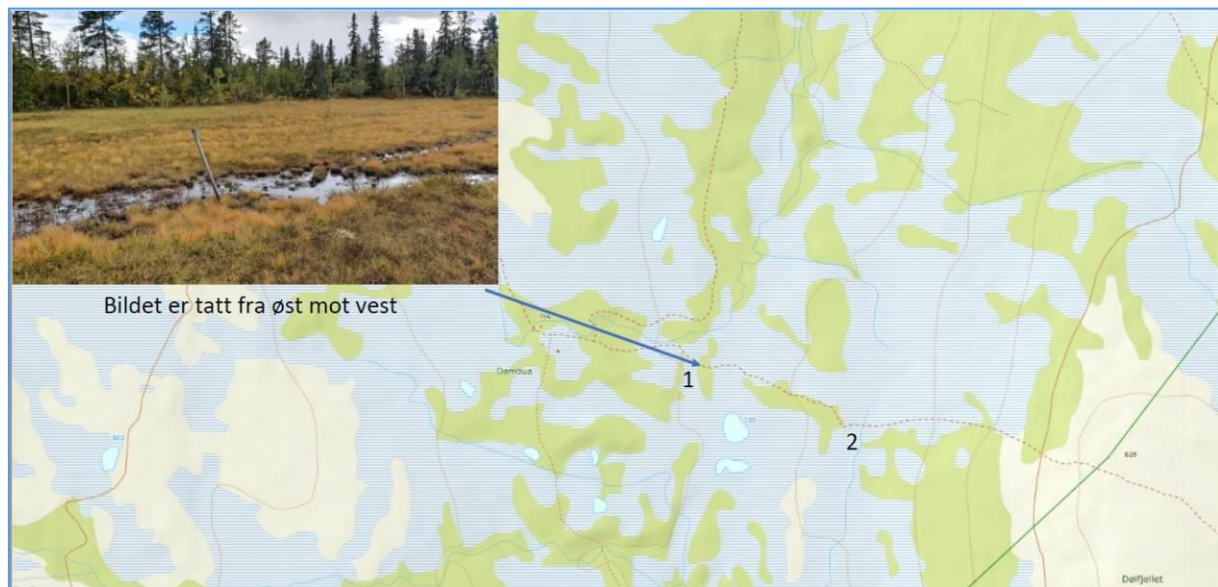
Konklusjon

Åmot Frivilligsentral søker om å få utbedre nevnte sti som ligger innenfor verneområdet, for å redusere skader utenfor etablert sti på strekningen Dølfjellet - Dambua. Arbeidet planlegges å gjøres sommer 2021, og materialer for arbeidet må fraktes inn vinter 2020/21.»

Vedlegg til søknaden er vist i figur 1 - 4.

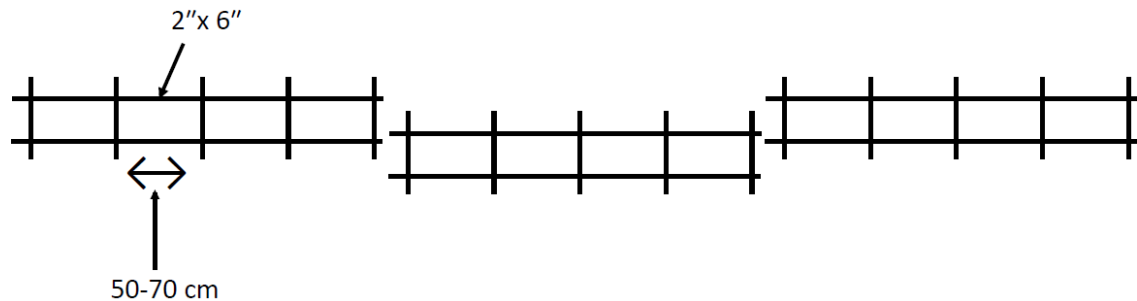

Figur 1. Kartutsnitt område for tiltak - vedlegg til søknad fra Åmot frivilligsentral, datert 13.11.20.

Figur 2. Kartutsnitt og foto som viser steder for gjennomføring av tiltak - vedlegg til søknad fra Åmot frivilligsentral, datert 13.11.20.

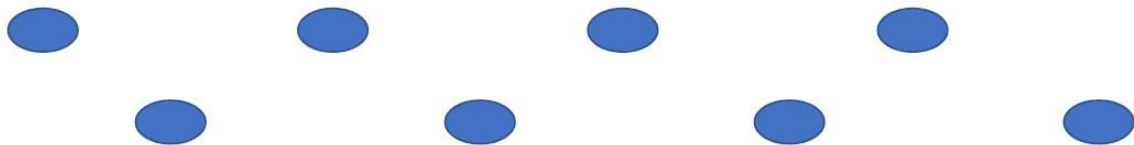
Mulig utforming klopp myr 1

- Åpning mellom trinnene reduserer muligheten for å sykle
- Sideforskyvning av «stiger» vil redusere mulighetene for å sykle
- 2"x 6" trengs for å sikre at «stigene» ikke synker i myra
- Lengde på «stige-klopp» 80 – 100 m

Figur 3. Prinsippskisse – utforming klopp myr 1 (jf. figur 2) - vedlegg til søknad frå Åmot frivilligsentral, datert 13.11.20.

Mulig utforming av klopp 2

- Lengde på «steinklopp» ca 30-40 m
- Spredte steiner vil redusere muligheten for å bruke sykkel

Figur 4. Prinsippskisse – utforming klopp myr 2 (jf. figur 2) - vedlegg til søknad frå Åmot frivilligsentral, datert 13.11.20.

Åmot frivilligsentral har i e-post, 14.01.21, opplyst:

«Vi antar vi kan komme til å trenge nærmere 40 turer med snøskuter.»

Tidligere korrespondanse om saken

Sekretariatet har **tidligere hatt følgende dialog** med Åmot frivilligsentral.

20.02.20, e-post fra Åmot frivilligsentral

«Hei

Jeg har vært i kontakt med deg tidligere, angående DNT Åmot og Stor-Elvdal sine turiststier i Åmot Vestfjell.

I følge grensa til Hemmeldalen Naturreservat, ligger mange av stiene innenfor reservatet.

Det er et parti som er klopplagt for mange år siden, som trenger oppgradering.

Slik vi tolker retningslinjene (se under), kan vi vedlikeholde /oppgradere disse. Kan du bekrefte at det stemmer?

Kan vi klopplagge partier hvor vi er usikre på om det har vært klopplagt tidligere?

Sender med kopi av retningslinjer, hvor blant annet dette står:

«Ordinært vedlikehold av merkede stier, jf. kart, bruer, klopper og skilt kan gjøres uten at det må søkes om tillatelse til dette».

Se under!

Sender med kartet som viser stien/stier hvor klopplagging er ønskelig. Se vedlegg.

Flott om vi får rask tilbakemelding

20.02.20

Hentet fra:

Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat i Stor-Elvdal, Åmot, Hamar og Ringsaker kommuner, Hedmark fylke 2 Forord Hemmeldalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 24. november

Retningslinjer

- Retten til fri ferdsel i utmark (Allemannsretten) gjelder innenfor Hemmeldalen naturreservat.
  - All ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt.
- Det vil være en restriktiv holdning til planer om tilretteleggingstiltak for friluftslivet, eksempelvis merking av nye stier og løyper.
- Enkel merking for å kanalisere ferdsel for å unngå unødig terrengslitasje eller forstyrrelser av dyrelivet kan vurderes.
- Organisert ferdsel til fots eller på ski kan gjennomføres uten at det må søkes spesielt om dette, forutsatt at aktivitetene kan gjennomføres uten at naturmiljøet blir skadelidende.
- Det er søknadsplikt for annen organisert ferdsel. Konkrete søknader vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle. I denne vurderingen vil mulige forstyrrelser av dyrelivet og uheldig terrengslitasje bli tillagt vekt.

- Med unntak av traktorslepet til Søkkundsetra er det ikke pekt ut spesielle traseer der sykling kan foregå uhindret. Planer om sykling langs andre traseer må omsøkes.
- Organiserte rideturer krever spesiell tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det er ikke pekt ut spesielle traseer for slik aktivitet.
- Verneforskriften er ikke til hinder for uorganisert ridning.
- **Ordinært vedlikehold av merkede stier, jf. kart, bruer, klopper og skilt kan gjøres uten at det må søkes om tillatelse til dette.**

Vedlikehold omfatter også den aller nødvendigste rydding av vegetasjon i stitraseene for å sikre en rimelig grad av framkommelighet. Tiltak Det er viktig å ha oversikt over omfanget og utviklingen av ferdselen i Hemmeldalen»

24.02.20, e-post fra sekretariatet

«Ja jeg husker at vi hadde en telefonsamtale og at jeg sendte en epost.

Ser på eposten under at dere har satt dere inn i verneforskrift og forvaltningsplan for Hemmeldalen, det er bra!

Men – vedlikehold er ikke det samme som oppgradering. En oppgradering vil som regel medføre at det blir standardheving og ordinært/vanlig vedlikehold er ikke ment å skulle medføre standardheving. En sti hvor for eksempel klopplagginga oppgraderes (flere klopper enn tidligere, lagt tettere, ny type material osv) kan også medføre at stien blir brukt til andre aktiviteter enn ferdsel til fots, for eksempel sykling, og det er ikke tillatt på stier i Hemmedalen naturreservat med bakgrunn i uheldig slitasje og forstyrrelser (sykling kun tillatt helt i nord langs et traktorslep).

Ordinært vedlikehold vil derfor innebære å holde merkinga/klopplagginga på samme nivå som den var tidligere. Det vil si at vedlikehold forutsetter noe eksisterende (eksempel på ordinært vedlikehold vil være merking av slitt maling og utbytting av klopper som er ødelagt med samme type kloppmateriale og størrelser, erstatning av bru-komponenter som er råtne med tilsvarende material og komponent osv). Det er vanlig å ta utgangspunkt i slik det var på vernetidspunktet, og dere må være sikre på at dere ikke gjennomfører nye tiltak, men vedlikeholder eksisterende. Nye tiltak må omsøkes.

Adgangen til vedlikehold av merkede stier er kun knyttet til traseene som er vist i figur 6 på s 33 i forvaltningsplanen for Hemmeldalen naturreservat. Ut fra det kartet med avmerking du har lagt ved i eposten din, inngår den traseen du har avmerket blant de stiene der eksisterende merking og klopplagging kan vedlikeholdes. Dersom vedlikeholdet krever motorisert transport (av materialer) må denne transporten omsøkes.

I motsetning til for eksempel Rondane nasjonalpark er friluftsliv ikke nevnt i formålsparagrafen i verneforskriften for Hemmeldalen naturreservat. Dette betyr blant annet at det ikke ligger noe incitament i formålet med opprettelsen av verneområdet for ytterligere tilrettelegging for bruk i friluftssammenheng (jf forvaltningsplanen s 29 nederst på siden). Generelt vil det antakeligvis være kurant å gi en tillatelse til klopplagging av nye deler av stier som er godkjente (jf figur 6) og som ikke har vært klopplagt tidligere, men det må omsøkes. Klopplagging kan jo også bidra til å ivareta vegetasjon og hindre terrengslitasje. Det kan bli satt vilkår om materialbruk (impregnert materiale er vi ofte litt skeptiske til ved nye tiltak) ev. andre vilkår.

Jeg har tatt en henvendelse til de som tidligere var forvaltningsmyndighet for Hemmeldalen naturreservat (tidligere fylkesmannen i Hedmark) for å høre nærmere om de har kunnskap om hvilke traseer som har vært klopplagt tidligere. Men ettersom du ønsket et raskt svar er det dette jeg kan gi deg foreløpig.

Hører fra deg om det er noe mer eller om det var noe som var uklart.»

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

I brev av 15. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med fredningen er å ta vare på:

- et stort og tilnærmet urørt naturområde og dets landskapsformer,
- biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser,
- sentrale leveområder for villrein,
- våtmarksområder med et rikt fugleliv,
- et myrlandskap med stor variasjon i myrtyper.

§ 3 Vernebestemmelser

For naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde trær og busker, er fredet mot skade og ødeleggelse. Planting, såing og innføring av nye plantearter er forbudt.
- ...
3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet som ...bygging av bruer eller klopper, oppsetting av skilt, merking av stier eller løyper o.l., ... Opplistingen er ikke uttømmende.
4. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt.
5. Bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen ikke-motorisert organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, jf. § 8.
6. Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på traseer utpekt i forvaltningsplan etter § 7.

§ 4 Generelle unntak

Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:

- ...
10. Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, jakttårn, gjerder, sankekvever, bruer, klopper, merkede stier, skilt o.l. Vedlikehold skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke kjørespor eller traktorsleper, eller ombygging eller utvidelse av bygninger.

§ 5. Eventuelle unntak etter søknad

Forvaltningsmyndigheten, jf. § 8, kan etter søknad gi tillatelse til:

- ...
6. Nødvendig motorisert ferdsel på snødekt mark til setre, hytter og buer for transport av materialer, ved, utstyr m.m.

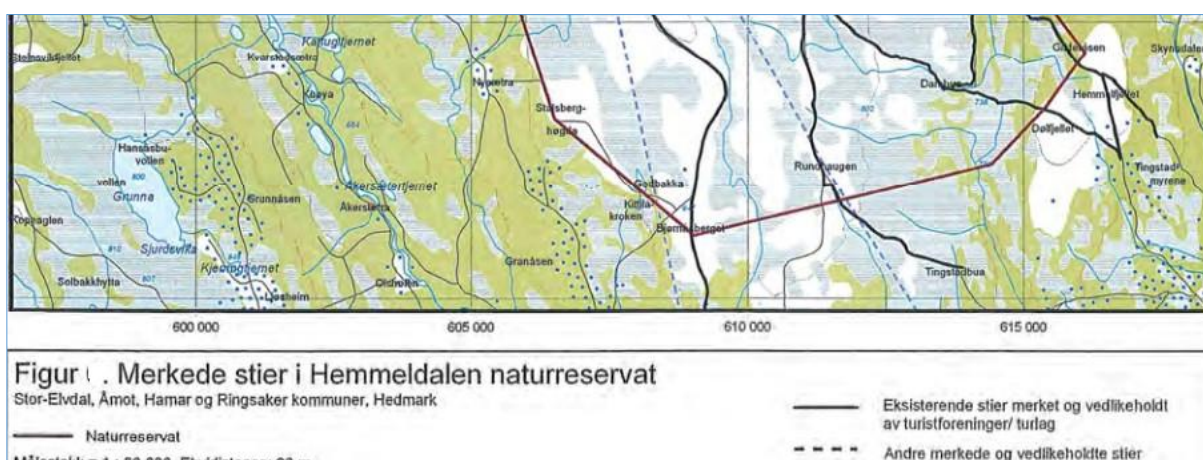
Forvaltningsplan

s. 20:

Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, gjerder, sankekvever, bruer og klopper, jf. verneforskriftens § 4 punkt 10

Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger, herunder bygninger, gjerder, sankekvever, bruer og klopper, jf. verneforskriftens § 4 punkt 10 Vedlikehold av anlegg og innretninger knyttet til beitebruken (bygninger, gjerder, sankekvever, bruer, klopper etc.) for å opprettholde eksisterende standard er tillatt uten at det må søkes spesielt om dette.

Ønsker/planer om nye gjerder, bruer osv. må behandles etter dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften, dvs. at det må søkes forvaltningsmyndigheten om tillatelse. (Se også figur 5)

Figur 5. Utsnitt fra Forvaltningsplan for Hemmeldalen – merkede stier

s. 35:

Mål

- Omfanget av motorferdsel i Hemmeldalen naturreservat skal holdes så lite som mulig og begrenses til det absolutt nødvendige.
- Mest mulig av nødvendig nyttetransport skal forsøkes utført på vinterføre. Aktiviteter som krever motorisert transport må derfor planlegges ut fra dette overordnede målet.
- Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt, jf. verneforskriftens § 3 punkt 4.

Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Lavtflyging under 300 meter er forbudt, jf. verneforskriftens § 3 punkt 4. Naturreservat er den strengeste verneformen med hjemmel i naturmangfoldloven. Denne verneformen brukes for å sikre urørt eller tilnærmet urørt natur eller en spesiell naturtype som det er knyttet internasjonale, nasjonale eller regionale verneverdier til.

s. 36:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- Nødvendig motorisert ferdsel på snødekt mark til setrer, hytter og buer for transport av materialer, ved, utstyr m.m, jf. verneforskriftens § 5 punkt 6.

Til sammen er det et betydelig antall bygninger i naturreservatet som holdes godt i hevd, har en relativt høy bruksfrekvens og som ikke er tilgjengelige fra bilvei. Bruken av bygningene genererer behov for regelmessig transport av ved, utstyr, vedlikeholdsmaterialer m.m. Det er ønskelig at mest mulig av slik nødvendig nyttetransport skjer med snøskuter på frossen og godt snødekt mark av hensyn til faren for terrengslitasje ved motorferdsel på barmark.

Naturmangfoldloven

§ 48

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Søker har ikke krav på å få dispensasjon selv om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet

§§ 8 - 12

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen (og naturmangfoldloven § 48) må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden

Vurdering

Tiltakene på stien er nye og såpass omfattende at de ikke kan dekkes av bestemmelsene i verneforskriften om vedlikehold av stier. Tilsvarende er det heller ikke hjemmel i verneforskriften for den omsøkte transporten med snøskuter. Nasjonalparkforvalteren legger derfor til grunn at både de omsøkte tiltakene på stien til Dambua, og motorferdselen må behandles etter naturmangfoldloven § 48.

For å kunne vurdere å gi dispensasjon, må to vilkår være oppfylt etter loven:

- Tiltaket må ikke være i strid med verneformålet
- Tiltaket må ikke påvirke verneverdien i nevneverdig grad.

Friluftsliv er ikke nevnt som en del av verneformålet for Hemmeldalen naturreservat. Nasjonalparkforvalteren legger til grunn at stier og ferdsel i naturreservatet i noen grad var etablert på vernetidspunktet, og er akseptert videreført bl.a. i forvaltningsplanen. Merkede stier er vist på kart som en del av forvaltningsplanen, og det er åpnet for vedlikehold av disse. Sett i en slik sammenheng er de omsøkte tiltakene ikke i strid med verneformålet.

Søker har gjennom bilder og omtale vist at bruken av stien påvirker landskapet i myrområdene negativt, med slitasje og etablering av parallelle stiløp. De omsøkte tiltakene vil forebygge slike skader, og være med på å ivareta verneverdiene knyttet til de berørte myrområdene.

Utlegging av tråkkesteiner og klopper er fremmedelement i naturreservatet, men brukt i et begrenset omfang, vil det likevel ikke ha nevneverdige påvirkning på verneverdiene. Slike tiltak har etter hvert blitt vanlig å gjennomføre for å forebygge terrengskader, også i verneområder. I våre områder er slike tiltak kjent bl.a. fra Rondane nasjonalpark, og Jotunheimen nasjonalpark. Tiltakene er planlagt utformet slik at de ikke medfører en standardheving, som f.eks. legger til rette for terrengsykling.

Den omsøkte motorferdselen er nødvendig for å få gjennomført tiltaket. Det er søkt om et stort antall turer, som vil medføre støy og forstyrrelser i naturreservatet. Motorferdselen vil likevel ha et begrenset omfang, siden den ikke er et tiltak som skal gjentas over flere år. Ved å bruke en trase for transporten, vil støy og forstyrrelse bli begrenset til dette området.

Søknaden må vurderes etter miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 – 12.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknkletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (naturmangfoldloven § 8).

Kunnskapsgrunnlaget, sammen med tiltakenes art og omfang, gir ikke grunn til å ta vare førvar-hensyn. De omsøkte tiltakene vil ha et begrenset omfang i tid og rom. De vurderes derfor å ha liten betydning for den samlede belastning på økosystemet i naturreservatet. Snøskutertransporten vil også skje på en tid av året, da det vanligvis ikke er villrein i området. Det må settes vilkår om snøskutertransporten må skje før 15.april. (naturmangfoldloven § 10)

Utover støy og forstyrrelse, er bruk av snøskuter er en transportform som etterlater få eller ingen spor i landskapet. Transport på barmark vil ha store negative konsekvenser med fare for terrengskader. Bruk av helikopter kunne vært et alternativ, men kan ha høy kostnad vurdert mot miljøfordelene. I parrings- og yngletiden vil helikopter kunne medføre større lokal forstyrrelse enn bruk av snøskuter vinterstid. (naturmangfoldloven § 12). 40 skuterturer er mye, men tilsvarende antall skuterturer har blitt gitt i forbindelse med andre tiltak/aktiviteter i Hemmeldalen.

Tråkkesteinene bør være av naturstein, typisk for området, for god tilpassing til landskapet. Trekloppene bør være av ubehandlet trevirke, slik at det ikke lekker fremmede kjemiske forbindelser til naturreservatet.

Søknaden vil kunne gi presedensvirkning, da en ikke kan se bort fra lignende behov for tiltak andre steder i Hemmeldalen naturreservat. Slike «punkttiltak» vil likevel ha liten påvirkning på verneverdiene i naturreservatet.

Konklusjon

Det kan gis dispensasjon for gjennomføring av de omsøkte tiltakene og snøskutertransporten.

Unntatt offentlighet, jf. offl. § 13, jf. fvl. § 13.

Arkivsaksnummer:

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 03.10.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	45/2020	14.10.2020
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	52/2020	30.11.2020
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	3/2021	10.02.2021

Klage.

Arkivsaksnummer: 2019/16655-4

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 16.12.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	4/2021	10.02.2021

Grimsdalen LVO - Oppfølging av byggetiltak gbnr 86/1 fnr 45 Tverrlisetre

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gir tiltakshaver **avslag** på søknad om endring av tidligere gitte vedtak av 8.april 2016 på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrlisetre som omsøkt i brev av 27.august 2019, jf brev datert 6.januar 2021. Avslaget er gitt med hjemmel i verneforskriftens § 3, punkt 1.1 og det vises til at tiltaket slik det nå er omsøkt endrer byggeskikken på stedet, og ivaretar ikke det særpregede setermiljøet i området.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Til orientering vises det til at vedtak gitt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre datert 8.april 2016, fremdeles er gyldig og gir tiltakshaver anledning til å oppføre nytt seterhus på samme plass som der det tidligere gamle seterhuset stod. Det er knyttet vilkår til vedtaket, blant annet utforming, fargebruk og størrelse.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1. Søknad fra tiltakshaver 2015
2. Uttale Oppland fylkeskommune februar 2016
3. Uttale Oppland fylkeskommune mars 2016
4. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - vedtak april 2016
5. Vedtak i Dovre fjellstyre om byggetiltak Tverrlisetre gbnr 86/1 fnr 45
6. Grimsdalen LVO - Oppfølging av kontroll med byggetiltak - Hans og Inger Skomakerstuen
7. Uttalelse - Kontroll byggesaker - Grimsdalen LVO - Inger og Hans Skomakerstuen
8. Tilbakemelding - Grimsdalen LVO - byggetiltak - Nørstegårdssætra gbnr 42/1 - Tverrlisetre - Hans og Inger Skomakerstuen

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gav den 8.april 2016 vedtak om tillatelse til oppføring av nytt seterhus på Tverrlisetre i Grimsdalen landskapsvernområde. Tillatelsen baserte seg på opplysninger og tegninger gitt i søknad fra tiltakshaver i søknad fra septeber 2015, samt uttale fra Oppland fylkeskommune fra februar 2016. Vedtaket ble gitt med vilkår om blant annet utforming , fargebruk og størrelse.

Statens naturoppsyn (SNO) gjennomførte kontroll med byggetiltak i våre verneområder i 2018. Denne saken ble i rapporten fra SNO beskrevet som et tiltak som ikke var gjennomført i tråd med tillatelsen. På vanlig måte ble kopi av SNO sin rapport oversendt tiltakshaver for kommentarer og tilbakemelding. Innlandet fylkeskommune fikk også oversendt SNO rapporten samt tiltakshavers tilbakemelding ,og ble bedt om å komme med en uttale til byggetiltaket slik det var oppført.

Under gjøres en gjennomgang av den opprinnelige byggesaken samt oppfølging av SNO sin rapport (punkt 1 og 2). Deretter behandles endringssøknaden som en ordinær byggesøknad.

1. Søknad, fylkeskommunes uttale og vedtak i nasjonalparkstyre i 2015/16

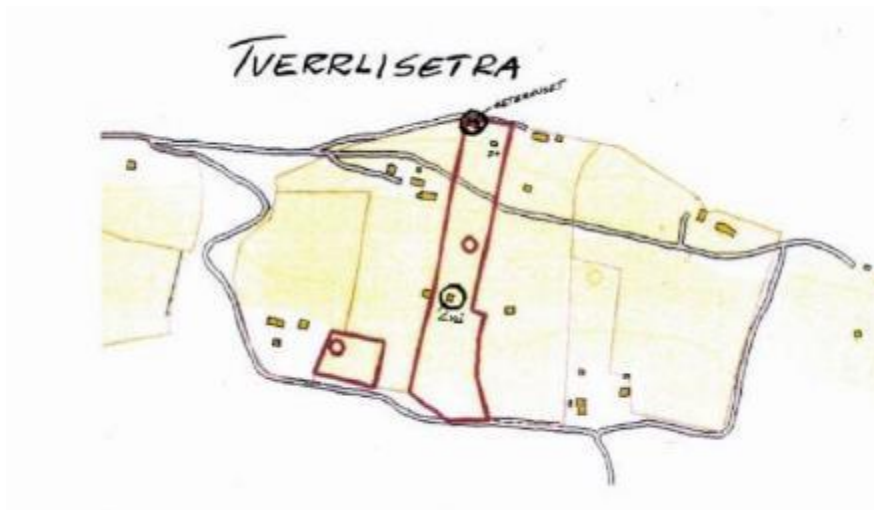
Søknad fra Hans og Inger Skomakerstuen med tegninger og kart:

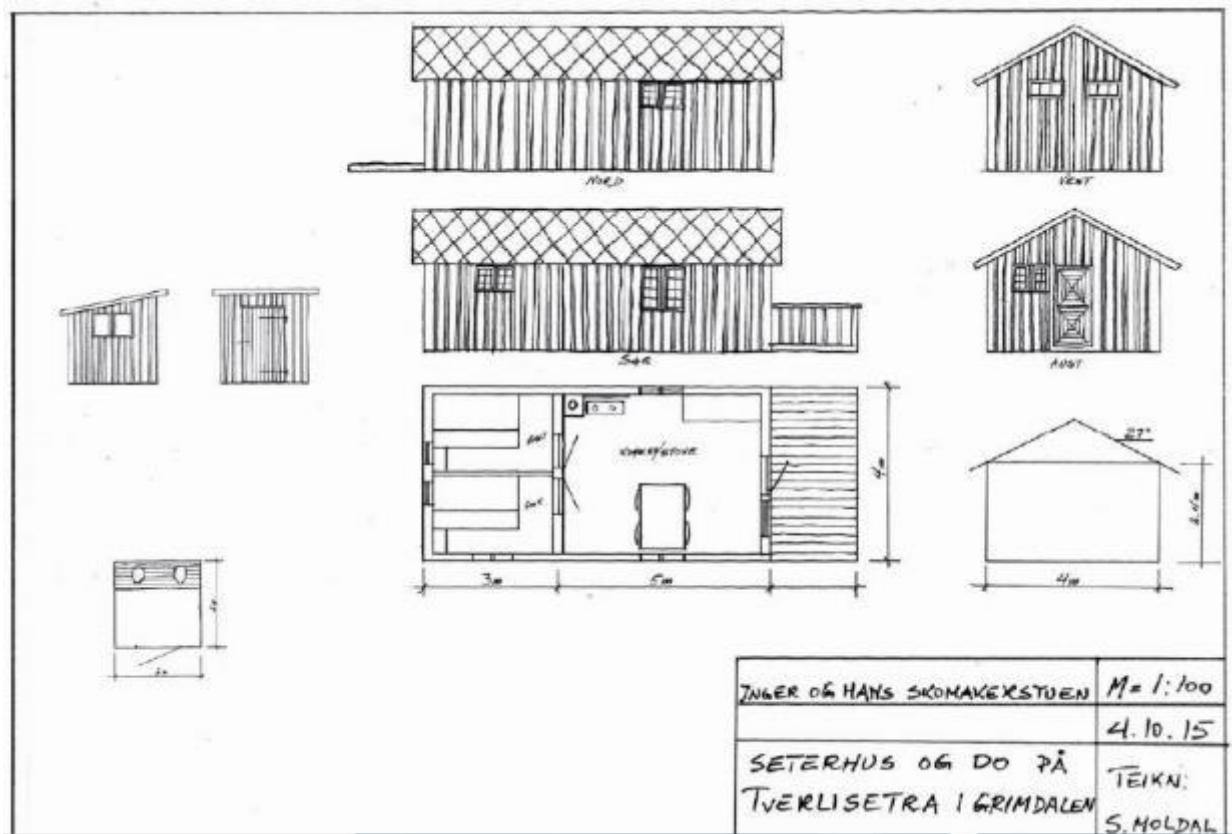
«Riving og bygging av seterhus- Tverrlisætre, Grimsdalen

Vi ønsker å rive den gamle seterhuset som tilhører Nørstegård (gnr42/1) på Tverrlisætre i Grimsdalen. Sæterhuset er i svært dårlig stand og en ønsker å sette opp en ny med samme mål som den gamle. Bakgrunnen for søknaden er at en trenger husvære på Tverrlisætre i sammenheng med drifta av seterkvea og at en ønsker å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på Tverrlisætre. Nørstegårdssætra er den eneste som er til nedfalls på Tverrlisætre og det vil være en fordel å få restaurert også denne setra. Det gamle uthuset er borte, men en trenger plass til ved og do. Det søkes derfor om å sette opp nytt uthus på samme plass som der det

gamle sto, ved siden av seterhuset. Vedlagt følger tegninger av de planlagte byggene, bilder av eksisterende bygg og situasjonskart.»

Tegningene og bildene under viser plassering og utforming av omsøkt tiltak fra 2016 vedlagt søknaden.

Fylkeskommunen i Oppland sin vurdering av søknaden

«Det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra, og Kulturarv vil ikke motsette seg riving av selet. Forfallet har kommet så vidt langt at det er vanskelig å stille krav om tilbakeføring.

Det samme gjelder for så vidt riving av løa på setervollen, men vi vil allikevel be om at det vurderes om det kan være mulig å sette i stand denne bygningen. Den tradisjonelle strukturen på setra med sel og fjøs øverst på setervollen og løe lengre ned på selve vollen er karakteristisk for kulturlandskapet i Grimsdalen, og det hadde vært positivt om dette kunne videreføres på Nørstegårdssetra.

Slik det framgår av søknaden skal det nye seterhuset ha samme størrelse og dimensjoner som det gamle selet. Dette er positivt. Det bør stilles vilkår om tradisjonell fargebruk og takteking. Mot vest er det tegnet inn en platting/terrasse med rekkverk, noe som ikke er i samsvar med tradisjonell byggeskikk iseterområdene. Kulturarvenheten vil be om at det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon om at det ikke skal være platting/terrasse med rekkverk.

Vi har ingen vesentlige merknader til uthuset.»

Nasjonalparkstyrets vedtak av 8.april 2016:

«Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 08.04.2016 på gitte vilkår gitt Inger og Hans Skomakerstuen dispensasjon til å rive og bygge opp igjen seterhuset, samt bygge nytt uthus på Nørstegårdsetra i Grimsdalen landskapsvernområde. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3 pkt. 1.3 c.

Det settes følgende vilkår for tillatelsen:

- De nye byggene skal ha samme mål som de gamle og oppføres slik som vist i byggetegningene vedlagt søknaden.
- Hvis den gamle setra hadde torv på taket, skal også det nye seterhuset ha torv. Alternativt kan det brukes skifer eller bordkledning på taket.
- Dersom bygningene skal overflatebehandles skal det brukes en mørk grå eller mørk brun farge. Vinduskarmer og vindskier skal ikke hvitmales.
- Det er ikke tillatt å bygge terrasse/platting hverken med eller uten rekkverk slik som omsøkt.
- Ved innsetting av vindu, skal det brukes vindu med gjennomgående sprosser/inndelinger.
- Det skal ikke gjøres inngrep i terrenget ut over det arealet som berøres av tilbygget.
- Senest 14 dager etter utvendig ferdigstillelse skal det tas bilde av tilbygget, og dette skal sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre på e-post fmoppost@fylkesmannen.no. Statens naturoppsyn vil utføre kontroll med tiltaket i hht vilkårene i tillatelsen.

Denne tillatelsen gjelder kun etter verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde, og det forutsettes at tillatelser etter annet lovverk også innhentes.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.»

Fra saksvurderingen knyttet til vedtaket fra nasjonalparkstyret hensettes:

«Søker skriver at han ønsker å plassere den nye seterstua på samme plass som den gamle stod, og at uthuset vil bli oppført der det gamle uthuset stod.(..) Når det gjelder størrelse søkes det om en seterstue på 32 m² og et uthus på 4 m², og dette er innenfor forvaltningsplanens retningslinjer. Seterstua skal oppføres etter de samme målene som den gamle hadde. (...)... Nasjonalparkforvalter mener at oppføringen av ny seterstue ikke berører andre verneverdier enn området sin verdi som kulturmiljø og at oppføring av de nye bygningene er positivt så lenge fylkeskommunens foreslåtte vilkår blir fulgt opp»

2. SNO sin kontroll av byggetiltak, tiltakshavers tilbakemelding og fylkeskommunens uttale til ny utforming av byggetiltaket

I 2018 foretok Statens naturoppsyn (SNO) kontroll av byggetiltak i verneområdene. I rapport fra SNO står det om byggetiltaket på Tverrliseter:

«Bygningen er ikke i samsvar med byggesøknaden. Ut i fra byggesøknaden skulle seterhuset være 32 m² på eksisterende grunnmur. Huset står nå delvis på pæler og er på 39 m².»

Rapporten viser til byggetiltak på Tverrlisetet, Nørstegårdseter (omtalt som gbnr 42/1, men matrikkel viser at bygning ligger på gbnr 86/1 fnr 45).

Med bakgrunn i rapport fra SNO ble tiltakshaver tilskrevet og bedt om å komme med en tilbakemelding.

Tiltakshavers tilbakemelding av 27.august 2019:

«I brevet sies det at seterhuset er bygd større enn det tegningene viser. Oppmålingen som SNO har utført, er gjort med utvendige mål. Vi har brukt innvendige mål som utgangspunkt for byggingen, da verneforskriften sier at det er bruksareal som skal være måleenheten. Målene for bruksareal er 4,15 m * 7,55 m, som blir 31,3 m².

Det gamle seterhuset var helt til nedfalls og det var ikke mulig å få eksakte mål av hvor stor den hadde vært. Vi gikk derfor ut fra at vi hadde litt slingringsmonn på størrelsen.

Tomta og de gamle murene er slik at en ville sperret atkomsten til nabosetra dersom en bygde på gammel mur. Veggen bak seterhuset var tilpasset gamle dagers framkomstmiddel og ikke egnet for bil- og traktortrafikk. Dette kan en også se på de bildene som dere har lagt ved brevet. Seterhuset ble derfor trukket litt utover. Dersom dette ikke er tillatt, så vil vi mure oppunder huset med stein mellom pilarene, slik at huset får en gråsteinsmur som likner på den gamle».

Bilde av gjennomført byggetiltak på Tverrlisetre gbnr 86/1 fnr 45 fra SNO sin rapport.

Bilde av gjennomført byggetiltak på Tverrlisetre gbnr 86/1 fnr 45 fra SNO sin rapport.

Rapport fra SNO med bilder av det gjennomførte byggetiltaket og tilbakemelding fra tiltakshaver ble oversendt Innlandet fylkeskommune og de ble bedt om å komme med en uttale knyttet til det gjennomførte byggetiltaket.

Fylkeskommunen ved kulturarvenheten uttale i epost datert 17.11.2020:

«Kulturarv har ingen sterke meninger om størrelsen på selet, men utover det reagerer vi både på plasseringen utenfor eksisterende mur og fargebruk på bygningen. Vi ber om at vår uttalelse knyttet til fargebruk følges opp. Vinduer bør ha samme farge som bygningen for øvrig»,

Nasjonalparkforvalter ba om en presisering av forhold knyttet til plassering:

«Gitt det du skriver under ønsker jeg å få en presisering på det du skriver under angående plasseringen av bygningen. Er det at bygningen er plassert utenfor eksisterende/gammel mur som dere vurderer som utfordrende, det at den er plassert på peler, eller eventuelt begge deler?»

Kulturarvenheten svarer følgende:

«Begge deler, men først og fremst at den er satt opp utenfor muren. Dette endrer byggeskikken på stedet, og bidrar ikke til å ta vare på det særpregede setermiljøet i området. Bevaring av setermiljø og bygningsmiljøer bør primært skje gjennom bevaring av eksisterende bygninger, dvs eksisterende bygningsmiljøer som står i en helhetlig og opprinnelig sammenheng i seterlandskapet. I dette tilfellet er det snakk om en gjenoppbygging, men etter vår vurdering er at ny bygning bør stå på samme sted. Å fylle opp med stein mellom stolpene vil ikke avhjelpe situasjonen mye «

Oppfølging

Nasjonalparkforvalter har mottatt bekreftelse fra tiltakshaver at tilbakemelding datert 27. august 2019 skal betraktes som en søknad om endring av gitte tillatelse, jf. brev datert 6. januar 2021.

Det legges derfor opp til at nasjonalparkstyret tar stilling til søknad om oppføring av seterhus ihht tilbakemelding fra søker og bilder fra SNO sin rapport, dvs en søknad om endring. Denne må behandles som om byggetiltaket ikke er gjennomført, jf. praksis i andre saker blant annet saken knyttet til tiltak på seterhus i Frydalen LVO i Nord-Fron kommune.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Grimsdalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde er å:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Innenfor Grimsdalen landskapsvernområde er inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter i utgangspunktet forbudt jf. verneforskriften § 3 pkt. 1.1. Det åpnes likevel for noen unntak fra dette forbudet for enkelte formål. Verneforskriften § 3 pkt. 1.3 c åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige nye bygninger til jordbruks- og seterformål.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplan for verneområdene i Rondane har retningslinjer for blant annet byggesaker. Generelt sies her at en skal følge tradisjonen hvis det er behov for mer byggeareal. Det skal vurderes om annet eksisterende hus som er ute av bruk kan gis ny funksjon framfor å oppføre nytt hus. Utbedring av eksisterende hus skal prioriteres dersom dette er teknisk mulig. Forvaltningsmyndigheten skal i alle byggesaker i verneområdene samrå seg med kulturvernmyndighetene når det gjelder plassering og utforming.

s.41 står blant annet følgende som vurderes relevant i saken:

- Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi bør det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker. Det skal ikke brukes trykkimpregnert virke. Hovedprinsipp må være å skifte ut minst mulig, dvs. maksimal gjenbruk av materialer. Kun utskifting der det er nødvendig for å utbedre/stabilisere skader.
- I tillegg til å følge retningslinjene i dette kapitlet vil forvaltningsmyndighetene samrå seg med kulturvernmyndighetene når det gjelder plassering og utforming i forbindelse med alle byggesaker som krever dispensasjon etter verneforskriften.

Fylkesmannen i Oppland har gitt ut veilederen «Seterbygningene – verdier og utfordringer» (Raddum 2007) som blant annet gir råd om hvordan vedlikehold av og tilbygg på seterhus kan skje med utgangspunkt i tradisjonell byggeskikk og med spesielt fokus på Grimsdalen. Det kan ved byggetillatelse stilles vilkår om mer detaljert utforming, i tråd med råd/retningslinjer i veilederen. Tverrlisetre er omtalt i fylkesmannens veileder:

«Tverrlisætre

setergrend ligger midt i dalen. For en som kommer utenfra er det særlig ett forhold som gjør inntrykk – mangfoldet i uttrykksformer når en ankommer stedet fra vest. Her er det høge hus og låge hus, stående og liggende panel blandet med tømmer. Sterke farger som blått, brunsvart og rødt og noe ubehandlet treverk. Mest blikktak – og mest sinkfarget. Den lett "anarkistiske" holdningen til miljøet har en viss sjarm. Det er ikke ønskelig å endre på dette bildet - kanskje med ett unntak; det er nok litt uvanlig med så dominerende blåfarge i et setermiljø. Hvis en ønsker å stikke seg litt ut, så er en rødfarge bedre, og da fortrinnsvis på mindre hus. Store og blå hus blir veldig dominerende. I og med at det er malt/beiset, må en fortsette å male. En bør finne en farge som ikke bryter så veldig med omgivelsene, en halvmørk brunfarge ville nok være å foretrekke.

Ellers er holdningen gjerne den at så lenge avvikene/unntakene fra det ideelle er få og små, så kan de snarere være med og berike miljøet enn å forringe det.

Setrene til Hovdelykkja med nyere hytte, Nørstegard, Budsjord, øvre og nedre Lindsø preger landskapet på en harmonisk og god måte.

Landskapet på Tverrlisætre og andre grender kan i noen grad være preget av ufullstendige hus eller ruiner. Det er viktig at husrester ikke ryddes. La de få være i fred og la de forsvinne av seg sjøl. Om nødvendig må en sikre dem slik at de ikke er til fare for folk og dyr. Det kan gjøres med et enkelt trådgjerde.» (Raddum 2007)

s.46

Ved behandling av søknader om nybygg i forbindelse med jordbruks- og seterformål gjelder følgende i tillegg til de generelle retningslinjene:

- Ta hensyn til den strukturen og bygningsstørrelsen som er på setra, i seterområdet eller på bygningene fra tidligere. Tradisjonen med hensyn til plassering i terreng, form og materialbruk er viktig å videreføre, eksempel panel, takutstikk, tekking og farge.

- Nye hus bør ha et uttrykk/utforming som viser når de er oppført, men underordne seg helheten i miljøet, jf. punktet over.
- Plassering av nye landbruksbygg skal søkes lagt til setra. Dersom slik plassering ikke lar seg forene med spesielle hensyn knyttet til bygningsmiljøet, landskapsmessige hensyn eller hensyn til andre verneverdier skal annen plassering vurderes.

I tillegg fremgår det av forvaltningsplanen at stort sett hele Grimsdalen landskapsvernområde er å regne som seter- og kulturlandskapsområde der det er spesielt viktig å ivareta kulturmiljø og kulturlandskap, og at forvaltningsmyndigheten bør være positiv til søknader tilknyttet blant annet melkeproduksjon.

Naturmangfoldloven

Søknaden må i tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøføringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Presedens

I byggesaker vil det ofte være en problemstilling at tiltaket isolert sett ikke er særlig problematisk, men at samlet effekt av flere tilsvarende tiltak vil redusere verneverdiene. Også ved enkeltsaker som gjelder små tiltak, må det ses hen til presedensvirkningene ved at andre kan få dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak. Dette følger ikke minst av kravene til likebehandling.

Presedensvirkninger avhenger for det første av sannsynligheten for at andre vil søke om dispensasjon/tillatelse til tilsvarende tiltak, og for det andre av konsekvensene for verneverdiene og verneformålet av at det blir gitt dispensasjon til tilsvarende tiltak.

Vurdering

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gav Hans og Inger Skomakerstuen tillatelse med vilkår til oppføring av bygning på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrlisetre den 8.april 2016. Ifølge kontrollrapport fra SNO er tiltaket ikke oppført i tråd med vedtaket. Tiltakshaver viser til i sin tilbakemelding at de trodde de hadde slingringsmann i forhold til størrelsen samt at tidligere plassering praktisk var vanskelig for bil- og traktoratkomst for nabosetra. Dette har gjort at bygningen har fått en annen plassering enn tidligere og har medført at bygningen er understøttet av pilarer på den sørlige langsiden. Tiltakshaver skriver at dersom dette ikke er tillatt vil de mure oppunder huset med stein mellom pilarene slik at huset får en gråsteinsmur som ligner på den gamle. Videre at de vil beise bygningen i en mørkere farge ved neste vedlikehold.

Det er avklart med tiltakshaver at hans tilbakemelding av 27.august 2019 skal anses som en søknad om endring av tidligere gitt tillatelse, jf brev av 6.januar 2021. I vurderingen av søknaden skal det forhold at tiltaket allerede er gjennomført ikke tillegges vekt, men søknad

skal behandles som om tiltaket ikke var gjennomført. På dette grunnlag blir også uttalen til Innlandet fylkeskommune vurdert som en uttale til en endringssøknad.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølknletten. NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (§ 8). Grimsdalen har viktige funksjonsområder for villreinstammen i et helårsperspektiv, og det er et villreintrekk som går øst for Verkjessætre nærmere Pundarvangen. Grimsdalvegen er åpen for allminnelig ferdsel inkludert motorferdsel, mellom 5. juni og 1. desember. Grimsdalen er definert som et nasjonalt viktig kulturlandskap og har stort biologisk mangfold knyttet til kulturlandskapet – som skyldes at det fortsatt er igjen store arealer med artsrik gammel natureng som holdes i hevd ved beite.

Grimsdalens store verdi som kulturmiljø er blant annet knyttet til tidligere tids seterbruk, og ivaretagelse av det kulturlandskapet setermiljøet utgjør er en del av verneformålet. Alle setermiljøene i Grimsdalen er bygningsmiljøer med særlig stor verneverdi. Grimsdalen inngår i nasjonalt viktige kulturlandskapsområder og bygningsmassen utgjør viktige elementer i kulturlandskapet. Bygningen som tidligere stod på gbnr 86/1 fnr 45 på Tverrliset er SEFRAK-registrert og er meldepliktig etter kulturminneloven § 25.

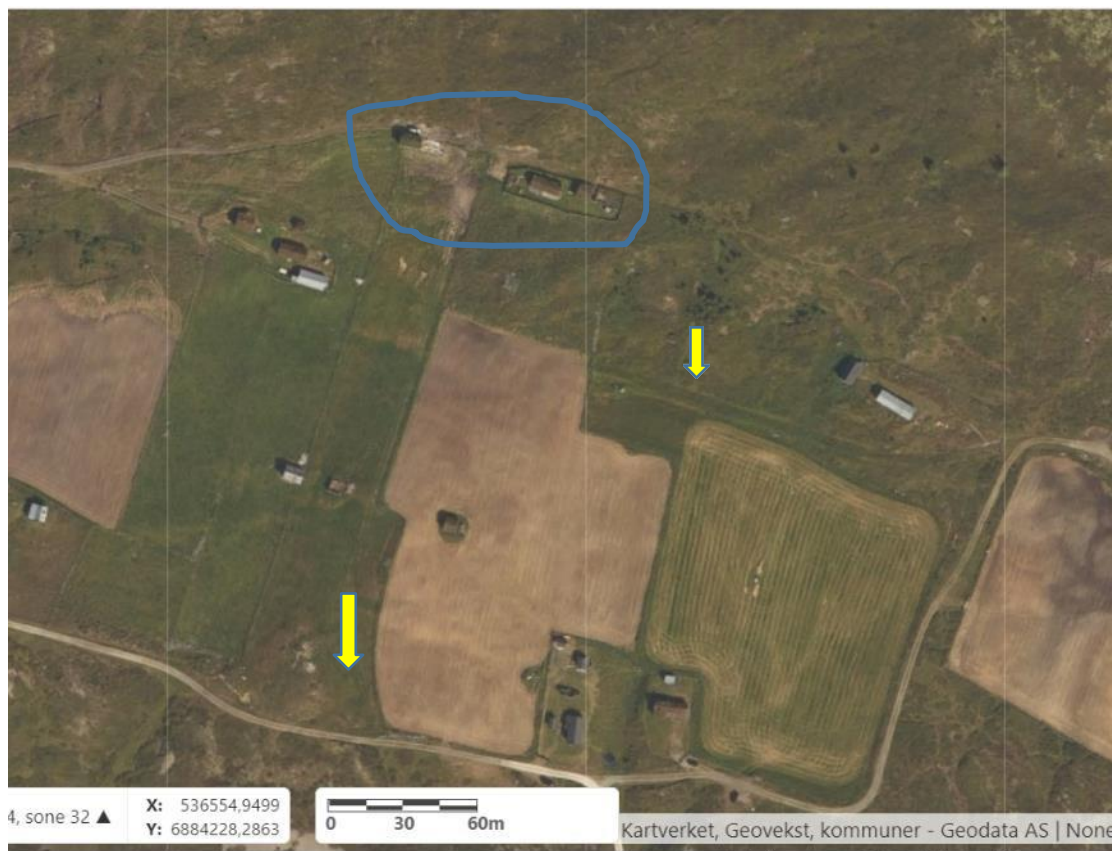
Kulturarvenheten hos Innlandet fylkeskommune skriver i sin uttale at de ikke reagerer på størrelsen på seterhuset men de reagerer på plassering utenfor eksisterende (gammel) mur og fargebruken. Fylkeskommunen peker på at plasseringen utenfor gammel mur endrer byggeskikken og at å fylle opp med stein mellom stolpene vil ikke avhjelpe situasjonen mye. Bortfall/riving av eldre bygninger er en del av vår kulturhistorie og gamle tufter bidrar også til dette. Veilederen «Seterbygninger – verdier og utfordringer» (Raddum 2007) viser til at det på Tverrliset er et mangfold i uttrykksformer i materialbruk, farger og størrelser, og at setrene til Nørstegard, sammen med andre seterbygninger preger landskapet på en harmonisk og god måte.

Tiltakshaver initielle ønske i henhold til søknad fra 2016 var å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på setra. Etter nasjonalparkforvalters vurdering vil hensynet til særpreget og ivaretagelse av bygningsmiljøet i en helhetlig, harmonisk og opprinnelig sammenheng opprettholdes ved at nytt seterhus får samme plassering som det gamle.

I tidligere vedtak fra 2016 er det helt klart lagt til grunn av nasjonalparkstyret at tiltakshaver søkte om å få oppføre ny bygning på samme sted som den gamle bygningen stod. Dette fremkommer i saksvurderingen. Dette har således vært en forutsetning for å gi tillatelse til oppføring seterhuset. Det ble videre gitt vilkår om vindusutforming, fargesetting av bygning inkludert vinduer i henhold til uttale fra kulturarvenheten hos fylkeskommunen. I Dovre fjellstyre sitt vedtak fra 2016 synes det også at en her har gitt tillatelse til oppføring av nytt seterhus på samme sted som der det gamle seterhuset stod.

Oppføring av nytt seterhus er tidligere vurdert å være et byggetiltak i tilknytning til pågående landbruksnæring og det drives landbruksdrift (grovforproduksjon) på gbnr 86/1 fnr 45 i dag (bekreftet av Dovre kommune). Det er positivt at det drives aktivt landbruk i Grimsdalen. Orthofoto viser at det er tilgang til dyrkamarka andre steder enn via seterhusene for gbnr 86/1 fnr 45 men også for nabosetra gbnr 86/1 fnr 47 (jf gule piler i figur 1 under). Omsøkt,

ønsket plassering av seterhuset vurderes derfor ikke å være knyttet opp til praktiske, landbruksmessige hensyn (for eksempel tilgang til dyrkamarka med landbruksutstyr).

Figur 1; Orthofoto som viser seterhuset til gbnr 86/1 fnr 45 og gbnr 86/1.fnr 47 i blå sirkel. Gbnr 86/1 fnr 45 lengst til venstre. Gule piler viser synlige kjørspor.

Setrene og stier/veger var ikke bygd med tanke på atkomst med bil eller annet motorisert kjøretøy helt inntil seterhusene da de i sin tid ble oppført. Nasjonalparkforvalter vurderer at hensyn til tilgang til setra med ulike kjøretøy bør skje gjennom andre tiltak enn flytting av seterhus dersom det skal legges til rette for slike hensyn.

Når det gjelder størrelsen på seterhuset er det i tidligere vedtak fra nasjonalparkstyre gitt at den skal være som de oversendte tegningene. Disse tegningene viser tydelig utvendige mål på 4 x 8 meter, dvs et bebygd areal (BYA) på 32 m². Det søkes nå om et bebygd areal på 39 m² og et bruksareal på 31,55 m². Nasjonalparkforvalter peker på at årsaken til vilkår om bebygd areal på 32 m² ligger i den opprinnelige søknaden – der ny bygning skulle tilpasses plassering der det tidligere seterhuset stod.

Nasjonalparkforvalter legger vekt på uttalelsene til Innlandet fylkeskommune som fagmyndighet på kulturminner. Nasjonalparkforvalter vurderer videre at det er en risiko for å skape presedens for lignende saker ved å innvilge søknaden. En slik presedens vil kunne få negative konsekvenser for verneverdiene i området samlet sett. I Grimsdalen landskapsvernområde er det 64 seterhus, 37 andre landbruksbygninger, 64 hus for

dyr/landbruk lager/silo. Sannsynligheten for at flere vil søke om endret plassering av bygninger ved nyoppføring vurderes å være liten, men er tilstede. De samla konsekvensene av at bygninger flyttes fra sin opprinnelige plassering kan bli svært negative på sikt for Grimsdalens særegne seterbebyggelse. Vurderingen er at omsøkt endring ikke bør tillates da det endrer byggeskikken på stedet og ikke bidrar til ivaretagelse av det særpregede setermiljøet.

Konklusjon

Med bakgrunn i de overnevnte vurderinger, tilrår nasjonalparkforvalter at søknad om endring av tidligere tillatelse knyttet til plassering og utforming av seterhus avslås med bakgrunn i at dette vil bidra til å redusere setermiljøets særpreg som er et av flere formål med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde.

Det vises til at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har gjort et vedtak om tilatelse til oppføring av seterhus datert den 8.april 2016 og at dette fremdeles er gyldig.

Inger og Hans Skomakerstuen
Bergsgrende 129
2662 DOVRE

Nasjonalparkstyret for Rondane
Dovre fjellstyre

22.09.2015

Riving og bygging av seterhus - Tverrlisætre, Grimsdalen

Vi ønsker å rive den gamle seterhuset som tilhører Nørstegård (gnr 42/1) på Tverrlisætre i Grimsdalen. Sæterhuset er i svært dårlig stand og en ønsker å sette opp en ny med samme mål som den gamle.

Bakgrunnen for søknaden er at en trenger husvære på Tverrlisætre i sammenheng med drifta av seterkvea og at en ønsker å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på Tverrlisætre. Nørstegårdssætra er den eneste som er til nedfalls på Tverrlisætre og det vil være en fordel å få restaurert også denne setra.

Det gamle uthuset er borte, men en trenger plass til ved og do. Det søkes derfor om å sette opp nytt uthus på samme plass som der det gamle sto, ved siden av seterhuset.

Vedlagt følger tegninger av de planlagte byggene, bilder av eksisterende bygg og situasjonskart.

Med vennlig hilsen

Hans Skomakerstuen
Inger Skomakerstuen
Inger og Hans Skomakerstuen

Vest

Nord

Sør-aust

Nord

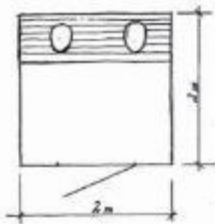
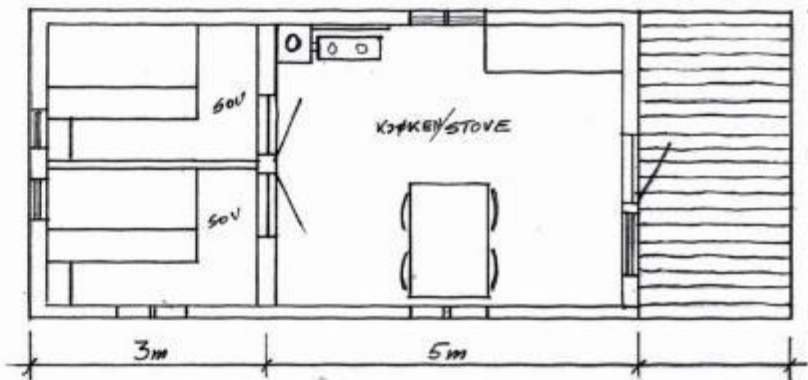
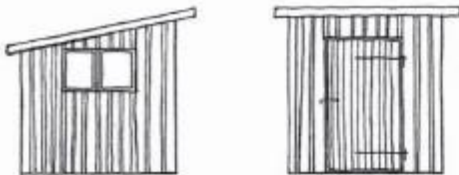
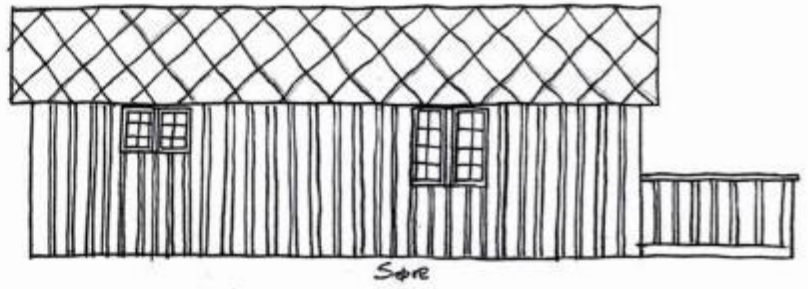
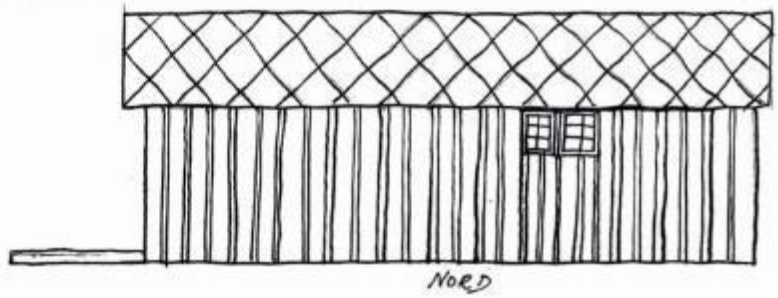

Bjørnsgardsetra på Tverrlisetra i Grimsdalen

Synfaring onsdag 16. november 2011

JNGER OG HAN

SETERHUS
TVERLISE

TVERRLISETRA

Fra: Magnhild.Apeland@oppland.org[Magnhild.Apeland@oppland.org]
 Dato: 24.02.2016 14:38:03
 Til: Sørensen, Raymond
 Tittel: VS: 201606027-2 - Angående riving og bygging av seterhus - Tverrlisetra - Grimsdalen statsallmenning - Dovre kommune

---

Fra: Apeland Magnhild Bergljot - Kulturarvenheten
Sendt: 11. februar 2016 12:52
Til: 'Dovre Fjellstyre' <dovre@fjellstyre.no>
Emne: 201606027-2 - Angående riving og bygging av seterhus - Tverrlisetra - Grimsdalen statsallmenning - Dovre kommune

Uttalelse angående riving og gjenoppbygging av seterhus samt bygging av nytt uthus/do på Tverrlisæter - Grimsdalen statsallmenning- Dovre kommune

Vi viser til brev datert 05.01. 2016 angående riving og gjenoppbygging av seterhus samt bygging av nytt uthus/do på Nørstegårdssetra, Tverrlisæter gnr/bnr 42/1.

Bakgrunn:

I følge forskrift om seter og tilleggsjord § 10 om søknad om å sette opp, utvide og endre hus, skal regional kulturminneforvaltning uttale seg til søknad før det fattes vedtak i saken. Eiendommen ligger innenfor Grimsdalen landskapsvernområde. Formålet med opprettelsen av landskapsvernområdet er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap der seterbebyggelsen er en viktig del av de kulturhistoriske verdiene.

Saken gjelder riving av to seterbygninger på Tverrlisæter, et sel og en løe. Bygningene skal ifølge oversendt søknad ha stått uten tak i minst 20 år, og fotografier viser at det er svært lite igjen av de eksisterende bygningene.

Det er behov for husvær på setra i sammenheng med drift av seterkvea, og det søkes derfor om å sette opp et nytt hus med samme størrelse som det gamle selet samt et nytt uthus på samme sted som det tidligere sto et uthus.

Vurdering:

Det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra, og Kulturarv vil ikke motsette seg riving av selet. Forfallet har kommet så vidt langt at det er vanskelig å stille krav om tilbakeføring.

Det samme gjelder for så vidt riving av løa på setervollen, men vi vil allikevel be om at det vurderes om det kan være mulig å sette i stand denne bygningen. Den tradisjonelle strukturen på setra med sel og fjøs øverst på setervollen og løe lengre ned på selve vollen er karakteristisk for kulturlandskapet i Grimsdalen, og det hadde vært positivt om dette kunne videreføres på Nørstegårdssetra.

Slik det framgår av søknaden skal det nye seterhuset ha samme størrelse og dimensjoner som det gamle selet. Dette er positivt. Det bør stilles vilkår om tradisjonell fargebruk og takteking. Mot vest er det tegnet inn en platting/terrasse med rekkverk, noe som ikke er i samsvar med tradisjonell byggeskikk i seterområdene. Kulturarvenheten vil be om at det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon om at det ikke skal være platting/terrasse med rekkverk.

Vi har ingen vesentlige merknader til uthuset.

Magnhild Apeland
Kulturvernkonsulent

Kulturarv
Oppland fylkeskommune

Fra: Magnhild.Apeland@oppland.org[Magnhild.Apeland@oppland.org]

Dato: 29.03.2016 14:18:49

Til: Sørensen, Raymond

Tittel: SV: 201606027-2 - Angående riving og bygging av seterhus - Tverrlisetra - Grimsdalen statsallmenning - Dovre kommune

---

Hei, det framgår ikke av innsendt dokumentasjon hva slags takteking det har vært tidligere, men det har kanskje vært torv? Det ser ut som det er torv på nabosetra. Ellers er skifer og bordkledning tradisjonelle taktekkingsmaterialer i området. Det er ønskelig at bygningen får en naturlig gråfarge, dersom det skal overflatebehandles bør det få en mørk grå eller mørk brun farge. Hvitmaling av vinduskarmer og vindskier bør unngås.

Det er vanskelig å stille krav om at bygningen skal gjenoppføres i tømmer, det viktigste er i dette tilfelle er vel dimensjoner og utforming ellers.

Vi ønsker anbefaler hverken platting eller rekkverk☺

Med vennlig hilsen

Magnhild Apeland

Fra: Sørensen, Raymond [mailto:FMOPRSN@fylkesmannen.no]

Sendt: 29. mars 2016 13:38

Til: Apeland Magnhild Bergljot - Kulturarv <Magnhild.Apeland@oppland.org>

Emne: SV: 201606027-2 - Angående riving og bygging av seterhus - Tverrlisetra - Grimsdalen statsallmenning - Dovre kommune

Hei

Har prøvd å nå deg på telefon i dag. Har du mulighet til å gi meg en rask tilbakemeld på 2 spørsmål fra uttalelsen:

1. Du skriver at det bør stilles vilkår om tradisjonell fargebruk og takteking. Kan du utdype hvilke farger og hvilken type tak du da mener bør brukes?
2. Du skriver at kulturarvenheten vil be om at det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon om at det ikke skal være platting/terrasse med rekkverk. Mener du her at det ikke bør tillates hverken platting/terrasse med rekkverk eller platting/terrasse uten rekkverk?

Med vennlig hilsen

Raymond Sørensen

Nasjonalparkforvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Mobil: 916 23 715

Postadresse: Postboks 987, 2626 Lillehammer

Epost: fmoprsn@fylkesmannen.no

Alle vedlegg scannes for virus

Tenk på miljøet før du skriver ut denne eposten

Fra: Magnhild.Apeland@oppland.org [<mailto:Magnhild.Apeland@oppland.org>]

Sendt: 24. februar 2016 14:38

Til: Sørensen, Raymond

Emne: VS: 201606027-2 - Angående riving og bygging av seterhus - Tverrlisetra - Grimsdalen statsallmenning - Dovre kommune

---

Fra: Apeland Magnhild Bergljot - Kulturarvenheten

Sendt: 11. februar 2016 12:52

Til: 'Dovre Fjellstyre' <dovre@fjellstyrene.no>

Emne: 201606027-2 - Angående riving og bygging av seterhus - Tverrlisetra - Grimsdalen statsallmenning - Dovre kommune

Uttalelse angående riving og gjenoppbygging av seterhus samt bygging av nytt uthus/do på Tverrlisæter - Grimsdalen statsallmenning- Dovre kommune

Vi viser til brev datert 05.01. 2016 angående riving og gjenoppbygging av seterhus samt bygging av nytt uthus/do på Nørstegårdsetra, Tverrlisæter gnr/bnr 42/1.

Bakgrunn:

I følge forskrift om seter og tilleggsjord § 10 om søknad om å sette opp, utvide og endre hus, skal regional kulturminneforvaltning uttale seg til søknad før det fattes vedtak i saken. Eiendommen ligger innenfor Grimsdalen landskapsvernområde. Formålet med opprettelsen av landskapsvernområdet er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap der seterbebyggelsen er en viktig del av de kulturhistoriske verdiene.

Saken gjelder riving av to seterbygninger på Tverrlisæter, et sel og en løe. Bygningene skal ifølge oversendt søknad ha stått uten tak i minst 20 år, og fotografier viser at det er svært lite igjen av de eksisterende bygningene.

Det er behov for husvær på setra i sammenheng med drift av seterkvea, og det søkes derfor om å sette opp et nytt hus med samme størrelse som det gamle selet samt et nytt uthus på samme sted som det tidligere sto et uthus.

Vurdering:

Det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra, og Kulturarv vil ikke motsette seg riving av selet. Forfallet har kommet så vidt langt at det er vanskelig å stille krav om tilbakeføring.

Det samme gjelder for så vidt riving av løa på setervollen, men vi vil allikevel be om at det vurderes om det kan være mulig å sette i stand denne bygningen. Den tradisjonelle strukturen på setra med sel og fjøs øverst på setervollen og løe lengre ned på selve vollen er karakteristisk for kulturlandskapet i Grimsdalen, og det hadde vært positivt om dette kunne videreføres på Nørstegårdsetra.

Slik det framgår av søknaden skal det nye seterhuset ha samme størrelse og dimensjoner som det gamle selet. Dette er positivt. Det bør stilles vilkår om tradisjonell fargebruk og taktekking. Mot vest er det tegnet inn en platting/terrasse med rekkverk, noe som ikke er i samsvar med tradisjonell byggeskikk i seterområdene. Kulturarvenheten vil be om at det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon om at det ikke skal være platting/terrasse med rekkverk.

Vi har ingen vesentlige merknader til uthuset.

Magnhild Apeland
Kulturvernkonsulent

Kulturarv
Oppland fylkeskommune

Inger og Hans Skomakerstuen

Att: hskomak@online.no

SAKSBEHANDLER: RAYMOND SØRENSEN

ARKIVKODE: 2015/6211 - 432.2 DATO: 13.04.2016

GRIMSDALEN LVO - DISPENSASJON - RIVE GAMMELT SETERHUS VED NØRSTEGÅRD PÅ TVERRLISÆTRE GNR. 42/1 - INGER OG HANS SKOMAKERSTUEN

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 8. april 2016 gjort vedtak angående din søknad om riving og gjenoppbygging av seterhus, samt bygging av nytt uthus/do i Grimsdalen landskapsvernområde.

Saksframstilling og saksprotokoll med vedtak i saken ligger vedlagt.

Med hilsen

Raymond Sørensen
Nasjonalparkforvalter

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

Kopi går i e-post til følgende:

- Dovre fjellstyre
- Dovre kommune
- Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten
- Rådgivende utvalg for nasjonalparker og landskapsvernområder i Rondaneregionen, v/Jan Olav Solstad
- Statens naturoppsyn Rondane
- Miljødirektoratet
- Fylkesmannen i Oppland

Arkivsaksnr: 2015/6211-5

Saksbehandler: Raymond Sørensen

Dato: 22.03.2016

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	15/2016	08.04.2016

Grimsdalen LVO - Dispensasjon - Rive gammelt seterhus ved Nørstegård på Tverrlisætre gnr. 42/1 - Inger og Hans Skomakerstuen

Nasjonalparkforvalters innstilling

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 08.04.2016 på gitte vilkår gitt Inger og Hans Skomakerstuen dispensasjon til å rive og bygge opp igjen seterhuset, samt bygge nytt uthus på Nørstegårdsetra i Grimsdalen landskapsvernområde. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3 pkt. 1.3 c.

Det settes følgende vilkår for tillatelsen:

- De nye byggene skal ha samme mål som de gamle og oppføres slik som vist i byggetegningene vedlagt søknaden.
- Hvis den gamle setra hadde torv på taket, skal også det nye seterhuset ha torv. Alternativt kan det brukes skifer eller bordkledning på taket.
- Dersom bygningene skal overflatebehandles skal det brukes en mørk grå eller mørk brun farge. Vinduskarmer og vindskier skal ikke hvitmales.
- Det er ikke tillatt å bygge terrasse/platting hverken med eller uten rekkverk slik som omsøkt.
- Ved innsetting av vindu, skal det brukes vindu med gjennomgående sprosser/inndelinger.
- Det skal ikke gjøres inngrep i terrenget ut over det arealet som berøres av tilbygget.
- Senest 14 dager etter utvendig ferdigstillelse skal det tas bilde av tilbygget, og dette skal sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre på e-post fmoppost@fylkesmannen.no. Statens naturoppsyn vil utføre kontroll med tiltaket i hht vilkårene i tillatelsen.

Denne tillatelsen gjelder kun etter verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde, og det forutsettes at tillatelser etter annet lovverk også innhentes.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 08.04.2016

Forvalter orienterte om søknaden som gjelder Grimsdalen landskapsvernområde. Styret gikk enstemmig inn for sekretariatets forslag til vedtak i saken.

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 08.04.2016 på gitte vilkår gitt Inger og Hans Skomakerstuen dispensasjon til å rive og bygge opp igjen seterhuset, samt bygge nytt uthus på Nørstegårdsetra i Grimsdalen landskapsvernområde. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde § 3 pkt. 1.3 c.

Det settes følgende vilkår for tillatelsen:

- De nye byggene skal ha samme mål som de gamle og oppføres slik som vist i byggetegningene vedlagt søknaden.
- Hvis den gamle setra hadde torv på taket, skal også det nye seterhuset ha torv. Alternativt kan det brukes skifer eller bordkledning på taket.
- Dersom bygningene skal overflatebehandles skal det brukes en mørk grå eller mørk brun farge. Vinduskarmer og vindskier skal ikke hvitmales.
- Det er ikke tillatt å bygge terrasse/platting hverken med eller uten rekkverk slik som omsøkt.
- Ved innsetting av vindu, skal det brukes vindu med gjennomgående sprosser/inndelinger.
- Det skal ikke gjøres inngrep i terrenget ut over det arealet som berøres av tilbygget.
- Senest 14 dager etter utvendig ferdigstilling skal det tas bilde av tilbygget, og dette skal sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre på e-post fmoppost@fylkesmannen.no. Statens naturoppsyn vil utføre kontroll med tiltaket i hht vilkårene i tillatelsen.

Denne tillatelsen gjelder kun etter verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde, og det forutsettes at tillatelser etter annet lovverk også innhentes.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokumenter i saken

- Søknad fra Inger og Hans Skomakerstuen, datert 22.09.2015
- Kulturvernaglig uttalelse fra Oppland fylkeskommune, mottatt 24.02.2016, samt tilleggsopplysninger mottatt 29.03.2016.

Saksopplysninger

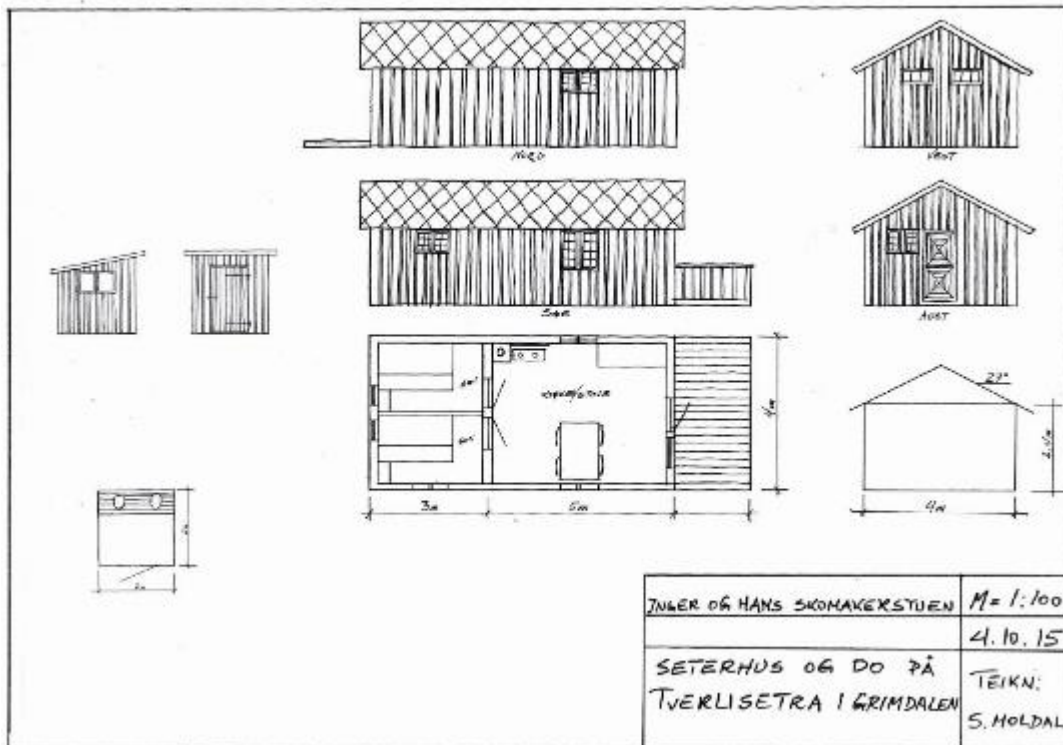
Om søknaden

Søknaden er her gjengitt i sin helhet:

Riving og bygging av seterhus- Tverrlisætre, Grimsdalen

Vi ønsker å rive den gamle seterhuset som tilhører Nørstegård (gnr42/1) på Tverrlisætre i

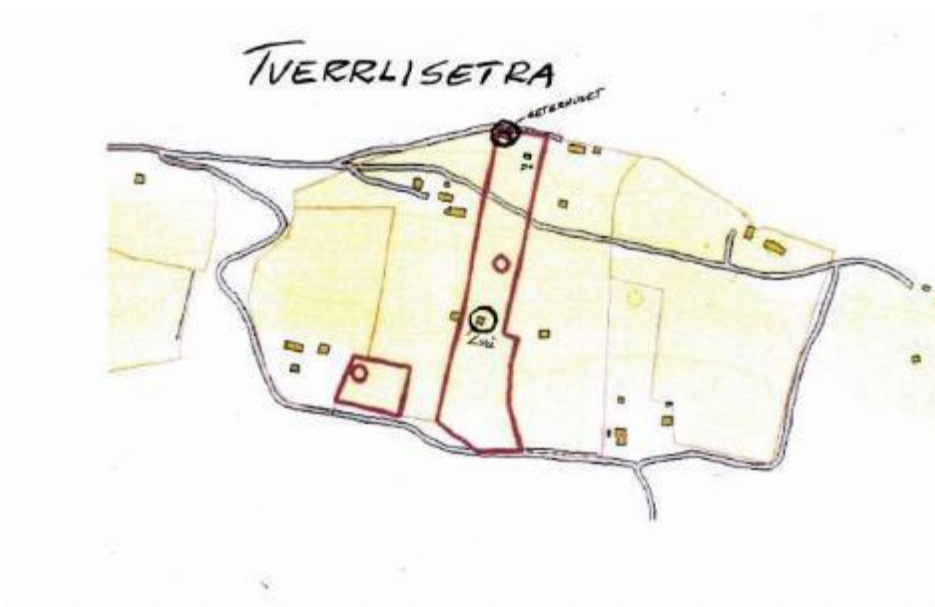
Grimsdalen. Sæterhuset er i svært dårlig stand og en ønsker å sette opp en ny med samme mål som den gamle. Bakgrunnen for søknaden er at en trenger husvære på Tverrlisætre i sammenheng med drifta av seterkveva og at en ønsker å gjenopprette det gamle kulturmiljøet på Tverrlisætre. Nørstegårdssætra er den eneste som er til nedfalls på Tverrlisætre og det vil være en fordel å få restaurert også denne setra. Det gamle uthuset er borte, men en trenger plass til ved og do. Det søkes derfor om å sette opp nytt uthus på samme plass som der det gamle sto, ved siden av seterhuset. Vedlagt følger tegninger av de planlagte byggene, bilder av eksisterende bygg og situasjonskart.

Figur 1: Byggetegninger

Figur 2: Bilder av dagens bygningsmasse

Figur 3: Plassering av Nørstegårdsetra på Tverrlisetra

Verneforskrift, forvaltningsplan og naturmangfoldlov

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Området for omsøkte tiltak ligger i Grimsdalen landskapsvernområde og verneforskriftens § 2 angir følgende formål for vernet:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Innenfor Grimsdalen landskapsvernområde er inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter i utgangspunktet forbudt jf. verneforskriften § 3 pkt. 1.1. Det åpnes likevel for noen unntak fra dette forbudet for enkelte formål. Verneforskriften § 3 pkt. 1.3 d åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplanen og i § 3 pkt. 1.3 c åpnes det for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige nye bygninger til jordbruks- og seterformål.

Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane har nærmere retningslinjer for blant annet byggesaker. Generelt sies det her at en skal følge tradisjonen hvis det er behov for mer byggeareal. Det skal vurderes om annet eksisterende hus som er ute av bruk kan gis ny funksjon framfor å oppføre nytt hus. Utbedring av eksisterende hus skal prioriteres dersom dette er teknisk mulig. Forvaltningsmyndigheten skal i alle byggesaker i verneområdene samrå seg med kulturvernmyndighetene når det gjelder plassering og utforming.

I forvaltningsplanen fremgår det at stort sett hele Grimsdalen landskapsvernområde er å regne som seter- og kulturlandskapsområde der det er spesielt viktig å ivareta kulturmiljø og kulturlandskap. Forvaltningsplanen peker også på en byggeskikksveileder med spesielt fokus på Grimsdalen (Raddum 2007). Det kan ved byggetillatelse settes vilkår om mer detaljert utforming, i tråd med råd/retningslinjer i veilederen.

I forvaltningsplanens kapittel om nybygg i forbindelse med jordbruks- og seterformål står det følgende:

I landskapsvernområdene kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til oppføring av nødvendige nye bygninger til jord- og seterformål (gjelder ikke i Dørålen). Ved behandling av søknad om nybygg i forbindelse med jordbruks- og seterformål vil følgende retningslinjer gjelde:

- Vurder om eksisterende hus som er ute av bruk kan gis ny funksjon framfor å oppføre nye hus.

- Ta hensyn til den strukturen og bygningsstørrelser som er på setra, i seterområdet eller på bygningen fra tidligere. Tradisjonen med hensyn til plassering i terreng, form og materialbruk er viktig å videreføre, eksempel panel, takutstikk, tekking og farge. Terrenginngrep må minimaliseres.
- Nye hus bør ha et uttrykk/utforming som viser når de er oppført, men underordne seg helheten i miljøet, jamfør punktet over.

Plassering av nye landbruksbygg skal søkes lagt til selet. Dersom slik plassering ikke lar seg forene med spesielle hensyn knyttet til bygningsmiljøet, landskapsmessige hensyn eller hensyn til andre verneverdier (som biologisk mangfold), skal annen plassering vurderes.

Når en skal vurdere om et tiltak skal behandles som vedlikehold eller nybygg, viser forvaltningsplanen til at takets tilstand skal tillegges betydelig vekt. Dersom taket har falt ned, skal en søknad om restaurering behandles som nybygg og dermed som en ordinær byggesak.

Forvaltningsplanen sier også at det ikke vil bli gitt tillatelse til bygging av platting/veranda i seter- kulturlandskapsområder og at en seterstue ikke bør overstige 70 m² tillatt bruksareal

Søknaden må i tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan også vurderes etter

naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jamfør § 7.

Vurdering

Grimsdalen sine store verdier som natur- og kulturmiljø er knyttet blant annet til langvarig seterbruk. Verdifull seterbebyggelse og kulturmiljø kombinert med store arealer med artsrike utmarksbeiter, kalkrik berggrunn og et uvanlig tørt og kontinentalt klima, gir dalen stor nasjonal og internasjonal verdi som kulturlandskap.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt (nml § 8). Når det gjelder villreinens bruk av området foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 (2008) som oppsummerer kunnskapsstatus om villreinens leveområde både med tekst og tilhørende arealbrukskart. NINA Rapport 551 (2010) beskriver forholdet mellom villrein og menneskelig ferdsel i blant annet Rondane villreinområde. Det er gjennomført kartlegginger av biologisk mangfold i nærområdet, og området har stor verdi med hensyn til det biologiske mangfoldet knyttet til kulturlandskapet. Ved oppføring av nytt seterhus, vil dette føre til flere sengeplasser, men nasjonalparkforvalter mener at dette må godtas da det tidligere har stått en seterstue med sengeplasser på denne plassen. Nasjonalparkforvalter vurderer det omsøkte tiltaket til ikke å ha negative konsekvenser for hverken villrein eller annet biologisk mangfold i området da det her er snakk om å føre opp et tilsvarende bygg på samme plass som det som har stått her tidligere.

Nasjonalparkforvalter vurderer at forfallet har kommet så langt at oppføring av ny seterstue og uthus må vurderes som nybygg. Søker viser til et konkret behov for de nye bygningene i forbindelse med jordbruks- og seterformål og en eventuell tillatelse kan da vurderes etter verneforskriftens § 3 pkt. 1.3 c.

Søker skriver at han ønsker å plassere den nye seterstua på samme plass som den gamle stod, og at uthuset vil bli oppført der det gamle uthuset stod. Som bildene i figur 2 viser, er det i dag rester igjen av den gamle seterstua, men når det gjelder det gamle uthuset, så er dette helt borte. I følge Dovre fjellstyre registrerte de i 1999 disse bygningsrestene og en plass hvor det mest sannsynlig har stått et uthus tidligere.

Når det gjelder størrelse søkes det om en seterstue på 32 m² og et uthus på 4 m², og dette er innenfor forvaltningsplanens retningslinjer. Seterstua skal oppføres etter de samme målene som den gamle hadde. Når det gjelder uthuset er ikke tidligere mål oppgitt, da dette bygget nå er borte.

Oppland fylkeskommune ved kulturvernmyndigheten sier følgende i sin uttalelse i saken når det gjelder vurdering av bygningsvern:

Vurdering:

Det er positivt for natur- og kulturlandskapet i Grimsdalen at det er drift på setra, og Kulturarv vil ikke motsette seg riving av selet. Forfallet har kommet så vidt langt at det er vanskelig å stille krav om tilbakeføring. Det samme gjelder for så vidt riving av løa på setervollen, men vi vil allikevel be om at det vurderes om det kan være mulig å sette i stand denne bygningen. Den tradisjonelle strukturen på setra med sel og fjøs øverst på setervollen og løe lengre ned på selve vollen er karakteristisk for kulturlandskapet i Grimsdalen, og det hadde vært positivt om dette kunne videreføres på Nørstegårdssetra. Slik det framgår av søknaden skal det nye seterhuset ha samme størrelse og dimensjoner som det gamle selet. Dette er positivt. Det bør stilles vilkår om tradisjonell fargebruk og taktekkning. Mot vest er det tegnet inn en platting/terrasse med rekkverk, noe som ikke er i samsvar med tradisjonell byggeskikk i

seterområdene. Kulturarvenheten vil be om at det stilles vilkår i en eventuell dispensasjon om at det ikke skal være platting/terrasse med rekkverk. Vi har ingen vesentlige merknader til uthuset.

29.03.2016 mottok nasjonalparkforvalter tilleggsopplysninger fra kulturvernmyndigheten hvor de sier at hvis det tidligere har vært brukt torv på taket, er det ønskelig at dette brukes nå også.

Ellers er skifer og bordkledning tradisjonelle taktekkingsmaterialer i området. De sier videre at det er ønskelig at bygningen får en naturlig gråfarge. Dersom det skal overflatebehandles bør det få en mørk grå eller mørk brun farge. Hvitmaling av vinduskarmer og vindskier bør unngås og det anbefales at det ikke gis tillatelse til hverken uteplating eller rekkverk.

Fylkeskommunen tar også her med en uttalelse angående den gamle løa som ligger nedenfor seterstua. Denne er ikke omtalt i søknaden og i følge Dovre fjellstyre vil søker konsentrere seg om seterstua og uthuset i denne omgangen, og eventuelt på et senere tidspunkt søke om tiltak på den gamle løa. Denne blir derfor ikke vurdert videre i denne saken.

I rapporten "Seterbygningene - verdier og utfordringer" fremgår det at hvis en må bruke nye vinduer, skal det brukes et lags glass med gjennomgående sprosser og inndelinger.

Nasjonalparkforvalter mener at oppføringen av ny seterstue ikke berører andre verneverdier enn området sin verdi som kulturmiljø og at oppføring av de nye bygningene er positivt så lenge fylkeskommunens foreslåtte vilkår blir fulgt opp. Det vurderes derfor at føre-var prinsippet ikke bør tas i bruk (nml § 9).

Den samlede belastningen på økosystemet i dalen (nml § 10) vurderes til ikke å bli forsterket av tiltaket, og nml § 11 og 12 vurderes til ikke å bety noe i denne saken.

Konklusjon

Nasjonalparkforvalter mener at oppføring av ny seterstue og uthus på gitte vilkår i dette tilfellet ikke har negative konsekvenser for verneverdiene i området, og at forvaltningsmyndigheten har anledning og bør gi tillatelse etter verneforskriftens § 3 pkt. 1.3 c.

MØTEBOK FOR DOVRE FJELLSTYRE
MØTE 26. April 2016

Sak 05/2016	Ark.nr.:
Saksbehandler: Asgeir Myhrmoen	
Særutskrift: Inger og Hans Skomakerstuen, Statskog, Dovre kommune, Oppland fylkeskommune, Rondane- Dovre na jonalparkstyre.	

SAKSTITTEL: Søknad om riving og gjenoppbygging av seterhus - Tverrlisetra, Grimsdal st.allm - Dovre kommune 511/86/1/45 - 46

alspapirer:

Søknadsbrev fra Inger og Hans Skomakerstuen,
Foto av seterhuset.
Tegning
Uttale fra kulturvernkonsulent
Uttale fra Statskog

Sal sopplvs ninger :

Inger og Hans Skomakerstuen søker i brev av den 22.09.2015, om å få rive den gamle seterstua på Nørstegårdssetra på Tverrlisetra i Grimsdalen st.allm, og bygge ny seterstue på samme plass, og samme størrelse.
Bakgrunnen for søknaden er at de trenger et husvære i forbindelse med drifta av seterkvea, og et ønske om å bevare det gamle kulturmiljøet på Tverrlisetra.
Det søkes også om å få gjenoppbygge et uthus på samme plass som det gamle stod, ved siden av seterhuset.

Saksbehandler' vurde ringe r:

Seterstua på Nørstegårdssetra på Tverrlisetra er i svært dårlig forfatning, og har stått uten tak i mange år. Det gamle uthuset er borte, men det er registrert tufter etter et lite hus ved siden av seterstua, i seterregisteringen som ble gjort i 1999.
Det er positivt for natur - kulturlandskapet at det er drift på setra, og at seterhusa blir restaurert og holdes ved like.
Utfra tegningen, er det planlagt en platting/terrasse med rekkverk på ene kortveggen. Dette er ikke tradisjon på setrene i Grimsdalen, og bør unngås.

Dovre fjellstyre behandler søknaden etter§ 10 i se terforskriften.

Om saknad om å sette opp, utvide og endre hus.

Etter søknad so_m fjellstyre avgjør, kan selerbrukeren sette opp, utvide og endre husfar en ra jonelf utnytting av 11/vist seter. I fjellstyre skal ta stilling til hva slags og hvor mange hus som trengs deres storreise og standard eller annet, og kan sette vilkårfor oppføring, utvidelse og endring av hus. Fjells(vre skal legge fram saka for Statskog til uttale for fjellstyre gjør vedtak etter dette leddet.

Setra ligger innenfor Grimsdalen landskapsvernområdet, og skal også behandles etter verneforskriften.

Formålet med opprettelsen av landskapsvernområdet, er å ta vare på et særpreget og vakkert natur - kulturlandskap, der seterbebyggelsen er en viktig del av de kulturhistoriske verdiene.

MØTEBOK FOR DOVRE FJELLSTYRE

MØTE 26. April 2016

Tiltaket skal også vurderes etter § 9 i naturmangfoldloven. (føre - var- prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det forefixger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger det kan ha for naturmiljøet, skal det tas sike på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Forelif(f)r: H en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Dovre fjellstyre kan ikke se at tiltaket vil medføre vesentlig skade på naturmiljøet.

Saksbehandlers innstilling:

Dovre fjellstyre behandler søknaden etter seterforskriften § 10.

Dovre fjellstyre godkjenner tiltaket under forutsetning av at terrassen/plattingen utelates.

Det forutsetter at alle andre instanser godkjenner tiltaket.

VEDTAK:

Enstemmig som saksbehandlers innstilling.

Vedtaket kan i henhold til forvaltningslovens § 28, p kl 1 ges av alle med rettslig klageinteresse. Klagen må fremsettes skriftlig, og begrunnes.

Klagen sendes til Dovre fjellstyre, Kirkevegen 5, 2660 Dombås innen 3 uker fra kunngjøringen av vedtaket.

Rett utskrift:

Dombås 3. mai 2016

Asgeir Myhrmoen
saksbeh

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47
Direkte: +47 61 26 62 09

<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

Hans og Inger Skomakerstuen
Bergsgrende 129
2662 DOVRE

Epost: hskomak@online.no

Saksbehandler Eirin Berge

Vår ref. 2019/5782-4 432.2

Deres ref.

Dato 14.08.2019

Grimsdalen LVO - Oppfølging av kontroll med byggetiltak - Hans og Inger Skomakerstuen

Henvendelsen gjelder oppføring av seterhus på Tverrlisætre på gnr 42 bnr. 1 i Dovre kommune i Grimsdalen landskapsvernområde, jf vedtak fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre av 8.4.2016, saksnummer 2015/6211, og Dovre kommune av 28.4.2016, rådmannsvedtak 80/16 i sak 2015/467.

Tiltakshaver: Inger og Hans Skomakerstuen

Bakgrunn:

Statens naturoppsyn (SNO) har i 2018 gjennomført bygningskontroll av tekniske anlegg der tillatelser er gitt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Bygningskontrollen er blant annet gjennomført i Grimsdalen landskapsvernområde.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har mottatt rapport med bilder fra SNO sin bygningskontroll. Ut fra rapporten ser det ut som om deler av tiltaket ikke er utført slik vedtaket fra nasjonalparkstyret forutsetter og heller ikke i tråd med de forutsetninger vedtaket fra Dovre kommune bygger på. Se vedlegg for utdrag fra SNO sin kontrollrapport. Det er på denne bakgrunn du nå mottar dette brevet.

I dialog med Dovre kommune sendes denne henvendelsen på vegne av både Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovre kommune, da det er gitt tillatelse til tiltak både etter verneforskrift og etter plan- og bygningsloven og begge forvaltningsmyndigheter har behov for tilbakemelding.

Nasjonalpark Dovre, Rondane

Naturreservat Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkintjønnin

Landskapsvernområde Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

Saken gjelder:

Forvaltningsmyndighetene er gjennom SNO sin bygningskontroll blitt kjent med:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre: SNO har målt seterhuset på Tverrliseter til å ha ytre mål på 4,8 x 8,20 meter, 39 m². Det ble i styrevedtaket gitt tillatelse til riving og gjenoppbygging av nytt seterhus og bygging av nytt uthus/do. Et av vilkårene i tillatelsen hadde følgende ordlyd: «*De nye byggene skal ha samme mål som de gamle og oppføres slik som vist i byggetegningene*». Tegninger vedlagt søknaden viser et seterhus med ytre mål på 4 x 8 meter dvs 32 m² (oppgitte mål uten veranda/platting) og tegningene viser ikke en bygning på pæler. Det kan dermed synes som om tiltaket ikke er gjennomført i henhold til vedtaket hva gjelder størrelse og utforming (pæler).
- Dovre kommune: Det ble gitt tillatelse til oppføring av ny seterstue på 32 m². Ut fra oppmålinger gjort av SNO virker det som om bygget er 7 m² større enn oppgitt i søknad til plan- og bygningsmyndigheten.

Eiers eller den ansvarliges plikter:

Det er eiers/ tiltakshavers ansvar at vilkår gitt i vedtak hjemlet i verneforskrift og/eller plan- og bygningsloven, overholdes.

Både naturmangfoldloven og plan – og bygningsloven har bestemmelser knyttet til retting av forhold som er i strid med lovverket. Dette innebærer at forvaltningsmyndighetene kan kreve at et tiltak som ikke er gjennomført i henhold til gitte tillatelser fjernes eller tilbakeføres. Naturmangfoldloven § 69, sier følgende om ulovlige forhold: «*Myndigheten etter loven kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven*».

Plan- og bygningsloven har tilsvarende bestemmelse i § 32-3: «*Ved forhold i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan plan- og bygningsmyndighetene gi den ansvarlige pålegg om retting av det ulovlige forhold, opphør av bruk og forbud mot fortsatt virksomhet, samt stansing av arbeid*».

Eventuelle slike reaksjoner vil måtte vurderes i hvert enkelt konkrete tilfelle.

Tilbakemelding til forvaltningsmyndigheten:

Med bakgrunn i den dokumentasjon vi har mottatt fra SNO ber vi om din/deres tilbakemelding på de avvik SNO har rapportert. Frist for denne tilbakemeldingen settes til 4 uker fra dette brevets dato.

Tilbakemeldingen kan sendes på epost til følgende adresse: fminpost@fylkesmannen.no.
Merk oversendelsen «Rondane-Dovre nasjonalparkstyre» og påfør gjerne saksnr som er 2019/5782

En tilbakemelding fra deg/dere vil bidra til at vi kan se alle sider i saken og gjøre en vurdering av det oppståtte. Ta kontakt med Dovre kommune ved byggesak om det er spørsmål knyttet til deres vedtak, eller nasjonalparkforvalter (saksbehandler i denne saken) om det er spørsmål knyttet til vedtak fra nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Eirin Berge
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

1 Utdrag fra kontrollrapport Statens naturoppsyn gbnr 42/1

Kopi til:

Dovre kommune

Dovre fjellstyre

Statskog v/Trond Berger

Statens naturoppsyn Rondane

Kongsvegen 4 2662 DOVRE

Furumoen 3 2662 DOVRE

Inger og Hans Skomakerstuen
 Bergsgrende 129
 2662 DOVRE

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

27.08.2019

Tilbakemelding ang. bygging i Grimsdalen - deres ref. 2019/5782:

I brevet sies det at seterhuset er bygd større enn det tegningene viser. Oppmålingen som SNO har utført, er gjort med utvendige mål. Vi har brukt innvendige mål som utgangspunkt for byggingen, da verneforskriften sier at det er bruksareal som skal være måle enheten. Målene for bruksareal er 4,15 m * 7,55 m, som blir 31,3 m².

Det gamle seterhuset var helt til nedfalls og det var ikke mulig å få eksakte mål av hvor stor den hadde vært. Vi gikk derfor ut fra at vi hadde litt slingringsmonn på størrelsen.

Tomta og de gamle murene er slik at en ville sperret atkomsten til nabosetra dersom en bygde på gammel mur. Veggen bak seterhuset var tilpasset gamle dagers framkomstmiddel og ikke egnet for bil- og traktortrafikk. Dette kan en også se på de bildene som dere har lagt ved brevet. Seterhuset ble derfor trukket litt utover. Dersom dette ikke er tillatt, så vil vi mure oppunder huset med stein mellom pilarene, slik at huset får en gråsteinsmur som likner på den gamle.

Vi håper at dette gir dere tilfredsstillende svar.

Med vennlig hilsen

Inger og Hans Skomakerstuen

Jf. ,,S J fo,n CA/t " ...,d ue0

Fra: Hans Skomakerstuen[hskomak@online.no]
Sendt: 6. jan 2021 19:40:44
Til: Postmottak SFIN
Tittel: Saksnr 19/16655 Tverrlisetra i Grimsdalen

Ang. byggetiltak på Tverrlisætre, Dovre kommune:

Jeg bekrefter med dette at jeg ønsker at tilbakemeldingen til dere av den 27/8-19 blir behandlet som en endringssøknad.

Det vil si at jeg murer opp under sæterstugu og jeg vil også bruke en annen og mørkere beisfarge ved neste vedlikehold av bygget.

Med vennlig hilsen

Inger og Hans Skomakerstuen

Arkivsaksnummer: 2020/4948-26

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 26.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	5/2021	10.02.2021

Besøksstrategi Rondane NP - Besøksforvaltning i fokusområdet Grimsdalen – videre prosess og oppfølging

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til vedtektens punkt 8.2 om skjøtsel og besøksforvaltning og besøksstrategien for Rondane nasjonalpark, og beslutter at følgende tiltak og prosesser, i prioritert rekkefølge, skal legges til grunn for det videre arbeidet med besøksforvaltning i fokusområdet Grimsdalen;

- I. Videreføre tiltak for å kanalisere ferdsel langs med vegene, både Grimsdalsvegen og vegen til Haverdalsseter i tett dialog med lokale interesser og aktører. Gjennomføring av tiltakene skal dekkes over midler fra bestillingsdialogen for 2021.
- II. Sette ut sykkeltellere langs utvalgte punkter på Grimsdalsvegen for å få en oversikt over denne ferdselsaktiviteten og når på året den foregår, analysere de innkomne data. Gjøres i samarbeid med SNO og NINA.
- III. Nærmiljøstier – sette i gang prosess med å se på muligheten for tilrettelegging av sti fra Grimsdalshytta til Tollefshaugen og sti mot Storberget som natursti. Vurdere eventuelt nødvendig kartlegging.
- IV. Avholde fagmøte/vertskapskurs med reiselivet i området.
- V. Bytte ut eksisterende plakater på informasjonspunktene Tollefshaugen og Barhtbua med nye plakater
- VI. I samarbeid med andre starte opp et arbeid med å lage en informasjonsfilm om villrein
- VII. Sammen med Dovre fjellstyre, grunneier Statskog og Dovre kommune, vurdere å lage en landskapsplan for fjellcampen ved Bjørnsgardssetre for å organisere og

---

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturresevat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

stramme opp plassen til beste for den bævksnde og verneverdier, der en viderefører forutsetningen om midlertidig plassering av campingvogner og campingbiler jf. forvaltnifor de som overnatter i området, jf. forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

- VIII. Oppfordre Dovre fjellstyre til å innføre stoppforbud i jegerkontrakter fra Vegaskillet til Verkjesbakkan som inkluderer hele strekningen.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Notat fra arbeidsgruppa fokusområde Grimsdalen
- 2 Endelig referat fra befaring i Grimsdalen LVO 17 juni 2020
- 3 Endelig referat arbeidsgruppe møte fokusområde Grimsdalen 20052020
- 4 Fokusområde Grimsdalen - referat fra møte med Dovrefjell Adventures
- 5 SNO-rapport Grimsdalen
- 6 201130 Sårbarhetsanalyse for ferdselslokalteter i Dovre nasjonalpark
- 7 Endelig møtereferat arbeidsgruppe møte nr 3
- 8 Vedtak om merking av sti mot Storberget 1.juli 2011
- 9 Sårbarhetsvurdering fjellcampen ved Bjørnsgardssetre - Kistefos Skogtjenester

- Besøksstrategi Rondane nasjonalpark (link) <http://nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>
- NINA rapport 1013 «Villrein og ferdsel i Rondane» (link) <http://nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>

Saksopplysninger - bakgrunn

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ble våren 2014 plukket ut av Miljødirektoratet til å bli en av 4 piloter i arbeidet med å innføre besøksforvaltning i norske nasjonalparker. Dette arbeidet skulle i første omgang utføres ved å utarbeide en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark.

Rammene for besøksforvaltningsarbeidet er naturmangfoldloven, verneforskriften og forvaltningsplanen for verneområdet, skjøtselsplan og vedtektene for nasjonalpark-

Besøksforvaltning

Å legge til rette for og styre bruken i en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Besøksstrategi:

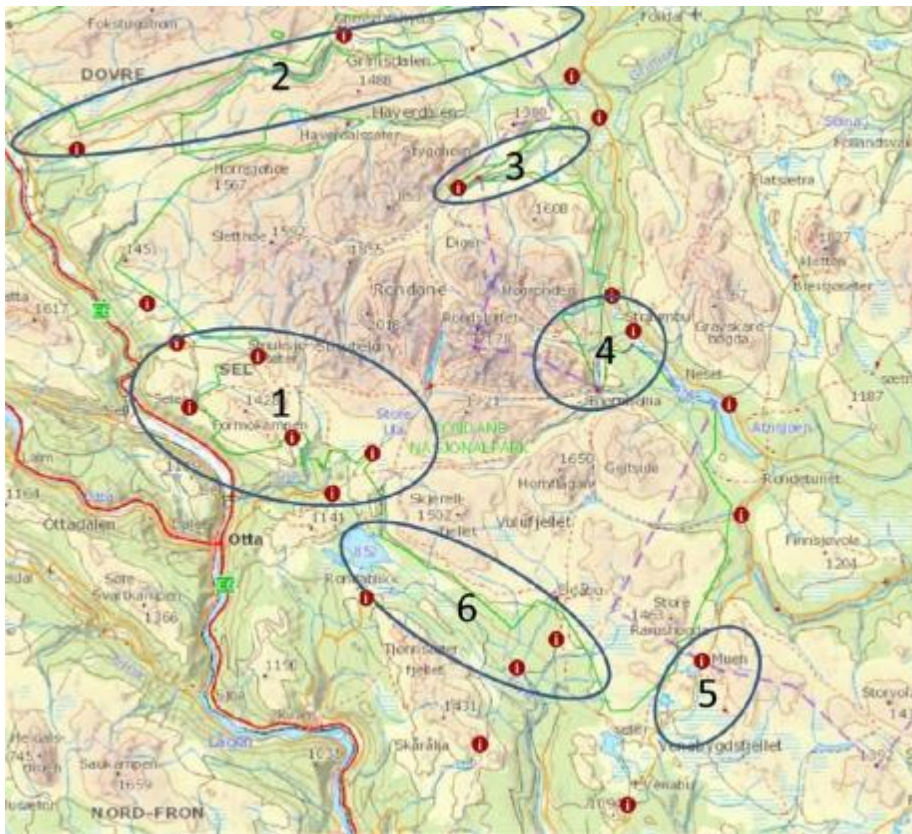
En besøksstrategi er en plan for hvordan nasjonalparkstyret vil gjennomføre besøksforvaltning for parken. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Prinsipp for en besøksstrategi:

Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

I november 2015 godkjente nasjonalparkstyret besøksstrategien for Rondane nasjonalpark. Besøksstrategien tar spesielt for seg seks utvalgte fokusområder inne i og i tilknytning til Rondane nasjonalpark;

1. Høvringen – Rondvassbu – Mysusæter
2. Grimsdalen
3. Dørålen
4. Strømbu – Bjørnhollia
5. Venabygdsfjellet
6. Frydalen

Figur 1: Utvalgte fokusområder i besøksstrategien for Rondane nasjonalpark

Fokusområdet Grimsdalen har 2 målsetninger for besøksforvaltningsarbeidet:

1. Bedre villreinens mulighet til å trekke nord-sør på tvers av Grimsdalen
2. Bedre opplevelse for den besøkende i området rundt Grimsdalshytta

2 Grimsdalen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på tvers av Grimsdalen • Bedre opplevelsen for den besøkende i området rundt Grimsdalshytta 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter • Arbeide for å flytte deler av trykket fra menneskelig ferdsel fra de indre områdene og ut til randområdene på både øst-, nord-, sør- og vestsiden av Rondane nasjonalpark. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre oppstartsmøte samlet med alle arbeidsgruppene og videre 1-2 arbeidsmøter høsten 2015/våren 2016 for denne arbeidsgruppen. • Behandle og eventuelt gjennomføre arbeidsgruppas anbefalinger på konkrete tiltak. • Bytte ut gamle informasjonspakater med nye plakater etter ny mal.
--------------	--	---	---

Fra besøksstrategien for Rondane 2015, s.26. Første kolonne viser fokusområde, andre kolonne viser målsetningene for fokusområdet, tredje kolonne viser strategiske grep for fokusområdet og fjerde kolonne viser tiltak i fokusområdet.

Som foreslått i besøksstrategien har det iløpet av 2020 vært gjennomført en prosess hvor en arbeidsgruppe med representanter fra berørt reiseliv, villreininteresser, kommuner, fjellstyre og vegstyre har vurdert en rekke tiltak som beskrevet i besøksstrategien. Det har kommet innspill fra deler av reiselivet at arbeidsgruppen kunne hatt flere representanter fra reiselivet, og det har derfor vært gjennomført et eget møte med en reiselivsaktør som har mange gjester som sykler gjennom dalen (Dovre fjell Adventures). I tillegg foreligger det et godt faglig grunnlag i NINA rapport 1013 «Villrein og ferdsel i Rondane», samt sårbarhetsvurderingen gjort i forbindelse med besøksstrategi for Dovre nasjonalpark som nå sendes på høring.

Arbeidsgruppa har hatt 4 møter og møtereferat fra 3 arbeidsmøter ligger vedlagt. Det ble gjennomført et avsluttende møte tidlig i januar 2021 for å få hele arbeidsgruppas aksept for notatet slik det foreligger. Arbeidsgruppa var involvert i prosessen med å gjennomføre tiltak langs Grimsdalsvegen for kanalisere parkering og stopp i utmark til andre steder. Jf. møtereferat fra befaringen datert 17.juni 2020. Det er sekretariatets oppfatning av gjennomføringen av disse tiltakene som i hovedsak var grøfing og stein og oppføring av 2 bommer var en prosess med god forankring lokalt og hvor vegstyret og Dovre fjellstyre stod for gjennomføringen. Tilbakemeldinger fra blant annet fjellstyre og også Dovrefjell Adventures tilsier at tiltakene i stor grad også ble godt mottatt av de besøkende i Grimsdalen.

Arbeidsgruppens sammensetning fremkommer i vedlagte notat, Mandatet til arbeidsgruppa er beskrevet i besøksstrategien for Rondane fra 2015 i tabell 4,s. 31, se utdrag under.

Tabell 4: Forslag til sammensetning, mandat nasjonalparkstyrets utgangspunkt til videre arbeid i fokusområdene 1, 2 og 5.

Fokusområde	Høvringen – Rondvassbu – Mysuseiter	Grimsdalen	Venabygdsfjellet
Forslag til arbeidsgruppas sammensetning	Reiselivet på Høvringen (1) og Mysuseiter, (1), DNT (1), Statskog (1), Sel kommune (1), villreinnemnd (1), Sol fjellstyre (1), villreinutvalg (1), SNO (1), Oppland fylkeskommune (1) og FM Oppland (1). Ledes av Dag Erik Pryhn, nestleder i nasjonalparkstyre. Nasjonalparkforvalter sekretær.	DNT (1), Dovre kommune (1), Dovre fjellstyre (1), Folldal kommune (1), Folldal fjellstyre (1), villreinutvalget (1), villreinnemnda (1), «Grimsdalsprosjektet» (1), SNO (1) Leder for gruppa velges. Nasjonalparkforvalter sekretær.	Reiselivet på Venabygd sfjellet (1), DNT (1), nasjonalparkforvalter (1), Ringebu kommune (1), Stor-Elvdal kommune (1), Ringebu fjellstyre (1), Sollia fjellstyre (1), villreinnemnd (1), villreinutvalg (1), og SNO (1) (ledes av Oppland fylkeskommune)

Arbeidsgruppas mandat	<ul style="list-style-type: none"> • Drøfte de foreslåtte tiltakene i FoU-rapporten, jmf vedlegg 1 • Komme med egne forslag til tiltak • Gjøre en vurdering av behovet for skilting inn til parkeringsplass, og hvilken informasjon som bør være på parkeringsplassene • Avklare skillet mellom hva reiselivet skal informere om og hva forvaltningen skal informere om • Gi sin innstilling til videre fremdrift i notats form til nasjonalparkstyret innen 1. desember 2015 	<ul style="list-style-type: none"> • Drøfte de foreslåtte tiltakene i FoU-rapporten jmf vedlegg 1 • Komme med egne forslag til tiltak • Gi sin innstilling til videre fremdrift i notats form til nasjonalparkstyret innen 1. mai 2016. 	<p>Oppland fylkeskommune har allerede gjennomført et oppstartsmøte ang eventuell flytting av Gråhøgdbu. Fylkeskommunen ønsker å bygge videre på prosessen med utgangspunkt i dette møte.</p>
Nasjonalparkstyre mener	<p>Nasjonalparkstyret ønsker at Formokampen etableres som en enda tydeligere attraksjon og innfallsport til Rondane nasjonalpark. Andre potensielle utkikkspunkt i randsone må også vurderes.</p>	<p>Nasjonalparkstyret mener at det spesielt vurderes tiltak i forhold til nærmiljøstiene rundt Grimsdalshytta og ved Tollefshaugen og vurderer stopp og parkeringsforbud på de mest høvereliggende stedene langs Grimsdalsveien. Arbeidsgruppa må også vurdere å bestille en mulighetsstudie av området mellom Grimsdalsveien og elva Grimsa nedenfor Grimsdalshytta. Her må en se på hvordan denne plassen best mulig kan tilrettelegges for turisten. I dag er det campingplass på den «fineste» plassen ned mot elva. Gruppa må også vurdere nye infotiltak ved Eftansåi hvis bommen blir flyttet fra Vegaskillet og hit.</p>	<p>Selv om Gråhøgdbu er utenfor verneområdet, vil det kunne være store positive effekter for verneverdiene i nasjonalparken og styret ønsker derfor å være med i en eventuell arbeidsgruppe i dette området.</p>

Arbeidsgruppa har vurdert følgende 13 tiltak, se vedlagte notat:

1. Utvide stoppforbud for jegere til også å gjelde strekningen mellom Vegaskillet og Verkjesbakkene.
2. Kanalisere stopp og hensetting av biler, camping- og bobiler gjennom et generelt stoppforbud langs vegen fra
  - Eftansåi-Verkjesbakkene
  - Vegaskillet -Haverdalen

samt at det langs disse 2 strekningene også ses på muligheter for å hindre utkjøring og stopp i utmarka vha grøfter, stein eller lignende og parkering/overnatting dermed kanaliseres til fjellcampene

3. Stenging av vegen inn til Haverdalsseter og Hellberget
4. Endre åpningstiden på Grimsdalsvegen fra 5.juni til 15.juni slik som vegen inn til Haverdalsseter
5. Opprettholde og følge opp et strengt motorferdselsregime
6. Stenging av Grimsdalshytta sin selvbetjente del frem til 15.juni dersom vegens åpningstid endres til denne dato
7. Tilrettelegge for kort topptur ev rundtur til Meseterhøe (i Dovre nasjonalpark)
8. Tilrettelegge for topptur til Sjøberget (i Rondane nasjonalpark)
9. Bedre merking av sti mot Storberget – natursti
10. Legge til rette for tur opp mot Kattuglehøi som stopper før toppen

11. Bedre tilrettelegging og merking av eksisterende sti langs gammel ferdselsåre fra Grimsdalshytta – Mesæter-Tverrlisæter – Tollevshaugen
12. Lage en landskapsplan for å kunne vurdere mulighetene for bedre organisering og utnyttelse av Bjørnsgardsetre fjellcamp til beste for de besøkende og verneverdier
13. Informasjonsfilm om villrein som vises på Grimsdalshytta

Sårbarhetsvurdering

I verneformålet i verneforskriften for Grimsdalen landskapsvernområde er det å sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen et av flere formål med opprettelsen av verneområdet. Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utvøing av tradisjonelt og enkelt friluftsliv emd liten grad av teknisk tilrettelegging.

Det er av stor funksjonell betydning at villreinen fortsatt kan trekke fra beite- og kalvingsområder nord for Grimsdalsvegen over vegen og at de fritt kan utnytte de lavere liggende delen av dalen som kalvingsland og vårbeiter. Fangstgroprekker og massefangstanlegg på Einsethø viser at det har vært omfattende trekkaktivitet her gjennom tiden. NINA-rapport 1013 «Villrein og ferdsel i Rondane» skriver (s.153) *«Villreinen trekker fortsatt over Grimsdalen, men GPS-registreringene viser at det er stor fart på villreinen når den krysser dalen. Dataene viser samtidig at det er store arealer langs vegen/dalen som reinen i liten grad benytter seg av; dvs. reinen viser stor arealunnvikelse».*

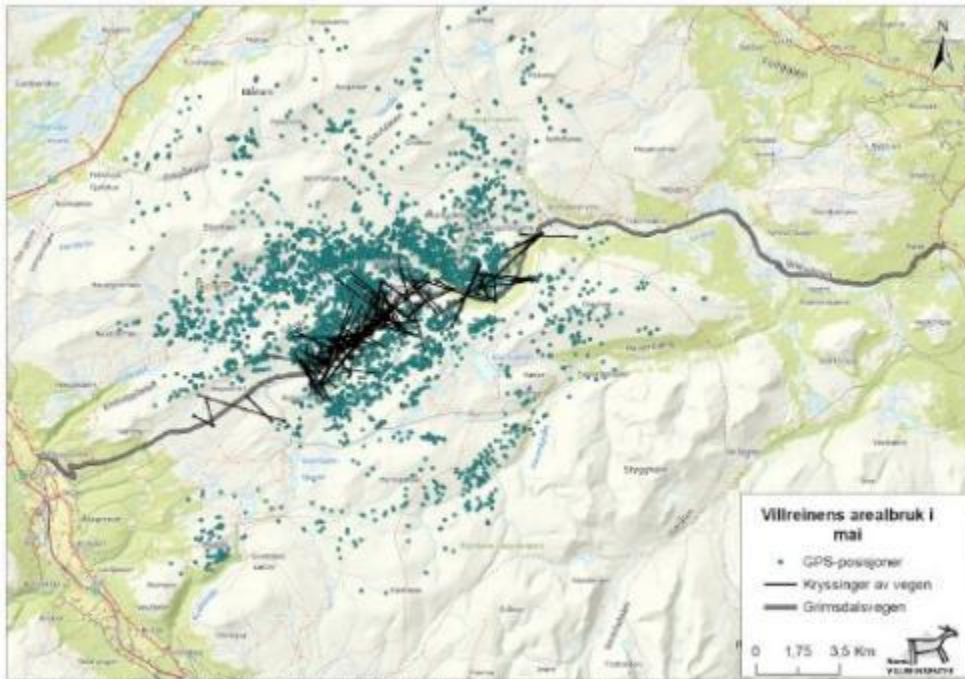
I forbindelse med utarbeidelse av besøkstrategi for Dovre nasjonalpark i 2020 ble det gjennomført sårbarhetsvurdering blant annet knyttet til villreinens bruk av arealene. I denne sårbarhetsvurderingen er Grimsdalens funksjon som trekkområde vurdert:

«Villreinen bruker områdene på begge sider av Grimsdalen. I perioder med mye ferdsel på Grimsdalsvegen viser villreinen redusert frekvens for trekk på tvers av Grimsdalen, og en konsentrasjon av trekkene til områder lengst vest i Grimsdalen.

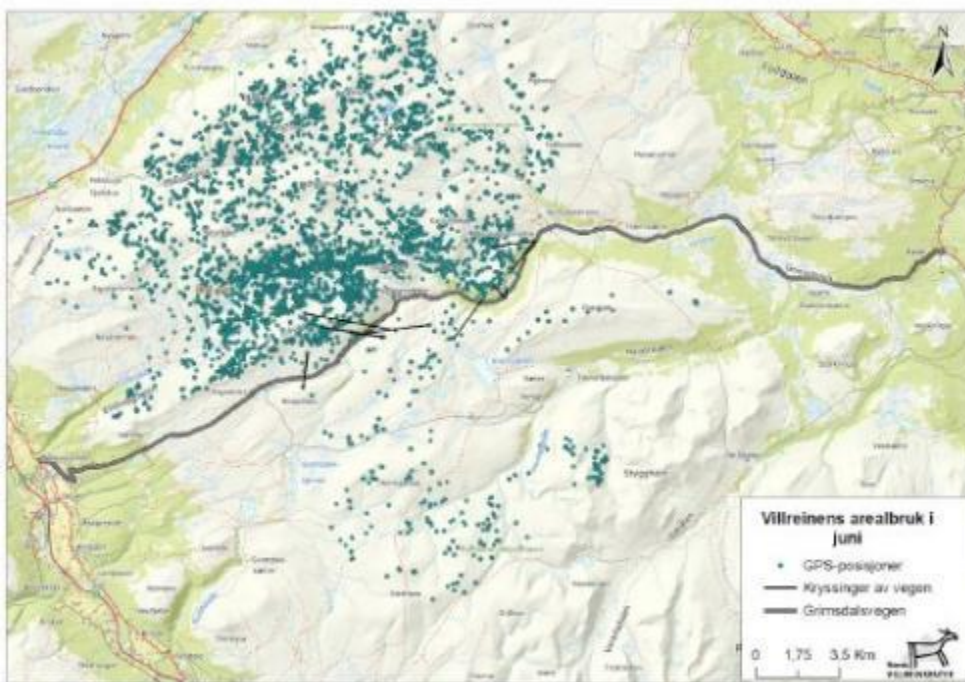
Det blir også vist til faren for ytterligere oppsplitting i delbestander nord og sør for Grimsdalen, og det som står i NINA-rapport 1013 på s. 153:«Økt trafikk, sommer og vinter, kan forverre situasjonen og føre til nok en oppsplitting av bestanden i Rondane Nord.»

Ferdsele i Grimsdalen er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnvikelse, jf NINA-rapport 1013. Det er særlig trekkvegene for villrein som ser ut til å bli påvirket av ferdsel på Grimsdalsvegen. Uten at en har eksakte tall, er det en allmen oppfatning er det er økt ferdsel på Grimsdalsvegen, både med bil, sykkel og til fots. Vektingen av sårbarhet slår derfor mye ut på virkning på trekkvegene. Disse er hel avgjørende for å opprettholde en livskraftig villrein bestand. I den tiden Grimsdalsvegen er åpen har en få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.»

NINA v. Vegard Gundersen har analysert data fra treningsappen STRAVA. (PM) Fra 2019 til 2020 viser analysen en økning i registrerte sykkelturet i Grimsdalen på over 200 %. De to foregående årene har økning vært i størrelsesorden 50 – 60 %.

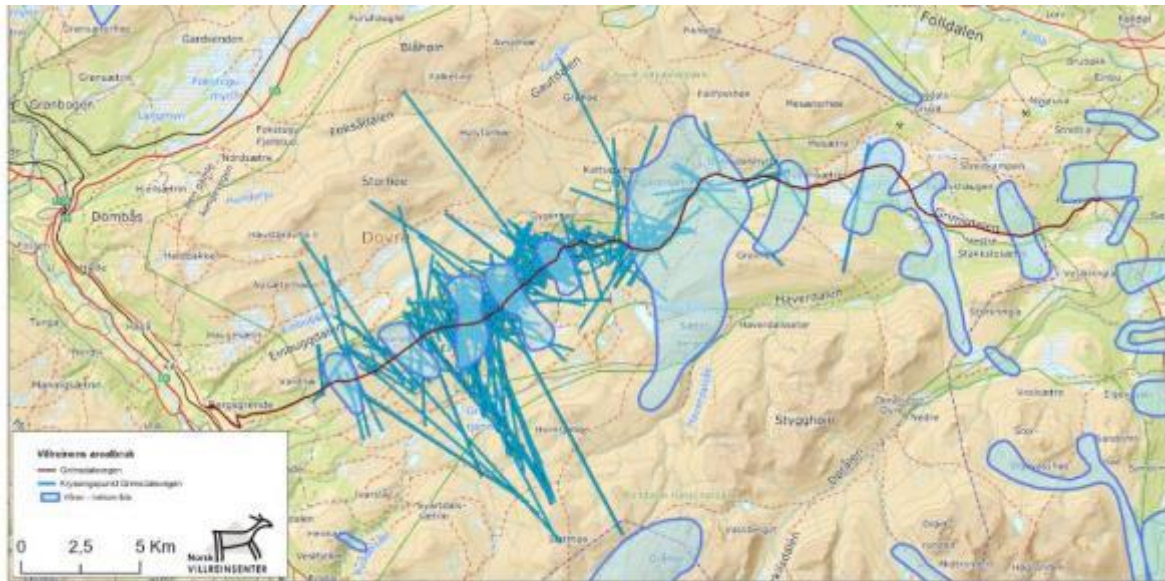
Belgrunnskart: Statens kartverk, Kartdata: Norsk institutt for naturforskning, Kartarbeid: Norsk villreinsenter Nord, mars 2020

Belgrunnskart: Statens kartverk, Kartdata: Norsk institutt for naturforskning, Kartarbeid: Norsk villreinsenter Nord, mars 2020

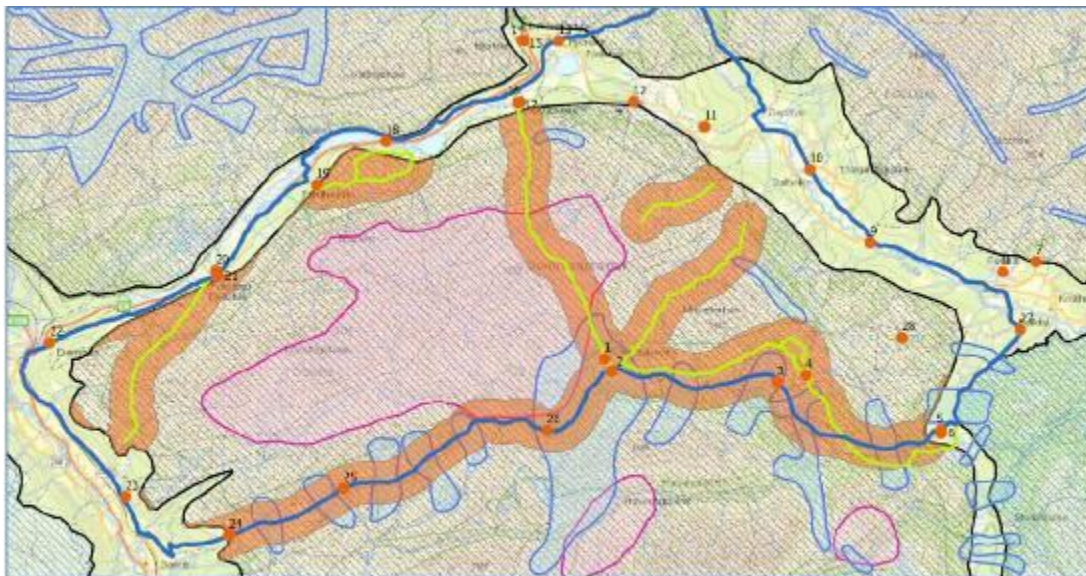
Kartfigurer som viser GPS-merka simlers posisjoner i mai og juni. Sorte streker viser kryssinger (mørk sort strek fra vest til øst viser Grimsdalsvegen) Kartene utarbeidet av Norsk villreinsenter nord
Kilde: SNO-rapport Grimsdalen

Figur 32. Trekkområder for villrein, Dovre nasjonalpark, Rondane nord villreinområde (fra Miljødirektoratet – Naturbase) og krysningspunkt etter NINA sitt GPS-merkningsprosjekt.

Kartfigur fra sårbarhetsanalyse besøksstrategi Dovre nasjonalpark datert 23.november 2020

Figur 33. Sensitive enheter for villrein– buffersone 1000 m for ulike ferdselselementers påvirkning på villreinsens arealbruk. Kartet viser ellers kalvingsområde (rød skravur), helårsbeite (grønn skravur) og trekk-korridorer (blå omriss).

Buffersone for ulike ferdselselementers påvirkning på villreinsens arealbruk viser at påvirkningen av ferdselselementet Grimsdalsvegen går utover selve veien. Kilde: Sårbarhetsvurdering besøksstrategi Dovre nasjonalpark 2020.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Grimsdalen landskapsvernområde til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I vedtektene for nasjonalparkstyret (2020) står det bl.a.:

(Pkt. 8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

... Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet.

...

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi.»

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde er å:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen har ingen føringer spesielt for besøksforvaltning, men trekker likevel opp retningslinjer for bl.a ferdsel, motorferdsel, innfallsporter og informasjon.

Vurdering

Arbeidsgruppa sitt notat ble forankret hos gruppa på et avsluttende møte den 7.januar 2021. Notat er lagt ved i sin helhet sammen med møtereferater.

Tilrettelegging og informasjon

Å bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon er et av de nevnte strategiske hovedgrepene for fokusområdet (jf. tabell 3 s. 25 i «Besøksstrategi for Rondane nasjonalpark»)

I notatet fra arbeidsgruppa er det nevnt flere mulige tiltak som er knyttet til informasjon og tilrettelegging. Arbeidsgruppa viser til at det nødvendigvis ikke er et mål å aktivt trekke til seg flere besøkende til Grimsdalen, men at de som er der må ha mulighet til å få informasjon om området.

På Tollefshaugen er det et eksisterende informasjonspunkt der bilene parkerer. Her er også informasjon om nærmiljøstiene «Paradisrunden» og «Gruvelistien». Nasjonalparkforvalter vurderer at på dette informasjonspunktet bør det opp nye plakater med verneområdeinformasjon. Kartplakaten er allerede kommet på plass, men både plakat om villrein og plakat om Grimsdalen landskapsvernområde som er under utarbeidelse bør opp her.

De 4 såkalte fjellcampene i Grimsdalen ble i sin tid anlagt for at jegere og fiskere skulle ha et sted å overnatte. Det er en ved Hellebergvegen ved Grønnbakken, en ved Helleberget, en ved Bjørnsgardssætre og en ved Løken seter. Det har vært fjellstyret som ser etter/rydder plassene, og det er ikke anledning til å sette igjen campingvogner her. Særlig fjellcampen ved Bjørnsgardssætre er mye brukt av besøkende. Her ligger også Barthbua og informasjonspunktet for verneområdene. På området nærmest elva Grimse vokser det rødlistearter som er sårbare. Kistefoss Skogtjenester har gjennomført en sårbarhetsvurdering av området Bjørnsgardsseter fjellcamp (vedlagt) , og det vises til at langtidsopphold med bruk av fortelt har en negativ virkning på de sjeldne planteartene som vokser her.

Lokal verdiskapning skjer der bedriftene befinner seg som i hovedsak er i grendene og lokalsamfunna utenfor landskapsvernområdet. Tilbud om overnatting og bespising utenfor landskapsvernområdet bør løftes frem, sammen med Grimsdalshytta som er eneste bedrift med beliggenhet i selve landskapsvernområdet. Nasjonalparkforvalter vurderer at det kan være hensiktsmessig å se på en oppstramming av fjellcampen på Bjørnsgardssætre, uten at formålet skal være å etablere noen fast campingplass. Forutsetningen for dette er at dette eventuelt skjer i nær dialog med Dovre fjellstyre og mulige planer de har for området her. Også Dovre kommune involveres. På informasjonspunktet på Barthbua kan eksisterende, utdaterte plakater byttes ut med nye.

Forslagene fra arbeidsgruppa om tilrettelegging for den besøkende utover dette med informasjon synliggjør et ønske om å ha toppurtmål i nærheten av Grimsdalshytta. Nasjonalparkforvalter viser til at nasjonalparkstyret mener at det spesielt skal vurderes tiltak i forhold til nærmiljøstiene rundt Grimsdalshytta og Tollefshaugen. Videre sier de strategiske hovedgrepene at tilrettelegging og kanalisering skal skje til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk. Nasjonalparkforvalter vurderer at de foreslåtte toppurt-målene til Mesæterhøe og Kattuglehøi i Dovre nasjonalpark og Sjøberget i Rondane nasjonalpark er områder som ikke tåler høyt besøkstrykk da ferdsel hit kan ha negative konsekvenser for villreinens bruk av områdene. Etablering av nye stier i nasjonalparkene går utover rammene i forvaltningsplanen fra 2009. Innspillene kan eventuelt spilles inn og vurderes i forbindelse med revisjon av forvaltningsplan som har oppstart i 2021. I denne revisjonen vil stier og løyper være et tema.

Tilrettelegging av sti mot Storberget som er tillatt merket, samt å vurdere tilrettelegging av sti fra Grimsdalshytta mot Tollefshaugen, som i forvaltningsplanen fra 2009 er forslått som en ny sti som skal vurderes, (jf. vedlegg 17 i forvaltningsplanen) vurderes i mindre grad å berøre arealer som er viktige for villreinen. Det er likevel viktig når en vurderer tilrettelegging av disse to stiene å ha kunnskap om virkning på annet dyreliv enn villrein, samt planter og andre brukerinteresser i området. Nasjonalparkforvalter vurderer at de 2 nevnte stiene bør ses på om de kan tilrettelegges ytterligere for den besøkende samtidig som hensynet til verneverdier ivaretas. Det vises blant annet at det i området rundt Storberget hekker fugl som er sårbar og som ikke var kjent kunnskap den gang stien ble tillatt merket. Stien til Storberget ble tillatt merket som en kompensasjon for andre stier som ble lagt ned (jf. vedtak datert 1.juli 2011, samt forvaltningsplanen s.68)

Det bør være et mål at den besøkende og brukerne av området skal ha kunnskap til å ta de rette valgene, som mange ønsker å gjøre. Reiselivsbedriftene er, sammen med SNO, våre viktigste kunnskapsformidlere, jf også innspill fra Dovrefjell Adventures i vedlagte møtereferat. Det må etableres faste arenaer for dialog og samhandling med reiselivet. Arbeidsgruppa sitt forslag om å lage en informasjonsfilm med fokus på villrein, støttes av nasjonalparkforvalter. En slik film kan med fordel utvikles av flere som et samarbeidsprosjekt og også gjøres tilgjengelig for andre enn bare Grimsdalshytta. Mulige samarbeidspartnere kan være DNT Oslo og omegn, men også Norsk villreinsenter Nord, fjellstyre og Rondane nord villreinutvalg kan også være aktuelle samarbeidspartnere.

Avbøtende tiltak

Besøksstrategien for Rondane nasjonalpark sier at det for fokusområdet Grimsdalen kan være aktuelt å sette i gang prosesser knyttet til avbøtende tiltak.

Tiltaket som går på å stenge vegen inn til Haverdalsseter er et tiltak som arbeidsgruppa er tydelige på er et svært konfliktfylt tiltak som gruppa ikke anbefaler å gå videre med. Nasjonalparkforvalter er enig i denne vurderingen. Vegen inn til Haverdalen har en forskriftsfestet åpningstid fra 15.juni til 1.desember. Vegen benyttes av aktører i dalen i den perioden den er åpen - både av igangværende steinindustri på Helleberget, aktiv landbruksvirksomhet med nybygd fjøs og mjølkeproduksjon, samt en turishytte /seter som er åpen i deler av året og som også har mjølkeproduksjon. Selv om mindre ferdsel i dette området ville vært positivt for villrein, vil stenging av vegen bety at pågående næringsdrift må legge ned. En eventuelt forskriftsendring om at vegen ikke er åpen er heller ikke innenfor rammen av verneforskrift og forvaltningsplan.

Grimsdalsvegen har en forskriftsfestet åpningstid fra 5.juni til 1.desember.

Sårbarhetsvurderingen viser at ferdselen på vegen er over de terskelverdier som medfører negativ påvirkning på villreinens arealbruk. Det er i arbeidsgruppas notat omtalt som et mulig tiltak at vegstyret for Grimsdalsvegen på eget initiativ kan håndheve en kortere åpningstid på veien enn det som er forskriftsfestet gjennom verneforskriften. I 2020 åpnet Grimsdalsvegen først 15.juni pga store snømengder i vegen (den brøytes ikke). Dette forslaget er det ulike oppfatninger i arbeidsgruppa om, blant annet om en endring av vegens åpningstider vil redusere den ferdselen som er problematisk i perioden 1.-15. juni. Det bemerkes at en vet for lite om hvilken type ferdsel som skjer i juni og om en endret åpningstid på vegen vil gi ønsket ferdselsreduksjon. Selv om vegen er stengt for motorisert

ferdsel vil syklister kunne bruke vegen. Nasjonalparkforvalter støtter arbeidsgruppa sitt forslag om å innhente mer kunnskap om hvilken ferdsel et eventuelt slik tiltak vil kunne begrense, og at dette gjøres ved å sette opp sykkeltegnere i samarbeid med SNO og eventuelt NINA.

Andre mulig avbøtende tiltak som arbeidsgruppa vurderer er knyttet til stoppforbud og kanalisering – noe som også nasjonalparksstyre pekte på i prosessen med besøkstrategien for Rondane nasjonalpark i 204/2015.

Nasjonalparkforvalter støtter tiltak knyttet til stopp-forbud og kanalisering, både i jegerkontrakter som beskrevet og også slik som beskrevet på sårbare punkter langs vegen inn mot Haverdalen og Grimsdalsvegen. Det å legge til rette for at jegere skal kunne stoppe ved gammelt masseuttak ved Verkjesbakkene vil være svært uheldig for villrein da dette er viktig trekkområde hvor en i utgangspunktet ikke ønsker stans og ferdsel ut fra. Nasjonalparkforvalter viser til at jegerene har parkerings-og stoppmuligheter både ved Vegaskillet og Antonhuset. Skal et stoppforbud i jegerkontraktene fungere hensiktsmessig må et stoppforbud gjelde hele strekningen Vegaskillet-Verkjesbakkene.

Når det gjelder kanaliseringstiltakene langs vegene i form av grøfthing, steinlegging (store steiner) slik som gjennomført langs deler av Grimsdalsvegen i 2020 vurderes som et tiltak som bør forlenges og utvides. Å kanalisere stopp og ferdselsmuligheter til steder hvor dette i mindre grad kommer i konflikt med trekkvegene til villreinen vil være positivt. Samtidig bidrar det til at ulovlig kjøring i utmark hindres uten at en setter opp skilt om motorferdsel forbud overalt. Beitenæringas behov for stopp og sankeplasser må ivaretas. Det forutsettes god dialog lokalt om både planleggingen og gjennomføringen av slike tiltak. Vegstyret vil måtte ha en viktig rolle og kommunen må involveres. Likens må tiltakene avklares mot grunneier Statskog. SNO-Rondane får en rolle i arbeidet som en del av oppsyn- og skjøtselsarbeidet.

Ferdselen i Grimsdalen vinterstid må fortsette å holdes på et lavt nivå av hensyn til villrein. Nasjonalparkforvalter støtter arbeidsgruppa sitt forslag om å fortsette med en streng praksis knyttet til motorferdsel vinterstid i området

Oppsummering og forslag til videre prosess

Nasjonalparkforvalter viser til at enkelte tiltak som omtalt av nasjonalparkstyret i besøksstrategien for Rondane nasjonalpark og fokusområdet Grimsdalen, allerede er gjennomført. Dette gjelder blant annet innspillet fra nasjonalparkstyret om å vurdere nye informasjonstiltak ved Eftansåi hvis bommen blir flyttet fra Vegaskillet til Eftansåi. Det er også byttet ut noen gamle informasjonplakater med nye, dette gjelder kartplakater.

Informasjonspunktet på Eftansåi er flyttet for å synes bedre og er også oppgradert ihht designmanualen for Norges nasjonalparker med cortenstål plater. Tilsvarende er det et nytt informasjonspunkt på Fallet. Egen informasjonplakat for Grimsdalen landskapsvernområde er under utarbeidelse, det er utarbeidet en temaplakat om villrein som er klar til opptrykking.

Gjennom bestillingsdialogen 2021 har Rondane-Dovre nasjonalparkstyre fått tildelt kr 200 000 til oppfølging av besøksforvaltningsarbeidet i fokusområdet Grimsdalen.

Besøksforvaltningsarbeidet og besøksstrategien for Rondane nasjonalpark har verneforskrift og forvaltningsplan som rammer for sitt arbeid. Dette er overordnede rammer som også må følges i forvaltningens vurdering av hvilke tiltak som er realiserbare. De strategiske hovedgrepene i besøksstrategien viser til å bruke hovedsakelig positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men også i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak.

Det foreligger et godt kunnskapsgrunnlag om villreinsens bruk av Grimsdalen og særskilt bruken av trekkvegene her er viktig for villreinen. Grimsdalsvegen og bruken av denne er vurdert å kunne utvikle seg som en barriere for villreinsstammen med ytterligere oppsplittelse av stammen som resultat. Ferdslen i dag er pr i dag allerede over de terskelverdier som er angitt har en negativ påvirkning på villreinsens kryssninger. Som sårbarhetsvurderingen gjennomført for Dovre nasjonalpark skriver, så besitter nasjonalparkstyret få, om noen, effektive virkemidler for å begrense ferdselen på Grimsdalsvegen. Et samarbeid med andre aktører er derfor nødvendig.

Som vurderingen ovenfor gir en gjennomgang av er noen av de foreslåtte tiltakene både i FoU rapporten (NiNA rapport 1013) og også arbeidsgruppas egne forslag, vurdert å falle utenfor de rammene til besøksforvaltningsarbeidet.

Nasjonalparkforvalter tiltrår derfor at følgende tiltak, i prioritert rekkefølge, legges til grunn for det videre arbeidet med besøksforvaltning i fokusområdet Grimsdalen. Det er ikke angitt konkrete beløp for det enkelte tiltak, da bestillingsdialogmøte 2 med nasjonalparkstyret først skjer i styremøte den 17.mars 2021. En ser for seg at det beløpet som avsettes til oppfølging av besøksstrategien for fokusområdet Grimsdalen benyttes forløpene etter prioriteringslista under. Iløpet av 2021 skal nasjonalparkstyret:

- I. Videreføre tiltak for å kanalisere ferdsel langs med vegene, både Grimsdalsvegen og vegen til Haverdalsseter i tett dialog med lokale interesser og aktører. Gjennomføring av tiltakene skal dekkes over midler fra bestillingsdialogen for 2021.
- II. Sette ut sykkeltegn langs utvalgte punkter på Grimsdalsvegen for å få en oversikt over denne ferdselsaktiviteten og når på året den foregår, analysere de innkomne data. Gjøres i samarbeid med SNO og NINA.
- III. Nærmiljøstier – sette i gang prosess med å se på muligheten for tilrettelegging av sti fra Grimsdalshytta til Tollefshaugen og sti mot Storberget som natursti. Vurdere eventuelt nødvendig kartlegging av verneverdier utenom villrein og andre brukerinteresser.
- IV. Avholde fagmøte/vertskapskurs med reiselivet som har tilknytning til området.

- V. Bytte ut eksisterende plakater på informasjonspunktet på Tollefshaugen og Barhtbua med nye plakater
- VI. I samarbeid med andre starte opp et arbeid med å lage en informasjonsfilm om villrein
- VII. Sammen med Dovre fjellstyre, grunneier Statskog og Dovre kommune, vurdere å lage en landskapsplan for fjellcampen ved Bjørnsgardssetre for å organisere og stramme opp plassen til beste for den bævksnde og verneverdier, der en viderefører forutsetningen om midlertidig plassering av campingvogner og campingbiler jf. forvaltnifor de som overnatter i området, jf. forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.
- VIII. Oppfordrer til å innføre stoppforbud i jegerkontrakter fra Vegaskillet til Verkjesbakken som inkluderer hele strekningen.

NOTAT

Oppsummering fra arbeidsgruppa for fokusområde Grimsdalen sitt arbeid mai-september 2020

Foto: Trond Stensby

Versjon 1
29.januar 2021

Innledning	3
Om prosessen og videre oppfølging.....	6
Mulige tiltak i fokusområdet	7
Mulige tiltak knyttet til Grimdalsvegen og Haverdalsvegen.....	8
Mulige tiltak for å ivareta lav ferdsel vinterstid i Grimsdalen.....	10
Mulige tiltak for å tilrettelegge for den besøkende knyttet til områdene rundt Grimsdalshytta.....	11
Mulige tiltak informasjon og markedsføring	13
Gjennomgang av verneforskriftene	14

Innledning

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vedtok november 2015 besøksstrategi for Rondane nasjonalpark. En besøksstrategi er en plan for hvordan nasjonalparkstyret vil gjennomføre besøksforvaltning i nasjonalparken.

Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (kan være både fysisk tilrettelegging, men også ulike prosesser) som er nødvendig for å balansere verneverdier, de besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Formålet med besøksstrategien er derfor å bidra til å ivareta verneverdiene, øke forståelsen for vernet, bidra til gode opplevelser for de besøkende og bidra til lokal verdiskaping.

Det er i føringer fra Miljødirektoratet slått fast at dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

I besøksstrategien for Rondane nasjonalpark er det valgt ut 6 fokusområder inne i og i tilknytning til Rondane nasjonalpark, hvor nasjonalparkstyret ønsker å legge innsatsen i arbeidet med besøksforvaltning. Fokusområder er områder hvor det er spesielle konflikter/utfordringer mellom mennesker og verneverdier, Formålet med besøksstrategien skal gjenspeiles i fokusområdene totalt sett. Det vil ikke nødvendigvis være mulig og både ivareta verneverdier, øke forståelsen for vernet, bidra til gode opplevelser for de besøkende og bidra til lokal verdiskaping i alle fokusområdene, men målet er å oppnå flest mulig av disse delene i det enkelte fokusområdet.

De utvalgte fokusområdene er:

1. Mysusæter – Rondvassbu – Høvringen

2. Grimsdalen

3. Dørålen

4. Strømbu – Bjørnhollia

5. Venabygdsfjellet.

6. Frydalen

Nasjonalparkstyret startet allerede i 2016 med å gjennomføre de foreslåtte tiltakene i fokusområde 1 Mysusæter – Rondvassbu – Høvringen og i fokusområde 4 Strømbu – Bjørnhollia. Alle tiltak og prosesser er ikke ferdigstilt her.

Arbeidsgruppen for Grimsdalen skulle, ifølge vedtaket fra nasjonalparkstyret, ha blitt etablert og startet sitt arbeid allerede i 2015/2016. Av ulike årsaker, blant annet vakanser og sykdom i sekretariatet har dette blitt noe forsinket.

Grimsdalen landskapsvernområde

Grimsdalen landskapsvernområde ble vernet i 2003 og har som en del av flere formål å ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde med leveområder for

villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv samt å sikre et viktige og mye brukte trekkområder for villreinen. De andre formålene er knyttet til natur- og kulturlandskap, geologiske forekomster og landskapsformer.

I landskapsvernområder er det generelt lite forbudsbestemmelser, landskapsvern er en mindre «streng» vernekategori og tillater generelt mer enn hva en for eksempel gjør i en nasjonalpark.

Ferdselsreguleringer i Grimsdalen landskapsvernområder er hovedsakelig knyttet til motorferdsel. Verneforskriften regulerer ikke ferdsel til fots og på ski og heller ikke vanlig sykkel. All ferdsel skal skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på landskap eller naturmiljø. Dyrelivet må ikke forstyrres. Organisert ferdsel, dvs ferdsel der en planlegger, koordinerer eller arrangerer en aktivitet som blir kunngjort/markedsført på forhånd, kan heller ikke reguleres i et landskapsvernområde. Når det gjelder telting gjelder bestemmelsene i friluftsløven og allemannsretten slik den beskrives i friluftsløven.

Motorferdsel er regulert (inklusive el-sykler som er motorferdsel i verneområder), mens ferdsel til fots og på ski kanaliseres vha merkede stier og løyper, men det er ingen bestemmelser i verneforskriften som gir anledning til å styre ferdsel til fots og på ski eller organisert ferdsel i landskapsvernområdet.

Grimsdalsvegen går gjennom landskapsvernområdet fra Dovre i vest til Follidal i øst. Veggen er en bomveg som er åpen fra 5 juni til 1. desember. Denne tidsperioden er forskriftsfestet i verneforskrift for Grimsdalen landskapsvernområde (jf § 3 punkt 5.2 bokstav c). Det er i tillegg en bom på veggen innover mot Haverdalen som først åpner 15. juni (også forskriftsregulert).

Grimsdalsvegen driftes av et vegstyre som har ansvar for vedlikehold av veggen og som også drifter bommen. Innenfor verneforskriftens ytre rammer om åpningstid på veggen, kan vegstyret bestemme når bommen skal åpnes.

Villrein og ferdsel i Grimsdalen

Grimsdalen er et viktig trekkområde for villrein og et område som er attraktivt for besøkende. Spesielt de siste årene har «Tour de Dovre» medført at området har blitt besøkt av mange syklister som sykler Grimsdalsvegen som en del av denne turen. Dovrefjell Adventures viser til at det er 4500 dokumenterte kommersielle overnattingsdøgn i regionen knyttet til sykkel-turisme gjennom Grimsdalen. Samtidig anslår en at totalt for Tour de Dovre er mellom 5000-10 000 overnattingsdøgn som da også inkluderer andre overnattinger for eksempel i telt.

Friluftslivsutøvelse, herunder omfang og bruk av verneområder, er i kontinuerlig dynamikk. For Grimsdalen spesielt er det økning i samlet ferdselstrykk. Når økende ferdsel blir en betydelig faktor i trusselvurdering mht verneverdiene i området må ev tiltak som iverksettes baseres på faktisk kunnskap for å virke etter hensikten. For ferdselen i Grimsdalen kan man til en viss grad etablere en dataserie på antall biler og besøkende gjennom tall fra bomplasseringer og overnattingsdøgn på Grimsdalshytta. Den økende aktivitet og interesse i bruk av sykkel, særlig etter etablering av Tour de Dovre, omtales ofte som veldig stor og økende uten at man kan vise til annet enn et inntrykk av en slik utvikling

De viktigste funksjonelle villreintrekkene i dag går over Grimsdalsvegen på strekningen fra Eftansåi – Verkjesbakkene. Det er av stor funksjonell betydning at villreinen fortsatt kan trekke fra beite- og kalvingsområdene nord for Grimsdalsvegen over veien og at de fritt kan utnytte den lavereliggende delen av dalen som kalvingsland og vårbeiter. Fangstgroprekker og massefangstanlegget på Einsethø viser at det har vært omfattende trekkaktivitet her gjennom tidene. Villreinen trekker også mellom Rondane nasjonalpark og Dovre nasjonalpark gjennom hele barmarkssesongen, men oppsynet har blant annet registrert at villreinen snur når den kommer til veien og blir forstyrret av syklist, parkerte og kjørende biler.

NINA-rapport 1013 «Villrein og ferdsel» fra 2014 skriver følgende om Grimsdalen (s.53):

«Villreinen trekker fortsatt over Grimsdalen, men GPS-registreringene viser at det er stor fart på villreinen når den krysser dalen. Dataene viser samtidig at det er store arealer langs veien/dalen som reinen i liten grad benytter seg av; dvs. reinen viser stor arealunnvikelse. Disse to forholdene gjør at situasjonen er ustabil og kan endres med forhold knyttet til bruk av veien og ferdsel i Grimsdalen. Økt trafikk, sommer og vinter, kan forverre situasjonen og føre til nok en oppsplitting av bestanden i Rondane Nord.»

Årsaken til utbrudd av fotråte hos villrein i Rondane nord i 2019 kan være knyttet til utfordringene reinen har med forflytting over Grimsdalsvegen da dyrene ble stående tett samlet i våte områder i Dovre nasjonalpark (jf. SNO-rapport)

Grimsdalshytta

Turisthytta Grimsdalshytta ble etablert i 1923 og eies av DNT Oslo og omegn. Grimsdalshytta har 54 sengeplasser, i tillegg mulighet for bruk av ekstraserger. Turisthytta har årlig 3000 gjestedøgn, og i tillegg servering for mange dagsbesøk. Utenom sesongen er det åpent en selvbetjent hytte med 18 sengeplasser.

Vanlig sesong på Grimsdalshytta er fra 19. juni – 15. september. Om vinteren har turisthytta normalt åpent uken før påske og stenger 2. påskedag. Den selvbetjente hytta har åpent fra når den betjente hytta stenger i september til 31. desember. I 2021 opplyses det om at selvbetjente hytta er stengt fra 1. januar til 15. februar (jf. UT.no). Mellom 1. mai og 10. juni er hele Grimsdalshytta stengt av hensyn til villrein.

Nåværende drivere av Grimsdalshytta opplyser om at det ofte er lite snø, og dårlig skiføre i området rundt turisthytta. Følgelig er det få gjester i vintersesongen, mellom 1 og 15 gjester/døgn (jf. møte med driverne den 11. september 2020)

Nasjonalparkstyrets målsetning i besøksstrategien for fokusområde 2 Grimsdalen er todelt:

1. Bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør på tvers av Grimsdalen
2. Legge til rette for den besøkende i området rundt Grimsdalshytta

Besøksstrategien foreslo å etablere en bredt sammensatt arbeidsgruppe med følgende mandat:

- Drøfte de foreslåtte tiltakene i FoU-rapporten (villrein og ferdsel NINA rapport 1013)

- Komme med egne forslag til tiltak
- Gi sin innstilling til videre fremdrift i notats form til nasjonalparkstyret innen 1. mai 2016.

De foreslåtte tiltakene i FoU-rapporten (villrein og ferdsel NINA rapport 1013) er følgende:

- ✓ Fortsatt stoppforbud ifbm jakta
- ✓ Tilrettelegging med skiløyper i forbindelse med hyttefelt må legges i hyttefeltet og randområdene til Grimsdalen.
- ✓ Stenging av veg mot Helleberget/Haverdalsseter
- ✓ Unngå økt ferdsel i Grimsdalen, spesielt vinterstid

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i sin behandling av besøksstrategien for Rondane nasjonalpark følgende innspill til arbeidet med fokusområdet Grimsdalen:

- ✓ Tiltak i forhold til nærmiljøstiene rundt Grimsdalshytta og ved Tollefshaugen
- ✓ Stopp og parkeringsforbud på de mest høyereliggende stedene langs Grimsdalsveien
- ✓ Mulighetsstudie av området mellom Grimsdalsveien og elva Grimsa nedenfor Grimsdalshytta. Hvordan denne plassen best mulig kan tilrettelegges for turistene. I dag er det campingplass på den «fineste» plassen ned mot elva.
- ✓ Gruppa må også vurdere nye infotiltak ved Eftansåi hvis bommen blir flyttet fra Vegaskillet og hit

Om prosessen og videre oppfølging

Først våren 2020 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skissert i besøksstrategien. Arbeidsgruppe består pr. i dag av følgende interessenter for fokusområdet:

Navn	Representerer
1. Tore Larsson	Dovre fjellstyre
2. Lars Bergsenseng	Vegstyret Grimsdalsvegen
3. Eivind Bjørnsgård	Organisasjonen Grimsdalen
4. Kristin Langtjernet	Folldal kommune
5. Bernhard Svendsgård	Dovre kommune
6. Solvår B. Lilleeng	Villreinnemda Rondane og Sølnekletten
7. Hans Olav Arnekleiv	Villreinutvalget Rondane nord
8. Jan Erik Reiten	DNT Oslo og omegn
9. Børge Røhjell	Folldal fjellstyre
10. Finn Bjormyr	SNO-Rondane

11. Trond Stensby	Nasjonalparkforvalter Rondane-Dovre
12. Eirin Berge	Nasjonalparkforvalter Rondane-Dovre

Daglig leder i Dovre fjellstyre, Tore Larsson, har ledet gruppa og nasjonalparkforvalter Eirin Berge har sittet som sekretær for gruppa.

I tillegg har følgende vararepresentanter møtt én eller flere ganger; Marit Vorkinn (villreinnemda), Kjetil Streitlien (Folldal fjellstyre) og Egil Eide (Folldal kommune)

Arbeidsgruppa har hatt totalt 3 møter/befaringer i løpet av 2020. Oppstartsmøte den 20.mai, befaring og diskusjon gjennom Grimsdalen i forbindelse med tiltak den 17.juni og siste møte den 3.september. Referatet fra samtlige møter/befaringer er vedlagt notatet. Det ble også holdt et møte januar 2021 for å avklare at notatet var noe samtlige i arbeidsgruppa kunne stille seg bak.

Det ble sommeren 2020 gjennomført tiltak for å hindre parkering av biler og bobiler/campingvogner og kjøring i utmark langs Grimsdalsvegen. Midler var avsatt over bestillingsdialogen for 2020 og etter befaring den 17.juni ble arbeid knyttet til grøfing, legging av stein, flytting av benker og bord, fjerning av enkelte skilt, gjennomført. Det ble gjort som et samarbeid mellom Dovre fjellstyre og vegstyret på bakgrunn av arbeidsgruppas anbefalinger.

Videre oppfølging:

Oppsummeringen fra arbeidsgruppa vil bli presentert for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre så snart som mulig etter ferdigstilling. Nasjonalparkforvalterne vil deretter komme med sine tilrådninger til videre fremgang i fokusområdet og til slutt vil nasjonalparkstyret gjøre vedtak om det skal settes i gang videre planlegging av noen av de konkrete tiltakene.

Neste fase vil i så fall være å begynne å jobbe konkret opp mot involverte parter for de aktuelle tiltakene. Når nasjonalparkstyret har gjort vedtak om videre oppfølging i fokusområdet, vil det være naturlig å sette opp en mer konkret arbeidsplan for de nærmeste årene. Eventuelle tiltak må planlegges i detalj, og gjennomføring vil være avhengig av finansiering over den årlige bestillingsdialogen og/eller samfinansiering med andre.

Mulige tiltak i fokusområdet

Tiltakene er gruppert som følger:

- Mulige tiltak knyttet til Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen
- Mulige tiltak knyttet til ferdsel vinterstid
- Mulige tiltak knyttet til tilrettelegging for den besøkende rundt Grimsdalshytta
- Mulige tiltak knyttet til informasjon og markedsføring

De konkrete foreslåtte tiltakene (både fra FoU-rapporten, fra nasjonalparkstyret, jf. vedtak og arbeidsgruppas egne forslag) er vurdert i forhold til sannsynlige konsekvenser (positive og negative), mulig avbøtende tiltak og kostnader.

Mulige tiltak knyttet til Grimdalsvegen og Haverdalsvegen

Utvide stoppforbud for jegere til også å gjelde strekningen mellom Vegaskillet og Verkjesbakkene.

Pr i dag er det stoppforbud i forbindelse med villreinjakta fra Eftansåe – Vegaskillet (unntak er ved Antonhuset, «søppelplassen» og Vegaskillet). Det er også stoppforbud langs vegen inn mot Haverdalen med unntak av de to fjellcampene her. Ett av forslagene var å utvide stoppforbudet for jegerne også til å gjelde fra Vegaskillet til Verkjesbakkene.

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Hele strekningen fra Eftansåe til Verkjesbakkan er trekkområde for villrein. Fravær av stoppmuligheter og ferdsel ut fra disse i forbindelse med jakta vil bidra til at deler av trekkområdene kan nyttes

Negative: Jegerne vil oppleve det som en vanskelig gjøring av jaktutøvelsen og endring av etablert praksis i jakta.

Mulige avbøtende tiltak: tilrettelegge for et sted å stoppe også på strekningen Vegaskillet – Verkjesbakkene ved gammelt masseuttak

Kostnader ved tiltakene: Fjellstyret må endre jegerkontraktene. Rondane Nord Villreinutvalg må vedta slikt utvidet stoppforbud for at dette skal være gjeldende for alle jegere med overgangsavtaler. Fjellstyret må endre jegerkontraktene og implementere disse i mal for jegerkontrakter for øvrige rettighetshavere med overgangsavtaler, i praksis rettighetshavere i Dovre og Folldal

Kanaliserer stopp og hensetting av biler, camping- og bobiler gjennom et generelt stoppforbud langs vegen fra:

Eftansåi-Verkjesbakkene

Vegaskillet -Haverdalen

samt at det langs disse 2 strekningene også ses på muligheter for å hindre utkjøring og stopp i utmarka vha grøfter, stein eller lignende og parkering/overnatting dermed kanaliseres til fjellcampene

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Hele strekningen fra Eftansåe til Verkjesbakkan er trekkområde for villrein. Fravær av stoppmuligheter og påfølgende menneskelig ferdsel ut fra disse vil bedre muligheten for reinen å benytte trekkområdene. Ved å fysisk hindre biler, campingvogner og bobiler å parkere over kortere og lengre tid vil en styre og regulere ferdselen fra disse bort fra viktige trekkområder og også hindre motorferdsel i utmark.

Negative: Forbud oppleves negativt og begrensende både for lokale og tilreisende besøkende. Vanskeliggjør tilsyn og sanking for beitenæringa. Utfordrende å følge opp et forbud rent ressursmessig

Mulige avbøtende tiltak: Legge til rette for at beitenæringa skal kunne stoppe i forbindelse med tilsyn og sanking av beitedyr.

Kostnader ved tiltaket: Et eventuelt stopp-forbud må implementeres av grunneier/vegeier som har hjemmel til dette. Kostnader knyttet både til informasjon til brukere og oppfølging, Mulige tiltak langs vegen for å hindre stopp (avskjæringer, stein) kan samfinansieres med andre, inkl nasjonalparkstyret.

Stenging av vegen inn til Haverdalsseter og Hellberget

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Vil gi betydelig mindre ferdsel inn mot områder som fostringsflokkene bruker og som sommertid er et refugie-område for villrein (Hornsjøen-Slethøe -Gråhø)

Negative: Svært konfliktykt i forhold til pågående næringsdrift, både på Hellberget (steinindustri) og turisthytta i Haverdalen. Spesielt for turisthytta på Haverdalsseter utgjør dagsbesøk som kommer kjørende en ikke uvesentlig del av kundegrunnlaget. Det er også seterdrift på Haverdalsseter som er avhengig av tilgang med melkebil, landbruksutstyr osv.

Mulig avbøtende tiltak: la næringslivet som er pr i dag i området kunne kjøre inn (men dette avhjelper ikke turisthytta og kundegrunnlaget).

Kostnader ved tiltaket; utgifter til ny bom, informasjon, tap av inntjening for næringslivet

Merknad: Dette var et tiltak som arbeidsgruppe hadde blitt gitt i sitt mandat å vurdere da det var foreslått i FoU-rapporten. Arbeidsgruppa var samstemte i at dette var et svært konfliktykt tiltak på nåværende tidspunkt og ikke ønsket å gå videre med dette, Det tas med i notatet for å synliggjøre at det har vært vurdert.

Endre åpningstiden på Grimsdalsvegen fra 5.juni til 15.juni slik som vegen inn til Haverdalsseter

Innenfor verneforskriftens bestemmelser kan privat part (vegstyret) endre åpningstiden på Grimsdalsvegen – slik som ble gjort sommeren 2020 da den først åpnet 15.juni pga snøforhold.

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Fostringsflokker kan oppholde seg i området i en lengre periode og får mer ro i en sårbar periode og kan også benytte trekkvegene over Grimsdalen i lengre tid uten forstyrrelser.

Negative: Beitenæringa kan få et dårlig omdømme hvis de skal få kjøre tidligere enn alle andre. Viktig å få i gang beitenæringa tidlig i forhold til skjøtsel, i forbindelse med skjøtselen i dag kjøres det inn storfe av andre enn lokal beitenæring. Vanskelig for bomsystemet å selektere hvem som ev. skal få kjøre før bommen åpner. Også utfordrende rent praktisk slik bommen fungerer pr i dag da en må låne ut nøkkel for de som eventuelt skal få kjøre tidligere enn åpningstiden. Vegstyret vurderer det som utfordrende å få til en løsning med bommen slik det er i dag. Andre sammenlignbare stengte veger, for eksempel vegen mot Einnundalen har løst denne utfordringen ved at automatbom stenges med kjetting med påmontert nøkkelboks i perioden vegen har stengt. Dersom setereiere/brukere har behov for å kjøre på vegen får de koden til nøkkelboksen. Kjetting fjernes når beitesesongen nærmer

seg og bommen aktivert slik at setereiere/brukere kan ringe bommen åpen uten at årskort er aktivert. Noe redusert inntjening for vegstyret.

Mulig avbøtende tiltak: Opprettholde muligheten beitenæringa har pr i dag til å kjøre tidligere dersom dette ikke er til skade for villreinen – tilsvarende gjelder også for Grimsdalen turisthytte (begge deler hjemlet i verneforskriften og omtalt i forvaltningsplan og gjennomføres pr i dag). Gå i dialog med reiselivet om oppstart av sykkelsesongen for å styre denne i retning av vegens eventuelle nye åpningstider.

Kostnader ved tiltaket: Tiltaket vil innebære kostnader for vegstyret i forhold til ressurser. Det vil også komme kostnader for mulig nytt bomsystem på både Eftansåi og Fallet som er i stand til å håndtere seleksjon av de som skal få kjøre og de som ikke skal få kjøre.

Merknad: Arbeidsgruppa peker på at den økende aktivitet og interesse i bruk av sykkel, særlig etter etablering av Tour de Dovre, ofte omtales som veldig stor og økende uten at man kan vise til annet enn et inntrykk av en slik utvikling. Arbeidsgruppa mener det er nødvendig med en kvantifisering av ferdsel i perioden 1-juni – 23.juni og også å få mer kunnskap om ferdselen i denne perioden primært er syklistene eller om annen type ferdsel også har et omfang av betydning. Måltall på omfanget av ferdsel vil være viktig som referanseverdi ved senere vurdering av utvikling i ferdsel på Grimsdalsvegen. Verdien av kvantifisering er stor, særlig fordi dette kan benyttes i arbeid med å synliggjøre trusselbildet for de aktørene som må adoptere de utfordringene forvaltning og villreininteresser ser for fremtidig bruk av Grimsdalen

Mulige tiltak for å ivareta lav ferdsel vinterstid i Grimsdalen

Arbeidsgruppa diskuterte forholdene i Grimsdalen vinterstid og var enige om at det i utgangspunktet var liten ferdsel i Grimsdalen vinterstid. Grimsdalsvegen og Haverdalsvegen har stengt fra 1.desember og vinteren igjennom, skiløyper er lagt om av hensyn til villrein. Skiløypene blir hovedsakelig stikka i tilknytning til påska, motorferdsel til hytter og buer henvises til leiekjøringsordning vinterstid der hver hytte/bu kan benytte inntil 2 turer for transport av ved, proviant osv. De to turisthyttene Grimsdalshytta og Haverdalsseter har tillatelser til motorferdsel i forbindelse med drift og tilsyn av turisthyttene.

Opprettholde og følge opp et strengt motorferdselsregime

Sannsynlige konsekvenser

Positive: styrer ferdsel og bidrar til lite forstyrrelser i vinterperioden

Negative: ingen - allerede etablert praksis med leiekjøring og oppkjøring av skiløyper.

Mulig avbøtende tiltak: Oppfølgingen av leiekjøringsordningen er viktig, slik at den fungerer etter hensikten.

Kostnader ved tiltaket: ingen

Stenging av Grimsdalshytta sin selvbetjente del frem til 15.juni dersom vegens åpningstid endres til denne dato

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Bidrar til mindre ferdsel i en sårbar periode for villreinen

Negative: Reduserer tilbudet til de som går sørover i Rondane og bruker DNTs hytter. Ulike åpningstider på ulike anlegg kan føre til misforståelser og evt innbrudd

Mulig avbøtende tiltak: Informasjon på nettsidene til hytta

Kostnader ved tiltaket: Små

Mulige tiltak for å tilrettelegge for den besøkende knyttet til områdene rundt Grimsdalshytta

Tilrettelegging av områder vil kunne åpne opp ressurs-grunnlaget for nye brukergrupper. En vil på en positiv måte kunne styre og regulere bruken bort fra viktige trekkområder for villrein. Samtidig vil styring av ferdsel til nye områder kunne være negativt for andre sårbare arter og en må forsikre seg om at en har kunnskap om mulige konsekvenser for verneverdiene i det området en styrer ferdselen til.

Tilrettelegge for kort topptur ev rundtur til Meseterhøe (i Dovre nasjonalpark)

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Tilrettelegger for etterspurt topptur for de besøkende på Grimsdalshytta i et mindre konfliktfyllt område enn andre, nærliggende toppturmål og følger delvis merka og godkjent sti (tursti nr 7, jf. forvaltningsplan) Bidrar til å styre ferdselen bort fra områder som er mer sårbare for villrein enn dette området pr i dag (merking av sti er generelt et godt kanaliseringstiltak i Rondane, jf NINA-rapport «Villrein og ferdsel»)

Negative: Området ved Meseterhøe har tidligere vært brukt av villrein. Topptur ferdsel hit vil skape ferdselsmønster som kan være vanskelig å endre. Usikkert om tilrettelegging til noen turmål vil medføre redusert ferdsel mot andre allerede etablerte og markedsførte turmål i sårbare områder for villrein, eller om det medfører både-og ferdsel til samtlige turmål da besøkende som oppholder seg i flere dager på samme plass gjerne vil ha flere dagsturmål.

Mulig avbøtende tiltak: Oppslutning fra reiselivet om valgte turmål og revegetering av sti mot etablert turmål i områder sårbart for villrein (Kattuglehøi).

Kostnader ved tiltaket: stimerking og skilting

Tilrettelegge for topptur til Sjøberget (i Rondane nasjonalpark)

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Besøkende på Grimsdalshytta gis anledning til en kort topptur som i hovedsak følger allerede merka sti på begge sider av toppen (sti mot Storvatnet og sti mot Dørålseter)

Negative: Eksisterende sti mot Storvatnet leder videre til området ved **Slethø** som er konfliktfyllt ifth villrein. Stien over til Slethø er godkjent i forvaltningsplan fra 2009 men står omtalt i forvaltningsplanen som en sti som skal overvåkes og evalueres. Usikkert om tilrettelegging til noen turmål vil medføre redusert ferdsel mot andre turmål som allerede er etablert og markedsføres i sårbare områder for villrein, eller om det medfører både-og ferdsel til samtlige turmål

Mulig avbøtende tiltak: Oppslutning fra reiselivet om valgte turmål og revegetering av sti mot etablerte turmål som vurderes å være mer sårbare for villrein. (Kattuglehøi)

Kostnader ved tiltaket: skilting og merking av sti

Bedre merking av sti mot Storberget - natursti

Stien mot Storberget ble godkjent etablert i 2010 som et avbøtende tiltak mot ferdsel i retning Kattuglehøi og sentrale områder for villreinen i Dovre nasjonalpark. Pr i dag er merkingen av stien lite synlig.

Sannsynlige konsekvenser

Positive: styre ferdselen bort fra mer sårbart villreinterreng, natursti vil kunne bidra til kunnskap om området

Negative: Sårbarhetsvurdering for fugl fra 2014 gjennomført av Kistefoss Skogtjenester viser at det hekker rovfugl i området som kan bli forstyrret av ferdselen mot Storberget i hekkesesongen.

Mulig avbøtende tiltak: Oppslutning fra reiselivet om valgte turmål og revegetering av sti mot etablerte turmål som vurderes å være mer sårbare for villrein. Markedsføre stien først fra 1. juli i forhold til rovfugl og villrein.

Kostnader ved tiltaket: Stien har behov for tydeligere merking ev tilrettelegges som en natursti.

Legge til rette for tur opp mot Kattuglehøi som stopper før toppen

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Besøkende på Grimsdalshytta gis anledning til en kort topptur som gir flott utsikt

Negative: Tilrettelegging av mer ferdsel i retning av et sårbart område for villreinen rundt Kattuglehøi og områder i Dovre nasjonalpark hvor stien er nedlagt av hensyn til villrein. Kan være vanskelig å stoppe ferdselen videre mot nedlagte stier.

Mulig avbøtende tiltak: Skilt som sier hvor du skal stoppe og snu ev revegetering av deler av sti som går videre innover i Dovre nasjonalpark.

Kostnader ved tiltaket: skilting og merking av sti.

Bedre tilrettelegging og merking av eksisterende sti langs gammel ferdselsåre fra Grimsdalshytta – Mesæter-Tverrlisæter – Tollevshaugen

Sannsynlige konsekvenser

Positive: Den besøkende får oppleve setermiljø og kulturlandskap og ferdselen ledes bort fra mer sårbare villreinområder. Kan sykles.

Negative: Svarer ikke ut den besøkende sitt ønske om toptur

Mulig avbøtende tiltak: Ingen foreslåtte for reiseliv eller villrein.

Kostnader ved tiltaket; skilting og merking av sti ev, stiutbedringer som klopplegging på bløte partier

Lage en landskapsplan for å kunne vurdere mulighetene for bedre organisering og utnyttelse av Bjørnsgardsetre fjellcamp til beste for de besøkende og verneverdier

Sannsynlige konsekvenser

Positive: En landskapsplan vil kunne vise hvordan fjellcampen kan tilrettelegges for behov som dagens besøkende har, også knyttet til informasjon, samtidig som andre verdier (tilgang elvebredd, stier og rødlistearter) ivaretas.

Negative: ingen

Mulig avbøtende tiltak: Ingen foreslåtte for villrein eller de besøkende

Kostnader ved tiltaket: mulig kjøp av tjenester for landskapsplanlegging.

Mulige tiltak informasjon og markedsføring

Det ble i arbeidsgruppa stilt spørsmål om det var ønskelig å markedsføre Grimsdalen slik at det kom enda flere besøkende hit. Arbeidsgruppa mente at det nødvendigvis ikke var høyt prioritert, men at det var nødvendig og ønskelig at de besøkende som var i området fikk god informasjon om området, hvor de kunne parkere bobil og campe, hvor det var annen overnatting og turmuligheter når de allerede var kommet.

Det er viktig å følge opp bruk av el-sykkel, trimposter, stolpejakt mm i forhold til informasjon til de besøkende, blant annet i samarbeid med reiselivet og lokale lag.

Informasjonsfilm om villrein som vises på Grimsdalshytta

Sannsynlige konsekvenser:

Positive: Bidrar til at den besøkende får kunnskap, bedrer besøkelsesopplevelsen

Negative: Ingen.

Mulig avbøtende tiltak: ingen foreslåtte for verneverdier eller reiseliv.

Kostnader ved tiltaket: film lages, utstyr til fremvisning må kjøpes

Gjennomgang av verneforskriftene

Flere i arbeidsgruppa mener er behov for en gjennomgang av dagens verneforskrift. Den er ikke oppdatert i forhold til dagens utfordringer - som ikke var relevante å regulere eller ha retningslinjer for tidligere.

Referat fra befaring i Grimsdalen LVO den 17.juni 2020 – besøkstrategi Rondane, fokusområde Grimsdalen

Arbeidsgruppa for fokusområde Grimsdalen gjennomførte den 17.juni 2020 en befaring i Grimsdalen for å se på utfordringer knyttet til parkering og utkjøring i utmark som blant kan bidrar til å vanskeliggjøre villreintrekket over Grimsdalen.

Vedtatte målsetninger for fokusområder er:

1. Bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør over Grimsdalsvegen
2. Bedre opplevelsen for den besøkende i området rundt Grimsdalshytta

Følgende medlemmer var tilstede på befaringa: Hans Olav Arnekleiv (villreinutvalget), Tore Larsson (Dovre fjellstyre) Finn Bjormyr (SNO-Rondane), Kjetil Streitlien (vara Folldal fjellstyre), Trond Stensby (nasjonalparkforvalter), Lars Bergseng (vegstyret), Eivind Bjørnsgårdseter (organisasjonen Grimsdalen), Egil Eide (vara Folldal kommune), Bernhard Svendsgård (Dovre kommune), Solvår Brustad Lileeng (Villreinnemda Rondane og Sølnekletten), Eirin Berge (nasjonalparkforvalter)

Følgende medlemmer meldte forfall: Jan Erik Reiten (DNT Oslo og omegn), Kristin Langtjern Folldal kommune (her stilte vara), Børge Røhjell Folldal fjellstyre (her stilte vara)

Befaringa startet på Eftansåe. Det var laget et skjema som et utgangspunkt for befaringa. I skjemaet var det listet opp steder som var interessante å stoppe på for å se på utfordringer og eventuelt mulige grep. Dette vil være relativt umiddelbare grep som kan gjøres i sommer og ev påfølgende sommer. I det videre arbeidet i arbeidsgruppa bør arbeidsgruppa også se på mer langsiktige tiltak for å oppnå målsetningene.

DNT Oslo og omegn hadde følgende innspill i forkant av befaringen: «*Kunne det vært aktuelt å rett og slett merke flere stier nede i dalen, etablere noen turmål med benker mv slik at de som bor der over flere dager har gode turforslag med utgangspunkt fra hytta? Evt turmål med enkel tilrettelegging kan evt være langs merkede stier også?*»

Stoppunkt 1 – Bom ved Eftansåe

- Bom flyttet hit i 2017
- Om sommeren mange som kjører rett forbi – behov for et i-skilt langs vegen før en kommer til p-plassen?
- Turutgangspunkt vinterstid
- Ligger utenfor landskapsvernområdet
- Flytte punktet noe lenger mot vegskrysset – eksisterende punkt saneres (vurderes benk her på hellene). Ikke søknadspliktig.

Stoppunkt 2 – Parkering Antonhuset

- Fungerer ok pr i dag – brukes i forbindelse med jakt og sausanking
- Ligger utsatt til - dersom det blir utfordringer i forhold til camping/parkering i fremtiden kan ev skilting vurderes.
- Ligger utenfor landskapsvernområdet.
- Ingen foreslåtte tiltak/grep.

Stoppunkt 3 – Vegaskillet

- 2 toalett – Dovre fjellstyre driftsansvar for den ene, vegstyret for den andre (fra den tiden det var bomvakt)
- Informasjonsplass i tre m/lite takoverbygg som Dovre fjellstyre har eierskap til. Her henger noe informasjon pr i dag. Bedre samordning og struktur på informasjonen - Dovre fjellstyre og Dovre kommune ser på dette.
- Legge til rett for lokale informasjonsbehov og utforming av informasjonen som skal henge her
- unngå at det blir en plass hvor ulike henger opp informasjon om salg av hyttetomter oa.
- Bevare reinsfiguren men se på skilting og vurdere nødvendigheten av alle (mulig utdaterte skilt når bommen ble flyttet)
- Fjerne søppeldunker av tre som står langs veggen på do-bygningen
- Brukes som rasteplass
- Rydde bort gammel bom ev andre materialer som ligger i grøften

Stoppunkt 4 – Tøftom

- Mye brukt utkikkspunkt over Grimsdalsmyrene men ikke gode forhold for å stoppe (trafikkmessig)
- Bord-benk brukes mye av lokale besøkende – denne bør bli stående
- Skilt om Grimsdalsmyrene har avsender Nasjonalparkriket. Pr i dag er forvaltningsmyndigheten nasjonalparkstyret. Vegstyret og organsiasjonen Grimsdalen ønsker at dette skiltet blir stående. Vurdere muligheten for å lage informasjon som legges i bordet i stedetfor.
- Involvere fylkeskommunen og lokale interesser ved ev fjerning av treskilt.

- Viktig villreintrekk
- Enighet om å fjerne treskiltet langs vegen.
- Historien på Tøftom bør fortelles en annen plass. Mulig Barth-bua er bedre egnet.
- Stramme opp vegen mellom Vegaskillet og Grimsdalsmyrene
- Bruke jegerkontrakter for å hindre parkering langs vegen, utvalgte strekninger

Stoppunkt 5 – ved Grimsdalsmyrene

- Fjerne bord-benk slik at besøkende ikke trekkes mot plassen
- Må grøftes for å hindre utkjøring av biler og campingbiler
- Vegstyret enig i grøfting
- En utkjøringsmulighet lenger øst bortenfor hvor det står et skilt med «Motorferdsel forbud». Dette skiltet fjernes, det grøftes for å hindre kjøring videre ned og inn i Grimsdalsmyrene naturreservat
- Ved avkjøring hytte «Elven» - det bør legges en stein noe lenger inn fra denne avkjøringa slik at det ikke kjøres ned mot vannet og elva her

Stoppunkt 6 – Verkjessætrene

- Organisasjonen Grimsdalen ønsket at treskiltet med «Gyger-Geiten» skulle flyttes til Verkjessætrene
- Flere andre mente det var greit å ta det bort.
- Avklares mot Fylkeskommunen

Stoppunkt 7 – Avkjøring mot sankekve ved Buåe

- Beitebrukere må ha tilgang til området
- Sette opp grind – mulig bidrag fra nasjonalparkstyret til innkjøp kan vurderes.

Stoppunkt 8 – Pundarvangen

- Uklart hvem som har driftsansvar for utedo
- Bord-benk på nedsiden av vegen (veglomma) mot elva flyttes til oversiden av vegen der de andre bord-benkene står.
- Ikke grøftes her pga for stort inngrep, ev vurdere «camping-forbud» skilt.
- Viktig villreintrekk
- Brukt som markeds plass en helg i året

Stoppunkt 9 – Langs Grimsa mellom Pundarvangen og avkjøringa til Grimsdalshytta

- Flere avkjøringsmuligheter som bør grøftes

Stoppunkt 10 – Bartbua

- Egen historikk knytt til åpning av nasjonalparken
- Ulike syn på plassen
- Behov for tiltak - alt fra bedre skilting til større omlegging av infopunktet.
- Ny søppelkonteiner
- Drift av utedoen har en kostnadsside
- Ikke behov for inngjerding av plassen da den avgrenses naturlig
- Fungerer rimelig greit
- Mye ulik skilting – behov for opprydding og oppstramming knyttet til utforming og plassering av skilt.

Stoppunkt 11 – Mellom Barthbua og Tollevshaugen

- Tverrlibrua – hindre avkjøring ved å sette opp grind (setereierene på Tverrlisetre har behov for å hente vann til dyra med traktor og henger)
- Fjerne bord-benken (vegstyret sin – tar ansvar for å flytte denne)
- Fjerne infoskiltet både langs vegen og også skilt nede ved elva, ev vurdere å sette informasjonen som en «plakett» på selve brua. Avklare mot Fylkeskommunen.
- Grøfte ulike plasser langs vegstrekning ut mot terreng og deretter ta bort «motorferdsel forbudt» skilt.
- Treskilt og informasjonsskilt som viser til Tollevskyrkja – treskilt langs vegen fjernes. Annet skilt blir stående per nå.

Stoppunkt 12 – Ved avkjøring Tollevshaugen/Løkenseter

- Grøfte ulike plasser langs vegstrekning ut mot terreng og deretter ta bort «motorferdsel forbudt» skilt.
- Fjellcampen ved Tollevshaugen/Løken er ikke markert med skilt – dette bør vurderes slik at besøkende finner frem til plassen.

Stoppunkt 13 – Fra Tollevshaugen og Fallet

- Grøfte ulike plasser langs vegstrekning ut mot terreng og deretter ta bort «motorferdsel forbudt» skilt.
- Grønbug – benk-bord fjernes mente de fleste. Vegstyret og organisasjonen Grimsdalen mente bord-benken og skilt bør stå, men at de bør settes opp «camping-forbudt» skilt. Fin utsikt mot Rondane og et godt punkt for fotografering, men lite tilpasset stopp for biler. Historisk viktig villreintrekk område med gode vinterbeiter i området.

Stoppunkt 14 – Fallet

- beholde punktet, men vurdere plassering. Mulige plasseringer er der det er i dag (utbedre) eventuelt lenger ned mot FV 27 der nasjonal turistveg har laget en plass.

Oppsummering/oppfølging:

Inntrykket gjennom befaringen var at arbeidsgruppa var relativt samstemte om hvor det burde gjøres tiltak og hvordan disse skulle gjennomføres.

Gjennomgående var at bord-benker og treskilt som står på plasser langs vegen der en ikke ønsker kjøring/parkering i utmark må fjernes da disse tiltrekker seg de besøkende.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ved sekretariatet følger opp i forhold til utsjekking mot Fylkeskommunen når det gjelder skilt de antas å være ansvarlig for og som er ønsket fjernet.

Vegstyret pekte på at de har fokus på å holde Grimsdalsvegen smal og «stramme» den opp ved gjennomføring av vegvedlikehold. Vegstyret var positive til forslag om grøfting og gjennomføringen av dette gjøres i dialog og samarbeid med Dovre fjellstyre.

Vegstyret leverer faktura for gjennomført jobb på grøfting, ev utplassering av stein til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Inntil 50 000 kroner er satt av på årets budsjett for oppfølging av tiltak langs Grimsdalsvegen, og innfor denne rammen bør det også legges til rette for bidrag til 2 grunder på de nevnte punktene over.

Ad Barth-bua og fjellcampen her har sekretæren følgende kommentar: Arbeidsgruppa bør vurdere plassen og komme med forslag til om noe skal gjøres ev hva som skal gjøres, (jf. innspill fra nasjonalparkstyret knyttet til vedtak om besøksstrategi: «Arbeidsgruppa må også vurdere å bestille en mulighetsstudie av området mellom Grimsdalsveien og elva Grimsa nedenfor Grimsdalshytta. Her må en se på hvordan denne plassen best mulig kan tilrettelegges for turisten. I dag er det campingplass på den «fineste» plassen ned mot elva.»)

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Postadresse
Postboks 987
2626 Lillehammer

Kontakt
Tlf: +47 948 50 236
Tlf: +47 916 23 715
fmoppost@fylkesmannen.no

Besøksstrategi Rondane nasjonalpark - referat fra arbeidsgruppemøte fokusområde Grimsdalen

Tema: Oppstartsmøte arbeidsgruppa for fokusområde Grimsdalen, jf. besøksstrategien for Rondane nasjonalpark

Tid: 20.mai 2020 kl 12-13.30

Tilstede: Bernhard Svendsgård (Dovre kommune), Børge Røhjell (Folldal fjellstyre), Egil Eide (Folldal kommune), Finn Bjormyr (SNO), Marit Vorkinn (Villreinnemda Rondane og Sølnekletten), Eivind Bjørnsgård (Organisasjonen Grimsdalen), Jan-Erik Reiten (DNT Oslo og omegn), Lars Bergseng (ve istyret Grimsdalsvegen), Tore Larsson (Dovre fjellstyre), Trond Stensby (nasjonalparkforvalter) og Eirin Berge (nasjonalparkforvalter)

Forfall: Hans Olav Arnekleiv (Villreinutvalget Nord).

Tore Larsson ble valgt til leder av arbeidsgruppa. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ved sekretariatet er sekretær for arbeidsgruppa.

Det ble gjort en kort gjennomgang av besøksstrategi for Rondane nasjonalpark, fokusområde Grimsdalen, utfordringer, målsetninger, tiltak og arbeidsgruppas mandat. Det ble i tillegg vist til rapport fra SNO som er bestilt av forvaltninga etter erfaringer fra sommeren 2019 og utfordringer og mulige avbøtende tiltak knyttet til den økte ferdselen langs Grimsdalsvegen.

Presentasjon og besøksstrategi for Rondane nasjonalpark legges ved referatet. Deretter ble det åpnet for innspill om utfordringer og tiltak og vegen videre. Disse innspillene er gjengitt i prikkpunktene under.

Utfordringer/tiltak/vegen videre:

- parkering og kjøring i utmark som er uheldig for vegetasjon, villrein og andre
- skiltjungel – behov for enhetlig skilting og opprydding
- mange brukerinteresser - det skal være rom for aktivitet i Grimsdalen
- Beitebrukerens behov må ivaretas
- Gode data over antall biler gjennom bompasseringer (med unntak av sesongkortbrukere)
- Stopp-forbud soner og eventuelt grøfting og plassering av store steiner for å hindre kjøring og parkering i utmark som «innbyr» til dette men hvor det ikke er ønskelig – eventuelt grunder. Viktig at beitebrukernes behov for parkering ved tilsyn og sanking av dyr ivaretas.
- Det er stopp- og parkeringsforbud under villreinjakta langs deler av veien
- Sykkelturismen i Grimsdalen har økt betydelig (Tour de Dovre)
- Sannsynlig med mye telting i sommer – restriksjoner ved Grimsdalshytta ifht antall teltere sannsynlig.
- Telting og camping bør kanaliseres til fjellcampene og Grimsdalshytta.
- Behov for å tenke i faser – kortsiktig og mer langsiktige tiltak
- Toalettforhold og forsøpling bør gripes fatt i nå i sommer – «alle» skal ha Norgesferie og Grimsdalen og Tour de Dovre markedsføres tungt
- På lengre sikt kan det tenkes sonering (dvs en differensiering av arealbruken – hvilke områder tilrettelegges og hvor er det ikke aktuelt med tiltak)
- I år er det mye snø på vegen og ifølge veistyret er det uaktuelt å brøyte for at vegen skal åpne 5.juni.
- Behovet for ekstra oppsynsressurser? Sekretariatet i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har spilt inn behov om forsterket oppsynsressurser tilsvarende 250 timeverk til SNO/Miljødirektoratet i forhold til den spesielle situasjonen i sommer (ihht brev fra SNO/Miljødirektoratet)
- Eksisterende sanitærløsninger i Grimsdalen – Dovre fjellstyre har 4 fjellcamper med utedoer. Disse er ikke dimensjonert for den ferdselen som har vært (2019)
- I forhold til covid-19 og smittevern hensyn er det usikkert om disse utedoene kan holdes åpne i sommer
- Løsninger på sanitærforhold bør organiseres sammen med reiseliv, grunneier ev kommune og andre.
- I forbindelse med besøksstrategien for Dovre nasjonalpark er det lagt opp til at det skal gjennomføres tellinger av syklistene.
- Hva er randsoner i besøksstrategien for Rondane og fokusområde Grimsdalen? Dette er ikke klart nok definert i fokusområdet og arbeidsgruppa bør tydeliggjøre hva de legger i dette. Jf. at Grimsdalen landskapsvernområde er i ytterkanten av nasjonalparken men i forhold til villreinenes arealbruk er Grimsdalen et svært viktig funksjonsområde

- Viktigste krysningpunkt for reinen er området Vegaskillet - Verkjesbakkan, lite eller ingen krysning langt østover (mot Folldal)

Det var enighet om i arbeidsgruppa at en allerede nå før sommeren i første rekke bør se på dette med tiltak langs vegen på enkelte plasser, og at dette også vil kunne bidra til å redusere forsøpling og annet avfall ved at parkering og camping unngås i områder der det ikke er tilrettelagt for det.

Det ble avklart at arbeidsgruppa gjennomfører en felles befarings torsdag 11.juni med påfølgende arbeidsgruppemøte for å oppsummere befarings og hvordan en går videre. Datoen er satt med tanke på å kunne samkjøre eventuelle tiltak langs vegen med øvrig vedlikeholdsarbeid som skal gjennomføres på Grimsdalsvegen.

Det ble videre satt møtedato for arbeidsgruppa den 3.september 2020. Viktig til dette møtet at resultatet fra tellingene foreligger.

Et ferdig utkast til notat som skal overleveres Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal være klart 1.oktober 2020. Dersom notatet foreligger allerede i oktober vil oppfølging av foreslåtte tiltak som eventuelt vedtas av nasjonalparkstyret kunne tas inn i prosessen med bestillingsdialog for 2021.

Sekretæren sender ut møteinnkalling til møtene etter nærmere avklaring i forhold til klokkeslett og oppmøtested for befarings med arbeidsgruppas leder.

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinnhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 61 26 62 09
fminpost@fylkesmannen.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

Dovrefjell Adventures v/Ole Johan Steinvik
Epost: post@dovrefjelladventures.no

Saksbehandler Eirin Berge

Vår ref. 2020/4948-23 432.2

Deres ref.

Dato 10.11.2020

Fokusområde Grimsdalen - referat fra møte med Dovrefjell Adventures

Møte om Tour de Dovre og Grimsdalen

Møtet ble initiert av Dovrefjell Adventures som ønsket dialog med forvaltninga særskilt knyttet til besøksstrategien i Rondane og fokusområdet Grimsdalen. Det ble gjennomført et møte på Teams den 30.10.2020 og tilstede på møtet var Ole Johan Steinvik, Martine Hårstad, Trond Stensby og Eirin Berge.

Innspill fra Ole Johan Steinvik/Dovrefjell Adventures:

Tour de Dovre

- et nytt reiselivsprodukt i 2017
- 4500 registrert sykkeldøgn totalt hele runden, men antar at det er en sted mellom 5000 og 10000 sykkeldøgn totalt (de som ikke er registrert).» Sykkeldøgn» brukes om overnattingsdøgn relatert til sykkelturnisme.
- 50 % sykler heile runden
- Ønsker å bidra inn i arbeidet med fokusområdet Grimsdalen og synes næringslivet er for dårlig representert inn i gruppa
- Næringslivet kan bidra til å kanalisere ferdsel, informere og «skjerme» områder

Næringsforeninga

- Næringslivet ønsker trygghet for økonomiske verdier og levedyktighet, forutsigbarhet
- Bekymret for gjestetilfredsstillelsen
- Ønske om bedre samarbeid mellom reiselivet og forvaltninga

Nasjonalpark Dovre, Rondane
Naturreservat Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkintjønnin
Landskapsvernområde Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

- I næringsforeningas nylige avholdte møte ble det holdt frem at en får ikke gjøre som en vil – er bekymret for fremtiden
- Ønsker tydelige retningslinjer for hva som er tillatt i randsoner herunder landskapsvernområder

Grimsdalen

- De tiltakene som har vært gjennomført i Grimsdalen i år har ført til mindre kjøring utenfor vegen
- Ikke mottatt negativ tilbakemelding fra sine kunder
- Kanalisering av teltere til Fjellcampene har ikke fungert – telting skjer overalt i hele Grimsdalen
- Sykkelturen gjennom Grimsdalen er blitt et sterkere produkt enn den nasjonale sykkelvegen – jobbe mot å få til en vridning her for eksempel med «nærområdeturer» knyttet til den nasjonale sykkelvegen og styre de besøkende mot Dovrefjell. Både Mehørunden og Fokstumyra NR ble nevnt. Sistnevnte mangler skilting. Begge har behov for bedre skilting
- Ønsker også å jobbe mot et turprodukt som ligger utenfor verneområdene eller i ytterkant av disse
- Sammenhengende sykkelsti Dombås-Otta i randsonen – trekke besøkende bort fra sårbare områder
- Tror det blir mye mer dagsturisme
- Grimsdalshytta er godt tilrettelagt
- Store grupper fra utlandet som slår seg til med lavvo i Grimsdalen

Kommersielt merke

- Kommersielt merke – letere å kommunisere retningslinjer dersom en har et merke som knytter seg til nasjonalparken
- Bør stilles krav om at de som bruker det kommersielle merket informerer om verneområdene

Kommentarer fra sekretariatet og informasjons- og kommunikasjonsansvarlig

- Positivt at Ole Johan Steinvik/Dovrefjell Adventures ønsker å bidra og tar initiativ overfor forvaltninga
- Både Trond Stensby, Eirin Berge og Martine Hårstad er åpne for å komme på møte i næringsforeninga og ønsker at vi blir kontaktet om dette er aktuelt.
- Forvaltninga planlegger også fagdager for reiselivet

- Når det gjelder sertifisering er det ellers i samfunnet bransjen sjøl som drar i gang en slik ordning. Kan være noe å tenke på for reiselivet ? (Kommersielt bruk av merkevaren Norges nasjonalparker er ikke det samme som sertifisering)
- Prisverdige tanker knyttet til å jobbe mot å spre ferdselen slik at tyngden ikke nødvendigvis blir i Grimsdalen, men kanskje i områder utenfor – må «pakke» produktet litt annerledes
- Dette kan nasjonalparkstyret bygge opp under gjennom måten en bruker SoMe på
- Mht besøksstrategier skal nasjonalparkstyre ikke drive næringsutvikling

Med hilsen

Eirin Berge
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:
Trond Stensby
Martine Hårstad

NOTAT - Grimsdalen landskapsvernområde 2020

Fra SNO og Dovre fjellstyre

Bakgrunn:

Forvaltningen har bedt om å få en sammenstilling av oppsynsutfordringene knyttet til Grimsdalsveien fra Eftansåe til Fallet fra SNO og Dovre fjellstyre. Notatet må sees på bakgrunn av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane og gjeldende besøksstrategi for Rondane. I disse planene er det lagt til grunn at den statlige informasjonen skal være på 3 steder, Eftansåe, Barthbua og Fallet. Notatet er et innspill til dette arbeidet.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har nå startet et arbeid med å utarbeide en besøksstrategi for Dovre nasjonalpark. Statens naturoppsyn og Dovre fjellstyre har i sitt oppsynsarbeid sett en endring de siste årene knyttet til villreinen sine trekk mellom Dovre og Rondane nasjonalparker over Grimsdalsveien. Villreinen sin arealbruk er vektlagt i verneformålene for nasjonalparkene. I Grimsdalen landskapsvernområde er det vektlagt spesielt å sikre trekkområder for villreinen. Avkjøringer og skilting langs Grimsdalsveien er ikke tilpasset den økte bruken Grimsdalen har knyttet til turisme. Dette gir også utfordringer for landbruksinteressene som også er vektlagt i verneformålet for landskapsvernområdet knyttet til å ta vare på seterbebyggelse med mer.

Status:

Grimsdalen er et av Norges mest verdifulle seterlandskap både i forhold til botanikk og intakte bygningsmiljø. Den lokale bruken er stabil. Mens de som kommer på besøk i økende grad bruker seterdalen på en ny måte. Turistene vil i økende grad ligge i telt eller raste langs veien. I tillegg er bruk av sykkel økende. Dette har ført til økende slitasje og forsøpling langs veien. Masseturismen har kommet til Grimsdalen.

Forvaltningen har forsøkt å styre bruken ved å sette opp informasjonstavler, benker og skilt som viser hvor det er lov å parkere. Kommunen har satt ut søppelcontainere ved Tollevsahaugavstikkeren/Løken seter, Bjørnsgardsæter/Barthbua og øverst i Bergsgrende. Doen ved Eftansåe er et samarbeid mellom kommunen og grunneier. Fjellstyret har satt opp doer ved Pundarvangen, Barthbua og Løken seter. I tillegg er det satt opp en rekke skilt med motorferdsel forbudt ut fra veien. Ytterligere skilting med forbudsskilt og nye informasjonsplakater løser ikke de utfordringene som de besøkende i Grimsdalen skaper.

Økende ferdsel krever at all tilrettelegging og informasjon må sees på i forhold til dagens bruk og en videre utvikling i turismen i området. Målet er å ivare ta den lokale bruken knyttet til seterdrift og beite. Denne bruken er med på å sike de sentrale vernemotivene knyttet til et intakt setermiljø og sårbare vegetasjonssamfunn og arter som krever beite. I tillegg må de besøkende få anledning til å bruke dalen på en skånsom måte.

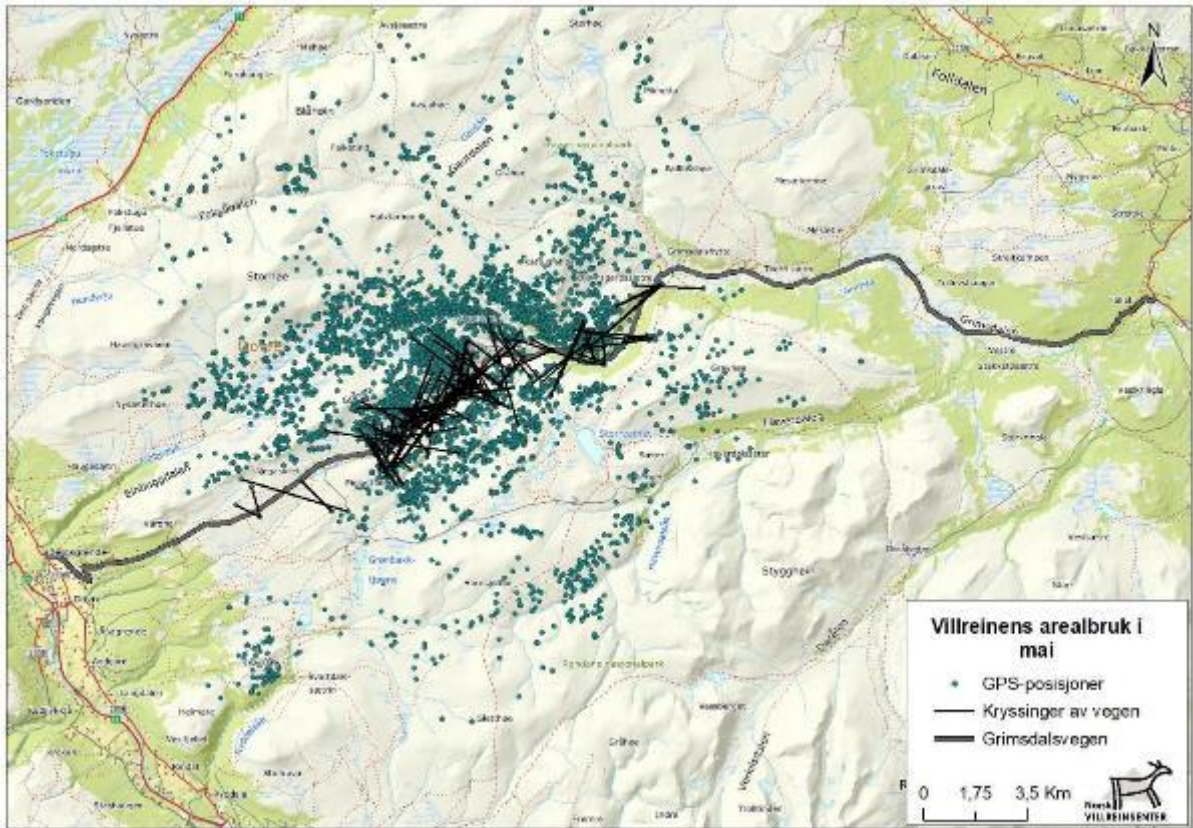

Foto: Bernhard Svendsgard

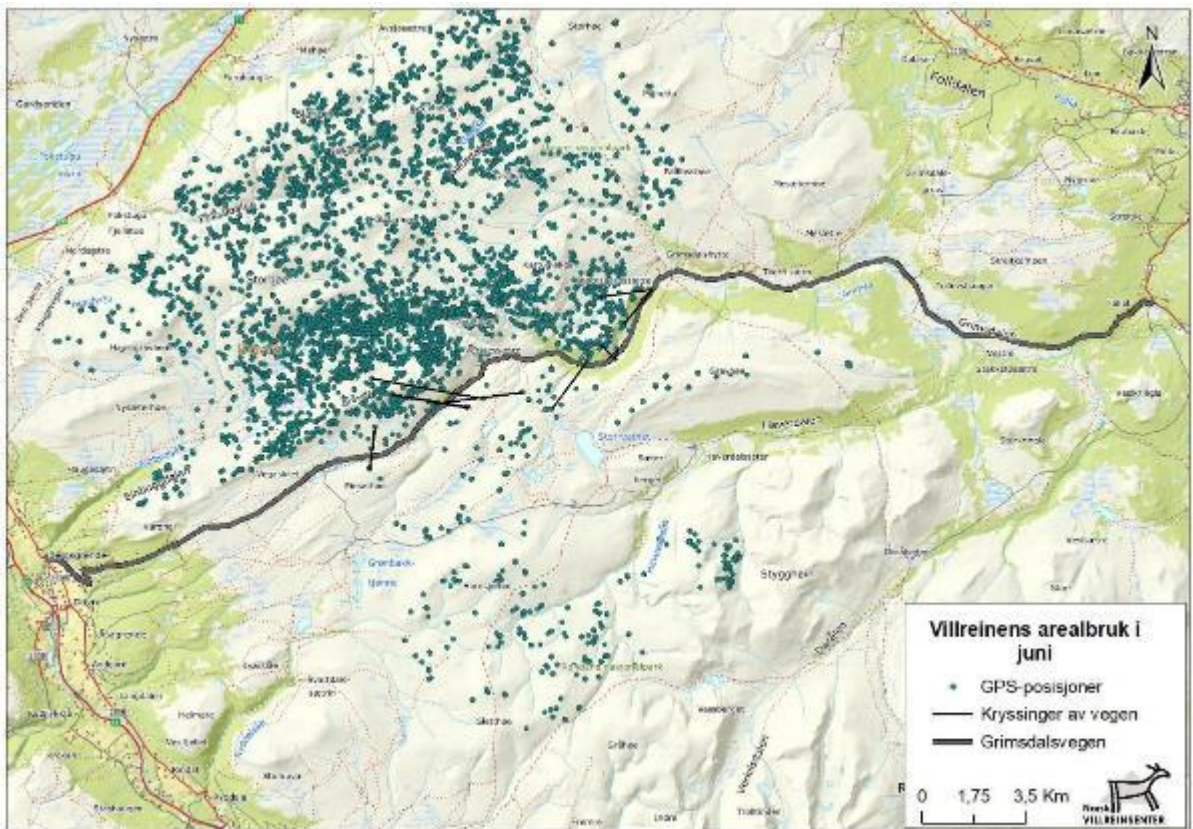
Dyrelivet blir påvirket av denne nye bruken. Spesielt ser man tydelig at villreinen har problem med å trekke over Grimsdalsveien. Noe som fører til liten grad av forflytting og kan være noe av årsaken knyttet til utbruddet av fotråte i 2019.

Bilde av fotråte villrein, foto Tore Larsson

Bakgrunnskart: Statens kartverk. Kartdata: Norsk institutt for naturforskning. Kartarbeid: Norsk villreinsentret Nord, mars 2020

Bakgrunnskart: Statens kartverk. Kartdata: Norsk institutt for naturforskning. Kartarbeid: Norsk villreinsentret Nord, mars 2020

Villreinkart utarbeidet av villreinsentret på Hjerkin

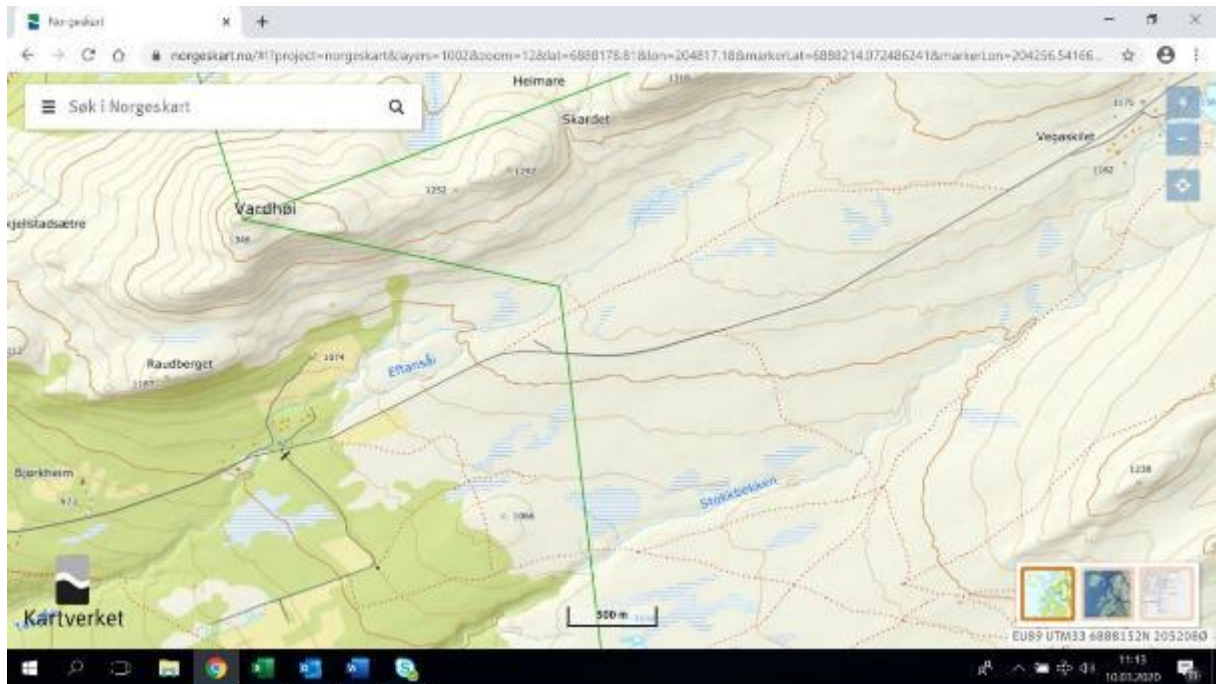
Villreindata viser tydelig at villreinen forandrer områdebruken når sommeren kommer. Nina rapport 1013 gir en oversikt på trekkbarrierer og områder der villreinen har unntakseffekter. Rapporten anbefaler å sette inn målrettede tiltak for å opprettholde villreinen sine trekkveier. Det blir vist spesielt til utfordringene knyttet til Grimsdalsveien. Forvaltningen bør vurdere om det er mulig å gjennomføre tiltak med sikte på å opprettholde trekk av villrein over Grimsdalsveien i sommerperioden. Områdene villreinen bruker i juni er derfor viktig å opprettholde gjennom hele sommersesongen. Dette er områdene fra Vegaskillet til Pundervangen med unntak av Verkjesetrene. Forvaltningen bør derfor ta en gjennomgang av all offentlig informasjon gjennom Grimsdalen. Der hensynet til hvor man ønsker bruken er styrende for tilrettelegging og informasjon. Et mål om å unngå forsøpling og hindre kjøring med biler mm ut i terrenget bør få større fokus enn i dag. Stoppunkt må tilpasses sårbar vegetasjon, fugleliv og villreinen.

Et aktuelt tiltak kan være å informere de tilreisende om begrensninger og muligheter knyttet til overnatting i området. For å bevare villreintrekk og hekkemuligheter for sårbare fuglearter er det nødvendig å gjøre tiltak. Spesielt området mellom Vegaskillet og Pundervangen er sårbart i forhold til ny overnatting langs veien. Området her har viktige funksjonsområder for villreinen (trekkområder nord-sør) i sommerperioden, i tillegg er det her viktige områder for fuglelivet.

De tilreisende bør henvises til overnatting på Dombås, Dovre, Hjerkin, Grimsdalshytta og Fallet. I tillegg orienteres det om etablert teltplass ved Grimsdalshytta og fjellcampene til fjellstyret. Det kan informeres på egne steder i Grimsdalen om at det ikke er ønskelig med overnatting i telt eller bobil mellom Vegaskillet og Pundervangen, av hensyn til villrein og fuglelivet.

Her følger en opplisting av ulike tilretteleggingstiltak og informasjonspunkt gjennom Grimsdalen i Dovre kommune med en kort beskrivelse av tilstanden (ikke fullstendig liste).

Punkt 1: Bom ved Eftansåe:

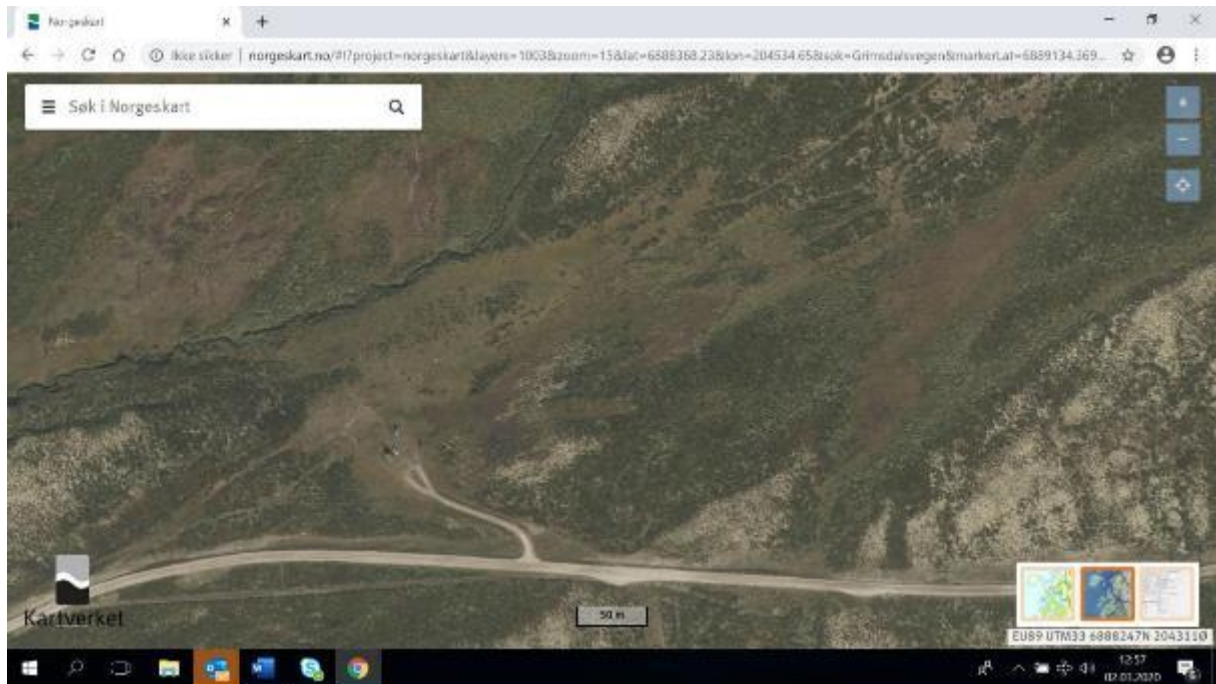
Selve parkeringsplassen og bommen ved Eftansåe ligger utenfor landskapsvernområdet. Plassen er etablert som et samarbeid mellom Dovre kommune og grunneier. Det er etablert toalett og søppelhåndtering som fungerer godt i forhold til den brukte parkeringsplassen har. Parkeringsplassen er mye brukt om vinteren. Om sommeren er det her du betaler bompenger dersom du kommer fra Dovre og skal gjennom Grimsdalen eller til Haverdalen. Det er mange informasjonsskilt i område fra ulike aktører for eksempel fra Nasjonalparkstyret, Dovre kommune, fjellstyret, lokale skilag m.fl. Mange har behov for å informere i området. Men det er en blanding av sommer og vinterinformasjon på plassen. Informasjonen er også i ulik format og innhold, og framstår rotete.

Selve parkeringsplassen med bom fungerer godt. Men i sommerperioden er det mange av de besøkende som ikke er innom parkeringsplassen eller informasjonspunktet som er etablert. Nasjonalparkinformasjonen er på et stålstativ sammen med mange andre plakater i tilknytning til parkeringsplassen og er lite synlig fra bom og vei.

Forvaltningen kan vurdere å flytte selve informasjonen om verneområdene nærmere veien/bommen.

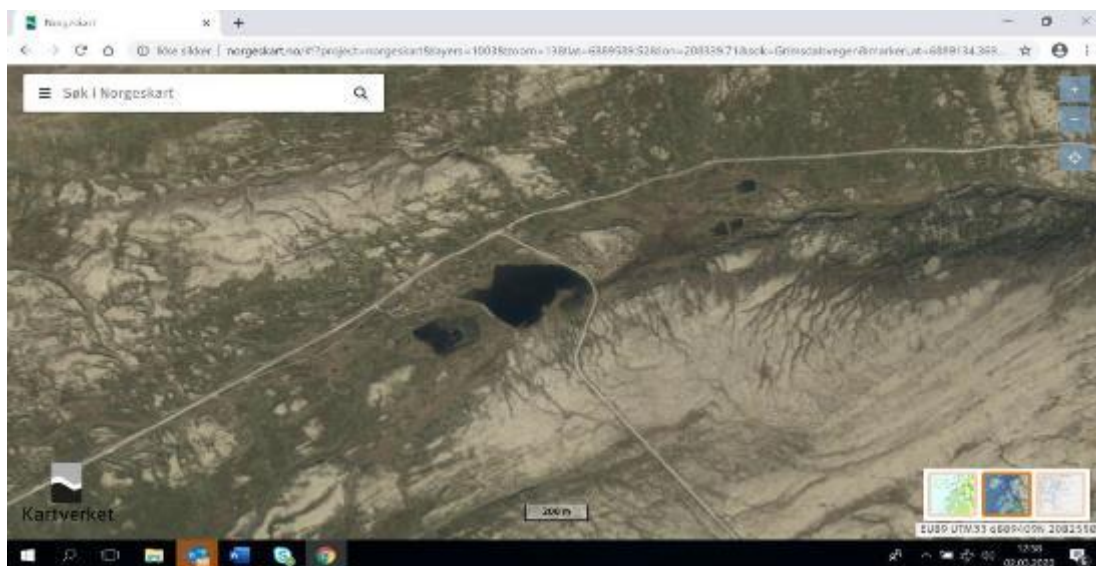

Punkt 2: Parkering Antonhuset

En mye brukt parkeringsplass for beitebrukere og i forbindelse med småvilt- og villreinjakta. Begrenset lokal bruk resten av sommersesongen. Turutgangspunkt for de som skal til Einbuggdalen. Det er trolig behov for en lokal parkeringsplass her. Plassen bør ikke skiltes og markedsføres for andre. Mellom Eftansåe og Antonhuset er det 1 avkjøring og mellom Antonhuset og Vegaskillet 4 avkjøringer som bør vurderes stenges, enten med veigrøft, stein eller skilt.

Punkt 3 Vegaskillet

Ulike typer skilt er satt opp. Vurderes til ikke å være et aktuelt sted som informasjonspunkt for verneområdene etter at bommen er flyttet. Bør gjøres en opprydding i skiltene som står her. Det er en do her som driftes av veistyre ? Parkeringsplassen er mye i bruk under jakta. I tillegg er det flere som starter sykkelturn eller gåturer fra denne plassen. Kan vurdere skilt om hvor det er ønskelig med telting/overnatting.

Mellom Vegaskillet og Tøftom er det 2 avkjøringer og ei parkeringslomme som bør vurderes stenges, enten med veigrøft, stein eller skilt.

4. Stoppunkt og informasjon ved Tøftom (nedkjøring til Grimsdalen):

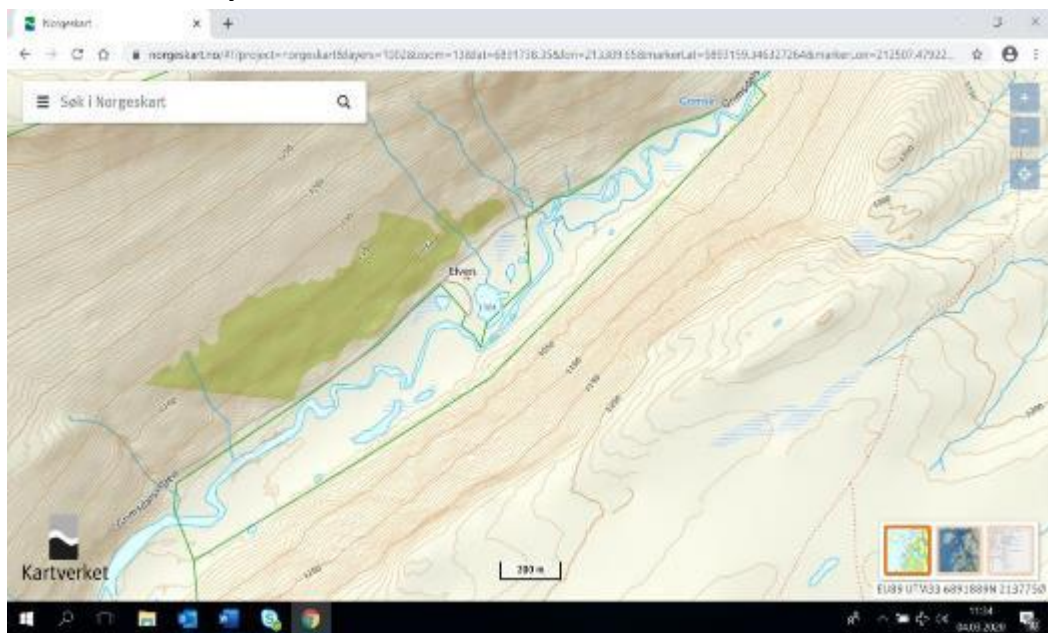

Ved Tøftom er det tilrettelegging med skilt fra ved veien som omtaler fangstrusa i massefangstanlegget på Einsethø, og skilt ved hustuftene 2-300 meter nedenfor veien. I tillegg er deler av fangstanlegget synliggjort med brøytestikker. Noen av skiltene er i svært dårlig forfatning, mens andre er i god stand. Informasjonen om kulturminnene er satt opp av Oppland fylkeskommune. Det er to mindre avkjøringslommer på veiskuldra. Det er satt opp

en benk ved et fint utkikkspunkt over Grimsdalen. Plassen blir mye brukt som stopp for å ta bilde av Grimsdalsmyrene.

Området er viktig for villreinen i forbindelse med trekk over Grimsdalsveien. Det bør vurderes å fjerne parkeringsmulighetene, benk og ulike type skilt i dette området. Det må etableres skiltet stoppunkt for beitebrukerne. For andre bør man vurdere å innføre stopp og parkeringsforbud langs veien.

5. Ved Grimsdalsmyrene

Noe lengre øst for Tøftom er det en benk og infotavle for Grimsdalsmyrene naturreservat. Godt tilrettelagt utsiktspunkt og avkjøring ned mot Grimsa ved Grimsdalsmyrene naturreservat. Området er mye brukt av campingvogner og telt over flere dager. I tillegg finnes det flere mindre avkjøringer på innsiden av veien på samme strekningen (gamle grustak?) Disse blir ofte brukt i reinsjakta. Dette er ut i fra villreindataene viktige trekk korridorer over Grimsdalsveien i sommerperioden. Tilretteleggingen og avkjøringslommene bør vurderes fjernet. I tillegg bør man vurdere et stopp og parkeringsforbud med unntak av for beitebrukerne.

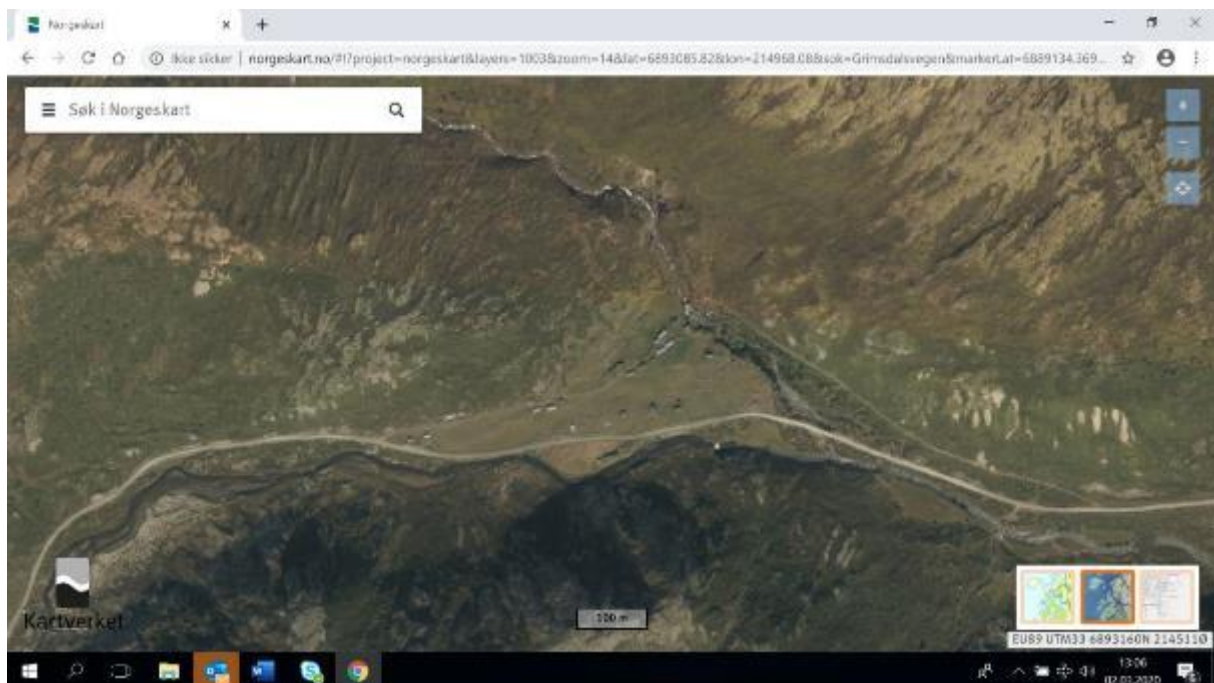

Det er flere avkjøringer fra veien videre østover mot Grimsdalsmyrene og attraktive telt og stoppunkt for bilister. Det har også tidligere blitt kjørt campingvogner inn i Grimsdalsmyrene naturreservat. Flere fuglearter som hekker på Grimsdalsmyrene er sårbare for forstyrrelse. Det bør vurderes om avkjøringsmuligheter og rasteplasser skal begrenses. Ved nedkjøringen til Grimsdalsmyrene må det være mulig for eierne av hytta å parkere. Andre må vurderes å henvises til andre steder.

Langs Grimsdalsmyrene er det 3 avkjøringer og 2 parkeringslommer som bør vurderes stenges, enten med veigrøft, stein eller skilt.

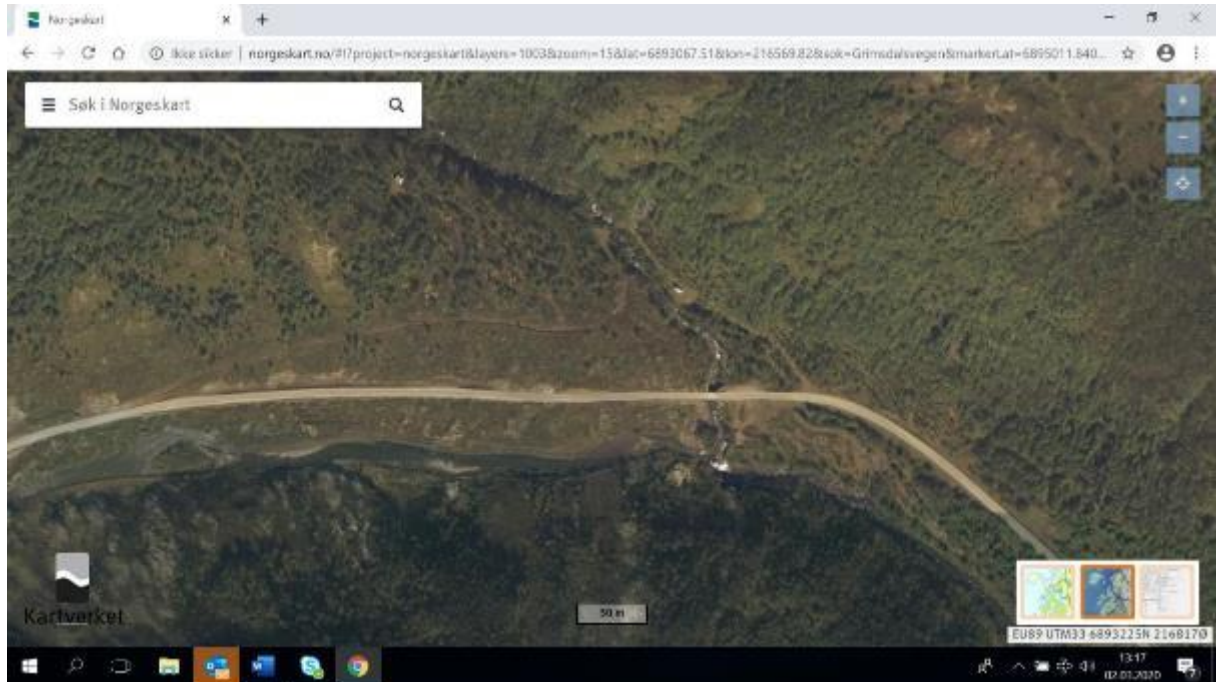
6. Ved Værkjesætrin

I seterområdet er det flere parkeringsmuligheter. Parkeringa på grassbakken øst for brua ved Værkje må vurderes i forhold til motorferdsel i utmark. Det er parkeringsmuligheter ved avkjøring ned mot Grimsa øst for Verkjesetrene. I tillegg er det parkeringsmuligheter mot Grimsa ved Bakkesætre. I området bør dagens parkeringsmuligheter beholdes.

Mellom Værkjæsætrin og Buåa er der 2 avkjøringer og ei parkeringslomme som bør vurderes stenges.

7. Avkjøring mot sankekve ved Buåe:

Det er sankekve for sau innenfor veien. Det bør vurderes om stedet skal forbeholdes beitebrukerne. I tilfelle må det settes opp en bom som beitelaget har nøkkel til og fjerne avkjøring mot Grimsa. I området er det også viktige trekkveier for villreinen og annet sårbart dyreliv.

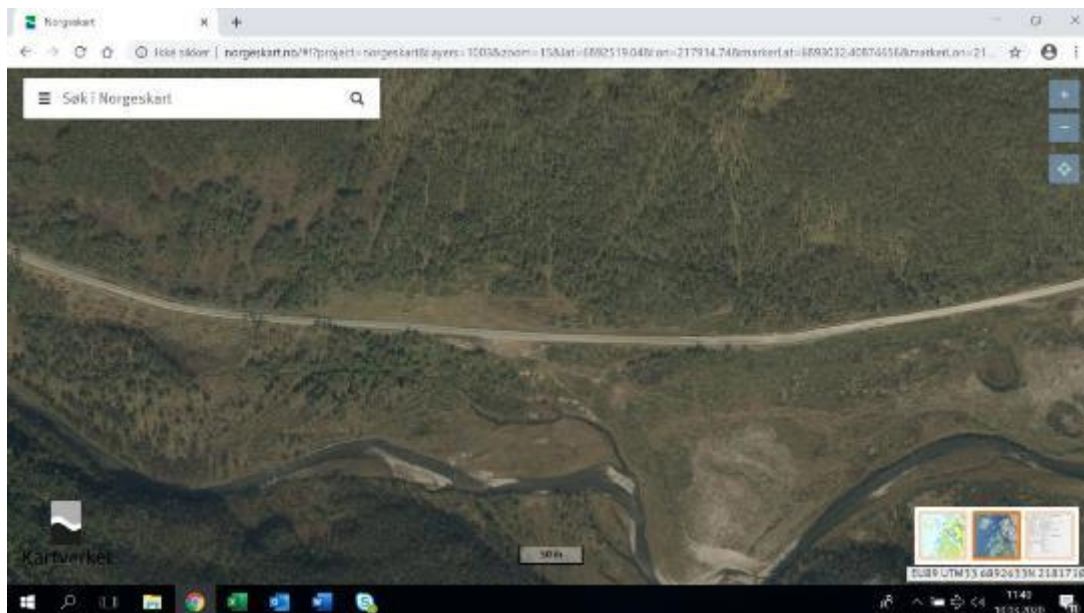
Det bør vurderes å innføre stopp og parkeringsforbud for andre enn beitebrukerne på hele strekningen fra Bakkesætre til Pundarvangen.

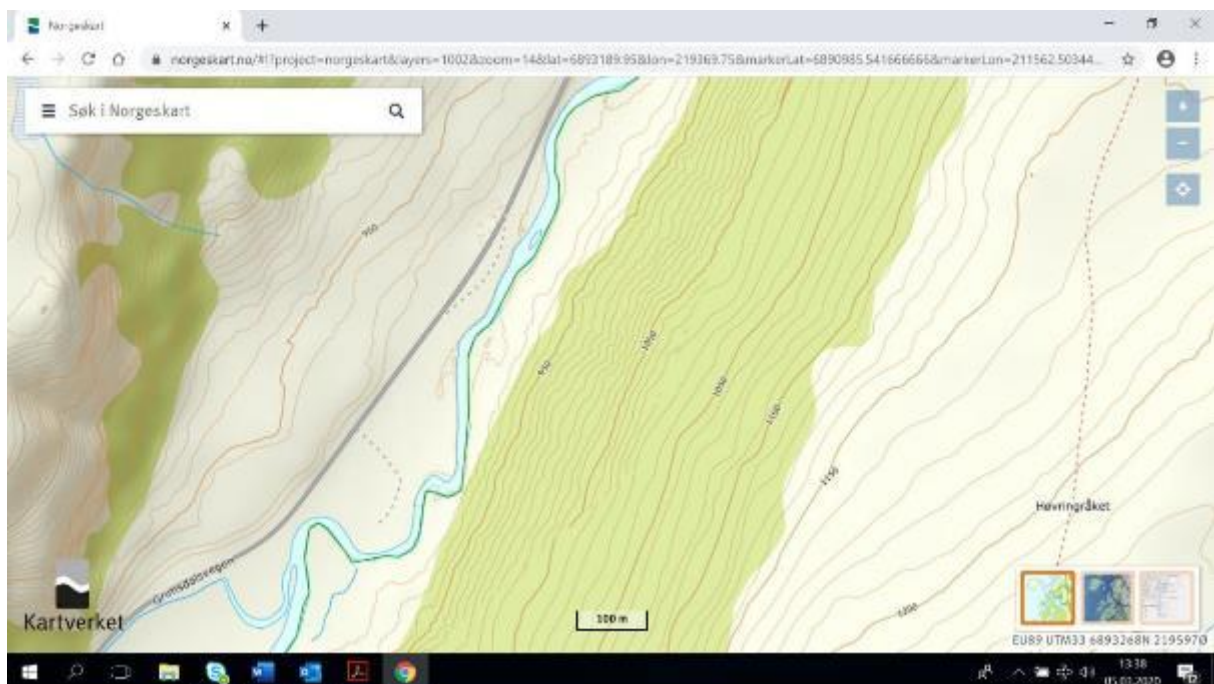
8. Pundarvangen:

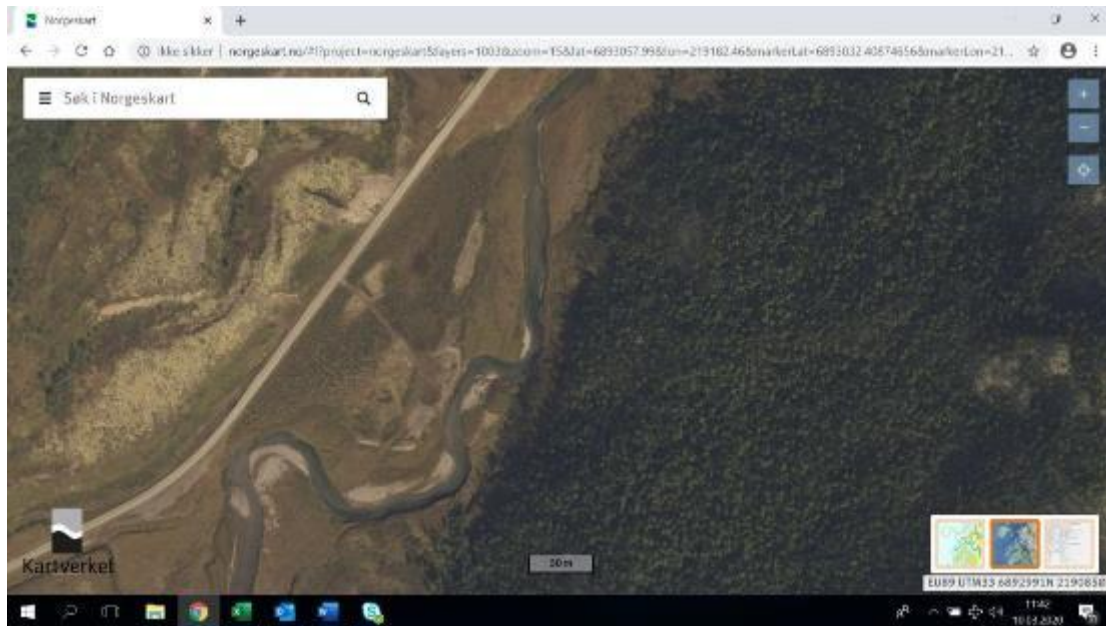

Det er benker på plassen og en utedo på østre del av plassen. Plassen brukes i forbindelse med en markedsdag på sommeren. Det er viktige villreintrekk i området. Vurdere å sette opp skilt om hvor det er overnattingsmuligheter i området.

9. Langs Grimsa mellom Pundarvangen og avkjøringa til Grimsdalshytta

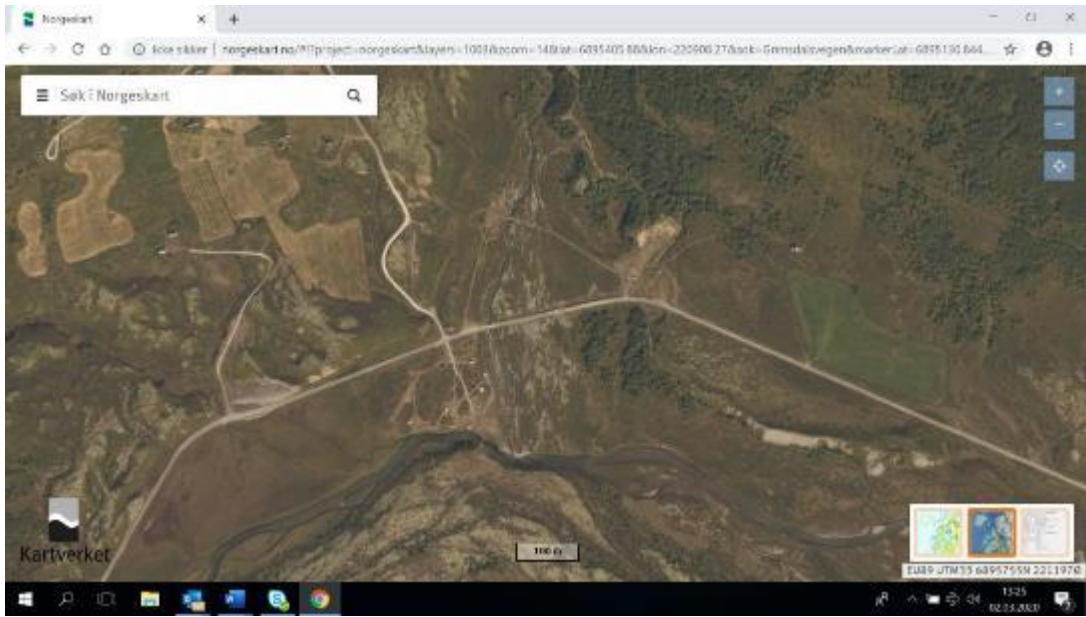

Det er minst 11 avkjøringsmuligheter fra veien og 1 parkeringslomme. Det bør gjøres tiltak så det ikke er så lett å kjøre av fra Grimsdalsveien. De fleste av disse bør stenges med grøfting av veggrofta. De avkjøringene som er nødvendige for beitebrukerne stenges av med grind og merkes.

10. Barthbua

Etablert informasjonspunkt på fjellcampen i Grimsdalen. Utedo driftes av fjellstyret. Totalt kan parkeringsplassen ta opp mot 15 biler og 6-7 campingvogner. Parkeringsplassen ligger i

tilknytning til Rondanestien som går både til Hjerkinns og videre sørover til Venabygdsfjellet. Gangbrua over Grimsa er av nyere dato og bygd som ei stakkbru. Brua glir godt inn i landskapet. Grimsdalshytta ligger ca 600 meter fra plassen. Det er også etablert en sti med informasjon om verneområdene som starter fra Barthbua. Her er kultur og naturhistorien til Grimsdalen omtalt. Innfallsporten er mye brukt som rasteplass for veifarende gjennom Grimsdalen på sykkel eller med bil.

Informasjonspunktet er godt synlig, og er et naturlig stoppunkt i Grimsdalen. Informasjonsstien blir brukt og gir de besøkende god informasjon om området. De som ikke benytter selve informasjonsstien kan bruke selve informasjonspunktet. Denne informasjonen bør skiftes ut for å bli mer relevant for turgåere som starter her. Plasseringa og gjerdet rundt Barthbua bør vurderes på nytt i forhold til selve fjellcampen. Et av problemene på fjellcampingen er langtidsparkering av campingvogner med framtelt som står så lenge at vegetasjonen dør. De som kommer med campingvogn er en blanding av lokale og tilreisende. Flere benytter campingvogn i forbindelse med småvilt- og reinsjakta. Dovre kommune har satt opp en søppelcontainer ved avkjøringen til Grimsdalshytta.

Stinettet med tilliggende bruer mot Dørålseter, Haverdalsseter og Hageseter(Hjerkinns) vurderes til å være godt merket.

Plassen kan utvikles videre i forhold til ny merkevare for norske nasjonalparker. Men man bør vurdere å stramme opp parkeringsplassen i tråd med innspillene i en sårbarhets analyse fra Kistefoss fra 2016.

11. Fra avkjøring Barthbua til Tollevshaugen/Løken seter

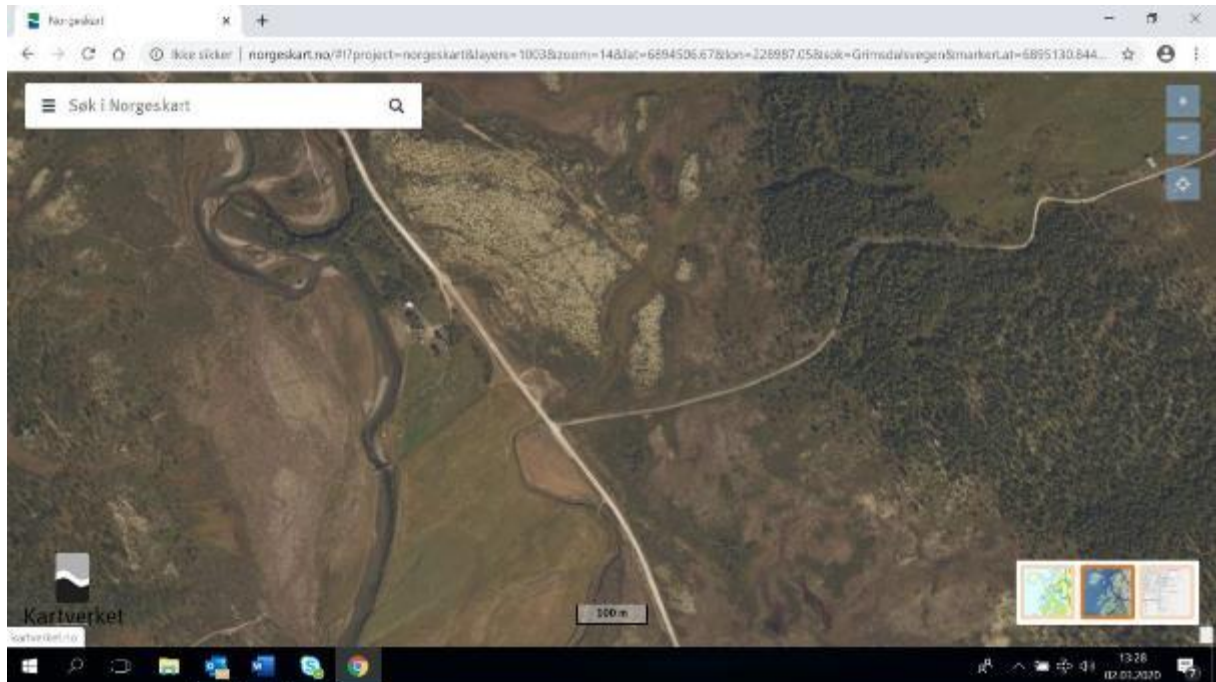
Det er satt opp flere skilt langs veien. Mulighetene til å kjøre ut fra veien bør begrenses. Behovet for skilt langs veien bør vurderes restriktivt. Ingen endring i forhold til avkjøring til setergrendene.

Det er 4 avkjøringer som bør vurderes stenges før p-plass ved avkjøring Mestera enten med veigrøft, stein eller skilt.

Avkjøring og parkering ved Tverrlisætra beholdes men plassen må avgrenses. Her er det ei utleggarbrua over Grimsa som er utgangspunkt for turer mot Gravhø.

I tillegg er der 3 avkjøringer før Løken seter som bør reguleres.

12. Ved avkjøring til Tollevshaugen/Løken seter

Parkering og stoppunkt i området må reguleres. Ferdsel mot Mesætermyre bør unngås i forhold til ferdselsforbud i perioden 20/4 -15/7. Det er tilrettelagt med bru over Grimsa og søppelcontainer. I tillegg er her en do som driftes av fjellstyret. Ved Løken er det også vedtatt å sette opp en gapahuk for bruk for syklende. Parkeringsplassen er mye brukt. Men

der er også noe parkering langs veien. Hele området må sees i sammenheng og strammes opp.

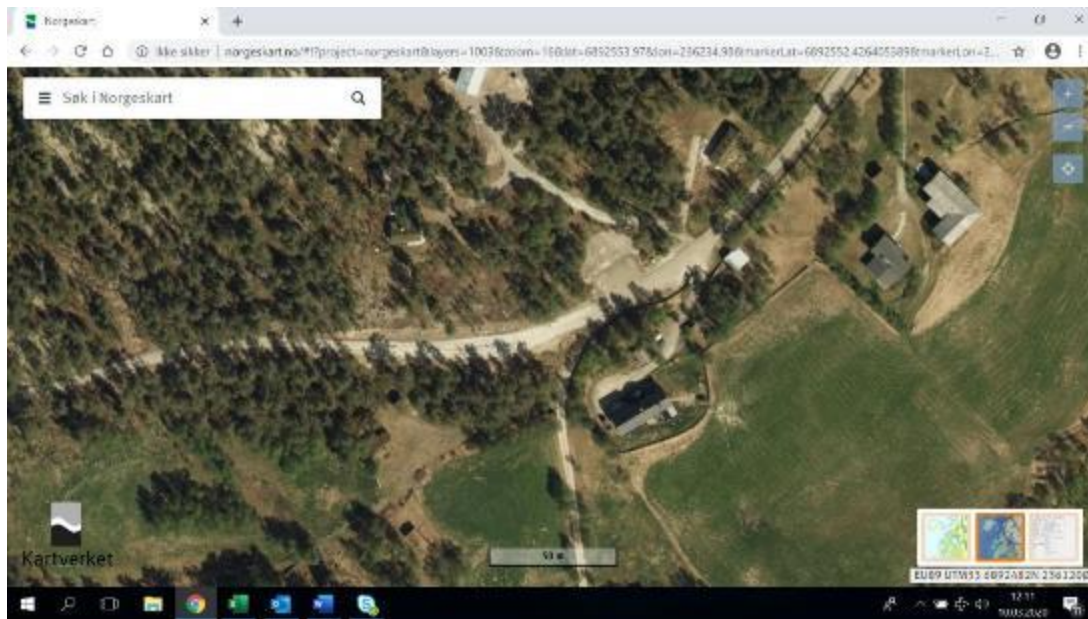
13. Fra avkjøring Tollevshaugen/Løken seter til Fallet

Det er flere muligheter for å stoppe og parkere langs veien. Totalt er det minst 4 avkjøringsveier og 2 parkeringslommer som bør vurderes stenges, enten med veigrøft, stein eller skilt. I et av områdene har det også vært motorferdsel over Grimsa.

Det må gjøres en vurdering av hva slags type tilrettelegging man ønsker i dette området.

14. Fallet

Det er etablert informasjonspunkt ved starten på Grimsdalen fra Rv27. Opparbeidet parkeringsplass fra nasjonalturistvei. Totalt er det plass til 10-15 biler. Det går en merket sti til Fallfossbrua fra plassen.

Informasjonspunktet fungerer dårlig. Svært få stopper og bruker informasjonspunktet. Det bør vurderes å flytte informasjonspunktet fram mot Rv27. Selve informasjonspunktet bør gjøres synlig fra fylkesveien. Eventuell endring må gjøres i et samarbeid med nasjonalturistvei.

Dagens informasjonspunkt.

Aktuell plass framme ved riksveien.

Sammendrag:

1. Vurdere å fjerne avkjøringer og stoppunkt fra Grimsdalsveien som fører til motorferdsel i utmark, med unntak av avkjøringer som er nødvendige for beitebruken. Ved disse avkjøringene settes det opp grunder og nødvendig skilting utføres.
2. Vurdere å ta bort tilrettelegging og informasjon som kan føre til bruk som er skadelig for dyrelivet.
3. Vurdere å samle all tilrettelegging for besøkende på færre punkt ved langs Grimsdalsveien. Vurdere å utvikle disse punktene videre i forhold til nymerkevare knyttet både til tilrettelegging for mindre turer, parkering og informasjon.
4. Etablere 2 enkle informasjonsskilt ved Vegaskillet og Pundervangen der det informeres om telting og overnatting i bobil gjennom Grimsdalen. Tilsvarende skilt bør også settes opp ved informasjonspunkt ved Barthbua. Det kan her informeres om at det ikke er ønskelig med overnatting i telt eller bobil mellom Vegaskillet og Pundervangen. Brukerne henvises til overnatting på Dombås, Dovre, Hjerkin, Grimsdalshytta og Fallet. I tillegg orienteres det om etablert teltplass ved Grimsdalshytta og fjellcampene til fjellstyret.
5. Vurdere stopp og parkeringsforbud langs Grimsdalsveien fra Vegaskillet til Værkjesætrin, og fra Bakkesætre til Pundervangen. Dette av hensyn til villreintrekk og sårbare arter i Grimsdalsmyra naturreservat. Unntak fra forbudet for beitebrukerne og eier/besøkende til hytte ved Grimsdalsmyrene naturreservat.

Lokalitet	Tiltak
1. Bom ved Eftansåe	Dette er et egna informasjonspunkt. Nasjonalparkinformasjonen bør vurderes flyttet ut til Grimsdalsveien/bommen.
2. Parkering Antonhuset	Plassen bør forbeholdes beitebrukere og lokale.
3. Vegaskillet	Ikke aktuelt som informasjonspunkt for nasjonalparken etter at bommen er flyttet. Men det kan være aktuelt å sette opp skilt som sees fra veien om at det ikke er ønskelig med overnatting i telt eller bobil mellom Vegaskillet og Pundervangen. Bør gjøres en opprydding i skiltene som står her.
4. Stoppunkt og informasjon ved Tøftom (nedkjøring til Grimsdalen)	Det bør vurderes å fjerne parkeringsmulighetene, benk og ulike type skilt. Stopp og parkeringsforbud for andre enn beitenæringen bør vurderes.
5. Ved Grimsdalsmyrene	Det bør vurderes om avkjøringsmuligheter og rasteplasser skal begrenses. Ved nedkjøringen til Grimsdalsmyrene må det være mulig for eierne av hytta å parkere. Andre med unntak av beitenæringen må vurderes å henvise til andre steder.
6. Ved Verkjesetrene	Ingen vesentlige forslag til endringer.
7. Avkjøring mot sankekve ved Buåe	Det bør vurderes om stedet skal forbeholdes beitebrukerne. I tilfelle må det settes opp en bom som beitelaget har nøkkel til og fjerne avkjøring mot Grimsa. Stopp og parkeringsforbud for andre enn beitenæringen bør vurderes.
8. Pundarvangen	Det er benker på plassen. I tillegg drifter fjellstyret en do på plassen. Hvert år er det en markedsdagen på plassen. Det kan være aktuelt å sette opp skilt som sees fra veien om at det ikke er ønskelig med overnatting i telt eller bobil mellom Pundervangen og Vegaskillet.
9. Langs Grimsa mellom Pundarvangen og avkjøringa til Grimsdalshytta	Det er flere avkjøringsmuligheter fra veien. Disse bør vurderes stenges.
10. Barthbua	Egnet informasjonspunkt for nasjonalparken. Ny merkevare må benyttes. Selve plassen må strammes opp i forhold til parkering og plassering av campingvogner. implementeres.
11. Fra avkjøring Barthbua til Tollevshaugen	Parkering og stoppunkt i området må reguleres. Ferdsel mot Mesætermyre bør

	unngås i forhold til ferdselsforbud i perioden 20/4-15/7.
12 Ved avkjøring til Tollevshaugen/Løken seter	Parkering og stoppunkt i området må strammes opp. Plassen bør strammes noe opp. Ferdsel mot Mesætermyre bør unngås i forhold til ferdselsforbud i perioden 20/4-15/7.
13. Fra avkjøring Tollevshaugen til Fallet/Løken sæter	Det er flere muligheter for å stoppe og parkere langs veien. Det må gjøres en vurdering av hva slags type tilrettelegging man ønsker i dette området.
14. Fallet	Informasjonspunktet fungerer dårlig, bør vurderes flyttet ut til Rv27. Eventuell endring må gjøres i et samarbeid med nasjonalturistvei.

Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Versjon 1.0

23. november 2020

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Forord

Sårbarhetsanalysen for Dovre nasjonalpark er laget i samband med arbeidet med bedesøksstrategi for Dovre nasjonalpark.

Det er etablert en egen faggruppe til støtte for arbeidet. Med i faggruppen har vært:

- Marit Vorkinn, sekretær for Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten / Fylkesmannen i Innlandet.
- Vegard Gundersen, NINA.
- Raymond Sørensen, Norsk Villreinsenter.
- Finn Bjørnmyr, SNO.
- Martine Hårstad, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Faggruppen har hatt to møter.

Undertegnede har vært sekretær for arbeidet med sårbarhetsanalyse, og svarer for innholdet.

Hjerkin, 23. november 2020

Trond Stensby
sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Innhold

Forord	2
1 Innledning	5
2 Begreper i sårbarhetsanalysen	6
3 Om Dovre nasjonalpark.....	8
4 Ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark.....	10
4.1 Om ferdsel	10
4.2 Ferdselslokaliteter.....	10
4.3 Ferdsel - omfang og besøkende.....	12
4.3.1 Om sykling og organisert bruk av hest.....	14
4.4 Egenskaper ved de besøkende	14
5 Om villrein	16
5.1 Rondane villreinområde	16
5.2 Biologisk leveområde for villrein	18
5.3 Om villreinens arealbruk.....	19
5.3.1 Villreins arealbruk 2019–Rondane nord	19
5.3.2 «Sett rein»	28
5.3.4 Norman-prosjektet.....	29
5.3.4 «Villrein og ferdsel»- NINA-rapport 1013	31
6 Sensitive enheter.....	34
6.1 Sensitiv vegetasjon i fjellet.....	34
6.2 Sensitivt dyreliv i fjellet	35
6.2.1 Feltregistrering Veslehjerkinntjønnin naturreservat 2020.....	38
6.2.2. Sensitive enheter for fugl.....	38
6.3 Sensitive enheter for villrein	38
6.3.1 Kalvingsområder for villrein.....	39
6.3.2. Beiteområder for villrein	40
6.3.3 Trekkområder for villrein	41
6.3.4 Buffersoner forferdelselementers påvirkning på villrein.....	42
7 Sårbarhetsanalyser for ferdselselement i Dovre nasjonalpark.....	43
7.1 Sårbarhetsanalyse for Kongevegen / Pilegrimsleden.....	44
7.2 Sårbarhetsanalyse for stien Hageseter- Grimsdalshytta	45
7.3 Sårbarhetsanalyse for Grimsdalen	46
7.4 Sårbarhetsanalyse for stiene Grimsdalshytta- Nysætrin - Pikhetta	47

7.5 Sårbarhetsanalyse for Dovrefjellaksen.....	48
7.6 Sårbarhetsanalyse for Streitlie– Fallet	49

1 Innledning

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 17.03.20, styresak 8/2020 gjort slik vedtak:
«Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 17.mars 2020 sluttet seg til prosjektplan for besøksstrategi for Dovre nasjonalpark (04.03.20) som vedlagt saken og videre bedt om at arbeidet med besøksstrategien nå blir satt i gang.

Hjemmel er vedtektene for nasjonalparkstyret (2015) pkt. 8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning.»

Miljødirektoratet har i «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder M15/2015 Miljødirektoratet» gitt følgende definisjoner:

Besøksforvaltning

Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og d lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Besøksstrategi

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltnings- myndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkend og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Prinsipp

Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

I prosjektplanen står det videre:

«Besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- Sårbarhetsanalyse
- Ferdsel
- Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører
- Ulike brukerinteresser»

Prosjektplanen legger altså til grunn at det skal lages en sårbarhetsanalyse etter metodikken i NINA sin håndbok «Sårbarhetsvurdering av ferdselslokalteter i verneområder, for vegetasjon og dyreliv» (NINA Temahefte 73).

2 Begreper i sårbarhetsanalysen

Her er omtalt noen viktige begreper i sårbarhetsanalysen slik de er definert i NINA Temahefte 73. I sårbarhetsanalysen er det forholdet mellom natur og påvirkning som blir studert, se figur 1.

Sårbar natur

Naturen i seg selver ikke sårbar. Men den kan være sårbar dersom den utsettes for ulike former for ytre påvirkning. Helt vesentlig i NINA's modell er at det er kombinasjonen av sensitivitet og påvirkning (sannsynlighet for eksponering) som utløser sårbarhet.

Sensitivitet

Er hvor følsom naturen (for eksempel en art eller en naturtype) er for påvirkning og i hvor stor grad den er i stand til å tilpasse seg eller å reparere seg selv dersom påvirkning opphører.

Sensitiv enhet

Sentralt NINA Temahefte 73 er begrepet sensitiv enhet: Naturtype eller art som er sensitiv for påvirkning.

Tilpasningsevne

Adaptiv kapasitet; i hvor stor grad en art klarer å tilpasse seg for eksempel økt ferdsel.

Evne til gjenoppretting

Resiliens; i hvor stor grad naturen kan reparere seg selv etter en negativ påvirkning.

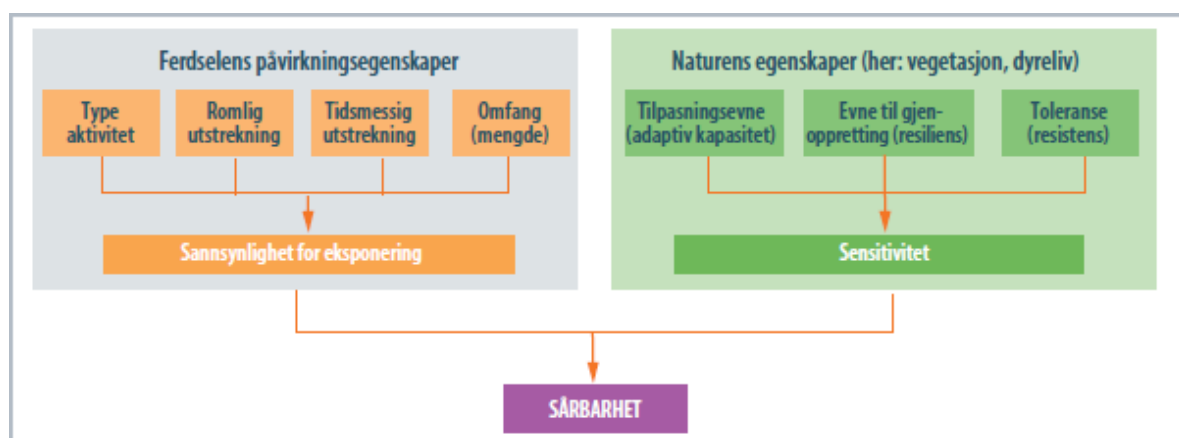
Toleranse

Resistens; hvor mye påvirkning en art eller en naturtype tåler før det oppstår vesentlige endringer

Ferdsel som påvirkningsfaktor

I sårbarhetsmodellen er ferdsel en påvirkningsfaktor. Det er knyttet ulike egenskaper til ferdsel (også figur 1):

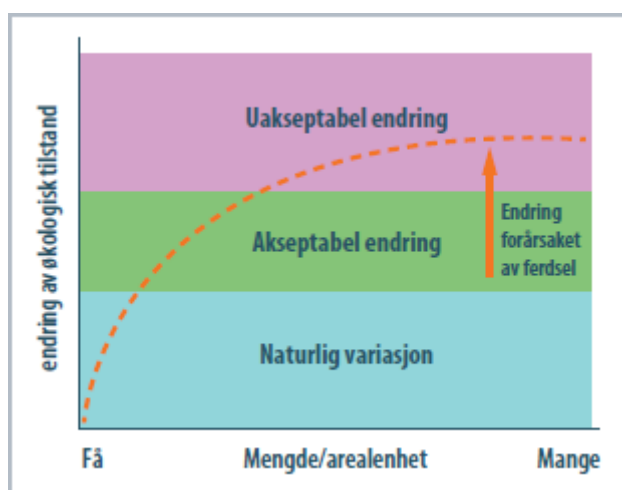
- Type aktivitet
- Romlig utstrekning
- Tidsmessig utstrekning
- Omfang (mengde)

Figur 1. Forholdet mellom sensitivitet, påvirkning/ferdsel og sårbarhet. (Etter NINA Temahefte 73).

NINA har laget en prinsippskisse for sammenhengen mellom ferdsel og endring av økologisk tilstand, se figur 2.

Figur 2. Prinsippfigur som viser forholdet mellom naturlig variasjon i økologisk tilstand og hvordan ferdsel påvirker tilstanden slik at endringen er akseptabel eller uakseptabel. Kurven viser «normal» eller prinsipp utvikling av effekter av påvirkning med økende bruksintensitet. Aktive forvaltningstiltak kan påvirke grensen for når bruk/bruksomfang fører til uakseptabel endring. (Etter NINA-hefte 73).

3 Om Dovre nasjonalpark

Dovre nasjonalpark er opprettet ved kgl.res. 24.10.2003.

Verneformålet er lagt i § 2:

«Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging».

Vernebestemmelsene ergitt i § 3 og sier bl.a.:

- Området er vernet mot inngrep av enhver art
- All vegetasjon, herunder døde trær og busker, skal vernes mot skade og ødeleggelse av enhver art.
- Dyrelivet, herunder hi, rier, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og ødeleggelse.
  - Jakt og fangst er tillatt etter viltlovens bestemmelser.
- Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

Verneforskriften § 3 har også egne regler for ferdsel:

«5. *Ferdsel*

5.1. *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.*

5.2. *Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots igjennom turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.*

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen.

5.3. *Sykling, organisert kjøring med hundspann og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier, traseer eller i områder som er særskilt utpekt i forvaltningsplanen. Bruk av hest til gjeting og kløving er tillatt.*

5.4. *Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.*

5.5. *Hunder må ikke slippes løs i tiden 1. mars–20. august.*

5.6. *Av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av løyper og stier.*

5.7. *Telting ut over en uke på samme sted krever særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder ikke vanlige vandretelt.*

Bestemmelsene i punkt 5 gjelder ikke i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi, rednings-, brannvern-, oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltning som er bestemt av forvaltningsmyndigheten»

4 Ferdelslokaliteter i Dovre nasjonalpark

4.1 Om ferdsel

Ferdsel er avledet av verbet «å ferdes», og er knyttet til det å reise. (Bokmålsordboka). I vår tid har «ferdsel» fått en utvidet betydning, knyttet til ulike former for fritidsaktiviteter.

Verneforskriften omtaler ulike former for ferdsel:

- tradisjonell turvirksomhet til fots (vil også gjelde «å ski»)
- annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet
- sykling
- organisert kjøring med hundespenn
- organisert bruk av hest
- hunder og båndtvang.

Det er også omtale av ferdsel som ikke er knyttet til fritidsbruk:

- militær operativ virksomhet,
- politi-, rednings-, brannvern-, oppsynsvirksomhet,
- gjennomføring av skjøtsel og forvaltning.

I nasjonalparken er det forbud mot oppføring av nye bygg og terrenginngrep. Ferdsel er derfor den viktigste påvirkningsfaktoren forendring av naturen i nasjonalparken.

I tillegg fins det andre og mer storskala faktorer utenfor verneområdet, som utbygging av hytteområde, infrastruktur (E6, Dovrebanen), utvikling i reiselivsnæringen og klimaendringer. Dette er faktorer som forvaltningsmyndigheten i liten grad kan styre, men som er viktige forutsetninger for hvordan bruken av nasjonalparken utvikler seg.

4.2 Ferdelslokaliteter

NINA Temahefte 73 deler ferdsel inn i

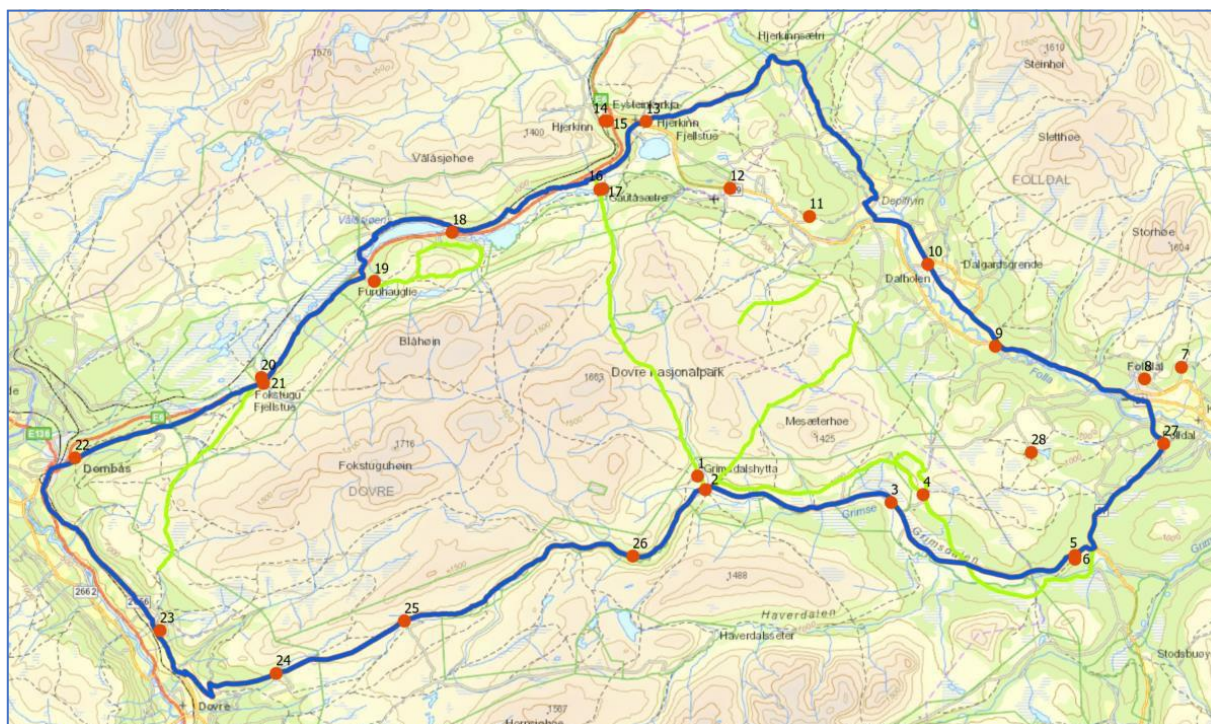
- punktaktiviteter
- linjeaktiviteter
- arealaktiviteter.

Aktuelle ferdselslokaliteter for Dovre nasjonalpark er vist i tabell 1, jf. også figur 3 med et enkelt kart over elementene i tabell 1.

Tabell 1. Ferdsel i og rundt Dovre nasjonalpark- punkt-, linje- og arealaktiviteter.

Type	Nr	Aktivitet	Merknad
Punkt	1	Grimsdalshytte, turisthytte	Del av DNT sitt rutenett, utgangspunkt for dagsturer. Bilveg.
	2	Barthbua	Informasjonspunkt, rasteplass, fjellcamplass. Mye brukt av syklister og bilister med campingvogn.
	3	Løken	Fjellcamplass.
	4	Bergseng seter	Utleie av seterhus.
	5	Fallet	Informasjonspunkt.
	6	Fallet nordre	Utleie av hus på gården.
	7	Folldal fjellstue	Overnatting.
	8	Folldal gruver.	Utstilling, informasjon, overnatting og servering.
	9	Strømhaug hytteutleie.	Overnatting.

Type	Nr	Aktivitet	Merknad
	10	Fjellsyn camping.	Overnatting.
	11	Kvistli Islandshester.	Rideturer, overnatting. Bruker nærområdet og verneområder.
	12	Hjerkinnholen	Informasjonspunkt.
	13	Hjerkinn fjellstue og fjellridning.	Rideturer, overnatting. Bruker nærområdet og verneområder.
	14	Hjerkinnhus hotell.	Overnatting, servering
	15	Norsk Villreinsenter, besøksenter.	Utstilling, guida opplegg til fangstlokaliteter.
	16	Hageseter.	Rom, hytter, camping, servering. Utgangspunkt for dagsturer og sykkelsturer, flerdagstuer.
	17	Gautåseter	Innfallsport og informasjonspunkt. Utgangspunkt for dagsturer og sykkelsturer, flerdagstuer.
	18	Dovregubbens hall	Overnatting, servering. Utgangspunkt for dagsturer og sykkelsturer.
	19	Furuhaugli	Hytter, camping, servering. Utgangspunkt for dagsturer og sykkelsturer.
	20	Fokstugu turisthytte	Utgangspunkt for dagsturer og sykkelsturer, Pilegrimsvandring.
	21	Ved Fokstugu	Informasjonspunkt
	22	Trolltun gjestegård	Overnatting, servering, leirskole.
	23	Budsjord	Innfallsport På Kongevegen – Pilegrimsleden.
	24	Eftansåe,	Informasjonspunkt, P-plass Utgangspunkt for sykkel-, ski- og jaktsturer.
	25	Vegaskilet	Vegkryss – Grimsdalen - Haverdalen
	26	Pundarvangen, arrangement	Marked hvert år.
	27	Brattbakken	Infopunkt, fv 27, Nasjonale Turistveger.
	28	Nygruva	Friluftsområde, Folldal, fotruter, skiløyper, parkering.
Linje	29	Pilegrimsleden. Kongevegen. Dovre kirke – Fokstua.	Nasjonale fotrute- og bevaringsprosjekt.
	30	Mehørunden	Lokal fotrute, rundt Mehø på Dovrefjell
	31	Hageseter - Grimsdalshytta	DNT-rute.
	32	Grimsdalsvegen	Ferdseil med bil og sykkel
	33	Grimsdalshytta– Bergseng seter - Fallet	Fotrute, inkludert Gruvlirunda og Paradisrunda
	34	Grimsdalshytta– Meseterhø- Folldal	Fotrute
	35	Folldal - Pikhetta	Fotrute
	36	Dovrefjellaksen– Dombås - Folldal	Ferdseil med bil og sykkel
	37	Streitlie - Fallet	Ferdseil med bil og sykkel
Areal	38	Hele nasjonalparken.	Jakt på villrein og småvilt

Figur 3. Enkelt kart over aktuelle ferdselselement i Dovre nasjonalpark. (Nummerering jf. tabell)

4.3 Ferdsel - omfang og besøkende

I figur 4 er det vist ferdselsintensitet på ulike stier i Rondane nord villreinområde, etter NINA rapport 1013 Villrein og ferdsel i Rondane.

Figur 4. Utdrag av et kart fra NINA-rapport 1013. Ferdelsintensitet i høysesong (15. juli-10. august) for umerkede og merkede stier, samt enkelte grusveger i Rondane Nord.

I tabell 2 er det vist terskelverdier for ulikenivåer av ferdsel. Hva som er lav eller høy bruk må likevel ses i sammenheng med egenskapene til ferdselslokaliteten, f.eks. type sensitiv enhet, areal og nærhet til sensitiv enhet.

Tabell 2. Brukscategorier etter antall passeringer i (juli, august, september) (Etter NINA)

Kategori	Antall passeringer (juli, august, september)
Meget lav bruk	< 1000
Lav bruk	1000 – 2000
Middels bruk	2000 – 3000
Høy bruk	3000 – 4000
Meget høy bruk	> 5000

Ulike tellinger gir oss et bilde på omfanget av ferdselen langs Kongevegen / Pilegrimsledeong langs stien mellom Hageseter og Grimsdalshyttase tabell 3. Tellinger viser slik sett at ferdselen på Kongevegen / Pilegrimsleden er i kategori «Lav bruk» til «Middels bruk». Tellningene indikerer at ferdselen er størst mellom Fokstugu og Hardbakken, i kategori «Middels bruk» til «Høy bruk».

For stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta er bruken i kategori «Middels bruk» til Høy bruk».

Tabell 3. Passeringer ved ulike tellepunkt. (Etter SNO og NINA)

Plass	Passeringer
Fokstugu	2259
Aateigen	1348
Hardbakken	2246
Steinbuhø	2292
Hageseter	4453

I NINA-rapport 1013 er det indentifisert terskelverdier for stibruksintensitet. Det står bl.a. på side 94:

«...at både tetthet av løypenettet, avstanden til løypenettet og ferdselsintensiteten har en negativ effekt ved at vi observerer større effekter dersom tettheten er høy, ferdselsintensiteten er stor og avstanden mellom reinsdyra og det enkelte løypesegmentet er mindre...»

I tabell 4 er det vist sammenhengen mellom ferdselsintensitet og påvirkninger i villreins frekvens for kryssinger av stier. Tabell 4 bygger på kapittel 3.4.11 i NINA-rapport 1013.

Tabell 4. Ferdselsintensitet og påvirkning på villreins kryssinger av stisegmenter Etter NINA-rapport 1013 Villrein og ferdsel i Rondane, kap. 3.4.11.

Ferdselsintensitet	Påvirkning	Jf. tabell 2
> 10 passeringer/dag	Økende antall kryssinger av villrein over et stisegment	Fra «Meget lav bruk»- < 1000 passeringer
> 30 passeringer/dag	Negativ virkning på antallet kryssinger av villrein over et stisegment	Fra «Middels høy bruk»- 2000 – 3000 passeringer
> 200 passeringer/dag	Ingen kryssinger av av villrein over et stisegment	«Meget høy bruk»- (18000 passeringer)

4.3.1 Om sykling og organisert bruk av hest

Det er allment kjent at omfanget av sykling på veger og stigeirverneområdene har vært økende gjennom flere år. I vårt område er det særlig konseptet «Tour de Dovre» som har slått til. Som en pekepinn kan vi vise til et møte med DovrefjellAdventures 30.11.20 det bl.a. er referert:

- «Sykkeldøgn» brukes om overnattingsdøgn relatert til sykkelsturisme.
- 4500 registrerte sykkeldøgni 2020.
- antar at det er et sted mellom 5000 og 10000 sykkeldøgn totalt (her de som ikke er registrert)
- 50 % sykler hele runden Dovrefjell – Grimsdalen.

NINA v. Vegard Gundersen har analysert data fra treningsappen STRAVA. (PM) Fra 2019 til 2020 viser analysen en økning i registrerte sykkelturnere i Grimsdalen på over 200 %. De to foregående årene har økning vært i størrelsesorden 50–60 %.

Et firma har tillatelse til følgende organiserte rideturer:

- på stien fra Hageseter til Grimsdalshytta (8 turer)
- fra Nysetrea ved Dalholen til Grimsdalen (10 turer)
- på sti til Pikehetta (7 turer).

4.4 Egenskaper ved de besøkende

Fra **NINA Minirapport 522 Karaktertrekk ved de besøkte til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker** blir det gjengitt følgende:

Grimsdalshytta

- stor andel bilturisme og korte stopp.
- utvikle tilrettelegging i nærområdet og dermed kanalisere trafikken til nærområdet med rundturer og tematiske turer.
- flerdagersturister på T-merka stinettet, - få andre tiltak enn å informere godt om hva som møter dem i nasjonalparken.
- innfallsporten for barn fremfor noen annen, og tilretteleggingen bør spesielt innrettes mot barn, barnefamilier og ungdom.
- meget stor andel utenlandske besøkende, spesielt tyskere og nederlendere.

Gautåsæter

- spesiell fordi det er stor andel flerdagersturister.
- Disse vil i liten grad kunne påvirkes av tilrettelegging. De er på langtur inn eller ut av nasjonalparken, og følger T-merka stinettet.
- Det viktigste man kan gjøre i lokaliteten Gautåsæter, er å ta tak i dagsturistene, og skape et bedre tilbud for dem i nærområdet av rundturer og turer til utsiktspunkt.

Foksådalen (infopunkt ved Fokstugu)

- pilegrimsvandring, og muligens av mindre relevans i forhold til besøksstrategi for Dovre nasjonalpark.
- mange utenlandske som er på langvandring og som ønsker sterk tilrettelegging.
- Relativt få personer går inn i Dovre nasjonalpark og her er også merkinga fjernet. Utvikling av trafikk i lokaliteten bør følges videre, siden T-merkinga er fjernet fra stien.
- liten overvekt av utlendinger (53,6 %).
- Litt over halvparten var på dagstur da de gikk langs Kongevegen, men 80 % av respondentene overnatta i området.

- Brukerne var overveiende positive til tilretteleggingstiltak som merking av sti, informasjon om området, overnattingsmuligheter og restaurering av vegen.
- Per i dag bruker majoriteten (85 %) for det meste merkede/tydelige veier og stier, og få av brukernelangs Kongevegen går i terrenget utenfor sti.

Fra NINA-rapport 1771 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatu 2019 blir det gjengitt følgende:

- liten overvekt av utlendinger (53,6 %).
- Litt over halvparten var på dagstur da de gikk langs Kongevegen, men 80 % av respondentene overnatte i området.
- Brukerne var overveiende positive til tilretteleggingstiltak som merking av sti, informasjon om området, overnattingsmuligheter og restaurering av vegen.
- Per i dag bruker majoriteten (85 %) for det meste merkede/tydelige veier og stier, og få av brukernelangs Kongevegen går i terrenget utenfor sti.

5 Om villrein

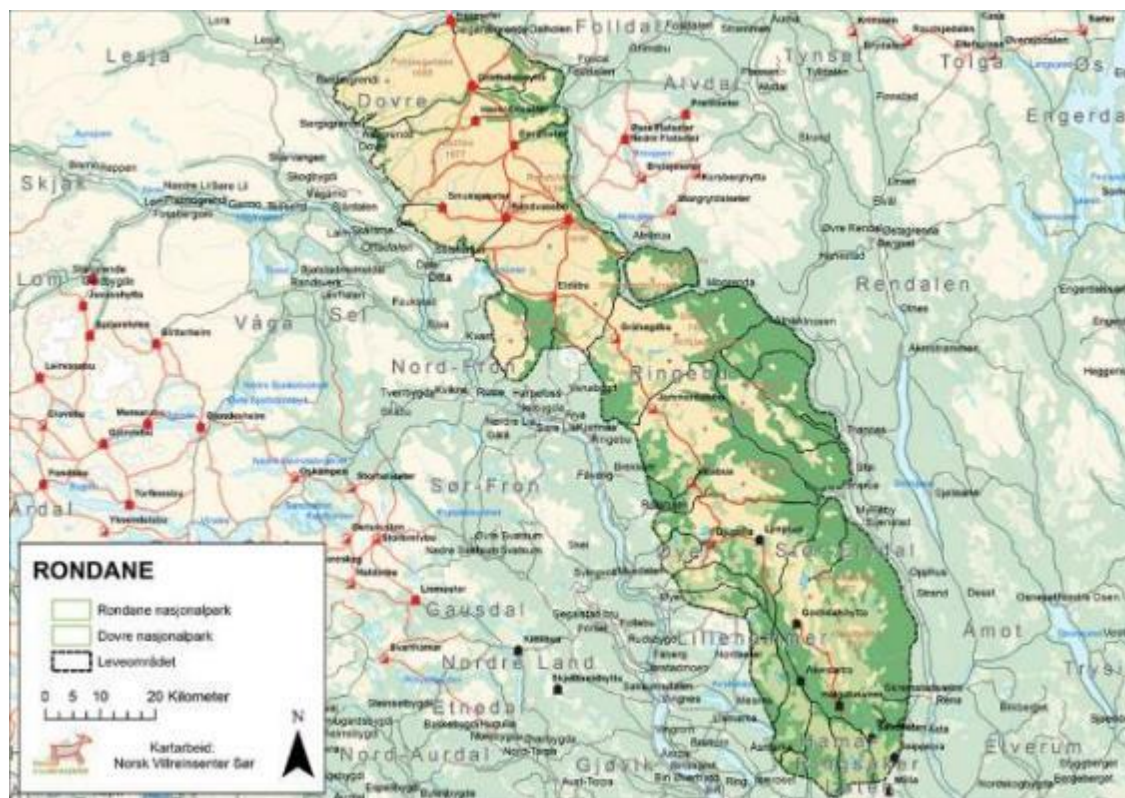
5.1 Rondane villreinområde

Dovre nasjonalpark er en del av arealetom inngår i Rondane villreinområde, se figur 5.

På www.villrein.no finner en følgende omtale av villreinområdet:

- «Villreinområdet har et samlet tellende areal på vel 3300 km², fordelt på vel 1200 km² i nord og vel 2100 km² i sør.
- Omfatter 11 kommuner (Dovre, Folldal, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Sel, Øyer, Hamar, Åmot, Ringsaker og Stor-Elvdal) i Innlandet fylke.

I villreinsammenheng er Rondane villreinområde et langt og smalt fjellbelte mellom Østerdalen og Gudbrandsdalen, der alle områder er tilgjengelig for dagsturer. Dette gjør Rondane svært sårbart som villreinterreng, ettersom mennesker utnytter store delervaffjellområdet og mye fritidsbebyggelse omkranser området. Villreinstamme forvaltes i dag som tre delbestander, Rondane Nord (Nord og Vulufjell) og Rondane Sør.»

Figur 5. Rondane villreinområde (fra Norsk villreinsenter www.villrein.no)

Forvaltningen av villreinområdet er organisert Rondane nord villreinutvalg (rettighetshavere) og Villreinnemnda for Rondane Sølnekletten (offentlig forvaltningsorgan).

Oversikt over kvoter og felte dyr de siste fem åra er vist i taebll 5.

Tabell 5. Oversikt over tillatt felte og felte dyr i Rondane villreinområde 201–5 2019. (Kilde: SSB)

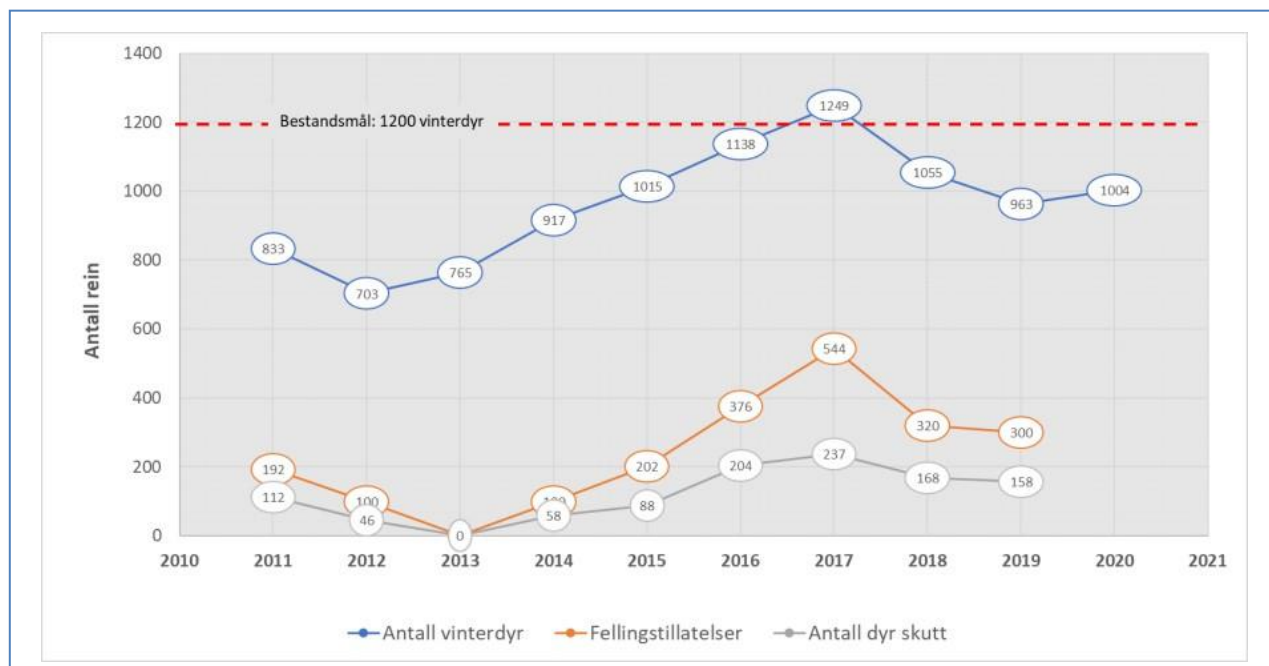
Rondane			Felte dyr				
			2015	2016	2017	2018	2019
Kalv	1a	Hanndyr	61	59	63	58	82
	2a	Hunndyr	62	44	58	45	56
1 ½ år	1a	Hanndyr	42	36	37	46	46
	2a	Hunndyr	28	13	30	23	16
Eldre	1a	Hanndyr	112	94	105	110	120
	2a	Hunndyr	153	115	116	93	119
Sum felte dyr			458	361	409	375	439
Tillatt felte dyr		Frie dyr	1108	757	925	761	831
Fellingsprosent			52,3	47,7	44,2	49,3	52,8

Resultat fra minimumstillinger de siste 13 årene er vist i tabell 6.

Tabell 6. Minimumstilling av villrein– Rondane nord– 2008– 2013. (PM: Kai Rune Båtstad, Sel fjellstyre/Rondane nord villreinutvalg)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nord for Ula	1298	1057	919	833	703	765	917	1015	1138	1249	1055	963	1004
Sør for Ula	249	315	264	374	413	409	468	345	290	347	370	347	439
Sum	1547	1371	1183	1207	1116	1174	1385	1360	1428	1596	1425	1310	1443

Ulike kilder opplyser at det er delbestanden nord for Ula som bruker områdene i Dovre nasjonalpark. Villreinutvalget for Rondane nord har i sin bestandsplan en målsetting om å ha 1200 vinterdyr nord for Ula, ca. 1600 dyr om sommeren, se også figur 6.

Figur 6. Bestandsutvikling nord for Ula. (Villreinutvalget for Rondane nord)

5.2 Biologisk leveområde for villrein

I NINA-rapport 339 Villreinen i Rondane Sørnkletten (Jordhøy m.fl. 2008) er det fastsatt grenser for et biologisk fundert leveområde for villrein. I rapporten står på s. 13:

«Den ytre biologiske grensa i denne rapporten er innteikna på grunnlag av informasjon om:

- Kartfesta tellingsdata
- Habitatkunnskap
- Historiske data
- Røynslekunnskap for området
- Generell kunnskap

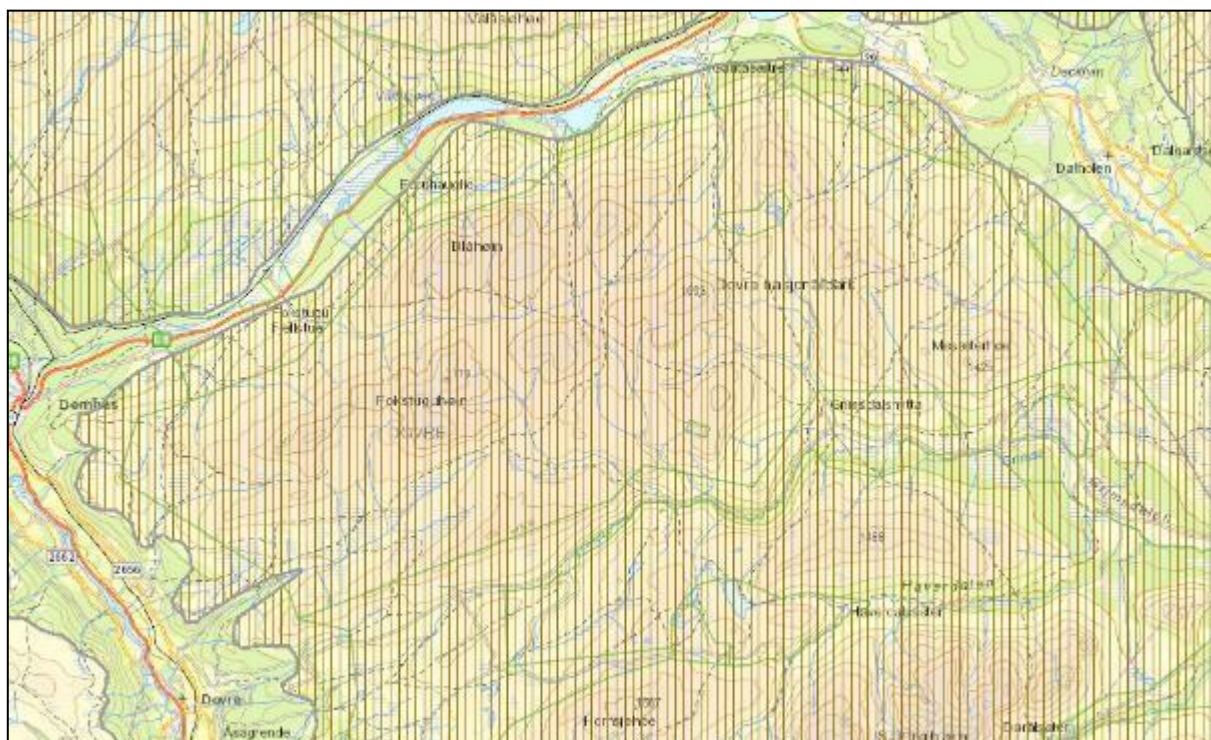
Denne grensa utgjør ingen eksakt fasit. Det er likevel det vi på det noverande grunnlag kan skissera.»

Videre står det på s. 40:

«Leveområde (ytre biologisk grense):

Ytre grense for beiteområdene»

Grensene for leveområdet for villrein i Rondane nord er vist i figur 7r.

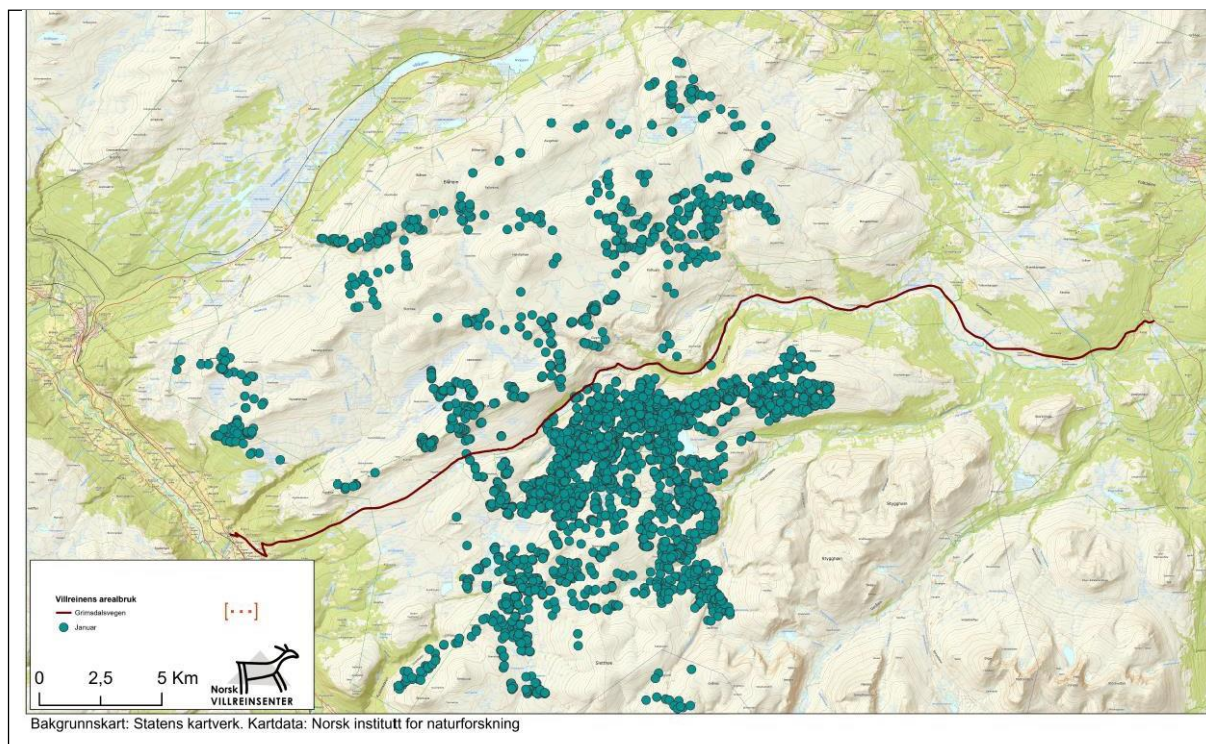
Figur 7. Leveområde (ytre biologisk grense) for villrein, Dovre nasjonalpark, Rondane nord villreinområde (fra Miljødirektoratet– Naturbase)

5.3 Om villreinens arealbruk

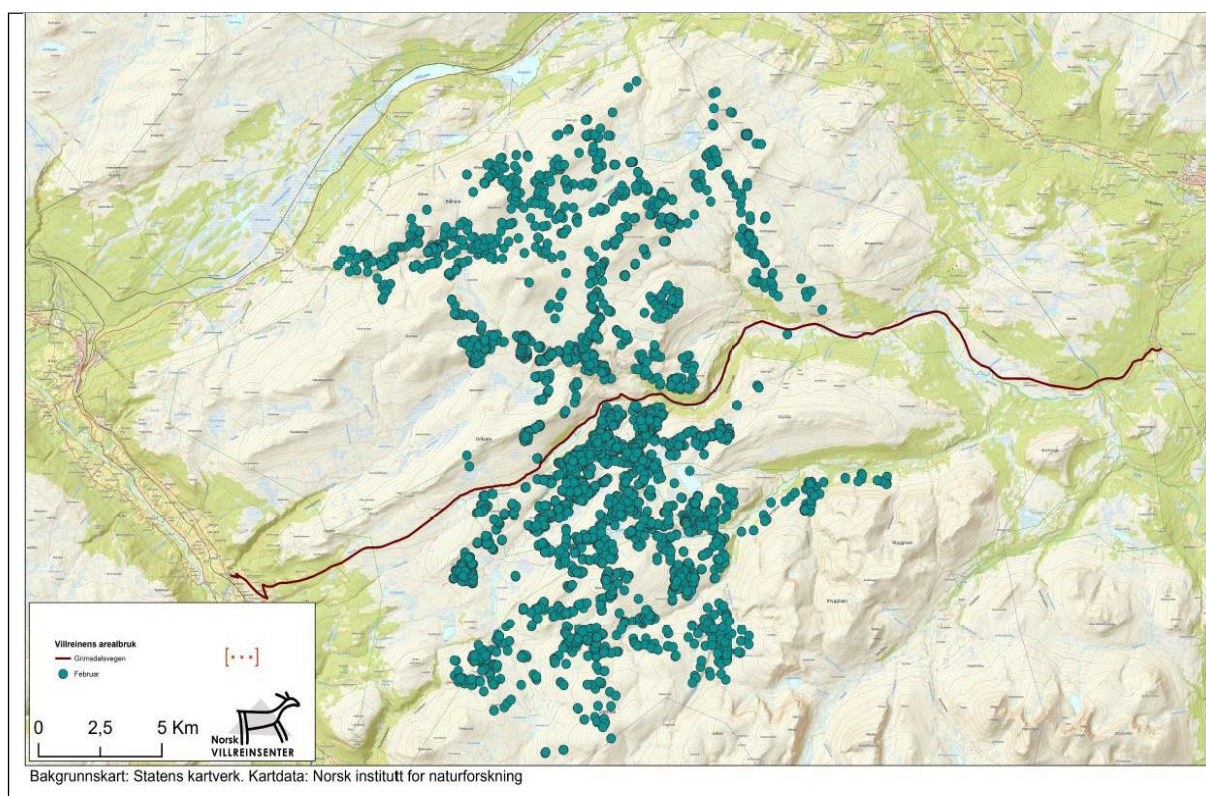
5.3.1 Villreins arealbruk 2019 – Rondane nord

I figur 8 - 22 er det vist plott fra GPS-merka simler i 2019. Figurene viser plott for ulike måneder, barmark, vinter og alle måneder i 2019. Figurene viser at de merka simle gjennom året har brukt hele Dovre nasjonalpark, og at områdene både sør og nord for Grimsdalen er i bruk. Et annet særtrekk er at arealene øst for den merka stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta er i bruk i tiden august– mai. Videre er områdene nordvest for Kongevegen / Pilegnsleden stort sett i bruk i august – september, og desember– januar.

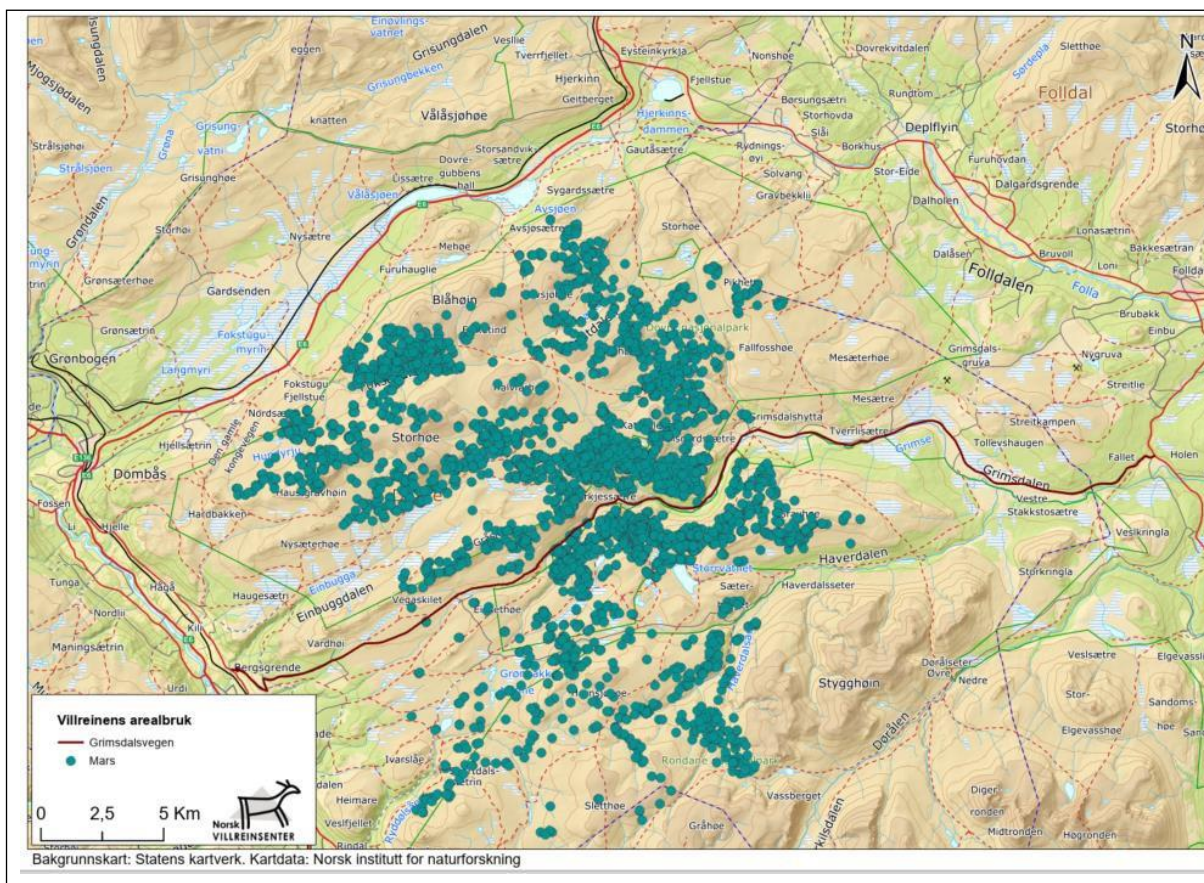
I figur 23 er det vist kartover GPS-merka simlers kryssinger av Grimsdalen i perioden 2009 - 2019. (Fra Norsk Villreinsenter) Simlene ser ut til å foretrekke å krysse i området mellom Vegaskilet og Grimsdalshytta.

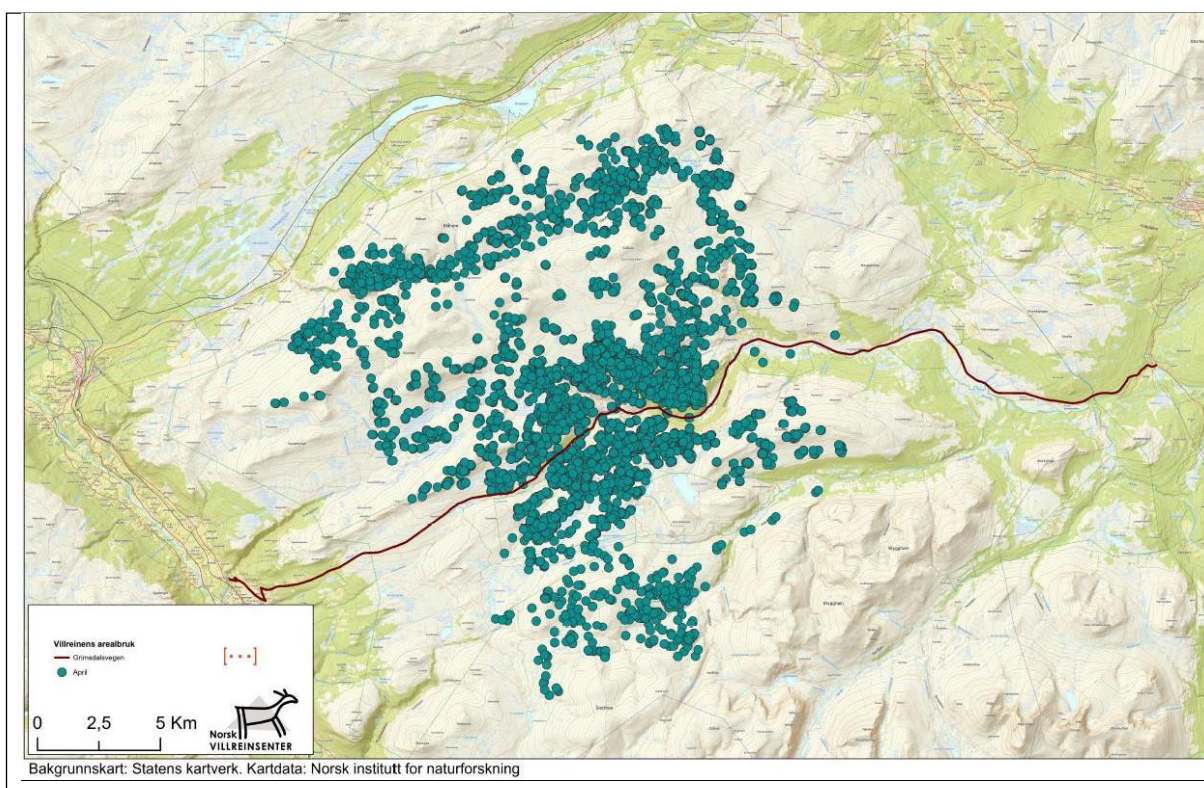
Figur 8. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler januar 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

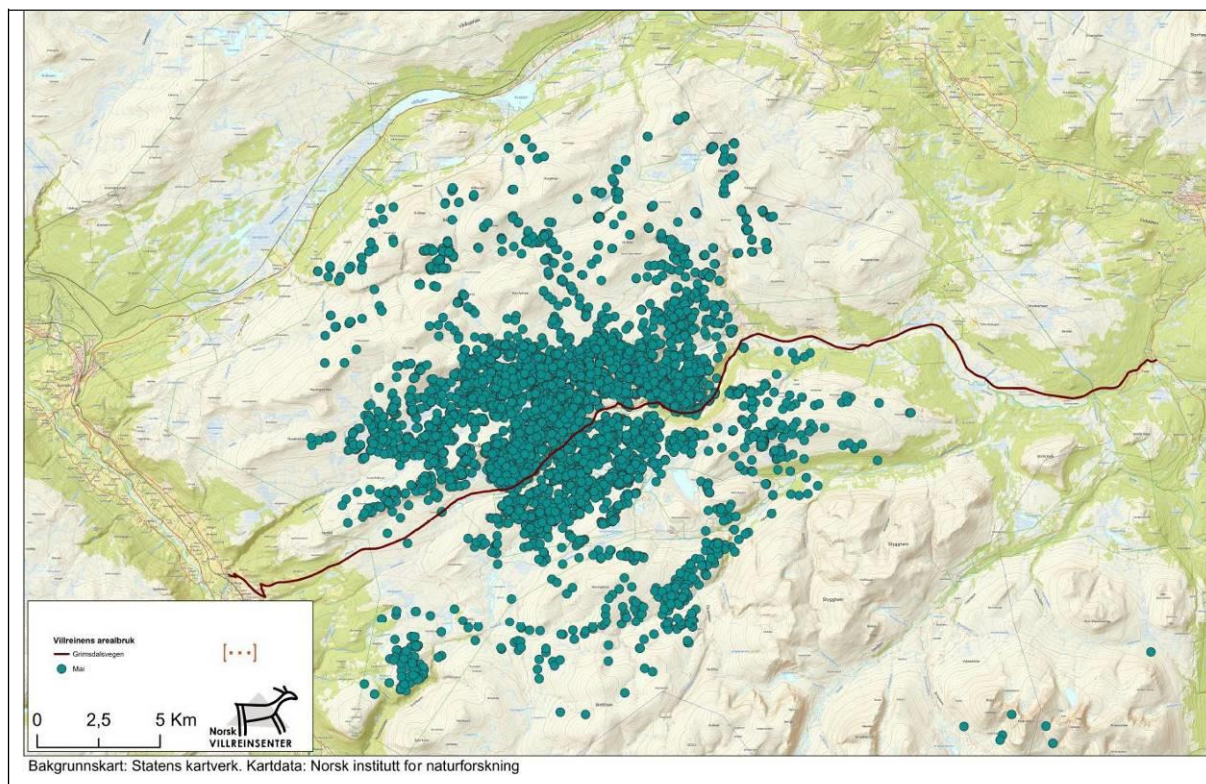
Figur 9. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler februar 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

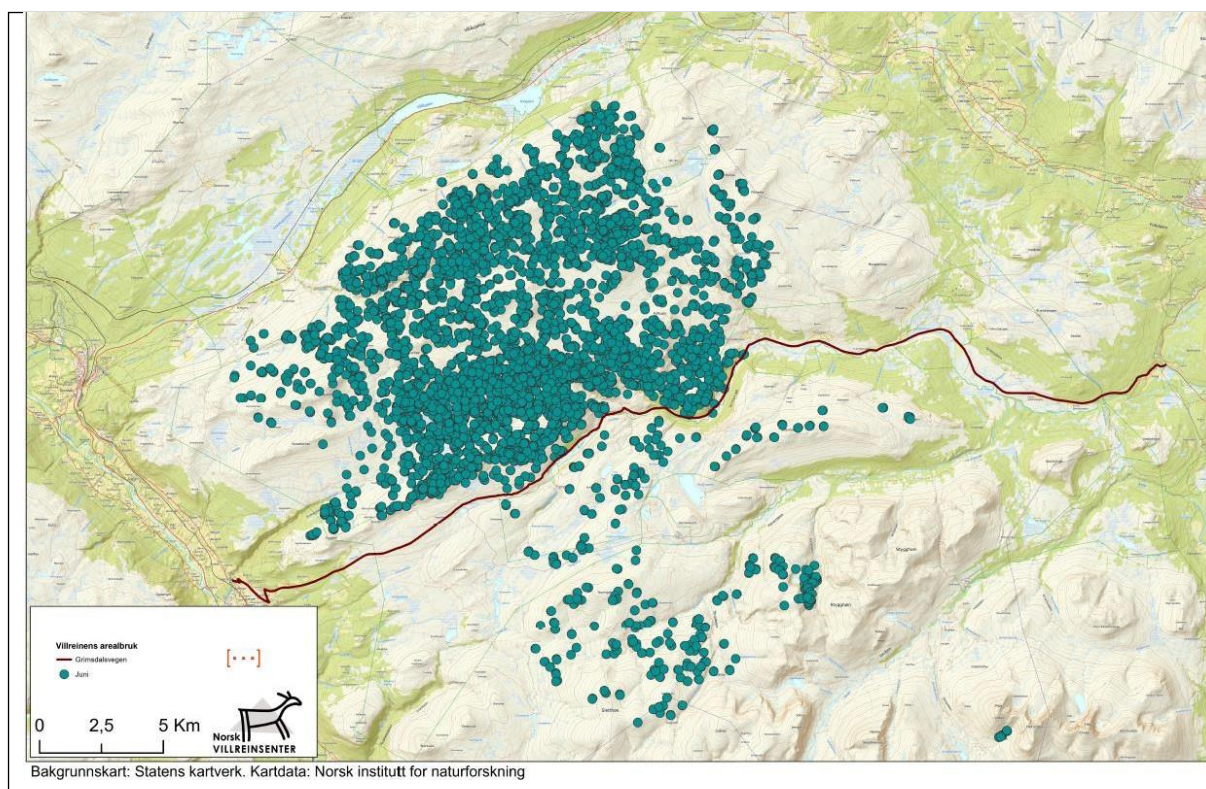
Figur 10. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler mars 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

Figur 11. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler april 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

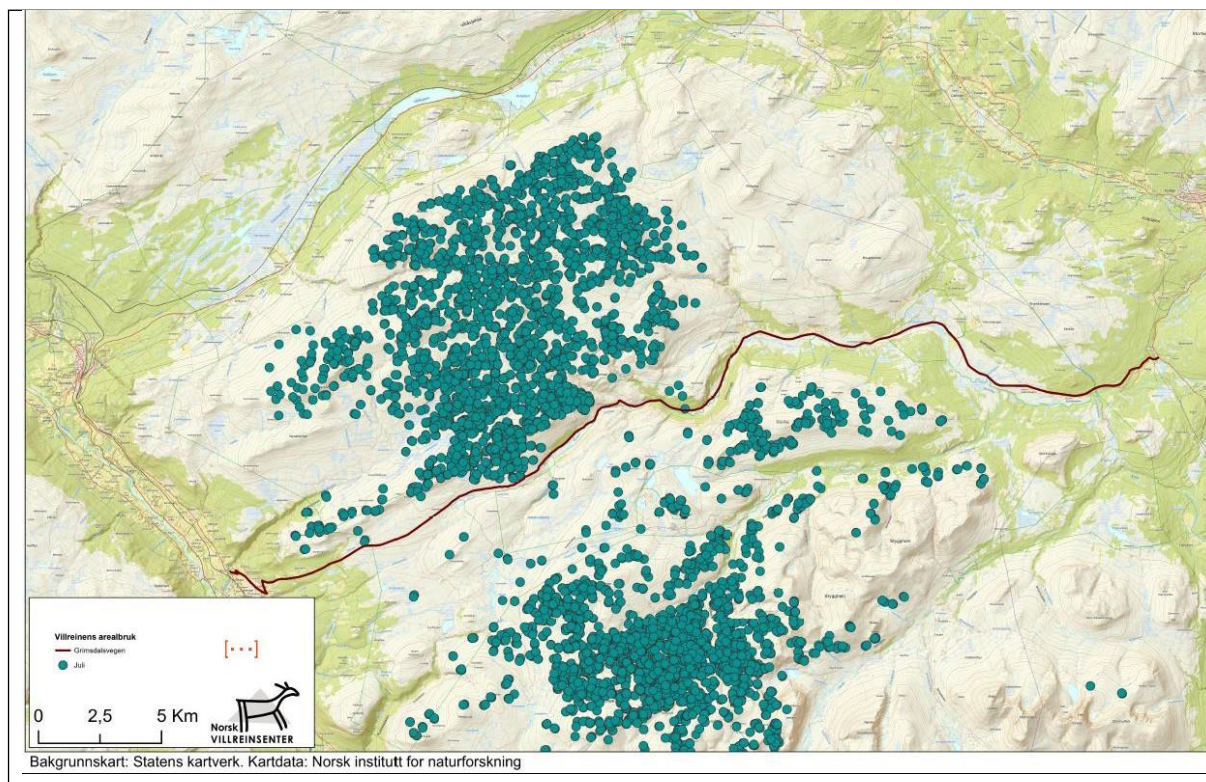

Figur 12. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler mai 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

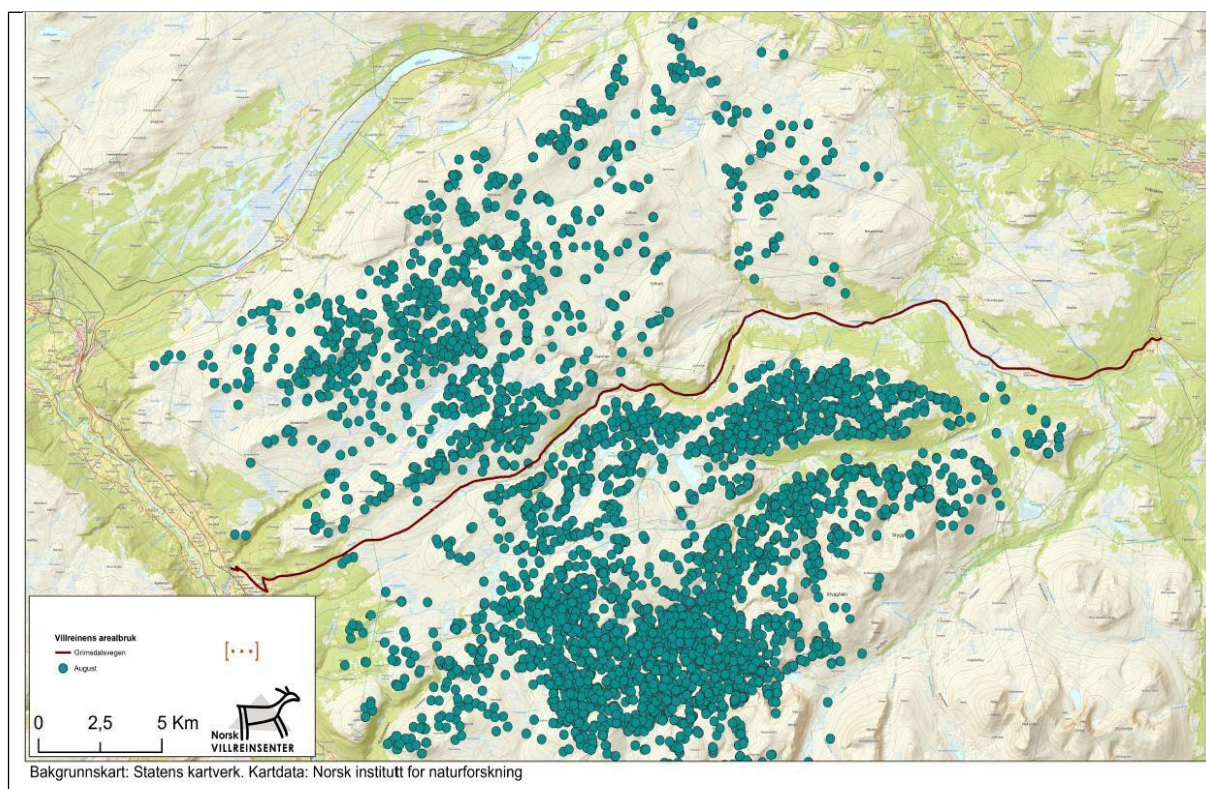

Figur 13. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler juni 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

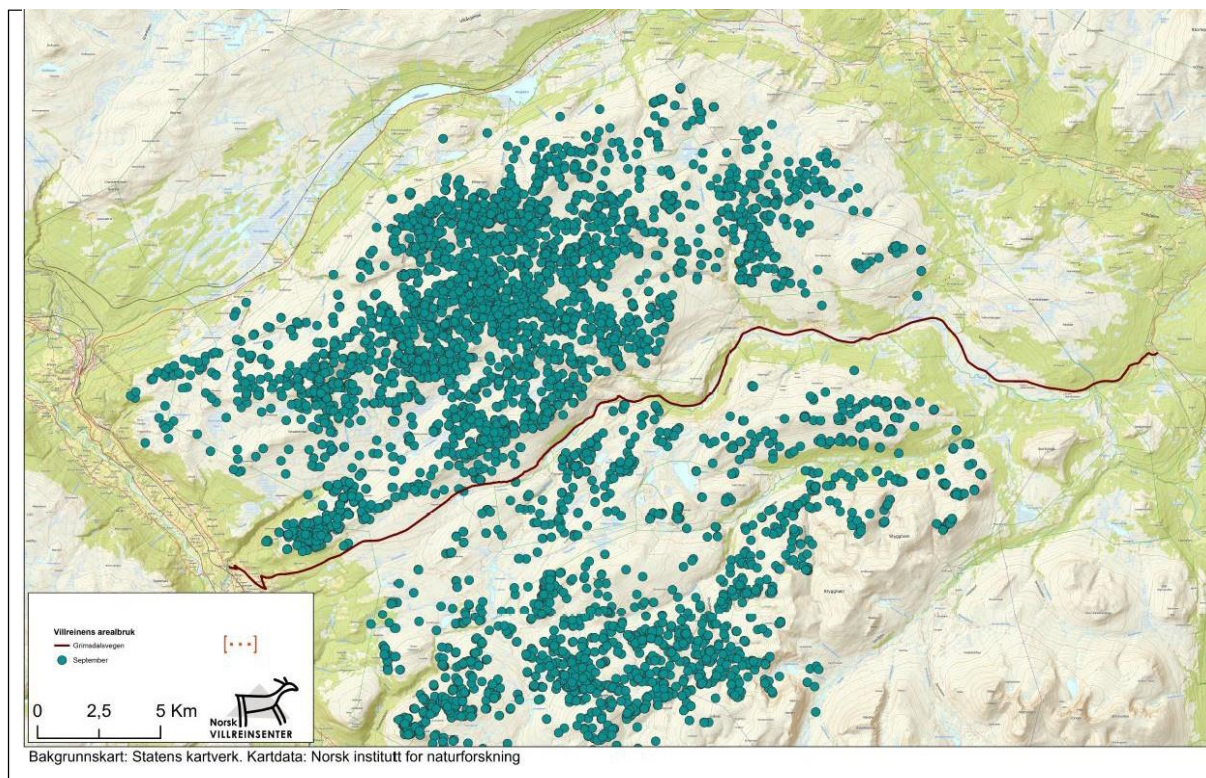

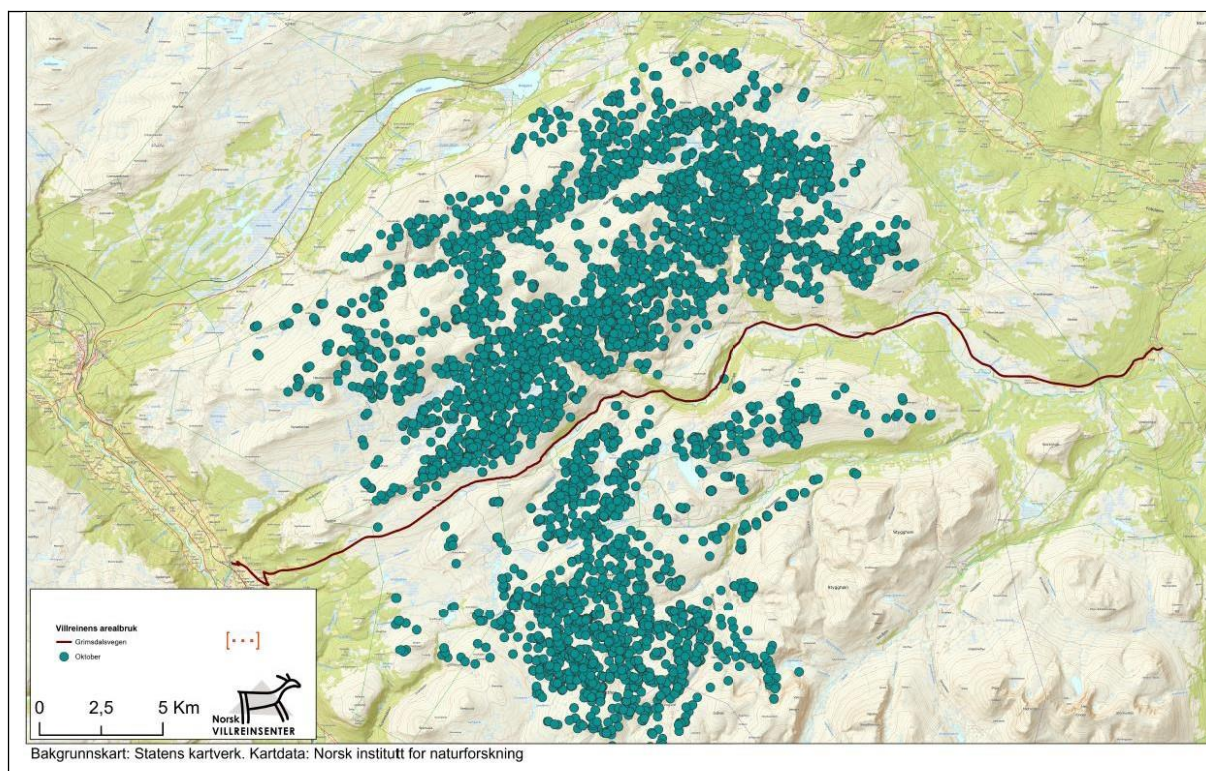
Figur 14. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler juli 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

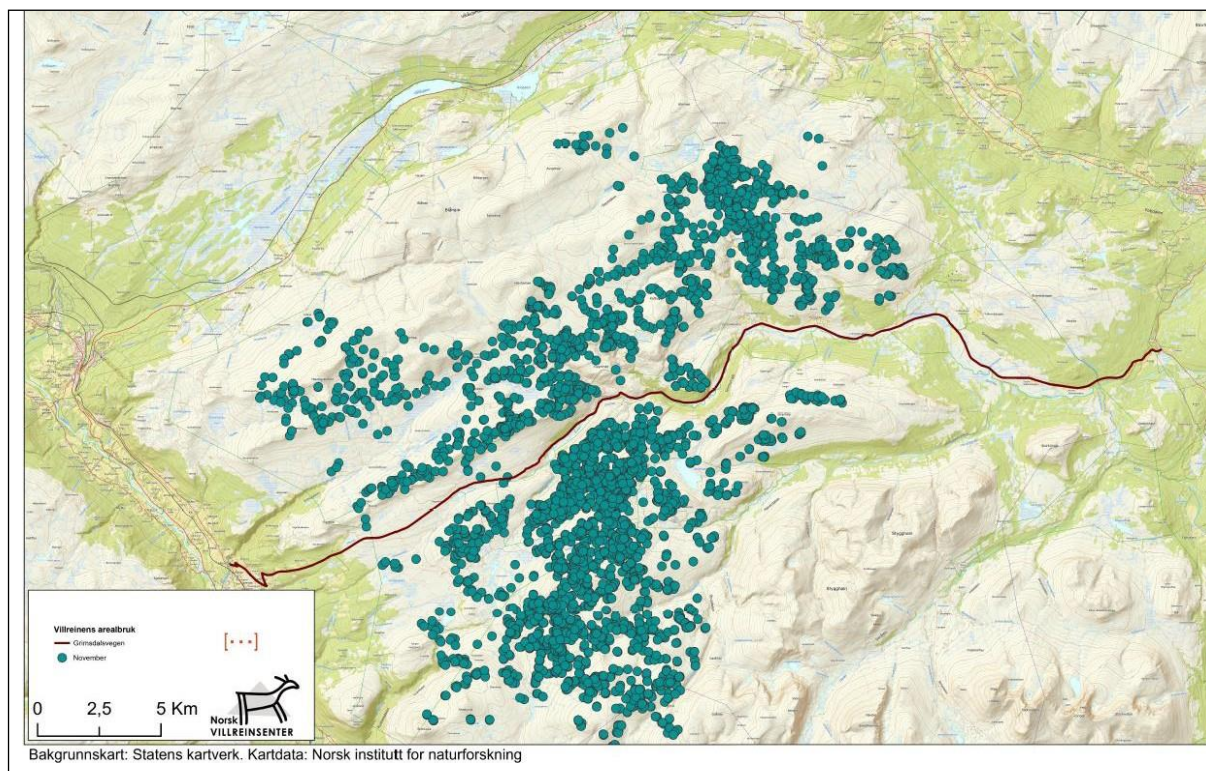
Figur 15. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler august 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

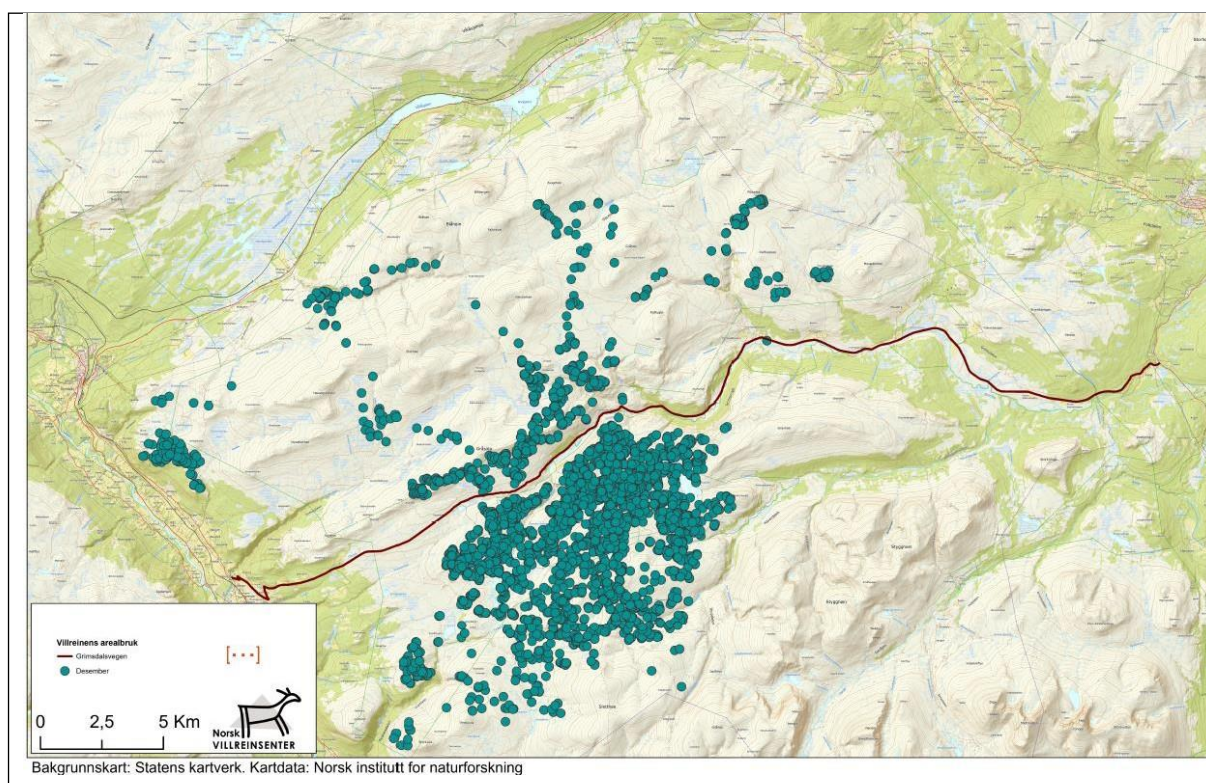
Figur 16. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler september 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

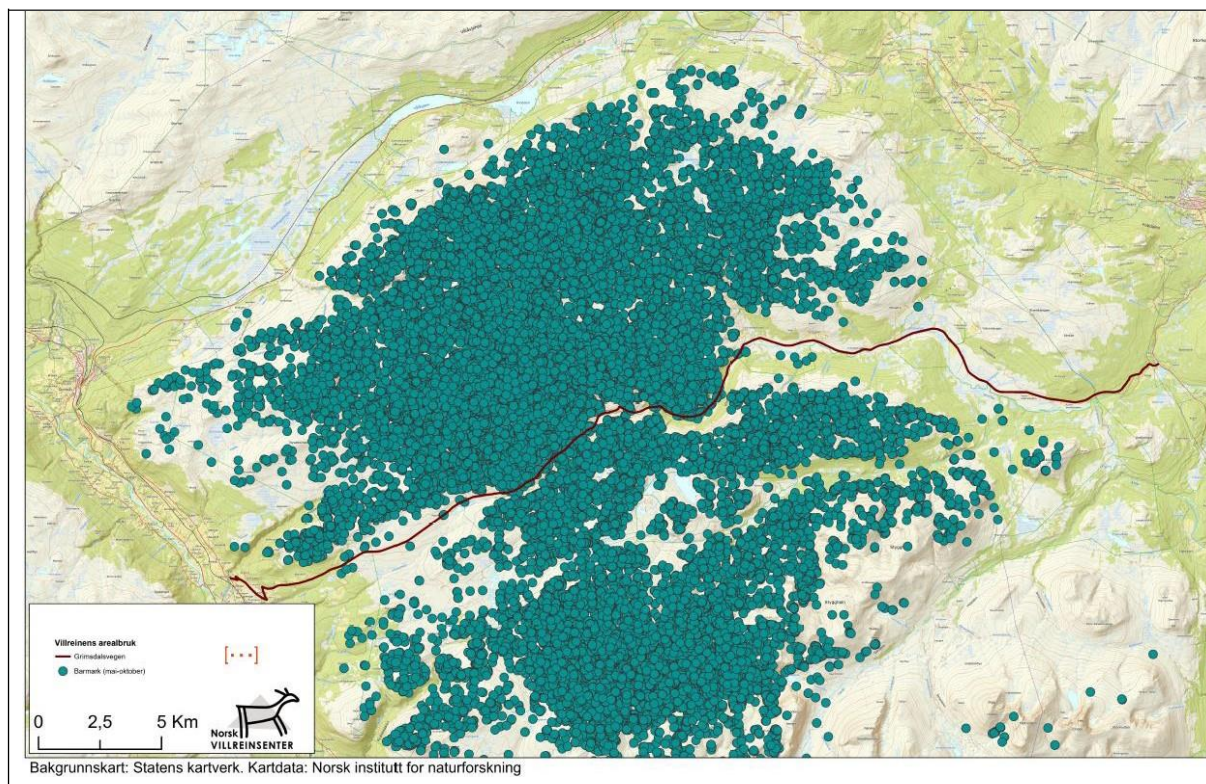
Figur 17. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler oktober 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

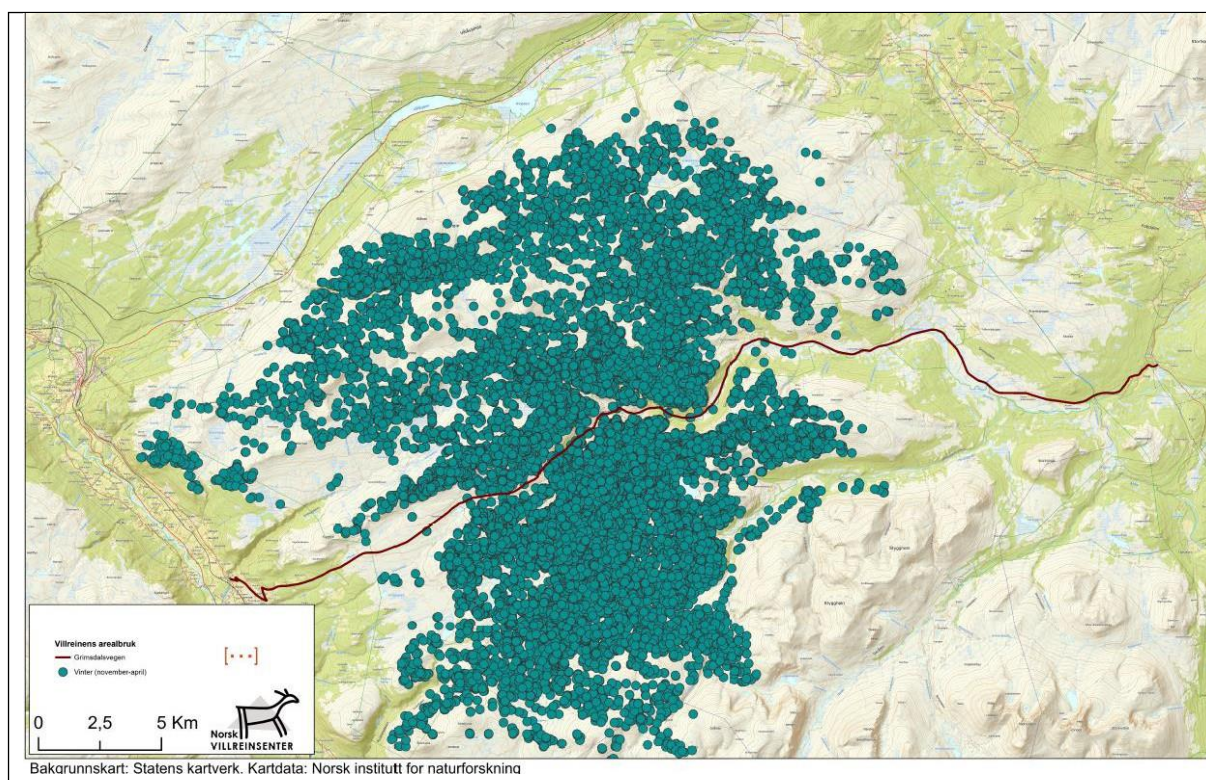
Figur 18. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler november 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

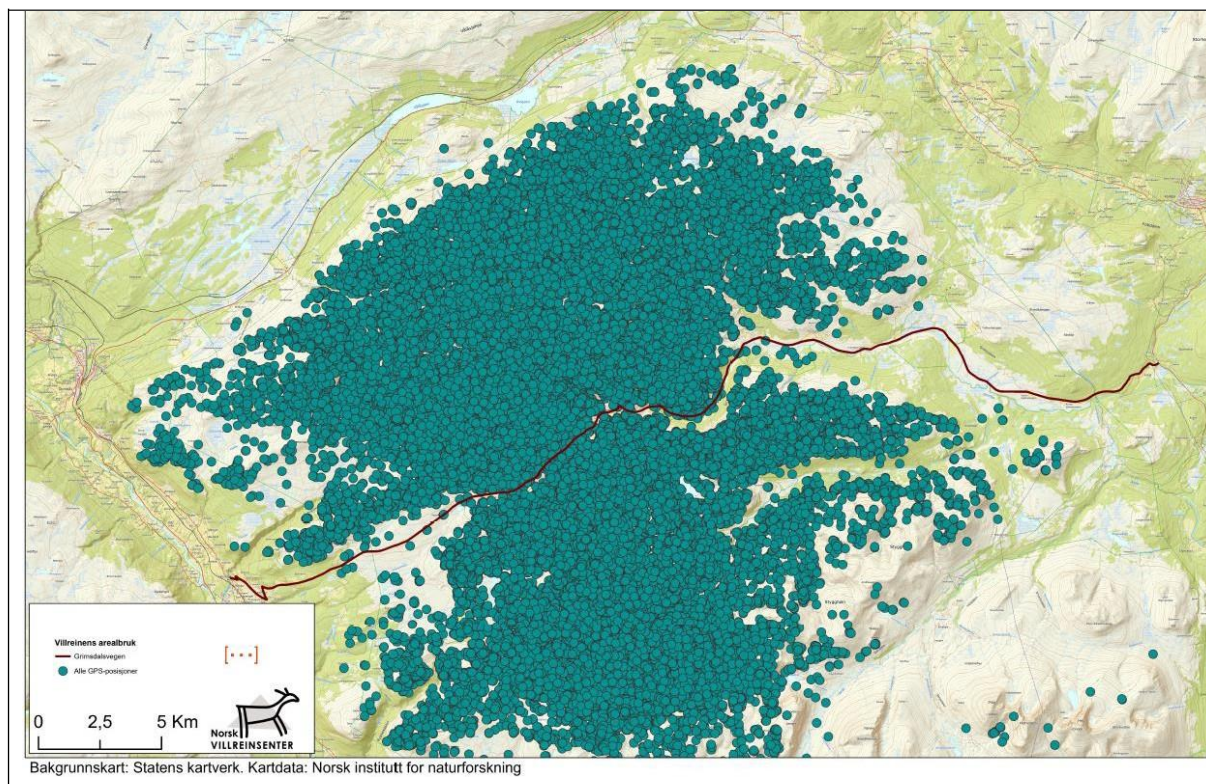
Figur 19. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler desember 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

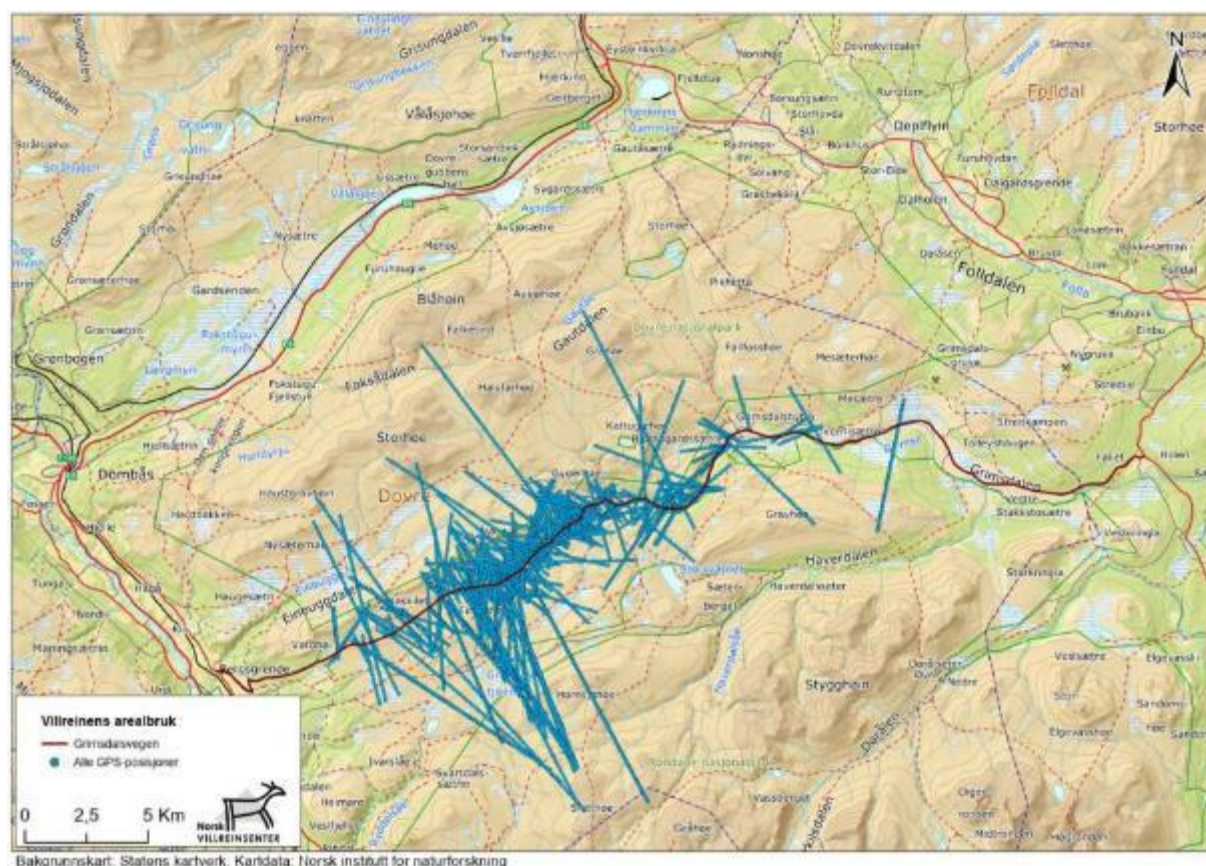
Figur 20. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler mai- oktober 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

Figur 21. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler november- april 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

Figur 22. Rondane nord villreinområde– GPS-merka simler januar- desember 2019 (Kilde: Norsk Villreinsenter)

Figur 23. GPS-merka simler– kryssing av Grimsdalen– 2009 - 2019. (Fra Norsk Villreinsenter)

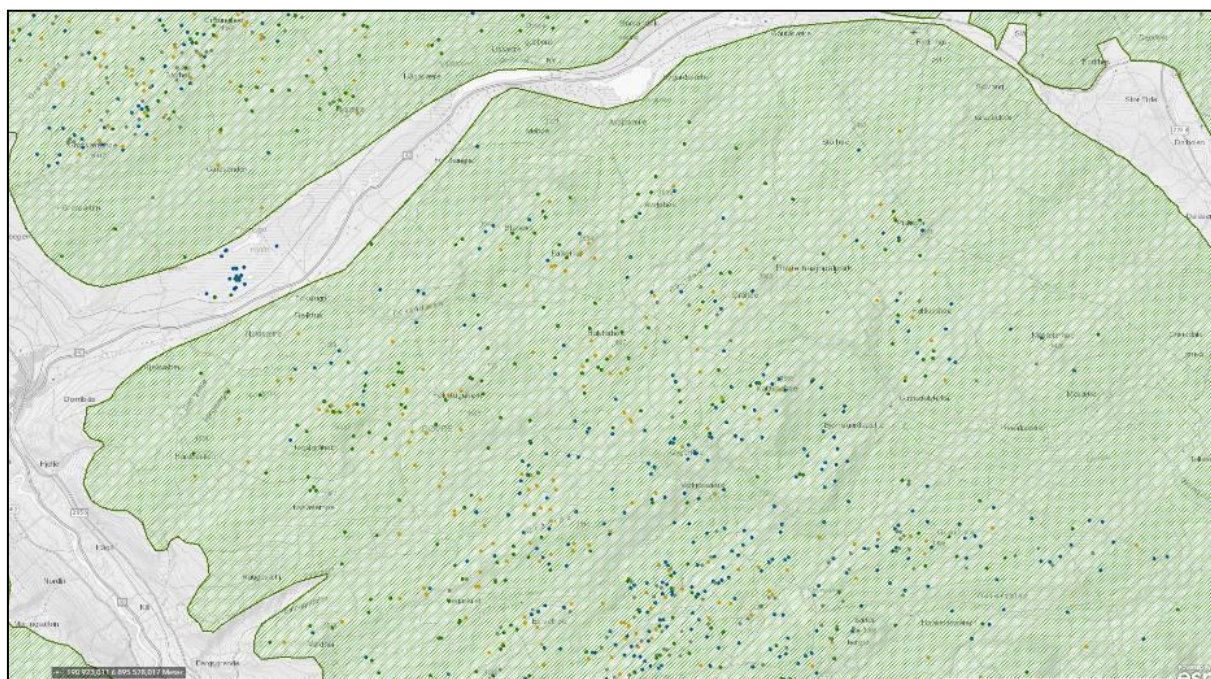
5.3.2 «Sett rein»

«Sett rein» er et databasesamarbeid mellom Miljødirektoratet, Statens naturoppsyn og Artsdatabanken. På deres nettside finner vi følgende omtale:

«Sett rein inneholder stedfestete observasjoner av villrein, tilfeldige observasjoner og systematiske registreringer fra ulike villreinområder over lang tid. De eldste observasjonene som er lagt inn går helt tilbake til Snøhetta på 1900-tallet.

Datainnsamlingen skjer i samarbeid med en rekke aktører, med lokale rettighetshavere som de viktigste. Så langt er datainnsamlingen konsentrert om de store villreinområdene, men det er et mål å få inn data fra alle villreinområder i Norge.»

I figur 23 er det vist plott av alle observasjoner lagt inn i «Sett rein». Observasjonene fordeler seg over hele Dovre nasjonalpark, men en ser likevel at det er få eller ingen punkter i utkanten av leveområdet for villrein.

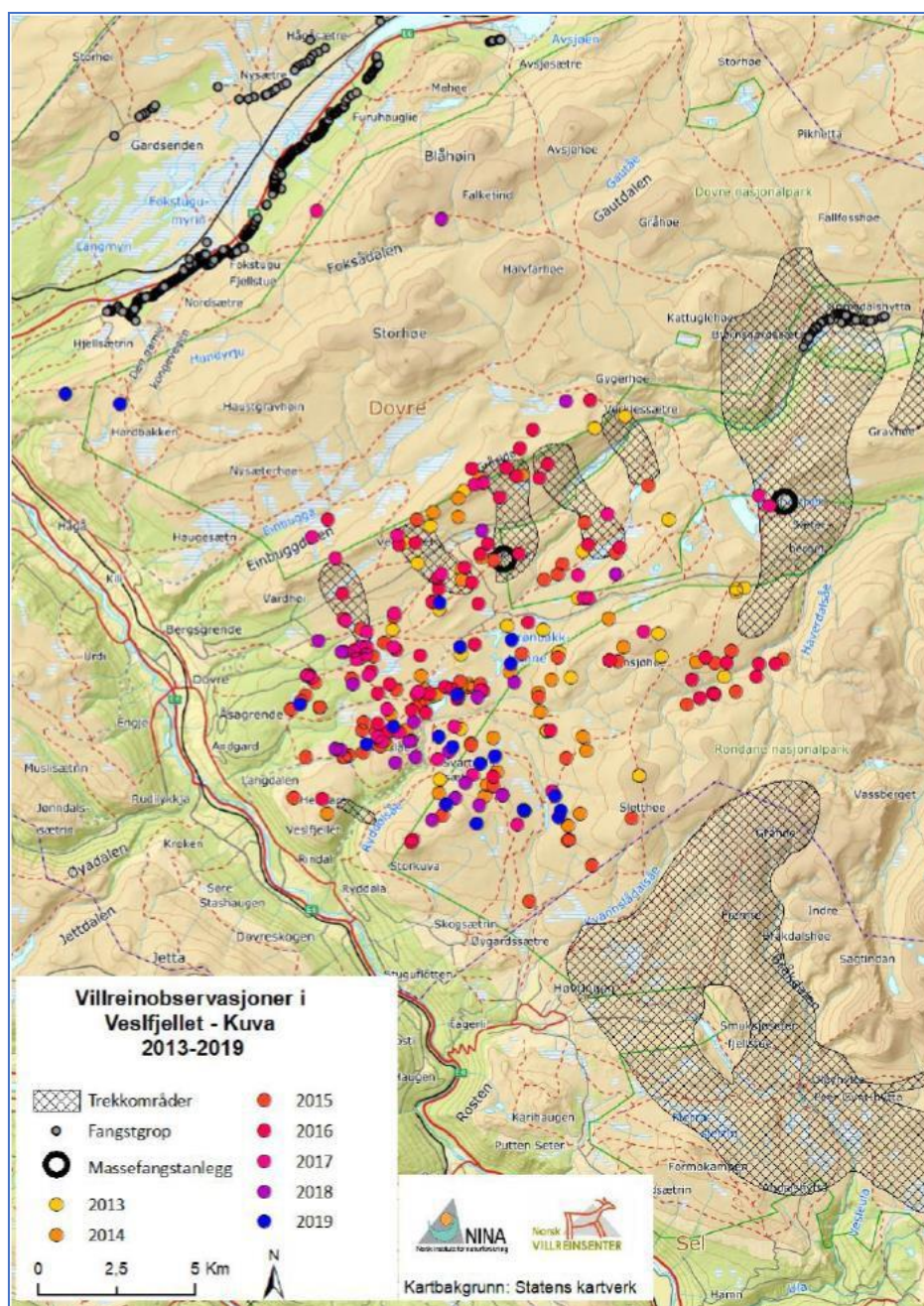

Figur 23. Kopi av plott «Sett rein», alle observasjoner.

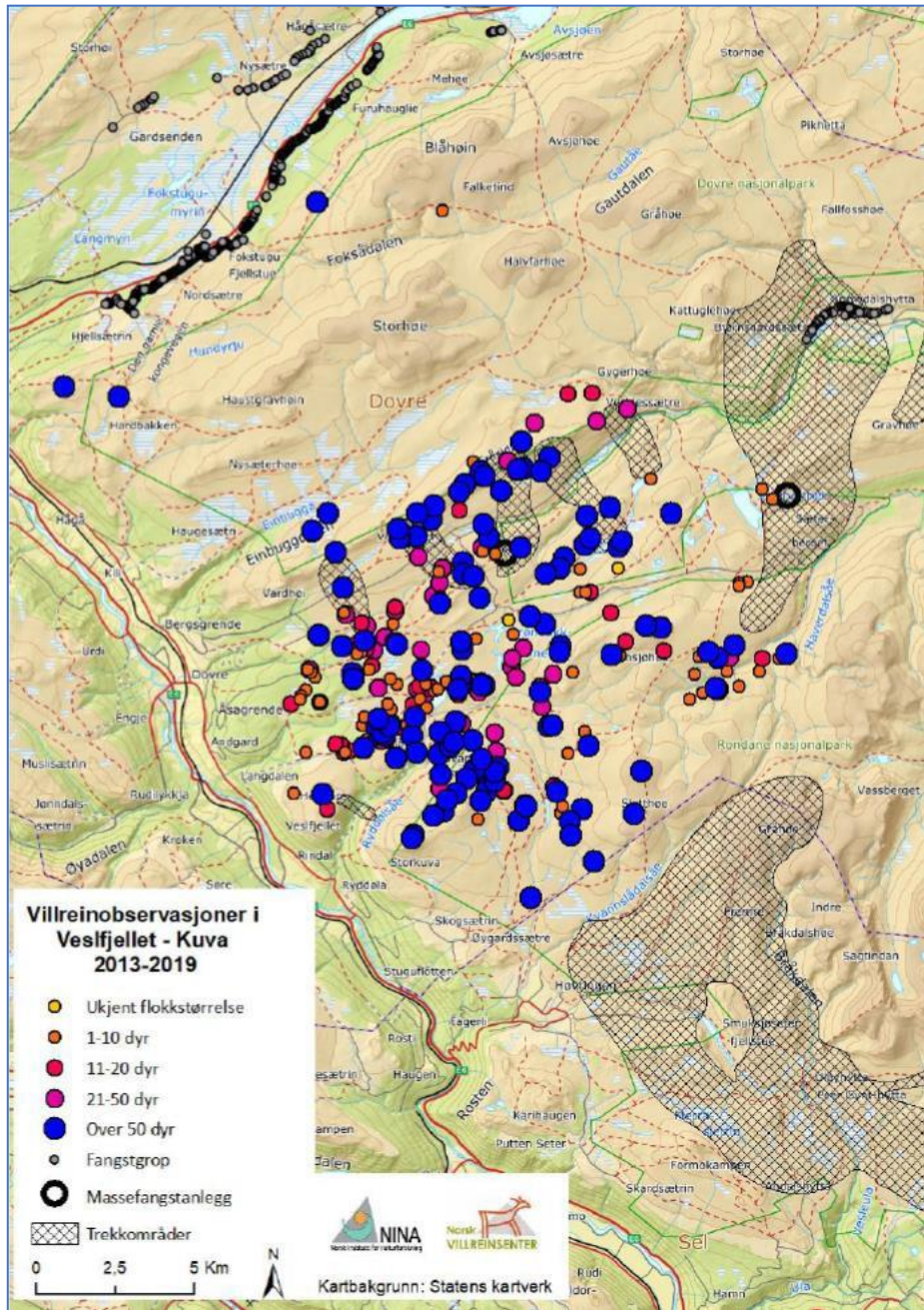
5.3.4 Norman-prosjektet

Norman-prosjektet har som mål å registrere villreinsens bruk av Gråhø/Tjønseterfjellet og randsonen innen leveområdet i Fron. Fra og med 2013 har også områda på østsida av Rondane Nord i Dovre inngått i prosjektet.

Figurene 24 og 25 er hentet fra årsrapporten for Norman-prosjektet 2019, og viser flokkobservasjoner i området ved Hardbakken.

Figur 24. Utbreiing av flokkobservasjonane i Kuv-aGråsida i perioden 2013-2019. Etter Norman-prosjektet årsrapport 2019.

Figur 25. Utbredning av flokkobservasjonane fordelt på flokkstorleikk i Kiuva-Gråsida i perioden 2013-2019. Etter Norman-prosjektet årsrapport 2019.

5.3.4 «Villrein og ferdsel» - NINA-rapport 1013

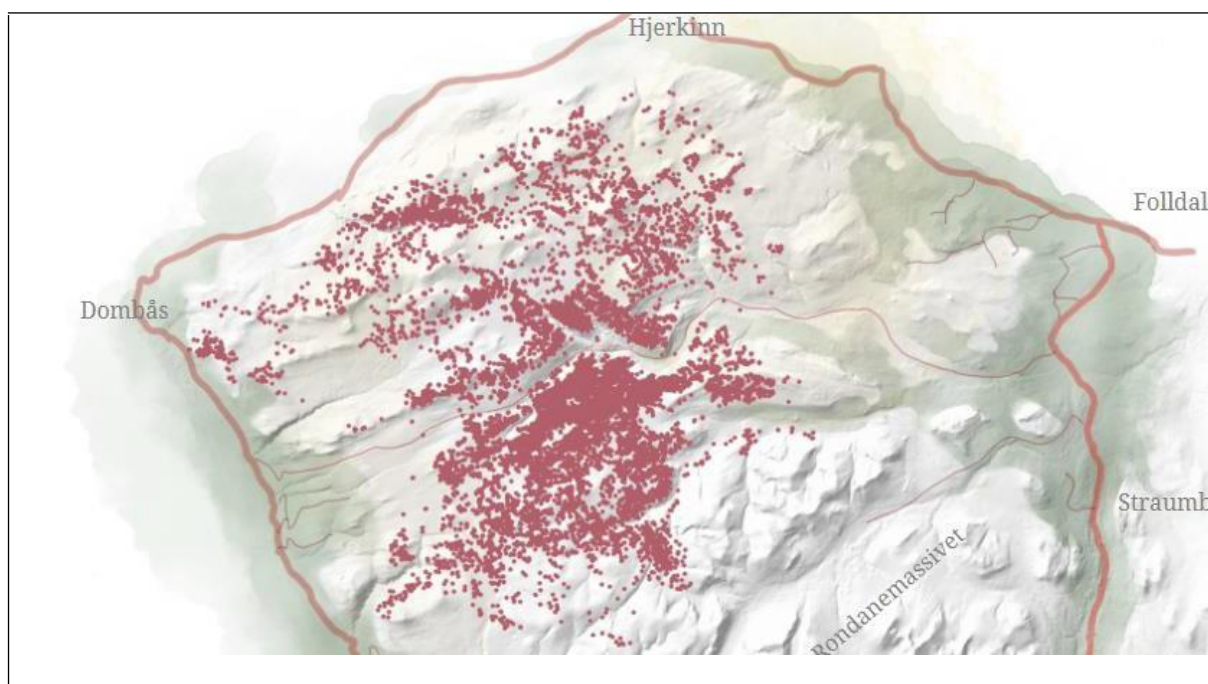
NINA har gitt ut rapporten «Villrein og ferdsel- Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009–2014». I sammendraget i rapporten står det bl.a.:

«I perioden 2009 t.o.m. 2013 har vi studert reinens arealbruk i Rondane. Målsetningen for prosjektet har vært å framskaffe data som gir en reell dokumentasjon på reinens arealbruk, samt å framskaffe kunnskap om brukere av disse fjellområdene og betydningen som ferdsel og antropogen påvirkning har på reinens arealbruk og vandringsmuligheter i området.

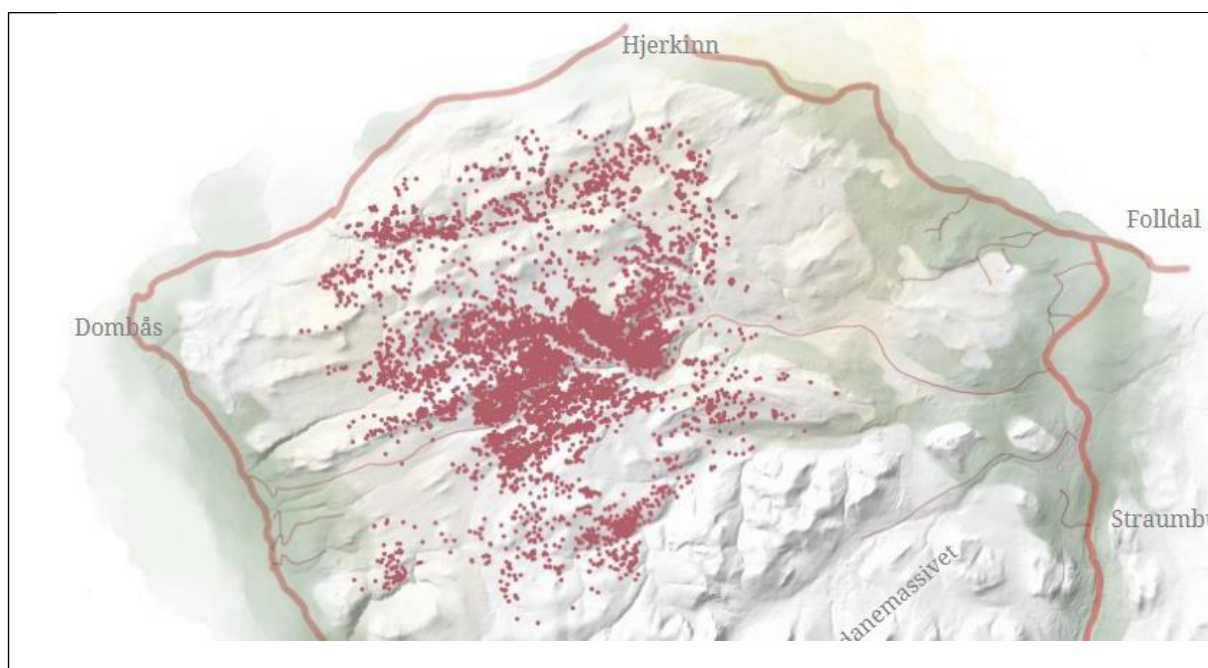
...

For å besvare prosjektets problemstillinger på en tilfredsstillende måte har vi inkludert et relativt omfattende og mangfoldig datasett, inklusiv ferdselsdata, kulturhistoriske data, lokalkunnskap, data fra overvåkningsprogrammet for hjortevilt, GP-Sdata fra de radio-merka reinsdyra, samt ulike geografiske datasett som har vært brukt for å modellere reinens arealbruk og habitatvalg.»

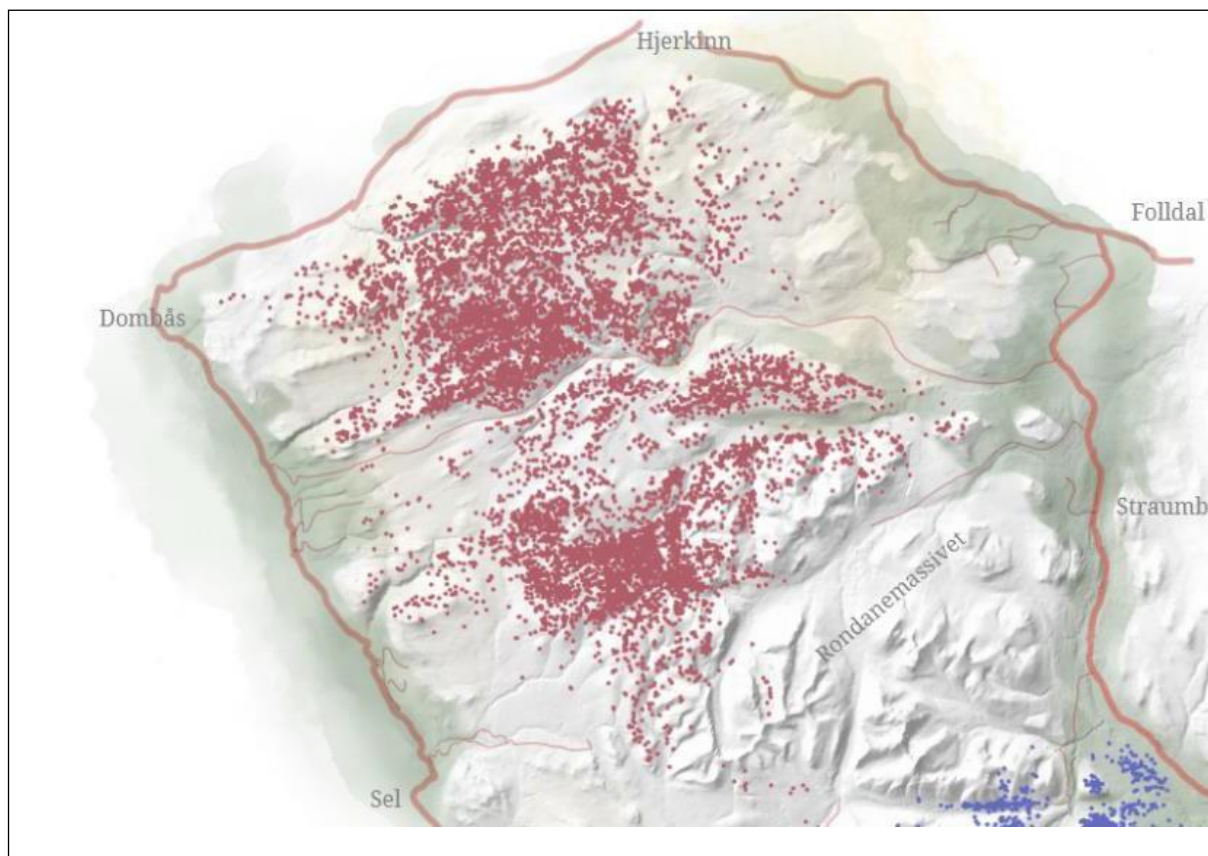
Plott fra GPS-merkeprosjektet, er vist på villrein.no, og kopi av disse er vist i figur 62–29. Plottene viser at villreinen har brukt hele området i Dovre nasjonalpark, samt områdene sør for Grimsdalen. Plottene viser likevel en tendens til unnvikelse i bruk av områdene øst for stien Hageseter–Grimsdalshytta i vår- og sommerperioden. Det samme ses for områdene langs og vest for Kongevegen / Pilegrimsleden.

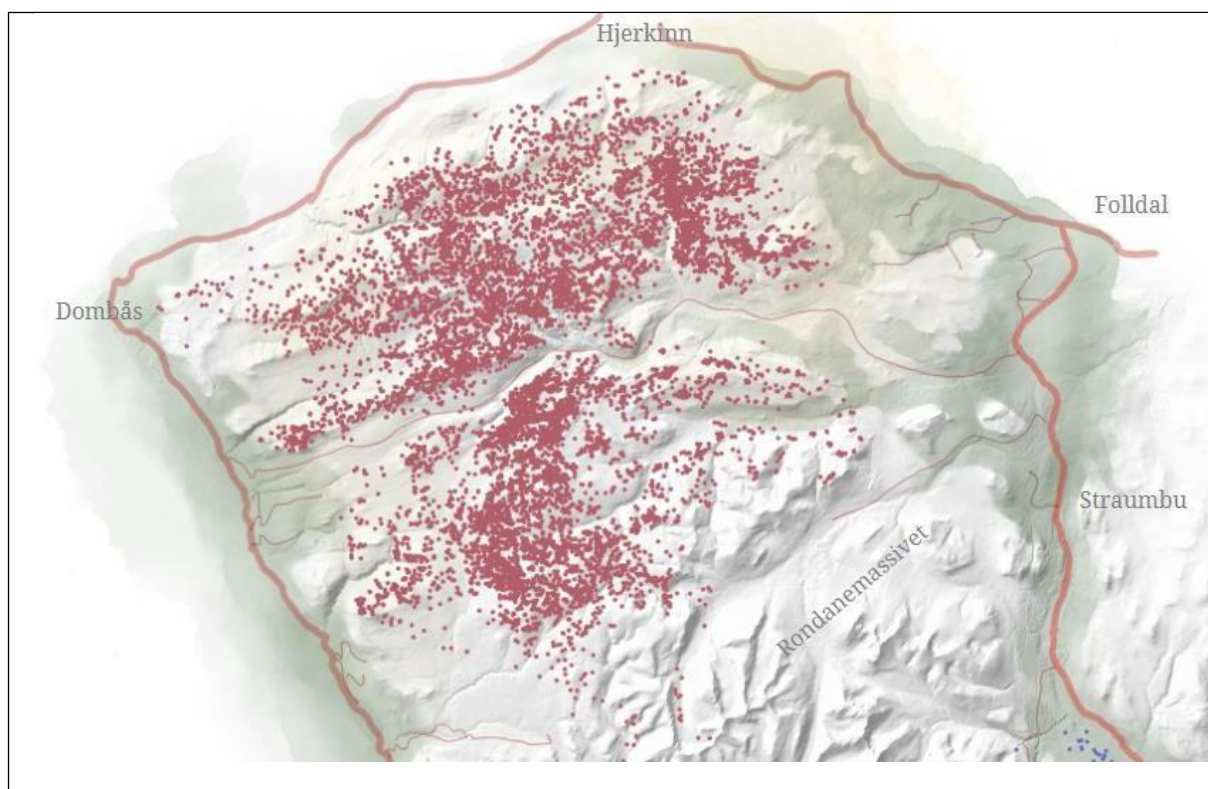
Figur 26. Plott fra GPS-merkeprosjekt 2009-2014, vinter.

Figur 27. Plott fra GPS-merkeprosjekt 2009-2014, vår.

Figur 28. Plott fra GPS-merkeprosjekt 2009-2014, sommer.

Figur 29. Plott fra GPS-merkeprosjekt 2009-2014, høst.

6 Sensitive enheter

6.1 Sensitiv vegetasjon i fjellet

I NINA Temahefte 73 er det vist til åtte sårbare vegetasjonstyper i fjell som er spesielt tråkksvake eller har dårlig evne til gjenvekst, se tabell 7.

Tabell 7. Sensitive vegetasjonsenheter i fjell– etter NiN-systemet.

Sensitiv vegetasjonsenhet
Rabbe
Bratt skråning med ustabil substrat
Brink/bratt skrent
Myr eller annet fuktig område med vegetasjonsdekke
Fuktsig/blauthøl
Spredt vegetasjon på fint substrat
Fjell-lavhei med fint (og ustabil) substrat
Grotte

Siden NiN-kartlegging ikke er gjennomført i Dovre nasjonalpark, er det ikke vært mulig å avgrense de ulike typene i nasjonalparken ved bruk av GIS-verktøy. Det er derfor gjort to feltregistreringer i 2020:

- Stien Hageseter– Grimsdalshytta, Kistefoss skogtjenester
- Kongevegen/Pilegrimsleden, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Funn er vist i tabell 8 og 9.

Tabell 8. Sensitive vegetasjonsenheter stien Hageseter– Grimsdalshytta (Etter Kistefoss Skogtjenester 2020)

Sensitiv vegetasjonsenhet	Antall
Bratt skråning med ustabil substrat	5
Brink/bratt skrent	2
Myr eller annet fuktig område med vegetasjonsdekke	3
Fuktsig/blauthøl	3
Fjell-lavhei med fint (og ustabil) substrat	1
Sum sensitive enheter	14

Tabell 9. Sensitive vegetasjonsenheter Kongevegen / Pilegrimsleden (Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre)

Sensitiv vegetasjonsenhet	Antall
Bratt skråning med ustabil substrat	2
Brink/bratt skrent	2
Myr eller annet fuktig område med vegetasjonsdekke	2
Fuktsig/blauthøl	5
Sum sensitive enheter	11

6.2 Sensitivt dyreliv i fjellet

I tabell 10 er det vist en oversikt over sensitivt dyreliv i Dovre nasjonalpark. Merk at det for noen arter er avvik mellom treff i Artskart og treff i Sensitive Artsdata.

Tabell 10. Sensitivt dyreliv i fjellet for ulike habitater (Etter NIN-Ahefte 73). Basert på søki Artskart og Sensitive Artsdata. Hvilket habitat den enkelte art er registrert i er ikke klarlagt i søkene. Rødlista arter i uthevet skrift.

Sensitive enheter i fjell	Egnethet for avgrensing	Sesong	Artskart - treff	Artskart - ikke treff	Sensitive artsdata - treff	Sensitive artsdata - ikke treff
Vierdominert hei	Lav - Ofte store områder som er vanskelig å avgrense tydelig i felt	S	blåstrupe (H), brushane (H), dobbeltbekkas in (H), gjøk (H), jaktfalk (F/V), lappspurv (H), lirype (H/V), myrhauk (H), sivspurv (H), Dvergfalk (H), fjellvåk (F), heilo (H), jordugle (H), kongeørn (F/V), småspove (H), temmincksnipe (H), tårnfalk (F)	dverggås (H), snøugle (H/V), dvergsnipe (H),		brushane (H), dobbeltbekkas in (H), dverggås (H), jaktfalk (F/V), snøugle (H/V),
Myr	Lav til middels - Både store og mindre områder. Av og til vanskelig å avgrense tydelig i felt	S	blåstrupe (H), brushane (H), dobbeltbekkas in (H), fiskemåke (H), gjøk (H), lappspurv (H), lirype (H/V), myrhauk (H), sivspurv (H), stjertand (H), Dvergfalk (H), enkeltbekkas in (H), jordugle (H), myrsnipe (H), rødstilk (H), småspove (H), strandsnipe (H), svømmesnipe (H), trane (H).	snøugle (H/V), tyvjo (H). smålom (H),		brushane (H), dobbeltbekkas in (H), jaktfalk (F/V), myrhauk (H),

Innsjø og dam	Middels til høy - Lett å avgrense ut fra kart eller flyfoto	Vå, S, H	bergand (H), fiskemåke (H), havelle (H), sivspurv (H), sjøorre (H), stjertand (H), svartand (H). Enkeltbekkasin (H), krikkand (H), sandlo (H), storlom (H), strandsnipe (H), svømmesnipe (H), temmingsnipe (H), toppand (H), trane (H)	dverggås (H), rødnebbterne (H), sangsvane (H), siland (H), smålom (H), stökkand (H),		dverggås (H),
Delta	Middels til høy - Lett å avgrense ut fra kart eller flyfoto	Vå, S, H				
Kulturmark i fjellet	Lav til middels - Lett å avgrense ut fra kart eller flyfoto, men kan av og til ha betydelig utstrekning	S	fiskemåke (H), gjøk (H), taksvale (H), vipe (H). Dvergfalk (F), jordugle (H), rødstilk (H), småspove (H), trane (F), tårnfalk (H)	snøugle (V),		snøugle (V),
Nakent berg eller rabbe (potensielt hekkeområde)	Lav til middels - Både store og mindre områder. Av og til vanskelig å avgrense tydelig i felt.	Vi, Vå, S	bergirisk (H), fjellrype (H/V), jaktfalk (H/V), taksvale (H). Boltit (H), fjellljo (H), fjellvåk (H), fjæreplytt (H), heilo (H), kongeørn (H), sandlo (H), tårnfalk (H)	snøugle (H), dvergsnipe (H),		jaktfalk (H/V), kongeørn (H), snøugle (H),
Spill-/parringsområde for brushane og dobbeltbekkasin	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på	Vå	brushane (H), dobbeltbekkasin (H)			brushane (H), dobbeltbekkasin (H)

	faktisk kunnskap					
Viktig rasteområde for vade- og andefugl	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på faktisk kunnskap	Vå, H				
Hekkeområde for rovfugl og ugler (kjent hekkeområde)	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på faktisk kunnskap	Vi, Vå, S	jaktfalk (H), myrhauk (H), Dvergfalk (H), fjellvåk (H), jordugle (H), kongeørn (H), tårnfalk (H)	snøugle (H).		jaktfalk (H), myrhauk (H), snøugle (H).
Terne- og måkekoloni	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på faktisk kunnskap	S	fiskemåke (H),	rødnebbterne (H)		
Hekkeområde for lom	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på faktisk kunnskap	Vå, S	storlom (H)	smålom (H),		
Yngleområde for jerv og fjellrev	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på faktisk kunnskap	Vi, Vå, S	fjellrev (H), jerv (H)		fjellrev (H), jerv (H)	
Grotte	Høy - Lett å avgrense, men må baseres på faktisk kunnskap	V, Vå, S, H		flaggermus - flere arter		
Funksjonsområder for villrein	Høy - Finnes avgrensa på eksisterende kartgrunnlag	V, Vå, S, H				

6.2.1 Feltregistrering Veslehjerkinntjønnin naturreservat 2020

Kistefos Skogtjenester AS har på oppdrag fra nasjonalparkstyret registrert fuglelivet i Veslehjerkinntjønnin naturreservat i 2020. Viktige funn er vist tabell 11.

Tabell 11. Viktige artsregistreringer Veslehjerkinntjønnin naturreservat, Kistefos Skogtjenester 2020

Art	Antall, merknad
Krikkand:	21 individer
Toppand:	5 individer
Bergand (VU)	1 par
Sjørørre (VU):	1 hann
Svømmesnipe:	3 hekkende par
Heilo:	min. 6 hekkende par
Rødstilk:	min 4 hekkende par
Grønnstilk: min 7 hekkende par	Enkeltebekkasin: 2 ind.
Fjellmyrløper:	1 ind. med hekkeadferd
Lappspurv (VU):	min. 3 hekkende par
Sivspurv (NT):	min. 4 hekkende par
Blåstupe (NT):	min. 3 hekkende par

6.2.2. Sensitive enheter for fugl

Det er utarbeidet en egen rapport for fuglelivet i Rondane og Dovre nasjonalpark. Den er unntatt offentlighet, men lagt til grunn for sårbarhetsanalysen.

6.3 Sensitive enheter for villrein

I NINA Temahefte 73 er det gitt en egen omtale av sensitive enheter for villrein.

«Rein er en arealkrevende art som blir særlig negativt påvirket av menneskelig ferdsel og aktivitet. Reinen bruker dessuten ulike deler av fjellet til ulike tider av året, slik at grad av påvirkning er sesongavhengig. Aktuelle sensitive enheter for villrein er gjengitt i tabell 12 og enhetene er i tråd med kategoriene som benyttes på eksisterende kartgrunnlag og Miljøkvalitetsnorm for villrein.»

Tabell 12. Sensitive enheter/funksjonsområder for villrein. (Etter NINA Temahefte 73)

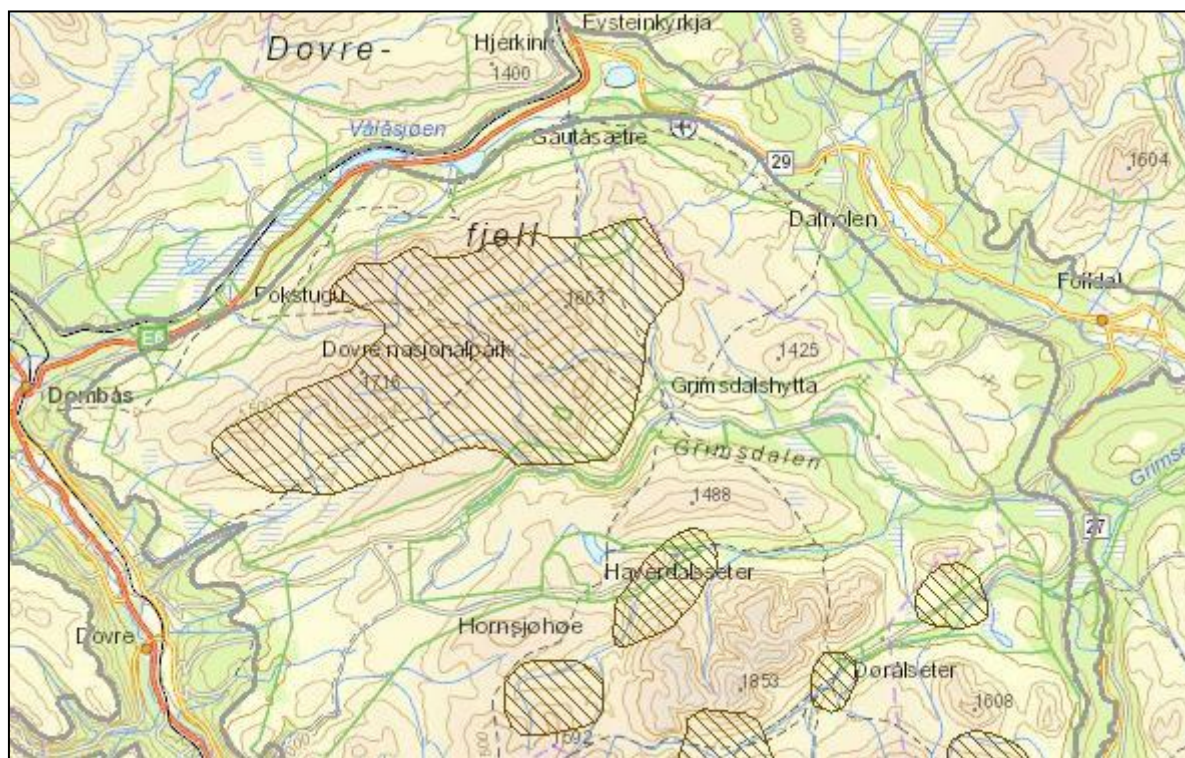
Funksjonsområder for villrein	Sesong	Kommentar
Kalvingsområde	Vår/forsommer	Endrer seg over tid
Sommerbeite	Barmark - sommer	Potensielle områder/faktisk bruk
Vinterbeiteområde	Vinter, Vår/forsommer	Potensielle områder/faktisk bruk
Trekkveier	Hele året, men primært vår til kalvingsland/sommerbeite og høst til vinterbeite.	
Utvekslingsområde	Hele året	Områder for utveksling av individ mellom ulike villreinstammer.

6.3.1 Kalvingsområder for villrein

I Dovre nasjonalpark bruker villreinen de sentralt, høyereliggende arealene som kalvingsområde. (se figur 30). I tillegg er det registrert flere kalvingsområder sør for Grimsdalen.

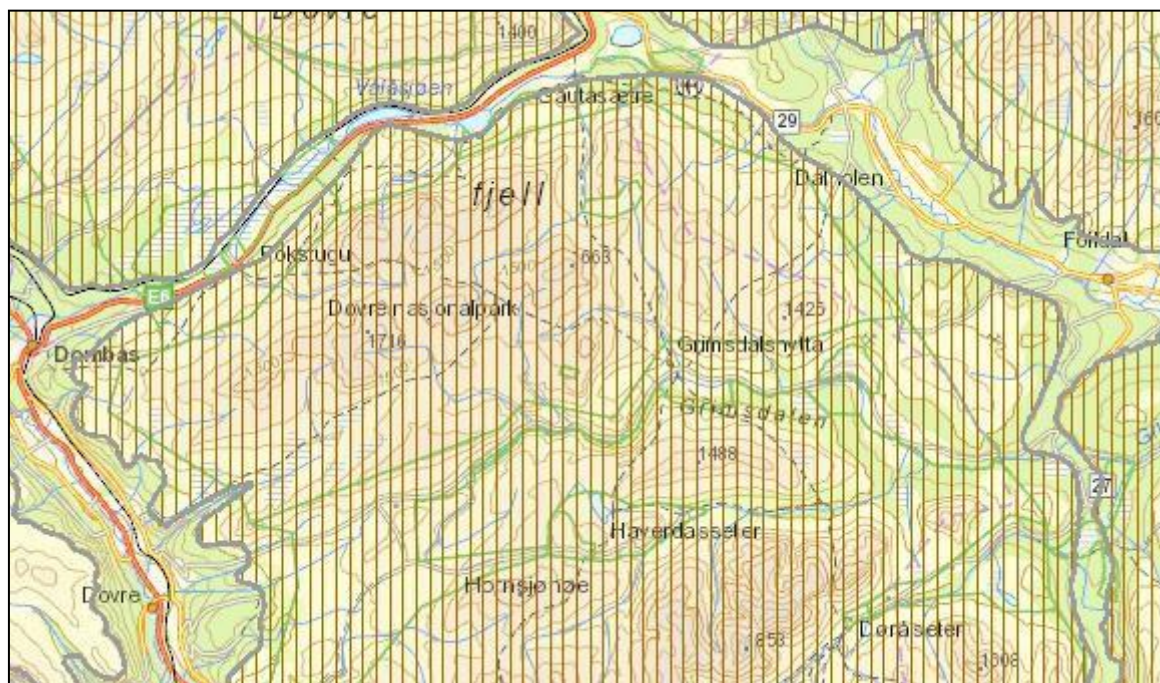
Villreinen er sårbar i kalvingsperioden, ikke bare rundt selve kalvingstidspunktet, men også i tiden etterpå. Simlene trenger gode beiter for å kunne yte en god melkeproduksjon.

Figur 30. Kalvingsområde for villrein, Dovre nasjonalpark, Rondane nord villreinområde (fra Miljødirektoratet– Naturbase)

6.3.2. Beiteområder for villrein

I områdene i og utenfor nasjonalparken er det registrert areal med både barmarksbeiter og vinterbeiter, definert som helårsbeite(.se figur 31).

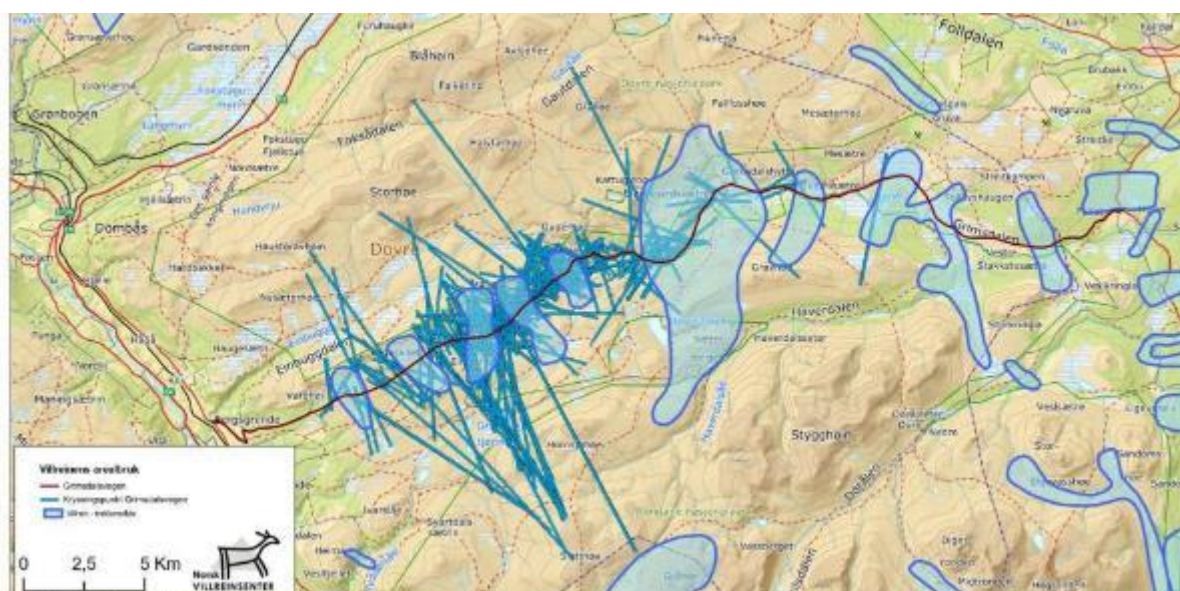
Figur 31. Helårsbeite for villrein, Dovre nasjonalpark, Rondane nord villreinområde (fra Miljødirektoratet– Naturbase)

6.3.3 Trekkområder for villrein

I tidligere tider, før samfunnet ble bygd ut med infrastruktur og andre tyngre tiltak, hadde villreinen store, årtidsavhengige trekk mellom innlandet og mer kystnære områder. Kartlegging av kulturminner etter tidligere tiders jakt og fangst på villrein har dokumentert dette. Bl.a. er det registrert mer enn 1200 fangstgroper over Dovrefjell. Her har det tidligere vært et trekk fra vinterbeiteområdene i Rondane til sommerbeiter i vestlige deler av det som i dag er Snøhetta villreinområde.

Som følge av inngrep, utbygging og ferdsel har villreinens leveområde blitt mer fragmentert. E6, jernbane og anna ferdsel danner i dag det som ser ut til å være en total barriere for reinstrekket mellom Rondane og Snøhetta. En tilsvarende situasjon rå i den sørlige delen av Rondane nord villreinområde. Her har ferdsel langs akse Mysusæte–Spranget–Rondvassbu skapt en barriere for reinstrekket mellom fjellet i Dovre og Sel og Vulufjell i NordFron og SørFron.

For å kunne utnytte dagens leveområde er villreinen i Rondane nord villreinområde avhengig av å opprettholde trekkveger på tvers av Grimsdalen. Disse er vist i figur 2. Trekkvegene følger vanligvis ikke en bestemt linje, men skjer innen for en avgrenset korridor i landskapet. Trekkvegene blir derfor framstilt som trekkområder.

Figur 32. Trekkområder for villrein, Dovre nasjonalpark, Rondane nord villreinområde (fra Miljødirektoratet– Naturbase) og kryssningspunkt etter NINA sitt GP-Smerkingsprosjekt.

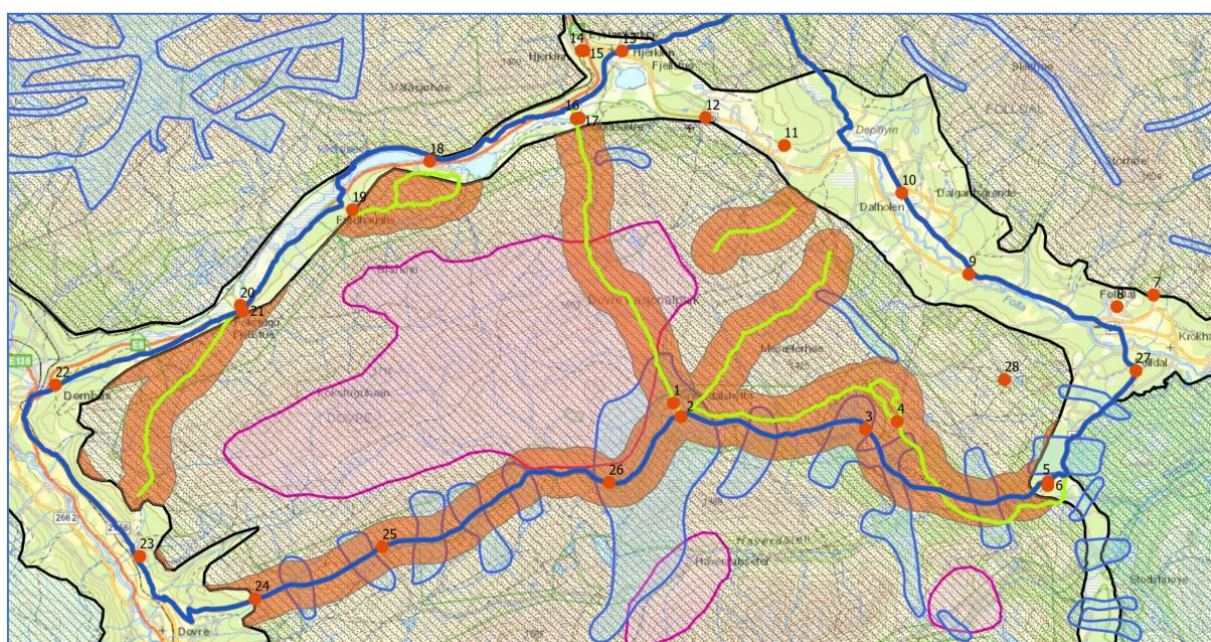
6.3.4 Bufferoner for ferdelselementers påvirkning på villrein

Utstrekningen av sensitive enheter for villrein blir dannet som bufferoner rundt aktuelle ferdelselementer. I tabell13 er det vist grenseverdier for slike bufferoner for ulike villreinområder, jf. NINA Temahefte 73.

Tabell13. Anbefalt buffer som bør brukes for å avgrense sensitive enheter / funksjonsområder for villrein i ulike villreinområder i Norge. Referansegrunnlag er henta fra «Miljøkvalitetsnorm for villrein». Fluktavstanden varierer med hvor lett de som ferdes er å oppdage, typen ferdsel, fart, vindretning osv. Typiske fluktavstander er derfor bare veiledende. (Etter NINA Temahefte 73).

Buffer	Fjellområde /villreinstammer
1000 m	Hardangervidda, Snøhetta aust og vest, Rondane nord og sør, Knutshø, Sølnekletten, Nordfjella, Setesdal Ryfylke.
500 m	Reinheimen-Breheimen, Forollhogna, Setesdal Austhei, Skaulen-Etnefjell, Våmur-Roan, Brattefjell-Vindeggen, Blefjell, Norefjell -Reinsjøfjell, Oksenhalvøya, Fjellheimen, Lærdal-Årdal, Vest-Jotunheimen, Sunnfjord, Førdefjella, Svartebotnen, Tolga Østfjell.

Bufferoner for ulike ferdelselementers påvirkning på villreinens arealbruk i Dovre nasjonalparker vist i figur 33.

Figur 33 . Sensitive enheter for villrein–bufferone 1000 m for ulike ferdelselementers påvirkning på villreinens arealbruk. Kartet viser ellers kalvingsområde (rød skravur), helårsbeite (grønn skravur) og trekk-korridorer (blå omriss).

7 Sårbarhetsanalyser for ferdselselement i Dovre nasjonalpark

Sårbarhetsanalysene i kap. 7.1–7.6 bygger på kunnskapsgrunnlaget som det er gjort greie for i kapitlene ovenfor, og metodikken i NINA Temahefte 73.

NINA Temahefte 73 har veiledende beskrivelser for utøving av skjønn. For areal angis hvor mye som finnes av de sensitive enhetene i lokaliteten. Foplassering blir det angitt hvor de sensitive enhetene er plassert i forhold til den bruken som foregår eller forventes.

Vektingen av sensitivitet for vegetasjon er skjønnsmessige vurderinger av areal (skala-4) og ferdselselementets plassering (skala 0 – 4).

Vektingen av sensitivitet for dyreliv er et produkt av skjønnsmessige vurderinger av areal (skala-51) og ferdselselementets plassering (skala 1–5).

For villrein blir sårbarheten et produkt av vekttall for areal lokaliteten dekker av et funksjonsområde (skala 1– 5), plassering av ferdselslokaliteten (skala 1– 5) og status for funksjonsområdet (skala 1– 3), jf. tabell 14.

I tillegg vurderes effekten av avbøtende tiltak.

Tabell 14 Vekting av funksjonsområder for villrein i forhold til status og bruk/grad av påvirkning.

Vekting	Status for påvirkning i funksjonsområder for villrein
1	Området er i bruk, kun tilfeldige forstyrrelser fra ferdsel
2	Arealunnvikelse og trekkhindringer observeres, sannsynlig knytta til systematiske forstyrrelser.
3	Nødstop: fullstendig arealunnvikelse eller flaskehals for forflytning langs avgjørende trekkpassasjer til funksjonsområde

7.1 Sårbarhetsanalyse for Kongevegen / Pilegrimsleden

Utregning av sårbarheten for Kongevegen / Pilegrimsleden er gjort for vegetasjon og villrein, se tabell 15. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for annet dyreliv her.

Kongevegen har en godt avgrenset trase uten tilløp til parallelle stifaDe sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er aktuelt med overvåking av tilstanden, og enkelte forbyggende tiltak, jf. eget notat fra sekretariatet.

Ferdselen langs Kongevegen / Pilegrimsleden er over de terskelverdi som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stisegment og arealunnavvikelse jf NINA-rapport 1013. Arealunnavvikelse fører til tap av viktige beiteressurser i barmarksperioden. En har ikke virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 15. Utregnet sårbarhet for Pilegrimsleden / Kongevegen.

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Kongevegen / Pilegrimsleden	Bratt skråning med ustabil substrat	2	0,1	-	0,2	0,1
	Brink/bratt skrent	2	0,1	-	0,2	0,1
	Myr/fuktig område	1	0,1	-	0,1	0,1
	Fuktsig/blauthøl	3	0,1	-	0,3	0,3
	Kalvingsområde	1	2	1	2	2
	Barmarksbeite	3	4	2	24	24
	Vinterbeite	2	3	1	6	6
	Trekkveier	1	1	1	1	1
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					36,8

7.2 Sårbarhetsanalyse for stien Hageseter - Grimsdalshytta

Utrekning av sårbarheten for stien Hageseter-Grimsdalshytta er gjort for vegetasjon, dyreliv og villrein, se tabell 16. Utrekningene for dyrelive gjelder hekke og oppvekstområder for fugl.

Stien Hageseter- Grimsdalshytta har en godt avgrenset trase med få tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er likevel registrert noen lokaliteter med begynnende eller aktiv slitasje og utgraving. Dette må stanses ved fysiske tiltak på stien. For andre lokaliteter bør en overvåke situasjonene.

Ferdselen langs stien mellom Hageseter- Grimsdalshytta er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnvikelse, jf NINA rapport 1013. En har få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 16. Utrechnet sårbarhet for stien Hageseter- Grimsdalshytta

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Stien Hageseter - Grimsdalshytta	Rabbe	2	0,1	-	0,2	0,2
	Bratt skråning med ustabil substrat	3	2	-	6	0,3
	Brink/bratt skrent	2	2	-	4	0,2
	Myr/fuktig område	2	4	-	8	0,2
	Fuktsig/blauthøl	2	4	-	8	0,2
	Fjell-lavhei med fint substrat	3	0,1	-	0,3	0,3
	Dyreliv våtmarksfugl	4	3	-	12	12
	Dyreliv annen fugl	4	3	-	12	12
	Kalvingsområde	1	2	1	2	2
	Barmarksbeite	3	4	2	24	24
	Vinterbeite	2	3	1	6	6
	Trekkveier	1	1	1	1	1
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					86,5

7.3 Sårbarhetsanalyse for Grimsdalen

Utregning av sårbarheten for Grimsdalen er gjort for villrein, se tabell 17. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon her.

Ferdselen i Grimsdalen er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnvikelse, jf NINA-rapport 1013. Det er særlig trekkvegene for villrein som ser ut til å bli påvirket av ferdsel på Grimsdalsvegen. Uten at en har eksakte tall, er det en allmen oppfatning er det økt ferdsel på Grimsdalsvegen, både med bil, sykkel og til fots. Vektingen av sårbarhet slår derfor mye ut på virkning på trekkvegene. Disse er hel avgjørende for å opprettholde en livskraftig villrein bestand. I den tiden Grimsdalsvegen er åpen har en få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 17. Utregnet sårbarhet for området Grimsdalen

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Grimsdalen	Dyreliv annen fugl	3	3		9	9
	Kalvingsområde	2	2	1	4	4
	Barmarksbeite	1	2	2	4	4
	Vinterbeite	1	1	1	1	1
	Trekkveier	5	4	2	40	40
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					61

7.4 Sårbarhetsanalyse for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta

Utregning av sårbarheten for stiene Grimsdalshytta– Nysætrin - Pikhetta er gjort for villrein, se tabell 18. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv.

De aktuelle traseene ligger som «merket sti» i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane. Omfanget av ferdsel på stiene er ikke kartlagt, men de berører viktige deler av leveområdet for villrein. En har få virkningsfulle avbøtende tiltak for å begrense ferdselen.

Tabell 18. Utregnet sårbarhet for området Grimsdalshytta Nysætrin - Pikhetta

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Grimsdalshytta– Nysætrin - Pikhetta	Kalvingsområde	2	2	1	4	4
	Barmarksbeite	2	2	2	4	4
	Vinterbeite	2	2	1	1	1
	Trekkveier	3	3	2	18	18
	Utvexling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					30

7.5 Sårbarhetsanalyse for Dovrefjellaksen

Utregning av sårbarheten for Dovrefjellaksen er gjort for villrein, se tabell 19. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

Langs Dovrefjellaksen har tung infrastruktur og ferdsel lagt beslag på store deler av det opprinnelige leveområdet for villrein. I denne sammenhengen er det derfor området barriere for utveksling av dyr med Snøhetta villreinområde og Knutshø villreinområde om er vektlagt. Det er pr. i dag ikke planer om restaurerende tiltak.

Tabell 19. Utregnet sårbarhet for området Dovrefjellaksen.

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Dovrefjellaksen	Kalvingsområde	1	1	3	3	3
	Barmarksbeite	1	1	2	2	2
	Vinterbeite	1	1	2	2	2
	Trekkveier	0	0	3	0	0
	Utveksling	5	5	3	75	75
	Sum utregnet sårbarhet					82

7.6 Sårbarhetsanalyse for Streitlie – Fallet

Utrekning av sårbarheten for Streitlie- Fallet er gjort for villrein, se tabell 20. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

I området har fv 27, samt annen infrastruktur og ferdsel blitt en barriere for utveksling av dyr med Sølnekletten villreinområde, og dette er vektlagt i sårbarhetsvurderingen. Det er pr. i dag ikke planer om restaurerende tiltak.

Tabell 20. Utreknet sårbarhet for området Streitlie- Fallet

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Streitlie - Fallet	Kalvingsområde	1	1	3	3	3
	Barmarksbeite	1	1	2	2	2
	Vinterbeite	1	1	2	2	2
	Trekkveier	1	1	3	3	3
	Utteksling	3	3	3	27	27
	Sum utregnet sårbarhet					37

Referat fra befaring i Grimsdalen LVO den 17.juni 2020 – besøkstrategi Rondane, fokusområde Grimsdalen

Arbeidsgruppa for fokusområde Grimsdalen gjennomførte den 17.juni 2020 en befaring i Grimsdalen for å se på utfordringer knyttet til parkering og utkjøring i utmark som blant kan bidrar til å vanskeliggjøre villreintrekket over Grimsdalen.

Vedtatte målsetninger for fokusområder er:

1. Bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør over Grimsdalsvegen
2. Bedre opplevelsen for den besøkende i området rundt Grimsdalshytta

Følgende medlemmer var tilstede på befaringa: Hans Olav Arnekleiv (villreinutvalget), Tore Larsson (Dovre fjellstyre) Finn Bjormyr (SNO-Rondane), Kjetil Streitlien (vara Folldal fjellstyre), Trond Stensby (nasjonalparkforvalter), Lars Bergseng (vegstyret), Eivind Bjørnsgårdseter (organisasjonen Grimsdalen), Egil Eide (vara Folldal kommune), Bernhard Svendsgård (Dovre kommune), Solvår Brustad Lileeng (Villreinnemda Rondane og Sølnekletten), Eirin Berge (nasjonalparkforvalter)

Følgende medlemmer meldte forfall: Jan Erik Reiten (DNT Oslo og omegn), Kristin Langtjern Folldal kommune (her stilte vara), Børge Røhjell Folldal fjellstyre (her stilte vara)

Befaringa startet på Eftansåe. Det var laget et skjema som et utgangspunkt for befaringa. I skjemaet var det listet opp steder som var interessante å stoppe på for å se på utfordringer og eventuelt mulige grep. Dette vil være relativt umiddelbare grep som kan gjøres i sommer og ev påfølgende sommer. I det videre arbeidet i arbeidsgruppa bør arbeidsgruppa også se på mer langsiktige tiltak for å oppnå målsetningene.

DNT Oslo og omegn hadde følgende innspill i forkant av befaringen: «*Kunne det vært aktuelt å rett og slett merke flere stier nede i dalen, etablere noen turmål med benker mv slik at de som bor der over flere dager har gode turforslag med utgangspunkt fra hytta? Evt turmål med enkel tilrettelegging kan evt være langs merkede stier også?*»

Stoppunkt 1 – Bom ved Eftansåe

- Bom flyttet hit i 2017
- Om sommeren mange som kjører rett forbi – behov for et i-skilt langs vegen før en kommer til p-plassen?
- Turutgangspunkt vinterstid
- Ligger utenfor landskapsvernområdet
- Flytte punktet noe lenger mot vegskrysset – eksisterende punkt saneres (vurderes benk her på hellene). Ikke søknadspliktig.

Stoppunkt 2 – Parkering Antonhuset

- Fungerer ok pr i dag – brukes i forbindelse med jakt og sausanking
- Ligger utsatt til - dersom det blir utfordringer i forhold til camping/parkering i fremtiden kan ev skilting vurderes.
- Ligger utenfor landskapsvernområdet.
- Ingen foreslåtte tiltak/grep.

Stoppunkt 3 – Vegaskillet

- 2 toalett – Dovre fjellstyre driftsansvar for den ene, vegstyret for den andre (fra den tiden det var bomvakt)
- Informasjonsplass i tre m/lite takoverbygg som Dovre fjellstyre har eierskap til. Her henger noe informasjon pr i dag. Bedre samordning og struktur på informasjonen - Dovre fjellstyre og Dovre kommune ser på dette.
- Legge til rett for lokale informasjonsbehov og utforming av informasjonen som skal henge her
- unngå at det blir en plass hvor ulike henger opp informasjon om salg av hyttetomter oa.
- Bevare reinsfiguren men se på skilting og vurdere nødvendigheten av alle (mulig utdaterte skilt når bommen ble flyttet)
- Fjerne søppeldunker av tre som står langs veggen på do-bygningen
- Brukes som rasteplass
- Rydde bort gammel bom ev andre materialer som ligger i grøften

Stoppunkt 4 – Tøftom

- Mye brukt utkikkspunkt over Grimsdalsmyrene men ikke gode forhold for å stoppe (trafikkmessig)
- Bord-benk brukes mye av lokale besøkende – denne bør bli stående
- Skilt om Grimsdalsmyrene har avsender Nasjonalparkriket. Pr i dag er forvaltningsmyndigheten nasjonalparkstyret. Vegstyret og organsiasjonen Grimsdalen ønsker at dette skiltet blir stående. Vurdere muligheten for å lage informasjon som legges i bordet i stedenfor.
- Involvere fylkeskommunen og lokale interesser ved ev fjerning av treskilt.

- Viktig villreintrekk
- Enighet om å fjerne treskiltet langs vegen.
- Historien på Tøftom bør fortelles en annen plass. Mulig Barth-bua er bedre egnet.
- Stramme opp vegen mellom Vegaskillet og Grimsdalsmyrene
- Bruke jegerkontrakter for å hindre parkering langs vegen, utvalgte strekninger

Stoppunkt 5 – ved Grimsdalsmyrene

- Fjerne bord-benk slik at besøkende ikke trekkes mot plassen
- Må grøftes for å hindre utkjøring av biler og campingbiler
- Vegstyret enig i grøfting
- En utkjøringsmulighet lenger øst bortenfor hvor det står et skilt med «Motorferdsel forbud». Dette skiltet fjernes, det grøftes for å hindre kjøring videre ned og inn i Grimsdalsmyrene naturreservat
- Ved avkjøring hytte «Elven» - det bør legges en stein noe lenger inn fra denne avkjøringa slik at det ikke kjøres ned mot vannet og elva her

Stoppunkt 6 – Verkjessætrene

- Organisasjonen Grimsdalen ønsket at treskiltet med «Gyger-Geiten» skulle flyttes til Verkjessætrene
- Flere andre mente det var greit å ta det bort.
- Avklares mot Fylkeskommunen

Stoppunkt 7 – Avkjøring mot sankekve ved Buåe

- Beitebrukere må ha tilgang til området
- Sette opp grind – mulig bidrag fra nasjonalparkstyret til innkjøp kan vurderes.

Stoppunkt 8 – Pundarvangen

- Uklart hvem som har driftsansvar for utedo
- Bord-benk på nedsiden av vegen (veglomma) mot elva flyttes til oversiden av vegen der de andre bord-benkene står.
- Ikke grøftes her pga for stort inngrep, ev vurdere «camping-forbud» skilt.
- Viktig villreintrekk
- Brukt som markeds plass en helg i året

Stoppunkt 9 – Langs Grimsa mellom Pundarvangen og avkjøringa til Grimsdalshytta

- Flere avkjøringsmuligheter som bør grøftes

Stoppunkt 10 – Bartbua

- Egen historikk knytt til åpning av nasjonalparken
- Ulike syn på plassen
- Behov for tiltak - alt fra bedre skilting til større omlegging av infopunktet.
- Ny søppelkonteiner
- Drift av utedoen har en kostnadsside
- Ikke behov for inngjerding av plassen da den avgrensnes naturlig
- Fungerer rimelig greit
- Mye ulik skilting – behov for opprydding og oppstramming knyttet til utforming og plassering av skilt.

Stoppunkt 11 – Mellom Barthbua og Tollevshaugen

- Tverrlibrua – hindre avkjøring ved å sette opp grind (setereierene på Tverrlisetre har behov for å hente vann til dyra med traktor og henger)
- Fjerne bord-benken (vegstyret sin – tar ansvar for å flytte denne)
- Fjerne infoskiltet både langs vegen og også skilt nede ved elva, ev vurdere å sette informasjonen som en «plakett» på selve brua. Avklare mot Fylkeskommunen.
- Grøfte ulike plasser langs vegstrekning ut mot terreng og deretter ta bort «motorferdsel forbudt» skilt.
- Treskilt og informasjonsskilt som viser til Tollevskyrkja – treskilt langs vegen fjernes. Annet skilt blir stående per nå.

Stoppunkt 12 – Ved avkjøring Tollevshaugen/Løkenseter

- Grøfte ulike plasser langs vegstrekning ut mot terreng og deretter ta bort «motorferdsel forbudt» skilt.
- Fjellcampen ved Tollevshaugen/Løken er ikke markert med skilt – dette bør vurderes slik at besøkende finner frem til plassen.

Stoppunkt 13 – Fra Tollevshaugen og Fallet

- Grøfte ulike plasser langs vegstrekning ut mot terreng og deretter ta bort «motorferdsel forbudt» skilt.
- Grønbug – benk-bord fjernes mente de fleste. Vegstyret og organisasjonen Grimsdalen mente bord-benken og skilt bør stå, men at de bør settes opp «camping-forbudt» skilt. Fin utsikt mot Rondane og et godt punkt for fotografering, men lite tilpasset stopp for biler. Historisk viktig villreintrekk område med gode vinterbeiter i området.

Stoppunkt 14 – Fallet

- beholde punktet, men vurdere plassering. Mulige plasseringer er der det er i dag (utbedre) eventuelt lenger ned mot FV 27 der nasjonal turistveg har laget en plass.

Oppsummering/oppfølging:

Inntrykket gjennom befaringen var at arbeidsgruppa var relativt samstemte om hvor det burde gjøres tiltak og hvordan disse skulle gjennomføres.

Gjennomgående var at bord-benker og treskilt som står på plasser langs vegen der en ikke ønsker kjøring/parkering i utmark må fjernes da disse tiltrekker seg de besøkende.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ved sekretariatet følger opp i forhold til utsjekking mot Fylkeskommunen når det gjelder skilt de antas å være ansvarlig for og som er ønsket fjernet.

Vegstyret pekte på at de har fokus på å holde Grimsdalsvegen smal og «stramme» den opp ved gjennomføring av vegvedlikehold. Vegstyret var positive til forslag om grøfting og gjennomføringen av dette gjøres i dialog og samarbeid med Dovre fjellstyre.

Vegstyret leverer faktura for gjennomført jobb på grøfting, ev utplassering av stein til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Inntil 50 000 kroner er satt av på årets budsjett for oppfølging av tiltak langs Grimsdalsvegen, og innfor denne rammen bør det også legges til rette for bidrag til 2 grunder på de nevnte punktene over.

Ad Barth-bua og fjellcampen her har sekretæren følgende kommentar: Arbeidsgruppa bør vurdere plassen og komme med forslag til om noe skal gjøres ev hva som skal gjøres, (jf. innspill fra nasjonalparkstyret knyttet til vedtak om besøksstrategi: «Arbeidsgruppa må også vurdere å bestille en mulighetsstudie av området mellom Grimsdalsveien og elva Grimsa nedenfor Grimsdalshytta. Her må en se på hvordan denne plassen best mulig kan tilrettelegges for turisten. I dag er det campingplass på den «fineste» plassen ned mot elva.»)

RONDANE - DOVRE NASJONALPARKSTYRE

DNT Oslo og Omegn
Postboks 7 Sentrum
0101 Oslo

Deres referanse
Vår referanse 2011/2011/1735
Saksbehandler FMOP/KAM 61 26 60 66

Dato 01.07.2011

Dovre nasjonalpark og Grimsdalen landskapsvernområde – tillatelse til merking av sti ved Grimsdalshytta – søker DNT Oslo og Omegn.

Rondane – Dovre nasjonalparkstyre har i møte 31.mai, sak nr. 34-2011 gitt DNT Oslo og Omegn tillatelse etter verneforskriften for Dovre nasjonalpark og Grimsdalen landskapsvernområde tillatelse til å merke opp stien: Grimsdalshytta – Storberget – Grimsdalshytta som omsøkt.

Søknaden

DNT Oslo og Omegn søker om å merke en sti til Storberget i Grimsdalen (dagstur). Dette som følge av nedlegging av en del merkede stier nord for Grimsdalen pga konflikter med viktige områder for villreinen. Det henvises til forvaltningsplanen der et slikt tiltak er innarbeidet som erstatning for nedleggelse av andre ruter nord for Grimsdalen. En dagstur til Kattuglehø var nevnt i forvaltningsplanen. I et møte 25.07.10 ble denne traseen ansett som for konfliktfylt i forhold til villreinen. Traseen lavere i terrenget om Storberget ble et alternativ som DNT nå søker om å få merke opp. Det skal merkes iht DNTs merkeinstruks. Det skal etableres en natur- /kultursti langs merkingen, og merkingen ønskes gjennomført i 2011. Traseen vil følge eksisterende tråkk/stier fra Grimsdalshytta og sørvestover til varden på Storberget. Stien legges forbi de små vannene nord for Storberget og følger kanten/draget nord for dalen til Grimsdalshytta.

Verneforskrift og forvaltningsplan

Formålet med opprettelsen av Rondane og Dovre nasjonalparker er blant annet å ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde og ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane. Formålet med Grimsdalen landskapsvernområde er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør vesentlig del av landskapets art. Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av et enkelt friluftsliv, jmfør § 2 i verneforskriftene.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, anlegg og midlertidige innretninger osv. jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 3 pkt.1.1 og verneforskriften for Grimsdalen § 3 pkt 1.1. Bestemmelsene er likevel ikke til hinder for oppsetting av skilt og merking av stier i henhold til forvaltningsplanen jf. verneforskriften for Dovre § 3 pkt.1.3 e) og i henhold til verneforskriften for Grimsdalen lvo § 3 pkt1.3 k), som gir mulighet til opparbeiding og merking av nye turstier og løyper.

Denne saken må i tillegg til verneforskrift og retningslinjer i forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldloven, herunder de miljørettslige prinsippene nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Miljøverndepartementet har 09.mars 2011 delegert myndigheten etter forskriften til Rondane Dovre nasjonalparkstyret i medhold av Naturmangfoldlovens (NML) § 62 jf. 77.

Vurdering

I dag er Dovre nasjonalpark et spesielt viktig villreinområde. Forvaltningsplanen legger opp til at de indre områdene i Dovre nasjonalpark skal ha liten ferdsel, først og fremst på grunn av villreinen i området. Det ble derfor fjernet merking / ingen merking av stier innenfor Dovre nasjonalpark. For å kompensere for de tapte merkede stiene, foreslås det i forvaltningsplanen å merke en sti til

Kattuglehø. På befarings i 2010 ble dette sett på som lite ønskelig. Men for å kompensere for de tapte stiene ble et nytt alternativ vurdert. DNT søker nå om å få merke en rute fra Grimsdalshytta til Storberget og en rundtur tilbake igjen. Det legges til grunn i forvaltningsplanen at ferdsel skal fortrinnsvis kanaliseres til utkanten av verneområdet eller til randsonen utenfor. For å forene målet om å ivareta verneverdiene og samtidig sikre allmenn ferdsel er kanaliseringstiltak et viktig verktøy for mest mulig å unngå konflikt mellom ferdsel og villrein. Det kan likevel foreligge en potensiell konflikt mellom mulig belastning på økosystemet (villrein) kontra friluftslivs- og næringsinteresser. Villreinnemnda påpeker i sin uttalelse at den foreslåtte traseen ligger i ytterkanten av kalvingsområdet og i trekkområdet for villreinen. Merka simler har benyttet deler av dette området. Imidlertid er kalvingen over når folk kommer inn i området siden Grimsdalsveien normalt åpnes først i juni, og ferdselen før den tid er svært liten. Tiltaket ligger langsetter dalen hvilket kan forsterke barrierer for trekk nord – sør. Ideelt sett mener villreinnemnda det ikke er ønskelig med økt ferdsel i retningen langsetter dalen, men mener likevel det kan veies opp mot andre tiltak som gjøres for å sikre de indre områdene.

Forvaltningsmyndigheten legger derfor opp til å tillate enkel tilrettelegging i dette området, men vil påpeke føringene i forvaltningsplanen om at en også skal ivareta villreinens mulighet for sykklisk bruk av områdene i fremtiden. Forvaltningsmyndigheten ser behov for en alternativ dagsturtrase og mener på bakgrunn av ovenstående at omfanget av tiltaket er forsvarlig i forhold til verneverdiene og verneformålet i nasjonalparken. Det vurderes at kunnskapsgrunnlaget i dette tilfellet er godt nok utarbeidet gjennom forvaltningsplanen (jf. naturmangfoldlovens § 8 – kunnskapsgrunnlaget og § 9 – føre-var-prinsippet). Forvaltningsmyndigheten mener et slikt tiltak er positivt for friluftslivet og vurderer den totale belastningen av ferdsel i disse områdene som forsvarlig (jamfør naturmangfoldlovens § 10). Slik vi vurderer det ivaretar forskriftene og forvaltningsplanen §§ 1, 4 og 5 i naturmangfoldloven. Det miljørettslige prinsippet i § 11 (kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver) er vurdert som ikke relevant. Når det gjelder § 12 (om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) viser vi til vilkårene som er satt i vedtaket.

Vedtaket:

Rondane – Dovre nasjonalparkstyre har i møte 31.mai 2011, sak nr. 34-2011 gitt DNT Oslo og Omegn tillatelse etter verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 3 pkt.1.3 e, og Grimsdalen landskapsvernområde § 3 pkt.1.3 k, tillatelse for til å merke opp stien: Grimsdalshytta – Storberget – Grimsdalshytta som omsøkt. Følgende vilkår gjelder:

- I Angående natur-/og kulturstien må det først utarbeides en plan for tiltaket med konkret plassering av poster og informasjon. Planen må godkjennes av forvaltningsmyndigheten.
- I Evt. utforming og plassering av informasjonsmateriellet skal gjøres i samråd med forvaltningsmyndigheten og SNO.
- I Merkingen skal følge DNT sin merkeinstruks
- I Nøyaktig trasevalg skal utføres i samråd med SNO
- I Området skal ryddes forsvarlig etter gjennomføring av tiltakene.
- I SNO skal varsles når tiltaket er gjennomført.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. Klagen stiles til Miljøverndepartementet, men sendes til Nasjonalparkstyret for Rondane - Dovre.

Bengt Fasteraune (sign.)
Styreleder

Kopi:

Dovre kommune, 2662 Dovre
Rådgivende utvalg for nasjonalparker og landskapsvernområder i Rondaneregionen,
v/Jan Olav Solstad, Nyseterjordet 28, 2670 Otta
Villreinutvalget Rondane Nord, Dovre Fjellsenter, 2660 Dombås
Villreinnemnda for Rondane og Sønkletten, Pb 172, 2659 Dombås
Norsk Villreinsenter Nord, 2661 Hjerkin

Statens naturoppsyn Dombås v/ Finn Bjormyr, Postboks 124, 2659 Dombås
Direktoratet for naturforvaltning, Pb 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

NOTAT:

Fjellcamping på elveslettene ved Bjørnsgardsætre i Grimsdalen landskapsvernområde. Sårbarhetsvurdering.

Bakgrunn.

På forespørsel fra nasjonalparkstyret har undertegnede gjennomført feltarbeid på de elveslettene langs Grimse som benyttes til fjellcamping i Grimsdalen landskapsvernområde. Formålet var å vurdere beitetrykk, påvirkning fra fjellcampingen og gi innspill til framtidig forvaltning av området. Lokaliteten er besøkt 2.7 og 10.8.2016.

Områdebeskrivelse.

Elveslettene som benyttes til fjellcamping ligger langs Grimse der Tverråe munner ut (figur 1). Lokaliteten ligger innenfor Grimsdalen landskapsvernområde og beites aktivt gjennom sommersesongen (storfe, sau og tidvis hest (?)). Beitepresset er hardt. Lokaliteten er beskrevet i skjøtelsesplanen for Grimsdalen landskapsvernområde (Larsen 2013), og er her dokumentert som et viktig område for biologisk mangfold. Lokaliteten er vokseplass for flere sjeldne og rødlistede karplanter og sopp (beitemarksopp), noe som er godt dokumentert av Larsen (2013).

Lokaliteten består av naturbeitemark (inkludert beiteveikanter), samt tilstøtende utmark (elvekanter, fjellbjørkeskog mm) som dekker mindre arealer (figur 2). Et område rundt Barthbue er inngjerdet (figur 3) og unntas dermed fra den nokså intensive beitingen som i noe varierende grad dominerer resten av elveslettene.

Figur 1. Elveslettene langs Grimse ved Tverråas utløp.

Figur 2. Elveslettene langs Grimse ved Tverråas utløp. Fjellcampingen ses i bakgrunnen.

Foto: Geir Høitomt 02.07.2016

Figur 3. Fjellcampingen sett fra motsatt side av Grimse. Inngjerdet område ved Barthbue ses i bakgrunnen. Foto: Geir Høitomt 02.07.2016

Kontoradresse
Rosteinvegen 6
2870 DOKKA

Telefon
99249948

E-post
geir@kistefos-skog.no

Bankgiro
1594.2946497

Org.nr.
980 878 376

Artsmangfold.

Feltarbeidet i 2016 underbygger tidligere registreringer som er foretatt i dette området. Disse registreringene er godt beskrevet i skjøtelsesplanen (Larsen 2013).

Naturbeitemarka består av nokså tørre flekkmure- og finnskjeggryer, og har innslag av flekkmure-sauesvingel-eng og reinrosehei (sistnevnte særlig langs Tverrråe). Naturbeitemarka har gode forekomster av flere naturengplanter/indikatorarter. Eksempel på dette er store forekomster av marinøkkel, bakkesøte (NT), bittersøte og småsøte (NT) (figur 4 og 5). Langs Tverrråe (og delvis langs Grimse) vokser reinrose nokså rikelig sammen med andre krevende arter som gulsildre, snøsøte, bjønnbrodd og ljåblom. I dette miljøet ble også hvitstarr (EN) påvist under feltarbeidet i 2016 (figur 6), samt fjellnøkleblom og smalnøkleblom (sistnevnte fortrinnsvis i flomsona langs Grimsa).

Beitemarksopp forekommer i varierende grad det enkelte år, men arter som musserongvokssopp, engvokssopp og mønjevokssopp er dokumentert fra området.

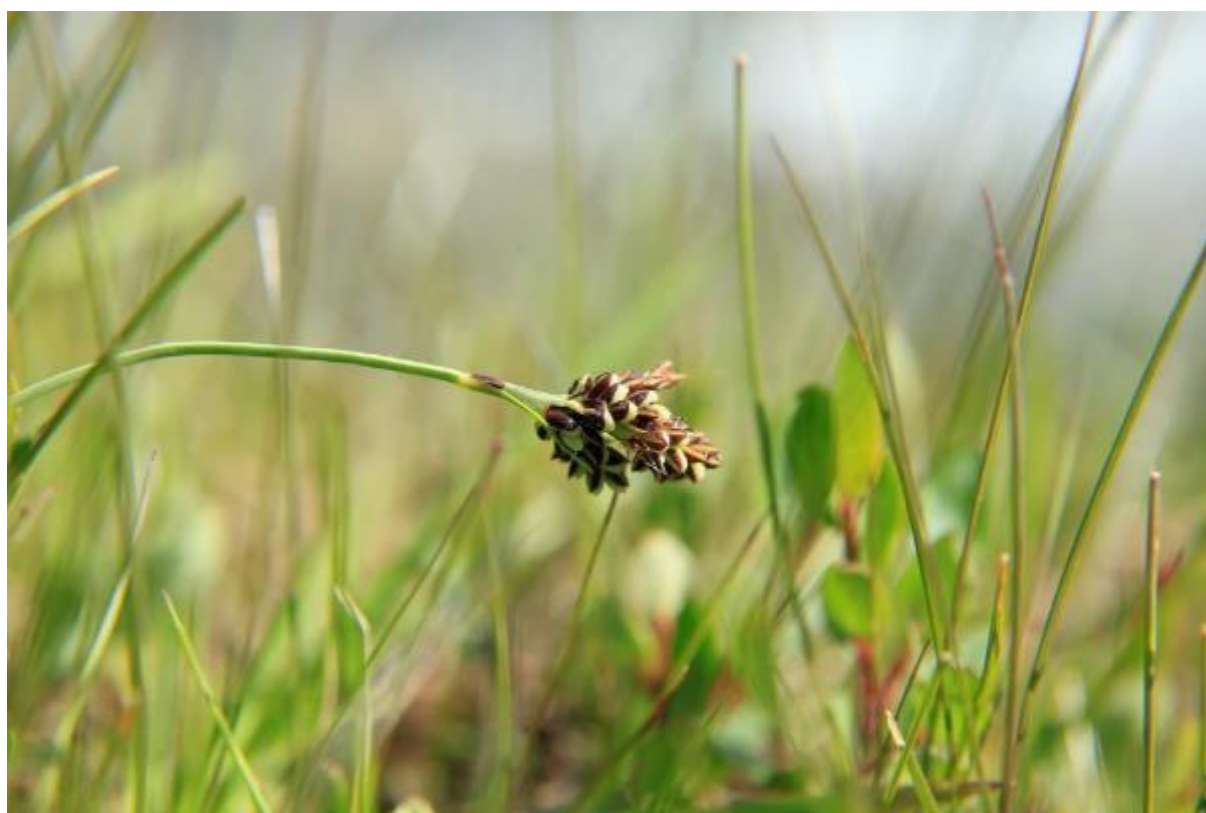

Figur 4. *Marinøkkel* er en karakterart i naturbeitemark og vegkanter på lokaliteten, og er spesielt tallrik på inngjerdet areal rundt Barthbue. Foto: Geir Høitomt

Figur 5. Småsøte (NT) er en karakterart i naturbeitemark og vegkanter på lokaliteten.

Foto: Geir Høitomt 02.07.2016

Figur 6. Hvitstarr (EN) er plassert i kategorien sterkt truet (EN) på den norske rødlista. Arten ble påvist langs elvebredden både langs Grimsa og Tverråe i 2016. Foto: Geir Høitomt 02.07.2016

Kontoradresse
Rosteinvegen 6
2870 DOKKA

Telefon
99249948

E-post
geir@kistefos-skog.no

Bankgiro
1594.2946497

Org.nr.
980 878 376

Skjøtsel og bevaring av vegetasjon.

Lokaliteten er påvirket av husdyrbeite og campingaktivitet.

Beitevollene langs elva er nokså tørre og har et hardt beitepress (også beskrevet i skjøtelsesplanen (Larsen 2013)). Artsmangfoldet på disse slettene er avhengig av fortsatt tradisjonell bruk (beite eller slått), og at einer ikke får bre seg inn i for sterk grad. I dag synes beitepresset imidlertid å være i overkant hardt på deler av området (de tørreste partiene). Det inngjerdede arealet rundt Barthbue fungerer i så måte som et referanseområde, og her er det bl.a. betydelig større forekomst av marinøkkel (en art sau beiter nokså systematisk). Potensialet for like rike forekomster utenfor gjerdet er til stede (samme vegetasjonstype, topografi og jordsmonn).

Optimal skjøtsel av elvesletta vil være en noe mer målrettet beiting eller et ekstensivt slåtteregime.

Det foreslås derfor at inngjerdet areal rundt Barthbue (figur 7 og 8) skjøttes som slåttemark (ca. 1 dekar). Det slås i midten av august og graset fjernes fra området. Arealet slås med tohjuls-slåmaskin og graset rakes manuelt. Alternativ slåtteredskap kan være ljà eller ryddesag med plastkniver som skjærer graset (ikke tråd). Bruk av redskap som medfører oppriving av markdekket må unngås (eksempelvis ryddesag med tråd). Trolig vil slått hvert 2. – 3. år være tilstrekkelig, men dette bør utprøves i praksis for å innhente nødvendig erfaring.

Figur 7. Fra inngjerdet område rundt Barthbue. Det foreslås å skjøtte dette arealet som slåttemark (slått og fjerning av graset). Foto: Geir Høitomt 02.07.2016

Kontoradresse
Rosteinvegen 6
2870 DOKKA

Telefon
99249948

E-post
geir@kistefos-skog.no

Bankgiro
1594.2946497

Org.nr.
980 878 376

På resterende del av naturbeitemarka (se figur 3) er det ønskelig med et noe redusert beitepress. Det foreslås derfor å gjerde inn fjellcampingen og benytte området som beiteareal på ettersommeren. En inngjerding bør omfatte de tørreste delene av elvesletta og er grovt skissert på figur 8. Skissert areal omfatter ca. 25 dekar. Det foreslås at inngjerdingen åpnes rundt 1. august slik at beitedyra går fritt ut og inn. Det er i denne sammenheng viktig å ha flere, og relativt brede, innganger i gjerdet. Alternativt kan inngjerdingen benyttes som sanke-kve på slutten av beitesesongen (med et konsentrert og hardt beitetrykk).

På inngjerdet areal er det ønskelig med et moderat uttak av einer. Arten er i ferd med å bli relativt dominerende i naturbeitemarka (figur 8), og noe rydding bør derfor foretas. Ryddingen gjennomføres manuelt (ryddesag, motorsag) og nedskåret einer fjernes fra området. Det er viktig at ryddingen gjennomføres punktvis, og fortrinnsvis som en utvidelse av eksisterende åpninger.

Figur 8. Ortofotobilde som viser inngjerdet område rundt Barthbue, samt resterende deler av fjellcampingen. Rød linje markerer foreslått inngjerding for å oppnå mer målrettet beiting. Det må eventuelt avklares om gjerding langs Grimsa er nødvendig, eller som elva er barriere nok.

Fjellcampingen er et etterspurt tilbud som markedsføres bl.a. gjennom Dovre fjellstyre. Ferdsel, telting og annen camping påvirker vegetasjonen på elvesletta (se figur 3 og 8). Slitasje og påvirkning synes imidlertid ikke å være av en slik karakter at det er spesielt negativt for sjeldne og sårbare arter. Et unntak er imidlertid langtidsopphold med campingvogn med fortelt. Forteltene har gjerne tett gulv og vil ved lang tids bruk påvirke vegetasjonen på stedet svært negativt (figur 9). Slik bruk av fortelt er derfor ikke forenlig med god skjøtsel av naturverdiene i området. Det anbefales derfor at bruk av fortelt reguleres strengt (enten som totalforbud eller kun korte perioder, eksempelvis 2-3 dager, for fortelt uten gulv). Det må i så fall føres tilsyn med dette gjennom campingsesongen.

Figur 9. Langvarig plassering av fortelt er svært negativt for vegetasjonen, og representerer en trussel også mot vokseplasser for sjeldne og truede arter. Foto: Geir Høitomt 10.08.2016

I forbindelse med feltarbeidet ble det i 2016 vurdert alternative arealer for camping i dette området. Det ble konkret sett på 2 lokaliteter:

1. På nordsida av Grimsdalsvegen, areal som grenser inn mot vegen opp til Grimsdalshytta (figur 10 og 11).
2. Areal i tilknytning til et eldre grustak på nordsida av Grimsdalsvegen, ca. 250 meter østover fra krysset opp mot Grimsdalshytta (figur 10 og 12).

Figur 10. De to vurderte arealene nord for Grimdalsvegen som beskrives i teksten.

Figur 11. Vurdert lokalitet ved oppkjøring til Grimdalshytta. Foto: Geir Høitomt 02.07.2016.

Kontoradresse
Rosteinvegen 6
2870 DOKKA

Telefon
99249948

E-post
geir@kistefos-skog.no

Bankgiro
1594.2946497

Org.nr.
980 878 376

Figur 12. Vurdert lokalitet 250 meter øst for oppkjøring til Grimsdalshytta.

Foto: Geir Høitomt 02.07.2016.

Felles for begge disse lokalitetene er at de inneholder mye av det samme artsmangfoldet som er beskrevet på nåværende fjellcamping. Det ble påvist bakkesøte, småsøte, bittersøte, snøsøte, marinøkkel og fjellnøkleblom også på disse arealene. I tillegg ble en sandsvalekoloni (8 reirhull) registrert i det gamle grustaket på den østre lokaliteten. Det vurderes derfor som lite aktuelt å vurdere flytting av fjellcamping til noen av disse to vurderte lokalitetene.

Dokka 10.11.2016

Geir Høitomt

Kontoradresse
Rosteinvegen 6
2870 DOKKA

Telefon
99249948

E-post
geir@kistefos-skog.no

Bankgiro
1594.2946497

Org.nr.
980 878 376

Arkivsaksnummer: 2019/10492-9

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 19.11.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	55/2020	30.11.2020
Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret	3/2021	12.01.2021
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	6/2021	10.02.2021

Rondane np - Oppfølging av tiltak fokusområde Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter i besøksstrategien

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til kunnskapsgrunnlaget og målsetningene i besøksstrategien om å bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet og målsetninger om økt verdiskapning i randområdene og bedre opplevelse for den besøkende. Å oppnå målsetningen knyttet til villreintrekket gjennom forvaltningstiltak innenfor rammene nasjonalparkstyret har, er avhengig av at tilrettelegging for opphold og ferdsel i dette området ikke styrkes.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre beslutter derfor at følgende skal legges til grunn i det videre arbeidet i fokusområdet:

1. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet.
2. Redusere ferdselen i området gjennom restriktiv dispensasjonsbehandling av søknadspliktige tiltak i området
3. Oppgradere dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen)
4. Stramme opp p-plassen ved å rydde opp i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord)
5. Bidra i et samarbeid initiert av andre knyttet til utvikling av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss
6. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter, dersom skilting av sårbare kulturminner opphører.

Arbeidet med oppgradering av informasjonspunkt på Spranghaugen skal igangsettes i løpet av 2021.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturresevat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2020

Forslag fra Eldri Siem: Saken blir utsatt.

Forslag fra Eldri Siem vedtatt med 8 mot 2 stemmer.

For stemte: Ole Tvette Muriteigen, Guri Ruste, Kristian Ulen, Magnar Bratlien, Eldri Siem, Halvor Dahle Meland, Laila Bårdsløkken, Kristin Langtjernet.

Mot stemte: Even Moen, Jørn Eriksen.

Aud Hove var fraværende under avstemningen.

Det ble ellers anført fra nasjonalparkstyret at AU følger opp saken i et møte i januar 2021, med bl.a. en framdriftsplan for det videre arbeidet.

Vedtak

Saken blir utsatt.

Saksprotokoll i Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret - 12.01.2021

Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret diskuterte saken om videre fremdrift knyttet til fokusområdet 1 i besøksstrategien for Rondane nasjonalpark.

Arbeidsutvalgets vedtak i saken skal legges frem som innstilling i saken til nasjonalparkstyret i førstkommende styremøte.

Arbeidsutvalgets vedtak var enstemmig.

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til kunnskapsgrunnlaget og målsetningene i besøksstrategien om å bedre muligheten for villrein å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet og målsetninger om økt verdiskapning i randområdene og bedre opplevelse for den besøkende. Å oppnå målsetningen knyttet til villreintrekket gjennom forvaltningstiltak innenfor rammene nasjonalparkstyret har, er avhengig av at tilrettelegging for opphold og ferdsel i dette området ikke styrkes.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tar til etterretning at Sel kommune jfr. kommunal planstrategi (vedtatt 16.12.2020) planlegger å starte opp en reguleringsplanprosess for området.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre beslutter at følgende skal legges til grunn i det videre arbeidet i fokusområdet:

1. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet. Ved eventuell fjerning av stimerking skal det alltid vurderes og legges fram forslag om en alternativ stiløype/ny stitrasè.
2. Redusere ferdselen i fokusområdet gjennom å ha en streng dispensasjonspraksis ved søknader om tiltak og aktiviteter i dette området, både der retningslinjene i forvaltningsplanen gir åpning for dette, men også i saker som skal vurderes etter naturmangfoldloven § 48.
3. Dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen oppgraderes i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen), og i tråd med reguleringsplan.
4. Oppstramming av p-plassen og opprydding i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord) avklares gjennom reguleringsplanprosess.
5. Nasjonalparkstyret vil bidra i samarbeid med andre om utviklingen av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss.
6. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter. Igangsetting av skjøtsel her forutsetter at skilting av stien «Fosseråket» med sårbare kulturminner opphører.

Dokumenter i saken

Vedlegg

- Særutskrift vedtak Rondane-Dovre nasjonalparkstyre av 21.mars.2017
- Vedtak i Sel kommunestyre 4.juni 2018
- Presisering av vedtak fra Sel kommune etter henvendelse datert 1.juni 2019 (vedlagt)
- Møteprotokoll fra styremøte 31.november 2018
- Villrein fjellet som verdiskaper i Rondane justert prosjektplan 7.juni 2019
- Vedtak i Sel fjellstyre om jaktfrie soner, 20.mai 2020
- Statskog sin uttale om eksisterende bru over Stor-Ula, 20.oktober 2020

Relevante rapporter som ikke er vedlagt, finnes her:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>

Dette gjelder:

- Besøksstrategi Rondane nasjonalpark 2015
- NINA kortrapport 32 Sårbarhetsvurdering av to innfallsporter til Rondane nasjonalpark <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>
- Rapport om kulturminner, verdier, sårbarhet og forvaltning av kulturminner i Rondane og Dovre området (2006)
- NINA-rapport. 1013 Villrein og ferdsel i Rondane
- MIMIR-rapport Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter

Saksopplysninger

Bakgrunn

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre godkjente besøksstrategien for Rondane nasjonalpark i 2015. Det ble i besøksstrategien bestemt at det skulle defineres 6 fokusområder – dvs områder der det er spesielle utfordringer mellom verneverdier og de besøkende. Fokusområde 1 er området Mysusæter-Høvringen-Rondvassbu

I den godkjente besøksstrategien har nasjonalparkstyre vedtatt følgende målsetninger i fokusområdet Mysusæter-Rondvassbu-Høvringen:

- Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet
- Legge til rette for økt verdiskaping i randområdene
- Legge til rette for en bedre opplevelse for turisten på de ulike innfallsportene i området

Forskningsrapport fra NINA viser til at en vil kunne oppnå de største effektene for villrein ved å flytte p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter og fjerne/legge ned stien over Randen (dvs målsetningen i kulepunkt 1 over).

I forbindelse med arbeidet knyttet til besøksstrategien og fokusområdet Mysusæter-Rondvassbu-Høvringen, har det vært gjennomført flere seminarer med en bredt

sammensatte arbeidsgruppe. En anbefaling fra arbeidsgruppa i dette fokusområdet var å gjennomføre en mulighetsstudie av området Mysusæter-Spranget. Nasjonalparkstyret fikk midler til gjennomføring av en mulighetsstudie i området Mysusæter-Spranget. Styret ønsket å se på de næringsmessige mulighetene som lå i det å eventuelt flytte parkeringsplassen på Spranghaugen. Bakgrunnen var blant annet sårbarhetsrapport gjennomført av NINA der flytting av denne p-plassen ble vurdert å være et tiltak av vesentlig betydning for å få reetablert trekket slik at reinen kan trekke mellom sine funksjonsområder.

Når studien var slutført skulle nasjonalparkstyret be om avklaring fra Sel kommune om en eventuell flytting av parkeringsplassen ned til Mysusæter.

Parallelt med arbeidet med mulighetsstudien og oppfølgingen av denne skulle følgende tiltak utredes og eventuelt realiseres ihht vedtaket fra nasjonalparkstyret:

- Nedlegging eller flytting av stien over Randen.
- Fjerning eller erstatning av brua over Ula ved Spranget.
En fjerning av brua forutsetter at vintertraseen til Rondvassbu legges om til å krysse Ula på ny bru lengre ned mot Mysusæter.
- Regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.
- Innføre en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet
- Om nasjonalparkstyret skal bidra på tilrettelegging vest for Høvringen.

Endelig rapport fra MIMIR – rådgivere for reiselivet, forelå i februar 2018. Sel kommunestyre behandlet saken i møte den 4.juni 2018. MIMIR rapporten gjør en vurdering av de næringsmessige konsekvensene knyttet til en eventuell flytting av p-plassen på Spranget samt effekten at en eventuelt slik flytting for opplevelsen til den besøkende (kundereisen). Her er ikke andre hensyn vurdert, noe rapporten også understreker. Hele rapporten fra MIMIR kan leses her: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Besoksforvaltning-Rondane-nasjonalpark/>

Vedtaket fra Sel kommunestyre av 4.juni 2018 er vedlagt saken.

Sekretariatet forberedte en styresak om videre oppfølging av besøksstrategien i dette fokusområdet til styremøte den 31.november 2018. Saken ble utsatt, jf protokoll fra styremøtet vedlagt.

Sekretariatet har etter representert nasjonalparkstyret i styringsgruppa for delprosjekt 2 i prosjektet «Villrenfjellet som verdiskaper i Rondane». Fremdriften for dette prosjektet er ifølge justert prosjektplan datert 7.6.2019 at sluttrapport skal foreligge den 31.12.2020. Det har også vært kjøpt inn tjenester fra landskapsarkitekt for landskapsplaner for Spranghaugen og Mysusæter over bestillingsdialogen i 2020 . Dette oppdraget har vært diskutert med prosjektleder for delprosjekt 2 i Villrein fjellet som verdiskaper i Rondane.

Det er videre forsøkt å avklare med andre interesser om jaktfrie soner og åpningstider på turisthytta. Her har vi mottatt tilbakemeldinger fra både Sel fjellstyre og DNT Oslo og omegn, Når det gjelder brua over Stor-Ula ved Spranghaugen vises det til epost fra Statskog datert 20.oktober 2020 som er vedlagt

På denne bakgrunn vurderer sekretariatet at styrets bestilling om mer involvering er innenfor det som har vært hensiktsmessig i tidsperioden fra vedtak i 2018. Sekretariatet legger derfor

på nytt frem en sak knyttet til det besøksforvaltningsarbeidet i fokusområde 1, Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for Rondane nasjonalpark til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77

Om arbeidet med besøksforvaltning sier vedtekene til nasjonalparkstyre:

«8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet ide enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet. Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtelsesplaner. Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter.»

Verneformål – forskrift

Formålet med Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv
- ta vare på landskapsformene

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 2 angir følgende formål for vernet:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,

- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,*
- *ta vare på verdifulle kulturminner*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplan

s. 49:

Verneforskriften for Frydalen og Grimsdalen har bestemmelser om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelser til hensetting/parkering av bobiler og campingvogner på arealer som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen. Denne bestemmelsen om hensetting av campingvogn/bobil er tatt inn for å kunne regulere overnattingen og det landskapsmessige bildet.

(.....)

I Frydalen landskapsvernområde er det per i dag ikke tilrettelagt for parkering av bobiler/campingvogner. Østkjølen grunneierlag har tidligere tilrettelagt en rasteplass ved Frya, ved enden av en avkjørsel på vegen mellom brua fra Store Eldåa og Dambua. På en liten odde nede ved elva er det laget grillplass, satt opp bord og noen benker. Fra Spranget er det rapportert om store grupper som overnatter i telt like ved Spranget/parkeringsplassen på Spranghaugen. Dette fører til forsøpling og problemer med sanitære forhold. Området er den største innfallsporten til Rondane. Under ferdselsregistreringer i juli/august/september ble det på godværsdager registrert opp til 350 personer som startet eller passerte Spranget på tur innover mot Rondvassbu eller nedover langs Ula. Det er ikke ønskelig med camping i tilknytning til dette området.

s. 54

På Spranghaugen er det kjent at det skjer overnatting i bobiler og campingvogner, men også i andre typer kjøretøy. Ved flere anledninger er det registrert turbusser, der sjåføren overnatter i bussen. Det er ikke tillatt å overnatte i busser, bobiler, campingvogner eller lignende på Spranghaugen. Ved behov for overnatting og toalettbesøk skal disse henvises til Mysusetter, der parkeringsplassen er planlagt å tilrettelegges for enkel korttids camping både for bobiler, campingvogner og telt. Det bør heller ikke legges til rette for overnatting med telt på Spranghaugen/Spranget.

s.54-55

Som en del av tilretteleggingen på Spranghaugen er parkeringsplassen her utvidet. For Fylkesmannen har det vært viktig at det legges til rette for en viss parkering på Spranghaugen, samtidig som en på sikt legger opp til at Mysusetter dekker et eventuelt økende parkeringsbehov. Langs vegen mellom bommen ved måsåhusene på Tjønnebakken og parkeringen på Spranghaugen ønsker ikke forvaltningsmyndighetene parkering. Grunnen til at det ikke skal parkeres langs vegen mellom Tjønnebakken og Spranget er todelt. Delvis er

det av estetiske og landskapsmessige hensyn og delvis fordi villrein skal kunne ha størst mulig sjanse for å passere vegen på denne strekningen. Et parkeringsforbud langs vegen er imidlertid avhengig av en avtale med grunneier og rettighetshaver. Det bør heller ikke legges til rette for at folk ferdes til fots her i barmarkssesongen. Det ble under høringen foreslått å tilrettelegge for noen flere parkeringsplasser nedenfor bommen ved Måsåhusene mellom Tjønnbakken og Spranget for å tilfredsstille behovet for parkering før 15. juni da vegen åpner til Spranghaugen. Det er i dag plass til rundt fem biler der. Flere som uttalte seg mente at et slikt tiltak vil kunne bidra til å forurense en vannkilde, samt at behovet i perioder er langt større enn de fåtall mulige plassene som ble foreslått. Det vil dermed ikke bli lagt ytterligere til rette for parkering her. I de perioder da vegen til Spranghaugen er stengt, vil det derfor vises til den parkeringsmulighet som er per i dag ved bommen, og ellers henvises til parkeringen på Mysuset. Det har vært pekt på problemer med parkering i utmark her og langs vegen mot Ranglartjønn. Oppsynet bør håndheve parkeringsforbudet i utmark, og dersom dette ikke er nok bør en vurdere oppsetting av skilt som informerer om parkeringsforbudet i utmark, og henvise til parkering på Mysuset

Vurdering

Norsk naturbruk- og forvaltning er generelt preget av få restriksjoner, liten grad av tilrettelegging og liten informasjon til de besøkende. Høy kunnskap hos brukerne og allemannsretten er viktige premisser i så måte. Tall fra 2009 viser at p-plassen på Spranghaugen har en betydelig andel førstegangsbesøkende (37%) og utenlandske besøkende (30 %). Spranghaugen har en stor attraksjonskraft med sitt utsyn til 2000 meter toppene og innfallsport til nasjonalparken. Plassen er lett tilgjengelig og terskelen for å kjøre opp Tjønnbakkvegen for å parkere er lav. Det koster pr i dag kr 30 i bomavgift å kjøre opp Tjønnbakkvegen.

Spranghaugen er i ferd med å bli et pressområde med de ulemper det medfører både for natur og gode opplevelser for de besøkende. Spranghaugen og arealet rundt er svært sentralt plassert i forhold til viktige funksjonsområder for villrein, og medfører også ferdsel lenger inn i nasjonalparken. Langs aksene Mysuset og Rondvassbu er det dokumentert at det har oppstått en barriere for det tidligere villreintrekket mellom områder i Dovre og Sel nord for aksene og områder i Sel og Fron sør for aksene. I tillegg unnviker villreinen å bruke viktige areal for sommerbeite øst for Furusjøen, Mysuset, Formokampen og Høvringen. Når villreinen ikke kan trekke mellom ulike beiteområde er det forventet øket beitepress, fare for sykdom og redusert kondisjon.

Målsetningene i besøksstrategien for fokusområdet

Som forvaltningsmyndighet for verneområder skal nasjonalparkstyre i henhold til vedtektene forvalte verneområdene «*helhetlig og kunnskapsbasert*» og videre «*i tråd med nasjonale og internasjonale forpliktelser*». Besøksstrategien er en del av forvaltningsplanen og skal ha forankring i denne. Et styrende prinsipp i besøksforvaltningsarbeidet i verneområder er at dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Nasjonalparkstyret har i besøksstrategien for dette fokusområdet 3 målsetninger hvorav en av disse er å bedre villreinen til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassive.

Samtidig er det målsetninger om at skal det legges til rette for økt verdiskapning i randområdene og legges til rette for en bedre opplevelse for den besøkende i innfallsporene i området. Nasjonalparkstyret har tilrettelagt to startpunkt på Høvringen for turmålet Formokampen som ligger i nasjonalparkens ytterkant. Det er etablert startpunkt med informasjon om verneområdet, benker og en kvalitetsheving på en parkeringsplass på Høvringen og en p-plass på Puttenseter. Høvringen er en av de store innfallsporene til Rondane nasjonalpark. Målet er at disse tiltakene både vil være tiltak som bedrer opplevelsen for de besøkende ved innfallsporene Høvringen og også at det virker avlastende på ferdsel lenger inn i nasjonalparken.

Det er pr i dag ikke gjennomført konkrete avbøtende tiltak gjennom besøksstrategien knyttet til målsetningen om å bedre villreinenens muligheter til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet. Det er inneholdt et bredt kunnskapsgrunnlag, blant annet sårbarhetsvurderinger gjennomført av NINA og mulighetsstudie knyttet til næringsutvikling i området (MIMIR-rapport) i tillegg til at det er kjøpt tjenester for landskapsplanlegging, både for p-plassen på Spranghaugen og for p-plassen på Mysusæter.

Spranghaugen – status og juridiske rammer

Området som er avsatt til p-plass på Spranghaugen er omtalt i forvaltningsplanen men ikke i vernebestemmelsene for Frydalen landskapsvernområde. I verneforskriftens § 3 punkt 1.3 bokstav d) står det at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse hensetting/parkering av campingvogner og bobiler på areal som er spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplanen.

Forvaltningsplanen beskriver at bestemmelsen er tatt inn for å kunne regulere overnattingen og det landskapsmessige bildet i landskapsvernområdet. Etter avklaring med jurist i Miljødirektoratet er det klart at bestemmelsen ikke er formet som en forbudsbestemmelse og kan derfor ikke brukes som hjemmel til å forby hensetting av bobiler/campingvogner, selv om det ikke er tilrettelagt for dette på Spranghaugen og det heller ikke er ønskelig, jf. forvaltningsplanen.

Vegen opp til p-plassen på Spranghaugen er stengt med bom ved Måsåbuene i perioden mellom 1.november og 15.juni, jf. verneforskriftens § 3 punkt 5.2 bokstav e).

I kongelig resolusjon for verneplan for Rondane er p-plassen på Spranghaugen omtalt på følgende vis av den Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Miljøverndepartementet:

DN vil bemerke at den eksisterende p-plassen er landskapsmessig uheldig og en barriere for villreinens trekk mellom de sørlige og nordlige deler av området. DN deler imidlertid fylkesmannen i Opplands vurderinger med hensyn til spørsmålet om hvor stor den miljømessige gevinsten vil være ved å etablere en ny parkeringsplass i "urørt" område ved Tjønnbakken, idet parkeringen fortsatt vil foregå oppe på selve høydeplatået. Den miljømessige beste løsningen vil trolig være å flytte parkeringen ned til Mysusæterområdet, en løsning som imidlertid vil kunne få negative, lokaløkonomiske konsekvenser som følge av det blir lengre og tyngre vei for folk inn i fjellet, noe som *kan* innebære at det blir mindre attraktivt for folk å besøke området. Flytting av p-plassen til Mysusæter har vært diskutert, men har imidlertid ikke vært drøftet som et aktuelt alternativ i planprosessen. DN vil ut fra en totalvurdering, med en vektlegging av usikkerheten mht gevinsten av å flytte parkeringen til Tjønnbakken og hensynet til lokale nytteargumenter for å opprettholde parkeringen, anbefale at nasjonalparkgrensen justeres i tråd med anbefaling fra fylkesmannen i Oppland. Området rundt veien og p-plassen innlemmes i Frydalen landskapsvernområde. I forbindelse med utarbeidelsen av forvaltningsplan for området må både behovet for eventuelle tiltak for å skjeme kulturminnene i området og en bedre utforming av parkeringsplassen vurderes.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktørens forslag.

Alle verneområder i Norge opprettes ved kongelig resolusjon. Det betyr at vernet vedtas av Kongen i statsråd, altså regjeringen. Vernevedtaket gjøres i form av en forskrift som fastsetter rammer for naturinngrep og menneskets bruk og ressursutnyttelse innenfor verneområdet. I forkant av vedtaket gjennomføres en bred og inkluderende verneplanprosess der det gjøres interesseavveininger mellom verneverdiene og bruksinteressene i området. Avveininger mellom vern og tiltak som kan forringe eller ødelegge verneverdiene, skal så langt som mulig være avklart før et vernevedtak blir truffet. Ved forvaltningen av verneområdet må man påse at man ikke går utover de rammene som er fastsatt i verneforskriften. Dette innebærer at alle underordnede offentlige instanser må forholde seg til beslutninger truffet av regjeringen inntil det eventuelt blir truffet et annet vedtak på samme nivå. En eventuell forskriftsendring eller endring av kongelig resolusjon verneplan for Rondane kan derfor ikke gjøres av nasjonalparkstyret, men må gjøres på samme nivå som vedtak av verneplan. Med denne bakgrunn vurderer sekretariatet at nasjonalparkstyret må forholde seg til vedtatte forskrifter og verneplan også når det gjelder p-plassen på Spranghaugen.

Arealene på parkeringsplassen på Spranghaugen og Tjønnbakkvegen ligger på statsallmenning og det er følgelig Statskog som er grunneier. Statskog viser til at fjellstyret har inngått avtale med Tjønnbakken veglag, men at Statskog ikke er kjent med detaljene i avtalen. Inntil videre må en ta utgangspunkt i at Statskog er grunneier og vegholder. I 2009-2020 bidro daværende forvaltningsmyndighet til at p-plassen på Spranghaugen ble avgrenset med stein og la tømmerstokker til anvisning for parkering på plassen. I forvaltningsplanen står det på s. 54: «...*vært viktig at det tilrettelegges for en viss parkering på Spranghaugen, samtidig som en på sikt legger opp til at Mysusæter dekker et eventuelt økende parkeringsbehov*»

NINA rapport 1013 – Villrein og ferdsel i Rondane og NINA kortrapport 32 Sårbarhetsvurdering av to innfallsporner til Rondane nasjonalpark

En avvikling/flytting av p-plassen på Spranghaugen er det tiltaket som sammen med nedlegging av stien over Randen er vurdert som det mest effektive for å gjenopprette muligheten for kryssing av villrein i området vest for Rondanemassivet slik NINA-rapportene beskriver. Flytting av p-plassen på Spranghaugen vil hindre biltrafikk og også for en stor del ferdsel/opphold i trekkområdene for villrein. Redusert ferdsel øker sannsynligheten for at villrein vil ta områdene i bruk igjen. Gamle fangstanlegg langs Store-Ula dokumenterer en viktig trekk-korridor for reinens sør-nord vandring i hele Dovre-Rondane regionen. I forhold til villreins trekk er det liten tvil om at plassering av p-plass på Spranghaugen og ferdsel ut fra denne, utgjør et stort hinder (jf. NINA 1013 Villrein og ferdsel i Rondane).

Deler av området som ligger i tilknytning til p-plassen på Spranghaugen har både sensitiv vegetasjon og kulturminner som nå tydelig er påvirket av en ferdsel som både er stor og tidvis også lite målrettet (besøkende som vandrer på måfå rundt området). Det har også oppstått terrengslitasje knyttet til den anlagte stien «Fosseråket». Sårbarhetsvurderingen gjort i dette området tilsier at dette er et svært krevende område å gjøre lokale tiltak i både i forhold til ferdselen og at området har dårlig gjenvekstevne og stor erosjonsfare.

MIMIR-rapporten

MIMIR rapporten beskriver at reiselivet i dag forventer bærekraftige tilbud med et ønske fra de besøkende om å opptre ansvarlig og at gjesten ser at bærekraftige tilbud direkte slår ut i bedre opplevelseskvalitet for seg. Turister som verdsetter en bærekraftig utvikling, vil være tilbøyelig til å akseptere eventuelle restriksjoner så sant de får dem forklart på en god måte. Forutsetningen er selvfølgelig at tilbudet som gis fremstår som attraktivt.

Samtidig påpeker rapporten at når det gjelder det næringsmessige er Spranghaugen antatt å ha mest betydning for hytteeierne, gjestene på Rondane høvfjellshotell og gjestene på Rondvassbu, altså en relativt begrenset gruppe. MIMIR skriver:

«Totalt sett er vår hypotese at det i området rundt Spranget er mange besøkende som gir liten næringsmessig effekt. Dette er en klassisk problemstilling rundt en del norske naturbaserte attraksjoner. Ut fra en strengt næringsmessig vurdering kan en altså si at området har mange besøkende som bidrar til pressproblematikken, uten at det er kompensert i en positiv effekt for lokal verdiskaping. Næringsmessig sett er det derfor logisk å sette inn tiltak for å redusere besøksvolumet fra dem som ikke legger igjen penger i området. Det er viktig å si at det å gå/sykle fra Mysusæter til Spranget eller Rondvassbu hverken er lenger eller mer krevende enn mange andre turer og transportetapper en finner i andre fjellområder. utfordringen er imidlertid at parkeringsplassen i sin tid ble etablert og at det har satt seg et reisemønster der den inngår».

MIMIR-rapporten vurderte også bruk av skyttelbuss til Rondvassbu fra Mysusæter.

Sett i lys av reiseliv, besøkende og næringsliv anbefaler MIMIR at p-plassen på Spranghaugen ikke avvikles/flyttes. Hovedargumentasjonen i rapporten er at en legger til grunn at løsning med å flytte p-plassen på Spranghaugen (både med og uten skyttelbuss som er vurdert i rapporten), ikke vil løse en del utfordringer som en står overfor når det gjelder å utvikle Mysusæter-Spranget-Rondvassbu området som *bærekraftig reisemål*.

MIMR-rapporten anbefaler å utvikle Mysusæter som knutepunkt ved blant annet å utvikle alternative stier og utkikkspunkt, stramme opp og skilt på og rundt p-plassen på Spranghaugen for å sikre fremkommelighet og sikkerhet. Det bør være en koordinert utvikling av området på Mysusæter som reisemål.

Kommunestyretvedtaket i Sel

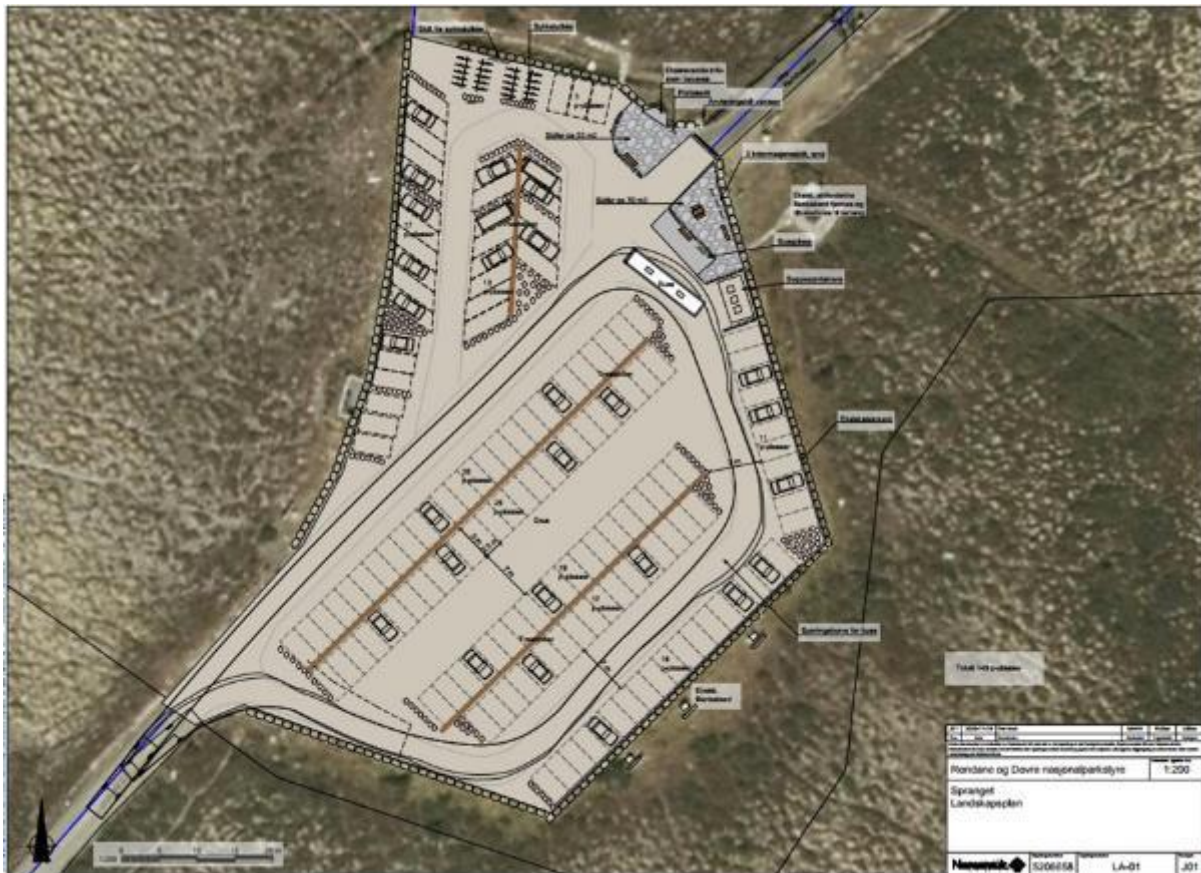
Vedtak i Kommunestyret - 04.06.2018:

1. *Sel kommunestyre tar « Mulighetsstudien Mysusæter- Spranget» til orientering.*
2. *Sel kommunestyre legger til grunn at dagens parkeringsplass på Spranget opprettholdes i tråd med «mulighetsstudiens anbefalinger».*
3. *Med utgangspunkt i Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter skal det arbeides videre med ulike tiltak for å utvikle Mysusæter som knutepunkt og innfallsport til Rondane nasjonalpark.*
4. *Oppfølging av de hovedtiltak som er foreslått i mulighetsstudien vil skje gjennom kommuneplanens samfunnsdel, kommunedelplan for stier og løyper, revisjon av kommunens vedtatte planstrategi og som for øvrig gjennom dialog med aktuelle samarbeidspartnere.*

Situasjonen på Spranghaugen

Styret bestilte landskapsplanlegging for p-plassen på Spranghaugen og p-plassen på Mysusæter der det ble bestemt brukt 100 000 til en slik planlegging i 2020. Landskapsplan for p-plassen på Spranghaugen viser en oppstramming og en tydeligere organisering av de funksjonene som er der i dag. Det er i landskapsplanen foreslått å oppgradere eksisterende informasjonspunkt i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker, og kanalisere de besøkende inn på vegen til Rondvassbu ved å tydeliggjøre dette ved hjelp av steinsetting. Dette vurderer sekretariatet å være et godt grep, og landskapsplanen viser samtidige at en vil få samlet skilting, benk og avfallspunkt på ett sted istedenfor å spre det utover på parkeringsplassen. Sekretariatet vurderer at en oppgradering av eksisterende informasjonspunkt slik at dette blir mer funksjonelt og i tråd med merkevaren, vil bidra til gode opplevelser for den besøkende.

Forslag utforming p-plass på Spranghaugen (Norconsult AS, 2020)

Sekretariatet påpeker at det i dag er satt opp skilt og plassert ut enkelte benker og bord som ikke er gjennomført i regi av nasjonalparkstyre. Oppføring av slike tiltak i Frydalen landskapsvernområde er søknadspliktig. Flere av disse tiltakene på Spranghaugen er ikke omsøkt ut fra den informasjonen sekretariatet kan finne. Sekretariatet er kjent med at det foreligger en grunneier-avtale om bruk av areal til sykkelparkering, men har ikke klart å finne et vedtak fra forvaltningsmyndigheten som godkjenner en slik bruk i landskapsvernområdet. Oppstilling av sykler for utleie tar av arealer som kunne bli brukt til sårt tiltrengte parkeringsplasser og kunne med fordel ha vært plassert på Mysusæter, også av landskapsmessige og estetiske hensyn. Ytterligere oppstramming av p-plassen innenfor de rammer verneforskrift og forvaltningsplan legger, og som vist i landskapsplanen bør etter sekretariatets syn være et samarbeidsprosjekt som samfinansieres med andre. P-plassen på Spranghaugen er en sårbar attraksjon og svært synlig i landskapet, og nivået av tilrettelegging må gjenspeile dette. Sekretariatet fraråder å legge til rette for tyngre infrastruktur som styrker Spranghaugen som turutgangspunkt for turer videre inn i nasjonalparken og lengre oppholdstid på Spranghaugen. Med bakgrunn i villreinfraglige hensyn vil det være uheldig og ikke i tråd med den vedtatte målsetningen om å bedre villreins trekkmuligheter på vestsiden av Rondanemassivet. Det vurderes også at dette strider mot formålet med vernet og den kunnskapen forvaltninga har om områdene og effekter av ulike tiltak.

I høysesong om sommeren og enkelte utfartshelger om høsten kan parkeringssituasjonen på p-plassen og vegen opp til Spranghaugen være kaotisk. Å drifte en parkeringsplass anses

ikke å ligge innefor det mandat nasjonalparkstyret har, dette reflekteres i verneforskrift og forvaltningsplan. Parkeres det i utmark er dette en sak for oppsynet – i likhet med andre steder i verneområdene hvor det parkeres i utmark. Parkering langs Tjønnbakkvegen er ikke ønskelig, men det er andre enn nasjonalparkstyret som har hjemmel og anledning til å følge opp dette, eventuelt med et forbud.

Ifølge forvaltningsplanen (s. 49) er det ikke ønskelig med verken overnatting av store grupper i telt, hensetting av campingvogner eller bobiler på og rundt p-plassen på Spranghaugen. En av grunnene er at dette kan føre til utfordringer med sanitære forhold. Det er ulike oppfatninger om hvorvidt dette er en utfordring.

Som nevnt har nasjonalparkstyret ikke hjemmel i verneforskriften til å forby hensetting av campingbiler og bobiler. Teltning i nasjonalparken er regulert, mens i landskapsvernområdene er teltning ikke regulert. Dersom det er ønskelig å regulere dette av hensyn som nevnt, vil det være kommunen som gjennom frilufsloven kan vedta lokal forskrift i medhold av frilufstloven § 15.

Sårbarhetsvurderingen i kortrapport 32 fra NINA viser at området («rabben») der det blant annet ligger flere fangstgroper er utsatt for stor slitasje som skyldes ferdsel. Det ble tidligere etablert en rundtur «Fosseråket» med flere mindre skilt som gir informasjon om fangstgroper, historien knyttet til selve Spranget mm. Sekretariatet anbefaler at merkingen av denne stien fjernes på bakgrunn av at området er svært utsatt for erosjonerosjonsmotstand (eksponert, fint substrat) og har dårlig gjenvekstevne. Fjerning av skilting bør gjennomføres av de aktørene som etablerte denne rundturen. Dersom merkingen på stien «Fosseråket» tas bort bør nasjonalparkstyre vurdere hvorvidt det vil være aktuelt med skjøtselstiltak for å bidra til å hindre ytterligere slitasje på den godkjente stien som går langs med Ula mot Mysusæter.

Bildet under er fra NINAs kortrapport 32 om sårbarhetsvurdering av to innfallsporter til Rondane nasjonalpark.

Figur 40. Stor tetthet av sensitive enheter i området vest for parkeringsplassen rundt informasjonsskiltene. Her er det både eksponert og svært fint substrat. Foto: Marianne Evju.

Mysusæter

MIMIR-rapporten anbefaler en felles strategi for området Mysusæter for å utvikle dette som et helhetlig reisemål blant annet ved en koordinert utvikling og drift av området som reisemål, og at det etableres et samarbeid for gjennomføring.

Det vil kunne være en utfordring å etablere konkurrerende attraksjoner til Spranghaugen gitt den store attraksjonskraften, og tilgjengeligheten som Spranghaugen har per i dag. NINA peker i sin rapporter på tiltak, både avbøtende og avlastende må ses i sammenheng. Det bør ligge et godt kunnskapsgrunnlag om de besøkende i området før en vurderer større infarktutiltak i området, gitt nettopp denne situasjonen.

Det vises også til NINA rapport 1754 om sårbarhetsvurdering av viewpoint SNØHETTA (Sårbarhetsvurdering av ferdselslokaliteter på Hjerkin. Tverrfjellet / viewpoint SNØHETTA, Geitberget og nærliggende stier. NINA rapport 1754. Norsk institutt for naturforskning,)

I sammendraget på s 3 i rapporten står følgende:

«Viewpoint SNØHETTA er en attraksjon som virker som en «pull-faktor» som drar mange nye besøkende til selve utsiktspunktet, uten at det fører til spesielt stor «belastning» andre steder i villreinområdet. Slik sett fungerer tiltaket etter hensikten, å beholde de besøkende i randsonen av området, slik at selve belastningen er på de arealene som okkuperes av de besøkende i området rundt Tverrfjellet. Det er likevel lite som tyder på at viewpoint SNØHETTA har fungert avlastende for mer sårbare arealer for villreinen, siden tellerne i en

rekke lokaliteter ellers på Hjerkinplatået viser at bruken av mange av disse områdene er økende. Det er dermed viktigere å betrakte viewpoint SNØHETTA som en attraksjon som har tiltrukket seg mange nye brukere som ellers ikke ville ha brukt området»

Sel kommune skriver i sitt vedtak av 4.juni 2018 at de vil følge opp MIMIR rapporten og arbeide videre med utvikling av Mysusæter som knutepunkt og innfallsport gjennom de planverktøy kommunen har. P-plassen på Mysusæter er som også nevnt i MIMIR rapporten et statlig sikra friluftsområde som kommunen har ansvar for, og gjennom dette kan søke om midler i Miljødirektorates ordning for slike områder. Den gjennomførte landskapsplanleggingen for p-plassen på Mysusæter som nasjonalparkstyret har fått gjennomført kan og nyttes som et utgangspunkt for både kommune eller andre. dersom det vurderes hensiktsmessig. Sekretariatet viser til at nasjonalparkstyret ikke skal være en næringsaktør, men som sammen med andre kan bidra inn i et arbeid med utvikling av Mysusæter der verneområdene og hensyn til ivaretagelse av verneverdiene blir lagt som en premiss i et slik arbeid.

Andre punkter i styrevedtak av 21.3 2017 - status

- Nedlegging eller flytting av stien over Randen.

NINA rapport 1013 om villrein og ferdsel viser til at en nedlegging av den T-merkede stien over Randen vil skape større rom for villreinen til å komme frem til trekk-korridoren over Store Ula og videre sørover. Frigjøring av arealene over Randen gir også større mulighet for reinen å ta i bruk mindre sidedaler og botner som oppholdsarealer langs trekket. Tiltaket med fjerning av T-merking over Randen vil redusere bruken av de som foretrekker å følge T-merka stier dette området og er vurdert å være et av de viktigste tiltakene for å få villreinen til å ta i bruk arealene igjen. T-merkingen av stien har ikke blitt gjort de siste årene da grunneier ikke har tillatt dette. Sekretariatet vurderer at en eventuell nedlegging av stien over Randen bør ses i en større sammenheng sammen med andre stier, og viser til sak om revisjon av forvaltningsplan.

- Fjerning eller erstatning av brua over Ula ved Spranget.

Brua over Ula ved Spranget er i en forfatning som ved fortsatt bruk er vurdert å være en sikkerhetsutfordring. I henhold til epost datert 20.oktober 2020 fra Statskog som eier brua skriver de at: «*Statskog ser for seg å følge rapportens anbefaling om å rive eksisterende bru, og i løpet av 2021 søke tillatelse til å rive brua. Statskog har ikke behov for ny bru over Ula, vi er derfor av den oppfatning at de som måtte ha behov for bru på stedet søker om å føre opp ny bru.*». Sekretariatet peker på at ved å fjerne broen vil en unngå at ferdsel både på stien og i området rett over brua fører til slitasje, erosjon og utvasking. En vil også unngå at de besøkende ufrivillig bidrar til å skade kulturminner som det ligger flere av i dette området. Ny bru lenger ned mot Mysusæter i enden av Ulvangsvegen er under planlegging, ifølge DNT OO er bygging av denne omsøkt. Brua er viktig for å sikre skiløypa Troll-løypa vinterstid, og brua skal kunne kjøres med sporlegger/prepareringsmaskin. Nasjonalparkstyret har bidratt med kroner 200 000 til denne nye brua, og det forsettes at denne brua også vil kunne brukes i forbindelse med vintertransporten av varer til

Rondvassbu, og at trasér vist i forvaltningsplanen kan justeres i forhold til dette.

- Regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.

Sammen med veier har DNTs turisthytter en direkte effekt på de GPS-merka reinsdyras bevegelser. Stenging av selvbetjeningsdelene på Rondvassbu når turisthytta ellers har stengt, kan bidra til å begrense trafikken/ferdselen i vinterperioden. Sammen med høsten er vinteren vurdert som et tidsvindu der det vil være størst sjans for kryssing av villrein i området. DNT OO skriver i epost datert 19.9 2019 at de arbeider med en hytte- og ruteplan som skulle vært ferdig januar 2020 men som er blitt forinket. DNT OO skriver videre at: «Vi er nok også opptatt av sammenhenger og ikke «bit for bit» løsninger. I dag er det selvbetjeningshytter i Grimsdalen, Bjørnhollia og Rondvassbu i tillegg til selvbetjeningshyttene Eldåbu, Nye Gråhøgsbu og Jammerdalsbu. Alle er stengt fra 1. april til 10. juni. Det er vel ikke så veldig langt til folk, men det er i alle fall et sikkerhetsperspektiv vinterstid hvis åpningstidene endres.»

- Innføre en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet

Sel fjellstyre har gjort vedtak den 22.5.2020 jf. vedlegg. Vedtaket lyder: «Sel fjellstyre har ingen innvendinger mot å opprette en jaktfri sone på 500 m på begge sider av veien fra Tjønnbakken til Rondvassbu. Fjellstyret gjør oppmerksom på at tiltaket vil være uten betydning så lenge reinen blir stengt ved Bråkdalen/Ljosåbelgen».

Sekretariatet vurderer at dette vil være et av flere tiltak som kan bidra til målsetningene i besøksstrategien og oppfordrer fjellstyre til å gjennomføre dette.

- Om nasjonalparkstyret skal bidra på tilrettelegging vest for Høvringen.

Dette er tilrettelegging knyttet til de allerede etablerte turmålene Anaripigg og Karihaugen som ligger utenfor verneområdene og brukes av besøkende til Høvringen og reiselivet her.

Sekretariatet tilrår ikke at nasjonalparkstyret tar ansvar for en tilrettelegging av turmålene her, men at en kan vurderere å bidra i et eventuelt slikt arbeid om det blir aktuelt.

Oppsummering og konklusjon

Skal målsetningen om å bedre villreinsens muligheter for å trekke på vestsiden av Rondmassivet må ferdsel og bruk i trekkområdet reduseres betydelig. Spranghaugen har en høy attraksjonskraft med sitt utsyn til Rondane massivet og sin tilgjengelighet, noe som medfører høyt besøksvolum. Denne situasjonen er utfordrende å gjøre noe med dersom en ikke enten reduserer attraksjonskraften eller tilgjengeligheten. Gjør man det siste vil det også bli enklere å velge alternativer, spesielt dersom en kan tilby attraktive alternativer.

Nasjonalparkstyret som forvaltningsmyndighet for verneområdene må forvalte områdene innenfor de rammer som verneforskriften setter, og de avveininger som er gjort i verneplanprosessen. Dette tilsier at målsetningen må nås innenfor disse gitte rammene, noe som virker begrensende på handlingsrommet til nasjonalparkstyret i forhold til måloppnåelse.

Gitt de juridiske rammene som ligger i verneforkskrift og verneplan vedtatt i kongelig resolusjon, målsetningene i besøksstrategien og det brede kunnskapsgrunnlaget som er innhentet tilrå sekretariatet at nasjonalparkstyre legger følgende til grunn i for det videre besøksforvaltningsarbeidet i fokusområdet:

1. Gjennom revisjon av forvaltningsplan vurdere fjerning av stimerking, blant annet av stien over Randen og se dette sammen med det øvrige stisystemet.
2. Redusere ferdselen i området gjennom restriktiv dispensasjonsbehandling av søknadspliktige tiltak i området.
3. Oppgradere dagens informasjonspunkt på p-plassen på Spranghaugen i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker. (jf. også landskapsplan for Spranghaugen)
4. Stramme opp p-plassen ved å rydde opp i tiltak som er gjennomført på p-plassen på Spranghaugen uten at det forligger godkjenning fra nasjonalparkstyre (diverse skilting, utplassering av benker og bord)
5. Bidra i et samarbeid initiert av andre knyttet til utvikling av Mysusæter som et bærekraftig reisemål der hensyn til verneområdene ligger som et grunnleggende premiss
6. Vurdere skjøtelstiltak i tilknytning til godkjente stier langs Ula mot Mysusæter, dersom skilting av sårbare kulturminner opphører.

Arkivsaksnr: 2017/804-4

Saksbehandler: Raymond Sørensen

Dato: 08.03.2017

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	9/2017	21.03.2017

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Videre fremgang 2017 - Besøksforvaltning i fokusområdet i Sel kommune

Nasjonalparkforvalters innstilling

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 21. mars 2017 gjort følgende vedtak:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal i løpet av 2017 i samarbeid med Sel kommune gjennomføre en mulighetsstudie i området Mysusæter-Spranget. Mulighetsstudien skal utrede de kommersielle effektene av å flytte p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter (både muligheter og begrensninger), samt forutsetninger for å kunne gjennomføre dette.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal våren 2017 avklare hvordan en eventuell flytting av p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter formelt kan gjennomføres. Avklaringen må inneholde eventuelle alternative fremgangsmåter og tidshorisonnt på en eller flere alternativer. Nasjonalparkstyret bør også i samarbeid med kommunen og fylkeskommunen i denne sammenhengen synliggjøre mulige finansieringskilder for tiltak på Mysusæter.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal orientere og invitere Oppland fylkeskommune med i prosessen rundt en eventuell flytting av p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal be om en avklaring på eventuell flytting av parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter fra Sel kommune så snart som mulig etter at mulighetsstudien er gjennomført. Når det er endelig avklart om p-plassen på Spranget skal flyttes eller ikke, skal nasjonalparkstyret i samarbeid med involverte parter gjennomføre nedlegging eller flytting av stien over Randen.
- I etterkant av en avklaring på hvorvidt p-plassen på Spranget skal flyttes eller ikke, må det vurderes og videre avklares om
  - Brua over Ula ved Spranget kan fjernes, samtidig som vintertraseen til Rondvassbu legges om til å krysse Ula på ny bru lengre ned mot Mysusæter.
  - Eventuell regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.
  - Det skal innføres en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 21.03.2017

Forvalter gikk grundig gjennom hva som er gjort i forbindelse med besøksforvaltning i fokusområdet Rondvassbu-Høvringen-Mysusæter i Sel kommune. Dag Erik Pryhn (Sel kommune) la i styremøtet fram et justert forslag til innstilling i saken. Pryhn sitt justerte forslag ble enstemmig godkjent, med et tillegg som hadde blitt uteglemt i innstillingen (siste strekpunkt i 4. kulepunkt i vedtaket nedenfor).

Vedtak

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte 21. mars 2017 gjort følgende vedtak:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal i løpet av 2017 i samarbeid med Sel kommune gjennomføre en mulighetsstudie i området Mysusæter-Spranget. Mulighetsstudien skal utrede de kommersielle og praktiske effektene og konsekvensene av å flytte p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter (både muligheter og begrensninger), samt forutsetninger for å kunne gjennomføre dette inklusiv mulige finansieringskilder for tiltak/infrastruktur og servicetilbud på og ved Mysusæter.
- Oppland fylkeskommune inviteres med i arbeidet med mulighetsstudien.
- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal be om en avklaring på eventuell flytting av parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter fra Sel kommune så snart som mulig etter at mulighetsstudien er gjennomført.
- Parallelt med arbeidet med mulighetsstudien og oppfølgingen av denne skal følgende tiltak utredes og eventuelt realiseres:
  - Nedlegging eller flytting av stien over Randen.
  - Fjerning eller erstatning av brua over Ula ved Spranget.
En fjerning av brua forutsetter at vintertraseen til Rondvassbu legges om til å krysse Ula på ny bru lengre ned mot Mysusæter.
  - Regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.
  - Innføre en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet
  - Om nasjonalparkstyret skal bidra på tilrettelegging vest for Høvringen.

Vedlegg (link) til saken

- [Godkjent besøksstrategi for Rondane nasjonalpark](#)
- [Oppsummering av gruppearbeider, fokusområdet Høvringen – Rondvassbu – Mysusæter, høst 2016 \(link\)](#)
- [Sårbarhetsvurdering av 2 innfallsporter i Rondane, Høvringen og Mysusæter \(link\)](#)

Bakgrunn

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ble våren 2014 plukket ut av miljødirektoratet til å bli 1 av 4 piloter i arbeidet med å innføre besøksforvaltning i norske nasjonalparker. Dette arbeidet skulle i første omgang utføres ved å utarbeide en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark.

Miljødirektoratet la følgende forståelse av disse begrepene til grunn:

Besøksforvaltning

Å legge til rette for og styre bruken i en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Besøksstrategi:

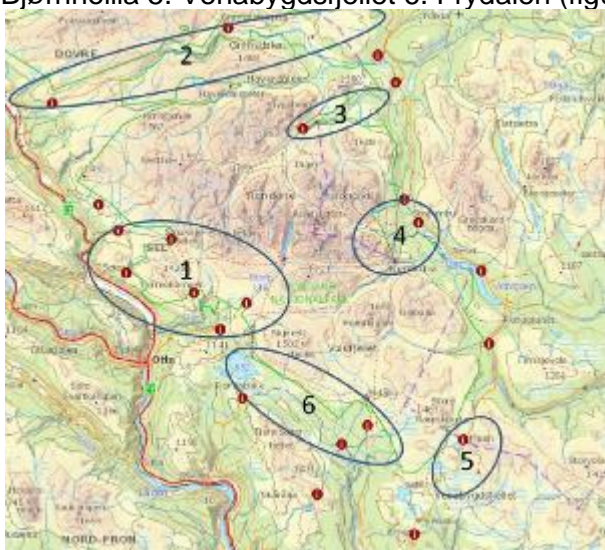
En besøksstrategi er en plan for hvordan nasjonalparkstyret vil gjennomføre besøksforvaltning for parken. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Prinsipp for en besøksstrategi:

Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

2014 og første del av 2015 brukte nasjonalparkstyret på å innhente ny kunnskap, utføre en reiselivskartlegging og beskrive de ulike problemstillingene i geografisk adskilte fokusområder. I november 2015 godkjente nasjonalparkstyret besøksstrategien for Rondane nasjonalpark

Besøksstrategien tar spesielt for seg seks utvalgte fokusområder inne i og i tilknytning til Rondane nasjonalpark; 1. Høvringen – Rondvassbu – Mysusæter 2. Grimsdalen 3. Dørålen 4. Strømbu – Bjørnhollia 5. Venabygdsfjellet 6. Frydalen (figur 1).

Figur 1: Utvalgte fokusområder i besøksstrategien for Rondane nasjonalpark

Fokusområde 1 ligger hovedsakelig i Sel kommune og omfatter området mellom Høvringen – Rondvassbu – Mysusæter.

I besøksstrategiens kapittel 3 *Målsetning, strategisk hovedgrep og tiltak* står det følgende:

Uavhengig av det videre arbeidet i fokusområdene ønsker nasjonalparkstyret at Strømbu/Sohlbergs plass og Formokampen skal prioriteres som de viktigste startpunktene/utkikkspunktene til nasjonalparken. Med en slik prioritering i ytterkant av verneområdene er det også viktig at en samtidig ser på muligheten for avbøtende tiltak for verneverdiene lengre inn i verneområdet.....

Formokampen i Sel kommune har vært et mye besøkt turmål i mange tiår. Etter at det i 2011 ble funnet et massefangstanlegg for rein og etter at det de senere årene har vært utført tilretteleggingstiltak både langs stiene mot toppen og på selve toppen og reiselivet selv har begynt å markedsføre turen, har en sett en enda større vekst i besøket. Attraksjonene på Formokampen er knyttet opp mot kulturminnene ved toppen og 360 graders utsikt inn mot Rondane, ut mot Gudbrandsdalen og over til både Jotunheimen og Dovrefjell. Det er disse attraksjonene som gjør at nasjonalparkstyret ønsker en videre satsing i form av tilrettelegging for parkering og nasjonalparkinformasjon ved startpunktene for turen. Denne satsingen er derfor geografisk avgrenset av toppen av Formokampen og området mot Putten og Høvringen. Det må gjøres en nærmere vurdering om hvor det skal tilrettelegges, ved Putten eller Høvringen eller begge plasser, samt hvordan det kan skiltes til startpunktet fra veien. Videre planlegging av tiltak mot Formokampen må også ses i sammenheng med reiselivets egen bruk av Karihaugen og

Anaripiggen. Disse områdene ligger utenfor nasjonalparken, i tilknytning til eksisterende sti- og løypenett og er i nærheten av reiselivsbedriftene.

Kunnskapsgrunnlaget om den besøkende peker på at det å flytte parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter, og utvikle et bredt sett av tilbud til de besøkende av kortere og lengre rundturer, til attraksjoner (foss, gammel furuskog, bekkekløft, kulturminner, setermiljøer etc.), utsiktspunkt Ranglarhøe osv, vil kunne gi positive effekter, både for den besøkende, verneverdiene og for næringsutvikling i området. I en eventuell videre prosess, vil det her være viktig at kommunen og fylkeskommunen er i førersetet, da Mysuseter-området ligger utenfor verneområdene hvor nasjonalparkstyret har forvaltningsmyndighet.

I tillegg tar nasjonalparkstyret opp spørsmålet om nedlegging av stien over Randen i kapittel 2.2 Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer. Rapporten fra forskningsprosjektet i perioden 2009-2014 peker på at ferdsel på stien over Randen (mellom Peer Gynt og Rondvassbu) er ugunstig for villreins trekk nord-sør, og det vil derfor være naturlig at denne også vurderes flyttet eller lagt ned i det videre arbeidet med besøksforvaltning. Ellers vil det være viktig med en videre overvåking av bruken av flere av de andre godkjente stiene. Forvaltningen er i gang med å fjerne merking av stier i nasjonalparken som ikke er i tråd med forvaltningsplanen.

Besøksstrategien beskriver videre målsetninger, strategiske hovedgrep og konkrete tiltak i dette fokusområdet (se tabell 1)

Tabell 1: Målsetning, strategisk hovedgrep og tiltak i fokusområdet i Sel kommune. Foreslåtte oppstartsmøte i tiltakskolonnen blir for Sel sin del gjennomført i juni 2016.

Fokusområde	Målsetning	Strategisk hovedgrep	Tiltak
1 Mysuseter – Rondvassbu - Høvringen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemasivet • Legge til rette for økt verdiskaping i randområdene • Legge til rette for en bedre opplevelse for turisten på de ulike innfallsportene i området 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedsaklig bruke positive virkemidler gjennom tilrettelegging og informasjon, men i noen tilfeller sette i gang prosess rundt konkrete avbøtende tiltak. • Tilrettelegge og kanalisere til ytterkantene av nasjonalparken og områdene utenfor nasjonalparken som tåler høyt besøkstrykk • Lage høy kvalitet på flere informasjonspunkter • Arbeide for å flytte deler av trykket fra menneskelig ferdsel fra de indre områdene og ut til randområdene på både øst-, nord, sør- og vestsiden av Rondane nasjonalpark. • Etablere en arbeidsgruppe jmf forslag i tabell 3. 	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre formidlingsopplegg til reiselivsbedrifter, både i form av bilder, foredrag og kompetanseheving på ansatte og guider. • Gjennomføre oppstartsmøte samlet med alle arbeidsgruppene og videre 1-2 arbeidsmøter vinteren 2015/2016 for denne arbeidsgruppen. • Behandle og eventuelt gjennomføre arbeidsgruppas anbefalinger på konkrete tiltak. • Bytte ut gamle informasjonsplakater med nye plakater etter ny mal. • Være med å bidra økonomisk til bygging av ny bru over Store-Ula ved Mysuseter. Viktig for vintersikkerheten på Trolløypa.

Som anbefalt i besøksstrategien, ble det sommeren 2016 etablert en egen arbeidsgruppe for dette fokusområdet. Det har vært noen endringer i arbeidsgruppas sammensetning underveis, men den bestod i sluttfasen av arbeidet av følgende interessenter for fokusområdet (blå felt):

Dag Erik Pryhn, ordfører Sel kommune, nestleder Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Torfinn Stenersen, Sel kommune
Espen Rusten, Statens naturoppsyn
Finn Bjørnmyr, Statens naturoppsyn
Hans Svastuen, Putten seter, Høvringen aktivitetslag
Roar Skaugen, Smuksjøseter, Høvringen aktivitetslag
Ole P. Christensen, Rondane Høyfjellshotell
Jan Olav Solstad, villreinutvalget i Rondane Nord, leder interimstyret for nytt FoU-prosjekt
Jan-Erik Reiten, DNT Oslo og omegn
Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Oppland
Jon Halvor Midtmageli, Oppland fylkeskommune
Jørund Båtstad, leder villreinnemnda for Rondane og Sølknletten
Magne Thøring, stilaget på Mysusæter
Ole Erik Bjørnstadhaugen, daglig leder Nasjonalparkriket reiseliv
Per-Erik Sannes, Sel fjellstyre
Trond Berger, Statskog
Raymond Sørensen, nasjonalparkforvalter Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Stein Magne Grevrusten, nasjonalparkforvalter Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Olav Strand, fagperson villrein, NINA,
Vegard Gundersen, fagperson ferdsel, NINA
Jørn Thomassen, prosessleder, NINA

Det er gjennomført tre seminarer med mål å identifisere mulige tiltak i fokusområdet Mysusæter – Rondvassbu – Høvringen og vurdere disse opp mot reiseliv og villreinfaglige interesser. Det første seminaret, oppstartsseminaret, ble holdt på Putten seter 15.juni 2016, mens oppfølgingsseminarer ble gjennomført på Rondane høyfjellshotell, Mysusæter 27. oktober 2016 og på Otta hotell 24. november 2016. Alle tre seminarene ble ledet av Jørn Thomassen, NINA. Olav Strand og Vegard Gundersen, begge NINA, har bidratt med hhv. villreinfaglig og ferdselsfaglig kompetanse i prosessen. På hvert av seminarene ble deltakerne inndelt i 2 grupper som arbeidet med de samme problemstillingene. Gruppearbeidene er oppsummert i eget notat (se vedlegg). Hovedtrekkene fra denne oppsummeringen vil bli gjennomgått i styremøte 21. mars 2017. Arbeidsgruppa har hatt sitt fokus på vurdering av tidligere foreslåtte tiltak og nye tiltak i fokusområdet. Den delen av mandatet som går på skilting inn mot parkeringsplass og skillet mellom hvem som skal informere om hva, har ikke vært vektlagt spesifikt i denne omgangen.

Arbeidsgruppa har vurdert følgende aktuelle tiltak:

Mulighetsstudie Mysusæter
Redusere tverrforbindelser mot Gråhø, Bråkdalsbelgen, Bråkdalen og <u>Smiubelgen</u>
Flytte P-plassen fra Spranget til Mysusæter
Legge ned eller flytte stien over Randen
Jaktfrie soner
Regulere åpningstider selvbetjeningshytter
Oppgradere startpunkter mot <u>Formokampen</u>
Bru over Vesle Ula og forbedring av sti mot Peer Gynt
<u>Karihaugen, Anaripigg, Hårtjønnin og Vardefjellet</u>
Opprettholdelse av sommervei til Smuksjøseter/kanalisering ut fra Smuksjøseter
Fjerne eller ny bru over Ula ved Spranget

Alle disse tiltakene er vurdert opp mot både villrein, andre verneverdier og reiselivet i området. Arbeidsgruppa har i gruppearbeidene vært delt i 2 mindre grupper, og når en ser på anbefalte prioriteringer fra gruppene, så kommer mulighetststudie på Mysusæter og redusere tverrforbindelser mot Gråhø, Bråkdalsbelgen, Bråkdalen og Smiubelgen (allerede igangsatt) opp som prioritet 1 hos begge gruppene (gult over). Så har vi en rekke tiltak hvor den ene gruppa har satt prioritet 1 mens den andre gruppa har satt prioritet 2 (rødt over). Dette gjelder flytting av parkeringsplassen på Spranget ned til Mysusæter, legge ned eller flytte stien over Randen, jaktfrie soner, regulering av åpningstider på selvbetjeningshytter, oppgradering av startpunkter mot Formokampen og bru over Vesle Ula og forbedring av sti mot Peer Gynt.

Så har vi til slutt noen tiltak hvor gruppene har satt prioritet 2 og/eller 3 (grått over). Dette gjelder tilrettelegging i områdene vest for Høvringen (Karihaugen, Anaripigg, Hårtjønnin og Vardefjellet), opprettholdelse av sommervei til Smuksjøseter/kanalisering ut fra Smuksjøseter og fjerne eller ny bru over Ula ved Spranget.

Sårbarhetsvurdering

I gjennom bestillingsdialogen 2016 ble det gjennomført en sårbarhetsvurdering av områdene Høvringen-Formokampen-Peer Gynt hytta og Mysusæter-Rondvassbu. I rapporten fra sårbarhetsvurderingen er det først synliggjort en sårbarhetsvurdering av en rekke lokaliteter etter samme modell som ble brukt i området innenfor Størmbu i 2015. Vurderingen er gjort i forhold til

vegetasjon, dyreliv (utenom villrein) og villrein. I tillegg er det i noen lokaliteter gjort den samme vurderingen, men da med en forutsetning om at det gjennomføres avbøtende tiltak. Hvis en skal prioritere de vurderte avbøtende tiltak etter verdiene for sårbarhet, kommer tiltakene slik ut i prioritert rekkefølge (mest avbøtende effekt øverst og minst nederst)

I forhold til villrein (3 tiltak vurdert):

Flytte P-plassen fra Spranget til Mysusæter

Fjerne T-merka sti over Randen

Fjerne bru over Store-Ula

I forhold til vegetasjon:

Klopplegging Høvringen-Formokampen

Klopplegging Putten-Formokampen

Klopplegging/flytting av varder Smuksjøseter-Peer Gynt hytta

Klopplegging Smuksjøseter-Peer Gynt hytta via Kjøndalen

Forsterkning av sti Spranget-Krokåtbekkbue (ikke godkjent sti)

Endring av ferdsmønster rundt Spranget

Vurdering

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i den godkjente besøksstrategien følgende målsetning i dette fokusområdet:

- Bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet
- Legge til rette for økt verdiskaping i randområdene
- Legge til rette for en bedre opplevelse for turisten på de ulike innfallsporene i området

Som foreslått i besøksstrategien er det nå gjennomført en omfattende prosess hvor en bredt sammensatt arbeidsgruppe har vurdert en rekke tiltak og foreslått prioriteringer av disse. I tillegg har vi også et faglig grunnlag i sårbarhetsvurderingen i forhold til prioritering av tiltak som kan være med å bedre muligheten for villrein til å trekke nord-sør på vestsiden av Rondanemassivet. Nasjonalparkforvalter mener at nasjonalparkstyret nå har et meget godt faglig grunnlag for å kunne prioritere tiltak som kan gi effekt på kulepunkt 1 i målsetningen. Sårbarhetsvurderingen viser til at en her vil kunne oppnå de største effektene for villrein ved å flytte p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter og fjerne eller legge ned stien over Randen.

Når det gjelder kulepunkt 2 og 3, legge til rette for økt verdiskaping i randområdene og legge til rette for en bedre opplevelse for turisten på de ulike innfallsporene i området, har nasjonalparkstyret igjennom bestillingsdialogen fått midler til tiltak både på Høvringen og på Mysusæter.

På Mysusæter har nasjonalparkstyret fått midler til gjennomføring av en mulighetsstudie i området Mysusæter-Spranget. Sel kommune er forespurt om å være medpart i en slik bestilling til en ekstern utreder, og dette har de svart positivt på. Det jobbes nå med en utforming av en bestilling og en ønsker seg i første rekke en studie som tar for seg de kommersielle effektene av en eventuell flytting av parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter (både muligheter og begrensninger), samt forutsetninger for at dette skal kunne gjennomføres.

Nasjonalparkforvalter mener at denne studien vil kunne gi mer kunnskap som kan brukes i forhold til kulepunkt 2 og 3 i målsetningen når det gjelder Mysusæterområdet.

Nasjonalparkstyret har også i årets bestillingsdialog fått midler til oppgradering av startpunktene mot Formokampen, fra Høvringen og fra Putten. I forhold til prosjektering av eventuelle startpunkt mot Formokampen, har nasjonalparkstyret engasjert landskapsarkitekt som har laget skisser på mulige startpunkter på parkeringsplass Høvringen og parkeringsplass Putten Seter. Det har i forkant av dette arbeidet vært gjennomført befaring både med representanter for reiselivet, kommunen og landskapsarkitekt, og nasjonalparkforvalter tar sikte på å starte dette arbeidet våren 2017. For reiselivet på Høvringen og for de besøkende vil disse tiltakene uten tvil være svært positive i forhold til kulepunkt 2 og 3 i målsetningen. Hvis denne tilretteleggingen fører til at en også trekker folk fra de indre områdene og ut i randsonen (mot Formokampen) vil dette også kunne sies å være positivt i forhold til målsetningens kulepunkt 1.

Oppsummering og forslag til videre prosess

I forhold til avbøtende tiltak på villrein og kulepunkt 1 i målsetningen fra besøksstrategien, er det svært viktig å i nærmeste fremtid få en avklaring på om det lar seg gjøre å flytte parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter. Det villreinfaglige grunnlaget er tydelig på at dette bør gjennomføres, men nasjonalparkforvalter mener at det er riktig, i tråd med anbefalingene fra arbeidesgruppa i fokusområdet, å starte med å gjennomføre en mulighetsstudie av området Mysusæter-Spranget. En slik studie vil også kunne synliggjøre hvorvidt en kan lykkes med kulepunkt 2 og 3 i besøksstrategiens målsetning i dette området.

Nasjonalparkforvalter mener også at nasjonalparkstyret parallelt med mulighetstudien bør avklare hvordan en eventuell flytting av p-plassen fra Spranget og ned til Mysusæter formelt kan gjennomføres. Avklaringen må inneholde eventuelle alternative fremgangsmåter og tidshorisont på ett eller flere alternativer. Dette vil være et viktig grunnlag for en fremtidig avklaring. Nasjonalparkstyret bør også i samarbeid med kommunen og fylkeskommunen i denne sammenhengen synliggjøre mulige finansieringskilder for tiltak på Mysusæter.

Hvis p-plassen skal flyttes, kreves det at Sel kommune og Oppland fylkeskommune også er med på denne prosessen. Sel kommune er allerede orientert om prosessen i hele fokusområdet og invitert med som bestiller av en mulighetstudie. Nasjonalparkforvalter anbefaler at også Oppland fylkeskommune orienteres om og inviteres med i prosessen med det første.

Nasjonalparkforvalter mener at nasjonalparkstyret må be om en avklaring fra Sel kommune og Oppland fylkeskommune så snart som mulig etter at mulighetsstudien er gjennomført. Når det er endelig avklart om p-plassen på Spranget skal flyttes eller ikke, må nasjonalparkstyret i samarbeid med involverte parter gjennomføre nedlegging eller flytting av stien over Randen.

I etterkant av en avklaring på hvorvidt p-plassen på Spranget skal flyttes eller ikke, må det vurderes og videre avklares om

- Brua over Ula ved Spranget kan fjernes, samtidig som vintertraseen til Rondvassbu legges om til å krysse Ula på ny bru lengre ned mot Mysusæter.
- Eventuell regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.
- Det skal innføres en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet

Når det gjelder avbøtende tiltak i forhold til vegetasjon, bør nasjonalparkstyret prioritere dette på de mest brukte stisegmentene i årene som kommer.

Fylkesmannen i Innlandet
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Att. Berge, Eirin

Vår dato: 01.06.2019
Deres dato: 08.05.2019

Vår referanse: 2016/984-31
Deres referanse:

Saksbehandler:
Solveig Rindhølen
90761820

Videre fremdrift for besøksforvaltningsarbeidet i fokusområdet - avklaring knyttet til parkeringsplass på Spranget

Det vises til mottatt brev datert 8.5.19 der det bes om at Sel kommune gir en avklaring på hvordan man stiller seg i forhold til en eventuell flytting av parkeringsplassen fra Spranget og ned til Mysusæter.

Sel kommune har allerede avklart sitt syn, gjennom kommunestyrets vedtak i sak 27/18, 4.6.18:

1. *Sel kommunestyre tar « Mulighetsstudien Mysusæter- Spranget» til orientering.*
2. *Sel kommunestyre legger til grunn at dagens parkeringsplass på Spranget opprettholdes i tråd med «mulighetsstudiens anbefalinger».*
3. *Med utgangspunkt i Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter skal det arbeides videre med ulike tiltak for å utvikle Mysusæter som knutepunkt og innfallsport til Rondane nasjonalpark.*
4. *Oppfølging av de hovedtiltak som er foreslått i mulighetsstudien vil skje gjennom kommuneplanens samfunnsdel, kommunedelplan for stier og løyper, revisjon av kommunens vedtatte planstrategi og som for øvrig gjennom dialog med aktuelle samarbeidspartnere.*

Ut i fra henvendelsen fra Rondane Dovre nasjonalparkstyre forstår kommunen at det er ønskelig med en begrunnelse utover det rent næringsmessige. Det vises i den sammenheng til at kommunestyrets vedtak i sak 27/18 ikke baserer seg ensidig på det næringsmessige. Vurderingene i saksframlegget ivaretar flere hensyn. Særutskrift av saksutredningen er vedlagt.

Som vertskommune for de to viktigste innfallsportene til Norges eldste nasjonalpark, har Sel kommune ut i fra sine ulike roller historisk sett hatt et balansert fokus mellom de ulike interessene som skal ivaretas. Det er også planen framover, noe blant annet kommunestyrets vedtak i 69/18 10.12.18 (kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030) bekrefter. Vedlagt følger relevant utsnitt av planen. Hele planen kan leses [her](#).

I mottatt brev vises det til møteprotokoll fra styremøte i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 30.november 2018, *der styret pekte på behovet for bredere medvirkning i det videre besøksforvaltningsarbeidet i dette området.* – Sel som vertskommune og planmyndighet for Mysusæterområdet, har hittil ikke registrert noen henvendelse i så måte.

Sel kommune har fulgt opp arbeidet med Mulighetsstudien med basis i kommunestyrets vedtak 4.6.18. Dialog og involvering av ulike samarbeidspartnere og interessenter er vektlagt. Arbeidet er nå prosjektorganisert under fanen «Villrein som verdiskaper» med Oppland fylkeskommune som oppdragsgiver og Sel kommune som prosjekteier. Nasjonalparkstyret v. nasjonalparkforvalter er medlem i styringsgruppa.

I prosjektplan som ble vedtatt av styringsgruppa 29.3.19 ligger hele kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av Rondane nasjonalpark og tiliggende verneområder til grunn. Målene i prosjektet bygger også opp under de ulike interessene som skal ivaretas.

Sel kommune og andre interesser som er tydelige på at parkeringsplassen på Spranget skal bestå, er enige om at det trengs bedre regulering av parkeringen der. - Det legges opp til et innspillseminar den 7.6.19 der målet er å konkretisere og prioritere tiltak på kort og lang sikt, som kan gi bedre opplevelser for besøkende, samtidig som presset på Spranget kan dempes.

Sel kommune har for et år siden tilkjennegitt sitt syn i det som nå etterspørres. Det er i tillegg gjort utsjekk med formannskapet som kommunenes faste utvalg for plansaker den 20.5.19.

På vegne av Sel kommune,

Solveig Rindhølen
Konstituert kommunalsjef
Plan, teknisk og eiendom

Dokumentet er godkjent elektronisk og er derfor ikke signert.

Vedlegg:

- 1 Vedlegg 1 - særutskrift av vedtak i sak 27/18 - kommunestyret
- 2 Vedlegg 2 - utsnitt kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030

Kopi til:

OPPLAND FYLKESKOMMUNE REGIONAL Postboks 988	2626	LILLEHAMMER
UTVIKLING		
SEL FJELLSTYRE STATSALMENNING	Botten Hansens gate 9	2670 OTTA
Dag Erik Pryhn, Ordfører		

Møteprotokoll

Utvalg: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Møtested: Nord-Fron

Dato: 30.11.2018

Tidspunkt: 10:00 – 15.00

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon	Representerer
Bengt Fasteraune	Leder	
Dag Erik Pryhn	Nestleder	
Ole Tvette Muriteigen	Medlem	
Jørn Eriksen	Medlem	
Even Moen	Medlem	
Bjørn Moastuen	Medlem	
Live Giset	Medlem	

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Navn	Funksjon	Representerer
Mirjam Engelsjord	MEDL	
Mariann Isumhaugen	MEDL	
Rune Støstad	MEDL	
Anniken Bergan-Skar	MEDL	
Hilde Frankmo Tveråen	MEDL	

Følgende varamedlemmer møtte:

Navn	Møtte for	Representerer
Egil Eide	Hilde Frankmo Tveråen	
Halvor Dahle Meland	Anniken Bergan-Skar	

Merknader

Fra administrasjonen møtte:

Navn	Stilling
Stein Magne Grevrusten	Nasjonalparkforvalter
Eirin Berge	Nasjonalparkforvalter

Underskrift:

Vi bekrefter med underskriftene våre at det som er ført på de sidene vi har signert i møteboka, er i samsvar med det som ble vedtatt på møtet.

Bengt Fasteraune

Godkjent pr epost

Dag Erik Pryhn

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 29/2018	Godkjenning av innkalling og sakliste. Valg av styremedlem for signering av protokoll.		
ST 30/2018	Referatsaker		
RS	Avgjørelse i klagesak - Rondane nasjonalpark - Frydalen landskapsvernområde - Skadefelling jerv - Nord-Fron kommune m.fl.		2018/920
RS	Grimsdalen landskapsvernområde - Dispensasjon - Oppføring av skigard på Verkjessætre gnr. 86 bnr. 1 fnr. 73 i Dovre kommune - Ola Korsvoll		2018/4239
RS	Grimsdalen landskapsvernområde - Dispensasjon - 2018 - Etablering av kve for slepp av storfe ved Bjørnsgardsætre - Organisasjonen Grimsdalen		2018/3712
ST 31/2018	Delegerte vedak		
DS 28/2018	Delegert vedtak - Rondane - Dovre Nasjonalpark - FYSAK turmål 2018 - 2020 - Utsetting av turkasser - Dovre kommune		2018/3876
DS 29/2018	Delegert vedtak - Hemmeldalen naturreservat - Motorferdsel 2018 - Uttransport av felt elg og hjort - Kroken jaktlag Øvre		2018/3871
DS 30/2018	Delegert vedtak - Rondane nasjonalpark - Motorferdsel 2018-2021- Dispensasjon - Uttransport av felt elg - Sollia Viltstellområde		2018/4450
DS 31/2018	Delegert vedtak - Myldingi naturreservat og Rondane nasjonalpark - Motorferdsel 2018 - Eiendomsskattetaksering - Sør-Fron		2018/5043
DS 32/2018	Delegert vedtak Rondane nasjonalpark - Dispensasjon - Motorferdsel - 2018-2021 - Uttransport av felt elg - Kjetil Streitlien		2018/5073
DS 33/2018	Delegert vedtak - Rondane nasjonalpark- Motorferdsel 2018 - Undersøking av landets vannressurser -COWI/NIVA		2018/4241
DS 34/2018	Rondane nasjonalpark og Myldingi naturreservat - Motorferdsel 2018 - kjøring på vegen til Bjørnhollia - Arild Hemli		2018/6590
DS 35/2018	Dispensasjon - Delegert vedtak - Rondane nasjonalpark - Bruk av beltegående utstyr for transport av felt elg - Øystein Svastuen		2018/4738
DS 36/2018	Hemmeldalen naturreservat - Dispensasjon - Motorferdsel - 2018 - 2021- Bruk av combitrac/jernhest for å frakte ut elg og hjort - Kiær Mykleby v/Kjell Åge Fredheim		2018/2324
DS 37/2018	Delegert vedtak - Dovre Nasjonalpark - Dispensasjon - Bruk av beltekjøretøy til utfrakt av elg i Einbuggdalen jaktfelt - Svein Opstad jaktlag		2018/5123

ST 32/2018	Sak- Frydalen landskapsvernområde - Riving og nyoppføring av uthus på gnr. 344 bnr 52 Luseby - Øyvind Jevne	2018/2980
ST 33/2018	Frydalen landskapsvernområde - Etablering av landbruksvei - Godkjenning av regelverk for bruk av vei - Østkjølen Grunneigarlag mfl.	2016/2808
ST 34/2018	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Bestillingsdialogen med Miljødirektoratet - 2019.	2018/9408
ST 35/2018	Sak - Grimsdalen landskapsvernområde - Motorferdsel 2018 og kjerneboring - Koppar Resources	2018/4092
ST 36/2018	Sak - Rondane nasjonalpark - Organisert ferdsel 2018 - utkast retningslinjer	2018/9495
ST 37/2018	Rondane nasjonalpark - Videre arbeid 2019 - besøksforvaltning i fokusområdet Sel kommune	2017/804
ST 38/2018	Eventuelt <ul style="list-style-type: none"> • Informasjonsprosjektet v/Rebecca N.Strand • Bygningskontroll i verneområder v/SNO, Finn Bjormyr • Forvaltningsplanrevisjon • Møteplan 2019 	

ST 29/2018 Godkjenning av innkalling og sakliste. Valg av styremedlem for signering av protokoll.

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Styreleder hadde fått innspill til saken om besøksforvaltning i Sel og det var ønskelig at saken utsettes. Det ble en prat om hvordan prosessen burde forankres blant andre aktører før styret tok en beslutning. Styret ba sekretariatet legge opp til en bredere involvering i forkant av beslutningen.

Nasjonalparkstyret ved sekretariatet oppretter derfor kontakt med aktører og interessenter og kommer tilbake med en tidsplan til styret for prosessen hvor medvirkning også synliggjøres i saken om videre arbeid med besøksforvaltning i Sel. Arbeidsgruppa for fokusområdet bringes inn i prosessen og også administrasjonen i Sel kommune må inn.

Vedtak

Møteinnkalling og sakliste godkjent med endring om at sak om besøksforvaltning og videre arbeid fokusområdet Sel utsettes. Sekretariatet sørger for en bredere involvering i saken.

Bengt Fasteraune og Dag Erik Pryhn valg til å signere protokoll.

ST 30/2018 Referatsaker

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Sekretariatet kommenterte kort referatsakene og utfallet av disse. Ingen kommentarer fra styret.

Vedtak

Styret tar referatsakene til orientering.

Avgjørelse i klagesak - Rondane nasjonalpark - Frydalen landskapsvernområde - Skadefelling jerv - Nord-Fron kommune m.fl. 2018/920

Grimsdalen landskapsvernområde - Dispensasjon - Oppføring av skigard på Verkjessætre gnr. 86 bnr. 1 fnr. 73 i Dovre kommune - Ola Korsvoll 2018/4239

Grimsdalen landskapsvernområde - Dispensasjon - 2018 - Etablering av kve for slepp av storfe ved Bjørnsgardsætre - Organisasjonen Grimsdalen 2018/3712

ST 31/2018 Delegerte vedtak

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Sekretariatet oppsummerte kort. Ingen kommentarer til sakene.

Vedtak

Styret tar de delegerte sakene til orientering.

**DS 28/2018 Delegert vedtak - Rondane - Dovre Nasjonalpark - FYSAK
turmål 2018 - 2020 - Utsetting av turkasser - Dovre kommune
2018/3876 19.09.2018 00:00:00**

**DS 29/2018 Delegert vedtak - Hemmeldalen naturreservat -
Motorferdsel 2018 - Uttransport av felt elg og hjort - Kroken jaktlag
Øvre 2018/3871 10.09.2018 00:00:00**

**DS 30/2018 Delegert vedtak - Rondane nasjonalpark - Motorferdsel
2018-2021- Dispensasjon - Uttransport av felt elg - Sollia
Viltstellområde 2018/4450 25.09.2018 00:00:00**

**DS 31/2018 Delegert vedtak - Myldingi naturreservat og Rondane
nasjonalpark - Motorferdsel 2018 - Eiendomsskattetaksering - Sør-
Fron 2018/5043 11.09.2018 00:00:00**

**DS 32/2018 Delegert vedtak Rondane nasjonalpark - Dispensasjon -
Motorferdsel - 2018-2021 - Uttransport av felt elg - Kjetil Streitlien
2018/5073 21.09.2018 00:00:00**

**DS 33/2018 Delegert vedtak - Rondane nasjonalpark-Motorferdsel
2018 - Undersøking av landets vannressurser -COWI/NIVA 2018/4241
02.10.2018 00:00:00**

**DS 34/2018 Rondane nasjonalpark og Myldingi naturreservat -
Motorferdsel 2018 - kjøring på vegen til Bjørnhollia - Arild Hemli
2018/6590 22.10.2018 00:00:00**

**DS 35/2018 Dispensasjon - Delegert vedtak - Rondane nasjonalpark -
Bruk av beltegående utstyr for transport av felt elg - Øystein
Svastuen 2018/4738 10.09.2018 00:00:00**

**DS 36/2018 Hemmeldalen naturreservat - Dispensasjon - Motorferdsel
- 2018 - 2021- Bruk av combitrac/jernhest for å frakte ut elg og hjort -
Kiær Mykleby v/Kjell Åge Fredheim 2018/2324 10.09.2018 00:00:00**

**DS 37/2018 Delegert vedtak - Dovre Nasjonalpark - Dispensasjon -
Bruk av beltekjøretøy til utfrakt av elg i Einbuggdalen jaktfelt - Svein
Opstad jaktlag 2018/5123 25.09.2018 00:00:00**

ST 32/2018 Sak- Frydalen landskapsvernområde - Riving og nyoppføring av uthus på gnr. 344 bnr 52 Luseby - Øyvind Jevne

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 30.november 2018 gitt Øyvind Jevne dispensasjon til riving av eksisterende uthus og oppføring av nytt uthus med vedskjul og utedo som omsøkt på gnr. 344 bnr 52 i Nord-Fron kommune, Frydalen landskapsvernområde. Vedtaket er gitt i medhold av naturmangfoldlovens § 48, første ledd, første alternativ.

Følgende vilkår gjelder for dispensasjonen:

1. Forutsetningen for at nytt uthus kan oppføres er at eksisterende uthus rives.
2. Nytt uthus skal oppføres med plassering som avmerket i kartutsnitt vedlagt søknaden.
3. Rivingsmaterialer og overskytende bygningsmaterialer skal bringes ut. Rent trevirke kan kappes opp og brukes til ved.
4. Nytt uthus skal ha et bruksareal på 11,9 m² og et bebygd areal på 24,5 m² som opplyst i søknaden. Ytre mål på bygningen skal være som opplyst på plantegning «Plan 1». Mønehøyde skal ikke overstige 3,9 meter som inkluderer grunnmur som maksimalt skal være 0,5 meter.
5. Tiltaket skal ikke medføre terrenginngrep og bygningen skal tilpasses terreng, ikke motsatt
6. Statens naturoppsyn (SNO) kan utføre kontroll i henhold til vilkårene i tillatelsen.
7. Dispensasjonen er gyldig i 3 år fra vedtaksdato. Senest 4 uker etter tiltaket er gjennomført skal det sendes bilder av bygningens fasader (alle 4) til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, fmoppost@fylkesmannen.no.

Vedtaket er gjort i forhold til verneforskrift og naturmangfoldloven. Andre tillatelser som tiltaket krever, for eksempel fra grunneier eller kommune, må søker selv sørge for. Vedtaket er basert på opplysninger gitt i søknad. Dersom opplysningene skulle vise seg å være uriktige, kan det medføre at vedtaket er ugyldig.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Forvalter orienterte kort om saken.

Vedtak

Enstemmig som innstilt.

ST 33/2018 Frydalen landskapsvernområde - Etablering av landbruksvei - Godkjenning av regelverk for bruk av vei - Østkjølen Grunneigarlag mfl.

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til mottatte høringsuttalelser, kommunale behandlinger og stadfesting av forskrift som angår etablering av forskrift om forbud mot sykling på og langsmed landbruksvei i Frydalen.

Nasjonalparkstyret viser til første kulepunkt i vedtak med saksnummer 2016/2808-6 med møtedato 30.09.2016, og styret godkjenner regelverket som er etablert for bruken av veien av de berørte partene. Nasjonalparkstyrets godkjenning forutsetter at det gjøres vedtak i kommunene som også omfatter bruk av elektrisk sykkel på strekningen.

Nasjonalparkstyret forutsetter at Nord-Fron kommune og Sør-Fron kommune informerer godt om regelverket på den aktuelle strekningen og i andre kanaler der dette er naturlig. Nasjonalparkstyret gjør oppmerksom på at dersom forskriften/regelverket for bruken av landbruksveien endres i framtiden skal dette på nytt godkjennes av nasjonalparkstyret før endring av bruken kan skje.

Det vises ellers til vedtak med vilkår i sak med saksnummer 2016/2808-6 med møtedato 30.09.2016.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Forvalter orienterte om saken. Ble litt diskusjon rundt dette med håndheving av regelverket dersom det brytes. Det ble også pekt på at det er en utfordring å få forståelse hos befolkningen i kommunene for nødvendigheten av denne forskriften.

Vedtak

Enstemmig som innstilt.

ST 34/2018 Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Bestillingsdialogen med Miljødirektoratet - 2019.

Innstilling fra forvalter

Sekretariatets forslag til tiltak og prioriteringer ligger vedlagt. Vedtak formes under styremøtet når C-skjema er presentert og endelige prioriteringene er gjort.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Forvalter viste bilder av tiltak som har blitt gjennomført året som gikk og gikk deretter gjennom tiltak som foreslått for 2019 og et grovt budsjettoppsett for disse. Sekretariatet ba om muligheten til å kunne justere tallene satt opp på den enkelte post/tiltak. Meldes inn til Miljødirektoratet ca 10.januar.

Innspill fra Sør-Fron: Informasjon ved Fløtardammen og Østkjølen seterveg. Fagervollen-Bjørnhollia; behov for tilretteleggingstiltak langs sti/vei (autovern er blitt brukt). Det foregår også transport med skuter vinterstid langs denne ruta og man må ivareta denne bruken også.

Vedtak

Nasjonalparkstyret tar forslag til fordeling av midler til orientering, og sekretariatet får fullmakt til å jobbe videre langs den linjen som er presentert og fremmer en innstilling om bestillingsdialogen i styremøtet i mars.

ST 35/2018 Sak - Grimsdalen landskapsvernområde - Motorferdsel 2018 og kjerneboring - Koppar Resources

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 30.november 2018 gitt Koppar Resources avslag på søknad om kjerneboring for å undersøke mineralsk forekomst og motorferdsel knyttet til denne aktiviteten, i Grimsdalen landskapsvernområde.

Begrunnelsen er at omsøkt aktivitet og målet for den omsøkt aktiviteten er vurdert å stride mot verneformålet der det å ta vare på geologiske forekomster, vakkert natur- og kulturlandskap, leveområder og viktige trekkområder for villreinen alle er en del av formålet med vernet, jf vurderingen i saken. Vilkåret for å kunne gi dispensasjon i medhold av naturmangfoldlovens § 48, første ledd, første alternativ er derfor ikke tilstede.

Vedtaket er gjort i forhold til verneforskrift og naturmangfoldloven.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Mye diskusjon, flere av styremedlemmene positive. Ga uttrykk for at dette var en ren motorferdselssak og at omsøkt aktivitet utgjorde lite motorferdsel sammenlignet med det den store militærøvelsen som nettopp har vært gjennomført har medført. Et medlem uttalte at han stilte seg bak sekretariatets innstilling, men kunne gå inn for å skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag før en tar stilling til søknaden.

Nasjonalparkstyret mente at følgende spørsmål må avklares bedre:

1. Hva vil en eventuell utvinning av mineralene bety for lokal verdiskapning og hvordan skal utvinnings-/uttaksprosessen foregå (målinger, kjerneboring, prøveuttak, drift osv) og hva vil dette innebære for verneverdiene?
2. Styret må gjøre seg opp en oppfatning av hva en skal mene dersom kjerneboringen viser positive signaler i forhold til mulig utvinning/gruvedrift.
3. Spørsmål knyttet til vannforbruk og slamavfall må belyses bedre.
4. Når på året bør den omsøkte aktiviteten eventuelt skje

Vedtak

Styret vedtok enstemmig å utsette saken. Ber sekretariatet skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag for å belyse punktene ovenfor før en tar stilling til søknaden.

Direktoratet for mineralforvaltning eventuelt andre, kontaktes i forhold til en generell kunnskap om prosessen rundt dette med utvinning av mineraler.

ST 36/2018 Sak - Rondane nasjonalpark - Organisert ferdsel 2018 - utkast retningslinjer

Innstilling fra sekretariatet

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 30.november 2018 bestemt å sende utkast til retningslinjer for organisert ferdsel i området Høvringen-Rondvassbu-Mysusæter, som vist i saksfremlegget, på høring til berørte interesser. Høringsfristen settes til 4 uker etter utsending.

Bakgrunnen for at nasjonalparkstyret tar initiativ til å lage slike retningslinjer er at dette området er den største innfallsporten i Rondane med høyt besøksvolum og også en stor andel lokale reiselivsbedrifter. Retningslinjene er laget for å gi forutsigbare rammer for hvor og når den organiserte ferdselen i dette området kan aksepteres innenfor rammene av verneforskriften. Retningslinjene for organisert ferdsel vil være en prøveordning som må evalueres etter 3 år. Retningslinjene gir ikke selvstendig hjemmelsgrunnlag for å fatte vedtak etter verneforskriften, men sammen med forvaltningsplanen vil de være retningsgivende for nasjonalparkstyrets behandling av søknader om organisert ferdsel i dette spesifikke området. Det må fremdeles søkes om tillatelse til å drive organisert ferdsel og tillatelse med vilkår forutsettes gitt som en flerårig tillatelse med rapportering etter endt sesong.

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - 30.11.2018

Sekretariatet la frem kart over områdene hvor det foreslås å ha forutsigbare rammer for organisert ferdsel.

Nasjonalparkstyret er opptatt av kunnskap og kompetanse og ba om at en i høringsbrevet eksplisitt ber om reiselivets sin tilbakemelding på dette med sertifisering og hva en eventuell sertifiseringsordning bør bestå i, og om næringa selv kan se for seg hva de kan gjøre knyttet opp til en sertifiseringsordning.

Nasjonalparkstyret mener at en må legge til rette for bruk av fjellområdene våre og at organisert ferdsel er positivt.

Vedtak

Enstemmig som innstilt.

ST 37/2018 Rondane nasjonalpark - Videre arbeid 2019 - besøksforvaltning i fokusområdet Sel kommune

Innstilling fra forvalter

Alternativ 1:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 30.11.2018 gått inn for å arbeide mot en avvikling av p-plassen på Spranget. Det skal utredes og eventuelt realiseres et skyttelbusregime fra Mysusæter til Rondvassbu etter tilsvarende prinsipp som Snøheimbussen i forbindelse med dette. Avbøtende tiltak knyttet til slitasje på vegetasjon og kulturminner tas inn i arbeidet med avvikling av p-plassen.

Av hensyn til naturmiljøet vedtar nasjonalparkstyre å fjerne merking på sti over Randen (jf. verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 3 punkt 5.6). Begrunnelsen er at fjerning av stien vil frigjøre beiteområder inne på Randen og øke muligheten for at områdene i botnene vil bli mer brukt av villrein. Samlet sett vurderes dette å gi en økt sjans for at villreinen trekker nord-sør.

Sekretariatet bes ta initiativ til en dialog med DNT Oslo og omegn i forbindelse med selvbetjeningsdelene og se muligheten for å endre åpningstidene for disse for å minske ferdselen vinterstid.

Alternativ 2:

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 30.11.2018 bestemt at styret ikke går inn for flytting av p-plassen på Spranget på det nåværende tidspunkt.

Nasjonalparkstyret vurderer at det vil være hensiktsmessig å gjøre tiltak som bidrar til en sesongmessig styring av ferdselen i dette området. Nasjonalparkstyret forutsetter at det er flere aktører som må bidra for å oppnå målsetning om å reetablere villreintrekket.

Følgende tiltak (i uprioritert rekkefølge) for å styre ferdselen knyttet til Spranget og området rundt skal utredes og de juridiske og økonomiske sidene må synliggjøres:

1. Se på regulering av ferdselsmønsteret på veien inn mot Rondvassbu fra Spranget
2. Endring av Reinsbommens åpningstider
3. P-plass avgift på Spranget
4. Skyttelbuss til Spranget/Rondvassbu fra Mysusæter
5. Avbøtende tiltak på p-plassen på Spranget for å hindre ytterligere slitasje

Av hensyn til naturmiljøet vedtar nasjonalparkstyret å fjerne merking på sti over Randen (jf. verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 3 punkt 5.6). Begrunnelsen er at fjerning av stien vil frigjøre beiteområder inne på Randen og øke muligheten for at områdene i botnene vil bli mer brukt av villrein. Samlet sett vurderes dette å gi en økt sjans for at villreinen trekker nord-sør.

Samtidig med dette skal punktene 1-5 ses i sammenheng med tidligere vedtak datert 21.3.2017, og nasjonalparkstyret forutsetter at sekretariatet følger opp følgende tiltak som skulle utredes eventuelt realiseres:

- I. Fjerning eller erstatning av brua over Ula ved Spranget. En fjerning av brua forutsetter at vintertraseen til Rondvassbu legges om til å krysse Ula på ny bru lengre ned mot Mysusæter.
- II. Regulering av åpningstider på selvbetjeningen og den betjente hytta på Rondvassbu.
- III. Innføre en sone med jaktforbud (villreinjakt) i fokusområdet
- IV. Om nasjonalparkstyret skal bidra på tilrettelegging vest for Høvringen.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret - 30.11.2018

Saken utsettes, jf. innspill til sak 29/2018 godkjenning av sakliste og innkalling.

ST 38/2018 Eventuelt

Saksprotokoll i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret - 30.11.2018

Informasjonsprosjektet

Startet i mars 2017 – Informasjonsstruktur. Prosjektbeskrivelsen legges ut på nasjonalparkstyret.no. Gjennomgang av informasjonspunkter – noen nye foreslås, enkelte foreslås tatt bort. Viktigheten av å ha besøksretta hjemmesider, da reisen som regel starter på nett. Det ble vist til den svenske modellen. Prosjektansvarlig mente også at det var viktig å fremheve samfunnsnyttige sider ved forvaltninga for å bygge omdømme. Det er under planlegging sammen med forvalterne et dialogmøte med reiselivet i januar 2019.

Bygningskontroll i verneområder, SNO

SNO gikk igjennom den bygningskontrollen som har blitt utført i 2018. Resultatene viser et relativt stort prosentvist avvik fra gitte tillatelser i landskapsvernområdene Grimsdalen og

Frydalen, men avvikene i seg selv er ikke store. Utfordring at søker ikke oppgir riktig areal og SNO hadde innspill om at vedtakene må være mer presise i forhold til hva det blir gitt lov til.

Revidering av forvaltningsplan

Et kort notat ble lagt frem av sekretariatet der tema som er relevante knyttet til en revidering var listet opp. De fleste tema i forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane henger så nøye sammen at det er vanskelig å plukke ut enkelttemaer som skal revideres. I tillegg må eksisterende besøk strategi for Rondane innarbeides i forvaltningsplanen og mulig justeres, og en ny besøks strategi for Dovre nasjonalpark må inn i arbeidet. Sekretariatet ser det som svært utfordrende med de ressursene vi har til rådighet å skulle ta opp et slikt omfattende utviklingsarbeid som en revidering av forvaltningsplanen er. Det ble blant annet vist til andre nasjonalparkstyrer som har vedtatt en slik revidering for flere år siden, som per i dag bare så vidt har kommet i gang med arbeidet. Styret ønsker at forvalterne skal ha hånd på en ev revidering av forvaltningsplan. Viktig å ha klare retningslinjer på det som berører mye folk (organisert ferdsel, besøksforvaltning).

Nasjonalparkstyret ber sekretariatet høre med fylkesmannen om muligheter for tilleggsressurser.

Møtekalender 2019

Ettersom flere av de faste styremedlemmene ikke var tilstede på møtet, sendes forslag til møtekalender 2019 ut til styremedlemmene og tilbakemelding på de foreslåtte datoene gis sekretariatet.

Vedtak

Når det gjelder revidering av forvaltningsplan ber styret at sekretariatet hører med fylkesmannen om muligheter for tilleggsressurser.

Forslag møtekalender sendes ut til styrets medlemmer med en frist for tilbakemelding på de foreslåtte datoer.

De andre sakene under eventuelt ble tatt til orientering.

Foto: Mette Josten, Sel kommune

Prosjektplan
Oppfølging av muligheter
Spranget-Mysus
Godkjent i styringsgruppa 29.3
gjennomgang i styringsgr
- **Dynamisk rammed**

1.	Om prosjektet	
1.1.	Prosjektets navn.....	3
1.2.	Oppdragsgiver.....	3
1.3.	Prosjekteier - PE.....	3
1.4.	Bakgrunn for prosjektet.....	3
	Programmet «Villreinfjellet som verdiskaper».....	
	Nærmere om delprosjekt 2: Gjennomføring av mulighetsstudie for Spranget -Mysusæter.....	
2.	Formål og mål.....	
2.1.	Prosjektets formål.....	7
2.2.	Mål for prosjektet	7
2.3.	Føringer i prosjektet.....	7
2.4.	Organisering, tidsplan og økonomi i prosjektet	9
	Overordnet organisering (roller og ansvar):	
	Tidsplan	
	Finansiering/budsjett	
3.	Prioriterte aktiviteter	
3.1.	Suksesskriterier for å lykkes med arbeidet	12
3.2.	Prioritering av aktiviteter:	12

---

1. Om prosjektet

1.1. Prosjektets navn

«Oppfølging av Mulighetsstudie for Mysusæter – Spranget»,

Delprosjekt 2 i Villreinfjellet som verdiskaper, [se punkt 1.4.](#)

1.2. Oppdragsgiver

Oppland fylkeskommune v. regionalenheten

1.3. Prosjekteier - PE

Sel kommune, v. formannskapet som plan/økonomiutvalg

1.4. Bakgrunn for prosjektet

Programmet «Villreinfjellet som verdiskaper»

"Villreinfjellet som verdiskaper" er et program fra Klima- og miljødepartementet med formål å stimulere til brede nasjonale villreinområdene, særlig innrettet mot ulike deler av reiselivet. Programmet skal bidra til en god gjennomføring og å utvikle og spre kunnskap om villreinen og villreinfjellet til ulike målgrupper.

En hovedmålsetting i programmet er at de nasjonale villreinområdene skal kunne fremme verdiskaping i en utvidet forstand av kroner og øre. Med bred verdiskaping menes her både miljømessig, sosial, kulturell og økonomisk verdiskaping som

Den verdimeslige økningen skjer ikke alltid i pengemessig forstand. For eksempel vil en miljømessig verdiskaping f menneskeskapte barrierer slik som veier og stier reduseres eller fjernes slik at villreinen kan gjenoppta gamle trekk

Oppland fylkeskommune søkte og fikk tildelt kr. 3 mill fra Miljødirektoratet til prosjektet [«Villrein fjellet Rondane»](#)

Prosjektet har som mål å øke den brede verdiskapinga i områder tilknyttet Rondane villreinområde. For Oppl kommet lengst i arbeidet med regional plan og oppfølging av tilhørende handlingsprogram, samt i arbeidet m nasjonalparkområdet. Planprosessene har vært tunge og det er nedlagt mye arbeid for å skape forståelse for ikke minst for å imøtekomme og balansere nasjonale villreinmål med lokalbefolkningas og næringsdrivendes sterkt behov for å gjennomføre planlagte tiltak. Dette er også nødvendig for å holde interessen for planen og Prosjektet er derfor geografisk avgrenset til villreinområdet Rondane. Vektinga av verdiskapingsformene vil v men samlet sett vil hovedprosjektet stå for en bred verdiskaping.

Søknaden ble imøtekommet for å realisere tre delprosjekt:

Delprosjekt 1) Flytting av Gråhøgdbu

Delprosjekt 2) Gjennomføring og oppfølging av mulighetsstudie for Mysusæter/Spranget

Delprosjekt 3) Kontrollregistrering av arkeologiske kulturminner i Rondane mædområder

Nærmere om delprosjekt 2) Gjennomføring av mulighetsstudie f6sprangetMysusæter

I forbindelse med [Besøksstrategi for Rondane Nasjonalpark](#) utarbeidet *Mimir*, på oppdrag fra Sel kommune o [Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter](#). Dette ble forankret i formannskapetets vedtak i sak 42/17 den 2.5.17.

Oppdraget til Mimir AS var å utrede de næringsmessige effektene ved å flytte parkeringsplassen ned til Mysu næringsmessige (eks villreininteresser), inngikk ikke i studien.

Mulighetsstudien har vurdert to alternativ:

1. Flytte parkeringsplassen på Spranget til Mysusæter. Etablere skyttelbuss fra Mysusæter til Rondvassbu
2. Flytte parkeringsplassen på Spranget til Mysusæter. Ingen skyttelbuss.

I stedet for de to alternativene foreslår Mimir at man utvikler området som et helhetlig reisemål, med Mysus innfallsport til nasjonalparken. Dette gjennom 5 hovedtiltak:

1. Utvikle Mysusæter som knutepunkt og innfallsport for nasjonalparken.

Mysusæter har i dag en viss infrastruktur og gode forutsetninger for å bli et sterkere knutepunkt og innfallsport at området oppgraderes vesentlig. Det er viktig å få rustet opp de tilbudene som er i området i dag; parkering evt. også utvide det med sykkelutleie m.m.

2. Etablering av alternative stier.

Videreutvikling av stinettet ut fra Mysusæter vil kunne gi attraktive turmål i nærområdet. Utsiktspunkt på Ra evt. fra toppen av Tjønnbakken kan være aktuelt.

3. Øke «inngangsbilletten» til Spranget.

For å redusere det direkte presset på Spranget bør en se om pris kan brukes som virkemiddel. Anbefalingen som er tilpasset både korte opphold og for brukere på flerdagerstur i nasjonalparken. Slik vil en også kunne fobobil- og campingturister slår seg til på parkeringsplassen.

4. Bedre tilrettelegging på og rundt parkeringsplassen på Spranget.

Parkeringsplassen bør merkes opp og avgrenses bedre. Det kan være nødvendig å sette opp parkering forbudt på parkeringsplassen. Det bør også vurderes å sette opp camping forbudt-skilt på parkeringsplassen, og evt. leg som tåler denne type bruk. I tillegg bør en se på en løsning med informasjonstavle på Mysusæter som viser l som kommer når det er fullt, må parkere på Mysusæter.

5. Koordinert utvikling og drift av området som reisemål.

Tiltakene innebærer både å styre ferdsel ved å øke prisen og å etablere nye muligheter på steder som er god aktørene i området opptre mer koordinert mot markedet og at det jobbes mer systematisk mot relevante m lokal verdiskaping og et bærekraftig reiseliv. Samarbeidet bør omfatte både private aktører, Sel kommune, n fylkeskommune og evt. andre interesser.

Sel kommunestyre behandlet i sitt møte den 4.6.18 (sak 27/18) Mimirs rapport, ved følgende ved

1. *Sel kommunestyre tar Mulighetsstudien Mysusæter-Spranget til orientering.*
2. *Sel kommunestyre legger til grunn at dagens parkeringsplass på Spranget opprettholdes i tråd med «*
3. *Med utgangspunkt i Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter skal det arbeides videre med ulike tiltak for knutepunkt og innfallsport til Rondane nasjonalpark.*
4. *Oppfølging av de hovedtiltak som er foreslått i mulighetsstudien vil skje gjennom kommuneplanens s stier og løyper, revisjon av kommunens vedtatte planstrategi og som for øvrig gjennom dialog med ak*

Kommunestyret har videre gjennom budsjettvedtaket for 2019 vedtatt følgende:

Kommunestyret behandlet i sak 27/18 Mulighetsstudie Spranget-Mysusæter. Mysusæters potensiale som reise- og utvilsningspunkt for Rondane er et godt utgangspunkt for videre verdiskaping og bærekraftig reiseliv. Det videre utviklingsarbeid er et stort prosjekt. Dette ut i fra kompleksitet i problemstillinger og antall involverte aktører (Sel kommune, Oppland/Innlandet fylkeskommune, nasjonalparkforvaltninga, grunneiere, næringsliv og hytteeiere). Oppland fylkeskommune er utfordret på å in

---

2. Formål og mål

2.1. Prosjektets formål

- Stimulere til bred verdiskaping knyttet til Rondane villreinområde, særlig innrettet mot ulike deler av
- Balansere de nasjonale målene i villreinpolitikken mot verdiskapingsprogrammets mål om sosial, økonomisk verdiskaping

2.2. Mål for prosjektet

Hovedmål – langsiktig:

Mysusæter og Otta skal fremstå som et attraktivt reiselivsprodukt der hensyn til villrein er ivaretatt

Resultatmål – som følge av prosjektet:

- Utvikle området som et helhetlig reisemål, med Mysusæter som knutepunkt og innfallsport til nasjonale

Delmål – prosess-/arbeidsmål underveis:

- Kartlegge attraksjoner med mål om å kanalisere ferdsel
- Bidra til videreutvikling av kunnskapsbaserte opplevelser

2.3. Føringer i prosjektet

Grunnlagsdokument/kunnskapsgrunnlag:

- Rapport – Mulighetsstudie Spranget - Mysusæter.
- Regionale planer

- [Kunnskapsgrunnlaget](#) for forvaltningen av Rondane nasjonalpark og tilliggende verneområder, herunder besøksstrategi Rondane
- Regional plan for verdiskaping, Oppland fylkeskommune
- Samarbeid med relevante aktører innenfor reiselivsnæringen, nasjonalparkforvaltningen, grunneiere,
- Diverse styringsdokument Sel kommune:
  - Kommuneplanens arealdel 2016-2015
  - Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030
  - Kommunal næringsstrategi
  - Øvrige planer/strategier som er under utvikling. *Listen er ikke uttømmende (Sti/løypeplan, ut...*
  - Kommunens status som nasjonalparkkommune og søknad om resertifisering i 2020
- Gudbrandsdalsmusea: «Villreinløypa».

Listen er ikke uttømmende.

Rammebetingelser:

- Sel kommune søker Oppland fylkeskommune om midler til gjennomføring av delprosjekt 2- Oppfølging Mysusæter/Spranget.
- Sel kommune gjennomfører prosjektet i henhold til de krav som stilles av Miljødirektoratet og Oppland fylkeskommune.
- Evt. avvik skal rapporteres til oppdragsgiver fortløpende.
- Sel kommune får mandat til å gjøre relevante anskaffelser innenfor gjeldene anskaffelses regler.
- Oppland fylkeskommune rapporterer til Miljødirektoratet
  - Årsrapport 2018, frist 15.2.2019.
  - Årsrapport 2019, frist 15.2.2020
  - Sluttrapport, 31.12.2020

2.4. Organisering, tidsplan og økonomi i prosjektet

Overordnet organisering (roller og ansvar):

- **Oppdragsgiver:** Oppland fylkeskommune
- **Prosjekteier (PE):** Sel kommune v. formannskapet som plan/økonomiutvalg
- **Prosjektansvarlig (PA):** Sel kommune v. rådmannen eller den rådmannen bemyndiger
Hovedansvar: Styring, økonomi og gjennomføring iht. fremdriftsplan.

□ **Styringsgruppe (SG):**

- Prosjektansvarlig (PA): Rådmannen i Sel v. Solveig Rindhølen (leder av styringsgruppa)
- Rep for Sel kommune: Ordfører (Dag Erik Pryhn)
- Rep for Oppland/Innlandet fylkeskommune: Teamleder fagenhet regional utvikling (Trond Carl)
- Rep for Sel fjellstyre: Styreleder (Jan Olav Solstad)
- Rep for næringslivet: Daglig leder Nasjonalparkriket reiseliv AS (Ole Erik Bjørnstadhaugen)
- Rep for nasjonalparkforvaltninga: Nasjonalparkforvalter (Eirin Berge)
- Rep for deltidsinnbyggere: Mysusæter vel (Hans Ellingsve)
- Rep for grunneiere: Søre Sel grunneierlag (Thomas Jubal)

Hovedansvar: Føringer for aktiviteter som prioriteres, oppfølging av delprosjekt. Godkjenning av plan

- **Prosjektleder/prosjektsekretariat(PL):** Sel kommune (Jan Teigen)
Hovedansvar: Møtesekretær styringsgruppe, bistå med koordinering knyttet til rapporter og oppfølging
- **Prosjektmedarbeidere (PM):** Sel kommune og Oppland fylkeskommune stiller sin kompetanse innen rådighet. Vil bidra i eventuelle arbeidsgrupper/konkretisering av aktiviteter

Eventuelle arbeidsgrupper: Basert på prioritering av aktiviteter, kan det bli nedsatt arbeidsgrupper med ulike sam

Tidsplan

Oppgave	Tid	Merknad
Bestilling/mandat	1.3.2019	Sendes Sel kommune fra Oppland fylkeskommune
Utarbeiding av detaljert prosjektplan/søknad	1.4.2019	Basert på styringsgruppas behandling 29.3.19. Oversendes Oppland fylkeskommune v/Regionalenheten
Svar	Innen 15.4.2019	Fra Oppland fylkeskommune. Sendes Sel kommune
Aktiviteter for involvering/konkretisering av tiltak	I løpet av mai/juni 2019	Ansvar: Styringsgruppa. Gjennomgås i møte 29.3.19
Underveisevaluering og avklaring av videre ambisjonsnivå	Innen 31.12.19	Sikre strategi for ambisjoner utover 2020, også finansieringsmessig
Gjennomføring av tiltak	Sommer 2019– sommer 2020	
Avslutning og avklaring av eventuell videreføring	Innen 30.10.2020	Rapport overleveres Oppdragsgiver (Oppland fylkeskommune)

Det utarbeides en mer detaljert tidsplan og handlingsdel når styringsgruppa er konstituert og hovedaktivitetene. En skisse vil bli lagt fram til behandling i styringsgruppa 2.9.19.

Finansiering/budsjett

Budsjettforslaget gjelder fra 1.1.19 – 30.10.20

UTGIFTER	BELØP	FINANSIERING		Merknad
Prosjektsekretariat	400 000	Egenandel prosjektsekretariat	200 000	Kostnad: medarbeider 1.4.19-30.10.20 Finansiering: Arbeidskravet aktuelle fagenhet fylkeskommunen prosjekts 200 timer Gjelder 1
Prosjektorganisasjon	100 000	Egenandel prosjektorganisasjon	50 000	Kostnad: inkl reise Småinnkjøp prosjekts Finansiering styringsgruppen sine kostnader styringsgruppen
Kompetanseheving/medvirkningsprosesser	200 000	Egenandel kompetanse/medvirkningsprosesser	100 000	Kostnad: møter/workshop Egenand kostnaden prosjekts kompetanse
Gjennomføring av aktiviteter	350 000			Kostnad: eventuell kompetanse tiltak
		Tilskudd Oppland fylkeskommune/MD	700 000	
SUM	1 050 000		1 050 000	

- Styringsgruppa gis fullmakt til å omdisponere innenfor foreslått ramme ut i fra status/prioriterte aktiv
- Det må jobbes aktivt for å finne supplerende finansiering på aktiviteter som prioriteres. Her vil alle på seg på mulige finansieringskilder for gjennomføring av tiltak.
- Det er etablert eget prosjektnummer i kommunens regnskapssystem. Rapportering underveis til styri

---

3. Prioriterte aktiviteter

3.1. Suksesskriterier for å lykkes med arbeidet :

Oppsummeres og nedfelles i etterkant av workshop 7.juni 2019

3.2. Prioritering av aktiviteter:

- Gjennomføre workshop for innspill, medvirkning og konkretisering av aktiviteter 7.juni 2019. Prosjekt styringsgruppas møte 7.juni 2019. En konkret handlingsdel vil følge prosjektplanen. Denne vil bli tem styringsgruppa den 2.19.19

Styre, råd, utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Kommunehuset	22.5.2020

Fjellstyremøte fredag 22.5. kl. 18.00

Tilstede:

Medlemmer:
Knut Erik Ulen, 2672 Sel
Erlend Dokken, 2672 Sel
Jan Olav Solstad, 2670 Otta
Tone Bulling, 2670 Otta

Andre:
Per Erik Sannes
Kai Rune Båtstad

Tormod Pedersen fra Sel Jeger og fiskerforening var tilstede under trekning av reinsjakt for innenbygdsboende.

Følgende saker ble behandlet:

Sak.nr.	Overskrift	Merknad
13/20	Jaktfri – sone Tjønnbakken - Rondvassbu.	
14/20	Søknad om bygging av gapahuk ved Rondvassbu.	
15/20	Søknad om bygging av gapahuk ved Bjørnhollia.	

Referatsaker

Per Erik Sannes
Daglig leder Sel Fjellstyre

Styre, råd, utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Kommunehuset	22.5.2020

13/20

Jaktfri - sone Tjønnbakken - Rondvassbu.

Sel Fjellstyre har fått en henvendelse fra nasjonalparkstyret for Rondane og Dovrefjell angående opprettelse av en jaktfri sone under villreinjakta. Sona er foreslått 500 m på begge sider av veien fra Tjønnbakken til Rondvassbu. Dette var et punkt som kom opp i forbindelse med mulighetsstudie for å få i gang villreintrekket nord – sør.

Nasjonalparkstyret ber om fjellstyrets syn på forslaget.

VURDERING:

For fjellstyret og reinsjegerne vil ikke dette ha noen betydning. Det samme gjelder villrein som ikke kommer lenger sør enn til Bråkdalen/Ljosåbelgen. Nasjonalparkstyret har selv godkjent markedsføring og guiding til Ljosåbelgen, noe som medfører fokus på området og gjør dette til et attraktivt turmål også for andre. Jaktfri - sone alene vil være uten betydning, da det hverken er rein eller reinsjegere i den foreslåtte sonen. Gjøres det derimot tiltak i sammenheng med dette f.eks. stenging av selvbetjeningshyttene til DNT utenom sesong, og andre tiltak for at villrein skal ha mulighet til å trekke nærmere veien, kan dette være positivt.

FJELLSTYRETS VEDTAK:

Sel fjellstyre har ingen innvendinger mot å opprette en jaktfri sone på 500 m på begge sider av veien fra Tjønnbakken til Rondvassbu. Fjellstyret gjør oppmerksom på at tiltaket vil være uten betydning så lenge reinen blir stengt ved Bråkdalen/Ljosåbelgen.

Vedtaket var enstemmig.

--o--

Kopi: Nasjonalparkstyret for Rondane – Dovrefjell
 Sel Kommune
 Statskog SF
 Villreinnemnda for Rondane og Sølénkletten

Styre, råd, utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Kommunehuset	22.5.2020

14/20

Søknad om bygging av gapahuk ved Rondvassbu.

DNT Oslo og Akershus søker om å få sette opp gapahuk i tilknytning til teltplassen ved Rondvassbu turisthytte. Gapahuken er ment som et tiltak for personer som benytter seg av teltplassen ved Rondvassbu og er ikke ment til overnatting. Statskog SF ber om fjellstyrets uttalelse i saken.

VURDERING:

Fjellstyret skal behandle saken etter §12,1 ledd. « *iverksetjing av grunndisponeringstiltak-herunder tiltak som gjeld i vassdrag-i statsallmenning kan berre skje når det ikkje medfører vesentlig skade for nokon som har bruksrett, og under omsyn til prinsippa for naturvern. Om eit tiltak vil medføre vesentlig skade for bruksrettar vert avgjort ved skjønn.* »

Et mindre tiltak som det omsøkte kan ikke sies å medføre vesentlig skade for noen med bruksrett. Problemet oppstår når mange små «ubetydelig tiltak» tilsammen medfører vesentlig skade for noen med bruksrett. Slik situasjonen er blitt i Sel.

Ferdselen fra Spranget inn til Rondvassbu er stor deler av året. For å få i gang nord-sør trekket for rein er man avhengig av å begrense ferdselen i de periodene turisthytta er stengt. Små «ubetydelige tilretteleggingstiltak» har i seg selv liten betydning, men samla har disse ubetydelige tilretteleggingstiltakene i Rondane delt villreinbestanden i den nordlige delen i to adskilte delstammer. For å bedre forholdene for villrein i tråd med formålet for nasjonalparken, og i.h.t. naturmangfoldloven må det settes inn tiltak for å begrense ferdselen i de deler av året dette er mulig. Området er nasjonalt villreinområde der det skal tas spesielle hensyn. Statskog som grunneier bør være sitt ansvar bevisst, og ta hensyn til dette.

FJELLSTYRETS UTTALELSE:

Sel Fjellstyre fraråder ytterligere tilrettelegging som bygging av gapahuk ved Rondvassbu. Dette vil føre til økt aktivitet også i et tidsrom selve turisthytta er stengt. For å få i gang trekk nord-sør er det viktig å begrense trafikken fra Spranget til Rondvassbu i roligere perioder av året. Utvalget ser også at det kan bli problematisk å påse at gapahuken ikke benyttes til overnatting.

Uttalelsen var enstemmig.

--0--

Kopi: Statskog SF
 Nasjonalparkstyret for Rondane – Dovrefjell
 Villreinnemnda for Rondane og Sølenskletten

Styre, råd, utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Kommunehuset	22.5.2020

15/20

Søknad om bygging av gapahuk ved Bjørnhollia.

DNT Oslo og Akershus søker om å få sette opp gapahuk i tilknytning til teltplassen ved Bjørnhollia turisthytte. Gapahuken er ment som et tiltak for personer som benytter seg av teltplassen ved Rondvassbu og er ikke ment til overnatting. Statskog SF ber om fjellstyrets uttalelse i saken.

VURDERING:

Fjellstyret skal behandle saken etter §12,1 ledd. « iverksetjing av grunnDisponeringstiltak herunder tiltak som gjeld i vassdrag-i statsallmenning kan berre skje når det ikkje medfører vesentlig skade for nokon som har bruksrett, og under omsyn til prinsippa for naturvern. Om eit tiltak vil medføre vesentlig skade for bruksrettar vert avgjort ved skjønn.»

Et mindre tiltak som det omsøkte kan ikke sies å alene medføre vesentlig skade for noen med bruksrett. Problemet oppstår når mange små «ubetydelig tiltak» tilsammen medfører vesentlig skade for noen med bruksrett. Slik situasjonen er blitt i Sel

Ferdselen fra Straumbu inn til Bjørnhollia er stor deler av året. For å få i gang nord-sør trekket for rein er man avhengig av å begrense ferdselen i de periodene turisthytta er stengt. Små «ubetydelige tilretteleggingstiltak» har i seg selv liten betydning, men samla har disse ubetydelige tilretteleggingstiltakene i Rondane delt villreinbestanden i den nordlige delen i to adskilte delstammer. For å bedre forholdene for villrein i tråd med formålet for nasjonalparken, og i.h.t. naturmangfoldloven, må det settes inn tiltak for å begrense ferdselen i de deler av året dette er mulig.

Trekket på østsiden av Rondanemassivet forbi Bjørnhollia var det siste området villreinen trakk nord – sør. Den menneskelige ferdselen her er vesentlig mindre enn det er for det vestlige trekket Tjønnbakken - Rondvassbu. Det viser seg allikevel at dagens ferdsel har blitt en barriere for villrein. Området er nasjonalt villreinområde der det skal tas spesielle hensyn. Statskog som grunneier bør være sitt ansvar bevisst, og ta hensyn til dette.

FJELLSTYRETS UTTALELSE:

Sel Fjellstyre fraråder ytterligere tilrettelegging som bygging av gapahuk ved Bjørnhollia. Dette vil føre til økt aktivitet også i et tidsrom selve turisthytta er stengt. For å få i gang trekk nord-sør er det viktig å begrense trafikken fra Straumbu til Bjørnhollia i roligere perioder av året. Fjellstyret ser også at det kan bli problematisk å påse at gapahuken ikke benyttes til overnatting.

Uttalelsen var enstemmig.

--O--

Kopi: Statskog SF

Styre, råd,utv. m.v.:	Møtested:	Møtedato:
SEL FJELLSTYRE	Kommunehuset	22.5.2020

Sel Kommune
Villreinnemnda for Rondane og Sølenskletten

Fra: Hilde Hammer[hha@statskog.no]
Sendt: 20. okt 2020 11:16:25
Til: 'jan.reiten@dntoslo.no'
Kopi: Berge, Eirin
Tittel: 20/7423-5 Spesialinspeksjon bru over Ula, Spranget

Hei!

Statskog har innhentet spesialinspeksjon av bru over Ula, ved Spranget. Arbeidet er utført av Akontroll AS, og rapporten ligger vedlagt.

Statskog er grunneier og eier av brua. I møte 17. sep. 2020, med leder av nasjonalparkstyre, nasjonalparkforvalter og DNT, gjorde Statskog rede for at vi ønsker å rive brua ved Spranghaugen av sikkerhetsmessige årsaker. For å imøtekomme DNT OO sitt behov for bruk av brua vinteren 2020/21, har Statskog innhentet rapport med bestilling om å kartlegge midlertidige og langsiktige tiltak for bruk av brua.

I rapporten er det skissert to alternativ for midlertidige tiltak som sikrer bruk av brua vinteren 2020/21 – alt. 1. *tettet hullet i bruvingen, oppstrøms akse 1*, kostnad på ca. 50 000,- . Eller alt. 2. *anta at brua vil holde seg stabil så lenge det ikke er mye regnvær og/eller flom.*

Statskog vil tilby DNT OO en festekontrakt på bru over Ula, vinteren 2020/21, med varighet til 1. mai 2021. Ved inngåelse av en tidsbegrenset kontrakt vinteren 2020/21, vil DNT OO stå ansvarlig for å gjennomføre tiltak for å sikre brua og være ansvarlig for all bruk av brua gjennom vinteren 2020/21. Statskog vil kunne bidra økonomisk ved tiltak for å sikre brua før vinteren.

Forslag til festekontrakt vinter 2020/2021 følger i egen e-post.

Rapporten skisserer en kostnad på kr. 642 400,- for å forlenge bruas levetid, men anbefaler å rive eksisterende bru for å erstatte med ny bru. Statskog ser for seg å følge rapportens anbefaling om å rive eksisterende bru, og i løpet av 2021 søke tillatelse til å rive brua. Statskog har ikke behov for ny bru over Ula, vi er derfor av den oppfatning at de som måtte ha behov for bru på stedet søker om å føre opp ny bru.

Kopi til nasjonalparkforvalter for orientering.

Arkivsaksnummer: 2020/567-130

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 01.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	7/2021	10.02.2021

Dovre NP - besøksstrategi - Miljødirektoratets faglige godkjenning - oppdatert dokument

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2 blir forslaget til Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark, som vedlagt saken og oppdatert i tråd med:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 30.11.20, styresak 54/20.
- AU-Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 18.12.20, styresak 5/20.
- Miljødirektoratet, 27.01.21, Faglig godkjenning av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark,

sendt på høring til berørte parter. Høringsperioden skal være minst 6 uker.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 210202_Besøksstrategi for Dovre NP

Andre dokument:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 30.11.20, styresak 54/20.
- AU-Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 18.12.20, styresak 5/20.
- Miljødirektoratet, 27.01.21, Faglig godkjenning av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark.

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 54/20, og AU-Dovre nasjonalparkstyre (e-post) 18.12.20, styresak 5/12 sluttet seg til forslag til Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark og tilhørende kommunikasjonsplan ble oversendt Miljødirektoratet til faglig godkjenning.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

Miljødirektoratet har nå sendt brev datert 27.01.21 om faglig godkjenning av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark:

«Viser til oversendt besøksstrategi for Dovre nasjonalpark mottatt 01.12.2020. Besøksstrategidokumentet er godt strukturert og beskriver på en god måte hvordan nasjonalparkstyret ønsker å gjennomføre besøksforvaltning for Dovre nasjonalpark. Strategiene som er valgt er basert på et solid kunnskapsgrunnlag, og det er valgt fornuftige mål, strategier og tiltak. Vedlagt strategien er også en velskrevet og konkret kommunikasjonsplan som vil være et viktig verktøy for styret i realiseringen av besøksstrategien. Etter avtale har vi lagt inn noen kommentarer i vedlagte dokumenter som vi ønsker at dere ser på og gjør justeringer etter før det sendes på høring. Dokumentet er faglig godkjent fra Miljødirektoratet og kan sendes på høring. Minste varighet på høringstid er 6 uker.»

Miljødirektoratets merknader gjengitt i tabell 1.

Tabell 1. Miljødirektoratets merknader

Avsnitt – utdrag fra besøksstrategien	Merknader fra Miljødirektoratet
<p>1.2 Kort om rammeverk</p> <p>1. avsnitt</p> <p>Rammene for arbeid med besøksforvaltning er naturmangfoldloven, verneforskriften, eventuelle forvaltnings-/skjøtselsplaner for verneområdet. Der myndigheten er lagt til et nasjonalpark-/verneområdestyre er også vedtektene en del av rammeverket</p>	<p>Formuler dette slik det gjelder for Dovre nasjonalpark (har forvaltningsplan og vedtekter)</p>
<p>2.1 Sårbare naturverdier</p> <p>4. avsnitt</p> <p>Villreinen er i noen grad fortrent fra beiteområder i sommerhalvåret. Dette gjelder særlig områdene langs og vest for Kongevegen / Pilegrimsleden, og langs og øst for stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta. Konsekvensen er villreinen må bruke på fattigere og høyreliggende arealer, samt at forstyrrelser gir økt energiforbruk.</p>	<p>Menes det her "...at villreinen må bruke fattigere og høyreliggende arealer,..."?</p>
<p>2.2 Reiselivet</p> <p>2. avsnitt</p> <p>Sekretariatet har gjennomført møter med bedriftene listet opp i tabell 9. De viktigste innspillene fra bedriftene er:</p>	<p>God jobb med involvering av reiselivet. Innspillene (inkl. det som kom inn i fellesmøtet) blir litt ustrukturert når de listes opp på denne måten, men forstår nytten av å synliggjøre innkomne innspill. Foreslår at det legges i vedlegg, ev. renskrives og generaliseres mer her.</p>

<p>2.4 Annen relevant kunnskap</p> <p>1. avsnitt</p> <p>I møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre har det bl.a. kommet fram følgende:</p>	<p>Foreslår at disse innspillene renskrives og generaliseres mer, eventuelt legges som vedlegg.</p>
<p>3.2 Strategiske grep</p> <p>Nr 2</p> <p>Utvikling av tilbud og organisert ferdsel skal skje innenfor områder avsatt til dette Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane, og ellers utenfor nasjonalparken, i tråd med verneforskriften og i samråd med forvaltningsmyndigheten og naturoppsynet</p>	<p>Denne bør omformuleres. Se f.eks. hvordan det er formulert om organisert fersel i forvaltningsplanen (mer nyansert). Det er viktig å skille mellom virkemidler i og utenfor verneområdet slik at det ikke kan misforstås. Utvikling av tilbud og organisert ferdsel utenfor verneområdet styres ikke av verneforskrift og forvaltningsplan.</p>
<p>4 Kommunikasjonsplan</p>	<p>Kommunikasjonsplanen er forholdsvis lang. Bør den ligge som vedlegg?</p>
<p>5 Tiltaksplan</p> <p>Nr 6</p> <p>Utarbeide en informasjonsbrosjyre om Dovre nasjonalpark</p>	<p>Organiseres og finansieres av Miljødirektoratet.</p>
<p>Kommunikasjonsplan</p>	
<p>Samarbeid med influensere</p> <p>Samarbeid med influensere, i samarbeid med Rondane nasjonalpark, er en god måte å nå ut til målgrupper vi selv ikke klarer å treffe. Her bør vi se på muligheten til å knytte til oss relevante influensere som ønsker å identifisere seg med verneområdene våre. Her vil det i enkelte tilfeller være hensiktsmessig å samarbeide med reiselivet</p>	<p>Styret vil ikke få midler til å dekke eventuelle utgifter til dette. Foreslår at dere presiserer om dette samarbeidet vil medføre utgifter eller ikke og hvordan det eventuelt er tenkt å dekkes.</p>

Det blir her lagt fram et oppdatert dokument der Miljødirektoratets merknader er innarbeidet.

Endret eller ny tekst er uthevet med gult. Tekst som er flyttet er uthevet med grønt.

Vurdering

Nasjonalparkforvalteren mener Miljødirektoratet har kommet med grunngitte og relevante merknader som blir innarbeidet i forslaget til besøksstrategi.

Forslaget til Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark er etter dette oppdatert i tråd med:

- Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 30.11.20, styresak 54/20.
- AU-Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, møte 18.12.20, styresak 5/20.
- Miljødirektoratet, 27.01.21, Faglig godkjenning av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark.

Nasjonalparkforvalteren innstiller på at forslaget blir sendt på høring til berørte parter. Høringsperioden skal være minst 6 uker.

Norges
nasjonalparker

Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark

Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Tekst som er endret eller ny tekst er vist med gul utheving.

Tekst som er flyttet er vist med grøn utheving.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 30.11.21

Etter Miljødirektoratets faglige godkjenning, 27.01.21

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Formål	4
1.2 Kort om rammeverk	5
2 Kunnskapsgrunnlaget	9
2.1 Sårbare naturverdier	10
2.1.1 Sårbarhetsanalyse for Kongevegen / Pilegrimsleden	13
2.1.2 Sårbarhetsanalyse for stien Hageseter - Grimsdalshytta	14
2.1.3 Sårbarhetsanalyse for Grimsdalen	15
2.1.4 Sårbarhetsanalyse for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta	16
2.1.5 Sårbarhetsanalyse for Dovrefjellaksen	17
2.1.6 Sårbarhetsanalyse for Streitlie – Fallet	18
2.1.7 Mer om sårbar natur	18
2.2 Reiselivet	19
2.3 Den besøkende	27
2.4 Annen relevant kunnskap	32
2.4.1 Utmarksbeite	32
2.4.2 Merkevaren «Norges Nasjonalparker»	34
2.4.3 Nasjonalparksenter	34
2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen	36
3 Mål og strategiske grep	37
3.1 Mål med besøksforvaltningen	37
3.2 Strategiske grep	38
4 Kommunikasjonsplan	39
5 Tiltaksplan	40
Vedlegg	42
Vedlegg 1 Innspill fra bedriftene	42
Vedlegg 2 Møte med Dovre fjellstyre og Follidal fjellstyre	44
Vedlegg 3 Kommunikasjonsplan	46

Separat vedlegg:
Sårbarhetsanalyse for ferdselslokalteter i Dovre nasjonalpark

1 Innledning

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har godkjent en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark i 2015, og nasjonalparkstyret følger nå opp dette arbeidet med en besøksstrategi for Dovre nasjonalpark.

I «Veileder for besøksforvaltning i norske verneområder M-415|2015 Miljødirektoratet» står det: «Alle nasjonalparker skal ha en besøksstrategi innen 2020.»

I samband med prosessen har det vært opprettet en egen prosjektgruppe som er konsultert i arbeidet. Disse har vært med i gruppen:

- Bernhard Svendsgard, Dovre kommune (leder)
- Synnøve S. Bakken, Folldal kommune
- Hanne Thingstadberget, Innlandet fylkeskommune
- Ole Erik Bjørnstadhaugen, Nasjonalparkriket Reiseliv AS
- Kirsti Vik Hjerkind, Rondanevegen.
- Hans Olav Arnekleiv, Villreinutvalget for Rondane nord
- Finn Bjormyr, Statens naturoppsyn.
- Martine Hårstad, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre (sekretær).

Prosjektgruppa har hatt 2 møter.

Til støtte for arbeidet med sårbarhetsanalysen har det vært en faggruppe der disse har vært med:

- Marit Vorkinn, sekretær for Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten / Fylkesmannen i Innlandet
- Vegard Gunderse, NINA
- Raymond Sørensen, Norsk Villreinsenter
- Finn Bjormyr, Statens naturoppsyn.

- Martine Hårstad, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret
- Eirin Berge, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret
- Trond Stensby, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret (sekretær).

Faggruppa har hatt 2 møter.

Det har vært gjennomført møter med 22 ulike bedrifter, og to møter med henholdsvis reiselivsnæringen og utmarksnæringen. I tillegg er det gjennomført et felles møte med Dovre fjellstyret og Folldal fjellstyret.

1.1 Formål

Rondane-Dovre nasjonalparkstyret har i styresak 8/2020 satt slike mål for besøksstrategien:

«Målet med prosjektet er å lage en besøksstrategi med mål, strategier og tiltak for besøksforvaltningen i Dovre nasjonalpark. Besøksstrategien skal, i tråd med verneformålet og innenfor rammene i vernereglene og forvaltningsplanen, legge opp til gode opplevelser for besøkende i nasjonalparken og vise muligheter for næringsutvikling.

Besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- Sårbarhetsanalyse
- Ferdsel
- Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører
- Ulike brukerinteresser.»

Og:

«Den videre besøksforvaltningen skal bygge på Miljødirektoratets sin definisjon av besøksforvaltning: «Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.»

Miljødirektoratet har videre definert besøksstrategi slik:

«En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for sitt verneområde. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere naturverdier, den besøkende og næringen i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.»

1.2 Kort om rammeverk

Rammene for arbeid med besøksforvaltning er naturmangfoldloven, **verneforskriften for Dovre nasjonalpark**, og **Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane**. Også **vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret (01.01.20)** er en del av rammeverket.

Dovre nasjonalpark er vernet ved kongelig resolusjon 24.10.2003 etter den gamle naturvernloven § 3 m.fl. I naturmangfoldloven § 35 står det om nasjonalparker:

Som nasjonalpark kan vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep.

I nasjonalparker skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Forskriften skal verne landskapet med planter, dyr, geologiske forekomster og kulturminner mot utbygging, anlegg, forurensning og annen aktivitet som kan skade formålet med vernet, og sikre en uforstyrret opplevelse av naturen. Ferdsel til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbys i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster.

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.

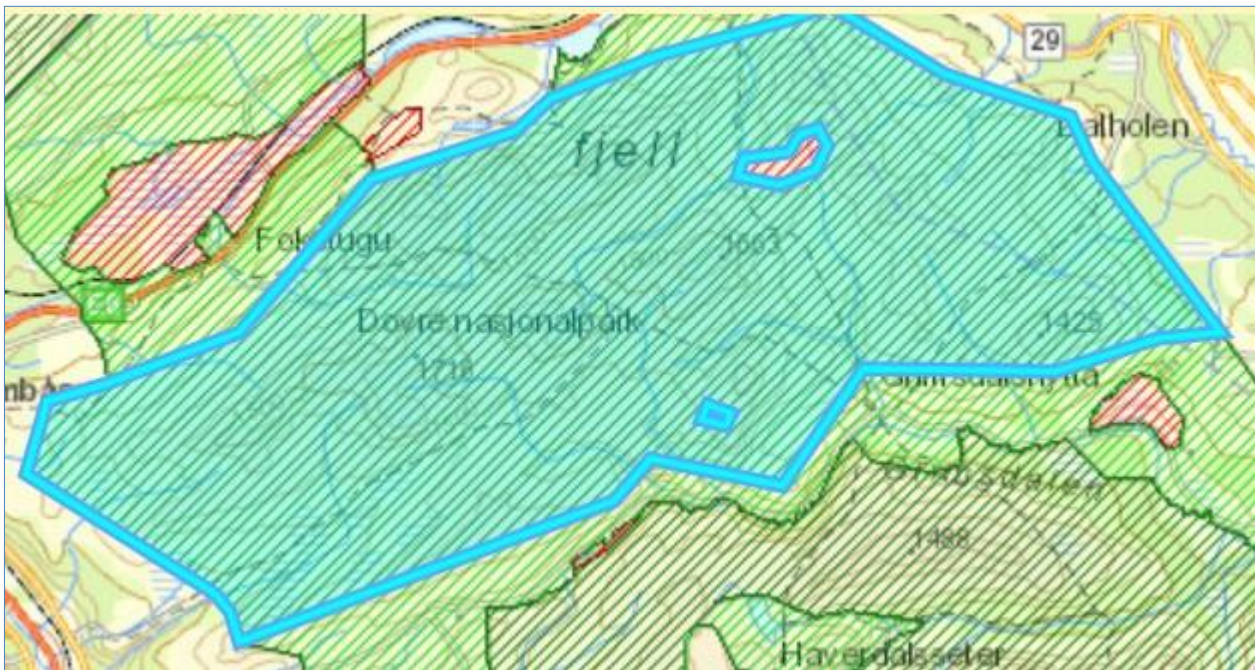
Formålet med Dovre nasjonalpark er nedfelt i verneforskriften § 2:

Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Grensene for Dovre nasjonalpark er vist i figur 1.

Figur 1. Kart som viser grensene for Dovre nasjonalpark (fra Naturbase).

Vernebestemmelsene er gitt i § 3 og sier bl.a.:

- Området er vernet mot inngrep av enhver art
- All vegetasjon, herunder døde trær og busker, skal vernes mot skade og ødeleggelse av enhver art.
- Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og ødeleggelse.
  - Jakt og fangst er tillatt etter viltlovens bestemmelser.
- Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

Verneforskriften § 3 har også egne regler for ferdsel:

«5. *Ferdsel*

5.1. *All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.*

5.2. *Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.*

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Det vises forøvrig til forvaltningsplanen.

5.3. *Sykling, organisert kjøring med hundespann og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier, traseer eller i områder som er særskilt utpekt i forvaltningsplanen. Bruk av hest til gjeting og kløving er tillatt.*

5.4. *Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.*

5.5. *Hunder må ikke slippes løs i tiden 1. mars – 20. august.*

5.6. *Av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller kreve fjernet merking av løyper og stier.*

5.7. *Teltning ut over en uke på samme sted krever særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder ikke vanlige vandretelt.*

Bestemmelsene i punkt 5 gjelder ikke i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltning som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.»

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyret i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I **vedtektene for nasjonalparkstyret** (2020) står det bl.a.:

(Pkt. 8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

... Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet.

...

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi.»

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane er fra 2009.

Forvaltningsplanen har ingen føringer spesielt for besøksforvaltning, men trekker likevel opp retningslinjer for bl.a ferdsel, motorferdsel, innfallsporter og informasjon.

Forvaltningsplanen er ikke gjenstand for revisjon i denne prosessen, men sekretariatet planlegger å ta forvaltningsplanen opp til revisjon i 2021-22.

I forvaltningsplanen (s. 66) er det nedfelt følgende prinsipper for ferdsel:

- én hovedferdselsåre i Dovre-Rondane som følger nord-sør retning
- redusere antallet merka stier/skiløyper, blant annet ved bare å tillate én merka sti/trase mellom to turmål/turisthytter
- sommersti og vinterløype skal som hovedregel følge samme korridor
- stimulere de besøkende til å følge merkete stier og løyper
- ferdsel skal fortrinnsvis kanaliseres til utkanten av verneområdene, eller til randsonen utenfor.

Forvaltningsplanen har retningslinjer for bl.a.:

- organisert ferdsel
- sykling
- organisert bruk av hest

- organisert kjøring med hundespann.
- kiting
- villreinsafari
- telting
- oppsetting av faste poster
- rypetaksering
- jakthundprøver

Kart i forvaltningsplanen viser

- stier og skiløyper som tillates merket og vedlikeholdt
- soner for hvor all organisert ferdsel til fots og på ski utenfor merkete stier og løyper, sykling og organisert riding på merka stier samt organisert bruk av hundespann er tillatt uten spesiell tillatelse.

I forvaltningsplanen er det tatt stilling til rådene i handlingsprogrammet for Fylkesdelplan Rondane, der det foreslås at følgende sommerstier skal vurderes nedlagt eller ikke tillates remerket gjennom forvaltningsplanen:

- stier fra Fokstugu og Furuhaugli (Dovre nasjonalpark, sti nr. 1 og 2 i vedlegg 17)
- sti fra Tofte til Vesl-Hjerkinn gjennom Einbuggdalen og Gautådalen (Gautstigen, Dovre nasjonalpark, sti nr. 3 i vedlegg 17)
- sti fra Haverdalsseter over Hornsjøhø og Sletthø (Rondane nasjonalpark og Grimsdalen landskapsvernområde, sti nr 11 i vedlegg 17)
  - stien over Sletthø og Hornsjøhø vil bli opprettholdt, mens stiene i sentrale Dovre nasjonalpark blir nedlagt.

2 Kunnskapsgrunnlaget

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har lagt til grunn (styresak 8/2020) at besøksstrategien skal bygge på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag når det gjelder:

- Sårbarhetsanalyse
- Ferdsel
- Tilbydere, næringsdrivende og andre aktører
- Ulike brukerinteresser.

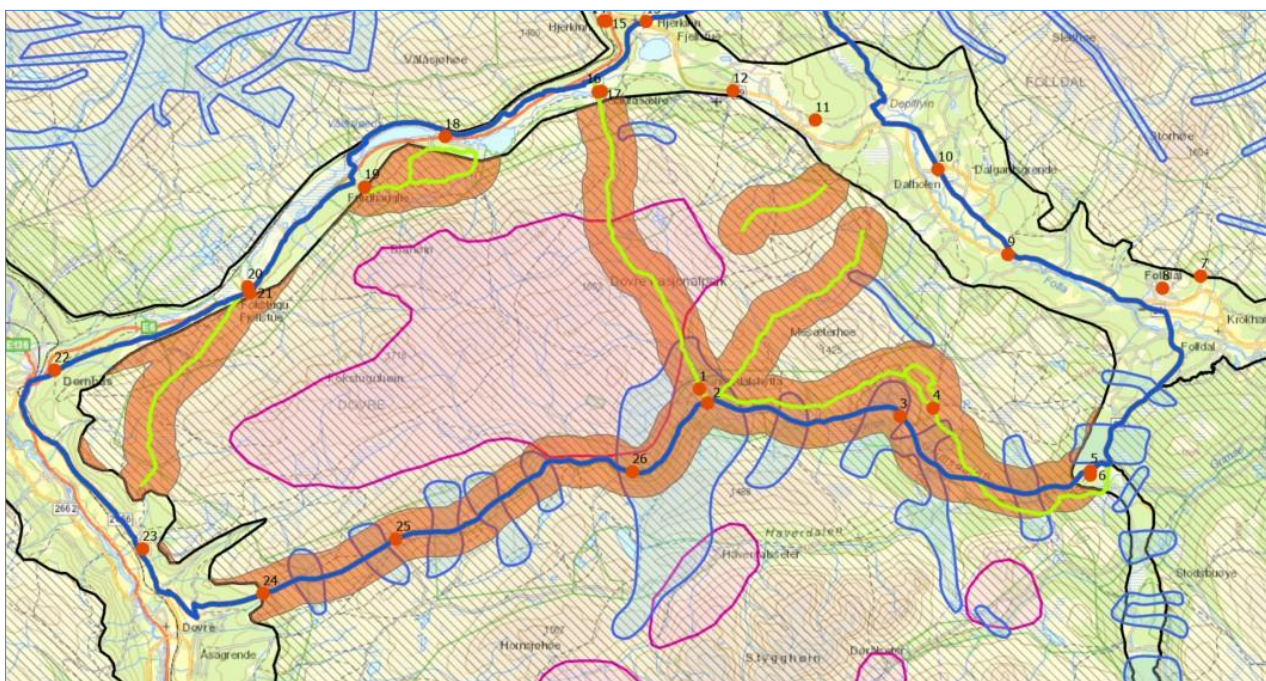
Viktige dokument i denne sammenhengen er:

- Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2020. (Upublisert).
- Referat fra ulike bedriftsbesøk og møter i samband med arbeidet med besøksstrategien. (Upublisert).
- Notat sårbarhetsanalyse Kongevegen Pilegrimsleden - Dovre nasjonalpark. (Upublisert)
- Sårbarhetsvurdering langs merket sti mellom Gautåseter og Grimsdalshytta. konsekvens for naturmangfold. notat 52 – 2020. Kistefos Skogtjenester AS.
- Rondane og Dovre nasjonalpark. Sårbarhetsvurdering for fugl. Geir Høitomt og Jon Opheim, 2017. (Unntatt offentlighet)
- NINA Minirapport 522 Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker
- NINA-rapport 1771 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019.
- NINA-rapport 1013 Villrein og ferdsel i Rondane Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009–2014.
- Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, rapporten «*Verdi av fôr frå utmarksbeite og sysselsetting i beitebaserte næringar.*» (NILF 2006)
- Norman-prosjektet – årsrapport 2020.
- ArcGIS-prosjekt med GPS-data, delt av Norsk Villreinsenter nord.
- Årsrapport lokalt SNO 2019.
- NIBIO sin kartløsning Kilden.

2.1 Sårbare naturverdier

Det er laget en «Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark», som bl.a. viser at sårbar natur i Dovre nasjonalpark i hovedsak er knyttet til villrein og fugl.

Villreinen i Rondane nord villreinområde (den delen av bestanden som er nord for Ula) har deler av sitt leveområde i Dovre nasjonalpark, med funksjonsområder: kalvingsområder, helårsbeiter, trekkkorridorer og områder for utveksling. I figur 2 er det vist et kart som viser soner med påvirkning fra ulike ferdselselement på sårbar natur.

Figur 2. Kart som viser soner (rød farge) med påvirkning fra ulike ferdselselement på sårbar natur. Kartet viser ellers kalvingsområde (rød skravur), helårsbeite (grønn skravur) og trekk-korridorer (blå omriss).

Kalvingsområdene er avgrenset til sentrale deler av nasjonalparken. Det generelle inntrykket er at kalvingen får foregå uforstyrret i Dovre nasjonalpark. Villreinen er sårbar i kalvingsperioden, ikke bare rundt selve kalvingstidspunktet, men også i tiden etterpå. Simlene trenger gode beiter for å kunne yte en god melkeproduksjon.

Villreinen er i noen grad fortrent fra beiteområder i sommerhalvåret. Dette gjelder særlig områdene langs og vest for Kongevegen / Pilegrimsleden, og langs og øst for stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta. Konsekvensen er at villreinen må bruke fattigere og høyere liggende arealer, samt at forstyrrelser gir økt energiforbruk.

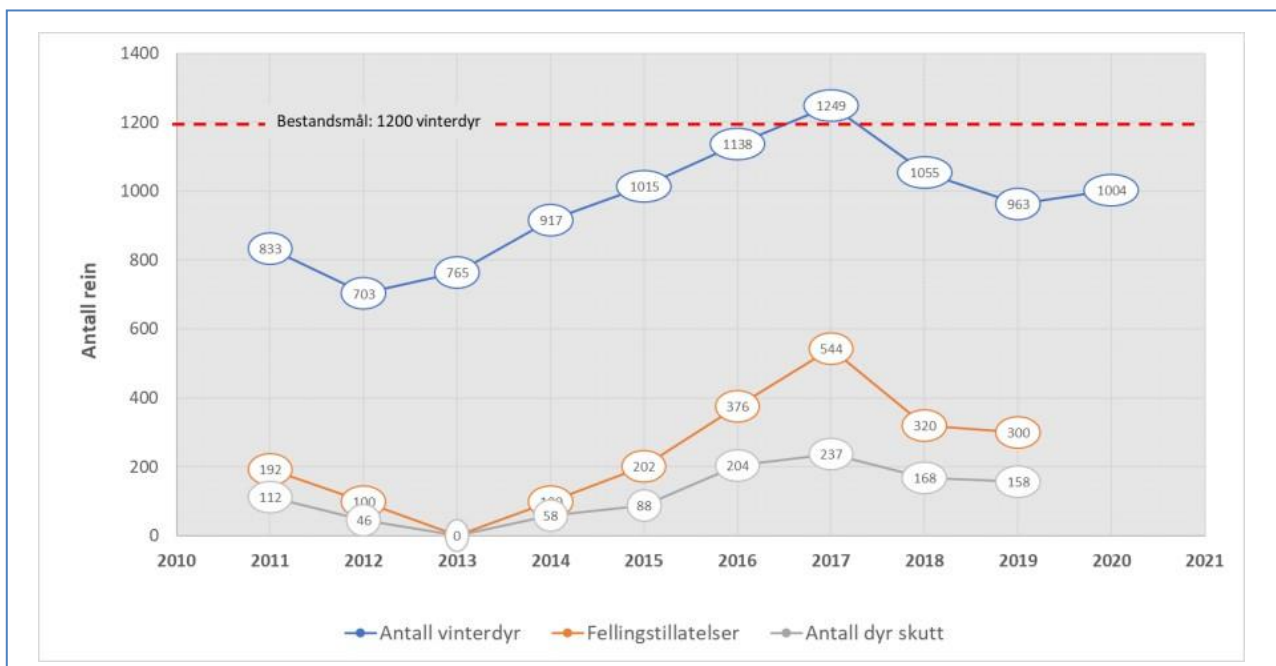
Villreinen bruker områdene på begge sider av Grimsdalen. I perioder med mye ferdsel på Grimsdalsvegen viser villreinen redusert frekvens for trekk på tvers av Grimsdalen, og en

konsentrasjon av trekkene til områder lengst vest i Grimsdalen. Dette er uheldig for utnytting av beite, og kan gi ulemper med for høye konsentrasjoner av dyr på beitearealene. Områdene i Dovre nasjonalpark har færre inngrep og mindre ferdsel enn andre deler av leveområdet til villreinen nord for Ula. For villreinen er det viktig også framover å ha slike rolige områder tilgjengelig, og at nye tiltak og aktiviteter legges til deler av Rondane der bruken allerede er stor.

Det blir også vist til faren for ytterligere oppsplitting i delbestander nord og sør for Grimsdalen, og det som står i NINA-rapport 1013 på s. 153: «Økt trafikk, sommer og vinter, kan forverre situasjonen og føre til nok en oppsplitting av bestanden i Rondane Nord.»

I tidligere tider var det utveksling av dyr med Snøhetta og Knutshø villreinområder over Dovrefjellaksen, og med Sølknletten villreinområde over Atnadalen. Disse utvekslingene har i praksis opphørt, fordi bygging av infrastruktur og økende ferdsel har skapt barrierer for villreinens trekk mellom villreinområdene.

Villreinutvalget for Rondane nord har i sin bestandsplan en målsetting om å ha 1200 vinterdyr nord for Ula, ca. 1600 dyr om sommeren, se også figur 3.

Figur 3. Bestandsutvikling nord for Ula. (Villreinutvalget for Rondane nord)

Langs stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta er det registrert sensitive enheter for fugl. Ved Veslehjerkinn tjønnin naturreservat er stien lagt om, og dette har hatt positiv virkning for fuglelivet her. (Kistefos Skogtjenester AS, 2020). Langs stien er det likevel en annen utsatt hekkelokalitet, som blir påvirket av ferdselen på stien.

Det er ikke registrert vesentlige problemer med slitasje på sensitive vegetasjonsenheter. Det er noen få problematiske punkter, som det vil være en grei sak å reparere.

Sårbarhetsanalysene i kap. 2.1.1 – 2.1.6 er hentet fra «Sårbarhetsanalyse for ferdselslokaliteter i Dovre nasjonalpark». Dette bygger på kunnskapsgrunnlaget som det er gjort greie for i kapitlene ovenfor, og metodikken i NINA Temahefte 73. NINA Temahefte 73 har veiledende beskrivelser for utøving av skjønn. For areal angis hvor mye som finnes av de sensitive enhetene i lokaliteten. For plassering blir det angitt hvor de sensitive enhetene er plassert i forhold til den bruken som foregår eller forventes.

Vektingen av sensitivitet for vegetasjon er skjønnsmessige vurderinger av areal (skala 1 - 4) og ferdselselementets plassering (skala 0,1 – 4). Vektingen av sensitivitet for dyreliv er et produkt av skjønnsmessige vurderinger av areal (skala 1 -5) og ferdselselementets plassering (skala 1 – 5). For villrein blir sårbarheten et produkt av vektall for areal lokaliteten dekker av et funksjonsområde, plassering av ferdselslokaliteten og status for funksjonsområdet, jf. tabell 1.

I tillegg vurderes effekten av avbøtende tiltak.

Tabell 1 Vekting av funksjonsområder for villrein i forhold til status for bruk/grad av påvirkning.

Vekting	Status for påvirkning i funksjonsområder for villrein
1	Området er i bruk, kun tilfeldige forstyrrelser fra ferdsel
2	Arealunnvikelse og trekkhindringer observeres, sannsynlig knytta til systematiske forstyrrelser
3	Nødstopp: fullstendig arealunnvikelse eller flaskehals for forflytning langs avgjørende trekkpassasjer til funksjonsområde

Vi vil her gjengi sårbarhetsanalysene for de ulike ferdselselementene i og rundt Dovre nasjonalpark.

2.1.1 Sårbarhetsanalyse for Kongevegen / Pilegrimsleden

Utregning av sårbarheten for Kongevegen / Pilegrimsleden er gjort for vegetasjon og villrein, se tabell 2. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for annet dyreliv her.

Kongevegen har en godt avgrenset trase uten tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er aktuelt med overvåking av tilstanden, og enkelte forbyggende tiltak, jf. eget notat fra sekretariatet.

Ferdselen langs Kongevegen / Pilegrimsleden er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinenes kryssinger av et stiselement og arealutvikelse, jf NINA-rapport 1013. Arealutvikelse fører til tap av viktige beiteressurser i barmarksperioden. En har ikke virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 2. Utregnet sårbarhet for Pilegrimsleden / Kongevegen.

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Kongevegen / Pilegrimsleden	Bratt skråning med ustabil substrat	2	0,1	-	0,2	0,1
	Brink/bratt skrent	2	0,1	-	0,2	0,1
	Myr/fuktig område	1	0,1	-	0,1	0,1
	Fuktsig/blauthøl	3	0,1	-	0,3	0,3
	Kalvingsområde	1	2	1	2	2
	Barmarksbeite	3	4	2	24	4
	Vinterbeite	2	3	1	6	1
	Trekkveier	1	1	1	1	1
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet				36,8	36,6

2.1.2 Sårbarhetsanalyse for stien Hageseter - Grimsdalshytta

Utregning av sårbarheten for stien Hageseter - Grimsdalshytta er gjort for vegetasjon, dyreliv og villrein, se tabell 3. Utregningene for dyrelive gjelder hekke og oppvekstområder for fugl.

stien Hageseter - Grimsdalshytta har en godt avgrenset trase med få tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er likevel registrert noen lokaliteter med begynnende eller aktiv slitasje og utgraving. Dette må stanses ved fysiske tiltak på stien. For andre lokaliteter bør en overvåke situasjonen.

Ferdselen langs stien mellom Hageseter - Grimsdalshytta er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinen kryssinger av et stiselement og arealunnavvikelse, jf NINA-rapport 1013. En har få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 3. Utregnet sårbarhet for stien Hageseter - Grimsdalshytta

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Stien Hageseter - Grimsdalshytta	Rabbe	2	0,1	-	0,2	0,2
	Bratt skråning med ustabil substrat	3	2	-	6	0,3
	Brink/bratt skrent	2	2	-	4	0,2
	Myr/fuktig område	2	4	-	8	0,2
	Fuktsig/blauthøl	2	4	-	8	0,2
	Fjell-lavhei med fint substrat	3	0,1	-	0,3	0,3
	Dyreliv våtmarksfugl	4	3	-	12	12
	Dyreliv annen fugl	4	3	-	12	12
	Kalvingsområde	1	2	1	2	2
	Barmarksbeite	3	4	2	24	24
	Vinterbeite	2	3	1	6	6
	Trekkveier	1	1	1	1	1
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					86,5

2.1.3 Sårbarhetsanalyse for Grimsdalen

Utrekning av sårbarheten for Grimsdalen er gjort for villrein, se tabell 4. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon her.

Ferdselen i Grimsdalen er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stiselement og arealunnvikelse, jf NINA-rapport 1013. Det er særlig trekkvegene for villrein som ser ut til å bli påvirket av ferdsel på Grimsdalsvegen. Uten at en har eksakte tall, er det en allmen oppfatning er det er økt ferdsel på Grimsdalsvegen, både med bil, sykkel og til fots. Vektingen av sårbarhet slår derfor mye ut på virkning på trekkvegene. Disse er hel avgjørende for å opprettholde en livskraftig villrein bestand. I den tiden Grimsdalsvegen er åpen har en få virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.

Tabell 4. Utrechnet sårbarhet for området Grimsdalen

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Grimsdalen	Dyreliv annen fugl	3	3		9	9
	Kalvingsområde	2	2	1	4	4
	Barmarksbeite	1	2	2	4	4
	Vinterbeite	1	1	1	1	1
	Trekkveier	5	4	2	40	40
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					61

2.1.4 Sårbarhetsanalyse for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta

Utregning av sårbarheten for stiene Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta er gjort for villrein, se tabell 5. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

De aktuelle traseene ligger som «merket sti» i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane. Omfanget av ferdsel på stiene er ikke kartlagt, men de berører viktige deler av leveområdet for villrein. En har få virkningsfulle avbøtende tiltak for å begrense ferdselen.

Tabell 5. Utregnet sårbarhet for området Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Grimsdalshytta – Nysætrin - Pikhetta	Kalvingsområde	2	2	1	4	4
	Barmarksbeite	2	2	2	4	4
	Vinterbeite	2	2	1	1	1
	Trekkveier	3	3	2	18	18
	Utveksling	1	1	3	3	3
	Sum utregnet sårbarhet					30

2.1.5 Sårbarhetsanalyse for Dovrefjellaksen

Utrekning av sårbarheten for Dovrefjellaksen er gjort for villrein, se tabell 6. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

Langs Dovrefjellaksen har tung infrastruktur og ferdsel lagt beslag på store deler av det opprinnelige leveområdet for villrein. I denne sammenhengen er det derfor områdets barriere for utveksling av dyr med Snøhetta villreinområde og Knutshø villreinområde som er vektlagt. Det er pr. i dag ikke planer om restaurerende tiltak.

Tabell 6. Utrechnet sårbarhet for området Dovrefjellaksen.

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Dovrefjellaksen	Kalvingsområde	1	1	3	3	3
	Barmarksbeite	1	1	2	2	2
	Vinterbeite	1	1	2	2	2
	Trekkveier	0	0	3	0	0
	Utteksling	5	5	3	75	75
	Sum utregnet sårbarhet					82

2.1.6 Sårbarhetsanalyse for Streitlie – Fallet

Utregning av sårbarheten for Dovrefjellaksen er gjort for villrein, se tabell 7. Det er ikke sett som relevant å vurdere sårbarhet for vegetasjon og annet dyreliv her.

I området har fv 27, samt annen infrastruktur og ferdsel blitt en barriere for utveksling av dyr med Sølnekletten villreinområde, og dette er vektlagt i sårbarhetsvurderingen. Det er pr. i dag ikke planer om restaurerende tiltak.

Tabell 7. Utregnet sårbarhet for området Streitlie - Fallet

Lokalitet	Sensitiv enhet	Vekting areal	Vekting plassering	Status	Areal x plassering	Med avbøtende tiltak
Streitlie - Fallet	Kalvingsområde	1	1	3	3	3
	Barmarksbeite	1	1	2	2	2
	Vinterbeite	1	1	2	2	2
	Trekkveier	1	1	3	3	3
	Utteksling	3	3	3	27	27
	Sum utregnet sårbarhet					37

2.1.7 Mer om sårbar natur

I møter med ulike parter har det kommet flere innspill og opplysninger om sårbare naturforhold:

- Senhøstes bruker villreinen området Meseterhø – Pikhetta, et område med fine vinterbeiter, som grenser til det kalvingsområdet som for tiden er mest brukt. Det er betydelige beiteressurser i området.
  - Før «i gamle dager», var det et fint jaktområde rundt Pikhetta. Etter jakta trakk reinen via Streitkampen og Tollevshaugen til Dørålen, Gravhø og Gravhøtangen.
- Det er flere åpne buer i området.
- Viktig å ikke beslaglegge nye arealer for tur- og friluftsmål til fortrengsel for villrein. Vær obs på at villreinen kan ta i bruk nye områder, kjent at villreinen ruller bruken av beiteområder, kalvingsområder og trekkveger.
- Den følsomme perioden for villrein fra april og utover sommeren, kalving fra 17. mai – ut mai. Kalving skjer nord for Grimsdalsvegen, men dette må forventes å endre seg over tid.
- Stien Hageseter – Grimsdalshytta er en barriere for villreinen i tiden frem til medio september som er en god fjellturmåned. Men i forhold til sommerbeite er det tida før jakt som er mest påvirket. Vet vi om den sesongvise barrieren senker trekkvillighet over på vintersesong?
- Kryssinger over Grimsdalen skjer i hovedsak vest for Grimsdalshytta.
- Har ikke sikre tall på slaktevekter for villrein.

- Det finnes måleserier for kjevelengder på kalv.
- Ikke observert syke dyr, eller dyr med fotråte i 2020.
- Ferdselen på Kongevegen er negativ for villreinen, og står i motstrid til prinsippet om at hensynet til verneverdiene skal veie tyngst.
  - Har opplevd at turister springer etter villreinen for å ta bilder.
- Problem at villreinen blir fortrent fra lavtliggende beiter på myrer og sletter på begge sider av Kongevegen/Pilegrimsleden, til høgereliggende områder (mot 1500 m.o.h.) med fattigere beiter.
- Vernebestemmelsene er for svake.
- Hekkeplasser for våtmarksfugl er særlige sårbare i tiden april – august.
- Hekkeplasser for rovfugl er særlige sårbare i tiden februar – september.
- Utleie av fjellstyrebu ved Veslhjerkinntjønnen – uheldig med økt bruk i hekkeperioden. Bruk av bua om høsten i jaktperioden er ok.
- Økt trend med å legge til rette for korte turer i nærområdet for å dra mye folk – kan være uheldig for biologisk mangfold i berørte områder.
- Ultraløp og organisert løping i fjellet er en aktivitet som kan vokse i omfang.

2.2 Reiselivet

Oversikt over organisering av reiselivet i området er vist i tabell 8. Oversikt over bedrifter i reiselivet rundt Dovre nasjonalpark er vist i tabell 9. I tillegg er det bedrifter innen handel, overnatting og tjenesteyting lokalisert til Dovre, Dombås, Dalholen og Folldal.

Sekretariatet har gjennomført møter med bedriftene listet opp i tabell 9. **De viktigste innspillene er vist i vedlegg 1 til besøksstrategien.**

Tabell 8. Reiselivsorganisasjoner og bedriftssammenslutninger rundt Dovre nasjonalpark.

Lokale aktører	Regionale aktører	Nasjonale aktører
Dovre næringsforening	Nasjonalparkriket reiseliv AS	Visit Norway
	Rondanevegen (bedriftsnettverk)	DNT
	Mountains of Norway	

Tabell 9. Bedrifter med aktivitet i tilknytning til verneområdet.

Firma	Aktiviteter	Bruk av verneområdet
Nasjonalparkriket Reiseliv AS	Nasjonalparkriket Reiseliv AS har som hovedoppgave gjennom markedsføring å lokke folk til å komme til regionen.	Nasjonalparkene er et bærende element i markedsføringen. Dovre nasjonalpark synes likevel å være et ukjent område for de fleste besøkende.
Fokstugu fjellstue	Overnatting, 25 senger, tar bare imot vandrere.	Gjestene kommer langs Pilegrimsleden, eller de bruker andre stier i nærområdet.
Furuhaugli fjellhytter	Furuhaugli Fjellhytter driver hotell og hytter med høy standard, til sammen 90 senger. I tillegg er det utleie av plasser for caravan/bobil. Selskapet driver med sykkelutleie i samarbeid med Dovrefjell Adventures, moskusguiding og de arrangerer fototurer.	Furuhaugli Fjellhytter ønsker å utvikle sine tilbud og aktiviteter for bl.a. å få flere gjester med lengre opphold. Det gjelder f. eks. nye aktiviteter, særlig vinterstid. Nevnt ble trugetur på Mehø i måneskinn, fotogrupper o.l. Bedriften har ikke planer om å ta i bruk områder innenfor Dovre nasjonalpark for sine aktiviteter og tilbud.
Dovregubbens hall	Dovregubbens Hall har helårsdrift, og driver med overnatting og servering. Antallet senger er mer enn 40.	
Hageseter Turisthytte	Hageseter Turisthytte driver med overnatting og servering. Bedriften har 80 sengeplasser og 70 plasser for caravan og bobil (40 for faste gjester og 30 døgnplasser). Bedriften har helårsdrift, men kafeen er stengt om vinteren. Kan ta imot bestillinger.	Gjestene ønsker gjerne å ta to- tretimers turer langs stier i nærmiljøet (pilegrimsleden, T-merka sti.) Nasjonalparken blir bare brukt i markedsføring.

Frich's Hjerkinnhus	Frich's Hjerkinnhus driver med overnatting, servering og moskussafari. De har helårsdrift, men om vinteren bare etter bestilling.	Bedriften har ingen aktiviteter rettet mot Dovre nasjonalpark, men veileder folk via f.eks. UT.no.
Dovrefjell Adventures	Dovrefjell Adventures er et aktivitetsfirma som driver sykkelutleie, guidede el-sykkelturer i området Dombås – Lesja – elgsafari. Prosjekteier «Tour de Dovre» - driver markedsføring og produktutvikling. Sesongen er fra 15. juni – 15. september. Selskapet har 2000 utleiedøgn som gir ringvirkninger med 10.000 – 15.000 gjestedøgn. Innovasjon Norge regner med ringvirkning kr. 1850/gjestedøgn. Økning i overnattingsdøgn i Folldal.	Kongevegen til Kongsvold er attraktiv. Overfarten Folldal – Streitkampen – Tollevshaugen er en del brukt. Turer legges ut på outtt.com via Mountains of Norway.
Rondanevegen	Rondanevegen er et bedriftsnettverk som organiserer bedrifter lokalisert langs Nasjonal Turistveg Rondane med tilførselsveier. Det er bedrifter i Dovre, Folldal, Alvdal, Stor-Elvdal og Ringebu.	Rondanevegen tilbyr ikke egne tjenester, aktiviteter eller produkt, men markedsfører medlemsbedriftene på en egen nettside: www.rondanevegen.no .
Hjerkin fjellstue og Fjellridning	Bedriften tilbyr guidede rideturer, overnatting og servering. Overnatting drives delvis som hotell og delvis som selvhushold. Tilbud om selvhushold hele året. Hotellet har ca. 50 senger, det er 12 leiligheter med ca. 50 senger og en campingplass. Restauranten er for hotellets gjester, ikke tilbud om lunsj. Hjerkin fjellstue og fjellridning kan ta i mot 26 ridegjester pr. dag. Ridetur kan bestilles uten at en bor på fjellstua.	Utenom turer langs Kongevegen, opplyser bedriften at de i liten grad bruker Dovre nasjonalpark i sin drift. De har kortere og lengre turer i områdene langs med og utenfor nasjonalparken. Hjerkin fjellstue og fjellridning har ønsket å utvikle produkt med flere-dagers turer, f.eks. til musikkfestivalen Rondaståk, men har fått avslag på en slik søknad. Bedriften uttrykte uenighet i vurderingene som ligger til grunn for

		avslaget, bl.a. ridefølger er ikke til ulempe for villrein - hester virker ikke skremmende på villrein, mer redd for personer - føler seg motarbeidet og etterlyser mer velvilje.
Bergseng seter	Bergseng seter består av fem hus for utleie. Normalt belegg er 10 – 15 gjester, men det har vært over 20 i enkelte tilfelle. Husene er leid ut for en uke. Husværa har en enkel standard. Drop-in skjer bare viss et av husene tilfeldigvis er ledig.	Turen til Streitkampen er populær, og mange av gjestene bruker andre tilbud i området: Gruvlirunda og Paradisrunda er viktige å bevare. Det er populære turer i nærområdet, som og har en kanalisierende effekt.
Fallet nordre	Fallet nordre er et kombinert gårdsbruk og overnattingsbedrift. Eierne har drevet med overnatting i 15 år, og garden har følgende hus for overnatting: Stabbur 12 – 16 senger Anneks, 2 senger Gammelstua, 11 – 12 senger Eldhuset, 3 senger To eldre hytter, utleid på åremål.	Bedriften har forsøkt å selge reinsjakt med guiding.
Budsjord	Budsjord er et fredet gardstun som driver med overnatting, servering, utstillinger og konserter. Sesongen er fra St. Hans til 15. august. Ellers etter avtale. Budsjord tilbyr ulik standard på overnatting: hotell eller herberge. I alt er det 25 senger på garden	Budsjord er «siste stopp» før fjellet på Pilegrimsleden og Kongevegen. Strekningen Budsjord – Kongsvold er beskrevet som «indrefiletten» av Pilegrimsleden.
Kvistli Islandshester	Kvistli Islandshester er en familiebedrift som tilbyr ridetuer og naturopplevelser. De legger vekt på å formidle natur- og kulturkunnskap, og sporrøs ferdsel. Stolte av å drive i nasjonalparken. Sesong hele året, men i vinterhalvåret foregår ridningen på bane. Høgsesong er fra midten juni til midten av oktober.	Kvistli har tillatelse til følgende organiserte rideturer: <ul style="list-style-type: none"> • på stien fra Hageseter til Grimsdalshytta (8 turer)

	Bedriften tilbyr overnatting og matservering for sine ridegjester, og har 25 sengeplasser.	<ul style="list-style-type: none"> • fra Nysetrea ved Dalholen til Grimsdalen (10 turer) • på sti til Pikhetta (7 turer).
Trolltun AS	Trolltun AS driver overnatting i hotell, vandrerhjem og hytter, 150 senger i alt. Videre driver selskapet skiheis, og leier ut til leirskoledrift i regi av Dombås fjellskole (kommunal). Trolltun har restaurant som er åpen for alle. De tar også på seg selskaper o.l. .	Bedriften har ikke egne aktiviteter i nasjonalparken, men registrer at det er ulike meninger om forvaltningen av verneområdene, og f.eks. villcamping, hensyn til villrein m.m.
Folldal Sykkelmekka	Folldal Sykkelmekka driver salg av sykler og reservedeler, utfører reparasjoner og driver utleie av sykler.	
Fjellsyn camping	Bedriften driver med camping og skitrekking. Bedriften markedsfører også severdigheter og aktiviteter i området.	
Strømhaug hytteutleie	Strømhaug Hytteutleie driver utleie av hytter på eiendommen: Gammelstugu 8 sengeplasser; tømmerhytte 5 sengeplasser; 2 små enkle hytter	Skogsbilveg i lia mot Vardhøe i noen grad brukt som turveg. Om vinteren er det skiløype til Hagester Fjellstue. Nasjonalparken er ikke et viktig tema for bedriftens gjester.
Grimsdalshytta	Grimsdalshytta har vært turisthytte siden 1923, og er eid av DNT Oslo og Omegn. Grimsdalshytta har 54 sengeplasser, i tillegg mulighet for bruk av ekstrasenger. Turisthytta har store fellesareal, noe som har vært nyttig i årets sesong. Turisthytta har årlig 3000 gjestedøgn, og i tillegg servering for mange dagsbesøk. Utenom sesongen er det åpent en	Som en fast innledning til middagen hver kveld, formidler vertskapet historier om fangst, villrein og nasjonalparkene, De stengt i kalvingsperioden Ved turisthytta er det anlagt en barnenatursti, samt at Barthstien ligger i

	<p>selvbetjent hytte med 18 sengeplasser. Vanleg sesong er fra 19. juni – 15. september, men driverene kan selv bestemme lengden på høstsesongen. Om vinteren har turisthytta normalt åpent uken før påske og stenger 2. påskedag.</p>	<p>nærområdet som en natursti for voksne. Andre turstier i Grimsdalen er Paradisrunda og Gruvlirunda. Gjestene går ellers turer i nasjonalparkene, og sykler til bl.a. Haverdalen og Tollevshaugen. Det har vært arbeidet med en tursti mellom setergrendene fra Grimsdalshytta til Tollevshaugen, men den er ikke helt fullført.</p> <p>De kan tenke seg å utvikle flere aktiviteter, som f.eks. stisykling, fatbike og ulike turmål. Det har vært diskusjoner rundt bruken av Kattuglehø som turmål, og det er et vedtak i nasjonalparkstyret om dette fra 2010. Andre alternativ kan være Storberget, Mesæterhø og Pigghetta. Grimsdalshytta ønsker også tilrettelegge for guiding på ulike tema, f.eks. botanikk. Vertskapet hadde spørsmål om merkingen til Storberget – merkingen er tatt bort – har forvaltninga bestemt dette? Hva er status på denne?</p>
--	--	--

Pilegrimsleden	Pilegrimsleden følger historiske middelalders vegfar.	<p>Traseen for Pilegrimsleden går gjennom Dovre nasjonalpark.</p> <p>Traseen må opprettholdes for ferdsel som i dag. Kulturminner et av verneformålene for Dovre nasjonalpark.</p> <p>To ulike strategier for hvordan man tar vare på kulturminner: La ligge urørt Gjøre tiltak for å opprettholde kvaliteten. Drenering av fuktige områder og blauthol kan være et tiltak Både Kongevegen og Pilegrimsleden er aktører i planprosessen, og må nevnes i dokumentene.</p>
Kongevegen	<p>«Kongevegprosjektet» - både kulturminnevern og reiseliv.</p> <p>Rapport arkeologisk utgravning Etterundersøkelse av funnsteder fra jernalder og middelalder langs Kongeveien (KHM 2019): ikke gjort funn av nye strukturer i tilknytning til funnplassene på traseen Åteigen - Fokstugu.</p>	<p>Aktuelle tiltak på strekningen Åteigen – Fokstugu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartlegge traseen, delvis utført. • rydde vegetasjon, delvis utført. • sette opp standard informasjonstavler ved startpunktene, også med opplysninger om naturverdier og behov for å ta ulike hensyn. • replika av bru over Leina • replika av bruer over Hondyrju. Aktuell rundtur med start fra

		Fokstugu, langs middelaldertraseen, og tilbake langs Kongevegtraseen.
Folldal fjellstue	Folldal fjellstue ble bygd i 1965, og kjøpt av nåværende eier i 1984. Fjellstua har 15 soverom med plass til ca. 30 gjester. I tillegg er det 2 setergrender og 2 hytter knyttet til eiendommen.	Gjestene kommer «av seg selv», og de fleste har som mål å gå i Rondane.
Folldal gruver	Folldal gruver er et kulturminne og et museum. Hovedmålet er å forvalte og formidle historien knyttet til Folldal gruver. Besøkende kan ta turer inn i gruva med tog. Stedet har en egen kafe, og det tilbys overnatting, 30 senger (2 – 4 pr. rom). Driften er avgrenset til sommersesong fra medio juni – ut 20. august, evt påske og andre skoleferier, samt arrangementer.	Det står igjen en utstilling etter iNasjonalparker, og også en stor landskapsmodell for Rondane, Dovre, Dovrefjell-Sunndalsfjella og Knutshø. Det er grunnlag for eit samarbeid mellom nasjonalparkforvaltningen og Folldal gruver om informasjon og formidling. Aktuelle tema/områder er Einunndalen, Kakelldalen, Rondane og Dovre nasjonalparker, Grimsdalen landskapsvernområde og Grimsdalsgruva m.m.. Ulike tiltak kan vera informasjonstavler ute på plassen til Nasjonal Turistveg, brosjyrer, bilder, faktagrunnlag og videreføring av element fra utstillingen til iNasjonalparker.

Snøhetta Husky AS	Snøhetta Husky AS har drevet med hundekjøring i 30 år, tidligere under Dahlen Husky. Bedriften har 120 hunder, med Folldal, Dalholen og Hjerkin-Snøhetta som aktivitetsområde. De siste fire årene har aktiviteten vært drevet i Tromsø fra november til påske.	Områder i og rundt Dovre nasjonalpark er lite egnet for hundekjøring pga. terreng og snøforhold.
-------------------	---	--

2.3 Den besøkende

I NINA Minirapport 522 Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker er det med bakgrunn i data fra svarkasser i 2009 og ferdselstellere (2009-2014) beskrevet viktige karaktertrekk med innfallsportene. Det var satt ut 12 svarkasser:

1. Høvringen: Mot Sletthø (16.6.-2.10.)
2. Smuksjøseter (mot Peer Gynt) (16.6.-2.10.)
3. Ved Spranget langs veg til Rondvassbu (16.6-28.6. + 21.8.-2.10.1)
4. Langs Musvollalsråket (ved Mysusæter) (29.6.-29.9.).
5. Kvamsnysætrene (16.6-1.10.)
6. Eldåsæter (15.6.-28.10.)
7. Ramshytta (15.6.- 6.10.)
8. Ved Straumbu (15.6.-6.10.)
9. Dørålseter, sør (15.6.-6.10.)
10. Grimsdalshytta, sør (15.6.-6.10.)
11. Gautåsæter, mot Grimsdalshytta (25.6-8.10.)
12. Foksådalen (25.6-8.10.)

Generelle funn fra svarkasseundersøkelsen er:

- I alt ble det i Rondane registrert besøkende fra 32 nasjoner.
- Bosatte i Oslo/Akershus utgjør den største gruppen av besøkende, med 27% av de registrerte.
- Tyskere er den største gruppen utenlandske besøkende med 12%.
- Den laveste andel lokale vi har observert i nasjonalparker i Norge – 4 %.
- Fotturister i Rondane er tilretteleggingsvennlige.
- De besøkende til Dovre og Rondane nasjonalparker er ikke spesielt villmarksfokusert, i den betydningen at de ønsker lite grad av tilrettelegging.
- vil det i framtida kunne bli et økende press om ny tilrettelegging. Dette innebærer imidlertid også et potensiale for kanalisering,
- En stor andel av de registrerte hadde vært i området tidligere (63%).

I tabell 10. er det vist en sammenstilling av funn for ulike temaer fra innfallsportene Gautåseter og Foksådalen.

Tabell 10. Funn fra svarkasser (2009) ved Gautåseter, Foksådalen og Grimsdalshytta. NINA minirapport 522.

Tema\Lokalitet	Gautåseter (%)	Foksådalen (%)	Grimsdalshytta (%)
Andel på dagstur	45,7	61,4	46,3
Andelen nordmenn	72,1	55,9	57,1
Andelen kvinner svart	54,3	58,1	55,3
Førstegangsbesøkende	38,8	38,0	40,8
På stien	93,7	89,2	89,9
Overnatting på fjellet	54,6	37,1	47,9
Ønsker mer tilrettelegging	71,5	73,0	67,0
Barn med i følget	12,4	10,6	18,9
Går alene	12,1	16,7	12,8
Organisert tur	5,3	14,8	5,1

NINA har oppsummert handlingsrommet ved de ulike lokalitetene, og skriver bl.a.:

Grimsdalshytta

«Grimsdalshytta er sentralt plassert langs Grimsdalsvegen med biltraffik og i T-merka stinettet til DNT fra Høvringen, fra Dørålsæter og i fra Gautåsæter/Hagesæter i nord. Denne kombinasjonen setter sitt preg på lokaliteten. Det ble samlet inn 382 skjemaer i lokaliteten.»

...

«Handlingsrommet ved Grimsdalshytta er stor. Mange bilturister ønsker å gå kortere turer (rundturer, tematiske stier osv.) og man kan gjøre mye for å legge forholdene til rette for barn i lokaliteten. Alle førstegangsbesøkende i lokaliteten trenger informasjon og infrastruktur. Det er mange flerdagersturister som følger T-merka stinett, og disse er det vanskelig å påvirke annet enn å manipulere med stinettet.»

Hageseter/Gautåseter

«Gautåseter danner viktigste innfallsport fra nord og går inn i Dovre nasjonalpark. Med stinedleggelse av stien fra Foksådalen inngår dette eneste T-merka sti fra nord, og T-merka sti videre sørover til Grimsdalshytta-Dørålseter og Rondvassbu/Bjørnhollia utgjør en meget viktig ferdselsakse. Det ble samlet inn i alt 520 skjemaer i lokaliteten.»

...

«Vi mener handlingsrommet er stort i denne lokaliteten, både fordi det er stor andel utenlandske besøkende og fordi det er mange førstegangsbesøkende. Men det at det er så stor andel flerdagersturister gjør at ferdselen i denne lokaliteten er forutsigbar og de følger T-merka sti. Derfor er det dagsturisten man kan satse på å legge til rette for i lokaliteten. Dagsturisten kan kanaliseres i sterkere grad mot rundturer, attraksjoner og tematiske stier i nærområdet.»

Foksådalen

«Foksådalen er en viktig innfallsport i Dovre nasjonalpark, men merkinga til tidligere T-merka sti er fjernet. Pilegrimsleden går forbi lokaliteten, og svarkassa var plassert slik at de som gikk pilegrimsvandring kunne skrive seg inn i kassa.»

...

«Handlingsrommet i lokaliteten er i utgangspunktet stort, spesielt gjelder nok dette de som følger pilegrimsleden. Her er det mange førstegangsbesøkende og også mange som følger infrastruktur. Svarene sier mindre om de som går inn i nasjonalparken, men vi må anta at det er stor andel dagsturer inn i Dovre nasjonalpark. Det er relativt beskjedne besøkstall i lokaliteten.»

I NINA-rapport 1772 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019 er det gjort noen generelle funn:

- varierte alderen fra 15 til 85 år og gjennomsnittsalderen var 49 år.
- 46,4 % av respondentene i undersøkelsen var nordmenn.
- En fjerdedel av brukerne gikk alene på tur,
- De aller fleste av brukerne (90 %) hadde kjennskap til Kongevegen og viste at de gikk langs den.
- 53,8 % var på en tur som varte i flere dager.
- Aateigen er ikke overraskende den lokaliteten med høyest andel som er på flerdagerstur.
  - Også ved Fokstugu er det mange som er på flerdagerstur.
- 80 % skulle være i området i flere dager.
  - vertshus/fjellstue/gjestegård (40,7 %),
  - telt/under åpen himmel 22,7%
  - campingplass. 21,1 %.
- De fleste går på og langs stien 85,5 %.

Resultatene viser at brukerne jamt over er positivt innstilt til tiltak langs Kongevegen over Hardbakken, se tabell 12.

Tabell 12. Brukerene som passerte Hardbakken sin innstilling til ulike forhold/tiltak. Etter NINA-rapport 1772. Svarskalaen fra 1 svært negativt via 4 nøytral til 7 svært positivt.

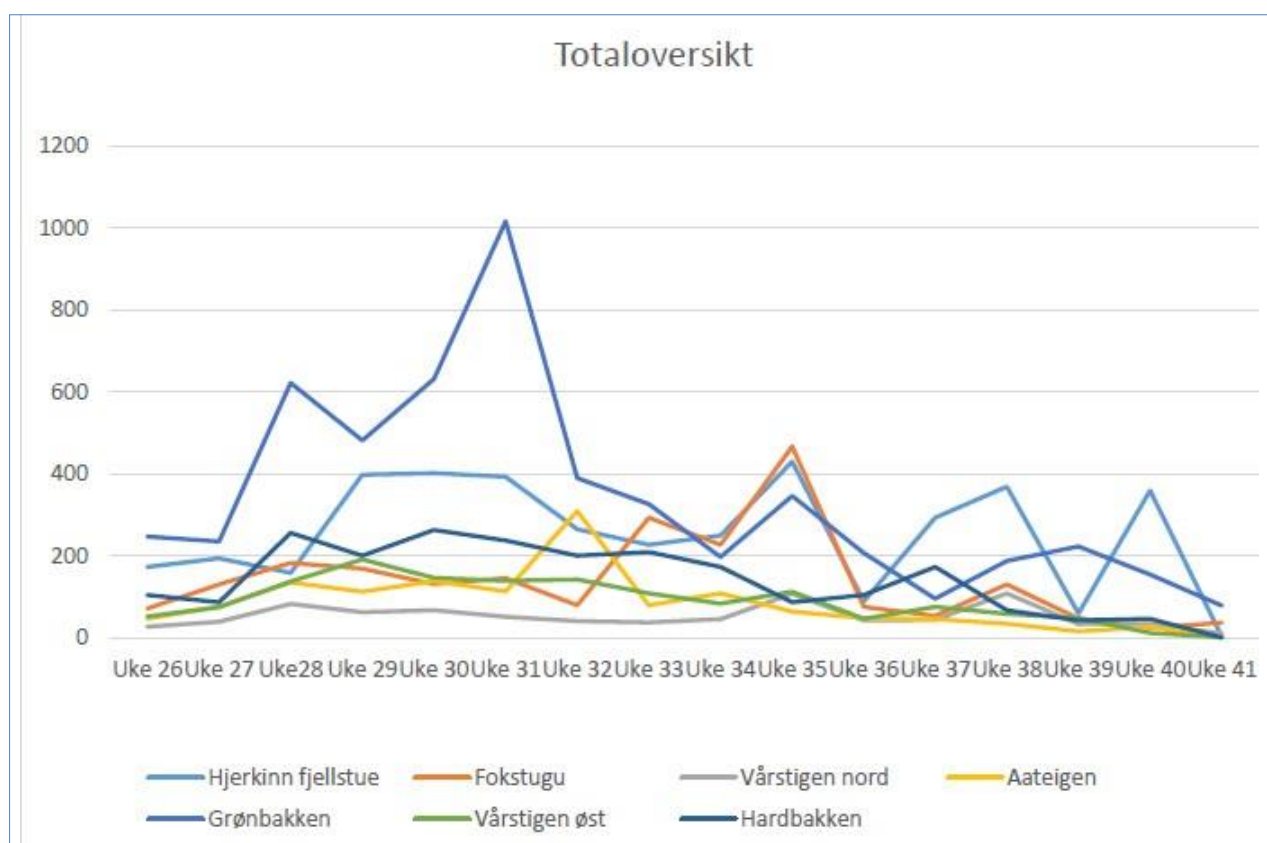
Tema	På en skala fra 1 - 7
At vegen/stien er merket	6,7
om det fantes informasjon langs stien/veien om dyrelivet i området	5,8
om det fantes informasjon langs stien/veien om kulturminnene i området	5,8
om du så villrein	5,6
at du kan gå milevis uten å møte et annet menneske	5,6
at vegen nå restaureres/rustes opp	5,4
at det finnes overnattingsmuligheter med matservering og oppredde senger i området	5,7
om stien/vegen kan brukes av flere brukergrupper	3,7

Resultatene viser at brukerne er godt tilfreds med tilrettelegging langs Kongevegen over Hardbakken, se tabell 13.

Tabell 13. Brukerne som passerte Hardbakken sin tilfredshet med tilretteleggingen. Etter NINA-rapport 1772. Svarskalaen gikk fra 1 svært misfornøyd til 5 svært fornøyd.

Tema	På en skala fra 1 - 5
Merking langs stien/vegen	4,7
Underlaget du går på	4,5
Parkering/adkomst	4,0
Informasjonsskilt	4,4
Framkommeligheten i våte områder	4,0

I figur 4 er det vist omfanget av ferdsel langs Kongevegen fordelt på uker i 2019.

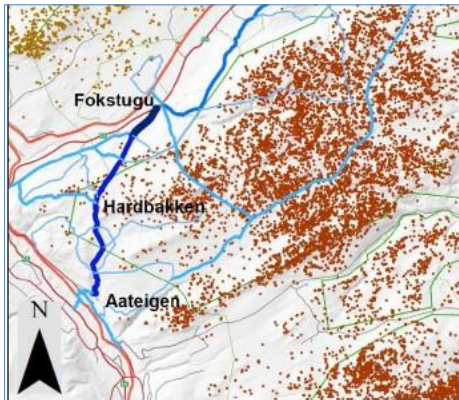
Figur 4. Ferdsestallinger registrert på de sju tellerne som stod ved Kongevegen over Dovrefjell fra 27.06 til 10.10 i 2019 fordelt på uker. For uke 26 og uke 41 (første og siste uke i perioden) er ikke hele uka registrert, dermed er disse tallene lavere enn hva som er reelt. Etter NINA-rapport 1771.

I løpet av sommeren 2019 var det registrert følgende antall passeringer:

- Fokstugu hadde 2259 passeringer
- Aateigen hadde 1348.
- Hardbakken hadde 2246.

Det kan indikere at en høy andel går over Hardbakken fra disse to utgangspunktene, se figur 5.

Figur 5. Estimert bruk fra Kongevegen basert på kartinntegnelser som er kalibrert med automatiske ferdselstellere og reflekterer antall personer (men ikke nødvendigvis ulike individer) som ferdes på et gitt stiselement i gjennomsnitt per dag i sesongen 27.06-10.10.2019. ... GPS-punkt fra merkede villrein i studieperioden fra 27. juni frem til 10.oktober for årene 2009-2019 hvor data var tilgjengelig. Etter NINA-rapport 1771.

NINA har ellers lagt fram følgende i NINA-rapport 1771.

«...I fokusområdet ved Hardbakken er det spesielt ferdsel fra Kongevegen og østover rundt Fokstuguhøin som bør holdes øye med. Ingen av respondentene tegnet inn at de gikk så langt øst som til Grimsdalshytta. Mye tyder på at ferdselen inn her avtar raskt innover fjellet og er således av mindre betydning for villreinen. Merkingen på denne gamle ferdselsåren ble fjernet i 2011, men vardene står fortsatt. Så lenge avstikker ikke er skiltet og merket forventer man i liten grad en økning på denne stien og videre inn i sårbart villreinområde. Det gjennomføres i disse dager et studie som ser på effekten av merkefjerning på ferdselsvolum. På Hardbakken er imidlertid hovedutfordringen av at Kongevegen avskjærer et mindre areal og medfører en lokal arealunnvikelse i området mot Dombås. Dette er et endefjell, og man kan dermed kun beregne tapt areal og ikke at tiltaket begrenser trekk. Det kan likevel argumenteres med at ferdselen fra Dombås og fra toppen av alpinanlegget er så stor i dette området, uavhengig av Kongevegen, at denne arealunnvikelsen vil være et faktum uansett.

Det fleste visste at det var villrein i området de gikk tur i – 71 % av respondentene var klar over dette, mens 11 % ble klar over det i løpet av turen og 18 % visste ikke at det var villrein i området. Undersøkelsen viser også at brukerne er interessert i informasjon om dyrelivet i området. Gjennom informasjon kan man selvsagt også informere om sårbarhet og anbefalinger om å ta hensyn til villrein. Å oppleve villrein var ikke et veldig viktig motiv for brukerne av vegen, samtidig oppga de fleste at de synes det ville være positive om de så villrein. ...

...

Det at vegen restaureres og rustes opp ble ansett som positivt blant dagens brukere. Samtidig var det blandete meninger om hvorvidt vegen burde kunne brukes av ulike brukergrupper

...

Brukerne er veldig positive til merking av Kongevegen. Dette er noe vi også finner igjen i andre naturområder: brukerne var svært positivt til merking, både det at det er god skilting ved sti-start/sti-kryss og at det finnes merkede stier (se f.eks. Selvaag & Wold 2018a, 2018b, 2019Wold & Selvaag 2017). I tillegg ønskes brukerne informasjon om dyreliv og kulturminner i området. Brukerundersøkelser i nasjonalparker har vist at besøkende generelt ønsker informasjon ved parkeringsplasser og innfallsportene i form av informasjonstavler og via mobiltelefon»

NINA v. Vegard Gundersen har analysert data fra treningsappen STRAVA. (PM) Fra 2019 til 2020 viser analysen en økning i registrerte sykkelturer i Grimsdalen på over 200 %. De to foregående årene har økning vært i størrelsesorden 50 – 60 %.

2.4 Annen relevant kunnskap

Det er gjennomført møte med Dovre fjellstyret og Folldal fjellstyret. Et resyme fra møtet er vist i vedlegg 2.

2.4.1 Utmarksbeite

I et møte med utmarksnæringen kom det bl.a. fram:

«Økt turisme og ferdsel fortrenger den lokale bruken, som i utgangspunktet ikke er noen belastning for verneverdiene. Jf. f.eks. de nye restriksjonene på ferdsel i det som var Hjerkinns skytefelt.»

På NIBIO sin kartløsning Kilden finner vi informasjon om beitelag og utmarksbeite knyttet til Dovre nasjonalpark, som vist i tabell 14 og figur 6.

Tabell 14. Oversikt over beitelag og dyr på utmarksbeite for 2019, knyttet til Dovre nasjonalpark.

Beitelag	Medl.	Sau sluppet	Lam sluppet	Sau lam / km ²	Storfe sluppet	Tilgjengelig areal (km ²)
Grimsdalen (Dovre)	12	20	30	1	371	76,2
Bergsgrenda (Dovre)	5	577	954	9	25	166,5
Einbuggdalen og Hardbakken (Dovre)	10	1011	1845	15	35	189,4
Streite – Meseterhø beitelag (Folldal)	10	561	1028	9	42	168,8
Sum	37	2169	3857		473	600,9

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning har i rapporten «Verdi av fôr frå utmarksbeite og sysselsetting i beitebaserte næringer.» (NILF 2006) regnet ut tall for fôropptak på utmarksbeite for:

- Mjølkeku 7,2 FEm/dag
- Lam 1,05 FEm/dag
- Sau 2,68 Fem/dag.

I tabell 15 har vi etter NILF sine tall, beregnet verdien av utmarksbeitet utøvd i og rundt Dovre nasjonalpark.

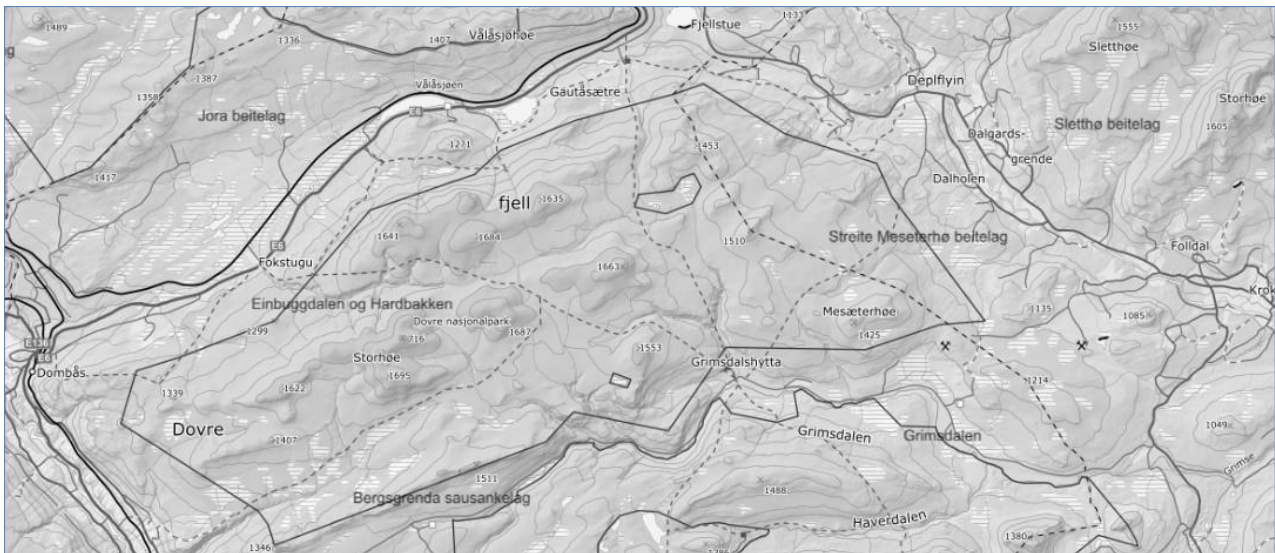
Tabell 15. Fôropptak i og rundt Dovre nasjonalpark.

Dyreslag	Fôrbehov (Fem/dag)	Talet på dyr	Dagar på beite	Fôrenheter (Fem)
Storfe	7,2	473	85	289.476
Lam	1,05	3857	85	344.237
Søyer	2,68	2169	85	494.048
Sum (Fem)	-	-	-	1.127.811

Med bakgrunn i tabell 14 og 15 kan det gis følgende overslag for verdien av utmarksbeitet i og rundt Dovre nasjonalpark:

- Estimert fôropptak på utmarksbeite: 1.127.811 FMe.

- Kraftfôrpris 4 kr/kg.
  - Utmarksbeitet kan ha en verdi på kr. 4,5 mill.
- Dyrka areal gjev 390 Fem/daa/år
  - Utmarksbeitet kan tilsvare 2.890 daa dyrka mark.

Figur 6. Kart over beitelag knyttet til Dovre nasjonalpark (fra NIBIO Kilden)

2.4.2 Merkevaren «Norges Nasjonalparker»

På «<https://designmanual.norgesnasjonalparker.no/>» står det:

«*Norges nasjonalparker samler alle verneområder, besøksentre, nasjonalparklandsbyer og -kommuner under en visuell identitet for stadig bedre vern og mer besøk.*»

Det er utviklet en egen designmanual som skal brukes for logo, kart, brosjyrer, innfallsporter, plakater og annet informasjonsmateriell. I tillegg kan bedrifter søke om å ta i bruk et kommersielt merke under designmanualen.

For å kunne ta i bruk elementene i designmanualen er det et krav at det foreligger en godkjent besøksstrategi for nasjonalparken.

2.4.3 Nasjonalparksenter

I DN-rapport 2005-1 Policy og retningslinjer for miljøforvaltningens samarbeid med nasjonalparksentrene står det bl.a.: «*Grunnlaget for miljøforvaltningens arbeid med nasjonalparksentre i Norge går tilbake til Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge 1). Meldingen framhever informasjon om nasjonalparker som et viktig satsingsområde og understreker at: "... en*

bør ta sikte på å dekke opp alle de viktigste nasjonalparkene enten med egne sentra eller gjennom regionale sentra der det gis informasjon om flere nasjonalparker".

Dovre nasjonalpark var tidligere knyttet til nasjonalparksenteret i Nasjonalparker, som ble nedlagt. Norsk villreinsenter Nord har status som «Besøksenter villrein», og ivaretar i noen grad funksjonen som informasjonssenter for nasjonalparken.

2.5 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskapen

Dovre nasjonalpark er en viktig del av leveområdet for villreinen i Rondane nord villreinområde, med kalvingsområder, helårsbeiter og trekkområder. Det er satt bestandsmål på 1200 vinterdyr i området nord for Ula. Både Pilegrimsleden og stien Hageseter – Grimsdalshytta ser ut til å påvirke villreinens arealbruk negativt ved at områdene her er mindre brukt, eller ikke brukt av villreinen i perioder av året. Villreinen har utfordringer med å krysse Grimsdalen, særlig i perioden om sommeren med stor ferdsel på Grimsdalsvegen. Også stier i området Meseterhø og Pikhetta kan ha en negativ påvirkning på villreinens bruk av disse områdene. Utveksling av dyr med andre villreinområder har i praksis opphørt.

Det er registrert flere sårbare lokaliteter for fugl som er sårbare for ferdsel.

Kartlegging av sårbar vegetasjon langs Pilegrimsleden og stien mellom Hageseter og Grimsdalshytta viser en stabil situasjon, med få punkt der det er behov for tiltak.

Rundt nasjonalparken er det et 20-talls bedrifter eller virksomheter som har besøkende som oppsøker aktiviteter eller attraksjoner knyttet til Dovre nasjonalpark. Likevel utgjør den organiserte ferdselen i nasjonalparken en liten del av den totale ferdselen, kanskje i størrelsesorden 5 %. Særlig når det gjelder organisert bruk av hest er det ulike oppfatninger mellom aktørene og forvaltningen om hvilken bruk områdene tåler. Næringsaktørene har også uttrykt at de føler seg motarbeidet av forvaltningen og oppsynet, og etterlyser større grad av velvilje.

Pilegrimsleden er en virksomhet som gir mange besøkende. Pilegrimsleden ønsker mer tilrettelegging når det gjelder fysiske tiltak på stien, og informasjon inne i nasjonalparken.

De fleste aktørene uttrykker at det er behov for mer informasjon om ulike forhold, ikke bare ved innfallsportene, men også på den enkelte bedrifts område. En besøksrettet hjemmeside om nasjonalparken blir tatt godt i mot.

Det foregår et omfattende utmarksbeite, totalt er det sluppet ca. 6500 beitedyr i og rundt nasjonalparken. Beitebrukerne gir uttrykk for at det er noen ulemper for beitebruken knyttet til ferdsel, særlig langs Pilegrimsleden.

I møter er det bl.a. uttrykt at økt turisme og ferdsel fortrenger den lokale bruken, som i utgangspunktet ikke er noen belastning for verneverdiene.

Kunnskapsgrunnlaget viser at aktører og besøkende er en sammensatt gruppe av flere målgrupper, f.eks:

• grunneiere • reiseliv – overnatting og servering • reiseliv – aktivitet • beitebrukere • rettighetshavere • organisasjoner • fotturister. • skiturister	• sykkelturister • bilturister • jegere • nordmenn • utlendinger • lokalbefolkning • ulike aldersgrupper • andre offentlige organer.

Besøksstrategien må derfor favne bredt i fastsetting av mål, strategi, tiltak og kommunikasjon. Her er det videre viktig å få til en god kobling mot de utfordringene som er avdekt i kunnskapsgrunnlaget når det gjelder:

- å ta hensyn til villreinens leveområder og annen sårbar natur
- å gi mer og bedre informasjon / kommunikasjon
- å kanalisere og styre ferdselen
- å kunne gi forutsigbare rammer for de næringsdrivende.

3 Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltningen

1. Besøksforvaltningen i Dovre nasjonalpark skal sikre verneverdiene i Dovre nasjonalpark på lang sikt. Dette gjelder særlig sårbare vegetasjonstyper, sårbare hekkelokaliteter for fugl og leveområdet for villrein. Villreinen skal ikke bli ytterligere fortrent fra kalvingsområder, helårsbeiter eller trekkorridorer. Tilgangen til lavereliggende beiter i sommerhalvåret må forbedres, og villreintrekket over Grimsdalen må ivaretas.
2. Besøksforvaltningen skal legge opp til gode opplevelser for de besøkende og lokal verdiskaping innenfor rammene lagt i naturmangfoldloven, verneforskriften og Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane (2009).

3.2 Strategiske grep

Nr	Strategi	Til mål
1	Til grunn for besøksforvaltningen i Dovre nasjonalpark skal ligge en oppdatert kunnskap om tilstanden for sårbare naturenheter og utviklingen i ferdsel og bruk av nasjonalparken. <ul style="list-style-type: none"> • En oppdatert kunnskap legges også til grunn for evaluering om målene i besøksstrategien blir oppfylt. 	1
2	For å nå målene legges følgende strategi, i tråd med Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane, til grunn: <ul style="list-style-type: none"> • Ferdsel kanaliseres til stier og løyper; eventuelle nye kanaliseringstiltak skal skje til utkanten av verneområdene • Tilrettelegging begrenses for ferdsel øst-vest (ikke inn i sentrale fjellområder i nasjonalparkene) • Prinsippet om en merket sti/løype mellom to punkter gjennomføres • Organisert ferdsel begrenses utenfor godkjente soner og merkete stier og løyper i forvaltningsplanen. 	1, 2
3	Ulike informasjonstiltak er viktig for å kunne kanalisere den uorganiserte ferdselen, og for at den skal skje på en hensynsfull måte. <ul style="list-style-type: none"> • Fysiske informasjonstiltak blir lagt utenfor nasjonalparken. 	1, 2
4	Fysisk tilrettelegging av stier, turmål og informasjonspunkt utenfor nasjonalparken er viktig for å kunne kanalisere den uorganiserte ferdselen.	1, 2
5	Samarbeide med Norsk Villreinsenter nord, som Besøkssenter villrein og ressurs når det gjelder kunnskap, informasjon og formidling.	1, 2
6	Arbeide for at alle aktører må erkjenne sitt ansvar for å ta vare på verneverdiene, og det må etableres arenaer for dialog og samhandling mellom aktørene og forvaltningen. <ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for en god kommunikasjon mellom forvaltning/opsyn og aktører med virksomhet i og rundt nasjonalparken. • Legge til rette for god kommunikasjon mellom ulike aktører i nasjonalparken. 	1, 2

4 Kommunikasjonsplan

Kommunikasjonsplanen følger som et vedlegg til besøksstrategien.

5 Tiltaksplan

Nr	Tiltak	Ansvar	Gjennomføring	Til strategi
1	Samarbeidet om overvåking av sårbar natur og ferdsel blir videreført.	<ul style="list-style-type: none"> • Rettighetshavere • Forskning • Organisasjoner • Forvaltning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Årlige rapporter om villreinens arealbruk og bestandsutvikling. • Årlige rapporter om bruk av hekkelokaliteter for fugl. • Ferdselstillinger blir gjort med 4-årsintervall, og to påfølgende år for å kontrollere/jevne ut for spesielle forhold. • Brukerundersøkelser blir gjort med 10-års intervall. 	1, 3, 5
2	Opprette en besøksretta hjemmeside.	Forvaltningen	2021 og framover. Det blir en felles hjemmeside for Rondane og Dovre nasjonalparker.	3, 5
3	Arrangere fagdager og samråd med aktørene rundt nasjonalparken.	Forvaltningen i samarbeid med aktørene.	Årlig.	3, 5, 6
4	Følgende steder blir etablert som informasjonspunkter/innfall sporter til nasjonalparken, og tilrettelagt i tråd med designmanualen for Norges nasjonalparker: <ul style="list-style-type: none"> • Ved Kongevegen, vest for Fokstugu (flytting, oppgradering). • Ved Gautåseter (oppgradering). • Ved rasteplass i Hjerkinholen (oppgradering). • Ved Folldal gruver (nytt). • Budsjord/Aateigen (nytt). 	Forvaltningen i samarbeid med grunneierne.	2021 - 2022	4

Nr	Tiltak	Ansvar	Gjennomføring	Til strategi
5	Reparere skader på stien mellom Hageseter – Grimsdalshytta.	Forvaltningen	2021	4
6	Utarbeide en informasjonsbrosjyre om Dovre nasjonalpark	Forvaltningen. (Organiseres og finansieres av Miljødirektoratet)	2021	3
7	Bidra til kanaliseringstiltak. Etablering av stier, naturstier og turmål langs Dovrefjellaksen, utenfor villreinens leveområde.	Kommune, grunneiere og andre aktører i samarbeid med forvaltningen.	2021 - 2022	4
8	Bidra til kanaliseringstiltak. Etablering av stier, naturstier og turmål i Follidal, utenfor villreinens leveområde.	Kommune, grunneiere og andre aktører i samarbeid med forvaltningen.	2021 - 2022	4
9	Tiltak i Grimsdalen for å kanalisere ferdsel og motorferdsel, og ivareta villreintrekket over Grimsdalen.	Arbeidsgruppe for fokusområdet Grimsdalen og forvaltningen, jf. Besøksstrategi for Rondane nasjonalpark (2015)	2021 - 2022	3, 4, 6
10	Fastsette retningslinjer for bruk av kommersielt merke – designmanualen for Norges nasjonalparker.	Forvaltningen.	2021	6
11	Etablere rutiner for utsjekk av omtale turmål på aktørene sine hjemmesider og i sosiale medier.	Forvaltningen og aktørene.	2021 og framover. Jf. f.eks. avtalen mellom Fylkesmannen i Innlandet og ut.no.	6

Vedlegg

Vedlegg 1 Innspill fra bedriftene

Sekretariatet har gjennomført møter med bedriftene listet opp i tabell 9. De viktigste innspillene fra bedriftene er:

- Reiselivet i området er lokalt basert, og de fleste bedriftene tilbyr produkt og tjenester på bedriftens område eller nærområde.
  - Det er bare bedrifter som har rideturer, Kongevegen / Pilegrimsleden og DNT/Grimsdalshytta som tilbyr/markedsfører aktiviteter i nasjonalparken. Det tyder på at omfanget av organisert ferdsel i nasjonalparken har et vesentlig mindre omfang enn den uorganiserte ferdselen.
- Det er ikke mange innspill om økt tilrettelegging i nasjonalparken.
  - Enkelte innspill om å bruke en «fri natur», uten tyngre tilrettelegging eller aktiviteter. Naturen er stor nok opplevelse i seg selv.
- Enkelte aktører mener likevel det bør kunne merkes nye turtraseer, f.eks. gjøres dreneringstiltak og settes opp informasjonsplakater inne i nasjonalparken.
- Flere peker på behovet for bedre tilrettelegging og tilbud i nærområdene til bedriftene, stier, naturstier, trugeturer, ski fotografering, måneskinn.
  - Mangel på attraktive vinteraktiviteter.
- Det er et stort behov for informasjon om verneområdene, om hvordan en skal oppføre seg på tur og om vær- og føreforhold, ikke bare ved innfallsportene, men også på den enkelte bedrift.
- To ulike verneforskrifter. For den vanlige besøkende er det vanskelig å vite hvor en er og hva som er lov. Ønsker bedre kart og informasjon til bruk i bedriften. Ønsker samarbeid om kanalsirende tiltak, f.eks. tilrettelegging ridestier utenfor nasjonalparken.
- Gjestene spør ofte om hva som er lov og ikke er lov.
- Det er stor avsetning på brosjyrer.
- Informasjon kan oppleves som forvirrende – flere avsendere og om ulike tema og formål. Kan også gjelde merking.
- Alle har spørsmål om moskus.
- Informasjonspunktet ved Fokstugu bør flyttes til der Kongevegen kommer ned ved E6, ca. 400 m vest for dagens plassering.
- Bedriftene er positivt innstilt til oppretting av en besøksrettet hjemmeside for verneområdene.
- Bedrifter som tilbyr rideturer, ønsker videre adgang til å kunne arrangere turer i nasjonalparkene. Disse bedriftene føler seg motarbeidet, og etterlyser bedre kommunikasjon med forvaltningen og oppsynet.

- Områdene i nasjonalparken er viktige for bedriften - deres varemerke er å ri i fjellet.
- Påstander – riding skremmer villrein – svada – det er motsett – oppsøker ikke villrein på tur, men rir unna. Uvettig adferd fra fotturister er et større problem.
  - Eksempel: Ved kløving av kjøtt, villrein følger etter hestene.
- Ønsker seg mere tiltro fra forvaltningen, til det de driver med. De ønsker seg varige tillatelser. Søknadsfasen gir en sårbar situasjon, da det ikke er avklart om det blir gitt tillatelse.
- Enkelte mener villreinen trekker til høyreliggende områder om sommeren, fordi det er beiteene her som er mest attraktive i denne perioden.
- Sykkelturismen har hatt en merkbar økning, og mange av bedriftene har fått økt etterspørsel etter overnatting og servering fra syklister.
- Sykling skjer stort sett etter veger og traseer utenfor nasjonalparken, langs Dovrefjellaksen og gjennom Grimsdalen. Traseen fra Hovdegrenda til Tollevshaugen er noe brukt.
- Enkelte opplyser at løshunder er problem for beitedyr.
- Ønsker vern gjennom bruk. Ikke farlig med folk i fjellet, det har det vært til alle tider.
- Utlendinger har andre forventninger til innfallsporter enn vår standard.
  - Informasjon rettet mot utlendinger er for dårlig og mangelfull.
- Villcamping ved innfallsporter kan være et problem.
- Viktige å bruke myke tiltak i styringen av ferdsel.
- Bukkerittet – enduro (motorsykel). Bruker gamle tømmerveger, turkjøring på gamle vegfar og stiger.
- F.eks. amerikanske turister ønsker guide. Har forsøkt et opplegg med guiding over Hardbakken til Fokstugu. Formidling av naturkunnskap og kulturminner/-historie, servering av måltid. Vellykket.
- Synes det er mange begrensinger på bruken av området. De er bevisste på å ikke sende folk inn i områder der de vet at villreinen oppholder seg.

I et felles møte med reiselivet kom det følgende innspill:

- Erfaring at mulighetene for organisert ferdsel, bruk av hest m.m. blir strammet inn for hver planprosess. Urolig for at dette også kan skje nå.
- Det blir alltid vist til forskriftene – hvorfor ikke bruke denne prosessen til å utvide handlingsrommet?
- Opplever det som forskjellsbehandling at det kan gjennomføres store ultraløp, mens det er reguleringer på organisert bruk av hest. Også forskjellsbehandling når en tilfeldig «fremmed» gruppe kan gjennomføre en større ridetur, mens lokale bedrifter får avslag.
- Næringslivet burde vært med i arbeidsgruppen for fokusområdet Grimsdalen.

- Redusert reinstrekk over Grimsdalen sommerstid – kan skyldes at beitene i fjellet er gode nok.
- Lang tradisjon for bruk av hest i fjellet.
- Organisert ferdsel har fordeler
  - Guiding – styre unna sårbare områder.
  - Formidle kunnskap og holdninger til gjestene.
  - Kan informere forvaltningen om observasjoner m.m.
- Det meste av syklingen skjer over Dovrefjell, selv om en del (50 %) sykler Grimsdalen.
- Hvorfor ikke legge mer til rette for hundekjøring i nasjonalparken, jf. t.d. Hardangervidda?
- Tilrettelegging i nærområdet til bedriftene gir størst ringvirkninger for bedriftene.
- Mål for reiselivet må være en del av besøksstrategien.
- Spørsmål om lokale bedrifter kan bruke element fra designmanualen for merkevaren Norges nasjonalparker.

Vedlegg 2 Møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre

I møte med Dovre fjellstyre og Folldal fjellstyre har det bl.a. kommet fram følgende:

- På Nysætrin, rett utenfor grensen for Dovre nasjonalpark, er det to setrer i drift, ei med mjølkeku, og ei med beitedyr.
  - Gardsbruk i nærheten driv mjølkeproduksjon med geit.
- Utleie av husvære på setrene i forbindelse med jakt.
- Streiten-Mesæterhø beitelag organiserer beitebrukerne i området.
- Beitedyr slippes fra bygda og går til fjells via, Einbuggdalen, Breijordet og ved Skogshøe og Hjellhøe.
- Det er salg av jakt på småvilt og villrein.
- Turstier: Nysætrin – Grimsdalshytta. T-sti. Ikke ønske om å hekte denne på stien til Pikhetta. Viktig ikke å tilrettelegge for mer ferdsel til Pikhetta.
- Pikhetta har blitt et turmål, kanskje særlig for hyttefolk i Folldal.
- Ferdsel og fugleliv, behov for å ta særlige hensyn i Tverrgjelet. Her er det også en spesiell flora.
- Ferdsele bær styres og begrenses til de områdene som er tilrettelagt i dag.
- Har måttet stoppe ridefølger som har hatt kurs mot villrein.
- Registrerer økende trafikk på Kongevegen / Pilegrimsleden. Det er et ønske å «gjemme» traseen i lavereliggende områder utenfor leveområdet for villreinen, i lia ovenfor Dombås.
  - Kongevegen blir en naturlig trase for terrengsykling, spor primært langs stien.
  - Erfarer problem med forsøpling, dobesøk langs traseen.

- Gode sommerbeiter blir mindre brukt av villreinen som følge av ferdselen på Pilegrimsleden.
- Beitedyrene får mindre beitetid.
- Laushunder er et problem.
- Fjernet merking i Foksådalen, fortsatt en del som bruker stien.
- En del trafikk fra Furuhaugli til Mehørrunden. Området fungerer greit som turområde utenfor villreinen sitt leveområde.
- Villreinen trekker ned til Hjellesætrin - E6 i jakta.
- Aksene over Dovrefjell med sykkelsti m.m., er minst sårbare for ferdsel.
- Stien Hageseter – Grimsdalshytta er begynnelsen på «Rondane på langs»,
  - Reduksjon i «hytte-hytte-gjester», økning i tallet på gjester som kommer med bil og sykkel. Turisthyttene blir mer et utgangspunkt for dagsturer og aktiviteter i nærområdet.
- På den tidligere merkede stien mellom Grimsdalshytta og Fokstugu slutter slitasjen der en naturlig svinger av til Kattuglehøi.
- Ikke tilrettelegge for økt ferdsel langs vegen mellom Tollevshaugen – Hovdegrenda.
  - Traseen er vist som «veg» på googlemaps.
  - Traseen brukes av syklistene og motorsyklister.
- Gamlevegen Grimsdalshytta – Tollevshaugen kan tilrettelegges for «nærturer» i Grimsdalen.
- Paradisrunda og Gruvlirunda, krevende vass reinen vil ta opp igjen trekket. Tour de Dovre anbefaler rundene som en avstikker fra Grimsdalsvegen.
- Utleie ved Tollevshaugen er ikke en utfordring, forventer ikke et øket trykk på områdene rundt som følge av virksomheten.

Vedlegg 3 Kommunikasjonsplan

Kommunikasjonsplan for Dovre nasjonalpark

Formålet med kommunikasjonsplanen er å bidra til å nå målene i besøksstrategien gjennom å legge føringer for forvaltningens kommunikasjonsarbeid. Planen skal definere hvem vi skal kommunisere med, hvordan denne kommunikasjonen skal foregå og hvilke kanaler og virkemidler som skal benyttes. Den skal være et brukervennlig verktøy som bidrar til at kommunikasjonen både flyter og treffer bedre. Vi skal ønske «velkommen inn» på en inkluderende og forståelig måte, samtidig som vi bidrar til en økt forståelse for vernet.

4.1 Mål

Det overordnede målet med kommunikasjonsplanen er å legge føringer for hvordan vi skal nå målsetningene i besøksstrategien. Kommunikasjon er det viktigste verktøyet vi har for å ønske velkommen inn i tråd med disse. Det er tidligere presisert at vi må favne bredt og at kommunikasjonsarbeidet skal bidra til mer og bedre kommunikasjon til de besøkende. Vi ønsker å kanalisere og styre ferdselen samtidig som vi gir forutsigbare rammer til de næringsdrivende. Resultatet av dette vil optimalt sett være at flere får en bedre forståelse for vernet, og dermed tar større hensyn til villreinens leveområder og annen sårbar natur. Vår kommunikasjon skal si velkommen inn og gi gjesten kunnskap og selvtillit til å ferdes trygt og fornuftig i naturen.

4.2 Målgrupper

Den overordnede målgruppen for kommunikasjonen er alle som ønsker å besøke eller få besøk til verneområdene. Formidlingsarbeidet avhenger av at forvaltningen har en god og åpen dialog med flere målgrupper på ulike nivå. Vårt mål er derfor å kommunisere direkte med gjesten, reiselivet, øvrig næringsliv og lokalbefolkningen, og indirekte med gjesten via reiselivet, øvrig næringsliv og lokalbefolkningen. I tillegg ser vi viktigheten av å kommunisere og samarbeide godt med nærliggende nasjonalparker/nasjonaleparker med like utfordringer og fjelloppsyn uten at de er tatt med som en egen målgruppe her.

1. Gjesten

Hovedmålgruppen for direkte kommunikasjon med gjesten er dagsturister med vekt på førstegangsbesøkende og gjester som har mindre kunnskap om området. Bakgrunnen for dette er NINAs minirapport 522 («Karaktertrekk ved de besøkende til innfallsporter i Rondane og Dovre nasjonalparker») som påpeker at det ved både Grimsdalshytta og Hageseter/Gautåseter bør satses på nettopp denne målgruppen, da de i større grad ønsker tilrettelegging og lar seg kanaliseres til aktiviteter i randsonene. Vi skal derfor framheve enkle og fortrinnsvis tilrettelagte aktiviteter og god veiledning som passer de fleste segment innenfor målgruppen. I tillegg skal vi legge opp til en god dialog via sosiale medier til gjester som kommer tilbake flere ganger, dette kan også være lokalbefolkningen.

Vi har ikke valgt å segmentere på bakgrunn av alder, kjønn eller nasjonalitet, men på interesse. I dette tilfellet målgruppen som har interesse for aktivitet i Dovre nasjonalpark og Grimsdalen landskapsvernområde. Men i enkeltprosjekter kan det selvfølgelig være aktuelt å sikte seg inn mot mer spissede målgrupper.

2. Reiselivet

I arbeidet med besøksstrategien er det avdekt at det er et stort behov for informasjon. Ikke bare ved informasjonspunkt og innfallsporter, men også uttrykt hos den enkelte bedrift. Bedriftene kan derfor bli en viktig samarbeidspart for å nå ut med viktig informasjon om verneområdene. Målgruppen vi har kalt reiselivet innebærer alle reiselivsbedrifter som har aktivitet i og rundt verneområdene. Det er disse bedriftene som har mest kontakt med gjestene og dermed har størst potensial med tanke på å spre budskapet vårt. Godt samarbeid, god informasjonsflyt og kunnskapsoverføring både mellom forvaltningen og reiselivet og mellom reiselivet og gjesten vil bli høyt prioritert. Vi ønsker at reiselivet skal støtte opp om forvaltningen, og har som mål å være felles avsender sammen med reiselivet i de tilfeller det er hensiktsmessig. Eksempler på dette kan være innhold til sosiale medier, utvikling av randsoneaktiviteter, arrangere fagdager/kurs i felleskap og lignende.

3. Øvrig næringsliv

Her ønsker vi å inkludere alle bedriftene som ligger i nærheten av verneområdene og er i kontakt med gjester. Eksempler på slike er: Dagligvarebutikker, bensinstasjoner og sportsbutikker. For å gi gjesten en god opplevelse er det viktig å gi service i alle ledd. Det optimale er at flest mulig som er i kontakt med gjestene kan svare på eventuelle spørsmål eller minimum henvise til noen som har den rette kunnskapen.

4. Lokalbefolkningen

Lokalbefolkningen i bygdene rundt verneområdene innebærer alle lokale: Grunneiere, beitebrukere, rettighetshavere og brukere. Lokalbefolkningen kan være både vertskap og gjester, og er av våre viktigste ambassadører.

4.3 Kanaler og virkemidler

For å oppnå den graden av kommunikasjon som er ønskelig både direkte til gjesten og til de øvrige målgruppene må vi ta i bruk flere ulike kanaler og virkemidler. Vi har valgt en kombinasjon av tradisjonelle og moderne kanaler for å nå ut til flest mulig innenfor våre målgrupper.

- Sosiale medier i samarbeid med Rondane nasjonalpark (Facebook, Instagram og samarbeid med influensere)
- Besøksrettet nettside samarbeid med Rondane nasjonalpark
- Ut.no og DNTs kanaler
- Andre turapper
- Destinasjonsselskapenes kanaler
- Besøkssenter villrein, SNO
- Informasjonspunkt ved innfallsportene
- Brosjyrer
- Bedriftsbesøk
- Samarbeid med reiselivet
- Bruk av kommersielt merke (Norges nasjonalparker)

- Fagdager og kurs for reiselivet
- Webinar/allmøter for det øvrige næringsliv og lokalbefolkningen
- Arbeid mot presse
- Magasiner og andre aktuelle interesseorganisasjoner
- Vegskilting/vegvesenet/kartløsninger (google, norgeskart ol.)

4.3.1 Hvordan bruke de ulike kanalene og virkemidlene

Sosiale medier generelt (heretter kalt SoMe)

Vi har valgt å være aktive på henholdsvis Facebook og Instagram med felles konto for Dovre og Rondane nasjonalparker. For å kunne påvirke og nå ut med budskapet vårt i størst mulig grad er det viktig å bygge opp en solid følgerskare på begge disse kanalene. Dette skal gjøres ved å produsere og dele innhold med en god blanding av inspirasjon og informasjon. Innholdet må være så interessant og underholdende at den potensielle følgeren velger nettopp oss i jungelen av alle kontoene som finnes i dag. Vi skal svare på alle spørsmål som kommer i de ulike kanalene og by opp til dialog, men spørsmål som ikke går direkte på verneområdene kan sendes videre til den aktuelle bedriften eller destinasjonsselskapet. Her vil det også være hensiktsmessig å jobbe tett med destinasjonsselskapene og andre aktuelle samarbeidspartnere, både for å samarbeide om innhold og enkelt kunne krysspublisere.

- Instagram

Instagram skal brukes til å inspirere og komme med kort informasjon og enkle tips. Innholdet vil variere noe i løpet av året (egen plan skal utarbeides). Innholdet skal være en kombinasjon av egenprodusert stoff og deling av andres innhold. Sistnevnte er med på å bygge opp dialogen og felleskapet mellom forvaltningen og målgruppene.

- **Facebook**

- Facebooksiden skal ha mye av den samme funksjonen som Instagram, men skal i større grad være en informasjonskanal. Det er likevel viktig å finne en god balanse mellom inspirasjon og informasjon for å opprettholde interessen til følgerne. Også her skal innholdet være en kombinasjon av egenprodusert stoff og deling av andres innhold, men med større andel av egenprodusert.
- **Facebookgrupper** skal opprettes og brukes som et virkemiddel internt for å bedre kommunikasjonen mellom forvaltningen og reiselivet/på tvers av reiselivet via grupper, og kanskje på sikt også de øvrige målgruppene. I tillegg skal både forvaltere og informasjonsrådgiver følge med på hva som rører seg i eksisterende grupper som berører verneområdene og komme med konstruktive innspill der det er hensiktsmessig. Eksempel på en slik gruppe er «Toppturer i Jotunheimen, Rondane og Dovrefjell»

- **Samarbeid med influensere**

Samarbeid med influensere, i samarbeid med Rondane nasjonalpark, er en god måte å nå ut til målgrupper vi selv ikke klarer å treffe. Her bør vi se på muligheten til å knytte til oss relevante influensere som ønsker å identifisere seg med verneområdene våre. Her vil det i enkelte tilfeller være hensiktsmessig å samarbeide med reiselivet. **Miljødirektoratet vil ikke dekke utgifter til dette. Det forutsettes derfor at et slikt samarbeid ikke vil medføre utgifter for nasjonalparkstyret.**

Besøksrettet nettside

Nettsiden for Rondane og Dovre nasjonalparker skal være besøksrettet og inneholde så mye og god informasjon at gjesten og de øvrige målgruppene står igjen med minimalt med ubesvarte spørsmål. Den skal ønske velkommen inn i de mindre sårbare områdene og randsonene samtidig som den skal inneholde tydelig og lettfattelig informasjon om regler og verneverdier. Siden skal være et verktøy som alle målgruppene våre kan bruke og dra nytte av. Det skal ikke være en reiselivsside, men det skal være mulig å planlegge opplevelsen med utgangspunkt i siden da vi skal lenke videre til destinasjonsselskapene og vice versa. For å få et best mulig resultat skal alle målgruppene involveres i arbeidet med siden, både via samarbeid med reiselivet og dialog med de øvrige både gjennom samtaler og sosiale medier. Vi ønsker i størst mulig grad å løfte de samme opplevelsene som reiselivet selv gjør så langt det ikke strider med vernet.

Tema for siden (denne er ikke endelig):

- Om nasjonalparken og verneområdene
- Villrein
- Ferdselsråd og regler
- Rondane og Dovre gjennom året
- Innfallsporter
- Opplevelser og aktiviteter
- Overnatting og reise

Ut.no/DNTs kanaler

Vi vet at DNT sine kanaler og særlig ut.no er svært viktige informasjonskilder for besøkende. Vi må derfor jobbe for å ha en god dialog og et godt samarbeid med DNT vedrørende alle deres plattformer. Det har i 2020 blitt lagt fram et forslag til en avtale om kvalitetssikring av innholdet på disse plattformene.

Andre turapper

Det finnes i dag mange ulike turapper, både nasjonale og internasjonale. Det er hensiktsmessig å ha oversikt over disse og opprette dialog med de ulike tilbyderne. Det er ønskelig å kunne kvalitetssikre flest mulig av disse.

Destinasjonsselskapenes kanaler

Disse kanalene er viktige informasjonskilder for gjesten både i planleggingsfasen og mens man er på tur. Per i dag er det stor variasjon i hvor mye informasjon de ulike destinasjonsselskapene har om verneområdene. Vi skal jobbe for å løfte denne informasjonen i disse kanalene, både direkte ved å ha et tett samarbeid med destinasjonskanalene og ved at det blir naturlig å lenke fra deres sider til vår besøksrettede nettside. Og som nevnt vil det være hensiktsmessig å jobbe tett med destinasjonsselskapene både for å samarbeide om innhold nettsider og SoMe, og for å enkelt kunne krysspublisere.

Besøkscenter villrein og SNO

Besøkscenteret på Hjerkin er en viktig formidler av budskapet vårt og vi må jobbe for å vedlikeholde og videreutvikle det gode samarbeidet med besøkscenteret og fagmiljøet hos Norsk villreinsenter Nord. Naturveilederne informere både gjester som besøker attraksjonene (Fjellportalen og viewpoint SNØHETTA) og grupper de besøker om bakgrunnen for vernet. SNO og lokalt fjelloppsyn er våre ører og øyne i fjellet og kan gi oss svært nyttig innsikt om verneområdenes tilstand og hvordan besøkende ter seg i fjellet.

Informasjonspunkt

Informasjonspunktene som eksisterer per i dag er av varierende kvalitet og flere av de eksisterende punktene må rustes opp, i tillegg skal det etableres noen nye. Se tiltak nummer fire for oversikt over punkter som skal etableres/rustes opp.

Brosjyrer

Vi skal utarbeide en ny brosjyre som skal inneholde generell informasjon om verneområdene – innholdet skal være et kort sammendrag av informasjonen du finner på nettsiden.

Bedriftsbesøk

Det skal gjennomføres bedriftsbesøk der både informasjonsrådgiver og begge forvaltere deltar, det bør etterstrebtes at alle tre bør gjennomføre flest mulig av besøkene sammen. Her må det utarbeides en egen plan som fordeler bedriftsbesøkene gjennom året, og er hensiktsmessig med tanke på bedriftenes sesongvariasjoner. Det er viktig å påpeke at vi ikke kan besøke alle hvert år, men at alle skal ha fått tilbudet i løpet av en gitt periode.

Samarbeid med reiselivet

For å opprettholde en jevnlig kommunikasjon ser vi det hensiktsmessig at forvaltning og reiselivet samarbeider om relevante prosjekter som gagnar både vern og lokal verdiskaping. Dette kan både være i samarbeid med enkeltbedrifter, en gruppe bedrifter eller destinasjonsselskap. Vi mener at dette er viktige tiltak for å få en god kommunikasjonsflyt, og at det å samarbeide om prosjekter der vi har felles mål vil styrke også den øvrige dialogen og samarbeidet.

Bruk av kommersielt merke – designmanualen for Norges nasjonalparker

Fastsetting av retningslinjer for bruk av kommersielt merke kan være et ledd i å få en god dialog med aktørene i og ved nasjonalparken. Dette kan blant annet gjøres ved at det stilles krav om oppmøte på kurs/fagdager og lignende.

Fagdager og kurs for reiselivet

Ved å innføre årlige faglige treffpunkter vil vi kunne heve kvaliteten på produktene reiselivet tilbyr og samtidig øke bevisstheten rundt vernet. Vi skal også se på muligheten for å bruke det kommersielle merket til merkevaren som et ledd i dette. Eksempler på tema for slike fagdager/kurs kan være: Villrein, kulturminner, lokalhistorie ++. Det er også viktig å flette inn

reiselivsspesifikke tema i disse dagene/kursene, og sosiale medier, opplevelsesdesign ol. kan være eksempler på slike.

Webinarer og allmøter for øvrig næringsliv og lokalbefolkning

Dette vil i stor grad samsvare med punktet over og vi må sammen med reiselivet se på hvordan dette kan løses på best mulig måte.

Kontakt med pressen

Vi skal ha en god dialog med pressen, særlig lokalpressen og utnytte de mulighetene som byr seg, men også selv ta initiativ til saker for å få ut budskapet vårt.

Magasiner og andre aktuelle instanser

Magasiner og andre instanser som har målgrupper som er sammenfallende med våre kan være svært nyttige samarbeidspartnere. Et eksempel på dette kan være samarbeid om å nå ut med informasjon om sykling i verneområdene: Her vil det som et eksempel kunne være hensiktsmessig å spille på lag med magasinet Terrengsykkel og andre lignende instanser for å treffe målgruppa i større grad.

Vegskilting/kartløsninger

Riktig og konsekvent skilting er viktig for at gjestene skal få en god opplevelse når de besøker oss. Vi skal ha god dialog med vegvesenet og kartleverandører for å bidra til at skilting og kart er korrekte.

4.4 Hvordan kommunisere med de valgte målgruppene i de ulike kanalene

Vår kommunikasjon skal bidra til, og bygge opp under en følelse av fellesskap. Det skal ikke være oss og dem, verken når det gjelder forvaltning og næringsliv eller forvaltning og gjest, det skal være vi. Målet er at flest mulig skal få en forståelse for vernet og gjennom dette bygge opp en felles ansvarsfølelse for verneområdene.

4.4.1 Språkprofil

Hvordan vi uttrykker oss i de ulike kanalene og virkemidlene vil være avgjørende for hvor vellykket kommunikasjonen blir. Det er viktig å kommunisere på en måte som gjør at gjesten får en realistisk forventning til opplevelsen og er godt forberedt. Vi skal få dem på lag og må finne balansen mellom å opptre folkelig og profesjonelt. Vi skal være tilgjengelig og deltakende i fellesskapet samtidig som vi skal være den instansen både gjestene og de øvrige målgruppene oppsøker og stoler på når det gjelder informasjon om verneområdene. All kommunikasjon skal derfor inneha en kombinasjon av folkelig tone og profesjonell substans. Hvordan de to faktorene vektet vil variere avhengig av kanal/virkemiddel. Tonen skal være mer folkelig i sosiale medier enn den skal være på nettsiden, i brosjyrer og informasjonspunkt. Uansett

kanal/virkemiddel skal det etterstrebtes at all tekst skal ha god flyt og være uten skrivefeil. Vi skal bruke emoji-er aktivt på sosiale medier, men bruken skal ikke overdrives.

4.4.2 Språk

Nettsiden skal være på minimum norsk og engelsk, tysk skal vurderes etter gjennomført brukerundersøkelse i 2021. På sosiale medier bør det vurderes å bytte fra norsk til en kombinasjon av norsk og engelsk i løpet av 2021.

4.5 Kommunikasjon med de ulike målgruppene

Gjesten

Kommunikasjonen med gjesten skal ideelt sett resultere i nye ambassadører for verneområdene. Det er vårt ansvar å produsere god og lettfattelig informasjon som bidrar til å kanalisere gjestene til gode opplevelser utenom de mest sårbare områdene, og samtidig øke forståelsen for vernet. For å lykkes med dette er det viktig å se på hvor og hvordan vi kan treffe gjestene både før, under og etter oppholdet. Vi har derfor beskrevet hvordan vi ser for oss kundereisen og vil bruke denne som et utgangspunkt for kommunikasjonsarbeidet.

1. Gjesten kommer over et fint bilde eller et nyttig tips på våre SoMe-kanaler, interessen for området vekkes og de begynner å følge våre kontoer.
2. Det fortsetter å komme nyttig, inspirerende og lærerikt innhold fra områdene og aktivitetene vi ønsker kanalisering til, interessen blir forsterket og gjesten følger en lenke som leder til nettsiden.
3. På nettsiden er det oversiktlig og enkelt å gjøre seg kjent med verneområdene. Her skal gjesten få nok informasjon til å kunne planlegge besøket, og ikke minst bli inspirert til at turen skal gjennomføres sporløst.
4. Gjesten ankommer bygda som ligger nærmest innfallsporten de har valgt seg og får god og inkluderende informasjon både fra servitøren på restauranten og de ansatte på bensinstasjonen.
  - 4.1. Deretter venter en hyggelig velkomst og et opphold med høy kvalitet hos den aktuelle overnattingsbedriften/aktivitetsbedriften hvor det gis god og faglig forankret informasjon om verneområdene som en del av produktet.
5. Velger gjesten å gå på tur på egen hånd skal kortfattede skilt og informasjonstavler ved innfallsporene og enkle brosjyrer gi nyttig informasjon og vise vei – repetisjon av den viktigste informasjonen fra hjemmesiden.
6. Underveis tar gjesten bilder og deler på SoMe fra aktiviteter og områder vi ønsker å kanalisere til. Gjennom informasjonen de har fått både før og under oppholdet har de blitt bevisst på hva som bør og ikke bør formidles for å bidra til å ta vare på naturen.
7. Besøket har bidratt til økt forståelse for vernet, gjesten har blitt glad i området og ønsker å bidra til at flere tar vare på det – gjesten har blitt en ambassadør som forteller andre om både området og viktigheten av vernet. I tillegg er de blitt en del av den mest dedikerte følgerskaren på SoMe og bidrar jevnlig i diskusjoner på de ulike plattformene, samt bidrar til selvjustis når det gjelder sporløs ferdsel i verneområdene.

						
Kundereisen	Hjemme før beslutning om reise	Hjemme etter beslutning om reise	Underveis og i randsonen	Innfallspott/ Opplevelsesbedrift	Verneområdene	Hjemme etter besøket
Fokus for den besøkende	Søker underholdning, inspirasjon og nyttige råd/tips	Søker informasjon om reisemål/reiserute/ aktiviteter. Planlegger turen	Daglig detaljplanlegging, organisering Søke lokale tips	Opplevelser	Opplevelser og deling/ formidling av egne opplevelser	Deling/ formidling av opplevelsene og ny kunnskap
Påvirkning i de ulike fasene	Påvirke til sporløs ferdsel. Kanalisere til mindre sårbare områder	– Påvirke valg av besøksmål (kanalisering). – Gi riktige forventninger – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene – Gi god informasjon om hva som kan oppleves	– Påvirke valg av besøksmål med konkrete handlingsalternativ – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene – Praktisk stedsspesifikk informasjon om hva som kan oppleves – Tips og råd fra lokale aktører	– Kort, konkret og stedsspesifikk informasjon – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene – Konkrete handlingsalternativ – Kunnskapsbasert guiding	– Konkret informasjon Om en bestemt lokalitet/aktivitet – Gi tydelig og lettforståelig informasjon om hvordan du kan ta gode valg med tanke på verneverdiene	– Lik bilder/ videoer som gjestene har lagt ut. Kommenter og by opp til dialog.
Aktuelle informasjonskanaler	SoMe (Instagram og Facebook) Både egne kanaler, samarbeidspartneres kanaler og tidligere gjesters kanaler	SoMe og nettsider Både egne kanaler, samarbeidspartneres kanaler og tidligere gjesters kanaler (ut.no er spesielt viktig)	– SoMe – Nettsider (ut.no er spesielt viktig) – Personalet på servicebedrifter – Skilting – Brosjyrer – Turistkontor – Besøkssenter	– Guider/ naturveiledere – SoMe – Nettsider (ut.no er spesielt viktig) – Skilting – Brosjyrer	- Guider/ naturveiledere - SoMe - Nettsider (ut.no er spesielt viktig) - Skilting - Brosjyrer	Dialog med gjesten via våre SoMe-kanaler. Dele gjestene sine innlegg i våre kanaler

Med utgangspunkt i modell av Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Innlandet

Reiselivet

For å kunne gi gjesten god informasjon er det essensielt at det er god kommunikasjon og et godt samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten og reiselivet/fagmiljøene i området. På samme måte som når vi skal kommunisere direkte med gjesten er det forvaltningens ansvar å legge til rette for at reiselivet skal ha god forståelse for vernet. Det er viktig at de har nok kunnskap til å kunne gi gjestene sine god og kvalitetssikret informasjon om verneområdene. Reiselivsaktørene er sammen med SNO våre viktigste kunnskapsformidlere. Organisert ferdsel kan derfor være en måte å ivareta verneverdiene, og bidra til økt lokal verdiskaping.

Et annet viktig punkt er rolleavklaring. Forvaltningen og reiselivet må avklare hvem som informerer gjesten om hva, og selv om det vil flyte litt inn i hverandre er det viktig å fastsette hva som er forvaltningsmyndighetens rolle og hva som er reiselivets rolle med tanke på informasjon og kommunikasjon. Det er også viktig å fremheve at vi har felles mål, samtidig som det er viktig å dra nytte av disse ulike rollene og komplementere hverandre. Et spesifikt ønske fra forvaltningen er at vår informasjonsrådgiver har en felles kontordag med Nasjonalparkriket og eventuelle andre destinasjonsselskap/bedrifter som ønsker.

Til sist vil vi også påpeke viktigheten av enkel og tydelig kommunikasjon og informasjon i forbindelse med søknadsprosesser som gjelder aktivitet i verneområdene. Vi må arbeide for at det skal være lav terskel for å ta kontakt med forvaltningen og at det skal være et naturlig første steg i prosesser knyttet til verneområdene.

Øvrig næringsliv

For at gjesten skal få en god opplevelse i verneområdene er det viktig at hele reisen er positiv. Alle som har kontakt med gjester eller mulige gjester bør fungere som vertskap. Det er viktig å jobbe fram en felles stolthet for områdene.

Lokalbefolkningen

Lokalbefolkningen kan være både vertskap og gjester i verneområdene og er viktige ambassadører og kunnskapsformidlere. Vi vet at det er utfordringer både knyttet til vern og utøvelse av reiseliv, og må derfor jobbe for å involvere ulike grupper i lokalbefolkningen i størst mulig grad. Forvaltningen bør i størst mulig grad forankre prosesser tilknyttet verneområdene i denne gruppen.

Dovre nasjonalpark

Dovre nasjonalpark ligger mellom to dalfører i Innlandet – Gudbrandsdalen og Østerdalen. Nasjonalparken ligger på sørsiden av E6 over Dovrefjell

Fakta

- 289 km²
- Vernet i 2003
- Høyfjell
- Villmarkspreget område
- Lite tilrettelegging

Nasjonalparken domineres av høyfjell mellom 1200 og 1600 moh. Det høyeste punktet er 1716 moh. Dovre nasjonalpark inngår i en større verneplan for Rondane, der hovedformålet er å sikre et felles leveområde for villrein. Området har viktige våtmarksområder, en variert og egenartet flora og et dyreliv med ulike særmerkte arter.

I historisk tid har det blitt drevet utstrakt fangst av villrein. Grunnlaget for fangsten var villreinen sine årlige trekk mellom vinterbeiter i innlandet og sommerbeiter i mer kystnære strøk. Det historiske, store villreintrekket er gått ut av bruk, fordi ulike inngrep og ferdsel har splittet villreinen sitt leveområde opp i mindre og isolerte områder.

Fra middelalderen og fram mot vår tid har Dovre og Dovrefjell vært en kjent (men fryktet) ferdselsåre mellom Oslo og Nidaros. I middelalderen ble ferdselsvegene over Dovre og Dovrefjell brukt av en ny gruppe reisende – pilegrimene. De var på reise til Olav den helliges skrin i Nidaros. I 1997 åpnet Pilegrimsleden – en vandringsrute som gir en mulighet til å gå i pilegrimenes fotefar. Standarden på denne ferdselsåren er utviklet med tiden, fra stier, rideveger og til moderne vegbygging som tok til på 1700-tallet. «Pilegrimsleden» og «Kongevegen» er ulike navn som er brukt som på denne ferdselsvegen.

Sør for Dovre nasjonalpark ligger Grimsdalen med en rik seterhistorie. Tilsvarende finner du på Dovrefjell, nord for nasjonalparken.

Arkivsaksnummer: 2020/12316-8

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 19.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	8/2021	10.02.2021

Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat - Prosjektplan

Innstilling fra forvalter

A.

Med hjemmel i vedtektene for nasjonalparkstyret, pkt. 8.1, jf. naturmangfoldloven §§ 41 - 43, og Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven, samt rundskriv T2/15 blir

«*Prosjektplan for Rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat*»

sendt på høring til berørte parter.

B.

Med høringen skal det også følge et brev med formelt varsel om oppstart av planarbeidet. Her vil en særlig be om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 Forslag til prosjektplan

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 56/20 gjort vedtak om å starte arbeidet med rullering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat:

I Forvaltningsplan på nett for verneområder (FPNV v.2.0) Brukerveiledning (Miljødirektoratet 10.06.20) står det:

«En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

I nasjonalparkstyrets vedtak pkt. 3 står det:

«Sekretariatet forbereder en sak til nasjonalparkstyret med et forslag til en prosjektplan for forvaltningsplanarbeidet.»

Et forslag til prosjektplan blir her lagt fram for nasjonalparkstyret til behandling.

Forslaget til prosjekteplan har følgende hovedpunkt:

- Bakgrunn for planprosessen
- Rammer, bestemmelser og definisjoner
- Om bevaringsmål
- Målet med forvaltningsplanarbeidet
- Aktører
- Organsiering av planarbeidet
- Tidsplan.
- Økonomi

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77. I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneformål – forskrift

Rullering av forvaltningsplanene vil bygge på verneformålene og vernebetsemmelene for

- Rondane nasjonalpark
- Dovre nasjonalpark
- Grimsdalen landskapsvernområde
- Frydalen landskapsvernområde
- Dørålen landskapsvernområde
- Vesle Hjerkin landskapsvernområde
- Veslehjerkinntjønnin naturreservat
- Kattuglehøi naturreservat
- Grimsdalsnyrin naturreservat
- Mesætermyre naturreservat
- Mydingi naturreservat
- Flakkstjønnna naturreservat
- Hovdsjømyrene naturreservat

- Hemmeldalen naturresrvat

Vedtektene for nasjonalparkstyret

«8.1 Forvaltningsplan

Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdene. ...»

Veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven

«Klima- og miljødepartementet har gitt utfyllende bestemmelser til saksbehandlingsreglene i eget rundskriv (Rundskriv T2/15 Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven). Rundskrivet gjelder ved opprettelse av nye verneområder. Så langt det passer gjelder rundskrivet også ved endring eller revisjon av eksisterende verneforskrifter, og ved utarbeidelse av forvaltningsplaner.» (Vår understreking)

Rundskriv T2/15

- Endring av verneforskrifter
  - Dersom det oppstår behov for endring av vedtatte verneforskrifter, vil endringsbehovet avgjøre omfanget av saksbehandlingen. Større endringer i verneforskriftene, eller større grenseendringer, krever ny kongelig resolusjon.

Forvaltningsplan

- Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.
- Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat.

Naturmangfoldloven

§§ 35 og 36

Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket.

§ 41. om saksbehandling

§ 42 om kunngjøring av forslag

§ 43 om høring.

§§ 8-12, jf. § 7, miljørettsprinsippene skal legges til grunn for offentlige vedtak.

Vurdering

Arbeidet med forvaltningsplanen vil bli en omfattende og krevende prosess, bl.a. fordi det:

- vil berøre mange ulike tema, jf. både verneformålene og ulike kapitler i verneforskriftene
- gjelder et stort geografisk område
- vil berøre mange andre offentlige myndigheter
- vil berøre mange ulike aktører og brukerinteresser.

Det er derfor nyttig å ha en prosjektplan for gjennomføring av planarbeidet, for hva som er viktige problemstillinger, og hvilke formelle rammer og bestemmelser som må legges til grunn.

Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen må være i tråd med vernegrensene og verneforskriftene, og ellers bygge på kongelig resolusjon for det enkelte verneområdet. Forvaltningsplanprosessen er ikke en arena for å ta opp spørsmål om forskriftsendringer og

endringer av vernegrensene. I den grad det kommer slike innspill, kan man legge disse samlet fram i en egen sak for nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret kan her komme med en oppmoding til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om ta innspillene opp til videre behandling.

Prosjektplanen legger opp til at det vil bli gjennomført en ny brukerundersøkelse for nasjonalparkene og de store verneområdene. Pr. 01.02.21 har Miljødirektoratet tildelt kr. 200.000,- til planarbeid for slutføring av skjøtselsplan for Frydalen LVO, høring og slutføring av besøksstrategi for Dovre nasjonalpark og forvaltningsplan arbeid. Det er derfor ikke midler til å gjennomføre den planlagte brukerundersøkelsen. Det er 11 år siden det sist ble gjennomført en brukerundersøkelse i Rondane nasjonalpark. Siden den gang har bruken av nasjonalparken endret seg. Brukerundersøkelser er nyttige for av flere grunner:

- å følge utviklingen i et område
- som grunnlag for å velge forvaltningstiltak
- dokumentere/bidra til økonomisk verdiskapning
- velge og måle forvaltningstiltak
- legitimere forvaltningstiltak.

Det hadde vært en fordel å gå gjennomført en ny brukerundersøkelse i tilknytning til forvaltningsplan revisjon, men tildelte rammer er ikke tilstrekkelige.

Utover det som kommer fram i planprosessen, vil planarbeidet ellers bygge på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget når det gjelder naturgrunnlag, ferdsel og brukerinteresser. Kunnskapsgrunnlaget for verneområdene blir slik sett vurdert å være godt nok. (jf. naturmangfoldloven § 8)

Målet for planarbeidet er å ivareta verneverdiene på lang sikt, og det sammenfaller med prinsippene i naturmangfoldloven §§ 9 og 10.

Sekretariatets vurdering er at prosjektplanen danner et godt grunnlag for planarbeidet, og vil innstille på at prosjektplanen blir sendt på høring til berørte parter. Med høringen vil det også følge et brev med formelt varsel om oppstart av planarbeidet. Her vil en særlig be om innspill til:

- aktuelle problemstillinger knyttet til forvaltningen av verneområdene, besøksforvaltning, informasjon, skjøtsel og tiltak.
- oversikten over aktører
- kunnskapsgrunnlaget
- organiseringen av planarbeidet
- tidsplanen.

Rullering av
Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane
og
Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat
-
Prosjektplan

Atnasjøen og Rondane. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Versjon 0.2
Sekretariatets forslag til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

01.02.21

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Verneområder omfattet av planarbeidet.....	4
1.3 Rammer for saksbehandlingen.....	5
1.3 Fagsystemer	7
1.4 Hva er en forvaltningsplan	7
1.4.1 Endring av verneforskrifter	8
1.5 Bevaringsmål	8
2. Målet med forvaltningsplanarbeidet	9
3. Aktører.....	9
4. Organisering av planarbeidet	19
4.1 Prosjektledelse	19
4.2 Kompetansebehov.....	19
4.3 Involvering.....	19
4.4 Prosjektorganisering.....	20
6. Tidsplan	20
7. Økonomi	21

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

For de verneområdene som Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har forvaltningsansvaret for er det nedfelt i verneforskriftene at det skal utarbeides en forvaltningsplan. F.eks. står det i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 5:

«Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for oppsyn, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane er fra 2009, og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat er fra 2011. Plandokumentene er tilgjengelige som pdf-dokumenter på nettet:

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Forvaltningsplan/> .

Forvaltningsplanene er også lagt inn som «skallplaner» i portalen «Forvaltningsplan på nett».

Kunnskapsgrunnlaget for gjeldende forvaltningsplaner er lagt i årene før planene ble godkjent. Gjeldende forvaltningsplaner er derfor skrevet ut fra en situasjon som var gjeldende for om lag 15 år siden. Gjeldende forvaltningsplaner har mange kartvedlegg, og disse er framstilt uten bruk av nye digitale GIS-verktøy. Miljødirektoratet har nå laget en egen nettløsning «Forvaltningsplan på nett». Nye og reviderte forvaltningsplaner skal nå produseres og bli gjort tilgjengelig i dette fagsystemet.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 56/20 gjort slik vedtak:

1. «Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.1 vedtar nasjonalparkstyret å sette i gang arbeidet med revidering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen.
2. Gjennom bestillingsdialogen med Miljødirektoratet blir det søkt om midler til gjennomføring av arbeidet.
3. Sekretariatet forbereder en sak til nasjonalparkstyret med et forslag til en prosjektplan for forvaltningsplanarbeidet.
4. I samband med planarbeidet blir det gjennomført en brukerundersøkelse etter standard metode, sommeren 2021. Det blir søkt om midler til brukerundersøkelsen gjennom bestillingsdialogen med Miljødirektoratet.»

Nasjonalparkstyret har søkt Miljødirektoratet om kr. 500.000,- til arbeidet med forvaltningsplanen, og til gjennomføring av en brukerundersøkelse. Miljødirektoratet har tildelt kr. 200.000,- . Pr. dato er det derfor ikke midler til gjennomføring av brukerundersøkelsen.

1.2 Verneområder omfattet av planarbeidet

Ved rullering av forvaltningsplanene blir det lagt opp til at det lages egne forvaltningsplaner for alle verneområdene forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, jf. også fagsystemet «Forvaltningsplan på nett». En oversikt over verneområdene er vist i tabell 1.

Tabell 1. Verneområder forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, etter Naturbase.

Verneområde (id)	Areal (daa)	Areal sum (daa)	Kommuner
Nasjonalpark (2)		1 259 439,6	
Rondane (VV00001873)	968 972,0		Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Folldal, Stor-Elvdal
Dovre (VV00002230)	290 467,6		Dovre, Folldal
Landskapsvernområde (4)		187 773,3	
Grimsdalen (VV00002233)	120 679,8		Dovre, Folldal
Frydalen (VV00002229)	39 660,1		Sel, Nord-Fron, Sør-Fron
Dørålen (VV00002234)	15 850,2		Folldal, Dovre
Vesle Hjerkin (VV00002232)	11 583,2		Dovre
Naturresevat (8)		276 734,0	
Mesæternyre (VV00002231)	2 930,9		Dovre
Myldingi (VV00001880)	12 773,5		Folldal, Sør-Fron
Flakkstjønn (VV00000794)	2 968,4		Nord-Fron
Veslehjerkinntjønn (VV00000493)	2 033,2		Dovre
Kattuglehøi (VV00000378)	267,4		Dovre
Grimsdalsmyrene (VV00000879)	480,7		Dovre
Hovdsjømyrene (VV00002583)	4 359,2		Stor-Elvdal
Hemmeldalen (VV00002440)	250 920,7		Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker, Hamar
Sum		1 723 946,9	

1.3 Rammer for saksbehandlingen

I naturmangfoldloven §§ 35 og 36 står det bl.a.:

«Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.»

I vedtektene for nasjonalparkstyret (2020) heter det:

«8.1 Forvaltningsplan

Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdene. Oppstart av planarbeidet bør skje i dialog med Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde enn flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Utkast til forvaltningsplan skal sendes til direktoratet for faglig gjennomgang før høring. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.

8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning

Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet i de enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet. Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtselsplaner.

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter. ...»

I veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven er det tatt inn noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:

«Klima- og miljødepartementet har gitt utfyllende bestemmelser til saksbehandlingsreglene i eget rundskriv (Rundskriv T2/15 Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven). Rundskrivet gjelder ved opprettelse av nye verneområder. Så langt det passer gjelder rundskrivet også ved endring eller revisjon av eksisterende verneforskrifter, og ved utarbeidelse av forvaltningsplaner.» (Vår understreking)

I rundskriv T2/15 heter det bl.a.:

- *Alle som berøres av forslagene og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter på en tilfredsstillende måte. God gjensidig informasjon vil bidra til å dempe konflikter og øke forståelse for vernet.*
- *Hovedformålet med saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven er å sikre at saksbehandlingen i vernesaker skal være åpen og inkluderende ved at alle berørte parter trekkes inn i saken.*
- *Grunneiere og rettighetshavere vil ha konkrete rettigheter i det området som vurderes for vern, mens den berørte lokalbefolkningen er en videre krets av de som bor i nærheten av området som utredes for vern.*

- *Kommunene er sentrale samarbeidspartnere i verneplanprosesser, og det er viktig å vurdere vern i medhold av naturmangfoldloven i sammenheng med andre planer og aktivitet i kommunene,*

I tråd med Rundskriv T2/15 blir bestemmelser i naturmangfoldloven om saksbehandling lagt til grunn. I naturmangfoldloven §§ 41 til 43 er det fastsatt særskilte regler om saksbehandling ved opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven kap. V. Disse reglene gjelder i tillegg til forvaltningslovens generelle regler, og blir, så langt de passer, gjort gjeldende for arbeidet med forvaltningsplanen:

- Naturmangfoldloven § 41. om saksbehandling:
  - *«Når et arbeid med vern etter dette kapitlet tar til, skal det innenfor rammene av annet til tredje ledd samt §§ 42 og 43 legges til rette for en saksbehandling med best mulig samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen, herunder utøvere av samisk kultur og utøvere av samisk næring, kommunen og fylkeskommunen, Sametinget og andre berørte myndigheter. ...»*
- Naturmangfoldloven § 42 om kunngjøring av forslag:
  - *«Vernemyndigheten skal kunngjøre verneforslaget, med de viktigste følger det antas å få, i minst én avis som er alminnelig lest på stedet. ... Grunneiere og rettighetshavere skal så vidt mulig underrettes ved brev og gis en rimelig frist for å komme med merknader før forslag utformes.*
  - *På et tidlig tidspunkt i saksforberedelsen, og i god tid før kunngjøringen, skal det søkes samarbeid med offentlige myndigheter, organisasjoner mv. som har særlig interesse i tiltaket. Utarbeidelse av forskrift skal skje i et samarbeid med berørte sentrale myndigheter.»*
- Naturmangfoldloven § 42 høring:
  - *Forslaget til forskrift skal sendes på høring etter reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 37. Om varsling av grunneiere og rettighetshavere gjelder reglene i forvaltningsloven § 16. Forslaget legges ut til offentlig ettersyn på minst ett lett tilgjengelig sted og kunngjøres i Norsk Lysingsblad og i minst én avis som er alminnelig lest på stedet.*
  - *Høringsforslaget skal beskrive området som forslaget omfatter, herunder verneformål og verneverdier, avgrensing av området og andre verdier enn naturverdier, samt de følgene forslaget antas å få, og gi en frist på minst to måneder for uttalelse.*
  - *Forslaget legges frem til uttalelse for kommunen, fylkeskommunen og berørte statlige fagorganer, og for Sametinget hvis verneforslaget berører samiske interesser.*
- Naturmangfoldloven § 8 pålegger myndighetene å innhente og legge til grunn kunnskap om natur når det treffes beslutninger som berører naturmangfoldet.

1.3 Fagsystemer

I arbeidet med forvaltningsplanear brukes tre ulike digitale fagsystemer:

- Forvaltningsplan på nett (FPNV)
  - Her skrives planen, bl.a. om brukerinteresser, og retningslinjene som skal knyttes til verneforskriftene.
  - Kart, bilder og figurer, skjøtselsplaner og besøksstrategier blir lastet opp som vedlegg.
  - Allmennheten får tilgang til planen via en innsynsløsning på internett.
- Naturbase
  - Inneholder kart og faktaark om de ulike verneområdene.
- NatStat
  - Her registres trusler mot verneverdiene, bevaringsmål og opplegg for overvåking.

Det er en dynamisk kobling mellom «Forvaltningsplan på nett», Naturbase og NatStat. Relevant informasjon som ligger i Naturbase og NatStat blir automatisk lastet inn i forvaltningsplanen.

1.4 Hva er en forvaltningsplan

I **Forvaltningsplan på nett for verneområder** (FPNV v.2.0) Brukerveiledning (Miljødirektoratet 10.06.20) står det:

«En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

I **veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven** er det tatt inn noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:

Organisert ferdsel

- Gjennom forvaltningsplan skal det presiseres hvilke aktiviteter som er tillatt uten videre og hvilke aktiviteter som må ha særskilt tillatelse. Markslitasje og forstyrrelse av dyreliv gjør at særlig større arrangementer bør vurderes nærmere av forvaltningsmyndigheten. Dette må vurderes i forhold til verneformålet i det enkelte verneområdet og type aktivitet. Hvorvidt en organisert tur med f.eks. kajakk, kano eller robåt kan skade naturmiljøet vil være avhengig av både når aktiviteten skjer, i hvilken nasjonalpark eller i hvilket område av en nasjonalparken aktiviteten foregår.

Organisert bruk av hest

- Enkeltpersoners bruk av hest skal være tillatt. Organisert bruk av hest skal normalt være tillatt på veier, samt traseer og områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Aktuelle traseer og eventuelt områder skal således angis i forvaltningsplan. Organisert bruk av hest utenfor veg og slike angitte traseer skal da være søknadspliktig. Det er særlig hensynet til markslitasje som gjør det nødvendig å legge restriksjoner på denne typen organisert virksomhet.

Sykling

- Etter friluftsløven er sykling tillatt på veier og stier i utmark og ellers overalt på fjellet. Omfanget av terrengsykling i utmark er økende. Slik aktivitet kan føre til store skader og slitasje i terrenget. I følge forskriftsmalen for nasjonalparker skal sykling derfor kun være tillatt på veier, samt traseer og stier som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

Kommuneplan

- *Plan- og bygningsloven er et viktig verktøy for å styre utviklingen i randsoner inntil verneområder. Lovens § 11-8 tredje ledd bokstav c gir kommunen mulighet til å fastsette randsonen som hensynssone. I denne sonen kan det gis bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet. Dette forutsetter at bestemmelsene fastsettes samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt område, ved revisjon av forskriften eller samtidig med ny forvaltningsplan eller ved revisjon av denne.*

Det kan ellers gis utdypende retningslinjer til de ulike bestemmelsene i verneforskriftene når det gjelder:

- Landskap, herunder byggetiltak
- Dyreliv
- Planteliv
- Ferdsel, herunder turstier og skiløyper
- Motorferdsel
- Forurensing
- Skjøtsel og tiltak
- Oppsyn.

I forvaltningsplanen skal det tas inn kortfattede beskrivelser av verneområdene om:

- Verneverdier
- Naturstatus
- Brukerinteresser.

1.4.1 Endring av verneforskrifter

I samband med forvaltningsplanarbeidet kan det komme innspill som gjelder endring av verneforskriftene. Miljødirektoratet har myndighet til å foreta endringer av uvesentlig art. Det vil typisk være retting av feil i verneforskriften, som f.eks. at det mangler et gårds- og bruksnummer o.l.

Forskriftsendringer eller vesentlige endringer av vernegrensene, som vil endre forvaltningen av et verneområde vil kreve ny kongelig resolusjon. Ansvar for disse prosessene ligger til Miljødirektoratet og Statsforvalteren.

Fagsystemene som skal benyttes ved framstilling av forvaltningsplaner har ikke løsninger for å behandle innspill om forskriftsendringer. I den grad det kommer slike innspill, kan man legge disse samlet fram i en egen sak for nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret kan her komme med en oppmoding til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om ta innspillene opp til videre behandling.

1.5 Bevaringsmål

På Miljødirektoratets nettsted NatStat er det opplyst:

«Verneområdene er beskyttet mot skade og ødeleggelse. Likevel endres også vernet natur. Mange endringer er naturlige, mens andre forårsakes, direkte eller indirekte, av menneskelig aktivitet. Det kan f.eks. være fremmede arter som endrer det opprinnelige naturmangfoldet, inngrep som fører til tørrlegging eller gjengroing, eller ny naturbruk som endrer vegetasjon og artssammensetning.

I NatStat kan forvaltningsmyndigheten sette konkrete bevaringsmål for ønsket naturtilstand innen et verneområde. Bevaringsmål, f.eks. knyttet til fremmede arter, skal overvåkes. Resultatet av overvåkingen fastslår om naturtilstanden er god, middels eller dårlig, og om bevaringsmålet er nådd. Innsynsløsning til NatStat gir oversikt over antall bevaringsmål, målt tilstand, og hvilke påvirkningsfaktorer (f.eks. fremmede arter) som følges opp av forvaltningsmyndigheten.»

2. Målet med forvaltningsplanarbeidet

Det blir her også vist til kap. 1.3.

Målet med forvaltningsplanarbeidet er å oppdatere gjeldende forvaltningsplan i tråd med:

- ny måte for framstilling og distribusjon av plandokumentene – «Forvaltningsplan på nett» - FPNV (versjon 2.0).
- endret kunnskapsgrunnlag
- endret bruk av verneområdene
- at besøksforvaltning skal være et eget tema i forvaltningsplanene.
- at behovet for informasjon har økt, og skjer på flere plattformer.

Det blir særlig lagt vekt på følgende forhold som viktige i revidering av forvaltningsplanen:

- fastsette bevaringsmål og status for verneverdiene.
- lage entydige og samordnede retningslinjer for organisert ferdsel.
- lage entydige og samordnede retningslinjer for byggesaker i verneområdene.
- ha ny vurdering av godkjente løyper og stier.
- skjøtsel og bruk av seterlandskapet
- ha lik praksis knyttet til tillatelser for motorferdsel i utmark.
- ha lik praksis og gjennomgang av praksis knyttet til ulike typer turmål innenfor verneområdene.

Det er aktuelt å knytte bevaringsmål til

- leveområde for villrein
- urørthet
- økosystem og biologisk mangfold
- naturtyper
- landskap
- kulturminne.

3. Aktører

Som det går fram av kap. 1.2 blir det lagt stor vekt på åpenhet og involvering i arbeidet med forvaltningsplanen. Det blir derfor gitt en omtale av ulike aktører i planprosessen.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet skal gi:

- en faglig godkjenning av utkast til forvaltningsplan før høring
- endelig godkjenning av forvaltningsplanen.

Miljødirektoratet kan ellers bli kontaktet for veiledning i ulike spørsmål knyttet til planprosessen. Miljødirektoratet er eier av portalen «Forvaltningsplan på nett», og vil gi opplæring i bruken av portalen.

Statens naturoppsyn

Statens naturoppsyn Rondane og Statens naturoppsyn Hemmeldalen har oppsynet med verneområdene, og driver i tillegg med dokumentasjon, skjøtsel, fysisk tilrettelegging og informasjon.

Statsforvalteren i Innlandet

Statsforvalteren er formell høringspart.

Statsforvalteren kan ellers konsulteres i faglige spørsmål knyttet til planprosessen.

Innlandet fylkeskommune

Fylkeskommunen er formell høringspart.

Fylkeskommunen er forvaltningsmyndighet etter kulturminnelova, og kan konsulteres om forvaltning av kulturminne i verneområdene.

Fylkeskommunen er planmyndighet for Regional plan for Rondane og Sølknletten.

Kommunene

Kommunene er formelle høringsparter.

Verneområdene ligger i Innlandet fylke, og i kommunen Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Follidal, Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker og Hamar.

Kommunene er viktige samarbeidsparter og aktører. Kommunene har god lokalkunnskap, er forvaltningsmyndighet, har mål og strategier for samfunnsutviklingen og et eget virkemiddelapparat.

Kommunene er viktige aktører fordi det ofte er en sammenheng mellom det som skjer innenfor og utenfor verneområdene.

Grunneiere og fjellstyrer

Grunneiere og fjellstyrer er formelle høringsparter. Arealet i verneområdene består av både statsallmenning, bygdeallmenning, sameier og private eiendommer. Grunneiere og fjellstyrer disponerer grunn og forvalter ulike bruksretter. Vernebestemmelser og retningslinjer vil påvirke råderetten over arealene. Grunneiere og fjellstyrer må derfor involveres i planarbeidet.

Statsallmenningene har en tredelt forvaltning:

- Statskog SF er grunneier.
- Fjellstyrene, forvalter ulike bruksretter (seter, beite, jakt og fiske) etter i fjelloven.
- Allmenningstyrene, forvalter skogen etter lov om skogbruk i statsallmenningene.

Innenfor verneområdene er det åtte statsallmenninger. En oversikt er gitt i tabell 2.

Tabell 2. Oversikt over statsallmenninger i verneområdene, etter fjellstyrene.no og Innlandsgis.

Kommune	Statsallmenning	Fjellstyre	Verneområder
Dovre Dovre	Dovrefjell statsallmenning (87/1), forvaltet av Dovre fjellstyre.	Dovre	Dovre nasjonalpark; Vesle Hjerkin landskapsvernområde; Veslehjerkinntjønnin naturreservat.
	Grimsdalen statsallmenning (86/1), forvaltet av Dovre fjellstyre.	Dovre	Rondane nasjonalpark; Dovre nasjonalpark; Grimsdalen landskapsvernområde; Dørålen landskapsvernområde; Grimsdalsmyrene naturreservat: Mesætermyre naturreservat; Kattuglehøi naturreservat.
Folldal	Folldal statsallmenning (229/1; 230/1), forvaltet av Folldal fjellstyre.	Folldal	Rondane nasjonalpark; Dovre nasjonalpark; Dørålen landskapsvernområde
Sel	Sel og Nordre Koloen statsallmenning (329/1)	Sel	Rondane nasjonalpark; Frydalen landskapsvernområde.
Nord-Fron; Sør-Fron	Vulufjell statsallmenning (220/2; 410/1),	Vulufjell	Rondane nasjonalpark; Frydalen landskapsvernområde.
Stor-Elvdal	Atnedalens statsallmenning (91/1),	Sollia	Rondane nasjonalpark
	Setningen statsallmenning (91/1)	Sollia	Rondane nasjonalpark
Ringebu	Ringebu Østfjell statsallmenning, (194/1),	Ringebu	Rondane nasjonalpark

Innenfor nasjonalparken er det mange private eiendommer. I tabell 3. er det gitt en oversikt over gårds- og bruksnummer for de ulike verneområdene.

Tabell 3. Oversikt over gårds- og bruksnummer for de ulike verneområdene. (gnr./bnr. – etter verneforskriftene)

Kommune	Verneområde	Eiendommer
Dovre	Rondane NP	62/1, 62/2,
	Dovre NP	2/3, 19/1, 28/4, 29/9, 31/1, 31/2, 31/3, 34/1, 35/4, 37/7, 39/1, 85/1, 86/1, 87/1, Einbuggdalen grunneierlag, Dombåsfeltet grunneierlag og Gråside grunneierlag
	Grimsdalen NP	37/2, 40/2, 42/5, 42/6, 44/1, 45/1, 45/3, 45/4, 47/1, 47/2, 47/12, 48/1, 48/2, 48/3, 48/4, 50/2, 50/3, 50/8, 51/1, 51/3, 52/1, 52/2, 52/5, 54/1, 54/2, 54/10, 55/1,

		55/2, 56/1, 57/1, 57/3, 57/4, 58/1, 58/2, 60/1, 60/2, 60/4, 61/3, 61/461/7, 61/8, 62/1, 63/2, 69/2, 69/3, 73/7, 86/1, 96/1.
Sel	Rondane NP	221/1, 221/7, 221/11, 238/2, 240/1, 242/1, 242/2, 245/1, 245/2, 245/16, 245/34, 245/35, 245/36, 246/2, 254/1, 256/1, 256/2, 257/1, 257/2, 257/3, 260/1, 261/1, 261/2, 261/3, 261/7, 261/8, 261/9, 261/11, 261/12, 261/16, 261/20, 268/1, 269/2, 270/1, 271/1, 272/1, 272/2, 272/9, 273/21, 275/2, 276/3, 279/3,
	Frydalen NP	215/1, 246/1, 246/55, 246/67, 246/68, 246/79, 246/98, 246/100, 251/1
Nord-Fron	Rondane NP	272/1, 273/6, 274/1, 275/1, 276/1, 277/1, 277/4, 278/1, 278/6, 279/1, 279/3, 280/1, 280/3, 281/1, 282/1, 282/2, 283/1, 283/6, 285/14, 286/1, 286/183, 287/1, 290/1, 292/2, 293/1, 293/2, 294/1, 295/3, 296/3, 297/1, 297/5, 307/1, 309/2, 326/11, 327/1, 328/1, 328/10, 329/1, 329/7, 330/1, 330/2, 330/6, 331/15, 333/1, 333/9, 336/1, 337/1, 337/6, 338/5, 339/1, 341/1, 342/4, 343/14, 344/5, 344/6, 345/1, 345/12, 347/1, 350/1, 352/1, 352/4, 353/1, 357/1, 358/6, 362/12, 368/1, 371/3, 373/1, 377/1, 383/3, 385/1, 388/1.
	Frydalen NP	271/1, 272/1, 273/1, 273/5, 273/6, 274/1, 274/9, 275/1, 275/2, 276/1, 277/1, 277/4, 277/15, 278/1, 278/6, 279/1, 279/2, 279/3, 279/11, 280/1, 280/3, 280/6, 281/1, 281/9, 282/1, 282/2, 283/1, 283/2, 283/3, 283/6, 284/1, 284/2, 284/5, 284/8, 284/11, 285/2, 285/14, 286/1, 286/23, 286/29, 286/35, 286/42, 286/183, 287/1, 288/65, 290/1, 292/2, 293/5, 294/1, 295/3, 319/3, 320/1, 320/2, 322/1, 323/1, 324/2, 324/12, 325/1, 326/8, 326/14, 327/1, 327/67, 327/69, 327/74, 328/1, 328/4, 328/10, 328/31, 329/1, 329/7, 330/2, 330/6, 331/15, 332/1, 333/1, 333/9, 333/30, 334/3, 334/33, 336/1, 336/5, 337/1, 337/6, 337/35, 337/55, 337/88, 337/94, 337/120, 341/1, 343/8, 343/9, 343/12, 343/14, 343/22, 344/5, 344/9, 344/16, 344/26, 344/28, 345/1, 345/12, 346/1, 350/1, 351/3, 352/1, 352/4, 352/16, 352/21, 352/22, 352/25, 353/1, 353/7, 353/14, 353/19, 358/6, 362/12, 372/4, 371/3, 377/1, 383/3, 385/1, 388/1, 402/1, 403/1.
	Flakkstjønna NR	272/1, 273/1, 274/9, 276/1, 277/1, 277/15, 280/1, 280/3, 280/6, 281/9, 282/1, 283/2, 287/1, 288/65, 290/1, 292/2, 293/5, 294/1, 295/3,4, 296/3, 297/5, 329/1, 329/7, 329/16, 330/1, 330/2, 330/18, 333/1, 334/1, 327/1, 353/1 og Nyseter Sameige
Sør-Fron	Rondane NP	1/1, 1/2, 14/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/8, 25/19, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 29/1, 30/1, 31/1, 32/1, 33/1, 33/1, 34/1, 35/1, 37/1, 38/1, 39/1, 40/1, 40/1, 58/1, 59/1, 61/4, 62/1, 66/3, 66/8, 69/4, 177/1, 177/2, 177/2,

	Frydalen NP	2/1, 14/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/8, 25/19, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 29/8, 30/1, 31/1, 32/1, 33/1, 34/1, 35/1, 36/1, 37/1, 38/1, 38/9, 39/1, 40/1, 58/1, 59/1, 61/4, 62/1, 65/2, 66/1, 66/3, 66/8, 69/4.
	Myldingi NR	1/1
Folldal	Rondane NP	169/13, 172/1, 172/2, 172/3, 175/1, 175/3, 175/5.
	Dørålen LVO	171/1, 171/2, 171/3, 171/5, 172/1, 172/2, 172/3
	Myldingi NR	176/1, 176/2, 176/3, 176/8, 176/10, 176/12, 177/2, 177/3
Stor-Elvdal	Rondane NP	37/1, 38/1, 38/2, 72/1, 78/4.
	Hemmaldalen NR	4/1, 4/3, 6/2, 7/1, 7/2, 8/1, 8/32, 8/46, 10/11, 10/15, 10/19 og 10/26
	Hovdsjømyrene NR	Strand sameie, Ophus sameie, 6/1, 6/2, 6/3, 6/12, 6/6, 6/7, 6/8, 6/15, 7/1, 7/2, 7/4 og 7/6
Åmot	Hemmaldalen NR	Nordre Raufjellsameiet, Søndre Raufjellsameiet, 9/30, 10/2, 26/1 og 26/82
Ringsaker	Hemmaldalen NR	527/1 og 818/1
Hamar	Hemmaldalen NR	202/1

Næringsdrivende

Innenfor verneområdene er det i hovedsak to typer næringsdrivende:

- Landbruk
- Reiseliv.

Landbruk

Landbruket er av de viktigste brukerinteressene i verneområdene. Ved siden av jakt og fangst er landbruket den bruken med lengst historie i verneområdene. Grunneiere og representanter for næringen må være høringsparter, og konsulteres i planprosessen.

Landbruk utøves i ulike former:

- Alminnelig gårdsdrift, med bygninger
- Setring, med bygninger
- Nydyrking
- Skogbruk
- Salg av jakt og fiske
- Gårdsturisme
- Beitebruk, se egne avsnitt nedenfor.

Det vanlige er at landbruk er knyttet til en grunneiendom. Det blir da vist til oversikten i tabell 3, og avsnittene lenger ned om lag og organisasjoner.

Grunneierlag

I mange tilfeller er enkelteiendommer for små til å kunne å bli tildelt fellingsretter etter viltloven. Salg av jakt og fiske blir derfor ofte organisert i egne grunneierlag. En oversikt over aktuelle grunneierlag er vist i tabell 4.

Tabell 4. Grunneierlag i verneområdene

Kommune	Grunneierlag	Verneområde
Dovre	Fokstugu	Dovre. Grimsdalen.
	Dombåsfeltet	
	Einbuggdalen sameige	
	Gråsida grunneigarlag	Rondane. Dørålen.
	Svartdal/Skogseter	
	Kollettholen og Fallie	
Sel	Sjoa grunneierlag	Rondane. Frydalen.
	Bredebygden grunneierlag	
	Mysusæter grunneierlag	
	Søre Sel grunneierlag	Rondane
	Kampen grunneierlag	
	Høvringen utmarkslag	
Nord-Fron	Sørdorp sameige	Rondane. Frydalen.
	Sørdorp grunneierlag	
	Kvam grunneierlag	
Sør-Fron	Østkjølen grunneierlag	Rondane. Frydalen.
Ringebu	Venabygd grunneierlag	Rondane
Folldal	Øvre Folldal utmarkslag	Dovre
	Midtre Folldal jakt- og fiskelag	Dovre
	Kolletholen jaktsameige	Dovre
	Nord Atndal utmarkslag	Rondane. Dørålen.
	Grimsdalen setersameie	Rondane. Dørålen.
Stor-Elvdal	Stor-Elvdal Grunneierforening	Hemmeldalen
	Kiær-Mykleby	
	Sætresameiet	
Åmot	Nordre Raufjellsameiet	Hemmeldalen
	Søndre Raufjellsameiet	
	Hovdliå viltstellområde	
Ringsaker	Phil AS	Hemmeldalen
	Furnes Almenning	
Hamar	Vang almenning	Hemmeldalen

Beitebruk

Innenfor verneområdene er beitebruken organisert i 16 ulike beitelag. En oversikt er vist i tabell 5. Beitelagene er høringsparter, og må konsulteres i planprosessen.

Tabell 5. Oversikt over beitelag innenfor verneområdene (NIBIO, Kilden 11.01.21).

Beitelag	Kommune	Verneområde
Bergsgrenda beitelag	Dovre	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO; Kattuglehøi NR
Grimsdalen beitelag	Dovre	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO; Grimsdalsmyrene NR; Mesætermyre NR;
Einbuggdalen og Hardbakken beitelag	Dovre	Dovre NP; Vesle Hjerkin LVO
Skogseter beitelag	Dovre	Rondane NP; Grimsdalen LVO
Streite Meseterhø beitelag	Folldal	Rondane NP; Grimsdalen LVO; Veslehjerkinntjønnin NR
Elgvasslien beitelag	Folldal	Rondane NP
Høvringen sankelag	Sel	Rondane NP
Vågå avløserlag – Mysusetter og Kampen	Sel	Rondane NP; Frydalen LVO
Kvam østside beitelag	Nord-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO; Flakkstjønnna NR
Sørdorp og Kvam hestavlslag	Nord-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO
Østkjølen og Vuludalen beitelag	Sør-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO
Ramshytta gjeterlag	Ringebu	Rondane NP
Mykleby beitelag	Stor-Elvdal	Hemmeldalen NR
Vestre Åmot beitelag	Åmot	Hemmeldalen NR
Ringsaker beitelag – Øyungen	Ringsaker	Hemmeldalen NR
Ringsaker beitelag – Gammelskolla	Ringsaker	Hemmeldalen NR
Løten og Vang beitelag	Hamar	Hemmeldalen NR

Reiseliv

Reiselivets organisasjoner og bedrifter er høringsparter, og må konsulteres i planprosessen.

Reiselivsnæringa tilbyr ulike produkt i tilknytning til nasjonalparken, som f.eks.

- Overnatting
- Servering
- Aktivitetar og guidede turer
- Utleie av utstyr m.m.

Gjennom sine tilbud, og ikke minst ved aktiv markedsføring, trekker reiselivet mange besøkende til nasjonalparken. Derfor er det viktig å involvere reiselivet i arbeidet med forvaltningsplanen.

Reiseliv er i hovedsak organisert i fire sammenslutninger:

- Nasjonalparkriket Reiseliv AS (Dovre, Sel)
- Visit Lillehammer (Nord-Fron, Sør-Fron, Ringsaker)
- Rondanevegen (Folldal, Stor-Elvdal).
- Visit Hedmark (Stor-Elvdal, Åmot, Hamar)

En oversikt over aktuelle bedrifter er vist i tabell 6. Det kan også finnes aktører som ikke har adresse i regionen.

Tabell 6. Oversikt over berørte reiselivsbedrifter i og rundt verneområdene.

Kommune	Bedrifter	Berører verneområde
Dovre	Fokstugu	Dovre NP
	Hjelle seter	Dovre NP
	Furuhaugli	Dovre NP
	Dovregubbens hall	Dovre NP
	Hageseter	Dovre NP
	Hjerkinnhus	Dovre NP
	Hjerkinn fjellstue og fjellridning	Dovre NP
	Bergseng seter	Grimsdalen LVO
	Grimsdalshytta (DNT)	Grimsdalen LVO
	Budsjord	Dovre NP
	Dovrefjell adventures	Dovre NP; Grimsdalen LVO
Sel	Høvringen Aktivitetsselskap	Rondane NP
	Laurgårdseter fjellstue	Rondane NP
	Høvringen Høgfjellshotell	Rondane NP
	Øigardseter Fjellstue	Rondane NP
	Smuksjøseter Fjellstue	Rondane NP
	Rondane Hauklisetor Fjellhotell	Rondane NP
	Romundgardseter	Rondane NP
	Putten seter	Rondane NP
	Høvringen Fjellstue	Rondane NP
	Formoseter seterhus	Rondane NP
	Dissen seter Hytteutleie	Rondane NP
	Den norske fjellskolen Rondeheim	Rondane NP
	Brekkeseter fjellstue	Rondane NP
	Høvringen Landhandleri og Kafe	Rondane NP
	Peer Gynt hytta	Rondane NP
	Rondane Høyfjellshotell	Rondane NP
	Rondane Fjellstue	Rondane NP
	Rondvassbu (DNT)	Rondane NP
	Bjørnhollia (DNT)	Rondane NP; Myldingi NR
	Rondaneguiden	Rondane NP
	Nordisk Friluftskompani (Espedalen)	Rondane NP
Sne og Vand (Danmark)	Rondane NP	

Nord-Fron	Kvamhytta	Rondane NP; Frydalen NP
	Hotel Rondablikk	Rondane NP; Frydalen NP
	Sulseter Rideleir	Rondane NP; Frydalen NP
	Bjørgebu	Rondane NP; Frydalen NP
Sør-Fron	?	
Ringebu	Barnåla storhytte	Rondane NP
	Trabelia hyttegrend og camping	Rondane NP
	Lundegard	Rondane NP
	Lundegrenda	Rondane NP
	Spidsbergseter Resort Rondane	Rondane NP
	Venabu Fjellhotell og Hytter	Rondane NP
	Lundes handel	Rondane NP
Folldal	Kvistli islandshester	Dovre NP; Grimsdalen LVO; Vesle Hjerkin LVO
	Folldal fjellstue	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Folldal gruver	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Grimsbu turistsenter	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Kvebergsøya Gard	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Nordre Fallet	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Fjellsyn camping	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Strømhaug hytteutleie	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Snøhetta Husky	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Berg gård	Rondane NP
	Brendryen camping	Rondane NP
	Øvre Dørålseter Turisthytte	Rondane NP; Dørålen LVO
	Nedre Dørålseter Turisthytte	Rondane NP; Dørålen LVO
Stor-Elvdal	Atnasjø Kafe	Rondane NP
	Rondane Gjestegård	Rondane NP
	Solhaug camping	Rondane NP
Åmot	-	-
Ringsaker	-	-
Hamar	-	-

Utmarksnæring

Rondane nord villreinutvalg

Rondane nord villreinutvalg er en sammenslutning av grunneiere og rettighetshavere for forvaltning av villrein, salg av jaktkort og gjennomføring av villreinjakten.

Fjellstyrer og grunneierlag, grunneiere

Aktørene har ulike tilbud av storviltjakt, småviltjakt, fiske og utleie av hytter og buer.

Vegstyret

Gjelder:

- Grimsdalsvegen
- Veggen til Dørålen
- Veggen til Spranget - Rondvassbu
- Peer-Gynt seterveg
- Veggen til Bjønholia.

Lag og organisasjoner

Frivillige lag og organisasjoner (også kalt «tredje sektor») organiserer ulike grupper som kan være brukere av nasjonalparken. Disse forvalter brukerne sine interesser, og blir talerør for ulike interesser. Viktige lag og organisasjoner er:

- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- DNT Oslo og Omegn
- Hedmark og Hamar turistforening
- Oppland JFF
- Hedmark JFF
- Innlandet bondelag
- Oppland bonde- og småbrukerlag
- Hedmark bonde- og småbrukerlag
- Oppland sau og geit
- Hedmark sau og geit
- Glommen og Mjøsen Skog
- Lokale turlag

Andre aktører

Villreinnemnda for Rondane Sølnekletten

Villreinnemndene er opprettet i forskrift om hjortevilt § 21 Om villreinnemndene:

«Villrein i alle villreinområder med areal i to eller flere kommuner skal forvaltes av ei villreinnemnd. Villreinnemnda skal arbeide for en langsiktig bærekraftig forvaltning av villreinen og dens leveområder i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven.

Det skal være ni villreinnemnder

...

7) Villreinnemnda for Rondane Sølnekletten.»

Villreinform for Rondane Sølnekletten

Samarbeidsorgan for villreinnemnda og villreinutvalgene.

Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre

Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre har ansvaret for tilgrensende verneområder i Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark.

Norsk Villreinsenter nord

Villreinsenteret har ansvaret for å formidle all relevant kunnskap om villreinen og dens leveområder.

Statens vegvesen

Statens vegvesen har ansvar for europa- og riksvegnettet. Her ligg også ansvar for avkjøringer og rasteplasser, samt sekretariat for Nasjonale Turistveger.

Norsk Villreinsenter nord

Stiftelsen Norsk villreinsenter har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villreinfjellene i Norge. Det har status som «BesøkssenterVillrein»

Kongevegen over Dovrefjell

Hovedprosjektets mål er å istandsette og tilrettelegge Kongevegen over Dovrefjell slik at vegen sikres og bevares for fremtidige generasjoner.

Pilegrimsleden

Tilrettelegger for vandringer langs den gamle pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim.

Enkeltpersoner

Det er aktuelt å knytte kontakt med enkeltpersoner med særlig kunnskap om og erfaring med bruken av verneområdene.

4. Organisering av planarbeidet

4.1 Prosjektledelse

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalpark ha prosjektledelsen. Prosjektledelsen skal ansvar for:

- framstilling, oppfølging, framdrift prosjektplan
- økonomistyring
- etablering/aktivitet prosjektorganisasjon
- gjennomføre møter og partsmøter med ulike aktører
- ha kontakt med kommunene
- rapportere til styringsgruppen (nasjonalparkstyret)
- framstille høringsdokumentene (forvaltningsplanene)
- sluttbehandling.

4.2 Kompetansebehov

I arbeidet med forvaltningsplanen har sekretariatet behov for å opplæring i bruk av portalen «Forvaltningsplan på nett».

4.3 Involvering

I tråd med forvaltningsloven, naturmangfoldloven og god forvaltningsskikk er det viktig å legge opp til bred involvering i planarbeidet, og en åpen planprosess.

Sekretariatet vil bruke Rådgivende utvalg og Administrativt kontaktutvalg som referansegrupper.

Videre vil vi tilrå at det blir opprettet lokale referansegruppe (3 – 5 medlemmer) i hver kommune. Sekretariatet vil gjennomføre møter med disse, både i innspillsfasen og i samband med høringen.

Det vil bli lagt en plan for åpne møter i kommunene, både i innspillsfasen og i samband med høringen.

Videre vil sekretariatet legge opp til egne partsmøter med:

- Statsforvalteren i Innlandet
- Innlandet fylkeskommune

- Villreinnemnda for Rondane og Sølknletten
- Villreinusvalget for Rondane nord
- Villreinforum for Rondane og Sølknletten
- Norsk Villreinsenter nord
- DNT Oslo og Omegn
- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- Destinasjonsselskapene
- Kongevegen/Pilegrimsleden
- Andre aktuelle aktører, f.eks enkelte fjellstyrer, grunneierlag, velforeninger, interesseorganisasjoner eller næringsdrivende.

Nasjonalparkstyret sin hjemmeside vil bli brukt aktivt for å dele informasjon.

Villreinforum vil bli aktivt involvert i planarbeidet for å ivareta villreininteressene. Dette vil være i egne møter, og høvet til å komme med skriftlige innspill.

Det kan etableres en egen faggruppe som ser på behov for tiltak for å ivareta seterlandskapene.

4.4 Prosjektorganisering

Prosjektet vil bli organisert med Rondane-Dovre nasjonalparkstyre som styringsgruppe.

Prosjektledelse vil bli ivaretatt av sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. SNO Rondane og SNO Hemmeldalen vil være løpende involvert som faglige ressurser i arbeidet.

Administrativt kontaktutvalg og Rådgivende utvalg vil være referansegrupper for planarbeidet. I tillegg til en fast prosjektstruktur vil det bli gjennomført partsmøter med enkeltaktører etter behov.

Prosjektorganiseringen er ellers vist i tabell 7.

Tabell 7. Prosjektorganisering.

Funksjon	Sammensetning – aktør
Styringsgruppe	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Prosjektledelse	Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
SNO Rondane og SNO Hemmeldalen	Faglig ressurs for prosjektledelsen
Referansegrupper og møter	
• Administrativt kontaktutvalg	Som oppnevnt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
• Rådgivende utvalg	Som oppnevnt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
• Referansegrupper i kommunene	3 – 5 personer, oppnevnes av kommunene
• Åpne møter	I den enkelte kommune, alt. felles for flere kommuner
• Partsmøter	Se oversikt over aktører.

6. Tidsplan

Tidsplan for prosjektet er vist i tabell 8.

Tabell 8. Tidsplan for arbeidet med revidering av forvaltningsplanen.

Aktivitet	Tider	Merknad
Vedtak om oppstart av planarbeidet	30. november.2020	
Opplæring «Forvaltningsplan på nett»	Uke 4 2021	
Prosjektplan til godkjenning i nasjonalparkstyret	10. februar 2021	
Høring prosjektplan	Februar/mars 2021	
Godkjenning prosjektplan	mars 2021	
Møter med utvalg, partsmøter	2021	
Møter med kommuner	slutten av mai – juni	
(Brukerundersøkelse, gjennomføring)	(juni – oktober 2021)	Mangler finansiering p.t.
Brukerundersøkelse, punching	august – november 2021	
Nasjonalparkstyret – gjennomgang av innspill	desember 2021	
Arbeid med bevaringsmål i NatStat	november 2021 – februar 2022	
Planarbeid – «Forvaltningsplan på nett»	november 2021 – februar 2022	
Møter med utvalg	2022	
Møter med kommuner	2022	
Høring og sluttbehandling	februar - desember 2022	

7. Økonomi

I bestillingsdialogen med Miljødirektoratet er det søkt om kr. 500.000,- til planarbeid og gjennomføring av brukerundersøkelsen i 2021. Pr. 01.02.21 har Miljødirektoratet tildelt kr. 200.000,-. Det er derfor ikke midler til å gjennomføre den planlagte brukerundersøkelsen.

Det er videre aktuelt å søke om midler for fullføring av planprosessen i 2022.

Arbeidet med besøksstrategien vil ellers skje innenfor sekretariatets økonomiske rammer for 2021 og 2022.

Arkivsaksnummer: 2021/810-1

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 18.01.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	9/2021	10.02.2021

Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden - oppstart

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalpark pkt. 8.2 blir det satt i gang arbeid med en skjøtselsplan for Kongevegen i tråd med prosjekteplanen og utredningen ellers i saksframlegget.

En skjøtselsplan vil bidra positivt til bevaring av kulturminnene, og samordning av ulike verne- og brukerinteresser i dette området av Dovre nasjonalpark.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalpark er deltaker i «Samarbeidsgruppen for Kongevegprosjektet». På møter i «Samarbeidsgruppen» og i samband med arbeidet med «Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark» er det presentert ulike ønsker/planer for tiltak og informasjon på Kongevegen. Dette sees også i sammenheng med Pilegrimsleden, som på den aktuelle strekningen i Dovre nasjonalpark, følger samme trase.

Kongevegprosjektet tok initiativet til et møte 14.02.21 der tiltak på Kongevegen var tema. På møtet deltok:

- Marit Johansson, prosjektleder, Kongevegen over Dovrefjell
- Hans-Jacob Dahl, regional leder, Pilegrimssenteret
- Eirin Berge, nasjonalparkforvalter, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Trond Stensby, nasjonalparkforvalter, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Kongevegprosjektet og Pilegrimsleden innledet kort om ulike utfordringer knyttet til restaurering, vedlikehold og informasjon. Etter innspill fra sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, var det enighet om at det kan lages en skjøtselsplan for kulturminnet

---

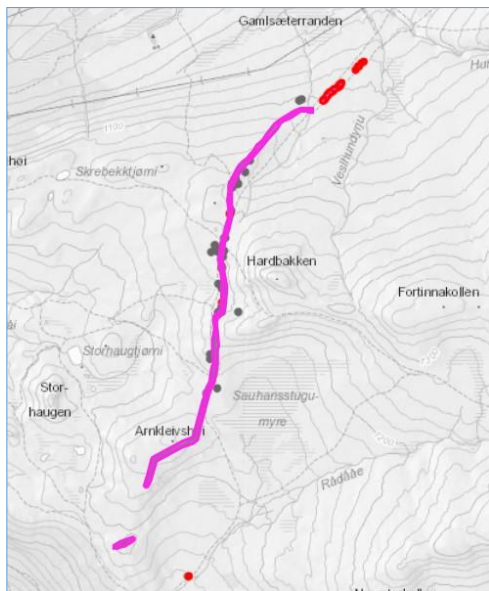
Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturresevat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

«Kongevegen» i Dovre nasjonalpark. Det ble også vist tilsvarende arbeid, «Skjøtselsplan for fangstanlegg på Formokampen», godkjent av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i møte 09.10.14, styresak 56/2014.

I databasen Askeladden/Kulturminnesøk finner vi følgende omtale av kulturminnet, gjengitt i tabell 1, se også kart figur 1.

Tabell 1. Omtale av kulturminnet hentet fra databasen Askeladden/Kulturminnesøk.

ID	174378
Navn	Hardbakken
Lokalitetskategori	Arkeologisk minne
Lokalitetsart	Veganlegg
Fylke	Innlandet
Adm. kommune	Dovre (3431)
Ansvarlig organisasjon	Innlandet fylkeskommune
Synlig over markoverflaten	Nei
Registreringstype	Andre
Registreringsmetode	Visuell overflaterregistrering
Siste hendelser	Registrering (25.09.2013) , Funksjon (Uviss dato)
Eiendommer	19/9 - STORBRENDLIEN
Beskrivelse	Varderekkje registrert i samband med registreringsprosjekt på Dovrefjell 2013. Varderekkja er registrert frå Veslhundryrju i N til Arnkleivshøe i S. Varderekkja høyrer sannsynlegvis til gang- og ridevegen frå førreformatorisk tid. Varde -50, -51 og -52 er usikre vardar. Varde -6 og -106 er usikre om dei relaterer seg til den yngre Kongevegen eller gang- og ridevegen. I nordre del av den registrerte varderekkja, mellom Gamleseeterbekken og Veslhundryrju, må forholdet mellom gang- og ridevegen og den eldre Kongevegen undersøkast nærare. Der er det vardar som kan relaterast til begge vegane. Dette gjeld vardar innanfor nummereringa -24 til -49. Varde -24 til -32 har fått uavklart vernestatus.

Figur 1. Kartutsnitt frå Askeladden.

Med dette som bakgrunn legger sekretariatet fram en sak for nasjonalparkstyret, og med en enkel prosjektplan for arbeidet.

Prosjektplan

1. Om Kongevegen

Statens vegvesen har etablert et prosjekt «Kongevegen over Dovrefjell» med «*ønsket om å løfte fram Kongevegen over Dovrefjell som et sentralt kulturminne i norsk historie, med et tydelig behov for oppgradering og bevaring*». (www.kongevegenoverdovrefjell.no) Prosjektet har videre følgende målsetting:

«Hovedprosjektets visjon er å restaurere og tilrettelegge Kongevegen over Dovrefjell slik at vegen sikres og bevares for fremtidige generasjoner. Tilretteleggingen skal fremme fysisk aktivitet, næringsutvikling og inngå i reiselivssatsingen på Dovrefjell og på begge sider av fjellet.»

Det er også pekt på:

- tilrettelegge kongevegen mellom Dovre og Oppdal som en sammenhengende historisk vandringsveg
- En istandsettelse av kongevegen er viktig for den stadig mer populære pilegrimsleden
- en bedre kanalisering av ferdsel utenfor sårbare områder for plante- og dyreliv
- en generelt bedre tilrettelegging av turveger over Dovrefjell
- I områdene ved og på Dovrefjell er det et stort fokus på verdiskaping med utgangspunkt i natur- og kulturarven
- i grunnlagsdokumentet til Nasjonal transportplan for 2018–2029 ble Kongevegene på Filefjell og Dovrefjell spesielt nevnt som viktige ryggrader i reiselivet.
- ikke minst er det et overordnet nasjonalt mål at kulturarven skal være en ressurs og kilde til kunnskap, opplevelse og verdiskaping.

Kart over traseen er vist i figur 2.

Figur 2. Kartutsnitt, Kongevegen over Dovrefjell og vernegrenser. (etter www.kongevegenoverdovrefjell.no)

2. Kort om verneregler og forvaltning

En del av Kongevegen går gjennom Dovre nasjonalpark, med egne verneregler for bl.a. terrenginngrep, merking av stier, organisert ferdsel motorferdsel og om kulturminner, jf. referansene til verneforskriften og forvaltningsplan lenge ned i saksframlegget.

Miljødirektoratet har laget en «*Veileder M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven*» Veilederen forklarer og gitt føringer for hvordan forvaltningen av kulturminner i verneområder skal skje etter både verneforskriften og kulturminnelova, jf. referanser til veilederen lenger ned i saksframlegget.

3. Målsetting

- a) Målet med skjøtselsplanen er å legge til rette for bevaring og vedlikehold av – informasjon om kulturminnet «Kongevegen» i Rondane nasjonalpark, i denne sammenhengen også Pilegrimsleden som følger.
- b) Skjøtselplanen skal sikre at også villreinsens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark blir ivaretatt i skjøtsel og vedlikehold av kultuurminnet.
- c) Skjøtselsplanen skal danne grunnlag for gjennomføring ulike tiltak, og for søknader om finansiering av disse.

3. Aktører

Miljødirektoratet er overordna myndighet etter naturmangfoldloven bl.a. når det gjelder delegering av myndighet, klagebehandling og bestillingdialogen.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Dovre nasjonalpark

Innlandet fylkeskommune er bl.a. forvaltningsmyndighet etter kulturminnelova, og planmyndighet etter Regional plan for Rondane Sølnekletten.

Statsforvalteren er overordna myndighet, med klagerett, etter naturmangfoldloven.

Statens naturoppsyn er Miljødirektoratets feltapparat med ansvar for bl.a. oppsyn, dokumentasjon og skjøtsel.

Dovre kommune er bl.a. myndighet etter plan- og bygningsloven. Kommunen har også gjennom avtaler forpliktet seg til vedlikehold av ulike element på Pilegrimsleden.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten er forvaltningsmyndighet etter villtloven, og skal ivareta villreininteressene i plansaker.

Villreinutvalget for Rondane nord er en sammenslutning av grunneiere/fjellstyrer om forvaltning av fellingsgretter for villrein, gjennomføring av villreinjakta, informasjon m.m.

Grunneiere rår over grunnen der «Kongevegen» ligger. Ulike tiltak vil kreve avklaringer med og samtykke fra grunneierne.

Oversikt over berørte grunneiere er vist i tabell 2.

Tabell 2. Berørte grunneiere

Gnr./bnr.	Eiendom	Eier/kontakt
19/9	Dombåsfeltet sameie	Hans Olav Arnekleiv
Ikke matrikkulert	Einbuggdalen grunneierlag	Ivar Michael Ulekleiv

Kongevegprosjektet står for planlegging og gjennomføring av tiltak på og langs Kongevegen.

Pilegrimssenteret koordinerer aktivitetene knyttet til Pilegrimsleden.

4. Organisering

Det blir lagt opp til følgende arbeidsdeling:

- Kongevegprosjektet er kulturminnefaglig ansvarlig, og står for arbeidet med plandokumentet.
- Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er elles ansvarlig for tilrettelegging og gjennomføring av planprosessen med møter, innkallinger, referat m.m.

Skjøtselsplanen vil kreve godkjenning både etter kulturminnelova, Innlandet fylkeskommune, og naturmangfoldova/verneforskriften, Rondane-Dovre nasjonalparkstyret.

Prosjektet har et avgrenset omfang, både i utstrekning og antall aktører. En ser seg følgelig tjent med organisering som vist i tabell 3.

Tabell 3. Organisering av planprosess og aktører.

Gruppe	Aktører/medlemmer
Styringsgruppe	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Prosjektgruppe	<ul style="list-style-type: none"> • Innlandet fylkeskommune • Statsforvalteren • Dovre kommune • Villreinnemnda for Rondane og Sørnkletten • Villreinutvalget for Rondane nord • Grunneiere • Kongevegprosjektet • Pilegrimssenteret • SNO-Rondane
Arbeidsgruppe	<ul style="list-style-type: none"> • Marit Johansson, prosjektleder, Kongevegen over Dovrefjell • Hans-Jacob Dahl, regional leder, Pilegrimssenteret • Bernhard Svendsgard, Dovre kommune • Finn Bjormyr, SNO-Rondane • Eirin Berge, nasjonalparkforvalter, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre • Trond Stensby, nasjonalparkforvalter, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Prosjektledelse	Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

5. Framdrift

Det er viktig å sikre god nok tid til involvering og arbeid med planforslaget. Planprosessen vil derfor kunne ta inntil et års tid, se tabell 4.

Tabell 4. Framdriftsplan

Aktivitet	Aktør	Tid
Vedtak om igangsetting	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	10. februar -21
Oppstartsmøte	Prosjektgruppe	ca. 1. mars -21
Planarbeid	Arbeidsgruppe	mars – august -21
Undervegs møte	Prosjektgruppe	ca. 1. september -21
Vedtak om høring	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	september -21
Gjennomgang av høringsuttaler	Prosjektgruppe	november -21
Godkjenning	Innlandet fylkeskommune Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	1. kvartal -22

6. Økonomi

Planarbeidet forutsettes gjennomført innenfor de driftsrammene som Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Kongevegprosjektet rår over.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Verneformål

Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- **ta vare på verdifulle kulturminner.**

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

4. Kulturminner

4.1. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til restaurering, istandsetting og skjøtsel av kulturminner.

Forvaltningsplan

s. 58

- Rekonstruksjon av kulturminner som har forfalt hinsides restaureringsverdig tilstand, som nedraste steinbuer, tufter uten påstående hus og lignende, skal kun unntaksvis tillates og da etter godkjenning fra kulturvernmyndighetene. Forholdet til verneverdiene skal tillegges avgjørende vekt. Faglig verdi av fortsatt forfallsprosess skal også tas med i vurderingen. Forfallet i fjellet går sent og tufter som kan synes restaureringsverdige kan være automatisk fredet kulturminne. En forvaltningsrettet tiltaksplan bør angi aktuelle objekter.
- Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi og andre kulturminner skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker.
- Dersom det gis tillatelse til vedlikehold av kjørespor eller stier og til bygningsmessige tiltak som forutsetter terrenginngrep som uttak av torv eller stein, skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Eksempelvis skal ikke stein fra gamle tufter, dyregraver eller lignende brukes til nybygg.
- Ved anlegging av nye turstier skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før endelig trase fastsettes.
- Ved nedlegging av stier og evt. riving av varder skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før tiltak iverksettes. I en del tilfeller kan dagens turstier være etablert der det gikk eldre ferdselsveger

Skjøtsel og skilting bør forankres i en helhetlig og overordna plan. Ved skjøtsel og skilting av kulturminner skal kulturminnemyndighetene høres.

s. 59_

Tiltak

Forvaltningsmyndighetene vil ta initiativ til å få:

- Utarbeidet en overordnet skilt-, skjøtsel- og formidlingsplan for kulturminner. Et overordnet mål er aktiv og målrettet informasjon om områdets kulturminner og kulturhistorie. Deretter gjennomføre tiltak iht. en slik plan.
- Utarbeidet plan og rutiner knyttet til oppsyn og registrering av kulturminner.
- Utarbeidet en plan hvor en går igjennom og evaluerer den kulturhistoriske verdien til enkeltbygninger og bygningsmiljøer. Planen kan blant annet brukes til å kanalisere midler til istandsetting av bygningene/miljøene med størst verneverdi.

Tiltakene må i stor grad gjennomføres av fylkeskommunen(e).

Miljødirektoratet veileder M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven

s. 30

Alle nasjonalparkene og de fleste landskapsvernområder skal ha forvaltningsplaner. Disse skal inneholde retningslinjer om forvaltningen av kulturminner innenfor verneområdet

s. 34

Samarbeid mellom ulike aktører

Generelt krever forvaltningen av kulturminner i verneområdene et nært samarbeid mellom verneområdeforvaltere, SNO, regional kulturminneforvaltning og administrative

kontaktpersoner i kommunene. Sistnevnte samarbeider med forvalterne om bl.a. bestillingsdialog og saker etter plan- og bygningsloven.

Saksbehandling etter ulike lovverk

Naturmangfoldloven og kulturminneloven er spesielle lover. De går foran plan- og bygningsloven, som er en generell lov.

...

Der freda kulturminner er nevnt i verneforskriften, vil både kulturminneloven og verneforskriften gjelde.

s. 35

Interessekonflikter kan også løses gjennom utarbeidelse av forvaltnings- og eventuelt skjøtelsesplaner, eller tilpasninger i måten man utfører et tiltak eller istandsetting på, for eksempel hvilke tider på året dette gjennomføres. Slike tilpasninger bør gjøres så langt det er mulig i saker hvor ulike verdier står imot hverandre.

Naturmangfoldloven

§ 47 skjøtsel av verneområder

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Beslutninger om å iverksette skjøtselstiltak etter første og andre ledd er ikke enkeltvedtak

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Kulturminner i verneområder

Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvaret for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som ikke finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvaret for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden

Vurdering

Både verneforskriften for Dovre nasjonalpark og naturmangfoldoven § 47 sier at nasjonalparkstyret har et forvaltningsansvar for kulturminnene i nasjonalparken. Videre slås det fast i Miljødirektoratet veileder M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven, at kulturminneloven og naturmangfoldloven er parallelle lovverk når det gjelder forvaltning av kulturminner i nasjonalparken.

Etter sekretariatet sin oppfatning er det derfor fornuftig å samordne berørte interesser og forvaltning av kulturminnet i en skjøtselsplan. Det blir her vist til de gode erfaringene med «Skjøtselsplan for fangstanlegg på Formokampen, innenfor Rondane nasjonalpark.

Skjøtselsplanen blir en felles arena for de to forvaltningsmyndighetene Innlandet fylkeskommune og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Samtidig kan en på en god måte involvere andre myndigheter, grunneiere og rettighetshavere i planprosessen. Foreslåtte skjøtselstiltak kan veies mot andre deler av verneformålet for Dovre nasjonalpark.

Kongevegprosjektet er Statens vegvesen sin satsing for å dokumentere og ta vare på Kongevegen. Det er en fordel å kunne dra nytte av Kongevegsprosjektet sine ressurser og kompetanse i planarbeidet. Kongevegprosjektet har også en kopling til Pilegrimsleden som går langs den samme traseen.

Miljødirektoratet legger til grunn at det normalt bør foreligge en basiskartlegging av naturtypene (NiN) i områder som skal omfattes av en skjøtselsplan, slik at det kan fastsettes bevaringsmål. Det er likevel ikke noe absolutt krav, og det er opplyst at en slik kartlegging kan komme på et senere tidspunkt.

Konklusjon

En skjøtselsplan for Kongevegen vil bidra positivt til bevaring av kulturminnene, og samordning av ulike verne- og brukerinteresser i dette området av Dovre nasjonalpark. Nasjonalparkforvalteren vil innstille på at planarbeidet blir satt i gang i tråd med prosjekteplanen og utredningen ellers i saksframlegget.

Arkivsaksnummer: 2021/316-2

Saksbehandler: Trond Stensby

Dato: 02.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	10/2021	10.02.2021

Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende landskapsvernområder og naturreservat - årsrapport 2020

Innstilling fra forvalter

Det blir vist til vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, pkt. 8.7.

Nasjonalparkstyret tar Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyres årsrapport for 2020 og

- SNO-Rondane – årsrapport 2020
- SNO-Hemmaldalen – årsrapport 2020
- Norsk Villreinsenter – tjenestekjøp – årsrapport 2020

til orientering.

Sekretariats årsrapport med vedlegg blir etter dette sendt til Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Innlandet til orientering.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Rondane og Dovre nasjonalparker med tilliggende landskapsvernområder og naturreservat - årsrapport 2020
- 2 Årsrapport SNO Rondane-Dovre 2020
- 3 Årsrapport SNO Hemmeldalen
- 4 Årsrapport tjenestosalg 2020 NVS nasjonalparkstyret

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

Saksopplysninger

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har laget en årsrapport for 2020.

I tillegg har vi mottatt årsrapporter frå:

- SNO-Rondane
- SNO-Hemmaldalen
- Norsk Villreinsenter – tjenestekjøp.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77. Ibrev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

8.7 Rapportering om forvaltning

Styret har ansvar for årlig å rapportere om forvaltningen til Miljødirektoratet og Fylkesmannen etter fastsatte maler

Vurdering

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyres årsrapport for 2020 og

- SNO-Rondane – årsrapport 2020
- SNO-Hemmaldalen – årsrapport 2020
- Norsk Villreinsenter – tjenestekjøp – årsrapport 2020

blir lagt fram for nasjonalparkstyret til orientering.

Sekretariats årsrapport med vedlegg blir etter dette sendt til Miljødirektoratet og Statsforvalteren i Innlandet til orientering.

Rondane og Dovre nasjonalparker
med
tilliggende landskapsvernområder og naturreservat
- årsrapport 2020

Mot Rondeslottet. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

02.02.21

Innhold

1 Generelt.....	3
2 Organisering	5
2.1 Ansvarsfordeling i verneområdene	5
2.2 Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.....	5
2.3 Arbeidsutvalget	6
2.4 Rådgivende utvalg	6
2.5 Administrativt kontaktutvalg.....	8
2.6 Nasjonalparkforvalter / sekretariat.....	8
2.7 Statens naturoppsyn	10
3 Forvaltningsmessige oppgaver	12
3.1 Møter og saker	12
3.2 Andre møter og samlinger.....	14
3.3 Motorferdsel	14
4 Drift, tiltak og oppsyn	15
4.1 Tildeling og bruk av midler for 2020.....	15
4.2 Bestillingsdialog og oppsyn	19
Vedlegg.....	20

1 Generelt

Rondane nasjonalpark er Norges første nasjonalpark, og ble opprettet i 1962. Verneområdene Rondane nasjonalpark og Dovre nasjonalpark med tilliggende verneområder ble utvidet/opprettet i 2003. Se også tabell 1.

Hovedformålet med nasjonalparkene og landskapsvernområdene er å ta vare på et fjelløkosystem der villreinen er et miljøbarometer for hvordan vernet blir ivaretatt. De viktigste artene knyttet til verneformålet for nasjonalparkene er villrein, kongeørn, jaktfalk, jerv, ravn, rype og en lang rekke fuglearter og plantearter som er knyttet til alpinsone. I Dovre nasjonalpark er det også en rekke verdifulle botaniske forekomster.

Spor etter fangstanlegg, boplasser og andre kulturminner knyttet til jakt og fangst av villrein finnes i hele Rondaneområdet.

Rondane er i dag en av Norges mest besøkte nasjonalparker.

Atnasjøen og Rondane. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Tabell 1. Verneområder forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Verneområde	Areal (daa)	Areal sum (daa)	Kommuner
Nasjonalpark (2)		1 259 439,6	
Rondane	968 972,0		Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Folldal, Stor-Elvdal
Dovre	290 467,6		Dovre, Folldal
Landskapsvernområde (4)		187 773,3	
Grimsdalen	120 679,8		Dovre, Folldal
Frydalen	39 660,1		Sel, Nord-Fron, Sør-Fron
Dørålen	15 850,2		Folldal, Dovre
Vesle Hjerkin	11 583,2		Dovre
Naturresevat (8)		276 734,0	
Mesæternyra	2 930,9		Dovre
Myldingi	12 773,5		Folldal, Sør-Fron
Flakkstjønna	2 968,4		Nord-Fron
Veslehjerkinntjønnin	2 033,2		Dovre
Kattuglehøi	267,4		Dovre
Grimsdalsmyrene	480,7		Dovre
Hovdsjømyrene	4 359,2		Stor-Elvdal
Hemmeldalen	250 920,7		Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker, Hamar
Sum		1 723 946,9	

2 Organisering

2.1 Ansvarsfordeling i verneområdene

Nasjonalparkstyret forvalter verneforskriftene og fatter enkeltvedtak, utarbeider forvaltningsplan (og skjøtselsplaner og besøksstrategier), og gjennomfører forvaltningstiltak knyttet til økologisk skjøtsel, informasjon/skilting, kanalisering/tilrettelegging og registrering/overvåking.

Det er Statens naturoppsyn (SNO), som selv eller via tjenestekjøp, utfører kontroll og tilsyn i verneområdene. SNO bidrar også i arbeidet med skjøtsel og tiltak.

2.2 Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Nasjonalparkstyre har konstituert seg i møte 17. mars 2020, med sammensetning som vist i tabell 2.

Tabell 2. Medlemmer i nasjonalparkstyret 2020 - 2023

Kommune	Namn	Vara
Sør-Fron	Ole Tvette Muriteigen (leder)	Brit Dalseg
Stor-Elvdal	Even Moen (nestleder)	Ingeborg Mellgren Mathiesen
Sel	Eldri Siem (AU-medlem)	Pål Ellingsbø
Dovre	Guri Ruste	Frode Faksvåg
Nord-Fron	Magnar Bratlien	Anja Solberg
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Erik S. Winther
Folldal	Kristin Langtjernet	Egil Eide
Åmot	Halvor Dahle Meland	Gry Bente E. Nyberg
Ringsaker	Jørn Eriksen	Kjersti Røhnebæk
Hamar	Kristian Ulen	Live Giset
Innlandet fylkeskommune	Aud Hove	Helge Thomassen

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I brev av 6. juni 2013 fra Miljøverndepartementet ble forvaltningsmyndigheten for Hemmeldalen naturreservat også delegert til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Nasjonalparkstyret sitt mandat er ellers regulert av vedtekter fastsatt av Miljødirektoratet i 2020.

2.3 Arbeidsutvalget

Styreleder Ole Tvete Muriteigen, nestleder Even Moen og Eldri Siem er valgt inn i arbeidsutvalget. Arbeidsutvalget har delegert myndighet i følgende saker:

- Søknader der det klart går fram av forvaltningsplanen om tillatelse kan/bør gis
- Hastesaker ang mindre tiltak som f.eks. fasadeendring og mindre bygningsmessige tilpasninger på eksisterende bygg og anlegg (Irreversible tiltak som f.eks. byggetiltak og terrenginngrep er i utgangspunktet ikke delegert)
- Søknader om forlenging av dispensasjon fra verneforskriftene og naturmangfoldloven, når søker har fått tillatelse tidligere. Saker som blir behandla i AU skal refereres for styret i neste styremøte.

Hornflågan. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

2.4 Rådgivende utvalg

I vedtektene fra Miljøverndepartementet til styret står det bl.a:

“Styret skal oppnevne et rådgivende utvalg. Utvalget skal bestå av representanter for de ulike interessene i området, som bl.a. grunneiere, andre særlig berørte offentlige organer som for eksempel friluftsråd, næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. naturog miljøorganisasjoner og lignende. Nasjonalparkstyret bør ha minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg..”

Sammensetningen av Rådgivende utvalg er godkjent av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, 10.06.20, styresak 25/2020, se tabell 3.

Tabell 3. Parter og medlemmer til Rådgivende utvalg, nasjonalparkstyret sak 25/2020.

Organ	Representant
Friluft- og miljøinteresser	
Forum for natur og friluftsliv Hedmark	Morten Aas
Forum for natur og friluftsliv Oppland	Tormod Pedersen (vara Ole Morten Fossli)
DNT Oslo – og Omegn	Jan Erik Reiten
Villreininteresser	
Villreinnemda for Rondane-Sølnkletten	Solvår Brustad Lilleeng (vara Jørund Båtstad)
Villreinutvalget Rondane Nord og Rondane Sør	Hans Olav Arnekleiv (vara Inge Aspoug)
Sammenslutningen for Fjellstyrene i Rondane	Knut Erik Ulen (vara Therese Rudi)
Reiseliv	
Rondanevegen	Anne Margrethe Sæterhaug, Kvistli Islandshetser (vara Bjørn Brendbakken, Galleri Snøhetta)
Nasjonalparkriket Reiseliv (Dovre og Sel)	Ole Erik Bjørnstadhaugen
Lillehammer Turist AS (N-Fron, S-Fron, Ringebu). Aktivitetselskap	Ove Gjesdal
Grunneiere	
Statskog	Hilde Hammer (vara Trond Berger)
Oppland Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening/Sau og Geit	Bjørnhild Vigerust (vara Jan Erik Brenden)
Hedmark Bondelag/bonde- og småbrukarlag/skogeierforening/Sau og Geit	Ingar Elgvasslien (vara Håkon Edvard Nettet)
Grunneier representant Hemmeldalen	True Strand Schildmann (vara Haaken Wilhelm Matiesen)
Hytteiere	
Hytteforening eller velforening	Eystein Brustuen, Kvamsfjellet Vel (vara Knut Bryhn, Mysusetter Vel)
SUM TOTALT	14

Rådgivende utvalg hadde møte 22.10.20, med bl.a. følgende saker:

- Besøksstrategi Dovre nasjonalpark
- Besøksstrategi Rondane nasjonalpark
- Skjøtselsplan Grimsdalen landskapsvernområde
- Skjøtselsplan Frydalen landskapsvernområde
- Bestillingsdialog. Prosess 2021, gjennomførte tiltak 2020
- Presentasjon av Rondvassbu og utfordringer her (DNT OO)

2.5 Administrativt kontaktutvalg

For å sikre at forvaltningen av verneområdene blir godt integrert med den kommunale forvaltningen, kan nasjonalparkstyret oppnevne et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i de ulike kommunene og fylkeskommunene. Medlemmene i administrativt kontaktutvalg er vist i tabell 4.

Tabell 4. Medlemmer i administrativt kontaktutvalg 2020

Kommune	Representant
Dovre	Bernhard Svendsgard
Sel	Ingunn Synstnes
Stor-Elvdal	Camilla Anderson
Ringsaker	Finn Sønsteby
Folldal	Synnøve S. Bakken
Nord-Fron	Geir Johan Groven
Sør-Fron	Konrad Skåravik Bryhn
Ringebu	Jostein Gårderløkken
Hamar	Lise Wenche Dufseth Urset
Åmot	Jesper Engel
Innlandet fylkeskommune	Hanne Thingstadberget

Administrativt kontaktutvalg har hatt to møter i 2020:

- 10.02.20
- 14.09.20.

Viktige saker har vært:

- innspill fra kommunene
- bestillingsdialogen
- besøksstrategi Rondane – oppfølging
- besøksstrategi Dovre nasjonalpark
- skjøtselsplaner.

2.6 Nasjonalparkforvalter / sekretariat

Sekretariatet har i 2020 vært:

- Eirin Berge, nasjonalparkforvalter.
- Trond Stensby, nasjonalparkforvalter
- Martine Hårstad, informasjonsrådgiver (tjenestekjøp fra Norsk Villreinsenter fra 01.05.20).

Nasjonalparkforvalterne er underlagt nasjonalparkstyret i alle saker som angår forvaltningen av verneområdene. Nasjonalparkforvalterne kan fremme innstillinger til nasjonalparkstyret i saker som gjelder forvaltning av verneområdene.

Fylkesmannen i Innlandet er arbeidsgiver for nasjonalparkforvalterne.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i styremøte den 25. september 2015 gitt nasjonalparkforvalterne myndighet til å fatte vedtak i saker av kurant karakter. Myndigheten er gitt med hjemmel i punkt 6.2 i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Med kurant karakter menes følgende:

- Saker etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser om ferdsel og motorferdsel.
- Saker etter verneforskriftenes øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven § 48 der:
  - a) Det dreier seg om fornying av dispensasjon gitt av styret eller arbeidsutvalget, og forutsetningene er tilnærmet uendret.
  - b) Det foreligger etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av styret/AU i tilsvarende sak.
  - c) Forvaltningsplanen gir entydige føringer for utfallet. Ved tvil skal forvalter drøfte saken med styreleder. Dette skal komme frem av saksutredningen hvis forvalter treffer delegert vedtak i saken.

Alle delegerte vedtak skal refereres for styret. Vedtak fattet av nasjonalparkforvalterne skal være i tråd med naturmangfoldloven, verneforskriftene og gjeldende forvaltningsplan.

Nasjonalparkforvalteren sin myndighet til å fatte vedtak etter ordlyden ovenfor gjelder for alle verneforskrifter som Rondane-Dovre nasjonalparkstyret til enhver tid har i sin portefølje.

Alle vedtak etter verneforskriftene og naturmangfoldloven § 48 skal forvalteren føre i Miljøvedtaksregisteret.

2.6.1 Tjenestekjøp Norsk Villreinsenter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har en treårig avtale om tjenestekjøp frå Norsk Villreinsenter. Avtalen gjelder en felles stilling som informasjonsrådgiver for Norsk Villreinsenter, Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Vi har mottatt en årsrapport frå Norsk Villreinsenter. Hovedaktivitetene har vært:

- Forarbeid skiving av kommunikasjonsplaner
- Besøskrettede nettsider
- Sosiale medier
- Møte for moskusguider og andre interesserte
- Samarbeid med reiselivet – destinasjonsselskap og enkeltbedrifter.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre på befaring ved Spranget 14.10.20. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

2.7 Statens naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er Miljødirektoratets operative feltorgan. Oppgavene spenner fra kontroll, overvåking og informasjon, til skjøtsel og tilrettelegging i verneområder. Nasjonalparkstyret bestiller oppgaver fra SNO knyttet til gjennomføring av informasjonstiltak/skilting, økologisk skjøtsel, kanalisering/tilrettelegging og registrering/overvåking. SNO gjennomfører disse oppgavene selv eller gjennom tjenestekjøp fra fjellstyrene i Rondaneområdet. I Rondaneområdet gjennomfører i tillegg SNO bestandsregistrering av rowilt.

SNO lokalt i 2020:

- Finn Bjormyr, SNO
- Runa Skyrud, SNO.

I tillegg er det kjøpt tjenester av:

- Dovre fjellstyre
- Sel fjellstyre
- Ringebu fjellstyre
- Sollia fjellstyre.

Øyasætre. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

3 Forvaltningsmessige oppgaver

3.1 Møter og saker

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har hatt fem møter i 2020, jf. tabell 5. AU har hatt fem møter.

Tabell 5. Møter i Rondane-Dovre nasjonalpark i 2020

Møteform	Antall
Styremøte	7
Styremøte, opplæring	2
AU - e-post	5

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i 2020 behandlet totalt 41 saker. I 15 av disse sakene er det gjort vedtak etter verneforskrift eller naturmangfoldloven § 48. Andre saker gjelder prosesser, høringer, tiltak, og klagebehandling m.m. De ulike sakene fordeler seg som vist i tabell 6.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har behandla ca. 80 delegerte saker i 2020. Fordeling av delegerte saker i 2020 er vist tabell 7.

I tillegg til behandling av ulike søknader og saker, har nasjonalparkstyret i 2020 gjennomført en rekke tiltak for å sikre verneverdiene. Nasjonalparkstyret har bl.a. stått for:

- Opplæring for nasjonalparkstyret – rammer og oppgaver
- Arbeidet med oppfølging av Besøksstrategi for Rondane nasjonalpark, fokusområde Mysusæter – Rondvassbu - Høvringen og fokusområde Grimsdalen.
- Høring og sluttbehandling av Skjøtselsplan for Grimsdalen LVO.
- Ulovlighetsoppfølging, fem saker i Grimsdalen LVO, seks saker i Frydalen LVO og to saker i Rondane nasjonalpark.
- Inngått treårig avtale om tjenestekjøp fra Norsk Villreinsenter, 25 % stilling informasjonsrådgiver.
- Arbeidet med ny besøkssretta hjemmeside for Rondane nasjonalpark
- Inngått to skjøtselsavtaler i Frydalen LVO
- Gjennomført planprosess og utarbeidet høringsutkast til Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark.
- Fullført arbeidet med informasjonspunkt, raste- og parkeringsplasser ved Høvringen og Putten seter.
- Tilrettelegging og avbøtende tiltak på starten av stien fra Rondvassbu til Rondslottet, fullført.
- Forsterking av deler av stien mellom Putten seter og Kampen, på framsida av Formokampen, fullført.
- Satt opp 3 x 4 cortenstålstativ ved henholdsvis Fallet, Eftansåe, Lundes handel - Venabu og Rondvassbu.
- Nasjonalparkstyret har en egen nettside: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/>

Tabell 6. Saker behandla av Rondane Dovre nasjonalparkstyre i 2020

Verneområde	Vedtak etter verneforskrift	Vedtak etter nml § 48	Bygninger, irreversible inngrep	Motorferdsel	Ferdsel	Annet	Klager	Avslag
Rondane NP	4	4	4		3		3	7
Dovre NP	1				1	3	1	2
Grimsdalen LVO		1	1			3	1	1
Frydalen LVO	4		6	1		6	1	4
Dørålen LVO								
Vesle Hjerkin LVO								
Mesætermyre NR								
Myldingi NR								
Flaksstjønn NR		1		1				
Vesle Hjerkin NR								
Kattuglehøi NR								
Grimsdalsmyrene NR								
Alle						11		
Hemmeldalen NR	1			1			1	
SUM	10	6	11	3	4	23	7	14

Tabell 7. Delegerte saker behandla av sekretariatet for Rondane Dovre nasjonalparkstyre i 2020

Verneområde	Vedtak etter verneforskrift	Vedtak etter nml § 48	Bygninger, irreversible inngrep	Motorferdsel	Ferdsel	Annet	Klager	Avslag
Rondane NP	13	14		22	2	3		3
Dovre NP	5	1		5		1		
Grimsdalen LVO	10	3		12		2		1
Frydalen LVO	4	8		11				
Dørålen LVO	1	2		3				
Vesle Hjerkin LVO								
Mesætermyre NR		2		1		1		
Myldingi NR		2		2				
Flaksstjønn NR		2		2				
Vesle Hjerkin NR								
Kattuglehøi NR								
Grimsdalsmyrene NR								
Hovdesjømyrene NR	1	1		2				
Hemmeldalen NR	15	4		17		2		
SUM	49							

3.2 Andre møter og samlinger

Sekretariatet har vært med på:

- partsmøter i ulike prosesser:
  - arbeidsgruppe fokusområde Grimsdalen
  - arbeidet med Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark
- FoU-prosjekt Rondane
- Styringsgruppen for Villreinfjellet som verdiskaper i Rondane, delprosjekt 3 om oppfølging av mulighetsstudie Mysusetter.
- Samarbeidsgruppa Kongevegen over Dovrefjell
- Felles møter for verneområdeforvalterne i Innlandet.
- Sekretariatet har deltatt på tre-dagers kurs i bruk ArcGIS-PRO.
- Gjennomført befarings, sammen med SNO, av ulike informasjonspunkt i verneområdene.

Sekretariatet har deltatt på faglige samlinger/webinarer holdt av Statsforvalteren i Innlandet, Miljødirektoratet og Norsk institutt for naturforvaltning.

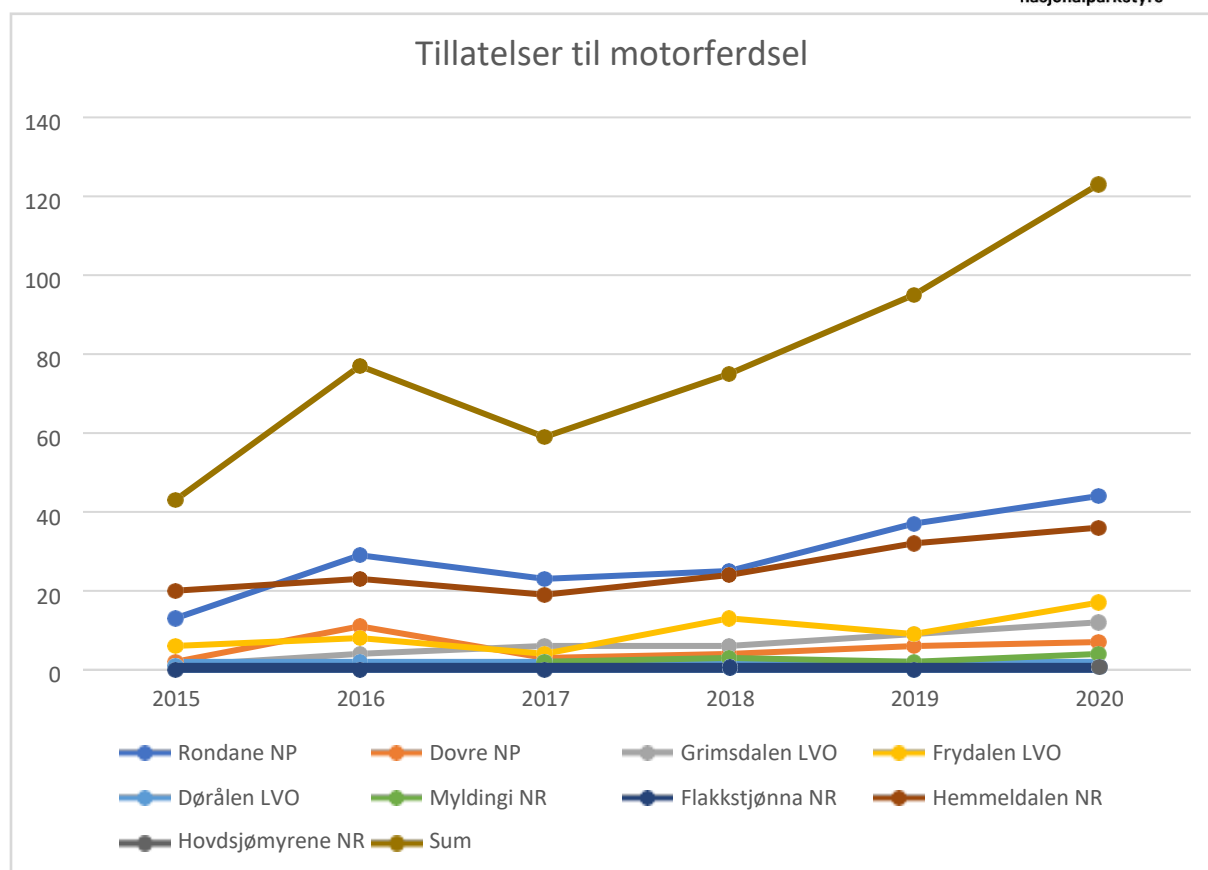
3.3 Motorferdsel

Søknader om motorferdsel utgjør en stor del av sakene som kommer til behandling hos Rondane-Dovre nasjonalpark. Det er derfor av interesse å se hvordan tillatelser og dispensasjoner fordeler seg over år og verneområder. Det er gjort en sammenstilling av dette i tabell 8 og figur 1. En detaljert oversikt er lagt ut på <http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Diverse-dokument/Oversikt-motorferdselsaker/>.

I landskapsvernområdene kan leiekjørere godkjent av den enkelte kommune utføre transport til hytter og buer, uten at eier/bruker trenger å søke om tillatelse. Dette inngår ikke i statistikken vist i tabell 8 og figur 1.

Tabell 8. Gjeldende tillatelser til motorferdsel 2015 – 2020 – Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. (Statistikken viser ikke antall turer)

Verneområde\År	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rondane NP	13	29	23	25	37	44
Dovre NP	2	11	3	4	6	7
Grimsdalen LVO	1	4	6	6	9	12
Frydalen LVO	6	8	4	13	9	17
Dørålen LVO	1	2	2			1
Myldingi NR			2	3	2	4
Flakkstjønna NR						1
Hemmeldalen NR	20	23	19	24	32	36
Hovdsjømyrene NR						1
Sum	43	77	59	75	95	123

Figur 1. Gjeldende tillatelser til motorferdsel 2015 – 2020 – Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. (Statistikken viser ikke antall turer)

4 Drift, tiltak og oppsyn

4.1 Tildeling og bruk av midler for 2020

Sekretariatet.

Midler til drift av sekretariatet er tildelt via Statsforvalteren i Innlandet, tildelt kr. 80.000,-.

Forbruk kr. 83.005,-

Nasjonalparkstyret - drift (prosjekt 2NV015).

Tildeling fra Miljødirektoratet til drift av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre var for 2020: kr. 350.000,-

Forbruk: kr. 381.720,-.

Forvaltningsplaner og besøksstrategi (prosjekt 2NV018)

Tildeling fra Miljødirektoratet til Skjøtselsplan for Grimsdalen landskapsvernområde og Besøkstrategi for Dovre nasjonalpark var i 2020 til sammen: kr. 170.000,-.

Forbruk: kr. 178.495,-

Tiltak i verneområdene (prosjekt 2NV033 og 2NV066 m.fl.)

Tildelte midler og forbruk er vist i tabell 9.

Tabell 9. Omsøkte og tildelte midler, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2020.

Pri	Verneområde	Tiltak	Etter godkjenning Miljødir.	Forbruk	Merknad
1	Rondane NP	Stilrettelegging Rondvassbu	80.000,00	10.337,50	Fullført
2	Grimsdalen LVO	Tiltak for å unngå ulovlig motorferdsel	50.000,00	30.054,26	
3	Rondane NP m.fl.	Oppføring av nye informasjonstavler etter ny merkevarestrategi	200.000,00	203.724,05	Fallet, Eftansåe, Venabu, Rondvassbu + ulike utgifter plakater og slutføring Høvringen og Putten seter.
4	Rondane NP m. fl.	Formidling og kommunikasjon verneområdene	0,00	0,00	Søkt 40.000, ikke innenfor postformålet, avslag.
5	Frydalen LVO	Skjøtselstiltak i Frydalen LVO.	0,00	0,00	Videreføring fra tidligere år. Se note 1.
6	Grimsdalen LVO	Skjøtselstiltak Grimsdalen LVO. Gjennomføre tiltak.	150.000,00	150.000,00	Videreføring av skjøtsel i regi av Grimsdalsprosjektet.
7	Rondane NP m.fl.	Oppfølging av ferdselstellere m.m.	40.000,00	40.000,00	
8	Rondane NP m.fl.	Oppfølging FOU-prosjekt i Rondane	20.000,00	40.000,00	Etterslep 20.000, sein faktura 2019.
9	Rondane NP	Forebygge terrengslitasje på sti i framkant av Formokampen	40.000,00	151.514,72	

10	Rondane NP m.fl.	Oppfølging bukkenes villreintrekk og arealbruk	20.000,00	20.000,00	
11	Rondane NP	Deler av de gamle stiene etter flyttinga av Gråhøgdbu må revegeteres.	20.000,00	0,00	Nye "Gråhøgdbu" er nå åpnet. Midlene skal gå til revegetering av nedlagt T-merka sti.
12	Rondane NP	Viewpoint Rondane	100.000,00	104.250,00	Landskapsplanlegging.
Sum			720.000,00	749.880,53	
		Bru Veslefjellbu 2019	150.000,00	150.000,00	Utbetalt og ført i 2020 pga sein faktura i 2019. Ekstra bevilgning fra Miljødirektoratet.
Sum			870.000,00	899.880,53	
		Info ved bom i Frydalen.		50.000,-	Fylkesmannen i Innlandet, intern ompostering mellom verneområdestyrer

Note 1. Rapport fra Nord-Fron kommune:

Alle beløp er betalt av Nord-Fron kommune.
Oversikten gjelder nettobeløp (kommunen får refundert mva).

Skjøtselsavtale Kitty Marie Killi Jevne	kr 9.180
Felleskjøpet	kr 55.569
Ole Stormorken	kr 11.760
Gausdal Landhandleri	kr 184
Gausdal Landhandleri	kr 14.306
SUM 2020	kr 90.999

Nord-Fron kommune hadde innestående midler pålydende kr 147.325 per 1/1-2020.
Innestående midler per 1/1-2021 er kr 56.326.

Grense Dovre nasjonalpark ved Kongevegen. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

«Arbeidsgruppe Grimsdalen» - befaring ved Tollevshaugen, 17.06.20. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

4.2 Bestillingsdialog og oppsyn

Statens naturoppsyn har levert egne rapporter som følger som vedlegg til årsrapporten. Noen hovedpunkt er:

- Rondane – Dovre m.fl.
  - Ikke registrert faunakriminalitet i 2020.
  - 2 anmeldelse innenfor verneområdene i 2020 knyttet til motorferdsel i utmark, og brudd på vilkår i byggesak.
  - Totalt er det registrert få snøscooterspor som ikke er knyttet til lovlig aktivitet i verneområdene.
  - Antall besøkende til nasjonalparkene er økende.
  - I 2020 har antall syklist økt betydelig knyttet til rundturen Tour de Dovre.
  - Villreinen i Rondane har betydelige utfordringer knyttet til trekkmuligheter nord-sør i villreinområdet.
  - Spesielt de 2 siste årene har det vært tydelig at trekket over Grimsdalsveien har vært utfordrende for villreinen i sommerperioden.
  - Registrert stier og områder med terrengslitasje.
  - Rapport for bestillinger fra nasjonalparkstyret.
  - Rapport fra ferdselstellere (10 tellere i 2020)
  - Kontroll av tillatelser gitt av nasjonalparkstyret.
  - Bidratt på:
    - Tiltak på stien fra Rondvassbu til Rondeslottet
    - Tiltak på stien mellom Putten seter og Kampen
    - Fullføring av infopunkt ved Putten seter og Høvringen.
- Hemmeldalen naturreservat:
  - Prioritert oppgave for SNO i 2020 har vært å føre oppsyn med motorferdsel på barmark
  - Det er ikke registrert avvik eller brudd på dispensasjoner for motorferdsel i 2020
  - Det er stor slitasje på enkelte av stiene
  - I Skramstadseterområdet kan det vurderes hvorvidt det kunne vært hensiktsmessig med bedre informasjon om Hemmeldalen naturreservat.
  - Flere av informasjonstavlene i Hemmeldalen begynner å bli bleket. SNO bytter tavler fortløpende så lenge de finnes på lager, i påvente av ny merkevare. Det er planlagt å bytte noen tavler i 2021
  - Siden Birkebeineren ble avlyst, ble det noe mindre oppsyn i sør enn i et normalår.
  - SNO har i 2020 hatt uniformert tilstedeværelse både i skisesongen, på sommerstid og i elgjakta.

Infopunkt Høvingen. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Vedlegg

- Årsrapport for 2020 til Rondane Dovre verneområdestyre fra SNO
- Årsrapport for 2020 fra SNO til styret for Hemmeldalen naturreservat

Årsrapport for 2020 til Rondane- Dovre verneområdestyre fra SNO

SNO lokalt:

SNO lokalt :

Finn Bjormyr SNO

Espen Rusten SNO

Runa Skyrud SNO

I tillegg er det kjøpt tjenester av:

Dovre fjellstyre

Sel fjellstyre

Ringebu fjellstyre

Sollia fjellstyre

Innhold

1.1	Temaoversikt motorferdsel i utmark	3
1.2	Temaoversikt verneområder	3
1.2.1	Dyreliv	4
2.	Bestillingsoppgaver	6
2.1	Ferdsestellere (data fra NINA)	7
2.2	Kontroll tillatelser gitt av nasjonalparkstyret	10
2.3	Øvrige bestilte oppgaver gitt av nasjonalparkstyret	11
2.4	Utviklingstrekk og utfordringer for verneområdene	13
3.	Vedlegg	14

1.0 Kjerneoppgaver (kontroll, tilsyn, informasjon, mv)

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet (KLD). Statens naturoppsyn (SNO) er Miljødirektoratets operative feltorgan. SNO ivaretar nasjonale miljøverdier og forebygger miljøkriminalitet. Oppgavene spenner fra kontroll, overvåking og informasjon, til skjøtsel og tilrettelegging i verneområder. SNO har også mange oppgaver knyttet til arter som villrein, laks og fjellrev, samt registrering, dokumentasjon og felling av store rovdyr.

Ledelsen i SNO sitter i Trondheim, og vi har 97 naturoppsyn fordelt på 58 kontorer spredt over hele landet.

I arbeidet blir det vektlagt å forebygge miljøkriminalitet gjennom alt oppsynsarbeidet som blir utført. Det vektlegges derfor å øke kompetansen knyttet til dette blant brukerne av verneområdene, både gjennom informasjon og direktekontakt med brukerne. I verneområdene er det et hovedfokus på kontroll av tillatelser gitt av verneområdestyret. I tillegg har SNO fokus på sentrale verneverdier knyttet til villreinen sin arealbruk og fuglelivet. Det er ikke registrert alvorlig faunakriminalitet via oppsynet i 2020 i verneområdene knyttet til Dovre og Rondane nasjonalparkstyre. Men det er kjent at handel med fugl, reir og egg internasjonalt er et stort problem.

1.1 Temaoversikt motorferdsel i utmark

Kontrollen knyttet til motorferdsel i utmark følger en oppsatt fylkesvis plan. Dette gjelder kontroll av løypepreparering innenfor verneområdene, løyver til snøscooterkjøring og barmarkskjøring. Hovedformålet er å ha tilsyn med lovlig kjøring, blant annet å kontrollere tillatelser gitt av kommunene og verneområdestyret. Det har vært gitt 1 anmeldelse innenfor verneområdene i 2020 knyttet til motorferdsel i utmark. Dette gjelder kjøring på barmark ut til Grimsa i Grimsdalen landskapsvernområde. Med bakgrunn i corona situasjonen er det ikke gjennomført planlagt kontroll av leiekjøringsordningen i 2020 innenfor kommunene Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu. Dette var planlagt i 2020, men er nå planlagt i 2021. Totalt er det registrert få snøscooterspor som ikke er knyttet til lovlig aktivitet i verneområdene. Tillatelsene fra verneområdestyret er etterprøvbare i forhold til at trase og tidspunkt. I tillegg får oppsynet en sms melding før transporten gjennomføres. Dette fungerer bra. Den totale motorferdselen vurderes til å være stabil innenfor verneområdene.

I forvaltningsplanen for Rondane området er det definert hvilke løyper som kan maskin prepareres og til hvilket tidspunkt. Mange av disse løypene ble ikke preparert i 2020 på grunn av corona situasjonen.

1.2 Temaoversikt verneområder

Rondane er i dag en av Norges mest kjente og besøkte nasjonalparker, med tilrettelagte opplevelsespunkt. Navnet Rondane er et innarbeidet navn både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. I nasjonalparkene både Dovre og Rondane og i landskapsvernområdene

er funnene og sporene fra fortiden mange og lett synlige. Tallrike tråkk vitner om veidefolk og bosetting langt tilbake i tid, fangstgropene og ledegjerdene ligger synlige i terrenget. Fangstgroper og gamle steinbuer forteller om hvor sentral fjellet var for den første bosettingen.

Antall besøkende til nasjonalparkene er økende. I nasjonalparkene er det relativt få bygninger. Mange av disse bygningene er knyttet til fangst og jakt på villrein. I fjellområdene er det et omfattende sti og løypenett som er merket. I 2020 har antall sykklister økt betydelig knyttet til rundturen Tour de Dovre.

1.2.1 Dyreliv

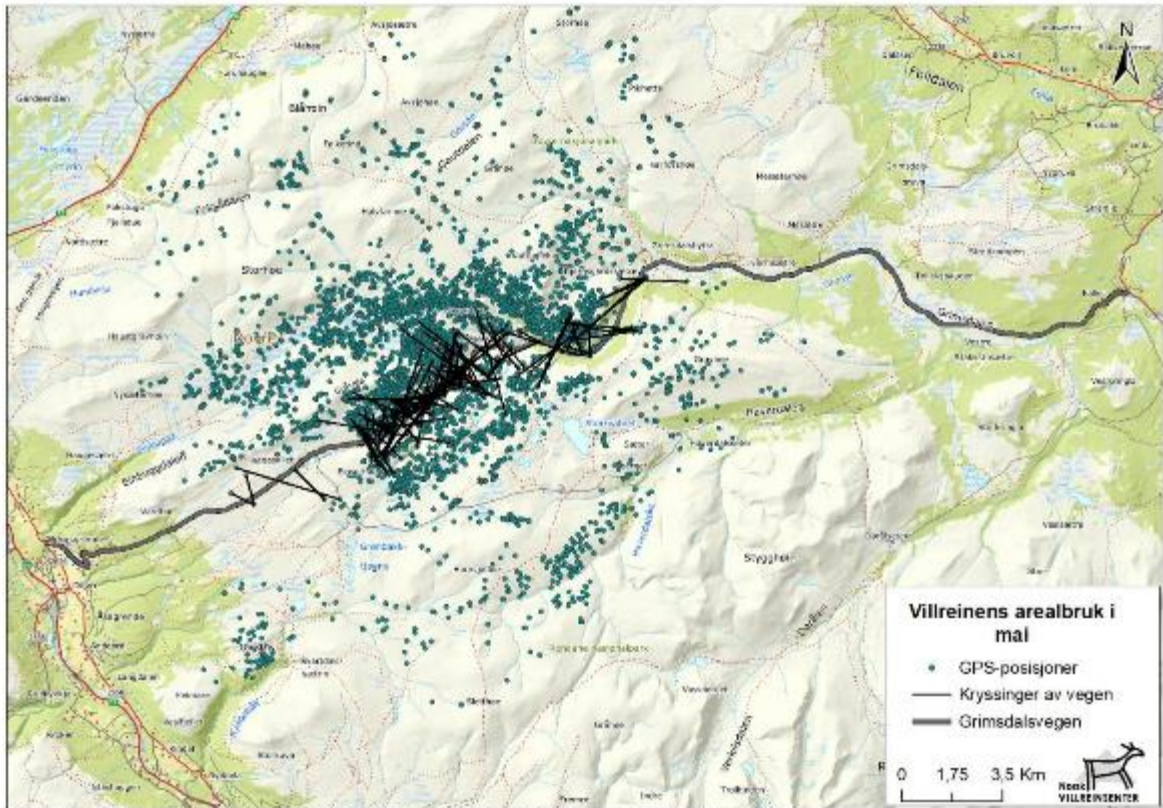
Fjellområdene får en stadig større bruk som friluftsområde. Det er derfor viktig å følge utviklingene framover knyttet til effekter på dyrelivet.

For Kongeørn er det en nasjonal registrering av hekkelokaliteter. Innenfor verneområdene er det dokumentert 3 vellykkede hekkinger i 2020. Noe som vurderes til å være stabilt. Ellers har det vært lite smånagere denne sesongen. Noe som har medført at fjellvåk, tårnfalk, dvergfalk og flere uglearter har hatt en dårlig sesong i 2020. Når det gjelder jaktfalk er det ikke meldt inn vellykkede hekkinger innenfor Dovre og Rondane nasjonalparker i 2020. Men arten er observert i nasjonalparken.

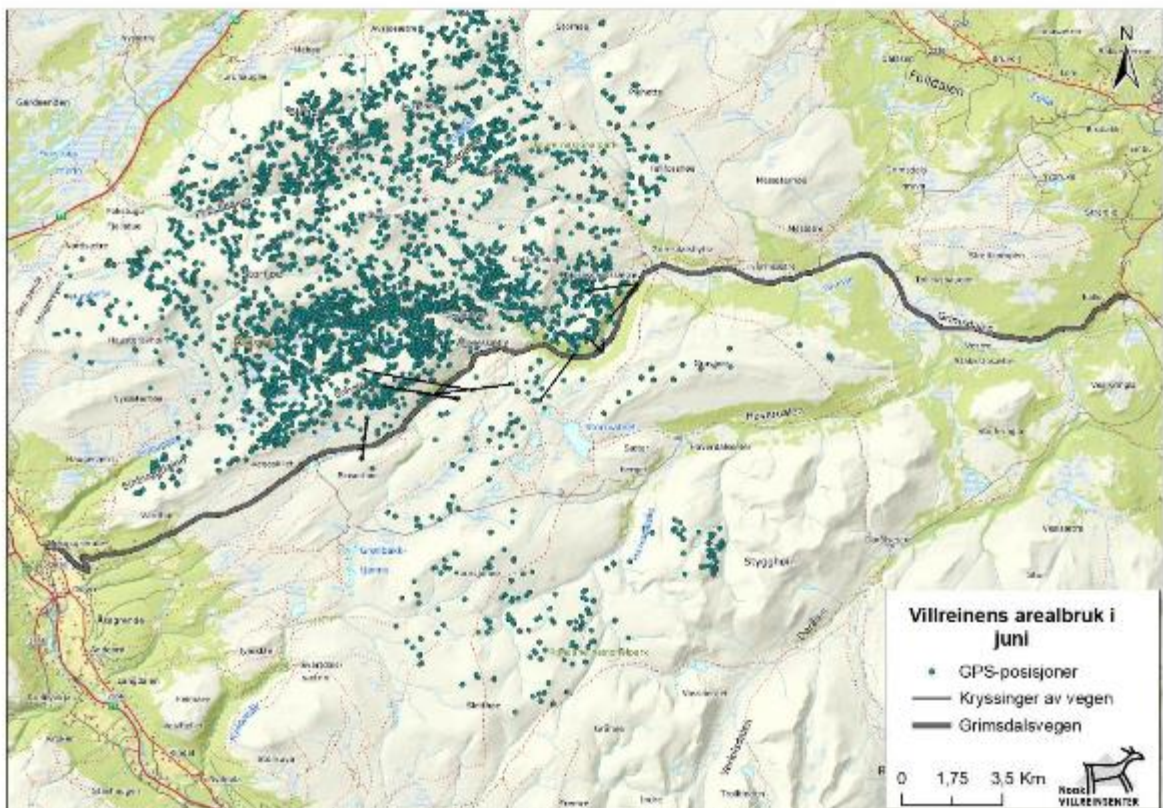
Fjellreven er en nasjonalt prioritert art. I 2020 er det ikke sikre observasjoner av fjellrev i Rondaneområdet. I det nasjonale programmet knyttet til fjellrev er det dokumentert 2 tidligere brukte hilokaliteter i Dovre og Rondane nasjonalparker. Ingen av disse var i bruk av fjellrev i 2020.

Villreinen i Rondane har betydelige utfordringer knyttet til trekkmuligheter nord-sør i villreinområdet. Trekkområdet på vestsiden av Rondane massivet mellom Vulufjell, Mysusetter, Høvringen og Dovre har vært lite brukt de siste årene. Mens villreintrekket over Rv 27 ved Muen mellom Ringebu og Vulufjell har fungert enkelte år. Det er registrert en liten villrein flokk som har krysset over veien mellom Mysusetter og Rondvassbu i 2020. De mest brukte vinterbeiteområdene for villreinen er intakte og utsatt for lite uro i denne perioden. I kalvingsperioden (10.05-10.06) er det lite folk i fjellet og forstyrrelsen av villreinen i denne perioden er liten. Men i sommerperioden har ferdselstellerne vist stor ferdselen også inn i de mest brukte sommerbeiteområdene. Villreindata viser tydelig at villreinen forandrer områdebruken når sommeren kommer. Dette er forhold som er tydelige i områdene rundt Høvringen, Mysuster-Spranget-Rondvassbu og på Venabygdsfjellet.

Spesielt de 2 siste årene har det vært tydelig at trekket over Grimsdalsveien har vært utfordrende for villreinen i sommerperioden.

Bakgrunnskart: Statens kartverk, Kartdata: Norsk institutt for naturforskning, Kartarbeid: Norsk villreinsentret Nord, mars 2020

Bakgrunnskart: Statens kartverk, Kartdata: Norsk institutt for naturforskning, Kartarbeid: Norsk villreinsentret Nord, mars 2020

Villreinkart utarbeidet av villreinsentret på Hjerkindalen

2. Bestillingsoppgaver

I tillegg til sine lovbestemte oppsynsoppgaver får SNO årlige bestillingsoppgaver fra flere forvaltningsnivå, det vil si statlig (KLD, Miljødirektoratet), regionalt (fylkesmenn, fylkeskommuner, nasjonalpark- og verneområdestyrer) og lokalt (kommuner (verneområder)) nivå.

År:		2020		
Bestiller:		Rondane-Dovre NP-styre		
Verneområder	Verneområde/ innsatsområde /lokalitet	Anslått tidsbruk i dagsverk	Rapportering (rapportformat , lagringssted for rapp., egenskapsdata ol.).	Kort rapport
Båndtvang og motorferdsel (ATV) og sykling	Hemmaldalen NR	10,00	Verneområde-loggen	Egen rapport
Ulovlig motorferdsel i utmark	Grimsdalen LVO	10,00	Rapport til sekretariatet	Gjennomført, en anmeldelse. Egen rapport for å forebygge ulovlig motorferdsel
Fjerning av ulovlig stimerking	Dovre NP	5,00	Verneområde-loggen/ årsrapp	Gjennomført
Følge opp vinterstengte veger påske /våren	Frydalen LVO, Grimsdalen LVO	5	Verneområde-loggen	Lite aktuelt pga hytteforbud (corona situasjonen)
Følge opp gitte dispensasjoner fortløpende. Vekt på byggetillatser og terrenginngrep	Alle verneområder	10	Verneområde-loggen	Alle byggetillatser er kontrollert. 3 avvik er rapportert i egen rapport.
Etablering infopunkt Rondvassbu	Rondane NP	10	årsrapport	Gjennomført
Ferdigstillelse stitilrettelegging Rondvassbu	Rondane NP	10	årsrapport	Gjennomført
Klopplegging Kampen-Putten	Rondane NP	10	årsrapport	Gjennomført
Rydde søppel primært etter gml teltplasser mellom Dørålen/Rondvassbu	Rondane NP	5	årsrapport	Gjennomført
etablering av andre infopunkt	Alle verneområder	10	årsrapport	Bidrett i henhold til ønske

Sett ut og drifte ferdsestellere	Rondane np	10	egen rapport	Gjennomført i samarbeid med NINA
Dokumenterebygningstilstand etter godkjent mal bygninger	Hemmaldalen NR	5		Se egen rapport Hemmeldalen
Legge inn data mm knyttet til bygninger i verneområdelogg	Rondane og Dovre np, Grimsdalen LVO	10	Verneområde-loggen	Gjennomført via tjenestekjøp
Registerering av dyreliv, slitasjon og msk bruk	Alle verneområder	10		Gjennomført
Følge opp organsiert ferdse sommer og vinter	Rondane NP	10	Verneområde-loggen	Lite aktuelt få tillatelser i 2020
Synlig tilstedeværelse i perioder med mye ferdse som vinterferie, påske og sommerperioden	alle verneområder	10	Verneområde-loggen	Gjennomført. Men mindre aktivitet pga hytteforbud (corona).
Bidra til øke fokus og forståelsen av et sårbar dyreliv kombinert med stor friluftsbruk	alle verneområder	10	Verneområde-loggen	Bidratt i arbeidet initiert av forvalterne

2.1 Ferdsestellere (data fra NINA)

Årstall for bruk av automatiske tellere i lokaliteter i Rondane villreinområde og med et typisk sumtall for antall passeringer forbi telleren (inn og ut) i perioden 31. juni til 1. oktober (samarbeid NINA og SNO). D=Dovre nasjonalpark. R=Rondane nasjonalpark. V=Villreinområdet sør for Fv27. * angir de tellerne der det er mindre endringer på plasseringspunkt. X=feil i data, x bak tallet angir at det er gjort en datajustering, 0=ingen målinger. I 2009 ble tellerne montert 16.-19. juli, og for å få sammenlignbare tall er de ekstrapolert tilbake til 1. juli.

Nr	NP	Teller	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	D	Pilegrimsled Foksådalen (etter T-merking)	2636x	0	0	0	1168	0	0					2891
2	D	Foksådalen mot Dovre NP (T-merka)*	0	0	1496	584	1243	1139	1384	750			939	849
3	D	Steinbuhø (mot Grimsdalshytta)	2881x	2051	2557	X	0	2269	3042x		4293			
4	D	Hageseter (mot Grimsdalshytta)	0	0	0	0	4453	0	0					3976 (estimert)
5	D	Kattuglehø (mot Grimsdalshytta)*	2486x	X	1285	1492	0	0	0					1266 (estimert)
6	R	Storrvatnet (mot Grimsdalshytta)	1974x	2468	1145	2573	0	0	0					

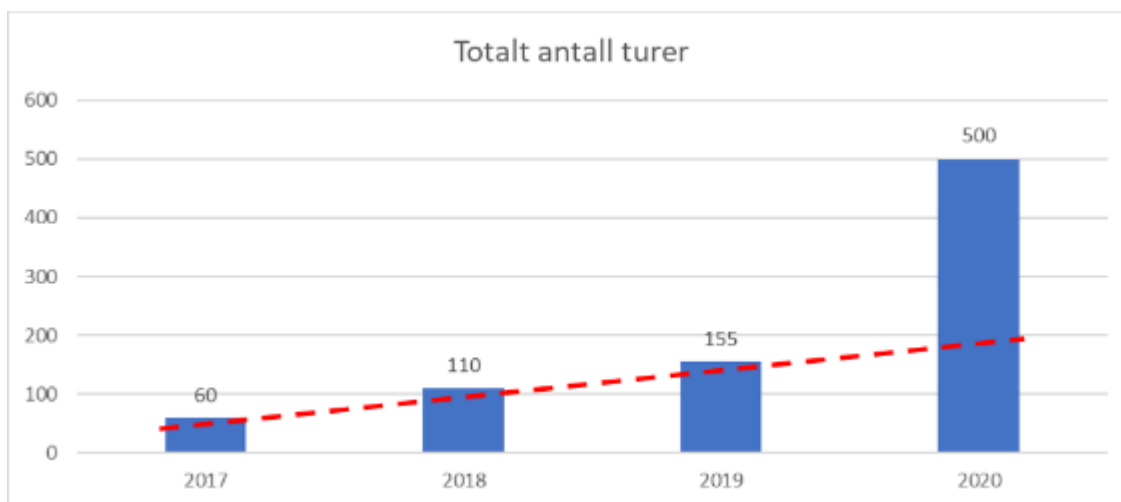
7	R	Gravhø (mot Grimsdalshytta)	1287x	2037	1324	2411	0	0	0					
8	R	Dørålseter*	6093x	X	5763	4830	0	0	0	4490	6242			
9	R	Langglupdalen (før brua)	3637x	6668	2740	3651	2834	3574	4227	2928	4204	3932		Ikke data
10	R	Langglupdalen (etter brua)	0	0	2601	0	0	0	0					
11	R	Straumbu (mot Bjørnhollia)	5540x	5043	4971	5605	0	0	0	7973			5734	
12	R	Illmandalen	0	0	0	4429	0	0	0	4569				
13	R	Mot Sletthø	1003x	776	X	X	677	1012	X		538			299
14	R	Kvannslådalen	1564x	1428	655	1411	0	0	0					
15	R	Smuksjøseter	0	10881	12395	10629	0	0	0	X	9482	10709	11821	7516
16	R	Smuksjøseter (grind)	20742x	0	0	0	0	0	0					
17	R	Kjondalen	0	0	0	2227	0	0	0	X				
18	R	Smiubelgen (fra Peer Gynt hytta)	0	0	691	1128	1059	1292	1318	1422				
19	R	Mot Peer Gynt hytta	0	0	4078	3249	0	0	0					
20	R	Randen (mot Rondvassbu)*	3119x	3667	1166	1777	1579	1443	1595				2033	780
21	R	Spranget (mot Rondvassbu)	24906x	20841	21500x	23442	22650	0	33075	X	33900	33857	29278	
22	R	Musvoldalen	1593x	911	826	754	0	0	0				242	557
23	R	Vulutjern	1210x	1189	464	628	578	1109	813					1038
24	R	Ramshøgda	4528x	3316	X	3081	0	0	0		2488		3418	2575
25	V	Mot Muen	0	0	0	4329	0	0	0					
26	V	Mot Gråhøgdbu	0	1584	2350	0	1786	1192	1331	975X			1558	1268
27	V	Frisvegen nord	0	2988x	1506	0	0	0	0		1055			
28	V	Frisvegen sør	0	2527	3334	0	0	0	0		2310			
29	V	Saubu nord	0	2397	0	0	0	0	0					
30	V	Saubu sør	0	1910x	0	0	0	0	0					
31	R	Gråhø/Steinbuhø (Høvringen)	0	0	0	0	0	2579	2460X	X				
32	R	Formokampen	0	0	0	0	0	6804	7029		5850	6544		Feil i data
33	R	Spranget Ula (Bru)	0	0	0	0	0	5299	3538	3063	3646	5529		6086
34	R	Spranget Romdvassbu (Gående)	0	0	0	0	0	X	20372	X				
35	R	Spranget Romdvassbu (Syklister)	0	0	0	0	0	X	12703	14843				

36	R	Spranget Romdvassbu (Kjøretøy)	0	0	0	0	0	X	618	446				
37	R	Formokampen (kun fra Putten)	0	0	0	0	0	0	0	2837				
38	R	Straumbu (ny trasè, traktorveg)	0	0	0	0	0	0	0	6839	6591	6049		6584
39	R	Straumbu (mot Musvolsætra, umerket sti)	0	0	0	0	0	0	0	183				
40	R	Spranget T-merka sti sørside									657			
41	R	Straumbu-Høgrenden									2258			
42	R	Glitra-Eldåbu gjennom Steinbu											572	508
43	R	Rondvassbu-Dørålseter Langholet gj.											1261	1067
44	R	Breitjønnebu											413	
45	R	Koietjønna Venabygd												776
46	R	Fremre Gjeterbu												777

Data fra NINA upublisert

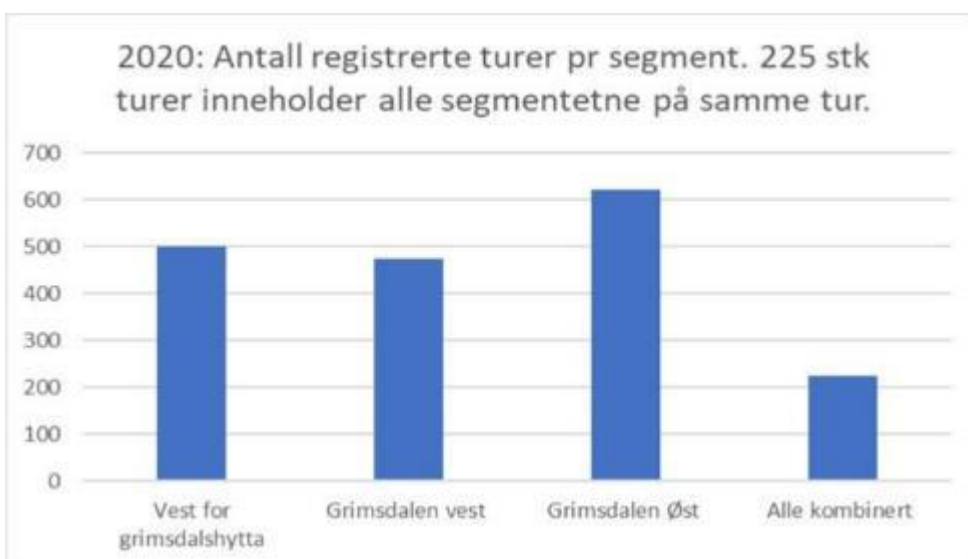
STRAVA data Grimsdalen (upubliserte data NINA)

Figuren viser uttrekk av Strava data for sykkel gjennom Grimsdalen i perioden 2016-2020. Rød linje viser forventet økning i forhold til økning i nye brukere av Strava fra det ene året til det andre. Det er en stor økning i syklistene gjennom Grimsdalen i 2020. Om dette skyldes den spesielle Norgesferie sommeren eller om det er en varig trend gjenstår å se i 2021.

Figur 1. Viser totalt antall turer registrert på Strava på sykkel gjennom Grimsdalen.

Strava har delt Grimsdalen inn i 3 segmenter, og det er noenlunde lik fordeling mellom segmentene. Dette tyder på ganske likt antall syklistene på hele strekningen gjennom dalen. Det er en tendens til noen flere sykkelturner i segmentet som er øst for Grimsdalshytta (og før Streitli).

Figur 2. Ulike Strava segment i Grimsdalen

Figur 3. Alderssammensetning for syklende i Grimsdalen fra 2017-2020.

Alle tall fra NINA (Vegard Gundersen, upbl 2020)

2.2 Kontroll tillatelser gitt av nasjonalparkstyret

Kontroll med etterlevelse av forskrifter og andre bestemmelser i verneområder er en viktig løpende oppgave. I 2020 ble samtlige dispensasjoner gitt til irreversible bygg og inngrep i 2019 kontrollert.

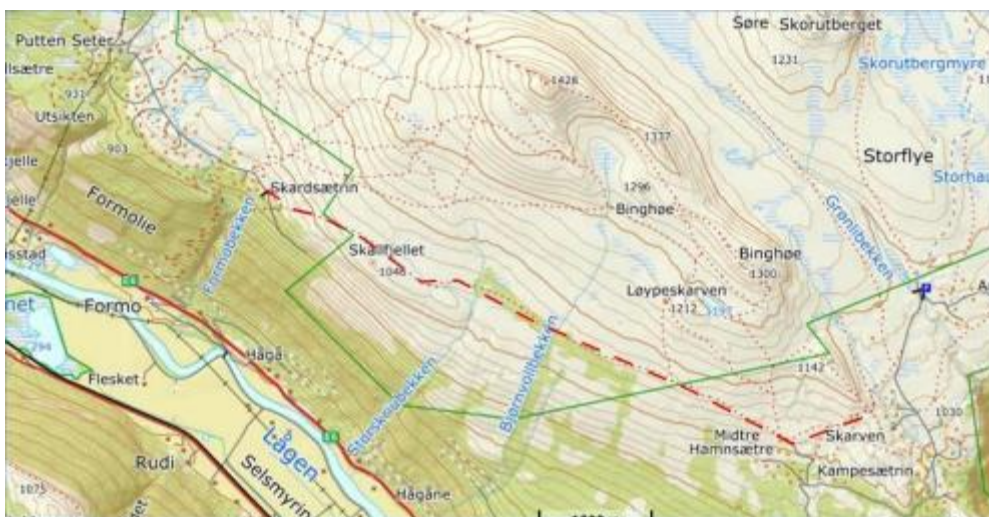
I landskapsvernområdene er det næringsvirksomhet knyttet til landbruket. Både i Grimsdalen og Frydalen er det en rekke seteranlegg. I tillegg er der en del hytter i verneområdene, de fleste i Frydalen landskapsvernområde. Kontrollen har medført 2 anmeldelser for brudd på vernebestemmelsene, og 3 avvik som er rapportert til forvaltningen.

Det er overraskende mange avvik i spesielt i Grimsdalen landskapsvernområde. Økt kontrollvirksomhet vil trolig bedre dette.

2.3 Øvrige bestilte oppgaver gitt av nasjonalparkstyret

Av størst arbeidsomfang er nå stitilretteleggingen i framkant av Formokampen mellom Skardsetra og Hamnsetra gjennomført.

Rødstiplet linje er godkjent sti.

Det ble lagt tråkkestein over en strekning på ca 250 meter. Dette er i fuktige partier av stien for å hindre skade på vegetasjonen ved økende bruk (rapporter på verneområdeloggen).

Eksempel på stråkksteiner lagt på sti Hamnsætra til Skardsetra.

I tillegg er steinsettingen av stien mot Rondeslottet fra Rondvassbu slutført.

Oppsynet har hatt god og synlig tilstedeværelse i perioder med mye ferdsel som vinterferie, påske og sommerperioden. Åpningstidene på veien fra Tjønnbakken til Spranget, Peer Gynt setervei, Grimsdalsveien og Dørålseterveien er fulgt opp både på våren og på høsten. SNO har prøvd å følge opp organisert ferdsel, men har ikke truffet noen ute i felt. Det har vært ryddet i søppel primært etter gamle teltplasser i området mellom Spranget og Rondvassbu.

2.4 Utviklingstrekk og utfordringer for verneområdene

Innspillene kommer fra rapportering fra tjenestekjøp Dovre fjellstyre, Sel fjellstyre, Ringebu fjellstyre og Sollia fjellstyre og lokalt SNO. Som det går fram av rapporteringen er utfordringene noe forskjellig i de ulike områdene. Generelt er det tilstrekkelig oppsynsaktivitet innenfor alle verneområdene. Se også årsrapport fra Hemmeldalen naturreservat.

Det er fortsatt så mange avvik knyttet til dispensasjonene som blir gitt at dette krever økt tilsyn de kommende årene i alle verneområdene. Ytterligere oppmerksomhet knyttet til endret arealbruk for villreinen er viktig å dokumentere. Ferdsmønsteret i Rondaneområdet er i endring og man ser at dette kan ha effekt på dyrelivet.

Foto: Kulturminne langs sti i Rondane

Generelt i 2021:

- Kontroll gitte tillatelser
- Kontroll ulike former for turposter (plassert ute i terrenget ikke digitalt)
- Få på plass underskilt med tidspunkt for båndtvang mm
- Øvrige underskilt må settes ut etter en plan
- Kontroll sykkel både på vei og sti
- Kontroll kulturminner hovedfokus langs merka stier
- Fortsatt stor tilstedeværelse i mye brukte områder
- Kontroll dyreliv med fokus på villrein, trekk og kalving.

Nasjonalparkene og naturreservatene:

- Kontroll motorferdsel flerårige tillatelser
- Kontroll turposter
- Fjerning av ulovlig merking og ny varding av stier som ikke lengre skal være merket. Gjelder blant annet umerka sti over Ramshøgda fra Ramshytta, sti gjennom Langholet, sti Fokstugu til Grimsdalshytta og sti ved Bløyvangen.
- Fjerne skilt som ikke er vedlikeholdt
- Fjerne nyvarding langs stier og veier
- Kontroll guiding
- Kontroll el-sykkel Spranget – Rondvassbu
- Skifte nasjonalparksilt så disse blir i tråd med ny merkevare

Grimsdalen/Dørålen/Frydalen landskapsvernområder:

- Skifte verneområdesilt
- Kontroll kjøring med bil/ATV o.l ut fra bilvei
- Bygningskontroll
- Kontroll åpningstider på veiene
- Fokus på trekkområder for villrein

Opplistingen er et innspill til bestillingsdialogen for 2021.

3. Vedlegg

Statens naturoppsyn

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@naturoppsyn.no | **Nett:** naturoppsyn.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Statens naturoppsyn (SNO) er Miljødirektoratets feltpersonell.

SNO ivaretar nasjonale miljøverdier og forebygger miljøkriminalitet. Oppgavene spenner fra kontroll og overvåking, til skjøtsel i verneområder, tilrettelegging i viktige natur- og kulturminneområder, informasjon og formidling.

SNO har også mange oppgaver knyttet til store rovdyr, både registrering av bestander, dokumentasjon av skader på husdyr og tamrein, og uttak av dyr det er gitt fellingstillatelse på. Ledelsen i SNO sitter i Trondheim, og vi har ca. 60 lokalkontor spredt over hele landet.

Årsrapport for 2020 fra SNO til styret for Hemmeldalen naturreservat

STATISTIKK

SNO lokalt:

Runa E. Skyrud (fra 1. februar) og Thomas Strømseth

Øvrig SNO-personell:

Finn Bjormyr, Arne Johs. Mortensen, Ole Knut Steinset og Erland Søgård.

Antall dagsverk verneområdeoppsyn 2020: 11

Det vises for øvrig til verneområdeloggen.

Antall km til fots: 40

Antall km på snøscooter: 177

Runa E. Skyrud
seniorrådgiver, SNO tilsyn innland

Statens naturoppsyn Trysil

Storvegen 13, 2420 Trysil

Mobil: 950 77 606

E-post: runa.skyrud@miljodir.no

www.naturoppsyn.no

www.miljodirektoratet.no

Forsidefoto: Runa E. Skyrud, SNO. Fra Nedre Hemmeldalen.

Innhold

1. Kjerneoppgaver (kontroll, tilsyn, informasjon, mv)	3
1.1 Motorferdsel i utmark	3
1.2 Ferdsel - informasjon, tilrettelegging, slitasje mm.....	5
1.3 Oppsyn og vedlikehold av installasjoner.....	6
2. Bestilte oppgaver 2020	7
2.1 Motorferdsel i utmark, båndtvang og sykling	7
2.2 Følge opp gitte dispensasjoner	7
2.3 Tilstedeværelse i perioder med mye ferdsel	7

1. Kjerneoppgaver (kontroll, tilsyn, informasjon, mv)

Statens naturoppsyn (SNO) er en avdeling i Miljødirektoratet, som utøver myndighet etter lov om statlig naturoppsyn av 21. juni 1996. Som miljøforvaltningens operative feltorgan, fører SNO tilsyn med naturtilstanden og med at bestemmelsene i miljølovgivningen blir overholdt.

SNO har ansvar for følgende lover:

- friluftsløven
- naturmangfoldloven
- motorferdselloven
- kulturminneløven
- viltloven
- laks- og innlandsfiskloven
- markaløven
- småbåtloven

De viktigste oppgavene i SNO er kontroll, informasjon og veiledning - i tillegg til registrering, dokumentasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Tilsyn med landets nærmere 3000 verneområder utgjør en sentral del av virksomheten, sammen med oppgaver innen rovviltforvaltning.

1.1 Motorferdsel i utmark

Det er årlig flere motorferdseldispensasjoner i Hemmeldalen

Dispensasjoner på snødekt mark er i stor grad knyttet til setrer, hytter og buer (frakt av bagasje, utstyr og materialer), samt oppkjøring av skiløyper. Det er et omfattende skiløypenett i deler av Hemmeldalen. Birkebeinertraséen går gjennom reservatet.

På barmark er det flere dispensasjoner for utkjøring av felt elg.

En prioritert oppgave for SNO i 2020 har vært å føre oppsyn med motorferdsel på barmark.

Det tar tid før naturen leges. Bildet viser eldre kjørespor i området ved Nedre Hemmeldalen. (Foto: Runa E. Skyrud, SNO)

Stikryss. (Foto: Runa E. Skyrud, SNO)

1.2 Ferdsel – informasjon, tilrettelegging, slitasje mm

Deler av stinettet i Hemmeldalen er mye brukt, og det er stor slitasje på enkelte av stiene. Særlig gjelder dette stinettet nær Skramstadseterområdet. Tiltak for å forebygge terrengslitasje bør vurderes på enkelte partier.

Det er et omfattende nett av skiløyper i deler av Hemmeldalen NR, mye av nettet har utgangspunkt i Skramstadsetra. Birkebeinertraseen går da også gjennom reservatet.

I Skramstadseterområdet kan det vurderes hvorvidt det kunne vært hensiktsmessig med bedre informasjon om Hemmeldalen naturreservat. Et par av de store parkeringsplassene ved Skramstadsetra kan være aktuelle for litt større tavler/installasjoner, når ny merkevare skal etableres. Her ferdes det veldig mange mennesker i løpet av året, og mange av de krysser grensa til naturreservatet enten på ski eller til fots.

Hemmeldalen er Norges største naturreservat, og inneholder en rekke verdifulle naturkvaliteter som godt kunne vært formidlet bedre ut til alle menneskene som årlig ferdes innenfor reservatets grenser og i randsonerområdene.

Skiløypekart ved Skramstadsetra. Løypene oppe til venstre går inn i verneområdet. (Foto: Runa E. Skyrud, SNO)

1.3 Oppsyn og vedlikehold av installasjoner

SNO har ansvar for oppsyn og vedlikehold med informasjonstavler og verneskilt/løveskilt. Det er SNO som setter opp nye løveskilt, med eventuelle godkjente underskilt (eks. motorferdsel forbudt). Arbeidet gjøres i henhold til vedtatt skiltpolicy, som er felles for hele Norge.

Verneskilt (løveskilt) skal i prinsippet stå der stier og veger krysser grensa til et verneområde, med andre ord der folk ferdes. Løveskilt mangler flere steder i Hemmeldalen naturreservat, det bør settes opp løveskilt ved alle stier og skiløyper som går inn i verneområdet. Videre er det behov for å bytte løveskilt av gammel type (de som viser til "Lov om naturvern"). SNO følger opp dette i 2021.

Flere av informasjonstavlene i Hemmeldalen begynner å bli bleket, SNO bytter tavler fortløpende så lenge de finnes på lager, i påvente av ny merkevare. Det er planlagt å bytte noen tavler i 2021.

Informasjonstavle ved Skvaldra hyttefelt i Ringsaker, nordvest i verneområdet. (Foto: Runa E. Skyrud, SNO)

2. Bestilte oppgaver 2020

Det vises til mottatt bestilling for 2020.

2.1 Motorferdsel i utmark, båndtvang og sykling

Bestilling: Tilsyn og kontroll med motorferdsel (ATV), båndtvang og sykling.

Det er utført motorferdseleksjoner med til sammen 5 dagsverk fordelt på sommer og vinter. Høsten 2020 ble det gjennomført kontroll av elgjegere. Det er ikke registrert avvik eller brudd på dispensasjoner for motorferdsel i 2020.

SNO har ikke observert sykling innenfor reservatets grenser i 2020. Det har heller ikke blitt observert løse hunder under besøk i reservatet.

2.2 Følge opp gitte dispensasjoner

Bestilling: Følge opp gitte dispensasjoner løpende, med vekt på byggetillatelse og terrenginngrep.

Det er utført rutinemessig besøk for flere av bygningene i naturreservatet. SNO har ikke registrert avvik fra dispensasjoner i 2020.

2.3 Tilstedeværelse i perioder med mye ferdsel

Bestilling: Synlig tilstedeværelse i perioder med mye ferdsel, som vinterferie, påske og sommerperioden. Bidra til å øke fokus på og forståelsen for et sårbart dyreliv kombinert med stor friluftsbruk.

Det er gjort forsøk på å fordele oppsynet på ulike deler av året, og i ulike deler av reservatet. Siden Birkebeineren ble avlyst, ble det noe mindre oppsyn i sør enn i et normalår. SNO har i 2020 hatt uniformert tilstedeværelse både i skisesongen, på sommerstid og i elgjakta.

Statens naturoppsyn

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@naturoppsyn.no | **Nett:** naturoppsyn.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Statens naturoppsyn (SNO) er Miljødirektoratets feltpersonell.

SNO ivaretar nasjonale miljøverdier og forebygger miljøkriminalitet. Oppgavene spenner fra kontroll og overvåking, til skjøtsel i verneområder, tilrettelegging i viktige natur- og kulturminneområder, informasjon og formidling.

SNO har også mange oppgaver knyttet til store rovdyr, både registrering av bestander, dokumentasjon av skader på husdyr og tamrein, og uttak av dyr det er gitt fellingstillatelse på. Ledelsen i SNO sitter i Trondheim, og vi har ca. 60 lokalkontor spredt over hele landet.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Dovrefjell nasjonalparkstyre

Deres ref: 2019/3019

Vår ref: Martine Hårstad
Sted: Hjerkin
Dato: 25.01.2021

Årsrapport for tjenestesalg - informasjonsarbeid for Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Arbeid gjennomført av Norsk villreinsenter i perioden 1. april 2020-31.12.2020

Forarbeid og skriving av kommunikasjonsplaner

Kommunikasjonsplanene kommer til å være førende for alt arbeidet informasjonsrådgiver gjør for nasjonalparkstyrene. Det er derfor lagt ned mye jobb for at dette skal bli et brukervennlig og godt verktøy.

For Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og tilliggende verneområder:

Informasjonsrådgiver har i perioden jobbet tett med Asgeir Meland som har ført besøksstrategien i pennen, og sammen med ham og på egen hånd gjennomført flere møter og besøk. Under følger en liste med navn på bedrift og hvor møtene fant sted:

Dovrefjell adventures, Dombås
Trollbinde, Dombås
Bedriftene over Dovrefjell, Hjerkin
Visit Northwest, Molde
Nasjonalparkriket, Otta og Dombås
Visit Oppdal og Trøndelag reiseliv, Oppdal

Det ble også gjennomført et møte med Miljødirektoratet i Trondheim, her stilte både Asgeir Meland, Carl S. Bjurstedt og Martine Hårstad. I siste fase av skrivearbeidet ble besøksstrategien i sin helhet, inkludert kommunikasjonsplanen, sendt til Marit Vorkinn i Innlandet fylkeskommune. Her fikk vi mange gode innspill som ble implementert i strategien.

Besøksstrategien ble faglig godkjent av Miljødirektoratet og sendt til høring før jul 2020, med høringsfrist 15. februar.

For Dovre nasjonalpark:

Kommunikasjonsplanen for Dovre nasjonalpark er bygd opp på samme måte som planen for Dovrefjell, men tilpasset området. I dette arbeidet har informasjonsrådgiver gjennomført bedriftsbesøk sammen med nasjonalparkforvalter Trond Stensby hos følgende bedrifter:

Hjerkinn fjellstue
Fokstugu fjellstue
Dovregubbens hall
Folldal gruver
Folldal fjellstue
Bergseng seter
Grimsdalshytta
Hagester turisthytta og camping

Besøksstrategien, inkludert kommunikasjonsplan, for Dovre ble sendt til faglig godkjenning i Miljødirektoratet før jul 2020.

I forbindelse med arbeidet med kommunikasjonsplanene ble informasjonsrådgiveren invitert til å holde et innlegg under en forvaltersamling på Lillehammer. Dette ble gjennomført via Teams.

Besøksrettet nettside for Rondane nasjonalpark

I løpet av perioden har det blitt jobbet tett med Trollbinde som er ansvarlig for de tekniske løsningene på nettsiden. Det meste av innholdet var klart før årsskiftet og det er forventet at siden skal være ferdig i løpet av første del av 2021. Her har flere bidratt, deriblant nasjonalparkforvalter Eirin Berge, SNO ved Finn Bjormyr og Espen Rusten og Raymond Sørensen fra Norsk villreinsenter Nord. Når besøksstrategien for Dovre er godkjent skal dette bli en felles side for Rondane og Dovre nasjonalparker .

Besøksrettet nettside for Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder

Denne siden ble påbegynt samtidig som Rondane-siden, og det er bygget en foreløpig struktur. Det videre arbeidet vil bli påbegynt i februar 2021.

Sosiale medier

For Rondane og Dovre er det blitt opprettet nye instagram- og facebookkontoer da dette ikke fantes fra før. For Dovrefjell sin del har informasjonsrådgiver tatt over ansvaret for de eksisterende kontoene. På Instagram har det blitt lagt ut innlegg jevnlig, mens det har vært stille på facebooksidene. Dette vil ta seg betraktelig opp når nettsider og planer er godkjent, og oppe og går. Informasjonsrådgiver mener at dette er et viktig satsingsområde. Det må også nevnes at det er opprettet en intern facebookgruppe for bedrifter på Dovrefjell og at det skal opprettes grupper for de øvrige områdene.

Møte for moskusguider og andre interesserte

Helt i starten av perioden gjennomførte informasjonsrådgiver i samarbeid med SNO et informasjonsmøte for moskusguider på Hjerkinn fjelltrue. Dette ble godt mottatt og skal videreføres.

Samarbeid med reiselivet - destinasjonsselskap og enkeltbedrifter

I besøksstrategiene er det lagt opp til samarbeid med reiselivet rundt oss. Dette er vi i gang med både på destinasjonsnivå og bedriftsnivå. Vi har hatt jevnlig dialog med flere av

destinasjonsselskapene, og har begynt å se på et konkret prosjekt sammen med Hageseter turisthytte og camping. Dette arbeidet følges opp i 2021.

Mvh

'Y_ rv-L W-u

Raymond Sørensen

Daglig leder

Norsk villreinsenter Nord

ST 11/2021 Delegerte vedtak

DS 1/2021 Delegert sak - Frydalen LVO - dispensasjon for bruk av snøscooter til utkjøring av åte og tilsyn med jervbås – Kvamsnysetrin 2020/13593 11. des 2020 00:00:00

DS 2/2021 Delegert vedtak. Hemmeldalen naturreservat - dispensasjon - motorferdsel 2021 - 2023 - snødekt mark -Skramstadsætra til Stensjøen 2020/12835 26. nov 2020 00:00:00

DS 3/2021 Delegert sak - Grimsdalen LVO - tillatelse - motorferdsel - 2021 - 2023 - snødekt mark - ettersyn av Haverdalseter turisthytte 2021/1085 22. jan 2021 00:00:00

DS 4/2021 Delegert sak -Rondane NP, Grimsdalen og Dørålen LVO - dispensasjon og avslag - motorferdsel 2021 - kjentmannskøyning 2020/12695 25. jan 2021 00:00:00

DS 5/2021 Delegert sak - Rondane NP - tillatelse - motorferdsel - 2020 - 2021 - snødekt mark - Korstadbu ved fremre Vulutjønn - Anders Anne 2020/13232 5. jan 2021 00:00:00

DS 6/2021 Delegert sak. Hemmeldalen NR - tillatelse - motorferdsel - 2021 - 2023 - snødekt mark - transport til Helgetjernsbua - Kiær Mykleby 2021/1107 27. jan 2021 00:00:00

DS 7/2021 Delegert sak - Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel - 2020 - snødekt mark - Einbuggdalen - Storhøa - Breijordet 2020/13188 1. des 2020 00:00:00

DS 8/2021 Delegert sak-Rondane nasjonalpark - Dispensasjon-Bruk av drone ved telling av rein - Rondane nord villreinutvalg 2021/587 25. jan 2021 00:00:00

DS 9/2021 Delegert sak. Hemmeldalen NR - tillatelse - kjentmannstur - Norsk Folkehjelp Rena 2020/718 29. jan 2021 00:00:00

ST 12/2021 Referatsaker

Henvendelse om toalett ved Spranget - Rondane NP 2020/7052

Høring - kartlegging og verdsetting av friluftsområder 2021/1122

Tildelte midler drift og planarbeid 2021 - kap 1420 post 21 2020/11067

Tillatelse til bruk av jervbås - Grimsdalen LVO - 2020 - 2021- Hege Paulsen og Kjetil Streitlien 2020/13800

Administrativ uttale - Rondane NP - Frydalen LVO - Høring - kartlegging og verdsetting av friluftsområder 2021/1122

Opprettholder vedtak - ny frist - Frydalen LVO - riving av tilbygg til seterhus på Byrsetra gbnr 290/1 - Hanne Hvattum 2019/3866

Varsel fra Miljødirektoratet - "Faglig vurdering av mulige nye nasjonalparkområder" - ønskes orientert på førstkomende styremøte 2021/1582

Uttale til høring. Besøksstrategi for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og øvrige verneområder i Dovrefjell 2020/13340

Tildelte midler til tiltak 2021 - kap 1420 post 31 2020/11067

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre - Endelig møtereferat rådgivende utvalg +presentasjoner 2020/3971

Informasjon om ny nasjonalparkstyre.no 2020/13799

**Rondane NP - Myldingi NR - hogst og motorferdsel - saken avsluttet
2021/301**

Rondane NP - Grimsdalen LVO - svar - dieselfrie turisthytter 2021/949

**Hemmeldalen NR - administrativ uttale - reguleringsplan - Birkenåsen -
Åmot kommune 2020/13962**

**Uttalelse øvelse Norsk Folkehjelp Rena i Hemmeldalen naturreservat
2020/718**

**Hemmeldalen NR. Til anmodning om rekvisisjon av øvingslende for
Patruljekurs Vinter 2020/13826**

**Delegering av myndighet etter naturmangfoldloven til statsforvalterne
og nasjonalpark- og verneområdestyrer 2021/721**

**Tilbakemelding på kjørerapporter fra 2020 - transport til og fra Peer Gynt
hytta 2020/3833**

**Avgjørelse i klagesak - Rondane NP - transport til og fra Peer Gynt hytta
- Knut Olstad 2020/3833**

Vedr. ultraløpet Rondane100 august 2021 2020/1440

Underretning til klager - anmeldt forhold 2019/6533

ST 13/2021 Eventuelt

Arkivsaksnummer: 2020/12695-12

Saksbehandler: Eirin Berge

Dato: 03.02.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	14/2021	10.02.2021

Klage - Motorferdsel 2021-forberedende klagebehandling - Røde Kors hjelpekorps

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i forvaltningsloven § 33 opprettholder Rondane-Dovre nasjonalparkstyre delegert vedtak datert 25.januar 2021 om motorferdsel i forbindelse med kjentmannstur for Dombås-, Lesja-, og Brennhaug Røde Kors hjelpekorps.

Saken blir sendt til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Det påklagede vilkåret om 8 skutere og ønske om å få endret dette til 12 er vurdert. I klagen er det ikke lagt fram nye opplysninger som er av en slik art at vedtaket datert 25.januar 2021 burde endres.

Søknaden fra Dombås-, Lesja-, og Brennhaug Røde Kors hjelpekorps er behandlet på en lovmessig måte, basert på eksisterende kunnskap om villreinen sin arealbruk og ferdsel i verneområdene. Deler av leveområdet er gått ut av bruk som følge av etablering av barrierer for trekkveger og at villreinen unnviker å bruke areal med stor ferdsel. Villreinen er en sentral del av verneformålet for nasjonalparkene, og hensynet til verneformålet skal veie tyngst i slike saker.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Klage - Rondane NP - Grimsdalen LVO - Dørålen LVO - kjentmannskøyering - Brennhaug - Lesja og Dombås Røde Kors Hjelpekorps
- 2 Delegert sak -Rondane NP, Grimsdalen og Dørålen LVO - dispensasjon og avslag - motorferdsel 2021 - kjentmannskøyering
- 3 Uttalelse til søknad - Rondane NP - Grimsdalen LVO - Dørålen LVO - kjentmannskjøring - Brennhaug, Lesja og Dombås Røde kors
- 4 Uttale kjentmannstur Røde Kors
- 5 Søknad - Rondane-Dovre NP - dispensasjon - motorferdsel 2021 - kjentmannskøyering
- 6 Retningslinjer for redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og verneområder 15.mai 2020

Saksopplysninger

Dombås-, Lesja- og Brennhaug Røde Kors hjelpekorps søkte den 16.november 2020 om tillatelse til motorferdsel i Rondane nasjonalpark, Grimsdalen landskapsvernområde og Dørålen landskapsvernområde i forbindelse med en kjentmannstur som er planlagt i mars 2021.

Saken ble sendt på høring til Villrennemda for Rondane og Sølnekletten og til Rondane nord villreinutvalg . Den 25.januar 2021 ble følgende delegerte vedtak gjort:

«Dombås, Brennhaug og Lesja Røde Kors hjelpekorps får med dette dispensasjon til motorferdsel på snødekt mark for kjentmannstur i deler av Rondane nasjonalpark, Dørålen- og og Grimsdalen landskapsvernområder. Motorferdselen er godkjent langs følgende skiløyper som ifølge forvaltningsplanen stikkes/prepareres i forbindelse med påsken: løype nr 49,2,4,50,3,6,5 og 7. Det gis også dispensasjon til motorferdsel gjennom Døråslglupen hvor DNT Oslo og omegn stikker løypa når det er dårlige snøforhold lenger øst. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 ,1.ledd, 1.alternativ.

1. *Det gis avslag på motorferdsel som omsøkt fra Dørålseter mot Dørålsflyin og Rauhamardalen over Djupdalen og mot sørvest over Sletthø – Langetjønn – forbi Brennø tilbake til Eftansåi. Motorferdsel her i omsøkt tidsrom er vurdert å kunne påvirke verneverdiene nevneverdig. Naturmangfoldllovens § 48 1.ledd, 1.alternativ anses ikke oppfylt og dispensasjon kan derfor ikke gis.*

Følgende vilkår gjelder for vedtaket punkt 1 over :

- i. Dispensasjonen gjelder for 1 dag i perioden fra dispensasjonens vedtakstidspunkt og frem til og med 17.mars 2021 innefor kl 9-17.*
- ii. Dispensasjonen gjelder for inntil 8 snøskutere og inntil 15 personer. Alle skutere skal ha et eksemplar av denne tillatelsen om det blir gjennomført kontroll i området.*

- iii. Alle snøskutere skal være tydelig merket med Røde Kors sin logo.*
- iv. Alle snøskutere skal kjøre samlet og følge samme spor på hele turen.*
- v. Det stilles som krav at Statens naturoppsyn eller andre som de utpeker skal være med på turen.*
- vi. En uke før aktiviteten skal gjennomføres skal SNO/fjellopsynet kontaktes for å avklare endelig kjørerute vurdert opp mot informasjon om villreinens tilhold på tidspunktet. Legges godkjent kjørtrasé om av hensyn til villrein skal sekretariatet i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre varsles. «*

Den 26.januar 2021 sender Røde Kors følgende epost:

«Brennhaug, Lesja og Dombås Røde Kors Hjelpekorps tar vedtaket til etterretning. Vi vil imidlertid påpeke at beredskapen i denne delen av Rondane blir betydelig svekket. Dette er noe vi har videreformidlet til våre oppdragsgivere som er: Oppland Røde Kors, Politiet Innlandet, samt Hovedredningsentralen.

Vi ser at saksbehandler nevner at Dombås Røde kors stikker løypa fra Eftansåe til Vegaskillet (Storbekkløypa) løype nr 50 - denne blir ikke stikket hverken av Dombås eller Brennhaug Røde Kors Hjelpekorps.

På bakgrunn av vedtaket, samt uttalelser fra Villreinnemda Rondane og Sølnekletten og Villreirutvalget Rondane nord: Vi mener at kjøreruten ikke vil medføre noe større belastning for villreinen om skuterantallet blir øket fra 8 til 12 på den gitte tillatelsen. Det vil blir 4 skutere per korps, noe som vi mener er nødvendig i henhold til dagens situasjon til Covid 19, og egen sikkerhet. I tillegg trenger de nye medlemmene kjennskap til området som det ble gitt tillatelse til.

Vi søker hermed om at skuterantallet blir øket fra 8 til 12 på denne kjentmannsturen som blir gjennomført lørdag 13. mars»

I telefonsamtale med leder av Dombås Røde kors hjelpekorps den 3. februar 2021 ble det opplyst at Dombås Røde Kors har 5 nye medlemmer som ikke er kjent i områdene. I tillegg ble det opplyst at når Dombås Røde Kors stikker de løypene i området som de har ansvar for kjøres det med 3 snøskutere. Det kjøres når løypene stikkes, alle løypene gjennomkjøres etter snøvær med tilsvarende antall snøskutere og det kjøres også med 3 snøskutere når stikkene samles inn igjen.

Det har også vært tatt kontakt med leder for Lesja Røde Kors hjelpekorps pr telefon den 4.februar 2021. Det ble opplyst at Lesja Røde kors har 11 nye medlemmer. Ingen av disse er godkjente for «skarpe» oppdrag, dvs redningsoppdrag. Totalt for alle 3 hjelpekorpsene ble det opplyst at det var 17 nye medlemmer.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Vedtekter for nasjonalparkstyret

12. Klageadgang, klageinstans og klagebehandling

Fylkesmannen har klagerett på vedtak fattet av nasjonalparkstyret jf. naturmangfoldloven § 62 tredje ledd siste setning. For øvrig gjelder de alminnelige regler om klageadgang. Klage på vedtak truffet av styret, må vurderes/klagebehandles av styret med mindre det er avtalt at saken kan behandles av AU/forvalter. Dersom vedtak truffet av AU/forvalteren etter delegert myndighet påklages, skal klagen vurderes/klagebehandles av styret/arbeidsutvalget før den eventuelt sendes over til Miljødirektoratet som endelig klageinstans. Miljødirektoratet er endelig klageinstans for vedtak som treffes av styret/ forvalter som forvaltningsmyndighet.

Forvaltningsloven

§ 28

Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen).

§ 29

Fristen for å klage er 3 uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Skjer underretningen ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort.

§ 33

Om forberedelse m.m. av klagesaker gjelder kapittel IV og V tilsvarende, når ikke annet følger av reglene i denne paragraf.

Underinstansen skal foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Den kan oppheve eller endre vedtaket dersom den finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken, jfr. dog § 31.

Når noen reknes som motpart i saken skal underinstansen varsle vedkommende snarest mulig, jfr. likevel § 16 tredje ledd. Samtidig skal settes frist for å gi uttalelse. Varsles klagemotparten ved brev, skal kopi av klagen vedlegges med mindre parten etter § 19 kan nektes adgang til den.

Blir det ikke truffet avgjørelse som nevnt i annet ledd, skal sakens dokumenter sendes klageinstansen så snart saken er tilrettelagt. Dersom underinstansen gir til klageinstansen uttalelse som partene kan kreve å få se uten hinder av § 19, skal den sende kopi til partene med mindre Kongen er klageinstans.

Klageinstansen skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Den kan pålegge underinstansen å foreta nærmere undersøkelser m.m.

Verneformål – forskrift

Formålet med vernet i Grimsdalen landskapsvernområde er angitt i verneforskriftens § 2:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet med vernet i Rondane nasjonalpark er angitt i verneforskriftens § 2:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet med vernet i Dørålen landskapsvernområde er angitt i verneforskriftens § 2:

Formålet med opprettelsen av Dørålen landskapsvernområde er å ta vare på et fjellområde som utgjør en del av leveområdene til villreinen i Rondane, spesielt viktige trekkområder, og å ta vare på et særpreget landskap med tilhørende planteliv, dyreliv, landskapsformer, geologiske forekomster og kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Motorisert ferdsel i disse verneområdene er i utgangspunktet forbudt, jf. verneforskriftenes § 3 pkt 6.1 (Rondane nasjonalpark), § 3 pkt 5.1 (Grimsdalen landskapsvernområde) og § 3 pkt 5.1 (Dørålen landskapsvernområde). Forskriftene åpner for motorisert ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings, brannvern-, og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels og forvaltning som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Øvelseskjøring for det nevnte formål må ha særskilt tillatelse.

Verneforskriftene har ingen særskilte dispensasjonshjemler for omsøkt aktivitet og søknaden behandles etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon fra vernevedtak.

Forvaltningsplan

s.92

Redningstjeneste

Praksis her skal være i tråd med retningslinjer gitt av Direktoratet for naturforvaltning i brev av 01.03.99.

Øvelses- og utdanningsvirksomhet i forbindelse med redningstjeneste skal ikke tillates i verneområdene, men legges til andre områder. Kjentmannskjøring kan få dispensasjon etter en plan som omfatter berørte redningsorganisasjoner over et større område. Planen skal være godkjent av politimestrene og søknad sendes gjennom den politimester som har koordineringsansvar for naturoppsyn i verneområdene. Forvaltningsmyndigheten skal legge hensynet til verneverdiene til grunn for behandling av søknad. Det er viktig at det legges en realistisk behovsvurdering til grunn. Kjentmannskjøring bør arrangeres i samarbeid med fjelloppsyn/naturoppsynet og disse skal trekkes inn i planleggingen og gjennomføringen.

Klima – og miljødepartementet har den 15. mai 2020 sendt ut brev om «Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøscooter i utmark og i verneområder» som gir føringer for søknader om kjentmannsturer i verneområder og som erstatter tidligere retningslinjer.

Naturmangfoldloven

Denne saken må i tillegg vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmfør § 7.

Presedens

Man sier at en avgjørelse har skapt presedens når den senere kan bli lagt til grunn i andre lignende tilfeller. Presedens brukes både om avgjørelser fattet av forvaltningen og om rettsavgjørelser.

Vurdering

Eposten fra hjelpekorpsene er formulert som en søknad om endring av et gitt vilkår i det delegerte vedtaket. Det er i vedtaket gitt anledning til å benytte 8 skutere og hjelpekorpsene ønsker å få endret dette vilkåret til å bruke 12 skutere – 4 skutere for hvert hjelpekorps.

Sekretariatet har informert Røde Kors hjelpekorps om at saken behandles som en klagesak etter forvaltningslovens regler og at klagesaken blir behandlet i styremøte 10.februar 2021.

Dombås-, Lesja-, og Brennhaug Røde Kors hjelpekorps er part i saken, og har derfor klagerett etter forvaltningsloven § 28. Klagen er sett fram i rett tid, jf. forvaltningsloven § 29. Klagen kan tas opp til behandling.

Den omsøkte motorferdselen er søknadspliktig, Hjemmelen i naturmangfoldlovens § 48, 1.ledd, 1.alternativ skal i første rekke anvendes på forbigående forstyrrelser, eller

bagatellmessige inngrep. Motorferdsel regnes som en forbigående forstyrrelse og søknaden er vurdert etter dette, jf. også retningslinjer fra Klima- og miljødepartementet

Søknaden er etter nasjonalparkforvalteren sin vurdering behandlet basert på eksisterende kunnskap, gjeldende verneregler i verneforskriftene, retningslinjer i forvaltningsplanen og retningslinjer gitt av Klima- og miljødepartementet, samt miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.

Som det delegerte vedtaket viser ble det gitt dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med kjentmannstur langs traséer som ikke var i henhold til det som var omsøkt. Eposten fra hjelpekorpsene fremmer ingen klage på dette punkt. Det ble i vedtaket gitt flere vilkår blant annet hvilket antall snøskutere som kunne brukes på kjentmannsturen. Det er dette vilkåret om antall snøskutere tillatt som er gjenstand for klage og som er ønsket endret til 12 snøskutere.

Etter forskrift om Rondane nasjonalpark § 2 er formålet med opprettelsen av nasjonalparken å ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde som inneholder høyfjellsøkosystemer med egenart og variert biologisk mangfold. Formålet er videre blant annet å ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane. I formålsbestemmelsene for Grimsdalen og Dørålen landskapsvernområder er hensynet til villreinen på forskjellige måter framhevet som en del av verneformålet.

Motorferdsel i utmark er i utgangspunktet forbudt og det er en målsetting å redusere dette til et minimum, bl.a. av hensynet til villreinen i Rondane. I verneforskriften for Rondane nasjonalpark og landskapsvernområdene er det åpnet for at det kan gis tillatelse til motorferdsel på snødekt mark for enkelte formål, blant annet utkjøring av saltstein og transport av brensel, varer materialer utstyr og proviant, motorferdsel i forbindelse med stikking/kvisting av skiløyper som er godkjent i forvaltningsplan og i forbindelse med drift av turisthytter. En slik regulering er et resultat av det forvaltningsskjønn som utøves i samband med opprettelsen av verneområdet. Også i disse sakene skal forvaltningsmyndigheten gjøre en avveing og at forvaltningsmyndigheten "kan" gi tillatelse, innebærer ikke at søker har krav på å få en tillatelse selv om søknaden faller inn under den gjeldende bestemmelsen. I de nevnte sakene knyttet til motorferdsel og transport blir som regel forvaltningsplanens retningslinjer fulgt. I området hvor kjentmannsturen skal gjennomføres ligger Grimsdalshytta turisthytte, Øvre og Nedre Dørålseter turisthytter og Haverdalen turisthytter. Lenger sør ligger Bjørnholla og Rondvassbu turisthytte. Det er også, buer og setre, og flere skiløyper som blir stikka i sentrale deler av området knyttet til påsken. Rondaneområdet er et område som brukes av friluftslivet også vinterstid.

Samlet sett innebærer dette at det er en del ferdsl - også motorferdsel, i verneområdene vinterstid, særskilt knyttet til påsken.

Det var søkt om å bruke 15 snøskutere på kjentmannsturen, jf. søknad av 16.november 2020. Vedtaket som er gitt innebærer at det gis anledning til å bruke 8 snøskutere. Vilket er satt for å redusere ulempene aktiviteten kan påføre villreinen om den påtreffes. I terreng som er krevende vil avstand mellom snøskuterne bli større og forstyrrelsen vil av den grunn kunne øke. Situasjonen for villreinen i Rondane er at den allerede har mistet viktige funksjonsområder og trekkveier i Rondane-Dovre området. Det vises også til at både

villreinutvalget og villreinnemnda har uttalt seg negativ om antall snøskutere som var omsøkt (15) som er 3 mer enn det klager nå vil bruke (12).

I vedtaket ble det gitt vilkår om at kjentmannsturen skal foregå langs de stikka løypene. Løypene stikkes fra fredagen før palmesøndag som i 2021 er 19.mars. Det er Brennhaug- og Dombås Røde kors hjelpekorps som stikker løypene (med unntak av nr 50 som opplyst i epost fra klager). Ved stikking benyttes 3 skutere. Ved stort snøfall kjøres det gjennom løypene med 3 skutere, og ved innsamling av stikk/kvist senest 4 dager etter 2.påskedag benyttes også 3 skutere. Dette innebærer at det til sammen brukes 9 skutere ved stikking av skiløyper hvert år når dette gjøres i tilknytning til påsken.

Lesja Røde kors hjelpekorps har ikke ansvar for stikking av skiløyper i dette området, Opplysninger fra sekretariatet i Dovrefjell nasjonalparkstyre viser at det i verneområdene her kun er kjentmannsturer hvert 4.år. I henhold til gitte opplysninger har hjelpekorpsset 11 nye medlemmer som pr. i dag ikke er godkjent for skarpe oppdrag (redningsoppdrag).

Det har blitt gitt flere dispensasjoner til kjentmannsturer for de lokale hjelpekorpsene i de store verneområdene i Rondane, både i 2013, 2014, 2016 og 2018. Områdene er mye brukt til friluftsliv og skal redningstjenesten være i stand til å ivareta både egen sikkerhet og redde liv ved redningsoperasjoner vil en være avhengig av å være kjent i områdene. Det legges til grunn at kjentmannskjøring i de store verneområdene i Rondane vil skje jevnlig i årene som kommer – slik det også har vært siden 2013. Det vises til retningslinjene fra Klima- og miljødepartementet hvor det står:

«Innenfor vernede områder er utgangspunktet i de fleste verneområder at øvingskjøring er forbudt. Det er et overordnet mål i verneområder å redusere motorisert ferdsel til et minimum, derfor skal slik ferdsel begrenses til det som er strengt nødvendig. For å være i stand til å redde liv og ivareta egen sikkerhet ved redningsoperasjoner, vil imidlertid redningstjenesten til en viss grad være avhengige av mulighet for øvingskjøring og i praksis særlig kjøring for å bli kjent ("kjentmannskjøring") innenfor verneområder.»

Motorferdslen og forstyrrelsen denne gir skal veies opp mot verneverdiene. Motorferdselen i en nasjonalpark og andre verneområder skal begrenses til det som er strengt nødvendig og formålet med verneområdene er å ivareta villreins arealer. Omfanget av annen ferdsel og motorferdsel i Rondane er på tider av året stor, og sett opp mot den samla belastningen (nml § 10) villreinen i Rondane utsettes for over tid, anses vilkåret om bruk av 8 snøskutere å være nødvendig. At flere av hjelpekorpsene allerede er kjent i området og årlig gjennomfører turer i perioden før og etter påsken med inntil 9 skutere (fordelt på 3 dager), samt at flere av de nye medlemmene ikke pr i dag kan brukes i redningsoppdrag (mangler godkjenning) tilsier også at 8 snøskutere bør være tilstrekkelig. RKH ikke kan påregne å få dispensasjon for kjentmassturer til alle nye medlemmer til enhver tid. Hjelpekorpsset må ha et utvalg av medlemmer som er kjent, og eventuelt rullere hvem som deltar på kjentmannsturene, for å redusere omfanget av motorferdselen.

Konklusjon

Nasjonalparkforvalter viser til vurderingene ovenfor og kan ikke se at klagen frembringer nye momenter som ikke var kjent på vedtakstidspunktet.

Søknaden er behandlet basert på eksisterende kunnskap om villreinen sin arealbruk og ferdsel i verneområdene. Deler av leveområdet er gått ut av bruk som følge av etablering av barrierer for trekkveger og at villreinen unnviker å bruke areal med stor ferdsel. Villreinen er en sentral del av verneformålet for nasjonalparkene, og hensynet til verneformålet skal veie tyngst i slike saker.

Nasjonalparkforvalter tilrår at klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig klagebehandling.

Fra: Wiggo Vasshaug Hansen[bakermester@hotmail.com]

Sendt: 28. jan 2021 17:31:29

Til: Berge, Eirin

Kopi: post.innlandet@politiet.no; Ole-Johan Dyste; Jane Kristiansen; Områdeleder Nord-Gudbrandsdalen - Anita Helen Abelstad; post@hovedredningssentralen.no; Dovre kommune; Stian Wernberg; Ole Fredrik Hage; asbjørn espeseth; Vorkinn, Marit; hans.arneklevi@gmail.com; Postmottak SFIN; dovre@fjellstyrene.no; Finn Bjormyr; Stensby, Trond; tore.larsson@fjellstyrene.no; Wiggo Vasshaug Hansen

Tittel: Vs: Delegert sak -Rondane NP, Grimsdalen og Dørålen LVO - dispensasjon og avslag - motorferdsel 2021 - kjentmannskøyning

---

Brennhaug, Lesja og Dombås Røde Kors Hjelpekorps tar vedtaket til etterretning. Vi vil i midlertid påpeke at beredskapen i denne delen av Rondane blir betydelig svekket. Dette er noe vi har videreformidlet til våre oppdragsgivere som er: Oppland Røde Kors, Politiet Innlandet, samt Hovedredningssentralen.

Vi ser at saksbehandler nevner at Dombås Røde kors stikker løypa fra Eftansåe til Vegaskillet (Storbekkløypa) løype nr 50 - denne blir ikke stikket hverken av Dombås eller Brennhaug Røde Kors Hjelpekorps.

På bakgrunn av vedtaket, samt uttalelser fra fra Villreinnemda Rondane og Sølnekletten og Villreinutvalget Rondane nord: Vi mener at kjøreruten ikke vil medføre noe større belastning for villreinen om skuterantallet blir øket fra 8 til 12 på den gitte tillatelsen.

Det vil blir 4 skutere per korps, noe som vi mener er nødvendig i henhold til dagens situasjon til Covid 19, og egen sikkerhet. I tillegg trenger de nye medlemmene kjennskap til området som det ble gitt tillatelse til.

Vi søker hermed om at skuterantallet blir øket fra 8 til 12 på denne kjentmannsturen som blir gjennomført lørdag 13. mars

Wiggo Vasshaug

Adresse: Morkavegen 2

2660 Dombås

Mobil 99 70 37 61

E-post: bakermester@hotmail.com

Fra: Berge, Eirin <fmopebe@statsforvalteren.no>

Sendt: mandag 25. januar 2021 11.43

Til: bakermester@hotmail.com <bakermester@hotmail.com>

Kopi: Vorkinn, Marit <fmopmvo@statsforvalteren.no>; hans.arneklevi@gmail.com <hans.arneklevi@gmail.com>; Postmottak SFIN <sfinpost@statsforvalteren.no>; Dovre kommune

Wiggo Vasshaug

Adresse: Morkavegen 2

2660 Dombås

Mobil 99 70 37 61

E-post: bakermester@hotmail.com

Fra: Berge, Eirin <fmopebe@statsforvalteren.no>

Sendt: mandag 25. januar 2021 11.43

Til: bakermester@hotmail.com <bakermester@hotmail.com>

Kopi: Vorkinn, Marit <fmopmvo@statsforvalteren.no>; hans.arneklevi@gmail.com <hans.arneklevi@gmail.com>; Postmottak SFIN <sfinpost@statsforvalteren.no>; Dovre kommune <postmottak@dovre.kommune.no>; dovre@fjellstyrene.no <dovre@fjellstyrene.no>; Finn Bjormyr <finn.bjormyr@miljodir.no>; Stensby, Trond <trste@statsforvalteren.no>; tore.larsson@fjellstyrene.no <tore.larsson@fjellstyrene.no>

Emne: Delegert sak -Rondane NP, Grimsdalen og Dørålen LVO - dispensasjon og avslag - motorferdsel 2021 - kjentmannskøyning

Til Dombås, Brennhaug og Lesja Røde korps hjelpekorps
Vedlagt delegert vedtak i forbindelse med søknad om kjentmannskjøring i Rondane nord.

Med vennlig hilsen

Eirin Berge
Nasjonalparkforvalter

Telefon: 915 38 046

E-postmottak: sfinpost@statsforvalteren.no

Web: <http://www.nasionalparkstyre.no/Rondane-Dovre/>

**Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Norsk Villreinsenter Nord
Hjerkinhusvegen 33
2661 Hjerkin

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 61 26 62 09
fminpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/rondane-dovre>

Wiggo Vasshaug Hansen
Morkav. 2
2660 DOMBÅS

Saksbehandler Eirin Berge

Vår ref. 2020/12695-4 432.3

Deres ref.

Dato 25.01.2021

Delegert sak -Rondane NP, Grimsdalen og Dørålen LVO - dispensasjon og avslag - motorferdsel 2021 - kjentmannskøyning

Delegert vedtak

1. Dombås, Brennhaug og Lesja Røde Kors hjelpekorps får med dette dispensasjon til motorferdsel på snødekt mark for kjentmannstur i deler av Rondane nasjonalpark, Dørålen- og Grimsdalen landskapsvernområder. Motorferdselen er godkjent langs følgende skiløyper som ifølge forvaltningsplanen stikkes/prepareres i forbindelse med påsken: løype nr 49,2,4,50,3,6,5 og 7. Det gis også dispensasjon til motorferdsel gjennom Døråslglupen hvor DNT Oslo og omegn stikker løypa når det er dårlige snøforhold lenger øst. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 ,1.ledd, 1.alternativ.
2. Det gis avslag på motorferdsel som omsøkt fra Dørålseter mot Dørålsflyin og Rauhamardalen over Djupdalen og mot sørvest over Sletthø – Langetjønn – forbi Brennhø tilbake til Eftansåi. Motorferdsel her i omsøkt tidsrom er vurdert å kunne påvirke verneverdiene nevneverdig. Naturmangfoldllovens § 48 1.ledd, 1.alternativ anses ikke oppfylt og dispensasjon kan derfor ikke gis.

Følgende vilkår gjelder for vedtaket punkt 1 over :

- i. Dispensasjonen gjelder for 1 dag i perioden fra dispensasjonens vedtakstidspunkt og frem til og med 17.mars 2021 innefor kl 9-17.
- ii. Dispensasjonen gjelder for inntil 8 snøskutere og inntil 15 personer. Alle skutere skal ha et eksemplar av denne tillatelsen om det blir gjennomført kontroll i området.
- iii. Alle snøskutere skal være tydelig merket med Røde Kors sin logo.
- iv. Alle snøskutere skal kjøre samlet og følge samme spor på hele turen.
- v. Det stilles som krav at Statens naturoppsyn eller andre som de utpeker skal være med på turen.
- vi. En uke før aktiviteten skal gjennomføres skal SNO/fjelloppsynet kontaktes for å avklare endelig kjørerute vurdert opp mot informasjon om villreinens tilhold på

Nasjonalpark
Naturresevat

Dovre, Rondane
Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi,
Veslehjerkinntjønnin

Landskapsvernområde Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkin

tidspunktet. Legges godkjent kørtrasé om av hensyn til villrein skal sekretariatet i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre varsles.

- vii. Ved eventuell kontakt med villrein skal aktiviteten avbrytes til reinen har trukket ut av området. Eventuelt kan reinen omkjøres på le side i en avstand på minimum 500 meter. Deltakende oppsyn kan legge om kjøreruta av hensyn til villrein.
- viii. All kjøring skal skje på godt snødekt mark og begrenses til det mest nødvendige. Kjøringa skal foregå hensynsfullt slik at skader på vegetasjon og unødig forstyrrelse av dyrelivet eller andre som bedriver friluftsliv i området unngås.
- ix. Etter endt tur skal det skrives en kort rapport. Rapport samt GPS-logg fra turen skal senest 1. april sendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre v/Statsforvalteren i Innlandet, Postboks 987, 2604 Lillehammer eller via følgende e-post: sfinpost@statsforvalteren.no

Vedtaket gjelder for de omtalte verneområdene og er gitt i medhold av naturmangfoldlovens § 48. Er det behov for andre tillatelser etter annet regelverk er dere selv ansvarlige for å innehente dette.

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven § 28. Frist for klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Dokumenter i saken

- Søknad om kjentmannskjøring datert 16.november 2020.
- Uttale fra Villreinnemda Rondane og Sølnekletten journalført 19.1.2021 (vedlagt)
- Uttale fra Villreinutvalget Rondane nord, journalført 8.1.2021 (vedlagt)
- Godkjent øvingsplan datert 29.10.2019 (ephorte 2019/1895)
- Etterspurte opplysninger i epost 7.desember 2020
- Kart over kørretrasé datert 9.desember 2020

Saksopplysninger

Søknaden

«Viser til vedlagte øvingsplan som er godkjent av Innlandet politidistrikt.

Dette er år 2 i vår 5 årige øvingsplan. Vi søker hermed Rondane-Dovre nasjonalparkstyre om tillatelse til motorisert ferdsel for følgende aktivitet i 2021:

Øvelse B3: Kjentmannstur i Rondane-Dovre nasjonalpark nord.

Motorisert ferdsel med inntil 15 snøscootere i perioden mellom vinterferien og påske, lørdag eller søndag fra kl. 09:00 og kl. 17:00. Nøyaktig dato blir sendt en mnd før øvelsen

gjennomføres. Det sendes egen søknad til Dovre kommune. Vedlagt kart viser kjørerute for motorisert ferdsel i forbindelse med kjentmannsturen.»

I epost av 7. desember 2020 er det opplyst at aktuelle datoer for kjentmannsturen enten er 6. eller 7. mars, alternativt 13. eller 14. mars. Det skal kun være en dag (kl 9-17)

I ettersendt informasjon vises det også til at behovet for 15 skutere og 20 mann er knyttet til situasjon med flere nye medlemmer og at det er gitt aksept for 15 skutere i øvingsplanen.

Videre er det opplyst om følgende gjennomførte redningsaksjoner av Røde Kors i området vinterstid fra 2017-2020

2017: ingen

2018: 28. januar – hentoppdrag ved måssåhusan

2019: Februar - frakt av politi til Antonbue for å søke etter mann, April - Hentetoppdrag på Grimsdalshytta. Desember - Hentet 3 sauer ved Raudhammran

2020: Mars – 1 henteoppdrag på Grimsdalshytta og en leteaksjon Eftansåe-Grimsdalshytta - Leteaksjon var fra Eftansåa-Grimsdalshytta-Haverdalsæter-Sletthøe.

I årene 2011 – 2015 har det vært 3 leteaksjoner og 3 uthentinger i området som kjentmannsturen nå er omsøkt, rød linje i figur 1 under (jf sak 2015/70909)

Figur 1: Kart oversendt pr 9.12.2020 som viser omsøkt kjøretrasé for kjentmannsturen med rød linje

Søknaden har vært til uttale hos Villreinnemda for Rondane og Sølnekletten og hos Rondane nord villreirutvalg.

Uttale fra villreirutvalget:

Uttale fra villreirutvalget er lagt ved saken i sin helhet og her er det gjort et utdrag av enkelte momenter de bringer opp i uttalen.

«For villreinutvalget er hensyn til villreinbestanden overordnet. Foreliggende kunnskap om denne er at stammen er presset på areal grunnet stor interesse for friluftsliv og friluftslivsrelatert turisme innen villreinens leveområder. Denne aktiviteten følger i stor grad etablerte løype- og stinett både sommer og vinter. Vinterstid er det begrenset aktivitet i de sentrale områder i nasjonalparken. Utenom løypenett er det liten aktivitet. Sist vinter ble færre løyper stikket enn vanlig, bl.a. fordi Haverdalsseter var stengt og grunnet koronasituasjonen. Vårt inntrykk er at dette var positivt mht villreinens arealbruk, og vi ser at mindre flokker tok i bruk areal langt øst der vi ikke har dokumentert villreinaktivitet på flere år. Hvordan løyper er tenkt stikket inneværende vinter kjenner vi ikke til, men det forventes stort trykk med besøkende både vinterferie og påske basert på samfunnssituasjonen vi har vært inne i snart et år. Rondane Nord er som villreinområde svært smalt i øst-vest aksen, og tidligere trekk mellom sørlig og nordlige del over Ula elv er stanset opp, nettopp på grunn av stor menneskelig aktivitet hele året.

(....)

Foreslått kjørerute vil, jf kjennskap til villreinens arealbruk senere år, måtte skape forstyrring av en eller flere flokker av villrein. Kjøreruta går i umiddelbar nærhet av hvor man må forvente å påtreffe rein på ettervinteren. Slik løypa er lagt opp er det sannsynlig at flokker vil kunne forstyrres mer enn en gang. Med to korte uker mellom andre ikke-regulerbare forstyrrelser i vinter- og påskeferie synes dette å være svært uheldig.

(...)

Villreinutvalget stiller videre spørsmål ved om 15 snøscootere er nødvendig for kjentmannsturen. Et så høyt antall snøscootere vil representere større grad av forstyrring enn om antall kjøretøyer minimeres. Særskilt i krevende terreng vil avstand mellom kjøretøyene økes, og 50-150 meters mellomrom mellom hver snøscooter må påregnes. Dette vil utgjøre en massiv forstyrring. Vi oppfordrer til å se nøye på omfanget av øvelsen med tanke på antall snøscootere. Rondane N Villreinutvalg har stor forståelse for det øvingsbehovet frivillig redningstjeneste har, og ser på denne beredskapen som svært viktig for brukere av fjellet. Vi vil imidlertid oppfordre til en annerledes løypetrase. Om det skulle oppstå behov for en redningsaksjon i fjellet vil denne med stor sannsynlighet ha utgangspunkt i stikket løype da det er der en stor andel av besøkende ferdes. Å legge kjentmannsturen langs disse løypetraseene vil opprettholde noen refugier villreinen kan forholde seg til også i vinter- og påskeferie. Videre vil man da unngå at kjentmannsruta i praksis blir en ustikket løype som mange vil velge å følge i løpet av påsken. Nedbørsforholdene i Rondane er slik at sporene etter kjøring med 15 snøscootere vil bli stående nærmest til våren kommer.

(.....)

Videre vil villreinutvalget, også med henblikk på den frivillige redningstjenestens behov for planlegging, oppfordre nasjonalparkstyret til å forutsette for en ev kjøretillatelse at detaljert kjørerute fastlegges kort tid før øvelsen, dvs under en uke, basert på den kjennskap som fjelloppsyn/SNO vil inneha om flokkenes lokalisering i denne perioden. En ev tillatelse må da altså inneholde prinsipper for omlegging av kjentmannstur dersom villreinhensyn skulle tilsi det. Vi finner det videre naturlig at gjennomføring av øvelsen iht planverk dokumenteres av fjelloppsyn eller SNO. Det forutsettes at øvingsledelsen har tilstrekkelig kjennskap til villreinens reaksjon på menneskelig aktivitet til at om det skulle observeres villrein slik at den vil påvirkes av videre øvelse forstås avbrudd eller omlegging av øvelsen. Om ikke må søker tilknytte seg slik kompetanse før gjennomføring.»

Uttale fra villreinnemda

Uttale fra villreinnemda er lagt ved saken. Vedtaket fra behandling i villreinnemda er gjengitt under:

«Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten mener at motorferdsel utenfor etablerte løypetraséer må holdes på et minimum på slutten av vinteren, siden dette er en sårbar periode for villreinen. Det bør signaliseres til lokale redningsgrupper at øvingsplaner må være forankret lengre opp i systemene, og at de skal være diskutert med forvaltningsmyndighetene før de godkjennes av lokal redningssentral (politimesteren).

Før tillatelse til omsøkt tur eventuelt gis bør det vurderes om ruta kan legges om på noen strekninger, for å redusere muligheten for forstyrrelse av villreinen. Lokalt SNO og fjelloppsyn bør konsulteres.

Skal det gis tillatelse til kjentmannstur som omsøkt må det stilles strenge vilkår for tillatelsen:

- *Den dagen kjøringen skal gjennomføres må ruta vurderes i forhold til hvor reinen står (i den grad det er mulig), og ruta må legges om dersom den kommer i konflikt med villreinen.*
- *SNO må følge med på turen.*
- *Turen må gjennomføres før 1. mars.*

Antall scootere som skal delta må holdes på et nivå som er strengt nødvendig. 15 scootere synes å være høyt.»

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for de store verneområdene i Rondaneregionen til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

I medhold av vedtak i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre den 25. september 2015 er myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, delegert til nasjonalparkforvalter/sekretariat. Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark, organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespann.

Verneforskrift – formål

Området for omsøkte aktivitet ligger i Grimsdalen landskapsvernområde, Dørålen landskapsvernområde og Rondane nasjonalpark.

Formålet med vernet i Grimsdalen landskapsvernområde er angitt i verneforskriftens § 2:

- *ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,*
- *ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv*
- *sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen*
- *ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet med vernet i Rondane nasjonalpark er angitt i verneforskriftens § 2:

- *ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde*
- *ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold*
- *ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane*
- *sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog*
- *bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster*
- *ta vare på verdifulle kulturminner.*

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet med vernet i Dørålen landskapsvernområde er angitt i verneforskriftens § 2:

Formålet med opprettelsen av Dørålen landskapsvernområde er å ta vare på et fjellområde som utgjør en del av leveområdene til villreinen i Rondane, spesielt viktige trekkområder, og å ta vare på et særpreget landskap med tilhørende planteliv, dyreliv, landskapsformer, geologiske forekomster og kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Motorisert ferdsel i disse verneområdene er i utgangspunktet forbudt, jf. verneforskriftenes § 3 pkt 6.1 (Rondane nasjonalpark), § 3 pkt 5.1 (Grimsdalen landskapsvernområde) og § 3 pkt 5.1 (Dørålen landskapsvernområde). Forskriftene åpner for motorisert ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels og forvaltning som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Øvelseskjøring for det nevnte formål må ha særskilt tillatelse.

Verneforskriftene har ingen særskilte dispensasjonshjemler for omsøkt aktivitet og søknaden behandles etter naturmangfoldlovens § 48 om dispensasjon fra vernevedtak.

Forvaltningsplan

s.92

Redningstjeneste

Praksis her skal være i tråd med retningslinjer gitt av Direktoratet for naturforvaltning i brev av 01.03.99.

Øvelses- og utdanningsvirksomhet i forbindelse med redningstjeneste skal ikke tillates i verneområdene, men legges til andre områder. Kjentmannskjøring kan få dispensasjon etter en plan som omfatter berørte redningsorganisasjoner over et større område. Planen skal være godkjent av politimestrene og søknad sendes gjennom den politimester som har koordineringsansvar for naturoppsyn i verneområdene. Forvaltningsmyndigheten skal legge hensynet til verneverdiene til grunn for behandling av søknad. Det er viktig at det legges en realistisk behovsvurdering til grunn. Kjentmannskjøring bør arrangeres i samarbeid med fjelloppsyn/naturoppsynet og disse skal trekkes inn i planleggingen og gjennomføringen.

Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøscooter i utmark og i verneområder

15.mai 2020 kom det nye retningslinjer for redningstjenestens bruk av snøscooter i utmark og i verneområder fra Klima- og miljøverndepartementet. Disse retningslinjene erstattet tidligere retningslinjer gitt av Direktoratet for naturforvaltning i brev av 01.03.99 og tidligere retningslinjer gitt av Miljødepartementet av 31.januar 2013. I de nye retningslinjene står det følgende når det gjelder kjentmannskjøring:

«For de fleste verneområdene er det fastsatt i verneforskriftene at motorferdsel til lands og til vanns er forbudt. Det er imidlertid gjort unntak for kjøring til visse formål, blant annet for kjøring i forbindelse med ambulanse, politi, brannvern- og redningsvirksomhet. Det fremgår imidlertid normalt av verneforskriftene at unntaket ikke gjelder øvingskjøring. Det betyr at øvingsvirksomhet som hovedregel skal legges utenfor verneområdene (...)

Innenfor vernede områder er utgangspunktet i de fleste verneområder at øvingskjøring er forbudt. Det er et overordnet mål i verneområder å redusere motorisert ferdsel til et minimum, derfor skal slik ferdsel begrenses til det som er strengt nødvendig. For å være i stand til å redde liv og ivareta egen sikkerhet ved redningsoperasjoner, vil imidlertid redningstjenesten til en viss grad være avhengige av mulighet for øvingskjøring og i praksis særlig kjøring for å bli kjent ("kjentmannskjøring") innenfor verneområder.

Øvingskjøring og kjentmannskjøring innenfor et verneområde kan skje dersom det gis dispensasjon fra verneforskriften etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Søknad om dispensasjon sendes forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal vurdere slike søknader etter § 48 første alternativ, som gjelder dispensasjon for kjøring som ikke er i strid med verneformålet, eller som kan skade verneverdiene nevneverdig.

Ved vurdering av om tiltaket er i strid med verneformålet og om det påvirker verneverdiene nevneverdig, må det tas utgangspunkt i verneformålet slik det er angitt i formålsbestemmelsen for aktuelt verneområde. Det må vurderes konkret i hvilken grad motorferdsel vinterstid er i strid med de formål som er angitt, herunder påvirkning på naturtyper, arter mv. Dersom friluftsliv er del av verneformålet skal det i vurderingen her også legges vekt på at forebyggende redningstjeneste er viktig for allmennhetens friluftslivsutøvelse.

Forvaltningsmyndigheten skal som hovedregel bare kunne gi dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring som er ledd i en øvingsplan, Se nærmere om innholdet i øvingsplaner i punkt 5 nedenfor. Dersom øvingsplanen er forankret sentralt (på nasjonalt nivå) hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske redningshunder eller andre lignende større redningsorganisasjoner, og planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral, skal forvaltningsmyndigheten normalt gi dispensasjon til kjøring som omsøkt i planen, herunder gi dispensasjon for flere år av gangen, såfremt dette ikke vil stride mot vernevedtakets formål og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Kjøring som det er søkt om gjennom slike sentralt forankrede planer skal i utgangspunktet anses som strengt nødvendig kjøring, jf. at motorferdsel i verneområder skal begrenses til det som er strengt nødvendig. Denne føringen gjør at forvaltningsmyndighetens skjønnsrom ved søknadsbehandling av slike sentralt forankrede øvingsplaner blir mindre.»

Naturmangfoldloven

I tillegg til behandling etter naturmangfoldlovens § 48 og retningslinjer i forvaltningsplan, må søknaden også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettlige prinsipper nedfelt i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøfrringelse bæres av tiltakshaver, samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder).

Vurdering

I retningslinjene fra departementet er det avklart at omsøkt aktivitet skal vurderes etter naturmangfoldlovens § 48, 1.ledd, 1.alternativ. Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men 1.ledd, 1.alternativ åpner for tiltak/aktivitet som «*ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig*». Begge vilkår må være oppfylt.

Når det av nml § 48 fremgår at forvaltningsmyndigheten *kan* gjøre unntak fra vernevedtaket, ligger det i dette at tiltakshaver ikke har krav på å få dispensasjon selv om tiltaket ikke er i strid med verneformålet og heller ikke påvirker verneverdiene. Dersom disse vilkårene er oppfylt skal det foretas en skjønnsmessig vurdering av om tiltaket *bør* tillates, der fordelene for tiltakshaver veies opp mot eventuelle ulemper for naturmangfoldet. Utgangspunktet for denne vurderingen er at bestemmelsen er en sikkerhetsventil som i første rekke skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. I dette ligger at lista for å gi dispensasjoner fra forbudene i verneforskriften bør ligge høyt. Skjønn og instruks fra overordnede myndigheter spiller også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket.

Øvingsplan og tidligere redningsaksjoner

Dombås, -Brennhaug og Lesja Røde kors har i felleskap utarbeidet en flerårig øvingsplan. Det fremkommer ikke at øvingsplanen er forankret sentralt (på nasjonalt nivå, jf. retningslinjer datert 15.mai 2020). Øvingsplanen er oversendt sammen med søknaden. Det er positivt at den lokale redningstjenesten samorder seg og samarbeider om øvingsaktiviteten. Kjentmannstur B3 i Rondane nord som her er omsøkt, er i motsetning til flere av de andre turene i øvingsplanen som oversendt sammen med søknaden, ikke signert som godkjent av politiet. Det vises derfor til brev fra Innlandet politidistrikt datert 21.10.2019 i sak 2019/18695 der det står at «*En har gått gjennom planene A3, B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7 og F1, og en anbefaler at disse godkjennes*». Det legges derfor til grunn at også B3 er vurdert og godkjent av politiet.

Lokalt Røde kors hjelpekorps har omsøkt og fått dispensasjon til kjentmannskjøring i de store verneområdene i Rondane tidligere. Følgende dispensasjoner er gitt fra 2013 og årene deretter, antall snøskutere omsøkt er oppgitt:

<u>Ar</u>	<u>Antall skutere omsøkt</u>	<u>Dispensasjon gitt</u>
2013	5	Ja, men turen ikke gjennomført
2014	8	Ja
2016	10	Ja
2018	15	Ja, 12 skutere

Både i dispensasjonen i 2014 og 2016 ble det vist til at øvingsplanen ikke har gjort noen vurderinger knyttet til aktiviteten i verneområdene og perioder som er særlig sårbare. Det vises også til retningslinjene fra Klima- og miljødepartementet av 15. mai 2020 der det i punkt 5 om øvelsesplaner står at disse skal inneholde følgende:

«Redningstjenestens vurdering av øvingsområde, tidspunkt for øving, innhold og omfang sett opp mot motorferdsellovens krav om at bruk av snøscooter skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet og mennesker.»

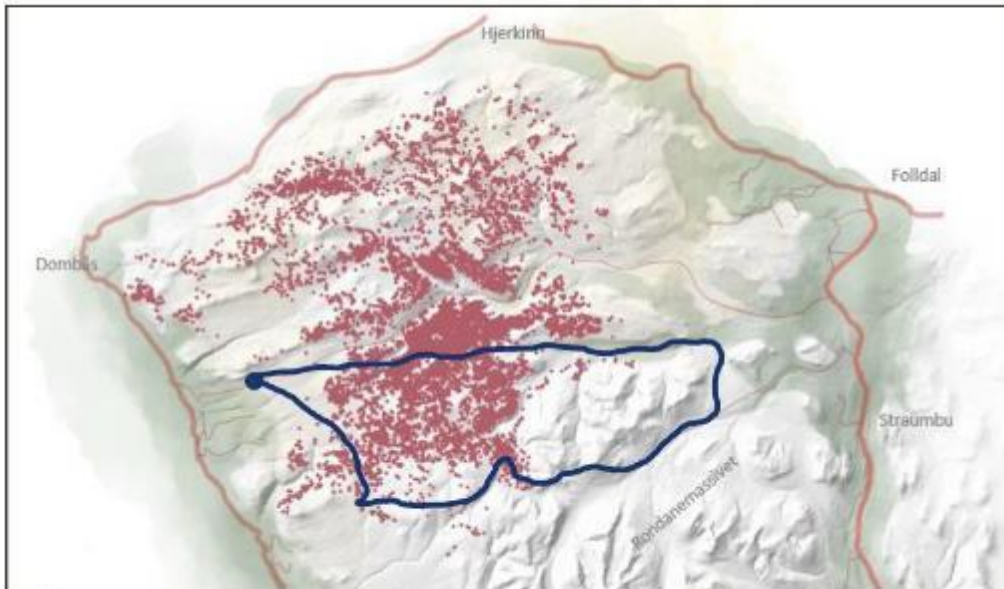
Oversendt øvingsplan viser ikke at en slik vurdering er gjort for kjentmannsturen omtalt som B3-Rondane nord noe nasjonalparkforvalter vurderer burde vært gjort.

Sårbare arters bruk av områdene

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i verneområdene er godt (§ 8, NML). Når det gjelder villreinens bruk av området foreligger NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og NINA Rapport 339 (2008) som oppsummerer kunnskapsstatus om villreinens leveområde både med tekst og tilhørende arealbrukskart. NINA Rapport 551 (2010) beskriver forholdet mellom villrein og menneskelig ferdsel i blant annet Rondane villreinområde (§ 8). Grimsdalen har viktige funksjonsområder for villreinstammen i et helårsperspektiv, og spesielt viktig er vinter og vårperiodene. Det foreligger også en sårbarhetsvurdering for fugl fra 2014 (Geir Høitomt og Jon Opheim, Kistefos skogtjenester).

Planlagt kjørerute er fra Eftansåi over Einsethø – Storvatn – Haverdalen rundt Gravhøtangen til Dørålen videre over Dørålsflyin nesten til Rauhamardalen over Djupdalen og mot sørvest over Sletthø – Langetjønn – forbi Brennhø tilbake til Eftansåi. Dette innebærer at området det søkes om kjentmannskjøring i ligger sør for Grimsdalen og hoveddelen av omsøkt kjøretrasé er i Rondane nasjonalpark samt at kjøretraséen så vidt er innom Dørålen landskapsvernområde.

Kilde: NINA, GPS-merka simler fra mars 2010-april 2018, vinter (desember tom mars). Grov markering av omsøkt trasé.

Fig 2 : Fra villreinnemnda sin saksbehandling/uttale

Omsøkt kjøretrasé er slik at det forventes at skuterene vil komme i kontakt med villrein i den tidsperioden (mars) kjentmannsturen er planlagt. Områdene rundt Sletthøe-Hornsjøhøe er mye brukt av villreinen i vinterperioden. I området fra Døråsvatnet mot Djupdalen og videre mot Sletthø, og i «dalene» opp mot Stygghøin står det vanligvis rein i det omsøkte tidsrom. Aktivitet slik som den omsøkte kjentmannsturen bør derfor gjennomføres tidligst mulig på vinteren. Forvaltningsplanen viser ingen godkjente, stikka skiløyper i området Djupdalen og videre mot Sletthø. I området er det også kjente hekkelokaliteter for fugl som er sårbare i etableringsfasen (februar-april) Det er ikke ønskelig med aktivitet i nærheten av disse områdene.

Gjennom flere omfattende FoU-prosjekt er det dokumentert et vedvarende press og en fragmentering av villreins leveområde i Rondane nord. Bestanden her er i de senere årene splittet i to delbestander, nord og sør for akse Mysusæter – Rondvassbu. Det ser nå ikke ut til å være utveksling av dyr mellom disse to områdene.

Stikka skiløyper og friluftsliv

En del av formålet for flere av de verneområdene søknaden omfatter er at allmennheten skal ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av et tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. I lys av dette har den lokale, frivillige redningstjenesten legitimitet behov for å gjøre seg kjent der det ferdes folk. Redningstjenesten

utgjør viktig beredskap for folk som ferdes i fjellet og er en verdifull ressurs for politiet (jf. brev fra Innlandet politidistrikt av 21.10.2019)

I deler av det omsøkte området for kjentmannstur er det skiløyper som stikkes i tilknytning til påsken. I henhold til forvaltningsplanen (vedlegg 18 og vedlegg 23) stikkes det løype fra Eftansåe til Grimsdalshytta (løype nr 2), det stikkes fra Vegaskillet til Haverdalsseter (løype nr 3), fra Grimsdalshytta over Storrvatnet til Haverdalsseter (løype nr 4), fra Grimsdalshytta over Gravhøtangen til Haverdalem (løype 5) fra Haverdalssetra til Dørålsetra (løype nr 6) og fra Blæsterdalen til Dørålsetra (løype nr 7). I henhold til forvaltningsplanen stikkes samtlige av disse løypene av Brennhaug Røde kors.

Dombås Røde kors stikker løypa fra Eftansåe til Vegaskillet (Storbekkløypa) løype nr 50. Når det gjelder løype nr 48 er stikkinga av denne opphørt til fordel for en preparert skiløype nærmere Skogsætrin.

I vinterperioden er påsken en tid med stor utfart for friluftslivet og stikka skiløyper følges i stor grad. Det vurderes derfor at sannsynligheten for redningsaksjoner vil være størst der folk flest ferdes og at det å være kjent og ha kunnskap om områdene i tilknytning til de stikka løypene er viktig. Også tidligere redningsaksjoner og uthentinger bekrefter dette inntrykket.

Figur 3: Utsnitt fra vedlegg 18 i forvaltningsplanen som viser skiløyper. Prikket blå linje viser skiløyper som er tillatt stikket fra fredagen før palmesøndag. Unntaket er løype 49 og 50 som kan prepareres fra fredagen før palmesøndag.

Nasjonalparkforvalter er enig i det villreinutvalget skriver i sin uttale om kjentmannsturens planlagte gjennomføringstidspunkt og utfordringer dette kan skape for villrein. 19.mars 2021 er påskeløypene tillatt stikket. Etablerte skuterspor utenfor stikka løyper så nært påske, kan medføre skiløpere inn i et område hvor det ikke er ønskelig med ferdsel av hensyn til villrein.

I tillegg vil skiløpere som ikke er kjent og som følger skuterspor, miste den tryggheten stikka løyper gir. Ved å legge kjentmannskjøring i tilknytning til de stikka traséene der hovedvekten av folk ferdes, vil en samtidig bidra til at villreinen har tilgjengelig arealer som de kan være i ro.

Brennhaug og Dombås Røde kors har i siden 2009 hatt ansvaret for å stikke påskeløype i store deler av det området det nå søkes kjentmannstur. Lesja Røde kors har så vidt nasjonalparkforvalter kjenner til, ikke hatt slike oppgaver i dette området. Både villreinnemnda og villreinutvalget peker på at antall omsøkte snøskutere som ønskes brukt synes høyt. Nasjonalparkforvalter støtter denne vurderingen. Det vurderes derfor at omsøkt antall snøskutere kan reduseres på bakgrunn av at Brennhaug og Dombås Røde kors antas å ha noe kjennskap til området grunnet stikking av løyper, og at færre skutere vil bidra til mindre forstyrrelse av villrein, jf. også uttale fra Villreinutvalget om avstand mellom snøskutere i krevende terreng.

Deltakelse fra SNO/opsynet på kjentmannstur som høringsinstansene tar opp gis vanligvis som vilkår i dispensasjoner gitt til kjentmannsturer i Rondane og Dovre nasjonalparker. Det er også forutsatt i forvaltningsplanen at oppsynet deltar på gjennomføringen. I tillegg skal oppsyne trekkes inn i planlegging av denne type aktivitet. En slik dialog og samhandling vil kunne gi kunnskapsoverføring begge veier, i tillegg til at SNO/fjelloppsyn sin deltakelse også bidra til at en unngår aktivitet i områder der det er kjente hekkelokaliteter for fugl. Det vil derfor settes vilkår om at oppsynet deltar på kjentmannsturen.

Oppsummering

Nasjonalparkforvalter vurderer at deler av den omsøkte traséen for kjentmannsturen har stor sannsynlighet for å påtreffe villrein, gi fluktadferd og således forstyrre villreinens arealbruk. Både selve kjentmannsturen og muligheten for at skiløpere vil kunne følge skuterspor i etterkant langs etablerte skuterspor og ta seg inn i et område hvor villreinen oppholder seg, vil påvirke villreinens arealbruk negativt. I tillegg er det registrert sårbare områder for fugl både her og andre steder i området hvor omsøkt trasé er lagt. For deler av den omsøkte kjentmannsturen vurderer nasjonalparksforvalter at naturmangfoldslovens § 48 sitt vilkår om å ikke påvirke verneverdiene ikke er oppfylt.

Vurderes omsøk kjentmannstur opp mot kravet i naturmangfoldloven om samlet belastning og konsekvenser for økosystemet vil aktiviteten bidra til den samla belastningen på villrein i området øke. Villrein har allerede mistet viktige funksjonsområder og trekkveier i Rondane-Dovre området. Ved å justere trasévalget slik at risikoen for å forstyrre villrein reduseres betraktelig, vil både belastning og negative konsekvenser for naturmiljøet samlet sett bli mindre og akseptabelt. I forhold til økosystem-tilnærming og samlet belastning, vurderer nasjonalparkforvalter at det ikke er forsvarlig å tillate kjentmannsturen slik som den er søkt om (nml §10). Det vil derfor stilles som vilkår at kjentmannsturen gjennomføres langs de godkjente stikka løypene i forvaltningsplanen og der DNT OO har tillatelse til å stikke skiløyper.

Dette innebærer at kjentmannsturen ikke gis dispensasjon slik traséen er omsøkt. Godkjent trasé-valg for kjentmannsturen vil derfor være langs de skiløypene som er godkjent stikka/preparert i tilknytning til påsken i forvaltningsplanen, i tillegg kan det kjøres via Dørålsglupen der det stikkes løype - her må det gjøres vurderinger i forhold til sikkerhet. Traséen skal i utgangspunktet følge stikka løyper som beskrevet over. Likevel bør endelig kjørerute først fastsettes nærmere tidspunkt for gjennomføring av kjentmannsturen for i størst mulig grad hensynta villreinens arealbruk. Det vil derfor bli satt som et vilkår at en uke før gjennomføring skal oppsynet kontaktes og vurdere dispensasjonens godkjente kjøretrasé opp mot villreinflokkenes lokalisering i perioden. Dersom hensyn til villrein tilsier det skal kjøretraséen legges om for å ivareta villreinens arealbruk i den gitte perioden. SNO/den som representerer SNO skal varsle sekretariatet dersom kjøretraséen legges om på dette tidspunkt.

Det gis avslag på omsøkt trasé fra Dørålseter videre over Dørålsflyin og Djupdalen og videre sørvest over Sletthø og tilbake til Eftansåi.

Nml § 11-12 regnes ikke som relevant i denne saken.

I utgangspunktet ser nasjonalparkforvalter at tidsperioden for kjentmannsturer gjennomføres tidligere på året enn i mars og opp mot påsketider av hensyn til naturmiljøet. På bakgrunn av vilkår om omlegging av trasé og at detaljert kjørerute skal fastsettes én uke i forkant av turen i dialog med oppsynet vil det for 2021 likevel åpnes for at turen kan gjennomføres t.o.m. 17.mars i 2021 som omsøkt.

Både retningslinjene fra departementet og forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane gir føringer for redningstjenestens aktivitet knyttet til kjentmannskjøring. Sekretariatet vil ta initiativ til et møte med den lokale redningstjenesten, lokalt politi, fjelloppsyn/SNO for å få til den dialog med mål om å gi denne type aktivitet forutsigbare rammer samtidig med at arealkonflikten med villrein og negativ påvirkning av verneverdiene reduseres.

Konklusjon

Det gis dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med kjentmannstur delvis i tråd med søknad. Deler av omsøkt kjøretrasé avslås med bakgrunn i at verneverdiene kan påvirkes nevneverdig og vilkåret om å gi dispensasjon ikke er oppfylt. Det kan kjøres med inntil 8 snøskutere og inntil 15 deltakere.

Med hilsen

Eirin Berge

nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 Uttale kjentmannstur Røde Kors
- 2 Uttalelse til søknad - Rondane NP - Grimsdalen LVO - Dørålen LVO - kjentmannskjøring
- Brennhaug, Lesja og Dombås Røde kors

Kopi til:

Villreirutvalget Rondane nord

Trond Stensby
Dovre kommune

Kongsvegen 4   2662   DOVRE

Statens naturoppsyn Rondane
Fylkesmannen i Innlandet
Villreinnemda Rondane og
Sølnkletten
Dovre fjellstyre

Postboks 987   2604   LILLEHAMMER

Furumoen 3   2662   DOVRE

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

PROTOKOLL MØTE 1/2021: Arbeidsutvalget – Teamsmøte

Dato: Onsdag 6.januar kl. 16.00

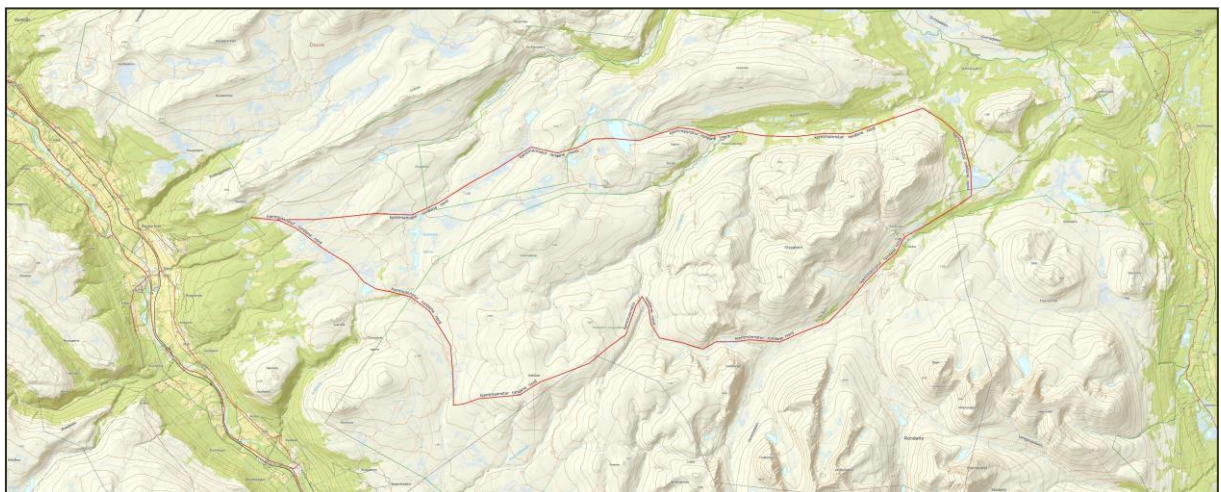
Deltakere: Jørund Båtstad, Solvår Brustad Lilleeng, Ane Hamilton, Arne Vadet

SAK:	
2021/1	STOR-ELVDAL- TILBYGG FRITIDSBOLIG, GRÅSJØEN
2021/2	KJENTMANNSKJØRING I RONDANE- BRENNHAUG, LESJA OG DOMBÅS RØDE KORS

2021/2 KJENTMANNSKJØRING I RONDANE- BRENNHAUG, LESJA OG DOMBÅS RØDE KORS

SAKSOPPLYSNINGER

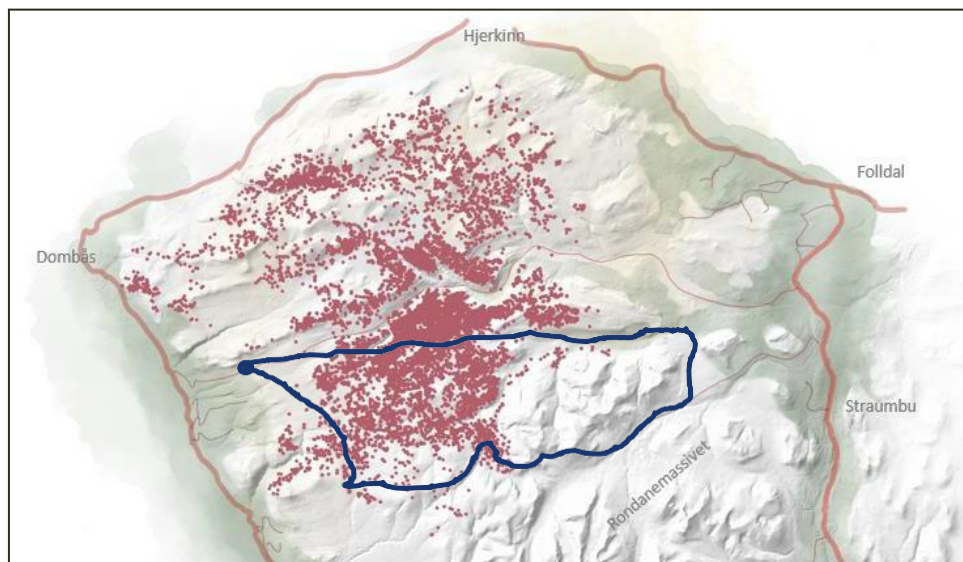
Brennhaug, Lesja og Dombås Røde kors har søkt Rondane Øvre nasjonalparkstyre om dispensasjon til motorferdsel i forbindelse med kjentmannskjøring som er planlagt gjennomført 1 dag i mars mellom vinterferie og påskeferie 2021. Den planlagte turen berører områdene Rondane NP, Grimsdalen LVO og Dørålen LVO. Turen inngår i en øvingsplan fra lokal redningstjeneste godkjent av lokalt politi/lensmannskontor. Det søkes om «Motorisert ferdsel med inntil 15 snøscootere i perioden mellom vinterferien og påskelørdag eller søndag fra kl. 09:00 og kl. 17:00».

Kart over omsøkt trasé (zoom inn for bedre oppløsning)

Villreins arealbruk

NINAs registreringer viser at iløpet av vinteren (desember-mars) har reinen i Rondane nord ofte tilhold nord for Grimsalen og i områdene mellom Grimsdalen Dørålen Gråhø.

Kilde: NINA, GPS-merka simler fra mars 2010-april 2018, vinter (desember tom mars.) Grov markering av omsøkt trasé.

Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane (2009)

I forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane (2009) står det bl.a.:

«Kjentmannskjøring kan få dispensasjon etter plan som omfatter berørte redningsorganisasjoner over et større område. Planen skal være godkjent av politimestrene og søknad sendt gjennom den politimester som har koordineringsansvar for naturoppsyn i verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal legge hensynet til verneverdiene til grunn for behandling av søknad. Det er viktig at det legges en realistisk behovsvurdering til grunn. Kjentmannskjøring bør arrangeres i samarbeid med fjelloppsyn/naturoppsynet og disse skal trekkes inn i planleggingen og gjennomføringen.»

Klima- og miljødepartementet- Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder (brev 1. mai 2020)

I brevet står det bl.a.:

«Forvaltningsmyndigheten skal som hovedregel bare kunne gi dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring som er ledd i en øvingsplan. Dersom øvingsplanen er forankret sentralt (på nasjonalt nivå) hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske redningshunder eller andre lignende større redningsorganisasjoner, og planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral, skal forvaltningsmyndigheten normalt gi dispensasjon til kjøring som omsøkt i planen, herunder gi dispensasjon for flere år av gangen, såfremt dette ikke vil stride mot vernevedtakets formål og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Kjøring som det søkt om gjennom slike sentralt forankrede planer skal i utgangspunktet anses som strengt nødvendig kjøring, jf. at motorferdsel i verneområder skal begrenses til det som er strengt nødvendig. Denne føringen gjør at forvaltningsmyndighetens skjønnsrom ved søknadsbehandling av slike sentralt forankrede øvingsplaner blir mindre.»

VURDERING

Rondane er et mye brukt rekreasjonsområde, også om vinteren. Det er derfor viktig at redningstjenesten blir kjent i området, slik at beredskapen blir så god som mulig.

Villreinen er en nasjonal ansvarsart Norge har forpliktet seg til å ivareta gjennom internasjonale avtaler. Rondane er leveområde for den genetisk mest opprinnelige villreinen i Norge, sammen med reinen i Sølnekletten og Dovre-området. Et stort ferdselspress har allerede ført til at stammen i Rondane Nord er delt i to, og det er derfor viktig å ivareta gjenværende funksjonsområder med så lite inngrep og forstyrrelser som mulig. Den omsøkte ruta vil gå gjennom områder villreinen bruker vinterstid. Siste del av vinteren er en sårbar periode for villreinen, både pga. mattilgang og fordi kalvingstida nærmer seg.

I denne saken er det derfor to viktige samfunnshensyn som står mot hverandre. Forstyrrelser av villreinen i den perioden det her er snakk om vurderes til å være uheldig for villreinen, og dermed i strid med verneformålet. Avsøknaden framgår det at kjøringen er ledd i en lokal øvingsplan, men det framgår ikke om den er forankret sentralt. Øvingsplanen er tilrådd av lokalt lensmannskontor, men det framgår ikke om planen er godkjent av lokal redningsentral, dvs. politimestere. Dette er uheldig.

Vi har ikke oversikt over hvor det har vært gjennomført redningsaksjoner i dette området de siste årene. Det kan imidlertid stilles spørsmålsteget ved om behovet for redningsaksjon vil være størst langs de løypene der flest ferdes. Det er uklart om valgt rute dekker disse.

Før tillatelse til omsøkt tur eventuelt gis bør det vurderes om ruta kan legges om på noen strekninger, for å redusere muligheten for forstyrrelse av villreinen. Lokalt SNO og fjelloppsyn bør konsulteres.

Ut fra sårbarheten for villreinen i den perioden det her søkes kjørt, må det settes svært strenge vilkår for en eventuell tillatelse:

- Den dagenkjøringen skal gjennomføres må ruta vurderes i forhold til hvor reinen står (i den grad det er mulig), og ruta må legges om dersom den kommer i konflikt med villreinen.
- SNO må følge med på turen.
- Turen må legges så tidlig på vinteren som mulig.
- Antall scootere som skal delta må holdes på et nivå som er strengt nødvendig. 15 scootere synes å være høyt.

FORSLAG TIL VEDTAK

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten mener at motorferdsel utenfor etablerte løypetraéser må holdes på et minimum på slutten av vinteren, siden dette er en sårbar periode for villreinen. Det bør signaliseres til lokale redningsgrupper at øvingsplaner må være forankret lengre opp i systemene, og at de skal være diskutert med forvaltningsmyndighetene før de godkjennes av lokal redningsentral (politimesteren).

Før tillatelse til omsøkt tureventuelt gis bør det vurderes om ruta kan legges om på noen strekninger, for å redusere muligheten for forstyrrelse av villreinen. Lokalt SNO og fjelloppsyn bør konsulteres.

Skal det gis tillatelse til kjentmannstur som omsøkt må det stilles strenge vilkår for tillatelsen:

- Den dagenkjøringenskal gjennomføres må ruta vurderes i forhold til hvor reinen står (i den grad det er mulig), og ruta må legges om dersom den kommer i konflikt med villreinen.
- SNO må følge med på turen.
- Turen må legges så tidlig på vinteren som mulig.
- Antall scootere som skal delta må holdes på et nivå som er strengt nødvendig. 15 scootere synes å være høyt.

STYRETS BEHANDLING

Det er svært uheldig med denne typen ferdsel på sein vinteren for villreinen, når det begynner å nærme seg kalvingstid. Dette gjelder særlig traséen gjennom Dørålen. Turen bør derfor gjennomføres før 1. mars.

Det ble diskutert om det var nødvendig å ha med SNO på turen. I og med at det er en kjent-tur vil det være nyttig å ha med SNO som kjenner området.

Antall scootere bør reduseres.

Forslaget om å tilrå at turen gjennomføres før 1. mars fikk enstemmig tilslutning.

VEDTAK

Villreinnemnda for Rondane og Sørnkletten mener at motorferdsel utenfor etablerte løypetraéser må holdes på et minimum på slutten av vinteren, siden dette er en sårbar periode for villreinen. Det bør signaliseres til lokale redningsgrupper at øvingsplaner må være forankret lengre opp i systemene, og at de skal være diskutert med forvaltningsmyndighetene før de godkjennes av lokal redningssentral (politimesteren).

Før tillatelse til omsøkt tureventuelt gis bør det vurderes om ruta kan legges om på noen strekninger, for å redusere muligheten for forstyrrelse av villreinen. Lokalt SNO og fjelloppspør konsulteres.

Skal det gis tillatelse til kjentmannstur som omsøkt må det stilles strenge vilkår for tillatelsen:

- Den dagenkjøringenskal gjennomføres må ruta vurderes i forhold til hvor reinen står (i den grad det er mulig), og ruta må legges om dersom den kommer i konflikt med villreinen.
- SNO må følge med på turen.
- Turen må gjennomføres før 1. mars.

Antall scootere som skal delta må holdes på et nivå som er strengt nødvendig. 15 scootere synes å være høyt.

Dombås 08.01.20

RONDANE OG DOVRE NASJONALPARKSTYRE

V/FM INNLANDET

fminpost@fylkesmannen.no

Kjentmannstur iht øvingsplan Røde Kors

Brennhaug – Lesja og Dovre Røde Kors søker nasjonalparkstyret om tillatelse til motorisert ferdsel iht øvingsplan en dag i helg i perioden mellom vinterferie og påske. Det søkes om ferdsel med inntil 15 snøscootere i tidsrommet kl 0900-1700. Nøyaktig dato fastsettes en måned før øvelsen.

Øvingsplanen tilsier maksimum 20 personer.

Det er vedlagt søknaden planlagt kjørerute fra Eftansåi over Einsethø – Storvatn – Haverdalen rundt Gravhøtangen til Dørålen – videre over Dørålsflyin nesten til Rauhamardalen over Djupdalen og mot sørvest over Sletthø – Langetjønn – forbi Brennhø tilbake til Eftansåi, se vedlegg.

Rondane N villreinutvalg er bedt om å avgi uttale om søknaden til Dovre-Rondane Nasjonalparkstyre.

For villreinutvalget er hensyn til villreinbestanden overordnet. Foreliggende kunnskap om denne er at stammen er presset på areal grunnet stor interesse for friluftsliv og friluftslivsrelatert turisme innen villreinens leveområder. Denne aktiviteten følger i stor grad etablerte løype- og stinett både sommer og vinter. Vinterstid er det begrenset aktivitet i de sentrale områder i nasjonalparken. Utenom løypenett er det liten aktivitet. Sist vinter ble færre løyper stikket enn vanlig, bl.a. fordi Haverdalsseter var stengt og grunnet koronasituasjonen. Vårt inntrykk er at dette var positivt mht villreinens arealbruk, og vi ser at mindre flokker tok i bruk areal langt øst der vi ikke har dokumentert villreinaktivitet på flere år. Hvordan løyper er tenkt stikket inneværende vinter kjenner vi ikke til, men det forventes stort trykk med besøkende både vinterferie og påske basert på samfunnssituasjonen vi har vært inne i snart et år. Rondane Nord er som villreinområde svært smalt i øst-vest akse, og tidligere trekk mellom sørlig og nordlige del over Ula elv er stanset opp, nettopp på grunn av stor menneskelig aktivitet hele året.

Vi kjenner ikke til en fullstendig og detaljert oversikt over villreinstammens helsetilstand. Utbrudd av fotråte kan knyttes sammen med redusert anledning til naturlig trekkaktivitet og svekket allmenntilstand hos svakere individer i bestanden, bl.a. som følge av stor grad av forstyrning. Forstyrning vanskeliggjør villreinens energibudsjett. Så selv om vinterbeitene isolert sett er gode i Rondane Nord vil lite tilgang på sommerbeite gjøre villreinstammen sårbar utover vinteren. Omsøkt øvingsperiode er på ettervinteren når simlene begynner å bli kalvtunge, og bør få mest mulig ro.

Rondane N Villreinutvalg er bekymret for stor grad av forstyrning av villreinen i vinterferie og påske 2021. Denne bekymringen forsterkes av det omfattende fotråteutbruddet vi dokumenterte i 2019 der anslagvis 35-40 % av kalvene døde i løpet av sommeren/tidlig høst. Med foreliggende utfordringer for villreinbestanden bør ytterligere belastning på villreinområdet unngås. Visshet om at fotråtesmitte forekommer i bestanden, presset tilgang på sommerbeiter og usikkerhet med tanke på klimatisk utvikling tilsier at forvaltningen må være tydelig på å unngå unødig forstyrning for å ivareta en best mulig allmenntilstand på dyrene som forsvar mot sykdom og vanskeliggjort mattilgang.

VILLREINUTVALGET FOR RONDANE NORD

Foreslått kjørerute vil, jf kjennskap til villreinens arealbruk senere år, måtte skape forstyrning av en eller flere flokker av villrein. Kjøreruta går i umiddelbar nærhet av hvor man må forvente å påtreffe rein på ettervinteren. Slik løypa er lagt opp er det sannsynlig at flokker vil kunne forstyrres mer enn en gang. Med to korte uker mellom andre ikke-regulerbare forstyrrelser i vinter- og påskeferie synes dette å være svært uheldig.

Villreinutvalget stiller videre spørsmål ved om 15 snøscootere er nødvendig for kjentmannsturen. Et så høyt antall snøscootere vil representere større grad av forstyrning enn om antall kjøretøyer minimeres. Særsilt i krevende terreng vil avstand mellom kjøretøyene økes, og 50-150 meters mellomrom mellom hver snøscooter må påregnes. Dette vil utgjøre en massiv forstyrning. Vi oppfordrer til å se nøye på omfanget av øvelsen med tanke på antall snøscootere.

Rondane N Villreinutvalg har stor forståelse for det øvingsbehovet frivillig redningstjeneste har, og ser på denne beredskapen som svært viktig for brukere av fjellet. Vi vil imidlertid oppfordre til en annerledes løypetrase. Om det skulle oppstå behov for en redningsaksjon i fjellet vil denne med stor sannsynlighet ha utgangspunkt i stikket løype da det er der en stor andel av besøkende ferdes. Å legge kjentmannsturen langs disse løypetraseene vil opprettholde noen refugier villreinen kan forholde seg til også i vinter- og påskeferie. Videre vil man da unngå at kjentmannsruta i praksis blir en ustikket løype som mange vil velge å følge i løpet av påsken. Nedbørsforholdene i Rondane er slik at sporene etter kjøring med 15 snøscootere vil bli stående nærmest til våren kommer.

Det anføres videre fra villreinutvalgets side at betydningen av kjentmannsrute er begrenset for øvelsens hensikts del, jf øvingsplanens oppgitte tema og momenter som skal øves på. I de mest krevende terrengavsnittene vil nedbør- og vindforhold umiddelbart før og under en redningsaksjon sterkt påvirke hvor man kan ta seg frem pga skavloppbygging og vindhuller som vil oppstå. Sikkerhet for mannskapene og effekt av innsatsen må under enhver slik aksjon basere seg på lokal og fersk kunnskap om forholdene.

Videre vil villreinutvalget, også med henblikk på den frivillige redningstjenestens behov for planlegging, oppfordre nasjonalparkstyret til å forutsette for en ev kjøretillatelse at detaljert kjørerute fastlegges kort tid før øvelsen, dvs under en uke, basert på den kjennskap som fjelloppsyn/SNO vil inneha om flokkenes lokalisering i denne perioden. En ev tillatelse må da altså inneholde prinsipper for omlegging av kjentmannstur dersom villreinhensyn skulle tilsi det. Vi finner det videre naturlig at gjennomføring av øvelsen iht planverk dokumenteres av fjelloppsyn eller SNO. Det forutsettes at øvingsledelsen har tilstrekkelig kjennskap til villreinens reaksjon på menneskelig aktivitet til at om det skulle observeres villrein slik at den vil påvirkes av videre øvelse forestås avbrudd eller omlegging av øvelsen. Om ikke må søker tilknytte seg slik kompetanse før gjennomføring.

Med hilsen

For Rondane Nord Villreinutvalg

Tore Larsson
Sekretær

Brennhaug og Lesja Røde Kors Hjelpekorps

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Postboks 987

2626 LILLEHAMMER

2660 Dombås, 16 .november 2020

Søknad om motorferdsel etter øvingsplan for 2021

Viser til vedlagte øvingsplan som er godkjent av Innlandet politidistrikt.

Dette er år 2 i vår 5 årige øvingsplan.

Vi søker hermed Rondane-Dovre nasjonalparkstyre om tillatelse til motorisert ferdsel for følgende aktivitet i 2021:

Øvelse B3: Kjentmannstur i Rondane-Dovre nasjonalpark nord.

Motorisert ferdsel med inntil 15 snøscootere i perioden mellom vinterferien og påske, lørdag eller søndag fra kl. 09:00 og kl. 17:00.

Nøyaktig dato blir sendt en mnd før øvelsen gjennomføres.

Det sendes egen søknad til Dovre kommune.

Vedlagt kart viser kjørerute for motorisert ferdsel i forbindelse med kjentmannsturen.

Med hilsen
BRENNHAUG – LESJA OG DOMBÅS RØDE KORS HJELPEKORPS
Wiggo Vasshaug

Morkavegen 2 – 2660 Dombås – e-post: bakermester@hotmail.com

Kommunene
Fylkesmennene
Nasjonalparkstyrene
Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum
Hovedredningssentralen
Politidistriktene

Deres ref

Vår ref

Dato

13/120-16

15. mai 2020

Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder

1. Innledning

Disse retningslinjene erstatter retningslinjene i brev 31. januar 2013 fra Klima- og miljødepartementet (da Miljøverndepartementet) om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder.

Retningslinjene er oppdatert med en omtale av grunneiers rettigheter og plikter når det gjelder redningstjenestens bruk av snøscooter under øvelser i utmark, se nytt punkt 8. En slik omtale var ikke med i retningslinjene fra 2013, og har vært etterlyst. De øvrige punktene i retningslinjene er uendret, med unntak for en oppdatert henvisning i punkt 2 til Organisasjonsplan for redningstjenesten av 6. desember 2019.

Alle punktene i retningslinjene er utarbeidet av Klima - og miljødepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid.

2. Redningstjenesten

Redningstjenesten er den offentlige organiserte øyeblikkelige innsatsen fra flere samvirkepartnere for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner, og som ikke blir ivaretatt av særskilt opprettede virksomheter eller ved særskilte tiltak, jf. organisasjonsplan for redningstjenesten fastsatt ved kgl. res. 6. desember 2019. Redningstjenesten koordineres administrativt av Justis- og beredskapsdepartementet

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 882

Avdeling

Saksbehandler
Hege Feiring
22 24 58 91

og omfatter land-, sjø- og luftredningstjeneste. Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige, frivillige redningsorganisasjoner og private aktører under ledelse av Hovedredningssentralen og underordnede lokale redningssentraler. Hvert politidistrikt utgjør en slik lokal redningssentral under ledelse av politimesteren. Det er Hovedredningssentralen eller lokal redningssentral som kaller ut redningstjenestens frivillige organisasjoner dersom det er behov for deres bistand.

3. Oversikt over gjeldende regler for motorferdsel i utmark og i verneområder

Motorferdsel i utmark og vassdrag reguleres av motorferdselloven 10. juni 1977 nr. 82 med tilhørende forskrifter. Bruk av motorkjøretøyer, herunder ATV og snøscootere, er særskilt regulert i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag 15. mai 1988 nr. 356. Reglene gjelder uavhengig av om utmarka ligger i eller utenfor verneområder.

Redningstjenestens adgang til motorferdsel i utmark og på vassdrag fremgår av motorferdselloven § 4 første ledd bokstav a:

”Uten hinder av § 3 er motorferdsel tillatt i forbindelse med:

- a) Politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov”.

I Miljøverndepartementets rundskriv T-1/96 pkt. 6.1 legges det til grunn at bestemmelsen ikke bare gir hjemmel for kjøring i utryknings situasjoner, men også hjemler motorferdsel i forbindelse med øvelses- og utdanningsvirksomhet for enheter som politi, Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske Redningshunder og liknende frivillige hjelpeorganisasjoner som deltar i den offentlige redningstjeneste. Det er en forutsetning at øvelsene er ledd i et øvelsesprogram, det vil si at det er reelle øvelser som er et ledd i redningstjenestens organiserte øvelsesvirksomhet. Øvelses- og utdanningsvirksomheten må videre innskrenkes til så begrensede områder og til så kort tidsrom som mulig for å unngå skader og ulemper for friluftsliv, naturopplevelse og naturmiljø. Ved planlegging av slike øvelser er det ønskelig, når det er tidsmessig praktisk mulig, at det tas kontakt med den aktuelle kommunen, eventuelt med fylkesmannens miljøvern avdeling, for samarbeid om tidspunktet for øvelsen og hvor og hvordan øvelsen skal foregå.

Motorferdselloven § 4 a åpner ikke for øvingskjøring for redningstjenesten ut over det som inngår i organiserte redningsøvelser fastsatt i øvelsesprogram. Bestemmelsen omfatter heller ikke bruk av snøscooter utelukkende for å gjøre seg kjent.

I verneområder gjelder i tillegg verneforskriftenes eventuelle regler for motorferdsel. Dersom verneforskriften ikke inneholder bestemmelser om motorferdsel, er adgangen til motorferdsel kun regulert gjennom de alminnelige reglene i motorferdselloven med tilhørende forskrifter samt naturmangfoldloven kap. II og V.

For de fleste verneområdene er det fastsatt i verneforskriftene at motorferdsel til lands og til vanns er forbudt. Det er imidlertid gjort unntak for kjøring til visse formål, blant annet for kjøring i forbindelse med ambulanse, politi, brannvern- og redningsvirksomhet. Det fremgår imidlertid normalt av verneforskriftene at unntaket ikke gjelder øvingskjøring. Det betyr at øvingsvirksomhet som hovedregel skal legges utenfor verneområdene.

For søknader om øvingsvirksomhet gjelder også de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7.

4. Forberedende redningstjeneste

For at redningsaksjoner kan gjennomføres så effektivt og sikkert som mulig, skal det legges til rette for at organisasjonene kan drive øvingskjøring med snøscooter i områder hvor det kan forventes mulige redningsaksjoner. Med øvingskjøring menes nødvendig kjøring med snøscooter under organisert redningsøvelse. Grunnopplæring i bruk av snøscooter inngår ikke i dette.

Øvingskjøringen skal ivareta behovene som den enkelte organisasjon har, slik at de kan gjennomføre en effektiv redningsaksjon med høy sikkerhet for egne mannskaper. Samtidig skal øving skje på en måte som ivaretar hensynet til naturmangfold, friluftsliv og naturopplevelser. Dette er særlig viktig innenfor verneområder, der områdets verneverdier skal beskyttes. All øvingsvirksomhet som kan legges utenfor et verneområde, **skal** derfor foregå utenfor verneområdet.

Øvingskjøring utenfor verneområder som ikke er fastsatt i øvelsesplan – se nærmere om øvingsplaner i punkt 5 – krever dispensasjon fra § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Søknad om dispensasjon sendes kommunen, da det er kommunestyret som har myndighet til å gi slik dispensasjon. Eventuelt behov for motorkjøretøyer for å gjøre seg kjent, forutsettes at dekkes i samband med øvingskjøring, slik at dispensasjon for ren kjentmannskjøring som hovedregel ikke vil være nødvendig utenfor verneområder.

Innenfor vernede områder er utgangspunktet i de fleste verneområder at øvingskjøring er forbudt. Det er et overordnet mål i verneområder å redusere motorisert ferdsel til et minimum, derfor skal slik ferdsel begrenses til det som er strengt nødvendig. For å være i stand til å redde liv og ivareta egen sikkerhet ved redningsoperasjoner, vil imidlertid redningstjenesten til en viss grad være avhengige av mulighet for øvingskjøring og i praksis særlig kjøring for å bli kjent ("kjentmannskjøring") innenfor verneområder.

Øvingskjøring og kjentmannskjøring innenfor et verneområde kan skje dersom det gis dispensasjon fra verneforskriften etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Søknad om dispensasjon sendes forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal vurdere slike søknader etter § 48 første

alternativ, som gjelder dispensasjon for kjøring som ikke er i strid med verneformålet, eller som kan skade verneverdiene nevneverdig.

Ved vurdering av om tiltaket er i strid med verneformålet og om det påvirker verneverdiene nevneverdig, må det tas utgangspunkt i verneformålet slik det er angitt i formålsbestemmelsen for aktuelt verneområde. Det må vurderes konkret i hvilken grad motorferdsel vinterstid er i strid med de formål som er angitt, herunder påvirkning på naturtyper, arter mv. Dersom friluftsliv er del av verneformålet skal det i vurderingen her også legges vekt på at forebyggende redningstjeneste er viktig for allmennhetens friluftslivsutøvelse.

Forvaltningsmyndigheten skal som hovedregel bare kunne gi dispensasjon til øvingskjøring og kjentmannskjøring som er ledd i en øvingsplan. Se nærmere om innholdet i øvingsplaner i punkt 5 nedenfor. Dersom øvingsplanen er forankret sentralt (på nasjonalt nivå) hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske redningshunder eller andre lignende større redningsorganisasjoner, og planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral, skal forvaltningsmyndigheten normalt gi dispensasjon til kjøring som omsøkt i planen, herunder gi dispensasjon for flere år av gangen, såfremt dette ikke vil stride mot vernevedtakets formål og ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Kjøring som det er søkt om gjennom slike sentralt forankrede planer skal i utgangspunktet anses som strengt nødvendig kjøring, jf. at motorferdsel i verneområder skal begrenses til det som er strengt nødvendig. Denne føringen gjør at forvaltningsmyndighetens skjønnsrom ved søknadsbehandling av slike sentralt forankrede øvingsplaner blir mindre.

Kopi av dispensasjoner skal sendes til Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn samt fylkesmannen der dispensasjonen fattes av et nasjonalpark- eller verneområdestyre.

For kjøring som ikke er fastsatt i øvelsesplan, kreves dispensasjon fra kommunen etter § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag i tillegg til dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Kjøring i forbindelse med tilsyn og vedlikehold av kritisk infrastruktur for redningstjenesten

Med kritisk infrastruktur siktes til sambandsstasjoner og relé-stasjoner utplassert midlertidig eller permanent på sentrale utsiktspunkter, nødkjelkehus med førstehjelpsutstyr og forhåndsutplassert transportutstyr. Slik kritisk infrastruktur trenger tilsyn, etterforsyning, kontroll og bytte av batterier mv. Behovet for slikt tilsyn vil variere med temperaturforhold, nedbør mv.

Utenfor verneområder åpner ikke motorferdselloven for slik kjøring for redningstjenesten ut over det som inngår i organiserte redningsøvelser fastsatt i øvelsesplan. Tilsynsskjøring som ikke er fastsatt i øvelsesplan, krever dispensasjon fra kommunestyret etter forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 6.

Innenfor verneområdene er kjøring i forbindelse med tilsyn og vedlikehold avhengig av dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet etter naturmangfoldloven § 48, se nærmere om dette over.

5. Innholdet i øvingsplanene

Øvingsplanene må være i samsvar med gjeldende regelverk i utmark og i verneområder, og skal inneholde:

- En beskrivelse av områdene hvor øvingsvirksomhet skal foregå, og i den grad det er mulig å forhåndsfastsette, trasèer for bruk av snøscooter
- En nærmere beskrivelse av innholdet i og omfanget av øvingsvirksomheten
- Forventet tidspunkt for øvingsvirksomheten
- Forventet antall deltakere og snøscootere
- Redningstjenestens vurdering av øvingsområde, tidspunkt for øving, innhold og omfang sett opp mot motorferdsellovens krav om at bruk av snøscooter skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet og mennesker.

Planene skal ta utgangspunkt i at øvingsvirksomhet primært skal skje utenfor verneområdene.

Så langt det er mulig å planlegge, skal øvingsplanene også gi en beskrivelse av forebyggende redningstjeneste/sikring, jf. punkt 7 nedenfor.

Øvingsplanene skal sendes til kommunen og til lokal redningssentral v/politimesteren. Politimesteren går gjennom planene og gir sin vurdering, før øvingsplanene sendes til forvaltningsmyndigheten for eventuelle verneområder som berøres.

I de tilfeller øvingsplanen inneholder aktiviteter som krever dispensasjon etter § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag, må kommunen vurdere om dispensasjon kan gis.

Innenfor berørte verneområder skal øvingsplanene danne grunnlaget for søknader om dispensasjon til øvingskjøring etter naturmangfoldloven § 48, jf. punkt 4 i retningslinjene her.

Øvingsplaner som berører verneområder bør innarbeides i forvaltningsplanen for verneområdet, eller legges som vedlegg til forvaltningsplanen.

6. Godkjennelse fra lokal redningssentral (politiet)

Redningstjenesten skal før øvelser finner sted og på fastsatt skjema (kjøreordre), senest 12 timer før kjentmannskjøring/øvelsen starter melde fra til lokal redningssentral. Her skal det være en henvisning til øvingsplanene, jf. punkt 5, samt tidspunkt, område/traseer, antall

snøscootere som skal være med samt registreringsnummer på disse. Det skal også fremgå hvem som er leder for øvelsen.

Lokal redningssentral underskriver på skjemaet som returnerer det til organisasjonen snarest og senest 12 timer etter at man har mottatt skjemaet. Dersom øvelsen skal foregå innenfor et verneområde, skal lokal redningssentral også informere forvaltningsmyndigheten for verneområdet om når øvelsen finner sted, jf. at det er forvaltningsmyndigheten som har gitt dispensasjon. Lokal redningssentral må også informere Statens naturoppsyn om øvelsen.

Kopi av "kjøreordren" skal medfølge hver enkelt snøscooter som deltar i øvelsen.

Dersom øvelsen foregår i et verneområde skal organisasjonen etter gjennomført øvelse på fastsatt skjema sende en kort rapport om omfanget av kjøringen til forvaltningsmyndigheten for verneområdet.

Snøscootere som eies av organisasjonen og som benyttes skal være tydelig merket med organisasjonens emblem (logo). Private scootere som organisasjonen disponerer til gjennomføring av oppdrag skal merkes slik at det fremgår at disse er under organisasjonens tjeneste.

7. Forebyggende redningstjeneste/sikring

Eksempler på forebyggende redningstjeneste kan være mer rutinepreget merking/varsling av rasfare, farlige isforhold og liknende. Slikt arbeid bør i likhet med forberedende redningstjeneste vurderes i øvingsplan for redningsvirksomhet, se nærmere om dette ovenfor. Planen bør skissere beredskapsbehov og tiltak i forbindelse med spesielle snø og isforhold osv.

For motorferdsel i forbindelse med slikt arbeid utenfor verneområdene må det søkes om dispensasjon fra kommunen etter § 6 i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag.

Motorferdsel i forbindelse med slikt arbeid i verneområder krever dispensasjon fra verneforskriften etter naturmangfoldloven § 48. Søknad om dispensasjon sendes til forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Dispensasjon kan gis for flere år. Der dispensasjonen fattes av et nasjonalpark- eller verneområdestyre skal dette sende kopi av dispensasjonen til Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn samt fylkesmannen.

Av og til kan det være nødvendig med avsperring eller skilting av et særlig rasfarlig område, eller i områder med isforhold eller isgang helt utenom det vanlige. Det er politiet som skal bedømme og avgjøre behov og omfang av slike sikringstiltak og besørge nødvendig iverksettelse. Dersom slike tiltak er aktuelt i verneområder, skal politiet melde fra til forvaltningsmyndighet og oppsyn om de beslutninger som politiet har truffet. Det vil i slike tilfeller ikke være nødvendig å søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse. I slike helt

spesielle tilfeller utenfor verneområdene, vil det heller ikke være nødvendig å søke om dispensasjon hos kommunen. Kjøreordren fra lokal redningssentral må medfølge de snøscooterne som deltar.

8. Grunneiers rettigheter og plikter

Motorferdselloven, som regulerer adgangen til motorisert ferdsel i utmark, innskrenker ikke grunneiers råderett over egen eiendom. Det vil si at grunneier i utgangspunktet kan nekte eller begrense snøscooterkjøring selv om kjøringen ikke er forbudt etter motorferdselregelverket.

Norsk redningstjeneste har siden 1960-tallet bygget på det såkalte samvirkeprinsippet: Samvirkeprinsippet fremgår i dag av gjeldende organisasjonsplan for redningstjenesten, fastsatt ved kgl. res. 6. desember 2019. Formålet med organisasjonsplanen er å "ivareta en integrert redningstjeneste basert på nasjonal dugnad og samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører", jf. pkt. 1.1.

I organisasjonsplanen pkt. 1-4 heter det blant annet:

«Redningstjenesten utøves som et samvirke mellom offentlige organer, frivillige organisasjoner, private virksomheter og personer. [...]. Samvirkeprinsippet innebærer at alle aktører har et selvstendig ansvar for å sikre best mulig samvirke både i det forberedende arbeidet og under redningsaksjoner.»

Med "ansvar" siktes til et samfunnsmessig ansvar, ikke et juridisk forpliktende ansvar. Grunneier er dermed ikke rettslig forpliktet til å tillate redningstjenesten å kjøre snøscooter i utmark eller på annen måte stille sin eiendom til disposisjon i forbindelse med redningstjenestens øving. Samvirkeprinsippet er imidlertid et viktig uttrykk for den dugnadsånden som norsk redningstjeneste bygger på, og gir grunnlag for en forventning om at alle, herunder private grunneiere, bidrar og tar ansvar for redningstjenesten, ikke bare under redningsaksjoner men også under øvelser, for å sikre at redningsaksjonene skal kunne gjennomføres på en så effektiv, sikker og god måte som mulig.

Organisasjonsplan for redningstjenesten pkt. 1-3 definerer begrepet samvirkepartnere slik:

«Offentlige organer, frivillige organisasjoner og private virksomheter og personer som kan bidra med kompetanse, personell, materiell og/eller infrastruktur under redningsaksjoner.»

Adkomst til privat grunn under organiserte redningsøvelser fastsatt i øvingsplan, er et eksempel på type infrastruktur som kan anses å omfattes av samvirkeprinsippet.

Med henvisning til samvirkeprinsippet vil departementet derfor oppfordre grunneiere til å bidra til gjennomføring av redningsøvelser ved å tillate bruk av snøscooter når det er nødvendig for å gjennomføre slike øvelser.

For redningstjenestens reelle utrykninger/redningsoppdrag vil adgang til å bruke snøscooter og andre motoriserte fremkomstmidler over privat grunn følge av nødrettsreglene. Politiets adgang til å ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet følger av politiloven § 7.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Hege Feiring
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi